MONUMENTA

LINGUAE PALAEOSLOVENICAE

E

CODICE SUPRASLIENSI

EDIDIT

F. MIKLOSICH.

MONUMENTA
LINGUAE PALAEOSLOVENICAE
E
CODICE SUPRASLIENSI

EDIDIT

F. MIKLOSICH.

SUMTIBUS CAESAREAE SCIENTIARUM ACADEMIAE.

VINDOBONAE 1851.

APUD GUILELMUM BRAUMÜLLER,

BIBLIOPOLAM CAES. REG. AULICUM ATQUE CAES. SCIENTIARUM ACADEMIAE.

I. Codex Suprasliensis, e quo haec linguae palaeosloveni-cae monumenta edidimus, est membranaceus, literis cyrillicis uncialibus exaratus. Supraslienseem appellavimus, quia olim ser-vabatur in abbatia Basilianorum, quae est in Suprasl prope Białystok. Priora centum duodeviginti folia habes nunc in biblio-theca lycei Labacensis, quo cum libris Bartholomaei Kopitarii ve-nerunt; posteriora vero centum sexaginta septem folia quo delata sint, nos quidem nescimus. Bibliotheca lycei Labacensis servat etiam totius codicis apographum factum manu Bartholomaei Kopitarii. Quis codicem in abbatiam Supraslienseem intulerit, ignotum est; conjicere tamen licebit, fuisse aut ipsum Alexan-drum Iwanowicz Chodkiewicz, qui, uti Michael Baliński et Timotheus Lipiński in opere: Starożytna Polska III. 391. te-stantur, monasterium Suprasliense condidit anno 1533, aut ali-quem ejus successorum. Quis codicem nostrum scripserit, null-ibi dictum reperimus; hoc vero nobis persuasum est, et sine dubio etiam doctus lector nobiscum persuasum habebit, codi-cem nostrum neque in Serbia, neque in Russia, sed in ipsa linguae palaeoslovenicae patria scriptum esse. Qui ultimo qua-

ternionis decimi quarti folio, id est folio 104., notatum legens: господи помилоуі ретка амин sibi persuaderet, hunc Retka nostrum codicem scripsisse, certo certius erraret: est enim manus recentior. Dubitari tamen nequit, etiam hoc scriptum esse, antequam codex in Russiam venerit. Quod ad aetatem codicis nostri attinet, harum rerum peritos confidimus nobis astipulaturos esse, contendentibus, hunc librum, omnium palaeoslovenicorum in patria linguae slovenicae literis cyrillicis scriptorum longe antiquissimum, adjudicandum esse seculo undecimo: patet hoc e pluribus vocabulis ex hoc codice primum emergentibus; patet e formis vocum vetustissimis; patet tandem e figuris literarum et e litera ѧ, hucusque in hoc uno codice observata. Etiam Celeberrimus Alexander Vostokov in Bibliografičeskija Listy 1825. 14. nostrum codicem negat post seculum undecimum scriptum esse.

II. Constat codex Suprasliensis ducentis octoginta quinque foliis formae maximae ita junctis:

I. quaternio foliorum septem; deest enim folium primum;

II. quaternio integer;

III. quaternio foliorum sex; desunt enim folium quartum et quintum: vide pag. 26.;

IV. V. quaterniones duo integri;

VI. quinternio foliorum novem; deest enim folium decimum: in textu tamen nihil deesse videtur;

VII. VIII. IX. X. quaterniones quatuor integri;

XI. quaternio foliorum sex; desunt enim folium septimum et octavum: vide pag. 126.;

XII. quaternio foliorum quatuor; desunt enim folium quintum, sextum, septimum et octavum: vide pag. 132.;

XIII. XIV. XV. quaterniones tres integri;

XVI. quaternio foliorum sex; desunt enim folium septimum et octavum: vide pag. 172.;

XVII.—XXXVI. quaterniones viginti integri;

XXXVII. quaternio foliorum septem; deest enim folium septimum: vide pag. 453.

Quot folia inter quaternionem decimum et undecimum (vide pag. 118) desint, aestimari non potest.

Nota paginam continere lineas triginta.

III. Continet codex Suprasliensis viginti quatuor vitas Sanctorum, quorum memoria celebratur inde a die quarta usque ad diem trigesimam primam mensis Martii, et viginti homilias S. Joannis Chrysostomi, unam Photii Patriarchae et unam Epiphanii Archiepiscopi Cypri.

IV. Restat, ut exponamus, quomodo editoris munere functi simus. Hic dicendum erit *a*) de interpunctione; *b*) de compendiis; *c*) de separatione vocum et *d*) de signis in codice occurrentibus.

a) Interpunctionem, quam habeas in codice, probari nullo modo posse facile concedent viri docti. Nos igitur hasce vitas et homilias interpunximus, uti sensus postulare videbatur. Cum vero non solum earum codicis partium,

quarum archetypa graeca invenire nobis non contigit, verum etiam earum, quas graece ante oculos habuimus, saepe nobis obscurus esset, praevidemus, fore ut feliciores et sagaciores inveniant locos a nobis minus recte interpunctos. Speramus tamen, nos non nimium vituperatum iri a judicibus, qui perpendant, quam impedita debeat esse interpretatio ad literam facta. Codicem vero pro sensu interpungendum esse censuimus, quo facilius intelligeretur a studiosis linguae palaeoslovenicae ab ipsis Slavis tantopere neglectae.

b) Compendia codicum in libris imprimendis solvenda esse, neminem negaturum esse confidimus, quamquam ratio solvendi saepe ambigua sit in libris compendiis abundantibus. In nostro codice sequentia tantum vocabula compendiose scripta reperies: апл҃ъ : апостолъ; б҃ъ : богъ; бж҃ии : божии; бж҃ьство : божьство; б҃ы : быст'; вл҃дка : влад'ыка; г҃лъ : глаголъ; г҃ла : глаго̂ла; г҃ь : господь; г҃нь : господьн̂ь; д҃дъ : даѵидъ; д҃хъ : доѵхъ; д҃ша : доѵша; еп҃пъ : епи-скоѵпъ; и҃ль : издраиль; ис : исоѵс; и҃съ : исоѵсъ; ї҃с : їсоѵс; ї҃съ : їсоѵсъ; м҃ти : мати; н҃бсе : небесе; о҃ць : отьць; с҃тъ : свѧтъ; с҃пъ : съпасъ; с҃нъ : сынъ; х҃с : христос; х҃съ : христосъ; х҃совъ : христосовъ; црь : цѣсарь; црьскъ : цѣсарьскъ; црь-стко : цѣсарьстко.

Nota in compendio мнлѣ super spatium dirimens literas н et л scriptum esse о̑, et in compendio к'ꙑ, quod in toto codice semel tantum occurrit, scribi slovotitla. Omnia haec vocabula saepissime etiam sine compendio scribuntur, quo factum est, ut in solvendis compendiis certam possemus sequi analogiam: hanc sequentes scripsimus глаголѧ, господьн҃ѣ, епископъ et издраилѣ pro гл҃ѧ, (quod etiam гл҃ѧ scriptum reperies) гн҃ѣ, еп҃пъ et ил҃ѣ.

Primis hujus libri foliis aliquoties pro нс et ї҃с minus bene scriptum invenies исоусъ et їсоусъ.

c) Singulae voces separatim scribendae esse videbantur. Nos igitur neque pronomen reflexivum сѧ cum antecedenti verbo, neque pronomen н҃ѣ pro и cum antecedenti praepositione conjunximus. Particulam encliticam же nonnisi pronomini и et quibusdam ab hoc pronomine derivatis particulis adjunximus. Scripsimus etiam из ѫтрокꙑ, без милости et similia; in бесъна et бесъмрьти, бестрасти praepositio безъ a съна, съмрьти et страсти separari nequit.

d) De signis in nostro codice usurpatis sequentia monemus:

1. Spiritus lenis *a*) imponitur semivocali ь: господь', дь'нь'; aliquoties omissus est; *b*) rarius imponitur semivocali ъ: пръ'ви, жъ'рѫ, оустръ'мили; *c*) notat vocalem excidisse et quidem 1) а: мола'ше, хо-

тѣ'шє, бѣ'шє, бывахѫ, мирьска'го, роумьска'го; 2) ъ: к'то, рєк'шє, шъд'шє, з'лочьстьноѥ, отъвєд', затворив', помоштьник'; 3) ь: ч'то, застѫп'никъ, прав'да, в'сєи, от'ць, коуп'но, срьд'цє. Saepe, praecipue in fine lineae, spiritus lenis ponitur, quin vocalis excidisse censenda sit: ог'ни, разг'нѣвавъ, оус'кк'нѫти, сєд'ми, ас'калипишда, исп'лъни, ѥс'мъ, бєз'доушънъ, крьс'тиꙗны; hisce vocibus adnumerari posse videntur etiam д'вѣма, приз'ваниѥ et к'нига, quamquam etiam дъвѣма, призъваниѥ et кънига scriptum invenias. Minime vero huc trahi possunt voces аг'гєлъ, ар'хаг'гєлъ, quae secundum regulas euphoniae linguae palaeoslovenicae анъгєлъ, аръханъгєлъ scribendae sunt.

B. Spiritu aspero insignitur *a*) vocalis aut diphthongus, a qua vocabulum incipit, demtis ѡ et оу: а҅, а҅грипа, а҅кы; є҅да; и҅, и҅хъ, и҅матъ; о҅тъ, о҅тьць; ѥ҅си, ѥ҅стъ; ꙗ҅ко, ꙗ҅ша; ѫ҅родьно, ѫ҅родьскы; *b*) duarum vocalium immediate sese excipientium posterior, demtis ю et ѭ: прии҅мъшє, дожи҅и, твои҅хъ, вои҅нъ, дои҅ти, сватъи҅мъ; тєчаа҅хѫ, бѣа҅хѫ; прѣо҅долѣ; аурилиꙗ҅нъ, маѯимиꙗ҅ноу; воѥвода, томьѥ҅ниѥ; коѫ҅штиї҅хъ. Raro talis vocalis spiritum lenem habet: кожии̓, хромии̓.

C. Accentu circumflexo distinguuntur *a*) оѵ et ѡ: оѵ҃во, оѵ҃же, оѵ҃моритъ; ѡ҃, ѡ҃сана, соломѡ҃нъ; *b*) ю et ѭ praecedente alia vocali: очию҃; твоѭ҃, шиѭ҃: *c*) consonae л, н, р; к, г et х molliter pronunciandae: глагол҃етъ, глагол҃еши, довьл҃енъ, оѵмол҃ена, вьсел҃енꙑѩ, паѵл҃е, благоизвол҃ениї; диꙗвол҃и; съпаситељ, съпаситељство, покровитељ, прѣл҃ьштаи, павл҃ь, слоѵжител҃ьница, вьседръжител҃ь, съвѣдѣтел҃ьствова, досадител҃ь; бол҃ѣрь, мол҃ѣаше, съвъкоѵпл҃ѣѭ; родител҃ꙗ, мол҃ꙗ'ше, мол҃ꙗста, мѫчител҃ꙗ; глагол҃а; глагол҃ѫ, глагол҃ѫштоѵ, вол҃ѫ; — свѣн҃е, къ н҃еи, къ н҃емоѵ, за н҃е, по н҃еже, испльн҃енъ, огн҃емъ; сь н҃имъ, кн҃ига, огн҃и, кон҃и, господꙑн҃и, еллинꙑн҃и, поѵстꙑн҃и; на н҃ь, огн҃ь; вꙑшьн҃ꙗго; огн҃ѣ, вꙑшьн҃ѣаго, измѣн҃ѣаше, поклаи҃ѣѥвѣ, нꙑн҃ѣ; нꙑн҃ꙗ, господьн҃ꙗ; за н҃ѫ, благꙑн҃ѫ; — гор҃ѫштиимъ; — к҃ела, акак҃ии, езек҃иꙗ, исак҃ии, дек҃абра; — агг҃елъ, агг҃ии, маг҃истриꙗнъ; — рах҃иль.

Nota р҃ semel tantum in toto codice inveniri; idem valet de х҃.

In voce обдръжаштѫѫ҃ posterius ѫ insignitum est accentu circumflexo, qui hic aperte vocalem praejotatam indicat; scribendum enim erat обьдръжаштѫѭ.

D. ̑ pro ѹ bis terve positum reperies: м̑, родивъ-шѹ̑мѹ.

E. Accentus gravis rarissime occurrens recens additus esse videtur.

Ex hisce signis accentum circumflexum in consonantibus л, н, ρ; к, г et χ et signum ̆ ubique exprimendum curavimus; spiritum lenem scripsimus in casibus, quos supra sub A. c. 1. 2. 3. indicavimus.

V. De singulis literis et vocibus sequentia notabis:

1.) Litera ї saepe occurrit post н: тнї, дьннї, ноштнї, гвоздиї, тρєтнї, ρρнїмѣтє; н їшєдъ, н їзбждн;

2.) Aliquoties, praecipue in fine lineae, ı scribitur pro н vel ї: вαρдıαχовѣ, бъıтı, пρıзъвавъ;

3.) ѣ saepissime ponitur pro ꙗ, uti e quavis fere pagina patebit;

4.) Aliquoties, sed rarissime, ѹ pro ж scriptum invenies: кажѹштѹ, минѹвъшѹ, дρъзнѹвъшѹ, гонєзнѹти; semel tantum джшж pro дѹшж. In сланжтъкъ vocalis ж recentioris originis est pro сланѹтъкъ, quam vocem bis per ѹ scriptam invenies;

5.) Initio codicis saepissime ъ instrumentalis singularis substantivorum generis masculini et neutrius era-

sum et ь scriptum est, quod sine dubio in Russia factum est; Russus etiam vocabulis кропами, quod кропьꙗми scribendum erat, et коракь epentheticum л imposuisse videtur;

6.) Non raro nominativi adjectivorum masculini generis formae definitae in ъи pro ꙑи desinunt;

7.) ѕ nonnisi numero senario indicando inservit;

8.) ѧ aliquoties, sed raro pro а scribitur; ѩ in voce ѩзеѭ recens est; rarissime occurrit litera ꙗ, in qua ı cum sequenti а eodem jungitur modo, quo ı in ѩ junctum habes cum ѧ;

9.) ȣ raro legitur media, sed fere semper extrema linea;

10.) Errores in codice passim obvios corrigendos non putavimus: si igitur scriptum legeris нѣгоѥго, мастꙑри et alia hujusmodi, codicem haec praebere persuasum habeto. Quod attinet ad formam роз occurrentem in розмꙑшлꙗти, розбити, розвѣ, ростворивъ, et ad formas ѥга, кога, коѥга, нѣкога, erunt, qui putent esse errores; nobis vero hac formae e quadam dialecto linguae palaeoslovenicae fluxisse videntur. Ex accusativo владꙑко pro владꙑкѫ conjicere licebit vocales о et ѫ similes exprimere sonos;

11.) A voce ѥша (linea 20. paginae 99.) usque ad — гатьство (linea 9. paginae 100.) alia successit ma-

nus et, uti lector harum rerum peritus facile animadvertet, alia scribendi ratio;

12.) Nota tandem sequentia aliis, maximam partem rudibus et recentibus manibus in margine esse notata:

a) fol. 96. v. ѡбрадованаѧ радуи сѧ с тобоѭ господь имѣ миръ душамо моимо;

b) fol. 104. r. господи помилоуі ретка амин:

c) fol. 152. v. господи помози ракоу амосоу оуочю (sic) сѧ писати;

e) fol. 189. r. макаріос анир о.

Viennae calendis Martiis 1851.

. . . . мѫчихъ бо отъ бога ѥсвѣ, твоѥи бо доуши погыбѣль прѣодолѣ дожии до съмрьти, не добрѣ мѫдровати на цѣломѫдрованиѥ къ богоу, много бо бѣсованиѥ ѥже отъ тебе томыѥниѥ въвръже та въ хоулѫ, аг'гела бо, ѥгоже посъла господь Ісоусъ Христосъ и богъ, загради оуста плѣжѫштиїхъ, ѥгоже ты своимъ прѣзорьствомъ прѣложи въ Аполона. и разгнѣвавъ са Аурилиѧнъ повелѣ съваламы оловѣны бити ѭ по челюстьма глагола ѥмоу· не жродьно и прѣзорьно отъвѣштавай, вѣды, ꙗко прѣдъ цѣсаремь стоиши· и отъведъ Паула свѣне сѫдиішта прізъвавъ Иоулиꙗниѭ рече къ нѥи· владычице моѥа доуша Иоулиꙗниѥ, оумолена бывши отъ мене не прѣльштаи са боуѥстиѭ Павьла брата своѥго, виждѫ бо та дѣвицѫ мѫдрѫ сѫштѫ и м'ногѫ прѣмѫдрость имѫштѫ, да оутѣшивъши са послоушаи мене, и бѫдеши владычица моѥи доуши, и образы златы поставьѭ ти по вьса грады вьсеѩ вьселенꙑѩ. и отъвѣштавъши же Иоулиꙗни рече· не отъвръгѫ са, Аурилиꙗне томителю и непрѣподобьне. не прѣльстиши рабы бога вышьнꙗаго, не примышлꙗи ми съмрьти вѣчьнꙑѩ, лишити ма хота славꙑ христосовꙑ и цѣсарьства небесьнааго, ѥгоже ты штоуждъ ѥси. и отъвед' ѭ повелѣ прити Паулоу и рече ѥмоу· Павьле, Иоулиꙗни сестра твоꙗ обѣшта са пожрьти богомъ и быти ѥи женѣ ми и госпожди цѣсарьствоу моѥмоу, въсхошти оубо и ты тожде мѫдровати и пристѫпивъ пожьри богомъ. Паулъ рече· правь сълъга, ничесоже штоуждa сътвори наоучениꙗ отьца твоѥго диꙗвола, не можеши бо никогоже отътръгнѫ-

ти развѣ лъжеѭ, насъ же не имаши въсхытити, аште и цѣсарьство намъ обѣштаваѥши, ѥгоже ты лихъ ѥси. Аурилиꙗнъ рече· до колѣ досаждаѥши не срамьꙗѩ са, жроде и безоумьлю, тако ми богы, азъ ва имамъ мѫчити, да ник'тоже възможетъ помошти вама. и повелѣ принести огнь и полица желѣзны и вложити ѩ вь огнь и Паулоу съвазати рѫцѣ и нозѣ и колъ желѣзнъ вврѣти междоу рѫкама и ногама и вънъзнѫти вь землѭ и д'вѣма митѣ палицама ражде-женама бити и, и Іоулиꙗниѭ повелѣ поставити на блѫ-дилишти, рекъше на цатоимьствѣ, и м'нози отъ стоѩштааго тоу народа бѣахѫ текѫште и рьвьноуѭште кѹпьно, к'то прьвоѥ вьнидетъ къ нѥи, бѣахѫ бо ꙗко кони ръжѫште о добротѣ ѥѩ. став'ши же ѥи на мѣстѣ, на нѥм'же повелѣ Аурилиꙗнъ, и абиѥ аг'гелъ господьнь прѣдъста прѣдъ нѥѭ глагола· не оубои са, Иоулиꙗни, господь бо Іисоусъ Христосъ, ѥмоуже ты слоужиши, по-съла ма покрыти та и показати сватоѥ има ѥго вьсѣмъ боѩштимъ са ѥго. и ꙗко отъ желаниꙗ къ Июлиꙗ-нии̇ течаахѫ народи вьси, аг'гелъ же отътрасъ прахъ ꙗко отъ ногъ ихъ ослѣпи ѩ, и не вѣдѣахѫ, камо идѫтъ, и не можаахѫ приближити са ѥи и вьпиꙗхѫ вьси народи коуп'но глаголѭште· великъ богъ паулъ и іоулиꙗнинъ, иже вьсьде съпасъ и покровитель бо-ѩштиихъ са ѥго, и прѣбываахѫ ѥште слѣпи. пришьдъше же покланꙗхѫ са ѥи вьпиѭште и глаголѭште· Иоули-ꙗние, рабо бога вышнꙗго, съгрѣшихомъ прѣдъ то-боѭ жродъскы, нъ простивъши ны, ꙗко блага бога слоужительница, помоли са Христосоу, да подастъ намъ

видѣнию. сватаю же Иоулианиi милосрьдовавъши вьза воды мало и възвед'ши очи свои на небо помоли са богоу глаголѫшти · господи Їсоусе Христосе съпасе вьсѣхъ чловѣкъ, оуслыши мене и покажи чоудеса своꙗ, ꙗже творнши сыномъ чловѣчьскомъ, и дарьствоуи имъ видѣние, да прославатъ сватое и прѣхвальное има твое, и тако покропи вьсь народ'. и вьси ослѣпьени прозьрѣша и текше въ црькъвь Христосовѫ каꙗхѫ са славаште бога, и їсповѣдаѭште грѣхы своѧ бъша крьстиꙗни. сватыи же Павьлъ на мнозѣ мѫчимъ и виемъ палицами желѣзнами, бѣахѫ бо раждъжены свьташте са акы мльнии, и вьпиꙗше глагола · Аурилиꙗне, мѫчителю непрѣподобьне, ч'то зъло сътворьша ма соуровѣ и непрѣподобьнѣ мѫчиши; мнѣ бо облъгъчаваетъ отъ мѫкъ Христосъ, тебе же иматъ причастьника сътворити огню вѣчьноуоумоу оуготованоуоумоу тебѣ и диꙗволоу. Аурилиꙗнъ рече · к'де естъ сестра твоꙗ, ѭже ты мѣниши дѣвѫ сѫштѫ, се, посълахъ ѭ на блѫдъ, да проидѫтъ ѭ вьси хоташтеи, да не еште дѣва естъ. сватыи Паулъ рече · вѣроуѭ богоу лъгъчаштоумоу ми болѣзни и їзбавьꙗѭщіа ма отъ вьсѣхъ зълыихъ твоихъ оумышлꙗи, ꙗко и тѫ иматъ покрыти, посъла бо аггела своего съ высотъ небесьскыихъ съхранити ѭ, и се, чисто и прѣчисто имѫшти дѣвъство възвраштаетъ са видѣти ѫзы моѧ. и повелѣ Аурилиꙗнъ привести сватѫѭ Иоулианиѭ, и пришедъши еи къ сѫдиїштоу, видѣвъ ѭ Паулъ исплъни са радости и просмиꙗ са. Аурилиꙗнъ же рече · насытиша ли са любъенници твои доброты твоеѧ;

Їулиюни рече · моꙗ доброта и оукрашениѥ и лѣпота Христосъ ѥстъ, иже посъла аггела своѥго и покры мѧ оубогѫѭ, ꙗко оуп'вахъ на нь, и славьѭ сватоѥ имѧ ѥго, ꙗко тъ ѥстъ богъ творѧи чоудеса, и нѣстъ иного развѣ того. и повелѣ Аурилианъ отрѣшити Паула ї ископати ровъ въ земи девѧти лакътъ и принести дръва и огнь, и жешти въ ровѣ. и томоу бесѣдоуѭштоу ископаша ровъ и принесоша дръва и огнь, и їждегоша въ ровѣ. таже повелѣ вьврѣшти Паула и Улиꙗниѭ въ огнь. она же идѫшта благословьꙗста бога и молꙗста съпаса Їсоуса Христоса помоштьника. и пришедъша на мѣсто прѣкрьстиста лици свои образомъ крестънымъ Христосовомъ, и въвръгоша ꙗ въ огнь, и бѣаста въ огни поѭшта и хвалѧшта бога. и се, аггелъ господьнь съшедъ съ небесе истрѧсе вънъ пештьницѫ съ огнемъ, и не дастъ огню сътѫжити имѧ и поꙗста благословѧшта бога въ ровѣ огньнѣѣмъ горѧштиїмъ глаголѭшта · благословьѥнъ ѥси, господи боже вьсѣхъ вѣк', бесъмрьтъныи, иже помѧнѫ оубожьство наше, недостоиномъ сѫштем' грѣхъ ради нашихъ, безълобенъ сы и благъ ꙗви сѧ нама оугасити силѫ огнѣ и ꙗрость мѫчителꙗ Аурилиꙗна. и слышаахѫ ѥю народи отъ далече стоꙗште, бѣахѫ бо мнози молѧште сѧ о нею къ богоу, ꙗкоже и многомъ отъ поганъ покаꙗти сѧ и развръсти срьдьца о сватоую и оуклонити сѧ отъ коумирослѹжениꙗ и вѣровати Христосоу. мнози же отъ сѣчецъ мѫчаштиїхъ сватаꙗ повелѣниѥмъ аурилиꙗнемъ видѧште силы бываѥмыꙗ богомъ вѣроваша къ богоу и възвѣстиша Аурилиꙗноу вьса бывъшаꙗ. и повелѣ тоу

сѫштаѩ въ ровѣ каменниѥмъ покити и се, напрасно шоумъ и громъ сь некесе, многами мльниѩми облаци движѫште сѧ, пльни огнѣ, и придошѧ облаци дожиї до Аурилиѩна, и сташѧ и їзлиѩшѧ огнь на землѭ, и гласъ съ небесе глаголѧ· Аурилиѩнъ идетъ въ родьство огньноѥ оуготованоѥ ѥмоу и отцоу ѥго диѩволоу. и по сихъ посълавъ Аурилиѩнъ повелѣ повлѣшти ѩ издрова и въ темницѫ вѣврѣшти. и бѣаста славѧшта бога о чоудесехъ, ѩже сътвори о нею. и по седмих дьниї изиде Аурилиѩнъ, и сѣде на сѫдишти, и принесошѧ ѥликоже бѣаше оу него коумирь, сърeбрьны и златы, оукрашены камениѥмъ многоцѣньныимь, и постави ѧ по чиноу подъстълавъ подъ ногы ихъ багърѣницѫ цѣсарьскѫ, и рече· зови Паула и Уланиѭ, и постави ѩ прѣдъ сѫдиштемъ и прѣтѧ има рече· пристѫпьша пожьрѣта богомъ, а не надѣитѧ сѧ избѣжати рѫкоу моѥю. свѧтыи же Паулъ осклабивъ сѧ рече· не оставьѭ бога сътворьшаало небо и землѭ ни поклонѭ сѧ коумиремъ. Аурилиѩнъ рече· зълосъмрьтьне и непрѣподобьне, коумири ли ти сѧ мьнѧтъ, а не бози; не видиши ли, каци сѫтъ; свѧтъи же Паулъ отъвѣштавъ рече· сего дни, ѥгоже мьниши богоу быти, чловѣкъ бѣ оученикъ сотонинъ, навыкъ зѣло хытрость вльшебънѫѭ, блѫдьникъ сы излиха паче вьсѣхъ чловѣкъ живѫштиихъ, вида чловѣчьскы добрыѧ жены и дъштери тѣмъ похотѧ и вь лице бесѣдоуѧ имъ и съвъкоупл ѣ ѧ сѧ сь ними прѣвратиѧ чисти ї акы бога, своѥѭ вльхвовънѫѭ хытростиѭ измѣниѩ сѧ, иже прѣтварѣше сѧ овогда тоуромъ быкъ, овогда же крилатамъ птицамъ

подоба сѧ, орьлоу и стръкоу, иже тѣмъ измѣненїемъ прѣльсти женꙑ добродьнꙑѧ, овѣмъ бо ꙗви сѧ въ злато прѣложь сѧ и богатьство обѣштаваѧ· нъ да не вьсего по радоу изглаголѭ, вѣдѣ бо, ꙗко гнѣваѥши сѧ, сии же, иже близъ Дню глаголемꙑи Аполонъ, не отъ блѧда ли роди сѧ, отъ женꙑ рекомꙑѧ Литоус, ꙗже не роди ли того въ поустꙑни асинстѣи по срѣдѣ дъвою дѫбоу, ꙗко и тъ сътвори дѣла непрѣподобьна подражаѧ отьца своѥго· такожде же и Дионусь нарочитꙑи вашь богъ, нѣ ли ї тъ отъ блѧда родилъ сѧ бꙑвъ отъ Семелиѧ кад҆мовꙑ; Аурилиꙗнъ рече· жроде непрѣподобьнꙑи, отъ Крона и Ереѧ раждаѭтъ сѧ матери божьскꙑѧ. Паулъ осклабивъ сѧ рече· то ѥстъ ли богъ женѫ имꙑ; Аурилиꙗнъ рече· непрѣподобьнꙑи жроде, до колѣ хоулꙑ глаголеши о бозѣхъ много блѧдꙑ и досаждаѧ, а Христосъ вашъ, ѥгоже глаголете вꙑ крьстиꙗни бꙑти богоу небесьскоуоумоу, не отъ женꙑ ли роди сѧ; сватꙑи же Паулъ отъвѣштавъ рече· нѣси оубо достоин҆нъ слꙑшати таинъ божиї, нъ да не блѧдьми своими прѣльстиши отъ прѣдъстоѧштиїхъ сихъ и погоубиши, потрѣба ѥстъ решти· въ начало сътвори богъ небо и землѭ и в҆сѧ, ꙗже на нею, послѣжде же вьсѣхъ създа чловѣка по образоу своѥмоу, иже ѥстъ, о благоизволении безьлобьно, непорочьно, правьд҆но, богочьстиво, и посади ї въ раи пишта· врѣмени же прѣшедъшоу рече богъ· не добро ѥстъ бꙑти чловѣкоу ѥд҆номоу, сътворимъ ѥмоу помошть подобьнѫ ѥмоу. сътворим рек҆ше отьць и сꙑнъ. нич҆соже бо творит отьць бесꙑна. ни сꙑнъ

творитъ ничьсоже безъ отьца, и рече· наведе господь оужасть сь на Ядама, и приїмъ ед҆но отъ ребр҆ его сътвори емоу женж отъ своихъ емоу оудовъ, и бѣаше съ Ядамомъ Єуа въ раи, южже видѣвъ диюволъ и въздревъновавъ сътвори погыбѣль има. отължчивъшоу бо са Ядамоу на оно мѣсто породы, и Єугж единж оставив҆шоу пристжпи диюволъ и оуподобивъ са змиї прѣльсти ж, и та жена прѣльсти Ядама, и бѣаста оба въ прѣслоушанї божии бывъша, и ӥзгънана быста испородънымь пишта дѣлати земьж ржкама своима, и троудное житие вьсприїмъша жиста девать сътъ и л҃ лѣтъ родивъша сыны и дъштери, отъ н҃ихъжe исп҆лъни са миръ вьсь. Ядамоу же отъ ослоушанию конець прием҆шоу по девати сътъ и тридесати лѣтѣхъ, и вьсѣмъ от҆цемъ нашимъ съведеномъ бывъшемъ въ адъ жити въ сьмрьти, и не бѣаше различию посрѣдоу правед҆наго и грѣшнаго, нъ бѣаше прав҆дивыи юко нечьстивыи и грѣшьныи юко праведьныи, юкоже блаженыи Паулъ апостолъ, свѣтило црьковьное, сьвѣдѣтельствова глаголѧ· цѣсарьствова съмрьть отъ Ядама дожиї до Моисеа и не о съгрѣшивъшиїхъ· богъ же небесьскыи по мноѕѣхъ родѣхъ оуслышавъ стенанию и молитвы дръжимыихъ адомь. своимь словомь, еже естъ его единочадыи сынъ, по строю изволи чловѣческъ родъ въсприати и раздрѣшити ослоушание послоушаниемъ, юкоже Їоанъ сьвѣдѣтельствоует҆ о н҃емъ глаголѧ· въ начало бѣ слово, и слово бѣ отъ бога, и богъ бѣ слово, сиї бѣ въ начало отъ бога, вьса тѣмь быша, и бестого не быстъ ни едино, еже быст҆· сиї

оубо богъ слово небесьноѥ отечь сынъ, иже ѥсть сила и мѫдрость отьча, и десница вышьнѣаго благовѣсти са Гаврїиломъ ар'хаг'геломъ дѣвѣ сватѣ и прѣчистѣ отъ рода цѣсарьска сѫшти, именемь Марию, глаголѫштоу· доухъ сватыи вьнидетъ въ та, и сила вышьниаго обьсѣнитъ та, за нѥ и раждаѥмоѥ отъ тебе свато наречетъ са сынъ божиї, и раждаѥтъ са отъ сватаего доуха и отъ непорочьныѩ и прѣчистыѩ дѣвы миръска-го ради строю и съпасению· ник'тоже бо можааше своима очима бога беспльтьна видѣти, огнь бо ѥстъ опаляѩ богъ, и ник'тоже отъ чловѣкъ бога видѣвъ живъ бѫдетъ· того ради оубо строю роди са Христосъ пльтиѭ, и ѥже оуспѣваѥтъ врьстоѭ по пльтьскоуоумоу, и съпрѣбываатъ съ чловѣкы акы чловѣкъ вашите триї десатъ лѣтъ, обьхода грады и вьси, благодарьства вьса оутомьѥныѩ диюволомь, и по томь пригваждаѥтъ са на дрѣвѣ крьстьнѣѣмь, страждa миръскаего ради съпасению, сьнабьдѣти миръ погыбъшь по прѣльштению диюволю, и оумираатъ по чловѣчьствоу, и погрѣбаѥтъ са сы съвръшенъ присно и прѣжде сы и непригвожденъ и непострадан'нъ и бесьмрьтенъ и присно сы по божьствоу· и третиї дьнь въставъ из мрътвыихъ юви са своимъ оученикомъ, рек'ше сватымъ апостоломъ мъногомъ иже по истинѣ вѣровавъшиїмъ вь нь, сьпоживъ сь ними, ѧды же и пиѩ съ апостолы до четырь десатъ дьниї, и вьзиде на небеса и сѣде о деснѫѭ от'ца съ пльтиѭ сьлоучивъшѫѭ са съ божиѥмь словомь· и того ради вида и сотона болитъ съкроушивъ са, сътьре бо и Христосъ подъ

ногама чловѣчьскама, иже чловѣци благодѣтиѭ божиѭ въходатъ въ цѣсарьство небесъское, ѥгоже ты лихъ ѥси, имаши бо часть оучастиꙗ родьства огньнааго и съпричастьникъ ѥси отьцоу твоѥмоу диꙗволоу. си слышавъ Аурилиꙗнъ лице своѥ измѣнѣаше различьнѣ отъ ꙗрости, и скрьжьтааше зѫбы на нь, ꙗко левъ въ драздѣ трашта звѣрь и не постигъ, и отъвѣштавъ рече къ сватоуоумоу Пауылоу· м҆ного ти владъшоу ожидахъ дльготрьпа, жроде и непрѣподобьне, до колѣ оукараѥши и хоулиши богы; пристѫпивъ пожьри богомъ, аште ли ни, то зьло зьлѣ погоубьѭ ва, да никтоже възможетъ избавити ваю отъ рѫкоу моѥю. Паулъ же и Оулиꙗни възъписта коуп҆но великомь гласомь глаголѫшта· крьстиꙗна ѥсвѣ, и въ Христоса имавѣ надеждѫ, а бѣсомъ не поклан҆ѣѥвѣ са, и богомъ твоимъ не слоуживѣ, и мѫкъ твоихъ не боивѣ са, примышлаи оубо мѫкы, ѥликы хоштеши, вѣроуѥвѣ бо богоу, ꙗко побѣжденъ бѫдеши нама, ꙗкоже и диꙗволъ побѣжденъ бысть, силѫ подаѭштоу нама Христосоу, и побѣждаѭштоу твоꙗ проныривыꙗ къзни. и повелѣ Аурилиꙗнъ принести дрѣво велико и принесено бысть, и рече· привѧжате Паула на н҆емь. и пристѫпьша слоугы съвазаша ѥмоу рѫцѣ, и повелѣ принести свѣшта горашта и прижагати лице пауле, проповѣд҆никоу вьпиѭштоу и глаголѫштоу· не бѫди досадителѣ владыкамь вьсеꙗ вьселеныꙗ и хоулѣникъ о бозѣхъ. Иоулиꙗни же видашти своѥго брата огнемъ опаламема възъпи глаголѫшти· Аурилиꙗне мѫчителю и непрѣподобьне, что брата моѥго зьлѣ мѫчиши: и повелѣ и тѫ привазати къ дрѣвоу и свѣшта горѫшта при-

нести на лице ѥѩ. и по томь по вьсемоу тѣлоу прижи-
зати. Аурилиꙗноу глаголѭштоу бесрамьнаꙗ жена сѫшти
стыди сѧ, ꙗкоже подобаатъ женамъ. Иоулиꙗни же
осклабивъши сѧ рече· по истинѣ, Аурилиꙗне, приѥмлѭ
тѧ оучаштоу ти мѧ ꙗко блага отьца, глаголѭштоу ти
жена сѫшти стыди сѧ, стыждѫ бо сѧ Христоса моѥго,
сына бога живааго, сѫшта прѣдь лицемь моимь, и не
могѫ оставьши ѥго поклонити сѧ бѣсомъ, нъ стыждѫ
сѧ ѥго зѣло. Аурилиꙗнъ же ꙗрѣше сѧ слыша то вьсе оть
нѥѩ и повелѣ слоугамъ огнь нанести по вьсемоу тѣлоу
ѥѭ. слоугам' же беспрѣстани жегѫштамъ вьси граждане
прѣдъстоѩштиї и позороующтиї ѥѭ вьз'пишѧ глаголѭ-
ште· самодръжьче цѣсарю Аурилиꙗне, неправедьнѣ
сѫдиши, неправедьнѣ мѫчиши, не хоштета пожрьти,
отъвѣштаи о нѥѭ. Аурилиꙗнъ же оубоꙗвъ сѧ народа,
ѥда крамолѫ вьздвиг'нѫтъ, дасть о нѥѭ отъвѣтъ, по-
велѣвъ главѣ има отъсѣшти и тѣлесѣ ѥѭ поврѣшти
п'сомъ и звѣремъ и птицам' небесьскыимъ. сиꙗ же
отъвѣтъ приѥмъша вь четвръти день мар'та мѣсѧца
изидоста радоуѭшта сѧ и поѭшта глаголааста· съпасе
на отъ оскрьбьꙗѭштиїхъ наю и ненавидѧштѧѩ наю по-
срами. ишедъшема же има вънъ града свѧтыи Паулъ
оумоли сѣчьцѫ, ꙗко да Иулиꙗнѭ прѣжде ѥго оу-
сѣк'нѫтъ. свѧтаꙗ же Иоулиꙗни прѣкрьстивъши лице
своѥ съ радостиѭ протѧже выѭ своѭ, и сѣчьца отъ-
сѣче главѫ ѥи. видѣвъ же свѧтыи Паулъ сестрѫ своѭ
сконьчавъшѫ сѧ о господи вьздвигъ очи свои на небо
благослови бога и прѣкрьстивъ сѧ протѧгнѫ выѭ своѭ
и оусѣченъ бысть и сконьча мѫчениѥ своѥ. и бѣста

лежашти тѣлесѣ сватоую вънѣ града не даѥмѣ възати са отъ крьстиꙗнъ. бѣахѫ бо воини приставиѥни на мѣстѣ томь блюсти· прихаждаахѫ же звѣриѥ и пьси и пътица небесьныꙗ и сѣдѣахѫ окрѫг҄ тѣлесоу ѥю, ꙗкоже и моухы отъ н҇ѥю отъгонити, и сице творѣахѫ до сед҄ми дьниї и ноштиї, и не ꙗша ни пиша звѣриѥ тиї· и възвѣштено бысть Аурилиꙗноу отъ приставьѥн҄ыихъ воинъ вьсе то бывъшеѥ, и оуслышавъ рече· ѡ з҄лочьстьноѥ бѣшениѥ рода крьстиꙗньска, ꙗко ни оумеръшъ ихъ могохъ побѣдити. и посълавъ отъведе стрѣгѫштаꙗ воины ноштиѭ. свѣтоу же бывъшоу и ишедъше крьстиꙗни възаша тѣлесѣ сватоую и погребоша мирьнѣ съ радостиѭ, цѣсарьствоуѭштоу господоу нашемоу Ісоусоу Христосоу, сь н҇имьже от҄цоу слава коуп҄но съ сватымь доухом҄ нын҇ꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомь амин҄.

Мѣсаца марта въ є҃ день. мѫчениѥ сватааго Василиска.

Въ то врѣма цѣсарьствовавъшоу Маѯимиꙗноу приде прѣмѣньникъ въ Ас҄каниѡда мѣсто инъ воѥвода, именемь Агрипа, и поиде на въсточьнѫѭ странѫ привести крьс҄тиꙗны жрьти имъ бела богомъ. блажен҄ыи же Василискъ бѣаше вь темници плача са и мола са и глагола· господи, помани ма и обличи моѥ приз҄ваниѥ.

да не отължченъ бждж отъ свѧтыихъ мжжь. и ꙗви сѧ ѥмоу господь и рече· помѧнжхъ тѧ и въписахъ твоѥ имѧ съ сжштиими съ тобоѭ прьвоѥ мжченикы, ты же си пожали, имже послѣжде възъванъ ѥси, и мнозѣхъ старѣи бждеши· нъ шедъ оустрои сѧ съ жжиками своими и пришъдъ мжчениѥ приимеши въ Команѣхъ, и не бои сѧ отъ мжкъ, азъ бо ѥсмь съ тобоѭ, и не иматъ тебе врѣдити страхъ чловѣчьскъ. и Басилискъ же помоливъ сѧ видѣ двьри тьмници отъврьсты. къде же свѣтъ быстъ, въставъ молꙗше стрѣгжштаѧ воинъ глаголѧ имъ· дадите ми волж мало дьнии, да шедъ оустроѭ жжикы своѧ въ вьси хоумиꙗньсцѣ, по том же придж къ истиньноуоумоу жжицѣ господоу моѥмоу Їсоусоу Христосоу. Воини же рѣша· боимъ сѧ, еда въ скорѣ начьнж искати тебе. Басилискъ рече· идѣмъ оубо, братиꙗ моꙗ, въ коупѣ, даже не придеть въ Команъ воѥвода. воини же идоша съ свѧтыимъ Басилискомъ, и шедъше прѣбъиша сь нимь въ домоу ѥго, и видѣвъ братиѭ и матерь своѭ молѣаше сѧ имъ глаголѧ· прѣбждѣте о вѣрѣ христосовѣ, и молитвж сътворите о мнѣ къ господоу, да сконъчанъ бждж въ исповѣдании семъ· азъ бо отъхождж отъ васъ, и отъ сели не видите мене въ пакти, шъдъ же къ господоу молитвж сътворж за вы и за вьсего рода крьстиꙗньска, да и прѣстанетъ оуже коумирослоужениѥ нечьстивыимъ, и придетъ благодѣть христосова по вьсеи земли. воѥвода же Ѧгринъ вьлѣзъ въ аманасиискъ градъ съзъва старѣишинъ града, бѣаше же храмъ коумирскыи искони нарицаѥмъ Ипетасъ и дроугыи Серафимъ. онъ же близъ ѥго

жрътвѫ сътворивъ искааше тѣмь и Василиска, и повелѣ привести ї и инъı темничьникъı къ градоу команьскоу и тоу имъ сѫдити· хотѣ'ше бо скоро отити отъ Амасиѧ. рече воѥвода магистриꙗноу и воиномъ· съвазавъше Василиска вижѫште приведѣте. они же шъд'ше ѧша сватааго Василиска и съвазавъше ѥго сътвориша ѥмоу оноуштѫ и гвоздиѧ острꙑ вънозиша въ оноуштѫ и обоуша и, и вижѫште ѥго женѣахѫ, ꙗко же кръви ѥго землѭ полиꙗти, гвоздиї бо вънидоша до кости ѥго, тако бо бѣ'ше запрѣштено посъланъıимъ отъ воѥводꙑ къ нѥмоу. ведомъ же мѫченикъ христосовъ къ Команѣ вь велицѣ мѫцѣ сꙑ нача пѣти сватъıи глагола аште оплъчитъ са на ма плъкъ, не оубоитъ са срьдьце моѥ, господь мнѣ помоштьник', и азъ оузьрѭ врагꙑ моѧ. господи боже мои, съпаси ма отъ оустъ львовь и съхрани ма съ сватъıими своими. молаштоу же са ѥмоу доидоша на село, да почиѭтъ мало· госпожда же селоу томоу елинъıини бѣаше, има ѥи Троꙗни, гости же мѫжа, иже ведѣахѫ сватааго Василиска, бѣаше же ихъ до триї на десате· онѣмъ же ꙗдѫштемъ въ клѣти привазаша сватааго дѫбѣ соусѣ аворовѣ· опакꙑ же сꙑ съвазанъ молитвѫ сътвори на дльзѣ и народъ събьра са къ нѥмоу и абиѥ бꙑстъ трѫсъ и звонъ, ꙗкоже въскочити ведѫштиїмъ ѥго отъ страха. пришедъшоу же народоу къ нѥмоу вьси дивлѣахѫ са видаште дѫба облиствивъша, ти бо бѣдѣахѫ и из давъна соухъ, и їсточ'никъ изиде из нѥго, ѥстъ же и до сихъ дьниї. видѣвъ же народъ чоудеса господьнꙗ ривалахѫ дроугъ дроуга, к'то прьвоѥ прикоснетъ са къ нѥмоу. видѣвъши же госпо-

дъніи села того бывъшеѥ чоудо вѣрова господоу съ вьсѣмь домомъ своимъ. привождаахѫ же и бѣсаштаѧ са къ нѥмоу и їцѣлѣваахѫ и їна многа знаменіꙗ творѣаше, и вьси славьꙗхѫ бога. и воѥводинъі слоугы вѣроваша къ господоу и отрѣшиша ѥго отъ ѫзъ. абиѥ же приде стадо ловъ из горы и поклониша са ѥмоу. идѫштем' же имъ пѫтемь по вьса мѣста бываꙗхѫ знаменіꙗ сватъінмъ Басилискомъ, молаштоу же са и глаголѫштоу· вь вьсѣхъ мѣстѣхъ ѥго благословествитъ доуша моꙗ господа. пришедъшемъ же имъ вь нѥнже вьси хотѣ'хѫ въкоусити и глаголаша ѥмоу· ꙗждь, се бо третиї день ѥстъ, по нѥже ничьсоже въкоуси. блаженъіи же рече· испльнѥнъ ѥсмъ бесьмрьтънааго брашьна· васъ питѣѥтъ хлѣбъ, а мене слово божиѥ· васъ веселитъ вино, мене же благодѣть сватааго доуха· васъ крѣпитъ пишта, мене же Христосъ· васъ насытатъ маса, мене же молитвы· васъ покоитъ животъноѥ, мене же мои Христосъ· васъ одеждѫтъ ризы, мене же прав'да· въі веселите са смѣхомъ, азъ же пѣтиѥмъ· въі красоуѥте са златомь, азъ же крьстомь· въі чаѥте видѣти к'наза маловрѣменьна, азъ же чаѭ цѣсара вѣчьнааго· речетъ бо господь мои· идѣте благословьѥниї от'ца моѥго, приїмѣте оуготованоѥ вамъ цѣсарествиѥ. дошедъшемъ же имъ на оутрьꙗ въ Команѫ слышаахѫ отъ многъ. ѥже творѣше воѥвода мѫжъі крьстиꙗномъ. вьлѣзъ же магистриꙗн' къ воѥводѣ рече· пришелъ ѥстъ Басилискъ, повелѣ же воѥвода вьвести ѥго въ храмъ аполоновъ и жрьти, аште ли не хоштетъ, то въ скорѣ съмрьтиѭ погоубити ї. изведъше же и биѭште глаголаахѫ· вьлѣзъ

въ храмѣ жьри, повелѣ бо воѥвода, или жъръше избъіти ти или не жъръше зьлѣ оумрѣти, вѣроуѭ въ невидимоуоумоу богоу. сватъіи же мѫченикъ рече· азъ вѣдѣ, ꙗко мои богъ вьсегда видитъ са и видитъ достоинъіѫ своѭ· азъ помльчѫ себе ради, да повѣдатъ чоудеса бога моѥго, ѥже видѣша на пѫти ведѫштиї мене. воини же, иже бѣша сь нимь, рѣша· по истинѣ велика чоудеса видѣхомъ, сь нимъ идѫште. сим же глаголѫштемъ пришедъше поѩша Басилиска и въведоша и къ воѥводѣ и глагола ѥмоу воѥвода· ты ли ѥси Басискъ словъіи; онъ же рече· азъ ѥсмъ. воѥвода рече· чесо ради оубо не жьреши по цѣсарьскоу повелѣнию; Басилискъ рече· к'то то повѣда, ꙗко не жьрѫ; азъ въ инѫ жьрѫ богоу своѥмоу жрьтвѫ хвалѣ. воѥвода же слъішавъ радъ бъістъ и рече· благодѣть милостивъіимъ богомъ, и пристѫпивъ Басилискъ къ крадѣ рече жерьцемъ· что ѥстъ има богоу вашемѹ; они же рѣша· Аполонъ. Басилискъ рече· нарeчениѥ бога вашего пагоубѫ вѣроуѭштиїмъ къ немоу знаменѹѥтъ, вьсь бо вѣроуѩи къ немоу погъіб'нетъ вь вѣкъі. воѥвода рече· коѥ има иматъ богъ, ѥмоуже ты рече жрѣти; Басилискъ рече· мои богъ неиздречен'нъ ѥстъ и невьнатъ и не разоумѣѥмъ са и неисповѣданъ, невидимъ съі. воѥвода рече· ч'то оубо, имене ли не иматъ богъ, ѥмоуже рече жьрѫ; Басилискъ глагола· ꙗже въ сватъіихъ к'нигахъ лежашта имена бога моѥго, аште велиши, да глаголѫ. воѥвода рече· рьци не боѩ са. Басилискъ рече· отецъ нарицаатъ са и вьседръжитель и господь и богъ и вьсѣмъ цѣсарь и господь саваѡѳъ и съпасъ и милосръдъ

и штедръ и милостивъ и дльготрьпли, томоу азъ жьрѫ жрътвѫ хвалѣ. воѥвода рече· ѥмоуже хоштеши богоу, тъчьѭ жьри и ӥзбѫди насъ, не бо ѥси призъванъ прѣмѫѫждрати сѧ. Басилискъ рече· вьнемли жрьтвѫ моѭ, и въздѣвъ рѫцѣ на небо рече· боже вьседрьжителю ѥдинъ и блаже и милосрьде, послоушаѩи вьсѣхъ въ истинѫ работаѭштиїхъ тебѣ, покажи и о мьнѣ недостоинѣ рабѣ своѥмь своѭ благыњѫ, сътворивъи чловѣка и въобразивъи образомъ сватъимъ твоимъ, иже вьдѹнѫ намъ доуха сватааго твоѥго, господи Ӏсоу Христосе, оуслъıши гласъ мои и подвигни нечѹвестьна и глоуха коумирѣ сего и поврьзи ѥго и съкроуши и расъıпи ӥмъ скврънавѫ' жрътвѫ и покажи ӥмъ, ıако ты ѥси ѥдинъ богъ, обличи о мьнѣ силѫ божьства твоѥго вь сь часъ· и абиѥ молитвѫ сътворивъшоу ѥмоу сьниде огнь съ небесе и пожьже храма и лъженменънаго бога сътвори акы пѣсъкъ дробенъ. видѣвъ же воѥвода избѣже вънъ и вьсь градъ възмате сѧ отъ бывъшааго страха, оста же ѫтрь сватъıи поѩ и глаголѧ· да въскрьснетъ богъ и разидѫтъ сѧ врази ѥго и бѣжатъ отъ лица ѥмоу ненавидѧштиї ѥго, и огнь прѣдь нимь да поидетъ и попалитъ окрьсть врагы своѩ. воѥвода же повелѣ посълати воинъı и ӥзвести ӥ ис храма, тажьцѣ бо скрьжьтлааше зѫбы на нь, и рече къ немоу· обоуѥне и вьсеѩ милости богъ стоуждь, чьсо ради инако рече и ӥнако сътвори, глаголааше жрьти, да въ жрьтвы мѣсто влъхвованиѥмь своимь огнь принесе на храмъ и бога нашего пожьже· да абы не былъ влъхвъ, и насъ бы огнь тъ пожеглъ, абыхомъ не избѣгли, и тебе бы

пожеглъ жтрь оставъша, нъ оста ничьсоже приемъ врѣда жтрь сы оу ог҆ня, и нынѣ исповѣждь мнѣ о вльхвовании своемь и пристжпивъ пожьри и отъпоуштж та· аште ли не хоштеши, прѣпростѣ съмрьти прѣдамъ та. Басилискъ рече· не жьрж коумиремъ без҆доушьнымъ, нъ богоу своемоу еже вь небесехъ жрътвж славѣ и знамениꙗ же огню, ꙗже видѣ, и їна больши сихъ сътворж въ има отьца и сына и сватаго доуха. разг҆нѣвавъ же са воевода повелѣ его оусѣк҆нжти. ведоша же и из града и оусѣк҆нжша и на мѣстѣ нарицаемѣ Диоскоръ· воевода же повелѣ тѣло емоу въврѣшти вь рѣкж, нъ вьзаша е крьстиꙗни отъ спекоулатора, давъше емоу три десати златицъ, и съзъда емоу црькъве Мариnъ кто крьстиꙗнъ въ Команѣ. бываѭтъ же чоудеса многа на мѣстѣ томь и вьси наслаждаѭштеи са чоудесъ славатъ от҆ца и сына и сватаго доуха нынѣ и присно и въ вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта вь ѕ дьнь. чоудотворениꙗ сватаго Конона иже въ Исаврії.

Вь врѣменехъ сватыихъ апостолъ егда словоу божьства и въплъштениꙗ оус҆моштрение чловѣкомъ проповѣда҆ше са, тъгда вьселенѣи проповѣдьникъ и апостолъ Паулъ походꙗ ꙗзыкы доиде и къ странамъ

исаѵрьскымъ и оуслышавъ, ꙗко вьси гради имъ и мѣста паче инѣхъ ѩзыкъ бѣсы имѫтъ къ коумирьскыимъ прѣльстемь хотѣаше ити къ горьнїимъ мѣстомъ, нъ възбрани ѥмоу свѧтыи доухъ многааго ради їхъ невѣрьства, ꙗко не имѫтъ приѩти проповѣданиꙗ по реченоуоумоу отъ господа· не помештате бисъра вашего свиниꙗмъ, оуклони сѧ оть нихъ ноуждѫ себѣ сътворивъ и їнѣмъ прѣжде жьдѫштиїмъ проповѣдати слово бесъблазна по отъкръвению доуха свѧтааго. по томь же Несторъ к'то вь тѣхъ мѣстѣхъ добрааго корене обрѣтъ сѧ Нада нарицаѥмѫ имы женѫ, живѫшта вь вьси нарицаѥмѣ Видана, сѫшти отъ града исаѵрьскааго н҃ї попьриштъ, и прозѧбоста плода благовѣрънааго, и нарекоша имѧ ѥмоу Кононъ. семоу же въздрастомь съвръшеноу бывъшоу родителѣ ѥмоу съвѣштаста сѧ женити ї дѣвицеѭ именемь Ꙗн'на. дошедъшоу же врѣмени бракоу ꙗви сѧ Кононоу ар'хаг'гелъ Михаилъ акы мѫжь въ одежди свѣтьлѣ, и бесѣдоуѩ сь нимь оглашааше истиньныѩ таины. онъ же оувѣштавъ сѧ и тоу абиѥ срьдьце въдавъ прошааше кръштениꙗ, молꙗше же сѧ акы мѫжоу архаг'гелоу, мнѧ сего чловѣка сѫшта. архаг'гелъ же разоумѣвь Конона оувѣштавъша сѧ и вьсѣмь оумомь приїмъшь слово и просѧшта кръштениꙗ веде ѥго къ водѣ, и сьведъ ѥго въ свѧтѫѭ и блаженѫѭ троицѫ, и давъ ѥмоу комъкание, и знаменавъ ѥго и свѧтивъ отиде невидимо, видимо бо прѣбывааше сь нимь, доиждe свѧти сѧ и їсплънь бысть свѧтааго доуха. родителꙗ же ѥмоу сего не вѣдѫшта сьвѣтъ о брацѣ твораста, и приведъша ожениста. онъ же въ прьвоѥ вьземъ въжь-

женѫ свѣштѫ положивъ подъ спѫдомь и рече къ женѣ своіеи сѫшти іеи дѣвици· ч҆то іестъ слажде свѣтъ ли или тъма; она же отъвѣшта· свѣтъ іестъ слажде, и ї҆на приложивъ отъ свѧтааго доуха данꙑѧ іемоу благодѣти словеса казанию обрати оумъ отроковици, и чиста прѣбꙑвъша троудиста сѧ извѣсто въ в҆сеи чистотѣ съхранивъша свои тѣлесѣ вь неистьлѣнии̇. оуслꙑша же мати правьдьноуоумоу и рада бꙑстъ и въсхвали ѭ, и въ тои жизни прѣбꙑста. по томь же и от҆ца своіего ар҆хаг҆гелові радн благодѣти обративъ блага оугодьника показа богоу, ꙗко же и Христоса ради мѫчениꙗ съвръши. оумерши же свѧтааго Конона женѣ чистѣи и съ материѭ іего въ іедномь гробѣ положи ї. оста же о себѣ іединъ растꙑ вь вьсемъ трьпѣнии̇ и троудѣ, даноіє іемоу съкровиште отъ благодѣти доуховьнꙑѧ до врѣмене ꙗвьениꙗ іемоу съхран҇ь. великъ же день творѧште Аполлоноу вь пештерѣ коіеи страшьнѣ и темьнѣ, иждє по обꙑчаю имъ бѣаше творити съборъ исаурьскоуоумоу градоу, идеже многꙑ тъмꙑ мѫжь и женъ отъ Исауриѧ събирааху сѧ, іестъ же въ прѣгꙑн҇ѣхъ мѣсто то и непрѣходънꙑихъ горахъ, растоѩ отъ града попришть четꙑрь. въ тъ оубо день събираѭштоу сѧ народоу и хотѧште из҆ града излѣсти вьнезаапъ пристѫпивъ свѧтꙑи Кононъ показа сѧ имъ вь томь градѣ и видѣвъ ѧ въорѫжьша сѧ и оуготовавьша сѧ на прѣдьлежаштаꙗ нечьстиꙗ своимь имъ ѩзꙑкомъ въскрича глагола· мѫжи, потрьпите, да васъ въпрошѫ. рече же имъ· на ч҆то образъ съвъпльчению оустрьмили сѧ іесте; іеда каꙗ рать васъ ноуждьна зоветъ; они же

рѣша· ні, нъ трѣбѫ богоу Аполоноу творимъ дьнесь. сватъіи же къ нимъ· да к'то ѥстъ сїи Аполонъ, хотѣлъ быхъ оувѣдѣти· ч'то же ѥстъ мошть ѥмоу; или ч'то ѥго сила; они же рѣша ѥмоу· тъ ны строитъ и крѣпитъ въ рати, ꙗкоже и отца наша, они бо и прѣдаша намъ сиї обычаи. сват'ыи же Кононъ въпрашааше ихъ рѫгаѫ са· слышасте ли оубо отъ него гласъ, ли дасте ѥмоу слово; они же рѣша· ни, нъ обычаи отецъ нашихъ оувѣри насъ. онъ же кь нимъ· нъ от'ци ваши акы бесловесънаꙗ животьна оу прѣльсти бѣахѫ, не сѫште въ разоумѣ истін'нааго бога· аште бо быша ѥго вѣдѣли, не быша къ глоухоу и неподвижьноу камыкоу толико творили тьштаниѥ· дадите же ми на нь власть, и покажѫ вамъ, кого чьтете и к'то ѥстъ богъ вашъ· да покажѫ ѥго чрьниломъ, да виждѫ, може ли измыти себе, и дадите ми млатъ желѣзнъ и съкроушѫ ѥго, и видимъ, може ли пакы въ образѣ своѥмъ быти, подамъ же ѥмоу брашъно и простеръ рѫкѫ вьземъ да ꙗстъ. до коли безоумни ѥсте сего не разоумѣѭште; нъ нынꙗ послоушаите мене, ꙗко и азъ ѥсмъ вашего племене, штоуждъ же васъ дѣломъ, останѣте са отъ сихъ и наоучѫ васъ, кого бы чисти и кланꙗти са богоу, иже въ вышьнїхъ сѣдаи, бога сѫшта крѣпа, невидима, вьсе же видашта, творьца небоу и земи и морю и вьсѣмъ, иже сѫтъ вь нихъ, цѣсарь ѥстъ крѣпькъ и силенъ, и съпасаѫ въ рати своѫ, погоубыѫ же врагы и коумиромъ слоугоуѭштиїмъ и бѣсомъ жьрѫштаѫ а не богоу, тацѣмъ врагъ ѥстъ дрѫзъ, тъ не проситъ жрътвъ кръвавъ нъ бесъблазна хоштетъ да са позна-

ѥтъ отъ приходаштиихъ къ нѥмоу без лжкы и безълобы, вѣровати же ѥмоу ꙗко богъ истиньныи и отець сыноу иночадоу богоу сжштоу истиньноумоу господоу нашемоу Їсоусоу Христосоу, иже отъ от'ца неразлжченъ ѥстъ, ѥгоже ради и вѣкы сътвори, обьштьникъ же божьствоу и цѣсарьствоу ѥго и сыноу ѥмоу ѥстъ доухъ сватыи, иже отъ от'ца исходитъ благотвораи, иже ѥстъ надъ вьсѣми дѣлаѥмо. си оубо тріименьнаꙗ ѥд'но сжтъ божьство, ѥдинъ ѥстъ богъ, ревьнивъ сыи и огнь попалѣꙗ врагы своꙗ, иже коумира чьтжтъ акы богы, и бѣсомъ жьржтъ, и попалꙗѩ вь нихъ вь дьни гнѣвоу и отъмьстивъ, милосрьдъ же ѥстъ лише къ вьсѣмъ призываѭштиімъ ї и вѣроуѭштимъ к' нѥмоу, паче же иже отъ нечьстиꙗ обрататъ са къ нѥмоу, любитъ же и любаштаꙗ ѥго, радоуѥтъ са о мирѣ, ѥже дроугъ дроуга любитъ, веселитъ са пакы о чистости житиꙗ и о сьмѣрениі, иже оубо зъла ненавидитъ, и о добрѣ порадоуѥтъ са· аште ѥго не любите, ꙗвѣ ѥстъ, ꙗко зъли ѥсте и матежьници, и не имате мошти сътрьпѣти гнѣва ѥго· нъ послоушаите и не ожесточите выꙗ вашеꙗ к' нѥмоу, по нѥже, ꙗко рѣхъ, не имате мошти сътрьпѣти ꙗрости гнѣва ѥмоу· на такыꙗ бо напрасно ꙗритъ са, а ѥже нынѣ акы безоумьни ѥсте на слоужьбж блазнаштоу васъ диꙗволоу, нъ оставивъше и отъстжпите отъ нѥго, и обратите са къ господоу нашемоу Їсоусоу Христосоу, и вьсѣхъ васъ благыихъ насытитъ. оучаштоу же ѥмоу сихъ отъ такого безоумиꙗ отъстжпити и на съпасьноѥ прѣити проповѣданиѥ, они же прѣбываахж не покораште са ѥмоу, ꙗкоже и

на гнѣвъ обратити сѧ имъ на нь, възвраштаѭштоу ѭ юемоу отъ трѣбъ имъ паче же бъшъѭ ставаштоу· матежоу же бывъшоу вь нихъ ови оустрьмиша сѧ оубити ї, ови же ставьѭхѫ ѭ възбранѧѭште имъ, ꙗко мало сладъко слышаште и обратити сѧ хотѧште, нъ ѥд'наче съвръшениꙗ не имѣахѫ, ѥд'ва же ставиша матежь· иже сѧ мнѣахѫ обраштаѭште сѧ начаша глаголати къ правед'ноуоумоу· како можеши оувѣрити насъ, ꙗко ѥстъ богъ ваштиї нашего бога, нами чьстьноу сѫштоу; много же ѥмоу глаголѭштоу къ нимъ и оучаштоу никакоже покорѣахѫ сѧ, нъ и паче не вѣроваахѫ, ꙗкоже на то имъ прити и чоудесъ отъ него просити, и глаголаша ѥмоу· что можетъ сътворити, ѥгоже ты чьтеши, да вѣроуѥмъ ѥмоу; покажи оубо намъ понѣ ѥдно знамениѥ, и вѣроуѥмъ ѥмоу и тебѣ. сватыи же Кононъ видѣвъ ихъ толико невѣрьство, ꙗко и знамениꙗ просат', рече къ нимъ· ослабите ми мало, и се сътворимъ· нѣ ли юнотъ въ васъ и благоголѣненъ, дроузии же больши, ини же на коинихъ; да поидемъ оубо вьси на мѣсто вашемоу събороу· вы же варіте, азъ же акы старъ вьслѣдоуѭ, и дадимъ слово дроугъ дроугоу, иже варив' доидетъ мѣста того, того ѥстъ силен' богъ, а иже послѣжде придетъ, да месть приїметъ богъ имъ, ꙗко не сѫштоу ѥмꙋ богоу. они же видѣвъше старость ѥмоу порѫгаша сѧ и обѣшташа сѧ, оуп'ваѭште коньскынимъ ходомъ и голѣньми своими, глаголаахѫ бо дроугъ къ дрꙋгоу, ꙗко не иматъ доити мѣста до четырь дьниї, како бо иматъ сътръпѣти толикъ пѫть, бѣд'ноу сѫштоу и горьноу. сватыи же божии Кононъ разоумѣвъ,

ꙗко отъчаяаша юго, ꙗко не могѫштоу юмоу сего оу-
става съконьчати, подвиже са паче, и юдинъ молитвѫ
твора глаголааше· владыко господи боже, отче вьседръ-
жителю, господи Ӏсу Христосе, юго же ради миръ бысть,
оукрѣпи ма, и съблазні вьсе множьство се, да навы-
кнѫтъ, ꙗко блазнатъ са, о нихъже вѣроуѭтъ, ис-
пльни ѧ, да разоумѣѭтъ, ꙗко ты юси богъ, и развѣ
тебе иного нѣстъ, и да приметъ ма сватыи ар҆хаг҆гелъ
Михаилъ, иже приведе ма на разоумъ твои, и познати
ма сътвори таинѫ твоѭ из дѣтьска въздраста. и абию
приде сватыи Михаилъ и сватааго оукрѣпивъ доведе
бес троуда на мѣсто, а сиѧ съблазні невидимѣ· на-
ченьше пѫть походаште и ломаште са бѣахѫ въ горахъ
връштаѭште са вь стѣнахъ вьсь дьнь тъ и тѫ
ношть, ꙗко же не имѣти имъ силы ни тѣла цѣла ни
кости, ни мѣста отъ мѣста прѣити не можаахѫ. сва-
тыи же Кононъ варивъ на дроугыѧ дьни за оутра
въставъ обрати са, и обрѣте ѧ на мѣстѣ, иже ихъ бѣ
оставилъ· видѣвъше же юго вьнезаапь оужасьнѫша са.
онъ же приближивъ са къ нимъ нападе на на поюмь ѧ и
глагола· что се сътвористе оставивъше ма до селѣ; а
азъ ожидаѭ васъ, да въстѫживъ пакы обратихъ са къ
вамъ. они же троудьни и доуша не имѫште повѣдаахѫ
юмоу бывъшеюе, молꙗахѫ юго наставити ѧ на пѫть.
ономоу же оубѣштавъшоу са и молитвѫ сътворивъ
отьна отъ нихъ невидѣниюмь ар҆хаг҆геловомь, да вь
себѣ бывъше поидоша вь слѣдъ юго. пришедъшемъ же
имъ на мѣсто глагола имъ сватыи· покористе ли са
оуко по оуставоу вашемоу; сътворите обѣтъ вашь· се

во отъпадосте вы и богъ вашъ, дадите оубо, да мьштѫ богоу вашемоу. они же прѣбываахѫ безоумоуѭште невѣрьствиїмь и глаголаахѫ· не имаши нап'сати вины богоу нашемꙋ, мы бо ѥсмъ повиньни съблазнивъше са на пѫти, тъ бо не отъпаде, и насилыѥ сътвориша ѥмоу не съконьчати, ѥже обѣшташа са. пакы оубо рече имъ· ч'то оубо хоштете, моѥмоу ли вѣроуѥте богоу или вашемоу; они же рѣша, своѥмоу, и рече имъ· иже оубо речетъ лъженменънъи богъ, покорите ли са ѥмоу; и вьси оуставомъ възъпиша, оувѣриша же ѥго о семь, и раждегъ са сватыи доухомь тече къ коумироу. на высоцѣ же стоꙗштоу коумироу въспрѣтивъ ѥмоу рече къ немꙋ· тебѣ глаголѫ· велитъ ти Їсоусъ Христосъ мои сълѣсти. страхомь же клона са и запрѣштениѥмъ сьпаде коумирь съ мѣста своѥго, и вала са приде близъ сватааго и ста простъ· оужаснѫша же са вьси отъ страха, въздивьше же са отъ чоудесъ въскричаша велми. поманѫвъ же имъ рѫкоѭ рече къ нимъ· покористе ли са понѣ нынѣ, или ни едначе; видѣша бо ѥго рѫгаѭшта са, да ови обѣштаваахѫ са, дроузиї же не покораахѫ са глаголѭште, акы нѣстъ велико чоудо. онъ же не ослабьꙗше имъ, нъ прѣбываше кажа и глагола· ѡ толикоу вашемоу безоумию, до колѣ прѣбывате въ безоумиї, иже ѥстъ богъ, не тацѣхъ хоштетъ, да бѫдѫтъ, иже ѥмоу сѫтъ свои и чьтѫштиї ѥго, нъ така срьд'ца имѣти, ꙗкоже ѥстъ самъ истиненъ и благъ сы и своимъ благомъ велитъ быти, правьдивъ сы и своимъ такожде велитъ быти, и тацѣмъ такожде велитъ быти, ꙗкъже и самъ ѥстъ мои

богъ· вашь же богъ камѣнъ сы окамени ваша срьдьца, и прѣльстьникъ сы и диꙗволъ прѣльстити хоштетъ васъ, и невѣренъ сы невѣрънꙑи васъ сътвори· да не прѣкъꙑваите оубо о сихъ, нъ послоушаите мене, и отъстѫпите отъ бѣсованиꙗ и отъ прѣльсти ихъ, ꙗко не сѫтъ бози, нъ ѥстъ богъ ѥже мноѭ повѣданъ вамъ. хоштете ли и отъ камꙑка сего оуслꙑшати иже вами чьстенъ, ꙗко прѣльштаѥте са; приближите са къ мнѣ и оуслꙑшите. они же приближивъше са прилежьнѣ зьрѣхѫ къ немоу видѣти нѣчто боле бꙑваѭштиихъ отъ него. сватꙑи же Кононъ съ многомь прѣштениѥмь въспрѣтивъ коумироу стоꙗштоуоумоу рече· глаголи ми тꙑ, кто ѥстъ богъ, тꙑ ли или ѥже мноѭ проповѣдаѥмъ; тъгда съ многомъ страхомь камѣнꙑи богъ рѫцѣ простеръ на небо человѣчьскомь гласомъ извѣшта глагола· ѥдинъ ѥстъ богъ, ѥдинъ ѥстъ Христосъ, иже тобоѭ проповѣданъ. семоу же бꙑвъшоу чоудеси вьсь тъмами народъ великомь гласомь вьскрича глагола· ѥдинъ богъ кононов одель· сии же гласъ до дьнесьнѣаго вьпиѭтъ събиралѭште са въ прѣславънъи тъ день памати сватаго Конона, вса Исаурия и прѣдѣли ѥи сь свѣштами исходаште из домовъ своихъ, съ вечера идѫште вь съборънѫѭ ѥмоу цркъве вь Бидѣнѣ нарицаѥмѣ вьси, прѣбъꙑваѭште же кричаште о прѣславьнѣѥмь чоудеси. потрасъ имъ рѫкоѭ ѥдва ѧ стави глагола. понѣ нꙑнѣ исповѣдите отъпадениѥ богоу вашемоу, дадите оубо, да мьштѫ ѥмоу. народоу же многоу вѣровавъшоу оустръмиша са и съкроушиша коумира и крстиша са· прокъ же ихъ ѥдиначе не покораште са по дияволовѣ

силѣ и тѧжько си сътворивъше о съкроушениї коумира своѥго дроугоѥ ч'то примꙑслиша, лѫкава коѥго бѣса приложити силѫ на прѣподобьнааго, иже имъ бѣаше въ съкровѣ вь пештерѣ, страшенъ к'то м'на сѧ рат'никъ имъ сы и гоубитель, ѥмоуже и подарꙗахѫ трѣбами, не на оуспѣхъ, нъ да не бѫде отъ н҃его врѣда. вѣровавъше же молꙗхѫ сѧ, ꙗко да бы шелъ и отъгъналъ лѫкава'го того бѣса· дроузии же искоушаѭште, ꙗкоже не иматъ съдолѣти· а вѣровавъшеи жьдѣахѫ, ꙗко и томоу зьлоу одолѣти иматъ свѧтыи Кононъ, и обѣштав' сѧ имъ поиде сь н҃ими на мѣсто, вьсь же народъ идѣаше и свѣшта въжегъше сьнидоша въ камѣнѫѭ тѫ распалинѫ съ многомь страхомъ сѫмнаште сѧ. онъ же видѣвъ ѩ тако сѫмнашта сѧ вьскрича глагол҃ѧ· не боите сѧ, нꙑнꙗ бо оузрите конець, и пристѫпивъ на распалин'нѫѭ тѫ пештерѫ и вьспрѣти нечистоуоумоу томоу доухоу, ꙗкоже очивисть вьсѣмъ показати сѧ ѥмоу. из ѫтри же вьпиѩ поуштааше гласы молитвъныѩ, да ѥмоу не обличитъ скврьнавааго ѥмоу образа. ономоу же вьспрѣтивъшоу ѥмоу съ многомь страхомь излѣзъ отъ сквожьн҃ѧ коюѩ идѣаше валѧ сѧ и ави сѧ вьсѣмъ акы старица растрьзана тѣломь, и вьскрича вьсь народъ вьпиѩ прьвыимь гласомь· ѥдин' богъ кононовъ, богъ кононовъ одолѣ, и въспрѣтивъ лѫкавоуоумоу томоу бѣсоу зарече ѥмоу, да ник'деже сѧ не ꙗвитъ ни пакости сътворитъ комоу. тъгда свѧтыи Кононъ въздъхнѫ на н҃ѧ глагол҃ѧ и кажѧ имъ· видите, к'то вами съвладетъ; видите, коѥ сѫтъ ваши бози; . . . .

. . . . desunt folia duo . . . .

влахѫ ноудаште ѥго, и съ многоѭ ноуждеѭ поведоша и, да ижде близъ бꙑша ѩко ѥдино пьпьрище мꙑшлѩахѫ, како бꙑ вьлѣсти къ сватоуоумоу. онъ же въ мьлчании сꙑ възьрѣвъ видѣ вꙑнихъ бѣсъ сьсѫмнаште сѧ ѥго и застѫпаѭште отъ страха, и повелѣвъ имъ прити къ себѣ, и пришедъше сташа прѣдь ни̑мь, въпрашааше же ѩ глагола· чьсо ради придосте; они же рѣша· ч҆то велиши намъ творити; онъ же властьѭ повелѣ рекъ имъ· никомоуже отъ чловѣкъ да не творите пакости, ни на коѥже зъло дѣло и скврънаво пѹстити. они же рѣша· мꙑ о сихъ бѣхом҆ и о сихъ радоуѥмь сѧ, ѥже на чловѣкꙑ бꙑти ис прьва, иного бо ничесоже творити не имамъ, да аште оубо хоштеши насъ отъ сихъ оупразнити, аште ли хоштеши ино, повели намъ и сътворимъ, нъ не иждени насъ тъчьѭ гнѣвомь ити въ поустаѩ мѣста. рече же имъ· идѣте на дѣло, есеонꙑ ни̑вꙑ противѫ некопанꙑ оставѭтъ, да идѣте, копаите и потрѣбите. они же слꙑшавъше идоша съ многомь страхомь сътворити повелѣноѥ. разбоиници же зѣло приближивъше сѧ къ мѣстоу и молаште своѥго старѣишинѫ Копиа пристѫпити сь ни̑ми, оувѣштати не могоша и оставивъше ѥго оустрьмиша сѧ на мѣсто· Копиї же въ печали бꙑвъ о сьвѣтѣ ихъ ѥдинъ оставъ на мѣстѣ тоу лѫштѫ своѭ потъкъ и ножь свои поврьгъ сѣде, и положь главѫ своѭ на колѣноу плака по ни̑хъ, надѣѩ сѧ, ѩко ничьсоже добра имъ бѫдетъ. приближивъше же сѧ къ домоу сватаа͏го оудариша вь двьри, Кононъ же мьнѣвъ, ѩко к҆то сѫтъ отъ просѧштиїхъ или отъ болиї по обꙑчаю приходаштиїхъ, отврьзе имъ

двьри, и видѣвъ ѧ въ орѫжиї мьнѣаше, ꙗко съ пѫти сѫ пришьли почиті. къждо же тъкаше дроугъ дроуга въпрашаѧ, коѥ ѥстъ мѣсто, идеже имѣниѥ лежитъ· онѣм' же иштѫштеїмъ имѣниꙗ Кононъ тъштааше сѧ оуготовиті имъ трепезѫ, приноса имъ вино и велѧ имъ ꙗсти молꙗаше сѧ глагол҃ѧ· поидѣте, чада, да въкоусите. они же не полоучивъше, ѥгоже искаахѫ, на гнѣвъ обратиша сѧ, имъше же ѥго обнажиша меча и простеръше на нь своѧ рѫкы ноуж'даахѫ и принести ѥмоу имѣниѥ, прѣташте ѥмоу и оубити хоташте. многꙋ же матежоу бывъшоу и разбоиником' готовомъ сѫштемъ оубити сватааго, вьнезаапъ бѣсомъ многомъ сътекъшемъ сѧ придоша тъштаниѥмь сватааго мѫченика Конона, повелѣно бо имъ бѣ, да овы пешти сѫште въ манастыри въжегъше, дроузии же на разбоиникы оустръмивъша сѧ оустрашиша, ꙗкоже омрьтвѣти имъ, и меча оупꙋстити, ти тако по ѥд'номоу и по двѣма образоуѭште влѣчаахѫ и доведъше пешти и прилагаѭште имъ главы пал҃ѣ'хѫ и ї҃с полоу оумрьтвівъше пометаахѫ на земи. сватыи же Кононъ помиловавъ ѧ повелѣ бѣсомъ остати сѧ ихъ, и осташа сѧ. видѣвъ же ѧ отънемогъша молитвѫ сътвори о н҃ихъ, и възникоша. бывъше же въ оумѣ своѥмь въставъше припадоша каѭште сѧ о дръзости и плакаахѫ сѧ тѫжаште отъ болѣзни пал҃ениꙗ и лежаште прѣдъ ногама мол҃ꙗхѫ сѧ ѥмоу, да ослабитъ имъ отъ многыѧ болѣзни. онъ же молитвѫ сътворивъ без болѣзни съторівъ и бес тѫгы отъпоусти ѧ. отъпоуштеномъ же имъ бывьшемъ тако текѫште бѣгаахѫ, акы ог҃немь пакы гоними, доидеже доидоша мѣста,

идеже бѣ Кониї старѣишина имъ. възрѣвъ же на нѧ и видѣвъ оужасе сѧ, ꙗко юдиначе живи сѫтъ, и въ радости бывъ въставъ цѣлова ихъ о прѣславьнѣѣмь чоудеси. съповѣдавъшемъ же имъ, юже сѧ имъ събы, похоули ѩ, по нѥже юго за прьва не послоушаша. въставъше же поидоша въ своѩ домы, и їсповѣдаша вьсѧ вьсѣмъ, юже сѧ сълоучи имъ, ꙗкоже многоу страхоу напасти на вьсѣхъ слышаштиїхъ. нъ и до сели нынꙗ прѣбываатъ страхъ свѧтаарго Конона въ вьсеи тои странѣ, да аште к'то прѣобидитъ имѧ юмоу, не далече приїметъ мьсть· толико же чьстьно юстъ имѧ юмоу отъ благодѣти данꙑѩ юмоу отъ свѧтааго доуха, ꙗкоже иногда дьвѣма кънима лѫкавома отъ Ѳавры въ горахъ живѫште страш'номь възоромь и сверѣпа власы имѫшта прѣобидѣвъша имѧ юмоу и страха юго не брьг'ша абиѥ тоу отъ бѣсовъ пришедъша на нꙗ ꙗкоже прѣстѫпьшема имѧ вьспрѣштенꙗ, и юмъше и за власы влѣчаахѫ ї плачѫшта ведѣахѫ съвѧзавъше къ ногама рабоу божию, паче же юште растѣкѣше страхъ на нечьстивыихъ доусѣхъ, ꙗкоже имъ и нивы дѣлати и пешти сѧ вьсѣмь садомь и нивьнымь сѣтиюмь повелѣнию мь юго· и въ тѣхъ нивахъ юдина бѣаше осѣта сланоут'комь, пѫт'никъ же к'то мимоидꙑ и мьнѧ блѫдомѫ видѣвъ нивѫ добрѫ и плодънѫ и съзьрѣвъшѫ и възлюбивъ прѣклонивъ сѧ вьзѧ на годѣ· видѣвъ же не блюдомѫ сѫштѫ нивѫ прѣклони сѧ и потрьзѧ не соумьнѧ сѧ, да ако нача снопы вѧзати, оуслыша гласъ глаголѭшть· довьлѣетъ ти имини. онъ же вьзникъ и възрѣвъ не видѣ никогоже, и нача пакы тръзати, хотѧ врѣмѧ

накласти скотоу своюемоу, гласъ же прѣбываааше зовы· довьлѣтъ ти, не бѫди несытъ. онъ же пакы вьзникъ не оузьрѣ никогоже, и нача юд'наче тръзати· насытивъшоу же са съвяза брѣма хота на скотъ възложити, юдва въз'двигъ съ многѫ ноуждѫ възложивъ на плешти свои. абию же зъвавъıи юго бѣсъ вьзлѣзе на брѣма, да юго не повръжетъ, а биѧ юго сѣде на плештоу юмꙋ, и гонѣаше и къ ногама сватаагo Конона троудна и потъна отъ тагости и отъ ран', и приведъ юго къ сватоуоумоу Кононоу съвазавъ съ краденъıимь сланѫт'ком' хоулѣаше глаголѧ· виждь, рабе божиї, юко мы нѣсмъ тол'ми виньни, юкоже непослоушьливиї чловѣци и зьлиї, и нынѣ же, юже повелѣ, сътворихомъ, и въкопахомъ нивы, и насѣахомъ сланоутъка, и съзьрѣвъшоу юмоу, юкоже се видиши самъ, и мимондъı сиї лакомъıи и прѣобидѣвъ страха твоюго несытомь срьд'цемь трьза много. зѣло же зовѫштꙋ ми юго много и глаголѧштоу· довьлетъ ті, чловѣче, поч'то тако твориши; и не оста са, нъ и мене прѣобидѣ прѣбываѧ вь несъитъствѣ своюмь, и погоуби наша плодъи, толико крадъ юдинъ. да что велиши; рабъ же божиї видѣвъ чловѣка съдръжима и събиюна отъ сълоучивъшиїхъ юмꙋ зълъ помилова юго, и прѣжде повелѣвъ нечистоуоумоу доухоу отити и пешти са дѣломь отъг'на и. онъ же драхлъ отиде, юже не пог'нѣва са на крадъшаагo· похоуливъ же крадъшаагo о несытости юго и наказавъ юго не начинати отъ селі тацѣхъ татьбинъ ни прѣбывати о несытости отъпоусти ї. се же до нынѣш'нѣкаго съхраненъ прѣбываатъ въ странахъ тѣхъ, юкоже аште и к'то

начьнетъ отъ заградьнъыихъ и отъ виноградъ не т'чиѫ отъ плода нъ и отъ листвиꙗ и отъ коѥго любо сѣмене кѫѭ любо виниѫ да оукрадетъ, немоштьно ѥмоу ѥстъ, да не тоу абиѥ ранѫ възьметъ. ти тако въ мнозѣ молитвѣ исповѣданиѥмь тъчно краденоуоумоу сложивъ златомь или сьребромь принести, ти тъгда мѫкы да извѫдетъ чловѣкъ тъ, такожде же и о п'тицахъ, ꙗже сѫтъ на свѧтѣмь гробѣ многомъ сѫштемь и скотоу, иже пригонѧтъ и приносѧтъ отъ лѣта на свѧтѫѭ и славьнѫѭ памѧть стада различь воловъ, кобылъ, козъ, овьцѧ многы тъмами пасомы въ горахъ неблюдомѣ, блюдомѣ же сѫтъ страхомь, ꙗкоже не сьмѣти никомоуже начѧти красти или бъшиѭ без бѣды присагнѫти· аште бо се тъчиѭ оузьрѧтъ зълодѣи властельскоѥ ѥмоу имѧ или и знамениꙗ вън висѧште, абиѥ познавъше блюдѫтъ сѧ. тако ѥмоу житиѥ богъ почьте, ꙗкоже и по съмръти ѥго славьнѣиша сътвори. ѥште же къ симь чоудесемъ и се бъıстъ· въдовици коѥи оубозѣ сынъ иночѧдъ ѥд'наче съсы, ѥгоже носѧшти въ пазоусѣ матери ѥмоу, въ врѣмѧ жатвѣ шьдъши, да съберетъ класы на пиштѫ себѣ, положи на земи сына своѥго, и къ жателѣнемъ пристѫпивъши и берѫшти класы, вънезаапъ влъкъ пришедъ обрѣте повръженъ дѣтишть, никомоуже сѫштоу оу нѥго, и въсхытивъ и отиде· жателѣне же оуслъıшавъше плача младеништа и мати почоувъши обрати сѧ и разоумѣвъши своѥго зъла въскрича съ вьсѣми, жателѣне же ови кличаахѫ, ови течаахѫ вь слѣдь влька и не постигъше ѥго вратиша сѧ· мати же ѥго и не испочивъши въздѣвъши рѫцѣ и текѫшти

иде плачѫшти сѧ до сватаачо мѫжа повѣдати ѥмоу свою бѣдѫ, и дошьдьши манастырѣ вьскрича мати дѣтишта вел'ми глаголѭшти· сватыи Кононе, даждь ми сына моѥго. онъ же оуслышавъ гласа плачоу въскочи къ двьремъ по обычаю· она же видѣвъши и и похватившъши нозѣ ѥго плака сѧ горько· онъ же въставивъ ѭ въпрашааше· ч'то ѥстъ вина; онои же отъ печали не могѫшти исповѣдати съповѣдаша, иже бѣша сь неѭ пришьли, и оуслышавъ бывъшеѥ и попече сѧ съ матерьѭ дѣтишта, и ставъ при в'сѣхъ и вьздѣвъ на высотѫ очи ї рѫцѣ помоли сѧ и призъвавъ сватоѥ триименьноѥ имѧ повелѣ бѣсомъ ити и обратити влька съ дѣтиштемь цѣломь· они же приз'вани бывъше и невидими скоро поидоша и постигоша и далече зѣло, ѥште младеништь въ оустѣхъ носѧшть. да ови похвативъше за оуши влѣчаахѫ и, дроузии же съ зажда поривaахѫ, а дроузиї биꙗхѫ, и тако ведоша вълка къ ногама сватоуоумоу Кононоу, и падъ положи дѣтишть прѣдъ вьсѣми, ꙗкоже вьсѣмъ вьскричати гласомъ велиїмь, и отъ многыѧ радости просльзивъшемъ сѧ славити бога о такои силѣ данѣи ѥмоу· и вьземъ дѣтишта отъ звѣрѣ дастъ матери и молитвѫ сътворивъ отъпоусти вьсѣхъ съ вльком. нечистиї же доуси и отъ коумиръ ихъ изгънани бывъше и осъпами нача болѣти страна та· сватыи же данѫѭ ѥмоу силоѭ от' сватааго доуха отъ вьсѣхъ прѣдѣлъ тоѧ страны прог'на, дроугыѧ же, ѥже на врѣдъ бѣаше чловѣкомъ, обличи и запрѣтивъ доухомь призъва и сьвяза въ имѧ Исоу Хрьстоса, въложивъ вь тридесѧти крьчагъ и оутврьдивъ и съвяза и печатьлѣ

оловомь погребъ вь своıемь домоу. се же отъ многынхъ ıемоу чоудесъ ицѣлениꙗ, о нихъже величааше са има ıемоу, ıеже о немь бѣаше слоухъ вь своıемь житиї, помањѫхъ отъ м'ногынхъ мало· Магнъ к'то воıевода вьземъ власть от' цѣсарьскааго повелѣниꙗ испльнենъ гнѣва на крьстиꙗны и глагола· иже да не отъвръжетъ са имене хрисостова, да оубиıенъ бѫдетъ. и гнѣва испльнենъ приде къ икониїскоу градоу и вь гнѣвѣ сы нача глаголати· ѫже вѣсте вь градѣ сьде или въ инѣхъ градѣхъ сѫшта или нарицаѭшта са крьстиꙗны, повѣдите· они же видѣвъше, ꙗко доушетъ гнѣвомь, оучаахѫ съ страхомь глаголѭште· слышимъ сѫшта нѣкого въ горниїхъ странахъ именемь Конона тоѩ вѣры, о немже глаголѭтъ, велика чоудеса бываѭтъ отъ него, ꙗже вьсѣхъ насъ оужасаѭтъ. онъ же рече· глаголꙗте, к'де живетъ, въ градѣ или въ вьси, и градоу има и вьсі, и колико растоѩтъ междоу собоѭ. они рѣша, ꙗко вьсь Биндѣна нарицаıетъ са, иного коıего отъ тоѩ вѣры слышимъ, именемъ Нисиї оусоровѣ вьси, по томоуждe пѫти сѫшта. и се оувѣдѣвъ повелѣвъ оустрьми са на мѣсто, и дошедъ оусоровы вьси и абиıе тоу ѩ сватааго Нисиꙗ, и повелѣвъ блюсти ıего, отъ толи поусти без матежа призъвати сватааго Конона отъ Биданы вьси на ино орѫдиıе, да не матежь бѫдетъ въ тѣхъ мѣстѣхъ ıего ради, боꙗше бо са тѣхъ мѣстъ, слышавъ, ꙗко дрьзи и которичи сѫтъ вь нихъ. на оутриꙗ же прѣдъсѣдъ Магнъ повелѣ привести сватааго Нисиѭ, се помысливъ, или да оувѣштаѭ отъвръшти са христосова имене, или да мѫчитъ ıего, доньжде приведенъ

бѫдетъ сватꙑи Кононъ. Нисию же приведеноу бывъшоу нача въпрашати ї глагола· ч҆то имѧ твоѥ и ч҆то ти вѣра; ꙗкоже обꙑчаꙗ нѣстъ кнѧземъ въпрашати о въсемь. рече сватꙑи Нисиї· крьстиꙗнъ ѥсмь, и повелѣ ѥго бити. сватꙑи же Нисиї прѣтрьпѣ о добрѣмь исповѣдании христосовѣ, кротъкъ бо и безълобъ бѣ-аше, и рѣчиѭ простѫѭ, не бо бѣше отъ ніего съплетъка рѣчемъ, не бо и вѣдѣше, нъ бѣше довѣ вѣроѭ и трьпѣниѥмъ, и їного ѥмоу отъвѣта не да-стъ нъ тъчьѭ· крьстиꙗнъ ѥсмь. Магнъ же наипаче гнѣваѩ сѧ хотѧ ѥмоу одолѣти повелѣ горьша възложиті на нь раны, да вь тѣхъ оумьретъ, даже не придетъ Кононъ· биѭштиї же без҆ милости биꙗхѫ. онъ же би-ѥнъ и прѣбывъ многꙑ часꙑ вь тѣхъ ранахъ безъ гласа прѣда доушѫ, и тако добрѣ и прѣподобьнѣ ѥже Хри-стоса ради съповѣданиѥ съконьча сватꙑи Нисиї оусо-ровѣ своѥи ѥмоу вьси. воѥвода же Магнъ нич҆соже ради пот҆шта сѧ на сиѥ старѣишиньство прити, нъ и на пагоубѫ крьстиꙗномъ· поустивъ оубо къ Бидѣнѣ приз҆вати сватаго Конона льстиѭ прѣбꙑстъ оусоровѣ вьси, нич҆соже иного ради, нъ оубити сватаго съ Ни-сиѭ, ѥже и сътвори. оуготовивъ же конѧ и мѫжа поу-стивъ въ скорѣ къ Бид҆нѣ вьси, иждеже бѣаше сватꙑи Кононъ, и абиѥ сѣдъ на сѫдишти повелѣ ѥго приве-сти. вьсѣмъ же пришедъшимъ повелѣниѥмь воѥводꙑ видаште сватаго образоуѭшта сѧ матѣахѫ сѧ, плачѫ-ште сѧ и нич҆соже сьмѣѭште решти, видѣахѫ бо ѥмоу сѣдинꙑ бѣлꙑ акꙑ вльнѫ, благо тѣло, осклабьѥнѣ очи, лице въ старости веселоѥ. въведеноу же бывъшоу прѣдъ

воѥводѫ многъ плачь отъ прѣстоѩштиїхъ бъість ѥго ради. воѥвода же хотѧ ѥго пострашити повелѣ прѣдь н҃нимь положити мѫкы, и нача ѥго словесы льстити глаголѧ: азъ тебе старѫ сѫштѫ и тацѣми сѣдинами оукрашенѫ сѫштѫ мьн҃ѭ и мѫдрость имаши зѣло, тѣмь противѫ сѣдинамъ покажи и разоума, и прѣльсти и боуѥсти, имѧ христосово не вѣдѣ отъ кѫдоу обрѣте сѧ въ васъ, отъметавъ сѧ отъврьзи сѧ, и дроугъ бѫдеши мноѭ цѣсароу и вьсѣмъ старѣишинамъ, и отъ н҃ихъ вьсе добро тебѣ дастъ сѧ, и ѥлико тебѣ любо и драго тебѣ бѫдетъ, и ѥже вьсѣхъ вꙑше великꙑихъ богъ нѥренство дастъ сѧ тебѣ, ꙗкоже иномоу никомоуже не лѣпо ѥстъ, нъ добротѣ твоѥи и чоудьнамъ сѣдинамъ: мене же самого вѣдѣ ꙗко любити имаши, не тъчиѭ сихъ ради' нъ инѣхъ многꙑихъ ходатаю тебѣ бꙑвъшоу: да аште оубо оугодьна тебѣ сѫтъ словеса моꙗ и обѣти, възникни и обѣштаи сѧ, не стꙑди сѧ, и отъвръгъ наготѫ облѣци сѧ вь чистотѫ, а не противи сѧ мьнѣ, акꙑ Онисиї. рабъ же божиї грьчьскомъ ѩзꙑкомъ бѣаше грѫбъ и неоустроѥнъ, свѧтааго же доуха текѫшти къ н҃емоу благодѣти ꙗснѫ рѣчиѭ исаврьскꙑим' ѩзꙑкомь отъвѣшта глагол҃ѧ: не се ли точѫ приде скоро троудивъ себе и слоугоуѭштаѩ тебѣ; не вѣси ли, ꙗко нік'тоже насъ не можетъ отъ любьве хр'стовꙑ отълѫчити льштениї, ни въспрѣштениѥ съмрьти, ни огн҃ь, ні мечь; ч'то же глагол҃ѭ о сихъ, ѥже положі прѣдъ мноѭ: вел'ми мниши сѧ мьнѣ порѫгаѩ, нь вел'ми самъ бѫдеши порѫганъ. о сихъ разгнѣвавъ сѧ Магнъ повелѣ ѥго мѫчити на многꙑ часꙑ и повелѣвъ ославити съ гнѣвом' възъ-

ва и глагола· оупвая къ мнѣ глаголеши и мѫдриши са словесъи своими мьна, ꙗко тацѣми словесы оубѣжати имаши мьсти, остани са оубо понѣ нынѣ отъ боуѥсти и от' безоумьна оуп'ванија крьстиꙗньска, и обѣштаи ми са. отъвѣштавъ же сватъи нача противѫ Маг'ноу глаголати· ѡ безбожьне и въсѣкого звѣрѣ тажии, до коли прѣобидиши божиѥ трьпѣниѥ и противиши са богоу, богы лъжеименьныѧ поставлѣѧ, ѥже сѫтъ дѣла рѫкоу чловѣчьскоу отъ камени и отъ дрѣва творени, хода не имѫште; и сиѧ ли поставьꙗѥши противѫ вьса сътворьшоуоумоу Христосоу; ѡ крамольниче божиї и враже истинѣ, акы влъкъ пришедъ на робы ѥмоу заклатъ поиде, акы свата'го Исиꙗ, мѫчи и оуби и мене, тѣмижде избыти тъштиши са, кѫѭ обидѫ намъ сътворивъше тако мѫчиши; и прѣбываиши биѧ и ноудиши отъстѫпити отъ бога живааго, обѣштаваѧ цѣсарьскыѧ любъве, застѫпьѥниѥ старѣшинамъ, дааниѥ имѣнию, иеренство скврънаво; то ли прѣмѣноуѥши ми противѫ божиѥмъ даром'; нъ безъ оуспѣха тебѣ да бѫдетъ обѣтъ твои, и аште и съвлѣче ма отъ одежда, нъ оубо Христоса, вь ѥгоже ѥсмъ облъченъ, не имаши мошти съвлѣшти, мы бо Христоса имамъ, и ѥдного бога вѣмъ, иже можетъ насъ избавити робъ своихъ отъ твоѥю рѫкоу· да оуже хоштеши творити, то твори. се пакы слышавъ воѥвода разгнѣва са зѣло, и повелѣ ѥго съвлѣшти и съвазавъше бити и. пакы же помышлѣше кыѧ ины мѫкы лютѣиша изъобрѣсти, да вь тѣхъ ѥго погоубитъ· томоу же се помышлѣѭштоу, сего бьѭшта слышавъше исаурьска

града людиѥ, ꙗко мѫчитъ воѥвода свѧтаго Конона, въ скорѣ събьравъ сѧ многъ народъ въ орѫжиї поидошѧ на нь. воѥвода же разоумѣвъ множьство мѧтежа, и ꙗко на нь придошѧ на помошть свѧтаго Конона, прѣжде бо вѣдѣаше, ꙗко семоу ѥстъ быти, и конѧ оседъланы оуготова, и обрѣтъ готовы вьсѣдъ побѣже, и донде иконийска града, и тоу гонезе. циї же отъ исавръ пог'наша вь слѣдъ воѥводѫ ѩти ѥго и оубити· та же не постігъше обратишѧ сѧ. мнозиї же отъ народа вьлѣзъше въ хлѣвинѫ, идже мѫчааше воѥвода роба Христосова, обрѣтошѧ свѧтаго на земи ѥд'ного лежѧшта распѧта, и отрѣшивъ ѥго народ' видѣахѫ каплѫшта отъ нѥго крьви каплѣми, и вьпиꙗхѫ плачѫште сѧ и пекѫште сѧ. отъ тоѩ же крьви къждо подъимъ помазаахѫ своꙗ тѣлеса вѣроуѭште тѣмь сѧ осватити· идошѧ же сь нимь въ манастырь и м'ногѫ тѫгѫ имѣахѫ вьсѣчьскы пекѫште сѧ имь цѣлити раны, и сътворівъше ѥго цѣла прилежаниѥмь и вѣрѫ своѭ къждо прѣкланѣѩ сѧ цѣлова'ше колѣнѣ правед'ноуоумоу, и тако радоуѭште сѧ идошѧ въ своѩ домы. по сихъ же троудѣхъ и Христоса ради ѥже приѩ мѫкы показавъ своѭ вѣрѫ живъ двѣ лѣтѣ въ добрѣ старости и въ славьнѣ житию конець съконьча· сѫштиї же тоу посълашѧ къ вьсемоу прѣдѣлоу прѣподобьнаго съмрьть повѣдаѭште и се оувѣдѣвъше сътекошѧ сѧ плачѫште свѧтаго, и погребъше ѥго акы своѥго казателꙗ и оучителꙗ имъ бывъша положишѧ ѥго въ ковъчезѣ, идже бѣаста блаженѣи мати ѥмоу и блаженаꙗ нареченаꙗ жена ѥмоу присно дѣва бывъши. по съмрьти же ѥго домь ѥго на

црьк'ве отълѫчиша, и копаѭште корениіє при епископѣ, иже тъгда сълоучи са тоу, доидоша копаѭште до съсѫдъ крьчажьнъıихъ, и видѣвъше ѩ съ многомъ оутврьжденьимь сьвазаны печати оловѣнъи имѫшта числомъ л҃, и дивлѣхѫ са помъıшлаѭште ч'то се бѫдетъ, и под'вигнѫти хоташте отъ нихъ не въз'могоша тажькомъ сѫштемъ имъ, мнѣхѫ бо ѩ злата плъны сѫшта или нѣч'то ино, и разбивъше єдинъ отъ нихъ видѣша вьнезаапъ искочивъша ис крьчага два мрачна люта, и вьса въ коупѣ прѣстоѩштаѩ тоу повргоша на землѭ и мрачьна и тьмьна въздоуха сътвориста, ıако зиждѫштиимъ съсѫды и вса ѫжа отъ вьсѫдоу отътрьгнѫти са и єже бѣаше възградилъ, развратити са. сами же са вьсѣмь кажѫште по въздоухоу кричлахѫ повѣдаѭште своıа имена· овъ глаголааше· азъ єсмъ Дишмидин, дроугъıи глаголааше· азъ єсмъ Коутонъ, ıакоже отъ того въ страхъ многъ въпасти тои вьси и никомоу отъ толи смѣти по сльнечьнѣмь заходѣ вънѣ домоу своєго обрѣсти са, многъı бо оудавиша, дроугъıѩ же прѣити хоташта възбраниıахѫ имъ, ıакоже не прѣходити моста, дроузии же съсѫди крьчажьнии въ то мѣсто, идеже бѣахѫ положени, сѫтъ до д'нешьнѣго. нъ аште к'то ч'то речетъ, чесо ради отъврьгоша са за рока ємоу бѣси, по неже и чловѣци прѣстѫпиша заповѣдь ємоу, ѫже присно оуча вьсѣмъ глаголааше· не бѫдѣте несъıти ни любоимѣньни, вѣдъı ıако сии доухове лѫкави сѫтъ симъ зъломъ повин'ни, затвори бо ѩ въ съсѫдѣхъ, они же покорении сватаа́го Конона до сели прѣбъıша, да по неже прѣстѫпиша чловѣци заповѣ-

ди юго, и вѣси также прѣстѫпиша. и симъ бывъшиимъ прѣтрьпѣвъшиимъ въ алчьбах и молитвахъ на длъгы дьни юдва съблюдаша отъбѣгъшиима бѣсование. се же отъ многыихъ мало намѣнихомъ, а юже цѣлениы въ житии своюмъ сътвори и по съмрьти юго, никтоже можетъ исповѣдати, послоушъствоующоу о томъ богоу, томоу бо хрьстови и богоу нашемоу слава съ отцемь и съ сватыимь доухомъ нынѣ и присно и въ вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта з҃. мѫчение сватыихъ и славьныхъ ново ꙗвьшиихъ са мѫченикъ Феодора, Костантина, Феофила Калиста, Басоꙗ и доужины ихъ.

На мѫченичьскыѧ страсти рече· любаштиимъ мѫченикы да простьремъ са, благодѣти въземлюще отъ нихъ· ново ꙗвьшемъ са намъ мѫченикомъ идѣте оубо, станѣте дьнесь, и да съмотримъ добраго съвъкоуплениꙗ, ѭже они съкоупиша· мнѣ же, о прѣчисто и хрьстолюбьно послоушание, оупражнениꙗ мѫчениꙗ съхатти, нъ любьвиѭ паче же страхомь съдрьжимъ и по истинѣ чоудити ми са приде, како прѣобидѣвъше вьсѣхъ къ богоу и владыцѣ и строителю отъ толикы славы и отъ сана, вь нихъже бѣхѫ вь мирѣ семь и зѣло лѣпотьнъ, ничтоже бо отъ прѣтрьгъшъ, нъ вьсе

прѣобидѣвъше вѣчьноѥ съпасениѥ възаша, тож бо просиша отъ владыкы благодѣти, и острѣ възаша вѣньца, страстьничьскыѧ троудꙑ, и ізволиша ходити по небесемъ а не маловрѣмен'ноѥ имѣти грѣхоу наслажденниѥ, познаша владыкѫ Христоса зѣло, и паче познани быша отъ него, просиша благодѣти отъ него съ небесе, и соугоубь за ѥд'но възаша, възлюбиша паче земьнꙑихъ сватаꙗ, и добрѣ възаша, ѥже възлюбиша, въспрнѩша паче тьлѣнън'ыхъ нетьлѣньнаꙗ, и абиѥ полоучиша, въсхотѣша вѣчьно чьстьни бꙑти, и съ аг'гелы веселатъ са, коупнѫ сътвориша съ небесскꙑими дѣлꙑ, и соугоубь приобрѣтоша, прѣобидѣша земъноѥ воинъство, и небесъскоѥ полоучиша. ѡ дивънꙑимъ и прѣславънꙑимъ дѣломъ, к'то не въс'чоудитъ са остроѭ вѣроѭ сеѭ, како съ радостиѭ къ страстемъ дръзнѫша, како бесѫмьн'книꙗ къ мѫчению пристѫпиша. се оубо да прѣтрьгъше слово на мѫченикꙑ прѣидемъ, добрѣ исповѣдаѭште шьствиѥ нрава, како приведени быша въ срацинъскѫѭ земьѭ, и како быша и како имъ мѫчениѥ бꙑстъ. слꙑшите, ѡ боголюбьци, чьстьно и благо послоушаниѥ, отврьзѣте очи вашихъ срьдець, и съ тихостиѭ приимѣте, да приидѫтъ любимии ме мѫченика и съ нами доухомъ да походатъ· аште оубо и без насъ мѫчени быша, вѣроуѥмъ, ꙗко доухомь съ нами сѫтъ. да что рекѫ, на позоратаѧ слово прип'немь. Θеѡфилъ, ѥже о насъ цѣсарьствоуѥ, воѩ сътворивъ на скврънавꙑѩ срацинꙑ изиде, и се сътворивъ полоучи са ѥмоу, ѥже ѥмоу бѣаше любо, поплѣнивъ славънꙑѩ градꙑ безбожьнꙑхъ срацинъ, ижде-

же и амемоур'минин живѣаше родъ. амемоур'миніѫ же нарицаѭтъ кназа сьвѣтъ ихъ, тъ бо и прьвъи сьвѣтьникъ нарицаѥтъ са обрати са отъ тѫдоу приноса намъ побѣдьнаꙗ и плѣнъ многъ и различенъ· сим' же бъів'шемъ въста зълодѣи на крьстиꙗнъі и в'са воѩ своѩ оустроивъ на дроугоѥ лѣто на възлюбьѥнъіи градъ къ Ѧморіі приде поплѣнити ѥго хота, толико бо бѣаше възлюбьѥн'ъіи и славънъіи градъ, ꙗкоже въторъи словѣѣше отъ Цѣсарѣ града. да ꙗко оубо приде къ градоу реченъіи скврънавъи амемоур'мин, нача на градъ пльчити са, и симъ тако бъіваѭштемъ овогда же бора са, овогда же лестьми льста градъ прѣѩ· вьлѣзъ же безбожьнъіи жтрь въ градъ акъі безбожьнъіи творѣше. ѡ бѣдъі, к'то довьленъ исповѣдати печали и въздъіханиꙗ и плачь людиі живѫштиіхъ въ градѣ томь, вида от'ць съіна колема и съінъ от'ца и мати своѭ дьштерь и дъшти своѭ матерь, господинъ робъі и роби господина, дроугъ дроуга и братъ брата и прокъіѩ по радоу, и просто решти, дроузиі колеми, дроузиі жегоми, дроузиі же давими, тако господьнѭ сьмрьть възаша, да оуже ник'деже покоꙗ, ник'деже ослабьѥниꙗ, ник'деже животвораштa, нъ вьсьжде сьмрьть, вьсьжде печаль, вьсьжде плачь, вьсьжде въздъіханиꙗ, вьсьжде колениꙗ, вьсьжде крьви, вьсьжде слъзъі, и нѣстъ кто милоуѩ, и нѣстъ к'то милосрьдоуѩ. ѡ скр'би, о бѣдъі, ѡ плачь, ѡ колениѥ, ѡ безаконънъімъ тѣломъ, како скврьнитъ въздоуха лютьци своими скврьнавъіими дѣлъі· видаште безбожьнии безаконьноѥ оубиваниѥ, доидоша и новосвѣтълъіѩ благовѣрнѧ подвижьникъі, ѥже доу-

хомь господьнѣемь златы строуѧ добрыѧ цвѣтьца крьстиꙗномъ обьходьнии дѣлателе прѣдобрии мѫченици· и съвазавъше имъ рѫцѣ и нозѣ повелѣша поустити къ странѣ срациньстѣ, затворити їхъ въ тьмници и блюсти зѣло, съ нѣими же и безъ числа множьство крьстиꙗнъ. ѡ чоудо, како беззакон'никъ важетъ свободънꙑѧ, како робъ грѣхоу робы творитъ, ѥже сѫтъ правдѣ дѣлателе· съвазани же бывъше поидоша вь печали мнозѣ и въ тѫзѣ, пѫтемь же ѧже хотѣаше сквьрнавꙑи сиї аменоурьмнии, оубиваше, дроугыѧ же въ роботѫ даꙗше своимъ болѣромъ, дроугыѧ же вь темницѫ отъпоуштааше· идѣахѫ же добрии мѫченици вь сурьскѫ землѭ лишени, страждѫште и вь темницѫ поуштаѥми· вѣсте бо, братиѥ, како плѣньници страждѫтъ· въ темници же сѫштемъ дроугъ дроуга молꙗше молити господа, да никакоже облазнивъше са отъ своѧ вѣрꙑ отъпадѫтъ, се бо имѣаше льстивъи на оумѣ, да тъчьѭ въкоусатъ отъ брашьна ѥмоу и обьштьникомъ быти вѣрѣ· да аште то сътворатъ, честьнꙑим' и великꙑимъ даромь достоини бѫдѫт'. да ꙗко се бѣаше ѥмоу на оумѣ, минѫша ꙁ лѣтъ вь темьници чистѣ и крѣпѣ своѭ вѣрѫ блюдѫште. повалденъ же бывъ отъ отьца своѥго диꙗвола пакостьникъ повелѣ въдати са ѥмоу и сь нѣимь быти, или не покоривъше са осѫжденомъ быти на съмрьть, и повелѣ отъ болѣръ своихъ и рече· иди въ темьницѫ, и оустрои ми на оутрии, ѧже имаши, знаменитꙑ мѫжа, нарицаѥмꙑѧ крьстиꙗнꙑ. шедъ же лютъи слоуга тъ и вьлѣзъ въ темницѫ повелѣ имъ излѣсти· излѣзъшемъ же имъ

желѣзнами веригами съвазати ихъ повелѣ· съвазани же бывъше непобѣдимиї воини хрьстови идѣахѫ веселаште са къ пакостьникоу. сим' же ведомомъ бывъшемъ въ амемоур'мининъ дворъ възвѣстиша іемꙋ о ниⷯхъ, и рече посъланъıи· се, сиї стоѧтъ прѣдъ тобоѭ, онъ же къ немоу· покарѣѭ ли са нашемоу законоу или ни; и рече слоуга· не вѣдѣ, господи. онъ же отвр'зъ оуста своıа и рече тако· вьсѣчьскы примъıсливъше не могохомъ ихъ оувѣштати отъврѣшти са Христоса своıего и быти съ нами· нъıнѣ оубо иди и се исповѣждь имъ· обладаѧи вьсеѭ Соурииеѭ сице къ вамъ глаголетъ· дъвѣма прѣдълежаштема вештьма и котораѭштема са има дроуга къ дроузѣ іедно изволите, или отъврѣшти са Христоса и съ нами веселити са, или не покораште са мечемь дьнесь съкон'чати са. слъıшавъше же се доблии воини и по истинѣ дѣлателе христосови акы изъ іединѣхъ оустъ и іединѣмь гласомъ рѣша· не бѫди то іеже отъврѣшти са намъ небесъскааго цѣсарѣ, нъ покланıаіемъ са троици іед'носѫштьнѣ и неразлѫчьнѣ, тебѣ же, цѣсарю, противимъ са и заповѣдемъ твоимъ не покараіемъ са, навъıкохомъ бо отъ сватъıихъ к'нигъ покарѣти са богоу а не къназемъ. се же слъıшавъ льстивъıи и раждегъ са гнѣвомь и велми възъкавъ повелѣ, на оутрıа на рѣцѣ тигрьстѣ да са обраштѫтъ, иждеже и прьвѣіе бѣша, тоу, идеже сѫдоу быти прѣдъ лицемь льстиваапо. сътвориша же шьствиıе сватии отъ реченааго мѣста до рѣкы отъ часа деватааго до свѣта· да яко са приближиша окои близъ рѣкы, сии же страстоносьци съвазани, а сии льстивъıи и неоукро-

штенъıи пьсъ по водѣ идъı повелѣ ѫ въ ıед̓ нои темници затворити. излѣзъ же ис корабьıа приде на кони к̓ нимъ, ставъ же рече слоугамъ своимъ· приведѣте ми ıед̓ ного оть нихъ, да некъли поне тъ са мьнѣ обѣштаıетъ, и тѣхъ сътворитъ обѣштати са. приведоша же честънааго съсжда и стежера мжченикомъ, крѣпа вѣръı камъıка, Феодωра непобѣдимааго, славънъı на проспадера, дроугааго скоп̓ ца, подражаѫ кон̓ дачьскъıѫ, иже Филипоу не покажетъ водъı крьстити са и вѣровати господоу· не бо бѣаше томоу непричастьникъ, нъ пролиıати кръвь и вьсѣмъ са крьстити. семоу же ставшоу тлькомъ рече мжченикоу· покори ми са, чловѣче, и оставъ са крьстиıаньства съ нами ед̓ нако бжди, да и честь великж отъ мене възьмеши и богатъство дамъ ти много, а не съмрьти осжжденъ бжди, тъи бо скопець ıеси, и не печеши са ни о женѣ ни о дѣтехъ, нъ чистъ ıеси· да ıако жилъ ıеси на свои земи, такожде съ прилогомь и оу мене живеши, и сътворж та ıедного отъ болѣръ своихъ. отъвѣштавъ же страстоносець тлъкомь рече· да не бждетъ мьнѣ, п̓ се неоукроштенъıи, отъврѣшти са Христоса своıего небесьнааго цѣсара и бѣсѣхъ са приложити. да ако тако отъвѣшта съ оуп̓ ваниıемь, не могъı тлъкъ извѣштати лжкавоуоумоу амемоурмииноу досаждениıа и оукора, и пристжпивъ нача мжченикоу казати глагола· покори са мьнѣ, чловѣче, и цѣсароу, да не оумьреши. отъвѣштавъ же страстьникъ христовъ рече· окаıане и оунъıле и безакониıю дѣлателю, аште цѣсароу твоıемоу оусташтоу мене не покорихъ са, како ми са ıестъ тебѣ покорити; разгнѣ-

вавъ же сѧ и тѫкъ и отъ цѣсара своѥго въпрошенъ бывъ, что ѥмоу издрече, отъвѣшта· досаждаѥтъ ти и оукараѥтъ тѧ, цѣсароу, и разгнѣвавъ сѧ льстивъи и вьжегъ сѧ гнѣвомь и акы левъ рикаѩ на праведнааго мечемь повелѣ честьнѫѭ ѥго главѫ отъсѣшти, да ѫдеже отъвѣтъ сътвори, тоу и тѣло съконьчано бысть, неоукроштениї бо безаконию дѣлателе отрѣшивъше поѩсъ ѥмоу власы ѥмоу възвазаша и растръзавъше ризы ѥмоу отъ выѩ до ногоу мечемь оударенъ бывъ и тако прѣдастъ доушѫ господоу. оусѣченъ же бывъ истинънын дѣлатель христосовъ лежааше на земи акы свѣтъла звѣзда съ небесе на землѭ пришьдъши. ѥдначе же ѥмоу гнѣвомь доушѫштоу о прѣтръпѣниї мѫченика рече· приведѣте ми сѣмо мѫжа жестокы отъ ѥдїопьскыѩ страны съ мечи, да исѣкѫт и прочаѩ, и вьведъ сьвѣтьникы своѩ рече къ нимъ· видѣсте ли прѣтрьпѣниѥ нечьстиваaго оного; они же рѣша· видѣхомъ и почоудихомъ сѧ, да что, рече, сътворимъ прочиїмъ; они же отъвѣштавъше рѣша· також де послѣдьниѭ съмрьть да приимѫтъ. да ако часъ третии приде, и обычьнѫѭ молитвѫ съконьчавъше сватиї начаша дроугъ дроуга пооуштати на добро. пришедъше же сиї мѫжи лютии поустиша сѧ на сватыѩ, да живы ѩ пожьрѫт. видѣвъше же ѩ сватии акы весели къ вѣньцоу страсти поидоша· ѥдинъ же отъ нихъ блага рода отъ дѣдъ, славенъ же племенемь, Басои именемь, свѣтълъ сы благодѣтиѭ и истинънын христосовъ воинъ радъ бывъ и божиѩ благодѣти испльнивъ сѧ дроужинѣ своѥи рече· станѣте добле, ѡ братиѩ, и мѫжьскы за

Христоса на скврьнаваaго сего, да вѣчнѫѭ насладимъ са славы, да поидемъ къ любьноуоумоу пѫти нашемоу, а никътоже отъ насъ не остани· аште ли кто тврьда оума не иматъ, да са отълѫчитъ отъ насъ· не вѣсте ли, господие мои, ꙗко азъ на нашеи земи славенъ сы племенемь, высокъ же саномь, богатъ же зѣло на позоришті мирьною точаахъ, играахъ и троуждаахъ са; тъгда ли имѣниꙗ ради и чловѣчьскы похвалы и маловрѣменьнꙑѫ сласти подвизаахъ са, а нꙑнꙗ колико паче небесьнааго ради цѣсара· того ради, братиꙗ, да възможемъ вьси, и да не въториꙗвимъ са мѫченикомъ хрьстовомъ, нъ добліи за нь да пострадемъ. вѣдѣ се, братиꙗ, ꙗко никꙑиже чловѣкъ бесъмрьтн, да аште съмрьть прѣдьлежитъ, съмрьти да оубѣжимъ вѣчнѫѭ· ꙗже бо нꙑнꙗ маловрѣменьнаа сьмрть сънъ праведнꙑимъ нарицаютъ са· да никътоже оубо отъ лика не остани, да тъчно вѣньца полоучимъ вьси одъ мьздодавьца бога и господа нашего Іисоу Хрcта. ѡ оуме правꙑѫ вѣрꙑ испльнeнъ, ѡ лѣствице небесе доходашти, ѡ великодоушьнꙑи оуме, ꙗко на сѫдишти пакостьника не подвиже са твои съмꙑслъ, нъ паче крѣпѣи бꙑстъ, да прѣжде же отъ дроужинꙑ отътръгъше лютꙑѫ и безмилостивꙑѫ слоугꙑ диꙗволовꙑ Костантина патрикіꙗ на земи сѫшта, аггелъ же божии на небеси бꙑвъ. растръзавъше же ризꙑ юмоу чьстьнѫѭ юго главѫ отъсѣкоша, по томь же Феѡфила проспада, и по немъ Калиста спадара. да ꙗко доидоша на троудьника хрьстова Васоꙗ, видѣвъ, ꙗко ризꙑ растръзаѭтъ, самъ са съвлькъ рече· нагъ изидохъ ичрѣва матере моюѧ, нагъ

поидѫ, облѣци ма, Хрьсте, нетьлѣньнѫѭ твоѭ одеждеѭ, да ꙗко и семоу чьстьнѫѭ главѫ отъсѣкъше оставиша и вь темници, иждеже сватии бѣша блюдоми, и поѭште третии часъ, ꙗкоже бѣаше им' обычаи, вьнезаапъ оузьрѣша силѫ кѫѭ сь небесе поуштенѫ къ н҃имъ свѣтити троинѫ свитаѭште са и гласъ отъ н҃еѧ страстоносьца Васоꙗ· свѣтило ѥсмъ, видѣвъше же се мѫжи мнози отъ крьстиꙗнъ въсхвалиша бога и разоумѣша съконьчаниѥ сватаaго. по съконьчании же хрьстова мѫченика тоу абиѥ по ѥд'номоу когождо ихъ исѣкоша, и тако блажении своѭ доушѫ прѣдаша, съконьчаша же са сватиї м҃в мѫченика мѣсаца марта въ з҃, цѣсарьствоуѭштоу грьчьстѣи власти Михаилъ Өеодѡръ и Өекла, правовѣрьнии цѣсари, славаште бога и похвальнѫѭ ѥмоу пѣснь въздаѭште ѥдиноѭ доушеѭ и ѥдинѣмь оумомь, течениѥ съконьчавъше вѣньца вьзаша. да ако оуже съконьчаша са сватии, повелѣ льстивъи дроугааго коѥго крьстиꙗна привести глагол҃а· покори ми са и ѥд'ноoумeнъ ми бѫди, или зьлѣ оумьреши, акы сии· аште ли оубо покориши ми са, бѫдеши чьстенъ въ полатѣ моѥи, и многоу имѣнию и даромъ достоинъ бѫдеши отъ мене. прѣльстивъ же си и тьчьнъ бывъ въ срьдьци окаанꙑи онъ рече· сътворѫ вол҃ѫ твоѭ, цѣсароу, тъчьѭ да полоучѫ жизнь. въ радости же бывъ рече къ н҃емоу· аште ми са хоштеши извѣстити, принесѫ ти, ѥгоже вы глагол҃ете крьста, и видаштоу мьнѣ попери ї и отъврьзи са ѥго, и се твора бѫдеши ми дроугъ присиꙑи. окаꙗнꙑи же рече· творѫ вол҃ѫ твоѭ, цѣсароу· принесъше же чьстьнааго крь-

ста христова и положивъше юго на земи попъра и глагола· отъврьгж са таиньно крьстиюанъскы вѣръы их҆ и юдинооумѣнъ ти бждж, цѣсароу. ѡ скврьнавъınма ногама, како не оутрьпоста ти, како не оустрашиша са юмꙋ власи съ мрачьнъıимь емоу оумомь о томь же о толицѣ. да ако оуже безаконъноюе дѣло сътвори и дрьзо, кол҄ѣре срацинъсти рѣша къ цѣсароу· не лѣпо юстъ жити юмоу, нъ и тъ съмрьтинж да осждитъ са· аште бо своюа вѣрьı не съхрани, то ни нашеа иматъ съхранити. се же имъ вѣштавъшемъ амемоур҆мнии повелѣ юго оусѣкнжти. ѡ бѣдъı, кънми оубо гласъı извѣшта окаанъıи, къıа помъıслъı въ срьдьци ношааше, югда от҆вѣта съмрьтьна вьза, юште и прѣжде съмрьти съмрьтьнъ бъıстъ, иже вѣрж погоубивъ и съмрьти не погрѣши, ѡкаюне и небоже, ч҆то ти прибъıтъка бъıстъ; да юко юго оусѣкнжша, повелѣ тѣло юго вьврѣшти съ мжченичьскъı тѣлесъı вь рѣкж· въвръженомъ же бъıвъшемъ тѣло окааннаго тоу абию погразе, а сихъ добръıихъ мжченикъ тѣлеса акъı кораби връхоу плаваахж, и акъı лоуча сльнечьнъıа къ брѣгоу съвькоупл҄ѣахж са главъı имъ къ своимъ тѣлесемъ, не хоташте са отъ нихъ разлжчити, не бо прѣзьритъ господь любаштиихъ юго въ истинж· и бѣаше видѣти чоудо прѣславьно, како тѣлеса сватъıихъ ношаахж са сквозѣ водж, нъ богъ, ѡ мжченици, югоже вьзлюбисте и за негоже съмрьть изволисте, тъ же то чоудо сътвори, да юкоже оубо ношаахж са сквозѣ рѣкж добръıимъ мжченикомъ тѣлеса, при брѣзѣ пришедъше сташа, идеже и сватии из҆волиша. ции же отъ хрьстолюбьць вьземъше тѣлеса

нимъ мѵромь помазавъше положиша на мѣстѣ знаменитѣ. азъ же вашего събора молѫ, ѡ мѫченици славьниї и чьстьнии, избъранꙑѩ слоугꙑ, добриї мѫченици благовѣрию, оустроѥни дѣлателе, подражателе хрьстови, жилишта свѧтаго доуха, исповѣд'ници дрьзи, ѥд'нооумни съ аггелꙑ, раби господа и отца, оученици иночадаго, отишиꙗ и застѫпьници крьстиꙗномъ, въ цѣсарьствѣ небесьстѣмь сѫште, молите бога отъ ратии, отъ глада и отъ пагоубꙑ и цркъвънаго тѣла не прѣзьрите растрьзаѥма, вь бѣдахъ вьсѣхъ застѫпаите, плѣньникꙑ избавите и за недѫжьнꙑѩ молите, и съгрѣшьшии господоу просимъ простꙑнѫ вами възати прочиихъ лѣтъ въ оустрои и въ говѣниї и въ страсѣ оукрѣпленомъ бꙑти, да хоудꙑѩ сеѩ нашеѩ жизни въ покои съврьшивъше конець бестраха полѹчити· вꙑ бо за Христоса оубьѥни бꙑсте, и тѣмь възасте вѣньца отъ рѫкоу господноу, и врѣма присѣштению просвьтѣсте са паче сльнечьнꙑѩ свѣтьлости, по неже благодѣти и вѣрѫ прѣмѫдрости по срѣдѣ пакостьникъ добриї мѫченици проповѣдасте, и того ради вь вѣкꙑ веселите са, цѣсара наша оукрѣпите, вѣрѫ нашѫ оутврьдите, насъ застѫпаите въ инѫ, имѫште бо васъ застѫп'никꙑ и молитвьникꙑ нич'соже сѫпротивна приходашта к' намъ не възбоимъ са, владꙑкѫ Хрьста бога нашего истиньнаго въ инѫ имѫште оуп'ваниѥ, молити насъ ради не прѣстаните, да и мꙑ полоучимъ вѣчьнѫѭ жизнь о Христосѣ Исоусѣ, господи нашемъ, ѥмоуже слава съ от'цемъ и съ свѧтꙑимъ доухомь нꙑнꙗ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомъ аминь.

Мѣсаца марта въ ѳ҃ дьнь. мѫчениѥ сватыихъ мѫченикъ м҃, иже въ Севастии мѫчени бъıша.

Въ лѣтѣхъ Ликиниꙗ цѣсара бѣаше гониениѥ велико на крьстиꙗны, и вьси благовѣрьнѣ живѫштиї о Христосѣ ноуждаахѫ са жрѣти богомъ, Агриколаоу воѥводѣ сѫштоу гоубителю сѫштоу сверѣпоу и быстроу къ диꙗволи слоужьбѣ· крьстиꙗни же, иже бѣхѫ въ воиньствѣ, вьси ноуждаахѫ са от нихъ жрьти бѣсомъ. бѣахѫ же воини кападокиискыѧ страны въ саноу ѥдномь живѫште благовѣрьнѣ числомъ м҃ непобѣдьнии вь ратехъ, а се имъ имена· Дометиꙗнъ, Исухии, Змарагдъ, Мелитонъ, Иракдии, Алеѯан'дръ, Еутухии, Лусимахъ, Домнъ, Сакердон, Курионъ, Сунонкъ, Ѯан'диї, Севриꙗнъ, Ек'дикїи, Акакии, Иѡанъ, Гаии, Аѳанасиї, Горконии, Оуалъ, Иоулиꙗнъ, Сисиниї, Филиктимон, Курилъ, Оуалерии, Клавдiи, Прискъ, Ѳеодоулъ, Еутухии, Флавiи, Леѡнтии, Аггии, Аетиї, Никал, Хоудион, Илидиї, Кан'дилъ, Ѳеѡфил, Балериꙗнъ. си вьси ѧти бывъше отъ воѥводъ ноуждаахѫ ѧ жрьти бѣсомъ. нача же воѥвода глаголати имъ· ѥже оуспѣшьно вамъ въ ратехъ показасте и добыѥсть дроужинѣ своѥи, покажате и нынѣ ѥд'ногласьѥ ваше, и покорите са вь коупѣ цѣсароу законоу, и жьрѣте богомъ прѣжде мѫкъ. сватиї же рѣша пакостьникоу· аште за съмрьтънаго цѣсара борѫште са одолѣва'хомъ, ꙗкоже и ты послоушьствоуѥши. колико паче

за бесъмрьтьнаа̄го цѣсара подвизаѭште са побѣдимъ твоюго зълокъзньнаа̄го нрава; Агриколаи воюевода глагола· юдно отъ двою прѣдълежитъ вамъ, или жьръше богомъ въ саны и въ чьсти достоиномъ быти, или не покоривъше са отъѧти живота и воинъство, и отъньждь оуже прѣдати са мѫкамъ· помыслите оубо и изволите юже на пользѫ вамъ. сватии же глаголаша· юже на пользѫ намъ, господь печетъ са. воюевода глагола· не много глаголите, нъ оутро пристѫпивъше жьрѣте богомъ. и повелѣ ѩ вьвести вь темницѫ. вьлѣзъше же сватии вь темницѫ прѣклониша колѣнѣ свои, и молиша господа глаголѭште· изми насъ, господи, отъ напасті и отъ съблазнъ творащтиихъ безаконию. вечероу же бывъшоу начаша пѣти ѱалъмъ сии· живыи въ помошти вышьнꙗго въ кровѣ бога небесьнаа̄го въдворитъ са, рече господеви, застѫпьникъ мои юси ты и прибѣжиште богъ мои, оупьваѭ на нь, ꙗко тъ избавитъ ма отъ сѣти ловьча и отъ словесе матежьна, и коньчавъше ѱалъмъ помолиша са, и въставъше пакы поꙗхѫ до полоу ношти. бѣаше же старѣи имъ вь пѣснехъ сватыи Куринъ а въ отьвѣтѣхъ сватыи Каньдилъ и Доменъ, и ꙗвивъ са имъ съпаситель рече· изволениюе ваше добро, нъ иже сътрьпитъ до коньца, тъ съпасетъ са. вьси же оуслышаша гласа сего, и бывъше въ страсѣ весьна прѣбыша до свѣта. призъвавъ же воюевода вьса дроугы своѩ повелѣ привести сватыѩ. и пришедъше м҃ сташа прѣдъ воюеводѫ, и нача глаголати имъ воюевода· юже имамъ издрешти, не на благодѣти зьра глаголѭ, нъ ꙗкоже

юстъ истина· юлико сѫтъ воини подъ цѣсаремь, ни сѫтъ акы вьи, ни храбьри, ни мѫдри, ни красьни, ни тако любими мноѭ· да не оубо любьве моюѧ на ненависть прѣнесете. се оубо вы юстъ ненавидѣти и любитї. сватыи Кан'дилъ глагола· противѫ твоюмоу нравоу и имѧ твоє положено бъістъ, Агриколаоу, сверѣпъ бо юси льстець. воювода глагола· не рѣхъ ли ти, ꙗко въ васъ естъ ненавидѣти или любити; сватыи Кан'дилъ глагола· юлмаже ны юстъ, не ты оубо сверѣпоуи, отъ бога ненавидимъ, не изволи любити насъ, неподобьне и завидьливе и покръвене тъмоѭ. слышавъ же се воювода въздроу акы левъ, и повелѣ съвазати ѧ, и влачаште вести ѧ вь тем'ницѫ. сватыи Куриѡнъ глагола· не вьза власти мѫчити насъ, нъ въпрашати. тъгда възбоꙗвъ са воювода повелѣ легъко ихъ вести вь тем'ницѫ, запрѣтивъ а гла капикларию тврьдѣ блюсти ихъ, жьдѣаше бо и доуѯова пришествиꙗ. и вьсь оубо день и ношть оучаахѫ са отъ сватаадго Куриѡна· глагол аше бо имъ· братиꙗ, по строю божию дроужина быхомъ въ маловрѣменьнаго сего житиꙗ, да не отълѫчимъ са оубо отъ себе, нъ ꙗкоже жихомъ юд'ноѭ доушеѭ и юдинѣмь оумомь, тако же и послоушьствоуюмъ, ꙗкоже сьде быхомь искоушени маловрѣменьноуоумоу цѣсароу, такожде потъштимъ са искоушени обрѣсти са богоу, великоуоумоу цѣсароу. минѫвъшемъ же дьнемъ з҃ сѫштемъ сватыимъ вь темьници приде доуѯъ отъ кесариѧ, и пришедъ вь Севастии ї въ н҃ день сѣдъ съ воюводѫ повелѣ привести сватыѧ. ведомомъ же имъ оучаше ѧ сватыи Куриѡнъ глагола· братиꙗ, не възбоимъ

сѧ, ѥгда бо въ ратехъ обрѣтахомъ сѧ, и помолꙗхомъ бога, то помагаше намъ, и одолѣвахомъ, и вьси побѣгахѫ, и мы ѥдини ѿ по срѣдоу ихъ обраштахом сѧ. помьните ли, ѥгда сѧ брахомъ на велицѣи брани, съ слъзами молѣхом бога и дастъ намъ богъ силѫ, да ово отъ нихъ оубихомъ, овы прогнахомъ, и ни ѥдинъ отъ насъ не бы ꙗзвенъ отъ толика народа· нынꙗ оубо трои сѫтъ пакости дѣѭште намъ, сотона и доуѯъ и воѥвода, нъ вьсѣко ѥдинъ ѥстъ съ нами и тъ же невидимыи богъ. да ли сии оубо ѿмъ да оудолѣѭтъ; да не бѫдетъ, нъ молѭ васъ, помолимъ оубо акы въ инѫ нынѣ бога, и не имѫтъ къ намъ прикоснѫти сѧ мьсти и мѫкы, ни ѫзы. не вьсегда ли ѥгда начьнѣхомъ сѧ брати, глаголахомъ ѱалмоса сего· боже, въ имѧ твоѥ съпаси мѧ, и въ силѣ твоѥи сѫди ми, боже, оуслыши молитвѫ моѭ, въноуши глаголы оустъ моихъ; и нынꙗ того рьцѣмъ ѱалмоса, и оуслышитъ насъ, и поможетъ намъ. и ведоми къ пакостьникомъ сего ѱалма глаголахѫ, и вьси сънидоша сѧ видѣтъ. ставъшем же имъ прѣдъ воѥводѫ и доуксомъ, възьрѣвъ на нѧ доуксъ глагола· сии хотѣли бышѧ, да большемъ чьстемъ достоини бѫдѫтъ, бѫдетъ же вамъ отъ мене чьстъ велика и дари больши инѣхъ, да оуже ѥдно отъ двоѥго прѣдъложимъ вамъ, или жьръшемъ богомъ саномъ великомъ и чьстемъ и даромъ достоиномъ быти, или не покоривъшемъ сѧ отъѧти поꙗсы и воиньство, и отъньдь оуже прѣдати мѫкамъ. Кандилъ глагола· възьми и поꙗсы нашѧ и тѣлеса, ничьтоже бо намъ Христоса чьстьнѣише. тъгда доуксъ повелѣ ка-

менимь лица имъ бити. сватъи Кан'дилъ глагола· наставьниче тьмѣ и вьсего безаконниꙗ оучителю, нач'ни се творити, и оузьриши мьсть своѭ. въздроувъ же воеевода на слоугоуѭштаѧ воинъı рече· ѡ злъıѧ слоугъı, по ч'то въ скорѣ не творите повелѣнааго вамъ; въземъше же слоугъı камение дроугъ дроуга биꙗхѫ. видѣвъше же сватии бъıвъшеѥ дрьзи бъıша. разгнѣвавъ же са доук'съ възьмъ камъıкъ връже, да оударитъ ѥд'ного отъ сватъıихъ, възвративъ же са камъıкъ на лице кнаже, и съкроуши ѥмоу вьсе лице. тъгда сватъи Курионъ рече· борѫштии са съ нами врази наши, ти изнемогоша и падоша, въ истинѫ, да вьнидетъ орѫжиѥ ихъ въ срьдьца их', и лѫци ихъ да съкроушатъ са. воеевода рече· тако ми бози, вльшьство нѣкоѥ бъıстъ. сватъи Доменъ рече· тако ми Христосъ, богъ нашъ вьмѣстилъ са ѥстъ въ нъı, бестоуд'на же лица ваша глаголѫштаа на бога неправьдѫ, бес'чьстниꙗ бо исплъıнѥне, не стъıдиши ли са, прѣисподнии темьнъıи диꙗволе, и штѹжде истинѣ, подателю блазномъ, глава диꙗволѣ тъı ѥси Агриколаи, а опашь лисиꙗ доук'съ, иже съ тобоѭ. и рече к нимъ глагола· пожьрѣте богомъ, аште ли ни, то злѣ имате измьрѣти. мнози же отъ народа, видѣвъше мѫчилънъıѧ съсѫдъı, оубоꙗвъше са прѣштениꙗ послоушаша киаза, и отъстѫпиша отъ вѣръı христовъı. обѣшташа же са нѣкотории отъ нихъ, числом' четъıри десати, добъıе съходивъше съконьчати са, и глаголаахѫ съ плаканиѥмъ дроугъ къ дроугоу· блюдѣте са, братиꙗ, не отъвръзѣмъ са господа нашего Їсоуса Христоса, да и тъ не отъвръжетъ са насъ· разоумѣите,

ıако оуже рече господь· не оубоите са отъ оубиваıжштиихъ тѣлеса, доуша же не могжштемъ оубити, оубоите же са паче могжштааго и доушж и тѣло въ родьствѣ огньнѣѣмъ погоубити. дроугъ дроуга же крѣпьıахж словесы сими. Фуртоунатиıанъ же князъ рече· виждж вы мжжи растомъ добры и красьны и словомъ оумждрены, и како таковѣи прѣльсти прѣдасте са, ıед'ного бога исповѣдаıжште, и Христоса нѣкого, ıегоже акы зълодѣа жидовьстии отроци распаша; сватыи же мжченикъ Терентии, оуста вьсѣхъ, рече· аште бы вѣдѣлъ князъ силж распатааго, то оставилъ бы коумиръскжıж соуıетьнжıж льсть, и томоу са покланıалъ, и томоу въгаждавъ истинноуоумоу сыноу отъ отьца, благодатьникоу и милосрьдоу, милостивоу, иже покыновениимъ и повелѣниимъ отчемъ на земьıж сьшедъ и божьство въ чловѣчьско ıестьство оукрасивъ, иже и подъıа крьстъ нашего ради сьпасениıа. Фоуртоунатиıанъ же князъ то слышавъ рече къ сватыимъ· пожьрете ли, или прикоснжвъ са оудовъ вашихъ погоубьıж вы; Терентии рече· мьнѣлъ ли ıеси страхы оубоıати са намъ; нѣсмъ бо тольма слаби, да оставим' жизнодавьца, и поклонимъ са богомъ стоуждиимъ, нъ простѣıе твори, ıеже хоштеши о насъ. разгнѣвавъ же са князъ повелѣ раздьрати ризы ихъ, и вести а въ црькъвиште коумиръскоıе. бѣахж же капишта та позлаштена и оукрашена красоıж многоцѣньноıж· вьлѣзъ же князъ рече имъ· пожьрѣте великоуоумоу богоу Ираклю, видите славж и силж ıего. Терентии рече· прѣльштаıеши са, не вѣды польазьнаа ти, ва оба слоузѣ сотонинѣ, ıеште ли не

оубѣритъ ваю пръвыи начатъкъ мѫкамъ; начнѣта и въторою. слоугы же глаголаша сватыимъ· обоученни, вьсеѩ милости и богомъ врази, чесо ради не жьрете богомъ; сватыи Куріωнъ рече· мы къ юдномоу богоу приближаюмъ са, раби Ісоуса Христоса сватаего доуха съврьшити изволению и течению страстемь, и вѣньца въсати нетьлѣнию, побѣдивъше ваша зълокъзньныѩ нравы. тъгда доук'съ повелѣ вести ихъ вь темницѫ, да помыслитъ что о ннхъ. въведеномъ бывъшемъ имъ вь тем'ницѫ, нача сватыи Куріωнъ пѣти съ вьсѣми ими глаголѧ· къ тебѣ възведохомъ очи наши, живѫштоуоумоу на небеси, се, юко очи рабъ въ рѫкоу господии своихъ, юко очи рабынѩ въ рѫкоу госпожда своюѩ, тако очи наши къ господоу богоу нашемоу, доньдеже оуштедритъ ны. и по молитвѣ къ шестоуоумоу часоу ношти, и гласъ бъістъ к' нимъ, и ювивъшоу са имъ богоу и глаголѫштоу· вѣроуѩи вь ма, аште оумьретъ, живъ бѫдетъ, дръзаите, не боите са ихъ мѫкъ, маловрѣменьни бо сѫтъ, сътрьпите мало, и законьнѣ постраждите, да вѣньца възьмете. прѣбыша же въ тѫ ношть веселаште са о наказании господьнѣ. оутроу же бывъшоу въ тъ дьнь повелѣ извести ѩ ис темница и привести. и ставъше прѣдъ пакостьникы рѣша· юже хоштете, творите. юви же са диюволъ о деснѫѭ дръжа мечь, о лѣвѫѭ же змии, глаголаше же къ оухоу Ягриколаоу· мои юси, подвизан са. повелѣ же воювода съвазавъше за выѭ вести вьса въ коупѣ къ юзероу· юстъ бо вь Севастиі езеро, имы водѫ многѫ, въ то же врѣма юг'да сватыѩ мѫчаахѫ, бѣаше стоудень велика,

въведъше же ѧ нагы поставиша по срѣдѣ езера. бѣаше же и въздоухъ стоуденъ и часъ бридъкъ, къ вечероу бо бѣаше дьни. приставиша же имъ стража воинъы и капикларита. въс краи же бѣаше језера банѣ раждежена, да, аште к'то хоштеть пристѫпити и їзбѣгнѫти, прибѣжитъ къ бани. въ часъ же пръвыи ношти съклѣштаахѫ са отъ стоудени сватии, и тѣло имъ распадааше са· јединъ же отъ числа м отъпадъ прибѣже къ бани, и прикоснѫвъ са къ топлотѣ абије растаа са, и тако отъдастъ доушѫ своѭ. сватиї же отъпадъше рѣша ꙗко изъ јединѣхъ оустъ гласомь велијемь· једа вь рѣкахъ прогнѣвајеши са, господи, ли вь рѣкахъ ꙗрость твоꙗ, или вь мори оустръмьјеније твоје; иже бо отълѫчивъ са отъ насъ, акы вода разлиꙗ са, и разидоша са вьса кости јего, мы же не отъстѫпимъ отъ тебе, доньждеже оживиши насъ, и има твоје призовемъ, јегоже хвалитъ вьса тварь, змијеве и вьса бездениꙗ, огнь, градъ, снѣгъ, ледъ, доухъ боуренъ, твораштии слово јего, ходаи по мороу акы по соухоу, и сверѣпъıимъ вльнамъ помаꙗниимъ рѫкꙋ твојеѭ кротаи, и ныꙗ ты јеси, господи, иже оуслышавъ Мωусиѭ и даѭшта знамениꙗ и чоудеса въ Єгуптѣ, въ Фараωнѣ и въ людехъ јего, раздѣлѣѧ море и въ поустыни наставивъıи люди своѧ, иже оуслышавъ Иꙗкωва молашта са бѣжашта вьспрѣштениꙗ исаавова, иже съ Їωсифомь продавъ са и съпасъ јего, иже оуслыша сватъıѧ апостолы, и насъ оуслыши, господи, и да не потопитъ насъ боура водьнаа, ни пожрет' насъ глѫбина, ꙗко обнииштахомъ зѣло, помози намъ, коже с'пасе нашь, ꙗко стахомъ въ глѫбинѣ

морѹ, и мокры быша ногы наша кръвьѭ нашеѭ, облегъчи тагости наша и лютости въздоѹха, господи боже нашъ, и да оѹвѣдатъ вьси, ꙗко к' тебѣ възвахомъ, и съпасени быхомъ, к' тебѣ оѹпвахомъ, и не постыдѣхомъ са. и сѫштоѹ часоѹ третиюмоѹ ношти слъньце о н͠ихъ въсиꙗ топло, ꙗко въ жатвѫ, и растаавъ са ледъ быстъ вода топла. вьси же стрѣгѫштиї сьномь съдръжими бѣахѫ, ѥдинъ же капикларии бѣаше бьда, и послоуша ѩ молашть са ихъ и помышлѣѩ, како, иже прибѣгъ къ бани, не вьчьте са съ четырьми десаты, нъ абыѥ отъ топлоты растаа са, а сии въ колицѣ мразѣ сѫште до селѣ живи сѫтъ· и зьра свѣта иже о н͠ихъ и възьрѣвъ на небо хота видѣти, отъ кѫдоѹ ѥстъ свѣтъ, видѣ вѣньца съходашта на главы сватыихъ числомъ л҃д, и помышлꙗаше вь себѣ глаго͠ла· четыре десате ихъ ѥстъ, то како ѥд'номоѹ нѣстъ вѣньца; и разоумѣв', ꙗко прибѣгыи въ банѫ не прич'тенъ бысть к н͠имъ, и възбоуждь вьса стрѣгѫштаѩ, и съврыгъ ризы сь себе, на лица ихъ въскочи вь езеро, вьпиѩ и глаго͠ла· и азъ крьстиꙗнъ ѥсмь, и вьшедъ по срѣдѣ ихъ рече· господи боже, вѣроуѭ вь та, вь ньже и сии вѣроваша, и въчьти ма вь н͠а, и съподоби ма искоушениѥ мѫкъ приѩти, ꙗко да и азъ искоушенъ бѫдѫ. побѣжденъ же бывъ диꙗволъ прѣмѣни са въ мѫжескъ образъ, съвазавъ рѫцѣ свои и колѣнѣ свои дръжа глаголааше· оувы мьнѣ, оувы мьнѣ, побѣжденъ быхъ мѫжи сими сватыими, и быхъ вьсѣмь въ рѫгъ, не имы ѥднодоушенъ слоугъ· аште бо быхъ имѣлъ, то не быхъ побѣжденъ былъ. и нын͠ѣ что

сътворѧ; развраштѫ срьдьци кназема моима, и съжегѫтъ тѣлеса сватыихъ, и вь рѣкѫ въврьгѫтъ, и се сътворѧ, да и остатъка ихъ не бѫдетъ. сватыи же Куріонъ рече· к'то богъ великъ, ꙗко богъ нашъ; ты ѥси богъ твораи чоудеса· сѫштаѧ бо на ны по насъ сътвори, и лишеніѥ четырь десатъ наплънилъ ѥси. и начаша пѣти· съпаси ны, господи, ꙗко оскѫдѣ прѣподобьныи. оутроу же бывъшꙋ придоста нечьстиваꙗ мѫчителꙗ, и обрѣтоста капикларіꙗ сь ними сѣдашта, и въпросиста воины, ч'то видѣвъ сътори се. рекоша же воини· мы ꙗкоже измрьли бѣхомъ сьномь, онъ же бьдѣ въ вьсѫ ношть, и вьнезаапѫ вьзбоуди ны, и видѣхомъ свѣтъ великъ на нихъ, онъ же абиѥ съвръгъ ризы своѧ въскочи вь на вьпиѧ и глагола· и азъ крьстиꙗнъ ѥсмъ, и разгнѣвавъша са мѫчителꙗ повелѣста извлѣшти ѧ, и извазавъше ѧ вести на брѣгъ морѣ и дркол'ми ногы ихъ прѣбивати. ѥд'ного же мати прилежааше ихъ, бѣ бо сынъ ѥѧ юнѣи вьсѣхъ, и боꙗше са, ѥда како отъврьжетъ са. и на нь присно вьзираше въздагаѭшти на нь рѫцѣ и глаголѭшти· чадо моѥ сладъкоѥ, ѥште мало прѣтръпи, да съвръшенъ бѫдеши, не бои са, чадо, се бо Христосъ прѣдъстоитъ помагаѧ тебѣ. ѥгда же имъ прѣбиваахѫ голѣни, прѣдаахѫ доуша своѧ глаголѭште· доуша наша ꙗко п'тица избави са отъ сѣти ловаштиихъ, сѣть съкроуши са и мы избавьѥни быхомъ, помошть наша въ има господьне, сътворьшаадо небо и землѭ. и вьси вь коупѣ рек'ше аминъ прѣдаша доуша своѧ. сынъ же, оучимыи материѭ, именемь Мелитъ, ѥште дыхааше. повелѣста

же мѫчителѣ привести возы, и въскладъше тѣлеса сватыихъ прѣвезоша ѩ на брѣгъ рѣкы, оставьше юношѫ, чаѭште юмоу живоу быти· видѣвъши же мати юго тъ юдинъ оставьюнъ, отъвръгъши женьскѫѭ немошть, въземъши же мѫжьскѫѭ крѣпость и мѫдрость, и въземъши сына своюго на рамоу крѣпъко вь слѣдъ колъ идѣаше· носимъ же сынъ матерьѭ прѣдастъ доухъ свои, радоуѩ са. несъши же и мати юго повръже и връхоу ихъ. възгнѣтивъше же огнь съжегоша тѣлеса сватыихъ. съвѣтъ же сътворьша мѫчителѣ рекоста· сиѩ останькы, аште сице оставимъ, възати ѩ имѫтъ крьстиꙗни, и наплънити вьсь миръ· нъ придѣте, да ѩ въвръжемъ вь рѣкѫ, и събъравъше кости сватыхъ, и пепелъ съметъше въсыпаша вь рѣкѫ, и ничьсоже не погоуби рѣка ихъ. по трехъ же дьнехъ ꙗвиша са епископоу града того,именемь Петрꙋ· ꙗко сѫтъ съхранены кости наша семь мѣстѣ, приди оубо вь ношти и ізнеси ны издрѣкы, и поимъ епископъ клирикы и мѫжа вѣрьны, и пришедъ ста на брѣзѣ рѣкы, и се, просвьтѣша са кости сватыихъ вь водѣ, акы и свѣтильници, и аште кде оставьюна бывааше кость, свѣтомъ ꙗвьꙗше са, и тако събъравъше кости сватыих мѫченикъ, положиша ѩ въ ракахъ. и сице пострадавъше вѣньчани быша и сиꙗѭтъ, ꙗко и звѣзды вь вьсемь мирѣ, богоу вѣровавъше, Христоса исповѣдавъше, сватаaго доуха не отъвръгъше са, прославьюни бывъше о Христосѣ, памать вь житии семь оставиша на съпасениie вьсѣмъ вѣроуѭштиімъ въ отьцъ и сынъ и сватыи доухъ. ѫти же быша сватии мѫченици на мѫчениie о Христосѣ

прѣжде четырь календъ марта, си рѣчь въ кѕ феуроара, прѣдаша же своѫ доуша господеви прѣжде з҃ дьнь марта при Ликинии самовластьци, нам же цѣсарьствоуѭштоу господоу нашемоу и богоу и съпасоу и владыцѣ нашемоу Їсоусоу Христосоу, ѥмоуже ѥстъ слава и дръжава и честь нынѣ и присно и вь вѣкы вѣкомь аминъ.

Свѧтаго Василѣ архиепископа кесариѩ кападокиїскыѩ похвала о м҃ мѫченицѣхъ.

Мѫченичи памѧти како сытость бѫдетъ любѧштиїмъ мѫченикы; за неже къ добрымъ клеврѣтомъ чьсть и оуказаниѥ ѥстъ приѩзни къ обьштоуоумоу владыцѣ. ѩвѣ ѥстъ, ѩко хвалѧштеи добла мѫжа въ тъчьнѣхъ врѣменех не отълѫчѧтъ сѧ подражениѩ. блажи оубо по извѣсти пострадавъшаго мѫчениѥ, да бѫдеши мѫченикъ волеѭ, и излѣзеши без гоненииѩ, безъ огнѣ, бездранъ тѣхъжде мѫкъ съподобьѥнъ. нам же прѣдълежитъ не о ѥдиномъ мѫченицѣ чоудити сѧ, ни о дъвою, ни о десѧти числа ѥстъ блажимыихъ, м҃ сѫтъ мѫжь, ѩкоже ѥдинѫ доушѫ имѫште въ раздѣлена тѣлеса, а въ ѥдномь съдыхании и ѥдинении вѣры ѥдно же и трьпѣниѥ ѥже противѫ лютымъ и състоѩниѥ ѥже за истинѫ показаша. вьси тъчьни дроугъ дроугоу, равьни волеѭ, равьни и страстиѭ. тѣм же и равьночьстьноу вѣньцоу славы съподобиша сѧ. коѥ оубо слово

доидетъ достоино ихъ похвалити. ни аште и ѿ ѩзыци довьлѣли быша толикѫ добрѫ дѣтѣль мѫжь въспѣти, и аште и юдинъ би былъ чоудимыи, довьлѣаше нашеи силѣ одолѣти, а не нъ толико множьство, трѫтъ онимъскыи, плъкъ непрѣкоремы, тъчьнъ и на бранехъ непобѣдимы. воле же оубо по срѣдѣ ихъ въведъша памать на обьштѫ пользѫ отъ нихъ прѣстоѩштиихъ състронимъ, прѣдъпоказавъше вьсѣмъ, ѩкоже на чрьтаніи, мѫжь сихъ мѫжьства, ѩко и доблѣства побраньскаѩ многашди бо словописателе и шарописателе начрьтаѭт, ови словомь оукрашаѭште, а сии на дъскы чрътаѭште, и многы пооустиша на мѫжьство обои/ ихъже бо слово повѣстиѭ и слоухомь оуказаатъ са, тѣхъ же и кнігы мльчашта подражаниюмь показаѭтъ. такожде же и мы въспоманемъ прѣстоѩштиимъ добрѫ дѣтѣль мѫжь, да ѩкоже се прѣдъ лицемь принесъше дѣаниѩ ихъ подвигнѣмъ са на подражание добльишиихъ и приснѣишиихъ подражанимъ. то бо юстъ похваление мѫченик, оутѣшение събъраныихъ юже къ добрѣ дѣтѣли· не хотатъ бо словеса ѩже о сватыихъ подъ закономь похвалы быти, за неже хвалаште отъ вины міра сего начатъкы похвалъ приюмлѭтъ, а имже миръ распатъ юстъ, како можетъ что отъ сѫштиихъ вь немъ пріложити къ славѣ; не бѣ бо юдно отечьство сватыимъ, дроугыи бо отъ иноѩ страны бѣ, то како юже; безградьникы ли ѩ наречемъ или градьникы вьсеѩ вьселеныѩ; ѩкоже бо въ прѣношение събьраныихъ принесеною отъ когождо обьште принесъшимъ бываат, такожде и о блаженыихъ сихъ когождо отечьство

обьштѣ вьсѣмъ ѥстъ. и вьси сѫтъ отъ вьсѭдоу пода-
ѭште себѣ отечьство. паче же почто иштемъ градъ
стоѩштиихъ на тьлѣхъ, оставльше нꙑнѣшьнии градъ
ихъ, иже ѥстъ разоуменъ; градъ оубо ѥстъ мѫченикъ
градъ божии, ѥгоже хꙑтрець и сьдѣтель богъ, вꙑшь-
нии Їероусалимъ свободьнꙑи, мати павьлова и тьчень
ѥго, человѣчьскомъ оубо рожденииѥмъ инъ иного, а доу-
ховноѥ ѥдино вьсѣмъ, обешть бо отьць имѫтъ богъ,
и братиꙗ вьси не отъ ѥдиного и ѥдноѩ рождени, нъ
отъ въсꙑненииꙗ доуховьнааго въ съвькоупленииѥ ѥже
любьвьѭ сами сѧ съчетавъше, ликъ готовъ, приложе-
нииѥ велико славѧштиихъ отъ вѣка господа, не по ѥдно-
моу съвьранꙑ, нъ напрасно прѣложьше сѧ. како же
ѥстъ образъ прѣложениꙗ; сиї величьствомь тѣла и юно-
стиѭ раштениꙗ и силоѭ тъченъ вьсѣхъ своихъ оуньше
вьси въ оимъство вьчьтени бꙑшѧ, и за браньскѫѭ хꙑ-
трость и за мѫжьство доуша того дѣльма велиѩ чьсти
имѣахѫ отъ цѣсаря, имените сѫште вьсѣми за добрѫ
дѣтѣль· ѥгда же оуже повѣдано бꙑстъ безбожьноѥ оно
и нечьстивоѥ повѣданиѥ, не нарицати Христоса, аште
ли, то бѣдꙑ подъѥмати, прѣтимъ же бѣ вьсѣкъ
образъ мѫкꙑ, и многа ꙗрость звѣриньска двизаше сѧ
отъ неправедьнꙑихъ на благовѣрьнꙑѩ, кови же и съ-
вѣти зьли на нѧ плетоми бꙑвахѫ, и различьни образи
мѫкъ примꙑшлени бꙑвахѫ и мѫчимии неослабими,
огнь готовъ, мечь изъоштренъ, распѧтиѥ поставлѥно,
пропасть, коло, воштагꙑ· и ови бѣгаахѫ, а дроузии
послоушаахѫ, инии колѣбаахѫ сѧ, дроузии же искоуше-
ниꙗ тъчиѭ прѣштении оубоꙗшѧ сѧ, инии же близъ бꙑ-

въше лютыихъ прѣнемогоша, дроузии же пакы въ подвигъ вьлѣзъше, воле же не могжште до коньчины болѣзни сътрьпѣти вь срѣдж страданиꙗ отъвръгоша са, ꙗкоже троуждаꙗжштии са въ пжчинѣ, и врѣмена, ꙗже имѣахж, трьпѣниꙗ погоубиша· тъгда оубо сии непобѣдимии и добл҃ии воини хрьстови вьлѣзъше вь срѣдж, наказаꙗжштоу къназоу к҄нигы цѣсаревы и послоушаниꙗ отъ вьсѣхъ просаштоу, свободьномь гласомь дрьзомжжьскы, никакоже оустрашивъше са о прѣтимыихъ, вь срѣдж вьлѣзъше крьстиꙗни сами са нарекоша. ѡле блажении ꙗзыци, ѥлико ихъ сватыи тъ гласъ испоустиша, иже въздоухъ приѥмъ сваштенъ бысть, аг҄гели же слышавъше вьсплескаша, диꙗволъ же сь бѣсы оуꙗзвенъ бысть, господь же на небесехъ написалъ имена ихъ. рѣша же оубо къждо ихъ вь срѣдж шедъше· крьстиꙗнъ ѥсмь и ꙗкоже се вьлазаштеи въ бъраниѥ, въ коупѣ имена своꙗ глаголжтъ, и на мѣсто бо бьраниꙗ въстжпаꙗжтъ, такожде же и сии тъгда поврьгъше нареченаа имена своꙗ ꙗже отъ обьштааго съпаса къждо себе нарицааше, и то творѣахж вьси, дроугъ по҃ дроузѣ съчетаꙗ себе· тѣм҄же бысть вьсѣмъ ѥд҄но има· оуже бо ни онъ, ни онъ, нъ вьси крьстиꙗни нарицаеми бывааахж. воле же чьто сътворилъ тъгда владыка тъ; лютъ бо бѣаше и разлжченъ, ово ласканиѥм҄ тѣшааше, ово же хотѣаше съвратити прѣштении. за прьва оубо льшта҄ше ихъ ласканиимь, покоушаꙗ са ослабити отъ настоꙗниꙗ благыꙗ вѣры, не прѣдадите, глагол҃а, юности вашеꙗ, ни мозѣте измѣнити безъврѣменьноꙗ съмрьтиꙗ сладъкыꙗ сеꙗ жизни, не лѣпо ѥстъ обыкъшиимъ

одєлѣвати въ рати зълодѣискоѭ съмрьтиѭ оумирати· къ симъ же и дары обѣштавааше, а дроугоѥ глаголааше· чьсти отъ цѣсарѣ и саны приимете, и тъмами примы-шлѣнии ласкааше ѩ· ѥгда же не ослабѣша искоушениѥмь тѣмь, въ дроугыи образъ оумышлены прѣиде, ранами и съмрьтьми и мѫками безмѣрьнами досаждааше имъ. онъ же сица словеса глаголааше а мѫченича бака, по что, рече, льстиши ны, ѡ богоборче, отъстѫпити отъ бога живааго, ти работати бѣсомъ пагоубьнымъ, прѣдълагаѩ намъ своѩ благаѩ; что можеши толико дати, ѥлико тъштиши сѧ отѧти; ненавиждѫ такого дара тъштетѫ имѫшта, не приѥмлѫ чьсти матере нечь-стиѩ· дары ли даѥши остаѭштаѩ, славѫ ли остаѭ-штѫѭ; цѣсареви ли твориши знана; нъ отъ истовааго цѣсара отъводиши· по что малы глаголѧ мало даѥши отъ мира сего; о всемь мирѣ мы не брѣжемъ, не сѫтъ намъ тъчьна видимаа желаѥмыѩ надеждѧ, видиши ли небо се, коль добро ѥстъ видѣти и коль велико, и землѭ, колика ѥстъ, и вьса, ѩже на нѥи чоудьна· ни-чтоже отъ вьсего того тъчьно ѥстъ блаженъства пра-ведьныихъ. си бо мимоходѧтъ, а наша прѣбываѭтъ· ѥдинъ даръ желѣѭ, вѣньць праведьныи, ѥдинѫ сла-вѫ хоштѫ видѣти и цѣсарествиѥ небесьноѥ, зѣло любьѭ вышьнѭѭ честь, мѫкы сѧ боѭ геѡньскыѩ, оу-страшаѭ сѧ оного огнѣ, а прѣтимааго вами не боѭ сѧ, ѩко баєврѣтъ ми ѥстъ, оумѣѥтъ говѣти не брѣгѫ-штиихъ о коумирѣхъ, стрѣлы отрочиѩ имамъ раны ваша, тѣло бо биѥши, ѥже, аште дрьзѣ сътрьпитъ, славьнѣѥ вѣньчаѥтъ сѧ, аште ли напрасно оумьретъ,

отидетъ избывъ сѫдии нѫждьнъіихъ, ции слоужьбѫ тѣлесьнѫ прѣимѣше ѥште и доушами власти покоушаѥте са, ции бога нашего вышьши са творите, и послѣдьнѥѥ досажденние отъ насъ приимѣше негодоуѥте, и страшкиъімими сими мѫками прѣтите, грѣхъ на нъі носаште благовѣрниѥ· нъ не страшивомъ прѣтіте, ни оужасънъимъ, ни пристрашкнъімъ. по божиї же любви ѥсемъі и на колеси привазани бъіти готови и казани бъіти и жегоми и вьсѣкъ образъ мѫкъі принати. ѥгда же си слъіша величавъіи онъ и свеиѣпъіи, не сътръпѣвъ дръзости мѫжь прѣвъзкърѣвъ ꙗростиѭ съматраше, коѥ би примъішлениѥ изобрѣсти да би дългѫ и лютѫ им сътворилъ съмрьть. обрѣте же оумъішлениѥ, съмотрите же, како ѥстъ люто. съмотривъ бо ѥстъство тоа земьа, ꙗко студень велика ѥстъ въ нѥи, и година врѣмене, ꙗко зима, ноштъ съгладавъ, вь нѥнже паче лютость бъіваѥтъ, нъ и сѣвероу тъгда въ тѫ ноштъ вѣющтоу, повелѣ вьсѣхъ обнажьше на ꙗснѣ по срѣдѣ града съмрьзъшемъ са оумрѣти. обаче вѣсте, ѥлико васъ искоусисте зимѫ, ꙗко тажекъ ѥстъ образъ тоа мѫкъі, нѣстъ бо инѣмъ оуказати нъ искоушьшиїмъ· тѣло бо вь стоудень въпадъ за прьва оубо вьсе осинѣѥтъ, съсѣдаѭшти са кръви, по томь възмѫштаѥтъ са и въскъіпитъ, зѫбомъ зъібьѭштемъ са, жиламъ съгръждаѭштемъ са и вьсемоу тѣлоу неволеѭ съланцаѭштоу са, болѣзнь же напрасна и люта и неиздрѣчема до самѣхъ оудовъ доходашти болѣзньно творитъ мразимъімъ чоуство· по томь краи отъпадаѭт тѣла ꙗкоже огнѥмь горѫштемь, отъгонима бо топлота отъ конецъ тѣла

и въбѣгаѭшти въ глѫбинѫ части, отъ ни̂хъже отъстѫпила, мрътвы оставлѧѥтъ, а въ нѩже въстѫпаѥтъ, болѣзни вьноситъ, по малоу съмръти находѧшти мразомь. тъгда оубо прѣжждени быша на ꙗснѣ всѫ ношть стоꙗти, ѥгда вѣтръ лютъ сѣверъ вѣꙗше не прѣстаѧ, ѥзеро же бѣ, о нѥмьже и градъ сътворенъ бысть. въ нѥмьже сии страдаахѫ свѧтии, ꙗкоже се поле сътворено бѣ, коѥмъ тешти, то прѣтворьшоу мразꙋ ѥго, и съмръзъше сѧ велми, пѣши и съноузни по нѥмоу хождаахѫ, рѣкы же присно текѫшта сташѧ помръзъшѧ, мѧкъкоѥ же ѥстьство водьноѥ камениѥ подраживо прѣтвори сѧ, сѣверъ же лютъ вѣѩ вьсе, въ нѥмьже доуша бѣ, на съмрть рѣкаше· тъгда оубо слышавъше повелѣниѥ, съмотри же ми вьсе мѣсто непобѣдимоѥ же мѫжь, съ радостиѭ отъвръгъ къждо и послѣдьнѭѭ срачицѫ къ съмръти мразьнѣи идѣахѫ, ꙗкоже се богатьство граꙁити, сами себе пооуштаѭште глаголѭште· ѥда съ ризъ съвлачимъ сѧ, нъ ветъхаго чловѣка отълагаѥмъ, тьлѣѥмаго похотьми прѣльсти, хвалимъ тѧ, господи, съ сеѭ ризоѭ и грѣхъ съ себе съвлачаште, по нѥже за змиѩ облѣкохомъ сѧ, Христоса дѣлма съвлѣцѣмъ сѧ, не мозѣмъ ризъ штадѣти за породѫ, ѭже погоубихомъ. что въздамъ господеви; съвлѣченъ бысть и нашь господь, что ѥсть велико рабови тожде подъѩти ѥже и господь; паче же и самого господа мы ѥсмъ съвлькъшеи, они бо дръзнѫша сътворити· они съвлѣкошѧ и раздѣлишѧ ризы, велми оубо напсанѫ нашѫ хоулѫ собоѭ оставимъ. люта ѥсть зима, нъ сладъка порода, болѣзньно съмръзениѥ, нъ сластьнъ покои,

мало дож҆дѣмъ, и лоно Авраама патриарха покрыетъ ны, едноѭ ноштиѭ вьсь вѣкъ измѣнимъ, сьжьжена бѫди нога, да въ ниѭ сь аггелы ликоуетъ, отата бѫди рѫка, да иматъ дръзновение къ владыцѣ въздѣвати са, колико отъ нашихъ оимъ на рати падоша, цѣсароу тьлѣньноуоумоу приѩзнь хранаште, мы же за приѩзнь истовааго цѣсарѣ живота сего не прѣдамъ ли; колико зълодѣискѫ сьмрьть приѩша, ѩти бывъше о неправьдахъ, мы же по правьдѣ не сътрьпимъ ли съмрьти; не оуклонимъ са, ѡ сьвоинъ, не дадимъ зажда диѩволови, пльти сѫтъ, не поштадимъ, по неже бо вьсѣко оумрѣти естъ, оумрѣмъ, да оживемъ, да бѫдѫтъ жрьтва тѣлеса наша прѣдъ тобоѭ, господи, и да приѩти бѫдемъ, ѩкоже жрьтва жива, благоприѩтъна тебѣ, стоудениѭ сеѭ вьсе жегоми, добро приношение, ново вьсъжежение, не огнемь ни стоудениѭ жьремо. си словеса оутѣшьнаѩ подаваѭште дроугъ дроугоу и дроугъ дроуга поооуштаѭште, ѩкоже се страждѫ на рати твораште, ношть проваждаахѫ трьпаште страсть добльно, радоуѭште са о надѣемыихъ, рѫгаѭште са противънѹоумоу. една же бѣ молитва вьсѣхъ· четыре десате вьнидохомъ въ подвигъ сь, м҃ вѣньчани бѫдѣмъ, владыко, да не останетъ ни единъже отъ чисмене, чьстьно естъ число, еже почелъ еси четырьми десаты дьнии поста, имъже вь законие вьниде миръ, четыр҆ми десаты дьньми постомъ Илиѩ изискавъ господа видѣлъ. молитва же тѣхъ така бѣ. единъ же отъ чисмене ослабѣвъ противѫ лютыимъ бѣжавъ отиде, сѣтование безмѣрно сватыимъ оставилъ. моление ихъ господь·

бес коньца бꙑти. поставьѥнъі бо стрѣшти мѫченикъі близъ нѣкъде въ баӣи грѣѥмъ съмотрааше бѫдѫштаа-го. готовъ приѥмлꙙ отъ онѣхъ прибѣгаѭштиихъ къ нѥмоу. нъ и ѥште бо и то примъішлѥно бъістъ. банѣ близъ скорѫ помошть прибѣгаѭштиимъ подаваѭшти, и то зълодѣими лѫкав҄но примъішлѥно бъістъ, такого мѣста изъобрѣсти. на нѥмъже готовоѥ оутѣшениꙗ ослабѣаше трьпѣниѥ подвизаѭштиїхъ сꙙ, то славь-нѣиша ꙗвьꙗше трьпѣниѥ мѫченик҄, не тъ бо ѥстъ трьпѣливъ, иже трѣбовании не доимать, нъ имѣѩи обилиѥ, ти въ страдании трьпꙙ. егда же оубо они по-двизаахѫ сꙙ, онъ же блюдѣаше събѫдѫштеѥ сꙙ, видѣ видѣниѥ дивьно, силъі нѣкъіѩ съ небесъ съходꙙшта и ꙗкоже се отъ цѣсара даръі велиѩ онѣмомъ раздаваѭште, вьсѣмъ же даръі даꙗхѫ, ѥд҄ного же тъчьѭ оставиша бечьсти недостоина рекше сѫшта небесъскъіихъ чьстии, иже абиѥ противѫ болѣзни не сътрьпѣвъ къ ратъ-нъімъ оубѣже, люто видѣниѥ праведънъімъ воинъ оушидь, храбърьіи плѣньникъ, овьча христосово звѣ-роꙗдимо, а ѥже окаинѣѥ, ꙗко и небесьнъіѩ жизни по-грѣши сꙙ, и ни сеѩ же наслади сꙙ. абиѥ же при косно-вении топлотъі пльти ѥго растаавъши. любаи же жизнь съпаде сꙙ безакон҄новавъ въ тъште. а стражь, ѥгда видѣ ѥго оуклоньша сꙙ и къ банѫ тек҄ша. вь мѣсто отъбѣгъшааго самь сꙙ оустроилъ, и съвръгъ ризъі къ нагъімъ сꙙ примѣси. а вьпиѩ тожде зъваниѥ свꙙ-тъіихъ, кръстиꙗнъ ѥсмь, и напраснѥмь прѣложени-ꙗ чоудо сътвори дъ зьраштиимъ. числа же наплъниль, и печаль бъівъшѭѭ о оубѣжавьшиїмъ приложениѥмъ

своимъ оутѣшилъ, подраживъ борьца прѣдъпальчьныѧ, иже въ прьвѣѣмь штитѣ падъшаго абие напльнѣатъ тръжтъ, да не чело ихъ възмѫтитъ са падъшиимъ. таково же и онъ сътворилъ, видѣ небесъска' чоудеса, позна истинѫ, прибѣже къ владыцѣ, причте са съ мѫчениkы, обновилъ ѥже о оученицѣхъ, отиде Июда и бьинде за нь Матфиа, подражникъ быстъ Паулови, сьи вьчера гонителѣ дьнесь еуаггелистъ, свыше и сьзъвание приѧтъ, не отъ чловѣкъ, ни чловѣкомъ, вѣрова въ имѧ господи Исоу Христоса врьсти са вь нь, не отъ Паула, нъ своѥѭ вѣроѭ, не въ водѣ, нъ въ своѥи крьви, и тако дьнии начинаѭштоу ѥдначе дыхаѭште огню прѣдани быша, и останьци огньнии вь рѣкѫ въсыпани быша, да вьсеѭ твариѭ проидетъ блаженыихъ страсть' на земи подвигоша са. стоудень сътрьпѣша. огню прѣдани быша, вода ихъ приѧтъ. тѣхъ ѥстъ гласъ' проидохомъ сквозѣ огнь и водѫ, и ізведе насъ на прохлаждениѥ. сии сѫтъ обьмъшии нашѫ странѫ ꙗкоже се сынове части възбранѣѭште нашествиꙗ сатъныихъ, не въ ѥд'номь мѣстѣ са затворьше, нъ въ многа мѣста сѫште и многа отечьства оукрашьше, и славно ѥстъ, не по ѥд'номоу раздѣлени быв'ше приѥмлѭштиимъ, нъ размѣшени бывъше въ коупѣ ликоуѭтъ. ѡле чоудо, ни м'не сѫтъ чисменемъ, ни множаише бываѭтъ аште и на р̃ ихъ раздѣлиши, своѥго чисмене не излазатъ, аште въ ѥд'но събереши м̃, и тако прѣбываѭтъ по естествоу огньноуоумоу' огнь бо и къ вьжагаѭштоуоукоу прѣстѫпаѥтъ, и весь ѥстъ оу имѫштааго. и четыре десате и вои сѫтъ въ коупѣ, и

в҆си сѫтъ ѹ когожде. не завидаштеѥ благодѣаниѥ, не издаѥмаа благодѣть, готова помошть крьстьꙗномъ, съборъ мѫченикъ, воини побѣдотворци, ликъ славословаштиихъ, колико сѧ бы троудилъ, да бы нѣкако обрѣлъ понѣ ѥдного за тѧ молѧшта господа. м҃ сѫтъ съглас҆но молитвѫ въсылаѭште. идеже д҆ва ѥста или г҃ събьрани о имени господьн҃и, тоу ѥстъ по срѣдѣ ихъ, а идеже м҃, кто ѹже притъ, ꙗко нѣстъ божиѥ тоу пришествиѥ; иже скрьбитъ, къ четыремъ десѧтемъ да прибѣгаѥтъ, иже сѧ веселитъ, к҆ н̑имъ притѣкаѥтъ, овъ да избѫдетъ печали, а сь да поштѧдитъ сѧ веселиѥ ѥго. с҆де жена вѣрна за чѧдъ молѧшти приходитъ, ходѧштоу мѫжеви за възвраштениꙗ молѧшти, недѫгоуѭштоуоумоу съпасениѥ. съ мѫченикы да бѫдѫтъ прошениꙗ ваша· юноша да тъч҆никы подражаѭтъ, от҆ци же да помолѧтъ сѧ тацѣхъ отрокъ отьци быти, а матери добры матере повѣсть да выкнѫт҆. мати ѥд҆ного блаженыихъ тѣхъ видѣвъши прокыихъ ѹже стоуденниѭ ѹмеръша, а своѥго иначе дыхаѭшта за силоѭ и за сътрьпѣниѥ лютыихъ, оставьꙗѭштемъ ѥго кнѧземъ, ꙗкоже могѫшта нѣкако размыслити, сама своима рѫкама възьмъши на рамо възложи на кола, на н̑ихъже прочии иже лежаште на огнь везоми бѣахѫ, по истинѣ мати мѫченича, не испоусти бо сльзѫ немоштьнѫѭ, ни извѣштала ничьсоже ни сьмѣрено ни недостоино врѣмени, нъ, иди, рече, ѡ сыноу, на добръи пѫть съ тъчникы своими и съ дроугы своими, не отълѫчи сѧ лика, не покажи сѧ послѣжде инѣхъ владыцѣ. по истинѣ добра корене добра же и лѣторасль. показа доблаꙗ мати,

ꙗко оучениими благꙑѧ вѣрꙑ въскрьмила и паче неже
млѣкомь, онъ же тако въскрьмьюенъ бꙑвъ сице по-
сланъ бꙑстъ отъ благовѣрнꙑѧ матере, а дꙗволъ отн-
де посрамьюенъ, вьсѫ бо тварь двигнѫвъ на нихъ вьсѫ
обрѣте побѣдимѫ доброѭ дѣтѣлиѭ мѫжь, ноштъ лю-
товѣтрьнѫ, земьѭ зимнѫ и часъ врѣмени, обнаже-
ниѥ тѣлесъ. ѡле ликъ свѧтъ, ѡле сьнемъ свѧштенъ,
ѡле трѫтъ непобѣдимъ. ѡле обьштиї хранителѥ рода
чловѣчьскаего. добри обьштьници печали, съпоспѣшни-
ци мольбꙑ, звѣздꙑ вьселенꙑѧ. цвѣти црькъвьнии,
васъ не землѣ покрꙑла, ни небо приѧтъ, отъврьзоша
врата раискаꙗ, достоино видѣниѥ воѥмъ аггелъскꙑ-
имъ, достоино патриархомъ, пророкомъ, правьд'ни-
комъ мѫжи вь самомъ цвѣтѣ юности о житиї не връгъ-
ше паче родителѣ, паче чадъ господа възлюбьше, са-
мого житиꙗ раштениѥ носѧште прѣзьрѣша врѣменъ-
нѫѭ жизнь, да прославѧтъ бога въ оудѣхъ своихъ,
позорииште бꙑвъшѫ мирови и аггеломъ и чловѣкомъ
съпадъшиихъ въздвигоша, сѫмнѧштиїхъ сѧ оутвьрди-
шѧ, благовѣрьнꙑимъ желаниѥ соугоубиша, ѥдинѫ по-
бѣдѫ вьси благѫѭ вѣрѫ въздвигоша. ѥдинѣмъ же и
вѣньцемъ правдꙑ оукрасиша сѧ о Христосѣ Їсоусѣ, го-
споди нашемъ, ѥмоуже слава и дрьжава вь вѣкꙑ вѣ-
комь аминь.

Мѣсаца марта въ ı҃. мѫка свѧтааго Кодрата и иже съ нимъ.

Отъ многъ и различенъ градъ похыштеномъ бывъшемъ крьстиıаномъ вь врѣмена Декиıа цѣсара и Оуалериıана и ведомомъ бывъшемъ вь никомидиискыи градъ Еудиниѧ и вь тьмьницѫ въвръженомъ бывъшемъ и съ вьсѣцѣмъ оутврьжденииимъ блюдомѝ бѣахѫ на въпрашаниıе, да аште рачатъ жрътвьно ıасти, то без мѫкъ отъпоуштени бывъше пакы въ своıе къждо ихъ идетъ очечьство· страхоу же многоу сѫштоу въ градѣ крьстьıаномъ, паче же имъже въ кесарии Декиоу цѣсарю прѣбывати, ови оубо бѣжаахѫ въ горы, ови же на селѣхъ сѫште таıахѫ сѧ· искоусьнии же и добии христосови раби съ оуп'ваниıемъ въ градѣ прѣбываахѫ въ мнозѣ радости, ожидаıѫште да некъли нѣкъгда и ти съподобатъ сѧ прославити бога. ıединъ же отъ тѣхъ сы блаженыи Кодратъ, връстоıѫ и добротоıѫ и родомъ и богатъствомъ и ıеже вьсего истиньнѣıе богочьстиıемъ оукрашенъ, приходѧ къ тъмничьноуоумоу стражоу и къ воиномъ, даѧ имъ много злато безъ соумьнѣниıа затворенѣи тоу братии слоужаашe, комоуждо ихъ потрѣбьноıе приноса, и дръзѣишѧѧ на мѫчениıе молѣше поминати ıего вь цѣсарьствѣ господьни, а страшивыѧ дръзы творѣше пооуштаѧ ѧ не боıати сѧ нъ радовати, поминаѧ имъ, ıако мнози отъ чловѣкъ не льгъко не съ многоıѫ болѣзниıѫ житиıа сего отъходѧште ни иныıашьнаѧ жизни съподобиша сѧ, ни тамо покоıа полоучи-

ша, и коже́ждє болѣзни съдравиѥ съказаѧ глаголаашє, ꙗко ѥже за Христоса троудити сѧ, паче же ѥже за нь оумьрѣти мъзда многамъ и великамъ ходатаи ѥстъ. бывъшоу же таковоумоу дьни, въ ньже прѣдъсѣдъ андупатъ въ народѣ повелѣ привести рабы христосовы на сѫдиште, приведеномъ же имъ бывъшемъ прѣдъ нь рече андѹпатъ къ божиѥмъ рабомъ· да повѣдаѥтъ къждо васъ своѥ имѧ и санъ и отъчьство. блаженыи же Кодратъ зади за вьсѣми стоѧ не дръжимъ никыимъже къ въпрошению андоупата прьвыи вьсѣхъ великомъ гласомъ отъвѣштаваашє· крьстиꙗни наричемъ сѧ, се ѥстъ чоудьноѥ имѧ наше, слава вьсѣхъ насъ и добродѣтьство ѥдино ѥстъ, раби ѥсмъ Їсоус Христоса, господа небесьскаго и невидимаго бога, градъ же комоуждо насъ ѥстъ небесьскыи Ѥроусалимъ, въ ньже въселитъ господь вьсѧ надѣѭштаѧ сѧ на нь· да оубо оуже слыша вьсѧ наша, андупате. андупатъ же акы въ забьвении бывъ о дръзости мѫжа того рече къ слоугамъ· отъчаꙗвъшаго сѧ оного приведѣте прѣдъ мѧ, да виждѫ, что дръзость ѥго приобрѣте ѥмоу. онъ же слышавъ и прошьдъ сквозѣ народъ самъ прискочи и ставъ прѣдъ въсѣми и прѣкръстивъ сѧ рече къ андоупатоу· самъ придохъ, антоупате, прѣдъ тѧ прѣдъборникъ бывъ дроужинѣ своѥи противѫ отьцоу твоѥмоу диꙗволоу, въ скорѣ оубо твори ѥже хоштеши, да оувѣси отъ искоуса сего, ꙗко христосови ѥсмъ воини. и призываниѥмъ владыкы нашего непобѣдими сѫште о кѫзнехъ воина твоѥго сотоны стоимъ противѫ крѣпаште сѧ. андупатъ рече· глаголи, отъчаане, имѧ своѥ

пръвоѥ и прилоучаи. сватъї Кодратъ рече· рѣхъ ти, ꙗко кръстиꙗнъ ѥсмъ и азъ и вьси сии, ѩже видиши братиѩ моѩ, прилоучаꙗ же не имамъ, нъ раби господьнїи ѥсмъ· се ѥстъ наше доброродьство. андупатъ рече· не достоитъ ти кръстиꙗноу са нарицати, ѥл҄ма повелѣнию непобѣдимыихъ цѣсаръ оумараѥтъ та, виждѫ же та и доброличьна и рѣчива зѣло, да оубо послоушаи мене, дроуже, и възвѣштѫ о тебѣ къ цѣсароу, и старѣишинъскꙋмоу саноу бѫдѫ ти ходатаи, тъчьѭ аште богы благодарьствиши. прѣблаженъıи же мѫченикъ христосовъ Кодратъ рече· андупате, не ѫродъствоуи богы глагола, не бо сѫтъ бози мнози, нъ ѥдинъ богъ отецъ, отъ негоже вьса, и ѥдинъ господь Їсоус Христос имже вьса. андупатъ рече· сѫтъ оубо множаиши бози, цѣсаръ же заповѣда двѣма на десате жрьти богома, имже повиннѫти са подобаатъ и поклонити. сватъıи Кодратъ съ дрьзновениїмъ великомъ гласомъ възъпи глагола· не добро ѥстъ многомъ богомъ быти, ѥдинъ богъ да бѫдетъ, ѥдинъ цѣсаръ. тъгда андупатъ разгнѣвавъ са повелѣ и съвлѣшти и на дьстѣ протѧгъше бити и жилами соуровами глагола· повѣждь си има. оному же не отъвѣштаваѭштоу въпрашааше слꙋгы андупатъ· что има ѥмоу ѥстъ; они же рѣша· Кодратъ, нъ и велика рода ѥстъ. андупатъ рече· пощадите и и въставите и отъ дрѣва, и рече к немоу· что се сътвори намъ; по что прокоуди чинъ свои; и призъвавъıи близъ себе рече к немоу· по что санъ свои и родъ оставивъ къ соуѥтьнѣи крьстиꙗньстѣ вѣрѣ пристѫпи; блаженъıи же Кодратъ рече· азъ бърахъ

прѣпадати въ домъ бога моюго паче некъли жити въжилиштихъ грѣшьныихъ. андоупатъ рече· послоушаи мене и пожьри богомъ, да не ꙗко зълодѣи зьлѣ оумьреши. сватыи Кодратъ рече· блаженъ юстъ мѫжъ, иже не идетъ на пѫть нечьстивъыихъ и на сѣдалишти пагоубьныихъ не сѣде, нъ бѫдетъ въ законѣ господьнї волꙗ юго. Перинии андупатъ рече· не прѣльштаи себе, Кодрате, о вьсѣкомъ бо крьстиꙗнѣ казнь цѣсарьска лежитъ. любо оубогъ юстъ, любо богатъ, любо сановитъ, любо смръдъ, то ни того поштадитъ сѫдъ. сватыи рече· еи, ибо божию писанию глаголетъ· нѣстъ рабъ, ни свободь, нѣстъ богатъ и ништъ, ни варваръ, ни скудъ, ни елинъ, ни жидовинъ, вьси бо о господи юдино юсмъ, за не молѫ та, казнь цѣсарьскѫ и болѣрьскѫ въ скорѣ съконьчаи о мьнѣ, азъ бо крьстьꙗнъ юсмъ, родъ мои и достоиньство съ сватыими юстъ свѣтьльство имѫштиихъ, а не отъ чловѣкъ, иже дьнесь сѫтъ а оутрѣ не бѫдѫтъ. андупатъ рече· послоушаи мене и пожьри и насꙑштаи са жизни сеѧ и свѣта сего, и то глаголꙗ андупатъ проплака са съ стенаниим' великомъ. добльи же мѫченикъ Кодратъ рече к немоу· не прѣдълагаи ми змиїнъ оумꙑшлꙗи и дꙗволь, не проливаи сльзъ, пьсе и въсхꙑштьниче, не имаши бо мене прѣльстити раба божиꙗ. Маѯимъ кназъ рече· пронꙑривꙑи чловѣче, господинъ мои вельлѣпꙑи милоуютъ тѧ, а тꙑ досаждаюши юмоу. сватыи Кодратъ рече· самъ себе да са плачетъ, о мьнѣ бо нѣстъ трѣбѣ плакати са, ни миловати, аште ли оубо андупатъ, то тꙑ кто юси прѣдь нимъ вѣштаваѧ; довьлѣютъ намъ си, аште ли

и ты старѣишина хоштеши быти, то богъ та проклъни. коментарисии рече· тако ми твои полоучаи, владыко мои андупате, аште сего тако оставиши, то не иматъ са лѣнити и тѣхъ самѣхъ цѣсаръ оукарати, и приобраштеши намъ залазъ не худъ. сватыи Кодратъ рече· по истинѣ, ıакоже рече божие писание· въс бжѧ величаша са страны и людие пооучиша са тъштетъныимъ; прѣдъсташа цѣсаре земьстии и князи събраша са коупьно о господи и о Христосѣ юго, се бо нынѣ отъ соуıетъныихъ князъ рабъ божиı сѫдъ приюмлıетъ. андупатъ рече· съвлѣкъше бездарьствьнааго пакы биıате, да въспранжвъ повинетъ са богомъ и заповѣдемъ владыкъ нашихъ цѣсарь. биюмъ же блаженыи глаголааше· слава тебѣ, боже господи, Ісоусе Христосе, ıако и мене грѣшьнааго и недостоинааго съподобилъ юси имене твоıего ради се вьсе пострадати, да и азъ оубогыи причтенъ бѫдѫ къ рабомъ твоимъ любимыимъ тобоѭ, благодарьствоуѭ та, господи, съподоби ма, владыко, испльнити са сватааго твоıего доуха, даждь ми мѫдрость имѣти о тебѣ и непрѣклонѣнѫ вѣрѫ съхрани, оумѫдри мѧ мѫдростиѭ твоıеѭ, ıако нынѣ врѣма ıеже отъ тебе застѫпьıениıе, нынѣ врѣма изволениıа, нынѣ врѣма ıаже отъ тебе помоштъ, освѣти ма и оутвръди ма обѣштаниıемъ твоимъ, приими ма, да прославитъ са имѧ твоıе мноѭ оубогыимъ рабомъ твоимъ, съвръши ма о твоıемъ имени и приведи ма къ твоıемоу отьцоу, исповѣждь ма прѣд нимъ быти ми рабѹ твоıемоу, еи, господи Ісоу Христосе, молѭ та, съвръши ми течениıе. биѭштиімъ же изнѣмогъшемъ са

пѧть краты и отънемогъшемъ кръвь течааше рѣками и съ плътиѭ отъ блаженааго мѫченика. андѹпатъ рече къ свѧтоуоумоу· вѣроуѥши ли понѣ нынѣ, Кодрате, богомъ; блаженыи Кодратъ глаголааше· капишта поганъскаꙗ сьребро и злато· оуста имѫтъ и не глаголѭтъ, очи имѫтъ и не оузьрѧтъ, оуши имѫтъ и не оуслышѧтъ, ноздри имѫтъ и не обонѣѭтъ, рѫцѣ имѫтъ и не посѧжѫтъ. не възгласѧтъ грътаньми своими, подобьни имъ бѫдѫтъ творѧштии ѩ и вьси оупъваѭштии на нѧ. Перинии андѹпатъ рече· тьмномъ словомъ хоулиши мьнѧ зазьрѣти, послоушаи оубо, Кодрате, и пожьри богомъ. свѧтыи Кодратъ рече· словесемъ тьмнымъ, добрѣ рече, тъмьна бо ти истина сѧ мьнитъ, прѣлесть же свѣтъла, свѣтъломъ оубо словесемъ прѣродительныими начьнѫ гласы, вѣдомо да бѫдетъ тебѣ, ꙗко богомъ твоимъ не жърѫ и заповѣди кесаровѣ и колѣрьстѣ не повинѫ сѧ, за не аште хоштеши мѫчити, то твори волѭ своѭ, и скорѣѥ къ небесьскоуоумоу цѣсароу посъли мѧ. андѹпатъ рече· тако ми богы, не имамъ тебе поштадѣти, нъ иѣкацѣми мѫками и горькоѭ съмрьтиѭ погоубьѭ тѧ, окаꙗне. дьни оуже пришьдъшоу повелѣ вьсѧ вести ѩ вь темницѫ, повелѣвъ брьселиѥ тлъчено подъ хрьбьтъ блаженааго мѫченика подъсыпати и камы великъ възложити на прьси ѥмоу и нозѣ ѥмоу въ гладѫ вьложити, желѣзы же оковати и въсѫдоу, и сътворишѧ тако свѧтоуоумоу, и не брѣгошѧ ѥго тако на многы дьни. блаженыи же Кодратъ, ꙗко по истинѣ добии страстотрьпецъ доброчьстиꙗ, добьѥ сътрьпѣ лютыѩ ты мѫ-

кы и не прѣмѣнни сѧ отъ божиѧ надежда. шъдъ же андупатъ въ никеискыи градъ повелѣ сватыимъ мѫченикомъ въслѣдовати. въшъдъ же въ цръкъвиште и пожъръ коумиромъ повелѣ прѣдъставити сватыѧ. въниде же и сватыи Кодратъ, ꙗко нѣкоторыи добри воинъ пъваѧ своѥѭ силоѭ на сънитиѥ ратьникъ прѣди идꙑ и грѧдѣ на ратьникы възираѥтъ, кръстъ на лици показаѧ оустрашаѥтъ ратьничьскъ плъкъ, такожде и добри сии прѣдъ вьсѣми сватыими идѣаше свѣтъло вьсе лице и силно показаѧ и ѫзꙑ облежаштѧ на немъ акы оутварь многоцѣнѧ имꙑ на себѣ величааше и радоваше сѧ, ꙗкоже чоудити сѧ елинъскыимъ философомъ крьстьꙗньстѣи мѫдрости и трьпѣнию и славити бога глаголѭштемъ· по истинѣ, велика ѥстъ вѣра крьстиꙗнъска, ꙗкоже многомъ отъ нихъ вѣровати богоу. и ѥгда сташа прѣдъ андупатомъ, оумоли сватыи Кодратъ слоугꙑ, да того прьвѣѥ слоугꙑ въведѫтъ. въведеноу же ѥмоу бывъшоу прѣдъ андупата рече андупатъ къ сватоуоумоу· пожьри богомъ. сватыи Кодратъ рече· рабъ азъ Христоса рекъшааго· бози, иже небесе и землѩ не сътворьша, да погꙑбнѫтъ. андоупатъ рече· пожри, Кодрате. мѫченикъ рече· не жърѫ, рѣхъ ти оубо, ꙗко христосовъ рабъ ѥсмь. андупатъ глагола· повинѫти ти сѧ подобаатъ закономъ цѣсаремъ, а не Христосоу твоѥмоу, ꙗкоже глаголѥши. сватыи Кодратъ рече· азъ цѣсароу моѥмоу Христосоу повиноуѭ сѧ, а не чловѣкомъ не вѣдѫштиимъ бога, молити сѧ оубо за нѩ повелѣно ѥстъ намъ ѥстъ, да негли обратѧтъ сѧ и приимѫтъ оувѣдѣниѥ истинꙑ· жрѣти же коумиромъ никако-

же. андѹпатъ рече· да аште оубо молиши сѧ за цѣсарѧ, то подоба ти ѥстъ и повелѣниѥмъ ихъ повиновати сѧ, пишетъ бо сѧ, отъдати кесарово к҃есареви и божиѥ богоу. свѧтыи Кодратъ рече· за село моѥ искоупихъ сѧ к҃есароу, и богоу моѥмоу подобаатъ искоупити сѧ иже о н҃емъ дльгоу. повелѣлъ же ѥстъ жрьти крьстиꙗномъ, любо ли оумирати не жрѫштемь· мы же готови ѥсмъ за христосово исповѣданиѥ не тъчьѭ ѥдиноѭ оумрѣти нъ и тысѫштами. андѹпатъ рече· видиши ли, колико множьство крьстиꙗнъ пожрьшѧ богови; ѥда тѣхъ мнитъ ти сѧ быти добрѣишоу; свѧтыи Кодратъ рече· зѣло добрѣи добродьнѣи ѥсмъ, ꙗко не пожрьхъ· къде же сѫтъ пожрьшеи; не виждѫ ихъ оубо. и повелѣ андѹпатъ привести ѩ прѣдъ сѧ, и ꙗко ѩ хотѣшѧ въвести, блаженыи Кодратъ. да не видѣнъ ими бѫдетъ, тако просто стоѩ, рече къ андѹпатоу· повели, да мѧ отрѣшѧтъ. отрѣшеноу же ѥмоу бывъшоу текъ блаженъи въ цръкъвиште и вьса капишта сътъръ поврьже на земи, видѣвъше же жьрци бывъшеѥ похыштьше и коупно съ воины поставишѧ и прѣдь андѹпатомъ. разгнѣвавъ же сѧ андѹпатъ повелѣ и повѣсивъше стрьгати· повѣшенъ же бывъ свѧтъи начѧ славити бога и ꙗко придошѧ отъстѫпивъшеи рече к н҃имъ блаженъи Кодратъ· ѡ окаании и вьсѣко окаании, что пострадавше толь скоро състѫживъше си отъврьгосте сѧ владыкы Христоса и сами сѧ диꙗволоу прѣдасте; не вѣровасте ли быти въскрѣшению мрьтвымъ; не вѣсте ли, ꙗко огню неоугасаѥмоу быти и чрьви неоусыпаѭштоу и безднѣ и тинѣ и прѣисподьн҃ии дьбри; кыи

отъвѣтъ бѫдетъ вамъ въ славънꙑи и великꙑи дьнь пришьствиꙗ съпаса нашего Ïсоуc Христоса; развръзѣтѣ очи оума вашего и видите, отъ кѫдоу испадосте и к'де падосте са, цѣсарьство небесъноѥ оставивъше непотрѣкьноуоумоу рабоу воини ѥсте, иже отъшъдъшоу владыцѣ биѥтъ клеврѣтꙑ своꙗ и оубиваѥтъ, ѥгоже господинъ пришедъ на полꙑ прѣсѣчетъ, и разоумѣите, что сътвористе, маловрѣменънꙑихъ мѫкъ оубоꙗвъше са вѣчьнѣи мѫцѣ сами са прѣдасте, оузьрите вꙑ бѫдѫштаꙗ вамъ отъ правьдиваго сѫдиꙗ Ïсоуc Христоса, иже отъдастъ комоуждо по дѣломъ своимъ. и се глаголѭштоу блаженоуоумоу Кодратоу възъпиша отъвръгъшии са съ слъзами великомъ гласомъ и рѣша· оубоꙗхомъ са, господи, мѫкъ и съвъсхꙑштени бꙑхомъ ꙗко беслобесьнии животи, и акꙑ агньци посрѣдоу вълкъ расхꙑштени бꙑхомъ, съблючиша бо насъ грѣси свои, и жити хоташте въ маловрѣмен'нѣѣмь семъ житии въ бѫдѫштиимъ вѣцѣ оумрѣхомъ· да что сътворимъ оубо, не вѣмъ, ѡ ока'нии. блаженꙑи же Кодратъ, радости испльнивъ са о покаании, ихъ и слъзꙑ ихъ видѣвъ рече к нимъ· пъваите, братиѥ, ꙗко милосрьдъ ѥстъ господь, нашъ Ïсоуc Христосъ, съ слъзами припадѣте к немѹ, стоите и нꙑнꙗ о исповѣдании ѥже въ съпаса, своими кръвьми очистите са отъ грѣхъ, и ѥже плътиѭ побѣждени бꙑсте, крѣпостиѭ доушъниѭ побѣдите. тѣм' же кричъ великъ сътворьшемъ на мнозѣ часѣ и повръгъшемъ са на земи и пръстиѭ посꙑпавъшемъ главꙑ своꙗ толикъ трепетъ бꙑстъ прѣдъстоꙗштиимъ, ꙗкоже не тъчьѭ крьстиꙗномъ

ѥднѣмъ плакати сѧ съ н҇ими, живѫштии бо вь никѥи-
стѣмъ градѣ оужасъше сѧ отъ бывъшааго крича и вь-
плѣ събра сѧ на мѣсто то мѫжи и женꙑ и младенци,
жидове и ѥлини и крьстиꙗнъско множьство, иже сѧ
таѧште творѣахѫ, ꙗкоже не бѣаше вьмѣстити сѧ наро-
доу. разгнѣвавъ же сѧ о томъ андупатъ повелѣ блаже-
нааго Кодрата паче стръгати и свѣштами горѫштами
прижагати ребра ѥго, и расѣдаѧ сѧ ꙗростиѭ съпадааше
съ прѣстола, нечловѣчьстѣ повелѣваѧ наносити на нь
мѫкꙑ. добии же христосовъ Кодратъ, ꙗко никакоже
чоуѧ мѫкъ, пооучааше каѭштаѧ сѧ глаголѧ· добрѣ,
братиꙗ, молите сѧ господоу прилежьно. онѣмъ же гла-
голѭштемъ, ꙗко нѣсмъ достоиньни нарицати имене
сватааго христосова, оукаравъше и, глаголааше имъ·
молите сѧ богоу, братиꙗ, молите сѧ, приближите сѧ къ
мьнѣ. онѣм҇ же пристѫпивъшемъ и припадаѭштемъ к
н҇емоу и плачѫштемъ сѧ вел҇ми и в҇сѣмъ тоу сѫштиимъ
плачѫштемъ сѧ с н҇ими въздвигъ гласъ свои блаженꙑи
Кодратъ вьзпи съ слъзами глаголѧ· блаженꙑи богъ,
иже ѥд҇ночадааго сꙑна своѥго Исоу Хрьста посълавꙑи
и тѣмъ сѧ примиривъ съ нами, врагомъ же намъ сѫ-
штемъ прѣлихꙑимъ чловѣколюбиимъ присвоиствивъ
нꙑ, иже вьсѣкѫ тварь сътворивꙑи быв҇шааго ради по
образоу твоѥмоу чловѣка, да насꙑштаатъ сѧ тобоѭ
сътворенꙑими зьдании· и нꙑнꙗ, владꙑко, изгънана
сътвори сотонѫ отъ рабъ твоихъ сихъ, приими, вла-
дꙑко, и нꙑнѣ съвоинꙑ моѧ, оувазъша оубо вь сѣ-
техъ диꙗволѣхъ, нꙑнѣ же прибѣгаѭштаѧ къ твоѥи
благꙑни и чловѣколюбию. да оубо не гнѣваи сѧ на нꙑ,

ꙗко отврѫгоша сѧ тебе древьѥ, обаче стоѩт' непрѣклонни, приїми даръ мои недостоинааго раба твоѥго, и съподоби ѩ примѣсити сѧ къ небесън'ыимъ твоимъ и истинън'ыимъ воиномъ, сътвори сѩ самъ знамениѥ въ благо, да оувѣдѧтъ, ꙗко помиловалъ ѩ ѥси, и не гноуша сѧ каѭштемъ сѧ имъ. еи, владыко господи, Ї҆соус Христосе, оуслыши мене раба своѥго и за доуша ихъ приими моѭ доушѫ, ꙗко тебѣ подобаатъ слава вь вѣкы аминъ. и съ великомъ гласомъ вьсеи братии рек'шемъ аминъ напрасно свѣшта оугасоша и рѫкы мѫчаштиихъ слоугъ раслабѣша и облакъ свѣтелъ на вьсѣхъ сват'ыихъ бысть, тъма же и мракъ на анѳѵпата и на поганыѩ просыпа сѧ, ꙗкоже отъ страха оум' погоубити ан'тоупатоу и вьстрепетати коупно съ съвѣтьникы своими· надѣѭштемъ сѧ имъ, ꙗко и градъ сѧ иматъ пасти, мльчанию же многоу бывъшоу аг҃гельскъ гласъ слышанъ бысть поѭштемъ и славословаштемъ бога, часома же двѣма минѫвъшема расхождааше сѧ по малоу тъма и начаша вьзирати погании на сват'ыѩ и видѣти иже о н҃ихъ свѣтъ, покаавъшии бо сѧ начаша съ великомъ гласомъ вьпити и глаголати· съгрѣшихомъ и безакон'новахомъ, оцѣсти, съпасе. ѥд'ва же вь себѣ бывъ анѳѵпатъ повелѣ ѩ вести вь темницѫ и оутврьдити. и сънемъше съ дрѣва блаженааго Кодрата въврьгоша и вь темницѫ и оутврьдиша. и на оутрия сѣдъ анѳѵпатъ на сѫдишти повелѣ прѣдъставити ѥмоу раскаавъшаѩ сѧ, въпрашавъ же ѩ и оувѣдѣвъ прилежьноѥ и непрѣклоньноѥ исповѣданиѥ ихъ и не възмогъ прѣвратити имъ оума повелѣ вести ѩ въ своѩ земьѩ и

градꙑ ѥдного когождо ихъ и тоу живꙑ ѧ съжизати, блаженоуоумоу же Кодратоу коупно и съ инѣми къ Єлиспонтоу прѣдъити. вьси же свѧти идоша радости испльнивъше сѧ и славѧште бога и тако къждо ихъ веденъ бꙑстъ на своѭ землѭ и о Христосѣ съкончаша сѧ. шьдъ же андупатъ въ апаминскъи градъ и пожьрь коумиромъ повелѣ привести прѣдъ сѧ свѧтꙑѧ мѫченикꙑ и рече къ блаженоуоумоу Кодратоу· жьрешн ли богомъ оубо, вльшве и непрѣподобьне, или ни; добии же мѫченикъ Кодратъ рече· отца твоѥго нарицаи такого сѫшта, азъ бо крьстьꙗнъ ѥсмъ, и не вѣдѣ ни вльшьбꙑ ни проказьства, и не жьрѫ бѣсомъ. вида же андупатъ вьсе тѣло свѧтааго одрано рече къ дроугомъ своимъ· кыѧ мѫкꙑ нанесѫ на зълосъмрьтънааго сего, не вѣдѣ. онѣмъ же не довѣдѫштемъ и не отъвѣштаѭштемъ ничсоже, видѣѣхѫ бо оуже к'томоу не мошти тѣлоу ѥго трьпѣти мѫкъ, повелѣ андупатъ принести врѣтиште и вьсадити и вь не и ископати ровъ и вьвѣсити и вь нь вь врѣтишти и бити и посохами· многоу же часоу минѫвъшоу повелѣ изѧти и из врѣтишта мьна, ꙗко оумрълъ ѥ· ꙗкоже отрѣшиша врѣтиште, искочивъ свѧтꙑи ста простъ. андупатъ рече· не ю ѥште почоу мѫкъ; свѧтꙑи же Кодратъ възьрѣвъ на небо рече· благодарьствоуѭ тѧ, господи Ісоус Христосе, ꙗко стрѣлꙑ младенииштъ бꙑша ранꙑ ихъ и изнеможе вь нихъ крѣпость ихъ, мнѣ же силѫ подаи и оукрѣпи мѧ, и къ андупатоу рече· окалне, видиши ли и пꙑтаѥши ѥште; ѥже оубо можеши творити, то твори, тъчьѭ скорѣѥ. възъꙗривъ же сѧ андупатъ рече къ немоу· по вьсемоу потоу погоубьѭ тѧ, аште

и бл҄ѹдьками своими пьвлѥши. свѧтꙑи же Кодратъ възъпивъ рече· благословлѥнъ ѥси, господи боже нашъ, ꙗко избави отъ рѫкꙑ съмрьтьнꙑ жизнь нашѫ, нꙑнѣ оубо въздамъ ти славѫ прѣвъшьнюмоу богоу нашемоу. анѳупатъ же повелѣ и прѣди вести въ кесарнѭ, вьшьдъ же анѳупатъ въ градъ на оутриꙗ пожръ бѣсомъ и повелѣ блаженааго Кодрата прѣдъставити ѥмоу и пꙑташе отъ него, аще хоштетъ пожрѣти, оувѣдѣвъ же непрѣложениѥ блаженааго мѫченика рече къ немоу· довьлѣѥтъ ти оубо, ѩже приѩтъ мѫкꙑ, пристѫпивъ пожьри богомъ. блаженꙑи же Кодратъ рече· игралъ ѥси съ мноѭ мѫками сими твоими. и разгнѣвавъ сѧ анѳупатъ повелѣ прострѣти и по остроу камению и бити ї говаждами жилами по вьсемоу тѣлоу· биѥмъ же блаженꙑи славьꙗше бога глаголѧ· многашьди бораша сѧ съ мноѭ и бо не прѣмогоша мене· на хрьбьтѣ моѥмъ ковахѫ грѣшьници, оудалиша беззакониѥ ихъ, и ꙗко съконьча ѱаломъ анѳупатъ рече· бите и протѧжьно, доблии же мѫченикъ Кодратъ рече· бите, бите, пльти оубо пакости твориши, а доуши не врѣдиши. анѳоупатъ рече· окаане, зълоу бѣсоу прѣодолѣлъ ѥси. свѧтꙑи Кодратъ рече· тако ми и господа моѥго Ісоуса Христоса, зълоу зѣло и не тъчьѭ ѥдиномоу, нъ и вьсемоу воиньствоу ѥго господинъ бꙑхъ, господа моѥго ради Ісоуса Христоса, ѥмоуже слава въ вѣкꙑ аминъ. множьствоу же братьѩ отъвѣштавъшемъ аминъ разгнѣвавъ сѧ зѣло анѳупатъ повелѣ ѩти отъ множьства дъва мѫжа и привести ꙗ к немоу· ѩтома же има бꙑвъшема оставивъ свѧтааго Кодрата о блаженѣѣмъ Саторьнинѣ и Роуфинѣ

нача пытати, се ко бѣаста имени ѥю. повѣсивъ же ꙗ повелѣ дърати желѣзны ногъты, дондеже чрѣва начъ-нѫтъ хътѣти извалити сѧ на землѭ. блаженаꙗ же мѫ-чима молꙗста свꙙтааго Кодрата и вьсѫ прѣдъстоꙙ-штѫѭ братьѭ молити сѧ богоу за нꙗ. и възъпивъ свꙙ-тыи Кодратъ рече· господи Їсоус Христосе невидимаа-го отьца, посьли помошть своѭ на нѣ и застѫпи ꙗ, еи, боже съмѣреныихъ, помилоуи рабы своꙙ и даждъ имъ трьпѣниѥ и побѣдѫ дожии до коньца. многоу же часоу минѫвъшоу и ничьсоже отъвѣштаѭштема има, отъ многыихъ бо мѫкъ не можааста и глаголати, повелѣ же андипатъ сънемъше ꙗ прѣдати сѣчьцамъ, да на пѫ-ти Єлиспонта идѫште отъсѣкѫтъ главѣ ѥю. тѣма же тако съконьчавъшема сѧ мѫжи боголюбиви и хрьсто-люби вьслѣдъствовавъше ихъ пѫтьмь вьзаша много-цѣнъныꙙ мошти ѥю, давъше злато много сѣчьцемъ, принесъше же ꙗ въ своꙙ грады положиша чьстьно. бла-женоуоумоу же Кодратоу повелѣ андупатъ коупно и съ инѣми въслѣдъствовати въ Аполониѭ, и въшьдъ нечьстивыи андупатъ въ цръквиште аполоново повелѣ привести свꙙтааго Кодрата и прокыꙙ· приведеном' же имъ бывъшемъ ноуждаше ꙗ пожрьти нечьстивыимъ бѣсомъ и глагола къ блаженоуоумоу Кодратоу· послоу-шаи оубо мене и остани сѧ бѣсованиꙗ своѥго, по ч'то санъ свои и родъ оукарѣѥши; оувѣждь богы и съпаси сѧ и азъ повелѭ врачемъ ицѣлити та, тъчьѭ пожьри бо-гомъ, пристѫпи къ Асклипию и тъ та истѣлитъ, оубои сѧ величьства богъ и великаго Аполона, добьꙗго Иера-клꙗ, иже вьсѣхъ цѣсаръ, и Диꙗ тръвеличьствънааго,

Ѫрѣа, Писидона оубо, нѣси ли николиже плавалъ по морю, да бы оувѣдѣлъ страхъ юго; любо ли поклони са сльньцоу свѣташтоуоумоу са по вьсеи вьселенѣи, ѥда и тъ оумрълъ ѥстъ, ꙗкоже ты хоула глаголеши; ѥда нѣстъ на небеси; блаженыи же Кодратъ рече· азъ покланѣѭ са истин'ноуоумоу богоу и ѥдиночадоумоу сыноу ѥго Їсоус Христосоу, и не отъмештѫ са сватаего доуха, нъ трепештѫ ѥго крѣпости, и неисповѣдимѫѭ силѫ поѭ и славьѭ въ инѫ, мрътвомъ же капиштемъ не кланѣѭ са, бѣсъ не боѭ са, ни тебе имѫшта'го малогодънѫѭ власть, ѥште же мало дьнии и їдѫ къ господоу моюмоу, ты же зъло злѣ въплачеши, ꙗко не въсхотѣ оувѣдѣти истиннааго бога, давъшааго ти жить, сыне сотонинъ, обьштьниче нечистыхъ бѣсовъ, бѣсъныи пьсе, кръвопивьи змию, плътоꙗдивыи мечоу, сверѣпѣи звѣрии, не стыдиши ли са жъра каменню прѣдъ народомъ прѣдъ толикомъ множьствомъ народа, иже ничесоже приѥмьѭтъ; сокачиꙗ чистѣиша васъ сѫтъ, иже сѫтъ раби чловѣчьсти, ꙗко въ дворѣхъ закалаѭтъ чистѣ на сънѣдениѥ чловѣкомъ, а не бѣсомъ, вы же коумиромъ безъчоувьствьномъ жържште прѣдъ народомъ не срамьꙗѥте са, ꙗко и каменю закалаѭште вы сънѣдаѥте· да придетъ, бестоудьници, приѥмлаи жрътвѫ, да ꙗвитъ са, да въспроситъ о себѣ, да приметъ, да ꙗстъ, да речетъ камѣныи богъ вашъ, что хоштетъ, да ѥмоу заколѫтъ, козѫ ли или волъ или птицѫ, чьстьнѣишеѥ ѥмоу, оусрамьꙗите са, чада стоудовънаꙗ, вы бо бѣсъни сѫште ны цѣломѫдрънꙑꙗ бѣшены мьните. и се глаголѭштоу ѥмоу разгнѣвавъ са

андупатъ повелѣ соль съ оцътомъ съмѣсивъше полнвати раны ѥго и соукномъ въстирати· и ꙗко помлъча сватын, Перинии нечьстивꙑи повелѣ раждегъше желѣза зѣло жешти и по ребромъ. блаженꙑи же Кодратъ дльготръпѣливъ тръпа болѣзни молꙗше са въ оумѣ млъча и оустьнѣ ѥго подвізаста са, гласа же ѥмоу не бѣаше слꙑшати, отънемогъшемъ же са слоугамъ, повелѣ сънѧти и и вести въ темницѫ, и на оутрьꙗ повелѣ андупатъ сватаего прѣдъвести къ елиспонтъскоуоумоу островоу, и прѣшедъшоу антоупатоу Рундакъ рѣкѫ изидоша противѫ ѥмоу кназъ, иже бѣ того мѣста, и съ народом' събъравшиимъ са отъ капиштъ, а по истинѣ желаѭштемъ видѣти христосова страстотрьпьца, прослоутиѥ бо мѫченьꙗ ѥго оуже по вьсеи Асии и бѣхма по вьсеи вьселенѣи обьтекло бѣаше, повелѣ же вьсѣмъ андупатъ прѣдънти къ прѣди сѫштии вьси глаголемѣи Сероукоминъ, тоу бо капишта многа бѣахѫ поставьѥна, и прѣбꙑвъ тоу на оутриꙗ сѣдъ повелѣ привести сватааго мѫченика Кодрата, вьсь же народъ събъравъ са стоꙗхѫ позороуѭште мѫченика, блаженааго Кодрата· онъ же, аште и полиꙗно бѣаше кръвиѭ вьсе тѣло и акꙑ мѣхъ бѣаше надъменъ, нъ тихо и свѣтъло показааше лице своѥ и склаба са ведомъ бѣаше слоугами, многꙑихъ бо ради мѫкъ, ѭже нанесоша на нь, не можааше оуже и ходити, вьсь бо пѫть на колѣхъ везомъ бѣаше, и ако прѣдъста прѣдъ андупатомъ, и рече к нѥмоу· пооумилъ ли са ѥси оубо, Кодрате, или ни; онъ же прѣвеликомъ гласомъ възпивъ рече· из младь ногътии цѣломѫдрьствоуѭ, из жтробꙑ матере моѥѩ

крьстиꙗнъ ѥсмъ и иного бога не знаѭ развѣ господа моѥго Їсоус Христоса. тъгда разгнѣвавъ са ан᾿тупадъ повелѣ огнь възгнѣтити и възложити сковрадѫ· слоугамъ же възгнѣтивъшамъ огнь, и тако раждежена бѣаше сковрада, ꙗкоже образъ ѥꙗ подобенъ бѣаше огню, и повелѣ андупатъ възложити сватааго на сковрадѫ. блаженъıи же Кодратъ рече· азъ самъ о себѣ възлѣзѫ на сковрадѫ, и не замоуждѫ, и сътворивъ христово знамениѥ възлеже на сковрадѣ, възметаахѫ же слоугы диꙗвола на сковрадѫ пьцьлъ и масло и трьстиѥ. сватъıи же Кодратъ поꙗше· боже, на помоштъ мьнѣ вьньми, господи, на помоштъ мьнѣ потъшти са, да постыдатъ са и посрамьꙗѫтъ са искѫштии доуша моѥꙗ, да възврататъ са въспать и оусрамьꙗѫтъ са хоташтии мьнѣ зълоу. и коньчавъшоу ѥмоу ѱалмъ, ꙗко дьвѣма часома прѣшедъшема, нача сватъıи рѫгати са андупатоу глаголꙗ· огнь сии твои стоуденъ ѥстъ и желѣза сковрады макъчанша сѫтъ твоѥго срьдьца, добрѣ оубо сътвори, троуднa ма сѫтъ отъ шъствиꙗ пѫтьнааго, повелѣ на макъцѣѣмъ семъ одрѣ почити ми, нынѣ оубо испочихъ и възмогохъ, и то глаголꙗ сватъıи мѫченикъ обраштааше са на сковрадѣ, ꙗко на одрѣ по истинѣ настъланѣ· многоу же часоу прѣбывъшоу и огню никакоже прикоснѫвъшоу се ѥмъ повелѣ андупатъ сънемъше и отъ сковрады мало вьнѣ вьси на хлъмъ възведъше мечемъ главѫ ѥмоу отъсѣшти. приим᾿ же отъвѣтъ и тъшта са на небесьскоѥ цѣсарьство блаженъıи Кодратъ поꙗше глаголꙗ· благословьѥнъ господь, иже не дастъ насъ на оуловениѥ зѫбомъ

нихъ, и нѣкотории отъ вьслѣдъ идѫштаѩ братиѩ поѭахѫ сь нимъ. и дожии до мѣста, идеже хотѣаше съконьчати са, коньча ѱал'мъ, и на мнозѣ помоливъ са и благодарьствивъ бога прѣклонивъ колѣнѣ и выѭ протагъ въ добрѣ исповѣдании оусѣченъ бысть на славѫ и хвалѫ Христосоу богоу нашемоу нынѣ и присно и въ вѣкы вѣкомъ.

Мѣсаца марта въ ві. житию Григора папы роумъска'го.

Блаженыи Григории поставьенъ бысть патриархъ сватѣи божии цръкви римьстѣи, а прѣжде патриаршъства цръноризъцъ бѣ въ манастыри сватаaго апостола Янъдреа, нарицаюмaаго Клноскаура, близъ сватоую мѫченикоу Їωана и Паула. бѣаше же игоуменъ того манастырѣ, мати же юго блаженаꙗ Силвиꙗ живѣаше близъ вратъ сватаaго Паула апостола на мѣстѣ нарицаюмѣѣмъ Кела нова. тъ же блаженыи Григории юг'да сѣдѣаше въ хызинѣ своюи и писааше, приде къ нѥмоу маломоштъ, мола и и глагола· помилоуи ма, рабе бога вышьнꙗго, ꙗко старѣишина бѣхъ кораб'никомъ, и истопихомъ са и погоубихомъ много имѣниє, и своє и стоуждє. любоништии же и по истинѣ рабъ христосовъ призъвавъ слоугѫ своюго глагола юмоу· брате, шедъ даждь семоу ѕ златицъ. братъ же шедъ сътвори, ꙗкоже повелѣ юмоу

рабъ божии Григории, и дастъ маломошти ѕ златицъ, и отиде. пакы оубо мало прѣмоудивъ въ тъжде день приде тъжде маломоштъ къ блаженоуоумоу Григороу глагол҃а: помилоуи мѧ, рабе бога вышьнаго, ꙗко много погоубихъ, а мало ми ѥси далъ. блаженыи же приз'вавъ слоугѫ своѥго глагола ѥмоу· иди, брате, даждъ ѥмоу дроугѫѭ ѕ҃ златицъ. сътвори же братъ тако. възьмъ же ништии в҃і златицъ отиде. пакы же мало помоудивъ третиѥ въ тъжде дьнь приде къ блаженоуоумѹ Григорию глагол҃а· помилоуи мѧ, рабе бога вышьнꙗ'го, даждъ ми дроугоѥ благословьѥниѥ, ꙗко много погоубихъ. блаженыи же призъвавъ слоугѫ своѥго глагола ѥмоу· иди, даждъ ѥмоу дроугѫѭ ѕ҃ златицъ. отъвѣштавъ же глагола· вѣрѫ ми ими, чьстънъи отьче, ꙗко нѣстъ остала ни ѥдина златица въ ризьници. глагола к н҃ѥмоу блаженъи· не имаши ли иного никакогоже съсѫда, ни ли ризъна, да даси ѥмоу; онъ же отъвѣштавъ рече· иного съсѫда, чьстъныи отьче, не имамъ развѣ сьребрънаааго блюда, иже ѥ посълала госпожда великаꙗ съ коуциѭ. глагола къ н҃ѥмоу рабъ божии Григории· иди, брате, даждъ ѥмоу блюдъ тъ. братъ же сътвори, ꙗкоже повелѣ ѥмоу блаженыи, и дастъ ништоуоумоу. ништии же въземъ в҃і златицъ и сьребрьныи блюдъ отиде. ѥгда же и поставиша патриарха свѧтѣи цръкви римьстѣи, по обычаю патриар'шъскоу повелѣ сак҃еларoу своѥмоу въ ѥдинъ дьнь ѥдноѭ привести в҃і маломошти на трепезѫ своѭ, да обѣдоуѭтъ сь н҃имъ. сак҃еларии же сътвори, ꙗкоже повелѣ ѥмѹ патриархъ, и призъва в҃і мѫжь ништъ. и ѥгда сѣдоша

съ патриархомъ на трепезѣ, обрѣтоша са г҃і. призъвавъ же сакелара глагола ѥмоу· не бѣхъ ли ти реклъ в҃і позъвати, то како без моѥго повелѣниꙗ три на десате ѥси позъвалъ; сакеларь же слъшавъ и пристрашенъ бывъ отъвѣштавъ рече к нѥмоу· вѣроуи ми, чьстъныи владыко, дъва на десате ихъ ѥстъ, третиꙗго на десате не видѣаше никтоже развѣ патриархъ ѥдинъ. обѣдоуѭштемъ же имъ видѣаше патриархъ третиꙗго на десате сѣдашта на краи стола, и се, лице ѥго образъ измѣниаше, овогда оубо видѣти и бѣаше сѣда, овогда же отрока. и ѥгдаже въсташа съ трепезы, инъы вьса отъпоусти блаженъыи, а третиꙗго на десате, видимаго тако чоудъна, ѩ и за рѫкѫ и въведы и въ клѣть своѭ глагола ѥмоу· заклинаѭ та о великѣи силѣ вьседръжителꙗ бога, повѣждь ми, кто ты ѥси, и что ѥстъ има твоѥ; онъ же рече к нѥмоу· и ѥже въпрашаѥши имене моѥго, то и то чоудъно ѥстъ, обаче азъ ѥсмъ оубогыи пришедыи к тебѣ, ѥгда бѣ въ манастыри свѧтааго Андреа апостола, нарицаѥмааго Кливоскаръ, ѥгда сѣдѣаше въ хызинѣ и писааше, ѥмоуже да дъва на десате златицъ и сърсбрънъыи блюдъ, иже ти бѣ посълала съ коуциѭ блаженаꙗ Силвиа мати твоꙗ, и да оувѣси, ꙗко отъ дьне того, отъ нѥлиже пода ми съ дльготрьпѣниѥмъ и простомъ срьдьцемъ, нарече та господь патриархоу быти свѧтѣи црькви своѥи, за нѭже и кръвь своѭ пролиꙗ, и быти ти прѣмьникоу и намѣстьникоу връховьнꙗго апостола Петра. глагола же к нѥмоу блаженъыи Григории· како вѣси ты, ꙗко тъгда нарече господь быти мънѣ патриархоу: онъ же отъ-

вѣштавъ рече· не ѥльма ли аггелъ господа вьседръжи-
телꙗ ѥсмъ азъ, то того ради вѣдѣ, и тогда бо господь
мѧ бѣ посълалъ к тебѣ искоусити оусрьдиѥ твоѥ· аште
оубо чловѣколюбьнѣ а не чловѣкомъ твориши видѣти
милость своѭ. блаженъіи же то слъішавъ оубоꙗ сѧ, не
оубо бѣаше до толѣ видѣлъ аггела, акъі къ чловѣкоу
бо бесѣдова и възира на нь. рече же аггелъ къ блаженоу-
оумоу· не бои сѧ, се, посълалъ мѧ ѥстъ господь, да
бѫдѫ съ тобоѭ въ житии семъ. блаженъіи же слъі-
шавъ то отъ аггела паде ницъ на земи, и поклони сѧ
господоу глаголѧ· аште малааго того ради даанна и ни-
чесоже сѫшта толико множьство штедротъ показа о
мьнѣ прѣмилостивъіи господь, ꙗкоже аггела своѥго
посълати къ мьнѣ, бъіти ѥмоу съ мноѭ въ ниѫ, ка-
коѧ оубо славъі съподобѧтъ сѧ прѣбъіваѭштии въ запо-
вѣдехъ ѥго и дѣлаѭште правдѫ, без лъжѧ бо ѥстъ ре-
къіи, ꙗко милость хвалитъ сѧ на сѫдѣ, и милоуѧи ни-
шта въ заѥмъ даѥтъ богоу. тъ же самъ аггельскъіи го-
сподь строѧи чловѣчьскоѥ съпасениѥ глаголѥтъ къ о
деснѫѭ стоѧштиимъ· градѣте, благословьѥнии отьца
моѥго, приимѣте оуготованоѥ вамъ цѣсарьство отъ
начѧла мироу· алчень бо бѣхъ, и дасте ми ꙗсти, жѧ-
дънъ бѣхъ, и напоисте мѧ, страненъ бѣхъ, и наведо-
сте мѧ, болѣхъ, и присѣтисте мене, нагъ бѣхъ, и
облѣкосте мѧ, въ темьници, и придосте къ мьнѣ, ѥль-
ма оубо сътвористе ѥдиномоу отъ братиѧ сеѧ моѧ хоу-
дъіѧ, то мьнѣ сътвористе· бѫди же вьсѣмъ намъ по-
читаѭштиимъ же и послоушаѭштиимъ оуслъішати бла-
женъіи тъ гласъ, и вѣчьнъіихъ благъіихъ, ѩже оуготова

богъ любаштиимъ и, да ны съприимникы сътворитъ Христос богъ прѣчистыѩ ради матере юго сватыѩ богородица, ꙗко томоу подобаатъ слава, честь и покланꙗние, нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта въ ві. мѫчение сватаадго Пион'на презвутера змурньска града.

Памать сватыимъ обьштевати апостоломъ велитъ· вѣдъі ꙗко иже памать творитъ съ вьсѣмъ срьдьцемъ и вѣроѭ и инѣхъ оутроуждаюетъ, больша хоташте подражати, Пионꙗ же мѫченика и паче поминати лѣпо, по нѥже, югда бѣаше въ мироу, многы отъ прѣльсти обрати, апостольскыи мѫжь въ насъ бывъ, и коньць югда призъванъ бысть къ господоу и мѫченъ бывъ, съписаноѥ се остави на наказание намъ и до нынѣшьнꙗго имѣти намъ памать оученꙗ юго. мѣсаца шестаago в҃ дьни настаѭшти сѫботѣ велицѣи вь дьни, вьнѥгда са роди блаженыи мѫченикъ Полукарпъ, гонению сѫштоу Декꙗ цѣсара въ Змурьнѣ, ѩти быша Пионии презвутеръ и Сабини исповѣдьница и Асклипиꙗдъ и Македони и Лимонъ презвутеръ съборьнѣи црькъви· Пионии же видѣ прѣжде юдного дьне, вьнѥгда са роди Полукарпь, ꙗко въ ты дьни ѩти быша сии съ Сабиниѭ и съ Асклипиюмъ посташте са, и ꙗко видѣ, ꙗко оутро въ тъ дьнь ѩти имѫтъ бытн, въземъ розвъны изви-

ты три на выѩ своѩ възложи, и Савининї и Асклипии, и жидѣахѫ сѣдаште въ домоу. се же сътворі за ведомыя ради не разоумѣти кыих', ꙗко и дроузии идѫтъ осквьнити са въ трѣбахъ, нъ да видатъ вьси, ꙗко вьнатъ вь тем'ницѫ абиѥ ити· помолꙑшемъ же са имъ и въкоусивъше хлѣба и воды въ сѫботѫ великѫѭ приде к нимъ Полемъ и иже бѣахѫ сь нимъ възискаті и влачити крьстиꙗны на трѣбы и на осквьнениѥ, и рече Полемонъ· вѣмъ оубо, Пиониї, заповѣди цѣсара, ꙗко велитъ вамъ жрьти богомъ. Пионии рече· вѣмъ заповѣди божия, вь нихъже велитъ намъ томоу ѥдномоу са кланꙗти. Полемъ рече· поидѣте оубо на съборъ, да томоу са обѣштаѥте. рече же Асклипиꙗди и Савинии· мы богоу живоуоумоу покаꙗѥмъ са и обѣштаваѥмъ са. веде же а Полемъ и пришъдъшемъ имъ видѣша вьси, ꙗко ѫзы носатъ, и акы на прѣславъно чоудо течаахѫ колико брьзо народи, ꙗкоже отьривати дроугъ дроуга, и пришедъшемъ имъ на мѣсто, идеже бѣша събърали са, испльни же са вьсе то мѣсто и въсходи и горьница елинъ и жидовъ, иждень праздъноваахѫ, по неже бѣаше великаꙗ сѫбота. поставиша же а по срѣдѣ ихъ и Полемъ рече· ѡ Пиониѥ, покорите са акы и вьси, и жьрѣте, да не мѫчени бѫдете. простъръ же рѫкѫ Пионии свѣтломъ лицемъ отъвѣштавъ рече· мѫжи, иже о доб отѣ змоурньстѣи хвалаште са, и иже въ васъ сѫтъ жидове пришьли, послоушаите мене мало вамъ вѣштаѭшта· слышѫ бо о само приходаштиимъ, ꙗко посмѣѭште са и порадоуѭште са игри мните тѣхъ погрѣшениѥ, имъже не по воли жьрѫтъ, лѣпо же бы вамъ ели-

номъ покарѣти сѧ оучітелю вашемоу Омироу, иже съвѣ-
штаѥт'· не подобно ѥстъ, оумиращѫштиихъ хвалити сѧ,
вам же, ѡ жидове, Мѡѵсии, ꙗко велитъ· аште видѣ-
ши осла брата твоѥго падъша подъ брѣменемъ, не ми-
ноуи, нъ въстава въстави и, такожде же и Соломоноу
глаго҄лѫштоу· аште падетъ врагъ твои, не порадоуи сѧ
и о потъчениї ѥмоу не възноси сѧ, азъ бо своѥмоу оучи-
телю покарѣѩ сѧ, оумрѣти изво҄лѫ паче а не прѣстѫпи-
ти словесе ѥмоу, и подвизаѩ сѧ не измѣнити, ꙗже прѣ-
жде навыкохъ· по томъ же и наоучихъ, кымъ оубо
посмѣѭтъ сѧ жидове, аште и врази имъ ѥсмъ, ꙗкоже
вѣштаѭтъ, нъ чловѣци ѥдиначе обидѫ ненавидаште,
рыцѣмъ кыѩ прѣобидѣхомъ, кыѩ отъгънахомъ, кыѩ
оубихомъ, кыѩ ли къ коумиромъ ноудихомъ; или мнитъ,
тъчно ѥстъ своѩ грѣхы иже иынѣ страха ради чловѣчь-
ска твораштиимъ не толико оуне ѥлико во҄лнии грѣси не-
пово҄лнъıимъ; к'то оубо поноуди жидовъ жрѣти Белфе-
гороу, или ꙗсти жрътвы мрътвыимъ, или блѫдити вꙿ
дъштерехъ иностранникъ, или съжешти коумиромъ сы-
ны и дъштери, или ръпътати на бога, или противити
сѧ Мѡѵсии, а и не благодѣти имѣти благодѣѭшти-
имъ, или обраштати сѧ срьд'цемъ въ Єгѵп'тъ, или
въшъдъшоу Мѡѵсии възати законъ, решти Ꙗрѡноу
сътвори намъ богы, и телецъ творити; васъ бо могѫтъ
прѣльстити, по нѥже почитаѭтъ сѧ вамъ книгы сѫ-
динскыѩ, цѣсарьскыѩ, исходьныѩ, и в'си, о нихъже
обличени бываѭтъ, нъ иштѫтъ, чесо ради ции не ноу-
дими сами приходатъ на жрътвѫ· да тѣхъ ли ради
всѣмъ крьстиꙗномъ зазираѥте; мните сѫштѫѭ жизнь

токоу подобьноу быти. кыи коупъ коли̂ї ѥстъ, плѣвъ-
ныи ли или пшеничьныи; ѥгда бо придетъ дѣлатель
съ лопатоѭ потрѣбити тока, плѣвамъ лыгъкамъ сѫ-
штамъ, оудобь вѣтромъ отъносатъ са· а пшеница тоу
остаѥтъ. видите пакы въвръжена невода· вьсе ли, ѥже
сьберетъ, на потрѣбѫ ѥстъ; тако же и нынѣшьнѣꙗ̈
жизнь. како оубо хоштете о семь намъ страдати, акы
правьдьникомъ или акы и неправьдьникомъ; аште же
и акы неправьдьници, како оубо и въ тѣми дѣлы не-
правьдьныими обличаѥми тожде творите; аште ли ꙗко
праведници, праведьнымъ стражд҄ѫштиимъ, кыꙗ вамъ
надежда имѣти; аште бо праведьныи едва съпасаѥтъ
са, нечьстивыи и грѣшьныи къде авитъ са; сѫдъ бо
мира належитъ, о нѥмьже извѣстихомъ са многыими.
азъ же и онъдъ и вьсѫ жидовьскѫ землѭ прошедъ,
прѣшедъ же Иордана видѣхъ землѭ, до нынѣшьнꙗго
послоушьствоуѭштоу бывшоу на нѥи божию гнѣвоу,
творaштиихъ ради грѣхы и живѫштиихъ на нѥи,
страньникы оубиваѭште и ино много ноуждѫ твораште·
видѣхъ дыма иже̂ѥ до нынѣшьнꙗго въсходашта и
землѭ огнѥмъ оупепеленѫ и всего плода праздьна и мо-
кротьныꙗ благы. видѣхъ и море мрьтво, водѫ прѣ-
мѣнѥнѫ своѥꙗ вешти. страхомъ божиѥмъ отъпадъшѫ
и не могѫшти животьно въ себѣ кръмити, и въхода-
ште подъ водоѭ комоу въ нѥ изметнетъ и вънъ, и
оудръжати тѣла чловѣчьска не могѫштѫ въ себѣ, прiѧ-
ти бо чловѣчьска не хоштетъ. да не чловѣка ради пакы
вьспрѣштена бѫдетъ. и се далече вамъ глаголѭ· вы
видѣсте и повѣдаѥте людиискѫ землѭ и декаполитьскѫ

изгорѣвъшѫ огнемъ и прѣдълежаштѫ до нынѣшьнꙗго на показаниѥ нечьстивꙑимъ Єтни вь Сикилии островъ исхода отъ него огнь. аште и се далече отъ васъ ѥстъ, поразоумѣи топлѣ водѣ исходаштиї отъ землꙗ, и поразоумѣите, отъ кѫдоу раждизаѥтъ сѧ, или отъ кѫдоу съгрѣваѥтъ сѧ, аште нѣстъ огнь подъ землеѭ. тѣмъ проповѣдаѭ вамъ о бѫдѫштиимъ огнемъ бꙑти сѫдоу отъ бога словесе ѥго ради Їсоуса Христоса, и того ради богомъ вашимъ не слоужимъ, и капиштоу златоу не покланꙗѥмъ сѧ. симъ же и їнѣмъ многѣмъ реченомъ бывъшемъ Пиониѥмъ. Полемонъ и сѫштии сь нимъ и вьсь народъ помлъчаша послоушаѭште, ꙗкоже никомоуже кръкнѫти. рекъшꙋ же пакы Пионию, ꙗко богомъ вашимъ не слоужимъ, и капиштоу златоу не поклонимъ сѧ, приведоша ихъ на срѣдѫ и приставиша имъ кыѧ отъ събора съ Полемономъ молаште сѧ и глаголѫште· оувѣштаи сѧ намъ, Пиониѥ, ꙗко тебе любимъ, и многа ради достоинъ ѥси живъ бꙑти, нрава добраꙗго ради и кротости, добро ѥстъ да живеши и свѣта сего видѣти и ино много. онь же кь нимъ· и азъ глаголѭ, ꙗко добро ѥстъ жити, нъ оно оуне ѥстъ, ѥгоже мꙑ любимъ, и свѣтъ онъ истиньнъи, и се же оубо вьсе добро. и не навидаште дѣла божиꙗ бѣгаѥмъ, нъ инѣхъ больш хоштемъ, а сихъ прѣобидимъ. Ꙗлеѯандръ къ боголѫкавъ мѫжь рече· послоушаи и насъ, Пиониѥ. Пионии рече· тꙑ мене послоушаи, ѥже бо тꙑ вѣси, вѣдѣ, а ѥже азъ вѣдѣ, тꙑ не вѣси. Ꙗлеѯандръ же вьсхотѣ порѫгати сѧ ѥмоу, а рече нарѫгаѧ сѧ· а сиѧ ѫзꙑ чьсо ради сѫтъ на тебѣ; Пионии рече· сего ради, да не

прѣходаште града вашего поразоумѣѭтъ ны, ꙗко жъръше и оскврънивъше са придохомъ, и да оувѣсте, акы и не въпрашати са велимъ, нъ въ темницѫ идемъ по воли, а не акы инѣхъ волеѭ и насъ въсхытивъше ведете. нъ имже носимъ ѫзы, оставите насъ, не бо съ ѫзами въведете насъ къ коумиромъ вашимъ. ти тако Алеѯандръ помлъча· пакы же онѣмъ молаште са ѥмоу оному глаголѫштоу ѥмоу· тако оуставихомъ и оустрълихомъ, и много обличаѧ ихъ и о бѫдѫштиихъ съповѣдаѧ имъ Алеѯандръ рече· что оубо на потрѣбѫ сѫтъ намъ словеса си ваша, имиже и недостоини ѥсте жити; народоу же хоташтоу позоръ съборъныи творити, да то оуслышатъ паче ини отъ стратига пришедъше Полемонoу рѣша· не даждь глаголати ѥмоу, да не вълѣзѫтъ на позоришти, плиштъ и възисканиѥ о нѥмъ бѫдетъ. се слышавъ Полемонъ глагола· Піонниѥ, аште не хоштеши жрѫти, понѣ приди на мѣсто коумиръско. онъ же рече· нъ не бѫдетъ польза твоимъ коумиремъ, аште тоу придемъ. Полемонъ рече· оувѣштаи са намъ, Пионниѥ. Піонии рече· еша моглъ быхъ азъ васъ оувѣштати крьстиꙗномъ быти. они же вельми въсмиꙗвъше сѧ рѣшѧ· не имаши того створити, да живи изгоримъ. Пионии рече· горе есть зѣло оумьрьшоу изъгорѣти. осклабивьши же сѧ Савинии, Полемонъ и сѫшти сь нимъ рѣшѧ· смѣеши ли сѧ; она же рече. еи, аште богъ хоштеть, крьстиꙗнъıни бо ѥсмь, елико бо къ Христоу вѣроуѭть, смѣѭть сѧ въ радости вѣчьнѣи. глаголаше еи· ты бо емоуже не хоштеши, бѫдеть ти приѩти· иже бо не жьрѫть жены, въ блѫдилищѣ

стоѩт҆. она же рече свѧтоуоумоу господоу пешти сѧ о томь. пакы же Пиониу рече Полемонь· оувѣштаи сѧ намь, Пионие. Пиони рече· повелѣно ти ѥсть или оувѣштати или мѫчити· аште не можеши оувѣштати, то мѫчи. тогда повьпрашавь Полемонь глагола· пожьри, Пионие. Пиони рече· ꙗко крьстьꙗнь есмь. Полемонь рече· коего бога чътеши; Пиони рече· бога вьседрьжителѣ сьтворьшааго небо и землѭ и вьсѣ, ꙗже вь нихь, и вьсѣхь нась, иже подасть намь вьсе богатьство, ѥгоже познахомъ слова ѥго ради Їсоуса Христоса. Полемѡнъ рече· пожьри оубо по цѣсарю повелѣнию. Пиѡнии рече· азъ чловѣкоу жрътвы не творѭ, крьстиꙗнъ бо ѥсмъ. Полемѡнъ рече· крьстиꙗнъ ли ѥси; Пиѡниї рече· еи. Полемѡнъ рече· коѥѩ црькъве; отъвѣшта· съборьнѣи, не бо ѥстъ ина отъ Хръста. таче приде на Савинѫ, рече бо прѣжде ѥи Пиѡнии, ꙗко нарьци себе Ѳеѡдоти, да не въпадеши отъ имене пакы въ рѫцѣ безаконьнѣи твоѥи госпожди бывъшиї, госпожда бо ѥи въ врѣменехъ Гордиꙗна цѣсара, хотяшти обратити Савинѫ отъ вѣры, отъгъна ѭ отъ себе съвазавъши, по томъ же съ Пиѡномъ сѫшти ѩта бысть въ гонении томь. рече же оубо и тои Полемѡнъ· что са глаголеши; она же рече· Ѳеодоть. онъ же рече· крьстиꙗнъıни ли ѥси; она же глагола· еи, крьстиꙗнъıни ѥсмъ. Полемѡнъ рече· коѥѩ цръкъве; Савина рече· съборьныѩ. Полемонъ рече· коѥго бога чьтеши; Савина рече· вьседръжителꙗ, иже сътвори небо и землѭ и вьсѣхъ насъ, ѥгоже познахомъ слова ѥго ради Исоу Хръстоса. таче въпраша Ясклипиада Полемѡнъ· или ты крьстиꙗнъ ѥси; Ясклипиадъ

рече• ѥи. Полемонъ рече• коѥѧ црькъве; Асклипиꙗдъ рече• съборънꙑѧ. Полемωнъ рече• коѥго бога чтеши; Асклипиꙗдъ рече• Їсоуса Христоса. Полемωнъ рече• сиї оубо инъ ли ѥстъ; Асклипиꙗдъ рече• ни, нъ тъжде, ѥгоже и сии нарекоста. симъ реченомъ бꙑвъшемъ ведоша ѩ вь темницѫ, идѣаше же вь слѣдъ народъ многъ., ꙗкоже пльномъ бꙑти вьсѣмъ стъгнам. глаголаахѫ ции о Пионии• како присно блѣдъ сꙑ нꙑнѣ роумѣно лице ѥмоу ѥстъ. дръжащти же ѥго Савини за ризꙑ отъръванниꙗ ради отъ народа глаголаахѫ ции наржгаѭште сѧ• тетъка боитъ сѧ, да не отърьвена бѫдетъ• ѥдинъ же отъ нихъ възъпи• аште не жьрѫтъ, да сѧ мѫчатъ• дроугꙑи же кто глаголааше• се, чловѣкъ идетъ жрътн• глаголааше же сего ради, иже бѣаше съ нами Асклипиꙗдъ• Пиωнии речетъ• лъжеши, не бо сего творитъ Асклипиꙗдъ• дроузии же глаголаахѫ• сии и сии жрътвѫ сътвориша• Пиωниї рече• къждо своѭ иматъ волѭ. что оубо тебѣ; азъ Пиониї сѧ нарицаѭ. се рекъшоу ѥмоу ѥдъва отъ народа съклѣштеномъ сѫштемъ въведоша ѩ въ тьмницѫ прѣдавъше стражемъ. вьлѣзъше же обрѣтоша затворена презвутера съборънꙑѧ црькъве именемъ Лимна и женѫ македоньскѫ и ѥдиного отъ вѣрꙑ фругинискꙑѧ именемь Єутухиꙗкъ• сѫштемъ оубо имъ вькоупь оувѣдѣша стрѣгѫштии тьмницѫ, ꙗко приносимаего отъ вѣрьнꙑхъ не възимаѭтъ Пиωниїна чадь, глаголааше бо Пиωнъ• ꙗко ѥгда ваште трѣбовалахомъ, никомоуже бꙑхомъ. и нꙑнѣ како хоштемъ вьзати; разгнѣваша же сѧ тьмничьнии стражиѥ, и разгнѣвавъше сѧ вьведоша

нихъ паче вь ѫтрь, ꙗкоже не имѣти имъ никоѥѩже милости· славивъше же бога оумлъчаша, подаѭштоуоумоу имъ обыченаꙗ, ꙗкоже покаати сѧ стражемъ ис темница извести ѭ пакы на прѣждъ. они же прѣбыша рекше· слава господоу, сълоучи бо сѧ намъ се на добро, пространиѥ бо имамъ и бесѣдовати и бога молити и день и ношть. обаче оубо и вь темницѫ мнози отъ страны прихождаахѫ оувѣштати хоташте, и слышаште их҆ отъвѣтъ дивьꙗхѫ сѧ, вълажаахѫ же и ѥлико по ноужди бѣахѫ влачими отъ кръстиꙗнъ братиꙗ многъ плачъ твораште по вьсѧ часы паче же о добрыихъ мѫжихъ и о добрѣ житии бывъшиимъ, ꙗкоже плакати сѧ Піѡнию и глаголати· безоума, безоума ны мѫчите, безоума ны сѣчете, видаште бисеры цръкъвъныѧ отъ свинии попъраны и звѣзды небесъныѧ подъ опашьѭ змииноѭ на землѫ влачимы, винограда. иже насади десница божиꙗ. отъ свинии прокоужденъ, и того ныниꙗ ѥмлѫтъ вьси мимоходаштеи. чада моꙗ, ѭже пакы раждаѭ. доньжде сѧ образи Христос въ васъ. млади мои поидоша по жестокоу пѫти. ныниꙗ Соусана оудѣбена бысть отъ безаконьноу старцоу. ныниꙗ отъкрываѭтъ младѫ и добрѫ. да насытатъ сѧ доброты ѥѩ и въ лъжѫ нападатъ на нѭ, ныниꙗ оубо гладъ не хлѣбьныи, ни жажда водьнаꙗ. нъ еже оуслышати слово господьнѥ, ныниꙗ оубо вьздрѣмаша сѧ вьсѧ дѣвица и съпаахѫ, съвръши бо сѧ глаголъ господа и съпаса, ѥда сынъ чловѣчьскыи обраштетъ вѣрѫ на земи. слышѫ же ꙗко и ѥдинъ къждо ближикѫ прѣдаѥтъ, да съвръшитъ сѧ реченоѥ, ѥже прѣдати братъ брата въ сьмрьть. или

испросилъ юстъ васъ сотона просѣати акы п҆шеницѫ, нъ да никтоже не минитъ. чада, юко отънеможе господь, нъ мы. глаголетъ бо, или не можетъ, рече, рѫка моꙗ отяти васъ, или отѧжьча слоухъ мои не оуслышати; нъ грѣси ваши растоѩтъ посрѣдоу насъ и бога, облѣнихомъ бо сѧ, дроузии же и прѣобидѣвъше безаконние сътворихомъ, дроугъ дроуга хапьѭште и дроугъ дроуга ꙗдѫште сами сѧ оуморихомъ· лѣпо же бѣ намъ правдѫ из лиха имѣти паче кн҃ижчии и фарисеи, слышѫ бо, юко и кыѧ отъ васъ жидове призываѭтъ въ сънъмѣхъ. тѣмъ внимайте, да никакоже вамъ и велико и мало и вольныи грѣхъ прикоснетъ сѧ, и ни юдинъ отъ васъ да не съгрѣшитъ великыимъ грѣхомъ и хоулоѭ ꙗже на святыи доухъ, не бѫдѣте коупно сь н҃ими кнѧзи содомьстии и людие гоморьстии. имже рѫцѣ кръве испльнь· мы же ни пророка оубихомъ, ни Христоса прѣдахомъ, ни распахомъ. да что много глаголѭ вамъ; помните, югоже слышасте, и иныꙗ бесѣдоуите, им҆же наоучени бысте, по н҃еже и се оуслышасте, юко рѣша жидове· Христос чловѣкъ бѣѣше и почи юко ноуждъноѭ съмрьтыѭ. да рекѫтъ намъ, коюмоу нѫждеѭ оумьрьшоу вьсь миръ оученикъ испльн҃енъ бысть; коюмоу ноуждеѭ оумьръшоу чловѣкоу оученици и дроузии с н҃имъ толици за имя оучителꙗ своюго оумрѣшѧ; коюмоу ноуждеѭ оумьръшоу чловѣкоу именемь толико лѣтъ бѣси изгонѧтъ сѧ, и елико на величиꙗ въ цръкви съборнѣи бываѭтъ; не разоумѣѭтъ же, юко ноуждеѭ съмрьтьнъ юстъ, юже по своюи воли извода себѣ отъ житиꙗ. се же юмоу глаголавъшоу повелѣ потъштавъше сѧ имъ

изл ѣсти ис темница. придоста же к нимъ неокоръ и епархъ Ѳеѡфилъ съ народомъ многомъ глаголѫшта: се, старѣи васъ Оуктімонъ въдастъ са, и жрътвѫ сътвори, оувѣштаните са и вы. въпрашаѭтъ бо васъ Лепидонъ и Еуктимонъ. Пиѡнии рече: иже сѫтъ въведени въ темьницѫ, то лѣпо имъ естъ дожьдати андупата, да видимъ, что имъ велитъ. отидоша же много имъ глаголавъше, и пакы придоша съ многомъ народомъ. рече епархъ Ѳеѡфилъ: лѫкали андупатъ посъла да ведени бѫдете въ Ефесъ. Пиѡнии рече: да придетъ посланыи и поиметъ насъ. Ѳеѡфилъ рече: нъ пригкиѱъ естъ чьстьнѣи. и ты паче иди к немоу: аште ли не хоштеши, кнази есмь, да, еже хоштѫ, творѫ. поврѣзъ же и за выѭ дастъ воиномъ вести, ѩкоже мала его не оудавити. приде оубо на стъгны и Савинии кричаштема има великомъ гласомъ: кръстиѩна есвѣ, и на землѭ помештѫште себе, да не ведени бѫдѫтъ въ коумирьницѫ. шестъ конии Пиѡнии понаахѫ стрьмоглавь, не могѫштемъ же имъ его дръжати колѣнома тъкаахѫ по ребромъ а за рѫцѣ и за нозѣ влачаахѫ выѭшта: принесоша же его носаштии и положиша на земи въ коумирьници: единаче же стоѩше Еуктимонъ при коумирьници, и Лепидонъ рече: чьсо ради вы не жрете. Пиѡние; Пиѡнии рече: ѩко крьстиѩни есмь. Лепидъ рече: ѩко коего бога чтете; Пиѡнии рече: сътворьшаго небо и землѭ и море и вьсе еже въ нихъ. Лепидъ рече: распатыи же оубо кто естъ; Пиѡнии рече: егоже посъла богъ на съпасение мира: кнази же велми въз пивъше вьсмиѩша са, и Лепидонъ его нача клати. Пиѡнії же

въ вышни Богъ вѣренъ, и не постыдите сѧ, правдѫ почьтѣте, иже сѫтъ тъчни акы и вы, познаите, закономъ вашимъ послѣдоуите, насъ мѫчите, акы и не покарѣѭщите сѧ, и вы не покарѣете сѧ, мѫчити повелѣно вы естъ, а не нѹдити. и к немоу Роуфинъ кто прѣдъстоѧ въ риторьстѣи хытрости, сии рече: стани, Пиѡние, не величаи сѧ. онъ же к немоу: то ли ти сѫ риторьства; то ли сѫтъ твоѧ книгы: тѣхъ Сократъ отъ Аѳинеи не пострада: то или Сократъ и Аристидъ и Анаѯархъ и прочии величаахѫ сѧ, имже и философиѭ и правдѫ и трьпѣние любьмыхѫ: единъ же нѣкыи въ санѣ и славѣ мирьстѣи сы рече: не кличи, Пиѡние. Пиѡнии рече: не нѹди, нъ врадѫ раждъзи и сами въ нѭ въ лѣземъ. Терентии же к'то отъ народа въскрича: вѣсте, ꙗко сиї нѣхъ повваждаюет. да не жьрѫтъ, да оуже оуко вѣнца възложиша на ны: она же растръзавъша отъмета ста: димосии же стоꙗаше дръжѧ коумирь жрътвьныи, не же съмѣаше къ комоу близъ пристѫпити, нъ самъ прѣдъ всѣми димосии изѣ отъ него. кричаштема же има: крьстиꙗна есвѣ, не обрѣтъше, что имать сътворити. пакы въ темницѫ ведоша, и народъ рѫгааше сѧ и злоупаахѫ. и къ Савинии к'то глаголааше: ти въ отьчинѫ своѭ не можааше оумрѣти: она же рече: кто естъ отьчина моꙗ: азъ пионова сестра есмь. Асклипиади же къ Пиѡнию рече: не коиши ли сѧ мене о семъ; и тако въведена выста въ темницѫ. въ лазаштоу же Пиѡнию въ темницѫ, единъ от воинъ оудари и по главѣ велми ꙗкоже вредити его. онъ же помлъча, рѫцѣ же оударьшоуоумоу его и ребра обатриша сѧ, ꙗкоже

ıєдва ıємоу отъдыхати. вълѣзъша же вь темницѫ славьıаста бога, ıако прѣбыста въ има христово без врѣда, и не похвали са о нѥю врагъ, и прѣбыста въ пѣснехъ и молитвахъ оутвръждаѭшта себе. по том же приде андупатъ въ Змурьнии и приведенъ бывъ Пиωнии, сѣдшоу антупатоу на сѫдишти въпрашати и нача· что са нарицаıєши; отъвѣшта· Пиωниї нарицаѭ са. андупатъ же глагола· жьреши ли; отъвѣшта· ни. андупатъ въпраша· кѫѭ вѣрѫ имаши; отъвѣшта· съборъныѩ цръкве презвутеръ ıесмъ. андупатъ рече· ты ли ıеси оучителъ имъ; отъвѣшта· еи. рече андупатъ· боуıести оучителъ ıеси. отъвѣшта Пиωнии· божии вѣрѣ ıесмъ, и вѣроуѭ къ господоу сътворьшоуоумоу вьса. андупатъ рече· жьри. отъвѣшта· ни, къ богоу боголѣпьно вѣровати наоучихъ са. онъ же глагола· вьси богы чтемъ и небо и сѫштаѩ на небеси богы· что на въздоухъ вьзираıєши; жьри ıємоу. отъвѣшта· не на въздоухъ вьзираѭ, нъ къ сътворьшоуоумоу въздоуха и небо и сѫштаѩ на небеси. андупатъ рече· рьци, к'то сътвори: отъвѣшта· недостоино ıестъ решти. андупатъ рече· богъ оубо, иже ıестъ Зеусъ, иже ıестъ на небеси, цѣсарь бо ıестъ вьсѣмъ богомъ. мльчаштоу же Пиωниу и обѣшеноу бывшоу рѣша· жьри. отъвѣшта· ни. пакы мѫчивъше и ногътьми рѣша· покаи са. отъвѣшта· нѣсмъ обоуıалъ, нъ живааго бога боѭ са· андупатъ и инии мнози жръша, и живи сѫтъ и съмыслатъ. отъвѣшта· не жьрѫ. андупатъ рече· что са тъштиши на съмрьть; Пиониї рече· не тъштѫ са на съмрьть нъ на жизнь. андупатъ рече· не велико чоудо

творити тъшта сѧ на съмрьть. нъ ѥлма оубо тъштиши сѧ на съмрьть. живъ да изгориши. и въписаша вь пинакидꙑ роумьскꙑ· Пионии исповѣдавꙑи сѧ самъ крьстиꙗнъ живоу изгорѣти повелѣхомъ. шедъшоу же ѥмоу на сѫдилиште съ тъштаниѥмъ и пришедъшоу коментарисию самъ сѧ съвлѣче, таче разоумѣвъ прѣчистꙑи лѣпотѫ тѣла своѥго. многꙑ радости исплънн сѧ, възьрѣвъ же на небо и хвалѫ въздавъ богоу иже тако ѥго съблюдъша, прострѣ сѧ самъ на дрѣво, и прѣда сѧ воиноу пригвоздити сѧ· пригвожденоу же ѥмоу бꙑвъшоу пакꙑ димосии рече· покаи сѧ и отъимемъ гвоздиѩ. отъвѣшта же онъ· чоухъ. ꙗко ничтоже сѫтъ, тѣм же тъштѫ сѧ, да абиѥ въстанѫ обличаѩ ѥже из мрътвꙑихъ въскрьсениѥ. поставиша оубо ѥго на дрѣвѣ. таче по томь и пресвутера коѥго Митродора вѣрꙑ маркіаньскꙑѩ· лоучи же сѧ Пиониꙗ поставити о деснѫѭ, Митродора же о лѣвѫѭ. и оба зьрѣста на въстокъ· принесеномь же бꙑвъшемъ дръвомъ и крѫгомъ гладъше Пионии затвори очи. ꙗкоже народоу мнѣти і издъша, онъ же отаинѣ ихъ молитвѫ творѧ. пришьдъ же на конецъ молитвѣ прозьрѣ. ѥште же пламени великоу сѫштоу веселъ лицемъ. послѣжде рекшоу аминъ и рекъ господоу· приими моѭ доушѫ. акꙑ отърыгаѩ тихо и без болѣзни издъхнѫ и прѣда доухъ свои господоу, вьсѫ крьвь, вьсѫ доушѫ, неправьдьнѣ осѫждень бꙑвъши. обѣштавъшоу же сѧ съхранити тако житиѥ живъ блаженꙑи Пионии непорочьно. неистьлѣнно. присно оума имꙑ своѥго прострьта къ богоу вьседръжителю и къ ходатаю богоу и чловѣкомъ Исоуса Хрьста, бога нашего.

такомоу же и достоинъ бысть коньцоу, и великааго подвига побѣдивъ проиде тѣсными дврьми на широкъ и великъ свѣтъ. назнамена же сѧ юемоу вѣньцъ по тѣлоу, по огни бо тако юего видѣхомъ приходивъше, ꙗкоже тѣло юно страстьникоу изглаждено и оуши юемоу свѣтьлѣ бꙑста, брада же юемоу акꙑ то прьво брадѣѭшт8 свѣтѣаше сѧ. и лице юемоу пакꙑ свѣтъло и благодѣть чоудъна, ꙗкоже крьстиꙗномъ оутврьдити сѧ паче вѣроѭ, невѣрнии же възбоꙗвъше сѧ и съвѣдѭ имѫште въ страсѣ отити. мѫченъ же бꙑсть сватꙑи Иωнии мѣсаца марта ві дьнь, сѫбота, часъ ї при Нанѣ цѣсари, о насъ же цѣсаръствоуѭштоу господоу нашем8 Ісоус Христосоу, юемоуже слава и дръжава вь вѣкꙑ вѣкомъ амин.

Молитва сватаго Иωнию, иже сѧ обрѣте въ ино писание.

И вь сихъ книгахъ чте сѧ роумъскꙑ· Иωнии самъ сѧ исповѣда крьстиꙗна сѫшта, живъ да сѧ съжежетъ и оугодъно бꙑсть· блаженꙑи же шедъ на мѣсто, идеже бѣаше огнь раждъженъ, видѣвъ пламень полашть, моли сѧ ведѫштимъ юего воиномъ. ослабити юемоу часъ малъ, да молитвѫ сътворитъ· и прѣклонивъ колѣнѣ и вьздѣвъ рѫцѣ инѣмъ подъдръжаштемъ юего. самъ бо отъ многа висѣниꙗ не можааше о себѣ рѫкоу вьздѣ-

ти, нача же молити са господоу и глаголати· слава тебѣ, Ісоу Христосе, сыноу божии иночадъіи, съ ѿимъ сы присно, слово божие, живаѩ сила и живъі твора вьса, съкровиште отчоу вѣдѣнию, благоие корение новоуоумоу садоу, иже къ богоу плодоприношению нашемоу, без лъжа надежда познавъшиимъ тобоѭ отъца и сватаaго доуха, вѣнець славѣ отьцоу иже разлічъныихъ свѣтъ исповѣданию нашемоу съплитаемъ на благѫ воѩ̈ѫ отьцоу, таина съкръвенаѩ отъ вѣкъ и нынѣ обличимаѩ насъ ради исповѣдаѭштиимъ владычьство твоіе, строителъ вьсеи твари, дръжаи връмѫ небесьнѫѭ, іеже іестъ сватъіи доухъ, и избава вьсѫ доушѫ блаташтѫ са въ горести диаволовѣ, иже, дѣлателъ добръіи, разлѫчаѩ доухомъ сватъіимъ плѣвы и шеница, хлѣбъ небесьскъіи оутвръждаѩ срьдьца вѣдѫштиимъ добраѩ твоѩ дѣланиѩ, вино благоие новааго винограда, веселаи и свѣтълотворан лица ожидаѭштиимъ прихода твоіего, источникъ животвораштоуоумоу доухоу, неразлѫчимаѩ десница отьца, живъіи образъ отчꙋ подобию, тихоіе отишие плакаѭштиимъ, надежда безнадеждьныимъ, сватость божии благодѣти, праведьныи сѫдии, мъздодавьць исповѣдаѭштиимъ са прѣдъ чловѣкы, пѫть водаи къ отцоу, двьри отчоу въходоу, пастоухъ благъіи положивъіи доушѫ за овьца, и мене грѣшнаго избавивъ отъ влька, вьсьжде сы, идеже та кто помолитъ, истинноіе цѣсарьство, покою врѣменьныимъ, врачоу болаштиимъ доушами, иже божиѭ властиѭ оставьѩ грѣхы, вѣнець мѫченикомъ, истиньныи богъ, иже надъ вьсѣми богъ съ сыномъ и

свѧтꙑнмь и животворѧштнмь и неразлѫчимꙑи отъ божиѩ славꙑ и свѧтаго доуха твоѥго вь тѧ живꙑи и вьса, ꙗже на небесехъ и на земи и въ мори испльнѣѩ приходомь, и строѩ и подаѩ пиштѫ вьсеи плъти, тебѣ подобаатъ хвала, слава, великолѣпотиѥ, свѧтость отцоу и свѧтоумоу доухоу вь вѣкꙑ аминъ. и се рекъ слꙑшаштемъ вьсѣмъ сътворивъ христосово знамениѥ вьлѣзе въ огнь и зинѫвъ прѣда доушѫ и съкончча сѧ свѧтꙑи мѫченикъ божии въ Змурьнии. азъ же властъ въ Ефесѣ сꙑ въ то врѣмѧ оупразнивъ сѧ отъ дѣла цѣсара прѣписахъ протлъковавъ отъ роумъска ѩзꙑка на гръческъ.

Мѣсаца марта въ г҃і. мѫчениѥ свѧтаго Савина

Цѣсарьствоующтоу Диоклитиꙗноу заповѣдь посъла сѧ по вьсеи вьселенѣи, ꙗкоже вьсѣмъ не покорѧштимъ сѧ заповѣди ѥго и не жьрѫштии богомъ мѫчени бꙑваѭште зълѫ съмрьтиѭ оумрѣти. доиде же си заповѣдь по всеи егуптьстѣи странѣ· гонению же оубо належаштоу на крьстиꙗнꙑ зѣло, егуптьстѣ странѣ зѣло мѧтѫшти сѧ Савинъ кто именемь вь то врѣмѧ сꙑ. поуста града прьвꙑи, блага рода сꙑ, славенъ же именемь, крьстиꙗнъ сꙑ належаштаѩ ради бѣдꙑ отъшьдъ вънъ гра въ хꙑзѣ малѣмъ и съ инѣми крьстиꙗнꙑ таꙗше сѧ, въ постѣхъ и молитвахъ дьнь и ноштъ прилежа· многомъ

же крьстиıаномъ ѫтомъ бывъшемъ и вьсѣм' имѧ Савиноу нарицаѭштемъ прославив'ше, нехоудо вьзискание бысть отъ безаконьныихъ, имже зѣло мѫжа прославишѧ. по том' же мало дьнии ништии кто по обычаю проса хлѣба вѣдѣ мѣсто, к'де живетъ свѧтыи Савинъ, пришедъ глагола безаконьникомъ· что ми дасте и покажѫ вамъ мѣсто, идеже естъ искомыи вами Савинъ; они же оуслышавъше и ради бывъше дашѧ емоу два златика, и шедъше вь слѣдъ его дондошѧ мѣста и оударивъше въ двьри, акы ѫродоуѭште ч'то, отвръзъ единъ отъ братиѩ оувѣдѣти хотѧ, что хотѧтъ, абие въскочишѧ безаконьници и обрѣтошѧ свѧтаего Савина съ инѣми шестиѭ братиѩ, и съвѧзавъше влѣкошѧ вънъ ис клѣти. въпрашав'ъше же, кто естъ отъ нихъ искомыи ими Савинъ, и оувѣдѣвъше поим'ше едного съвѧзашѧ веригами двоими. и козълъ тѧжькъ възложивъше емоу приведошѧ его къ воеводѣ. въ то же врѣмѧ Ариıанъ к'то нарицаемъ старѣишина бѣаше въ поустѣемъ градѣ нарицаемѣемь, тъ ишедъ на походѫ подлъгъ рѣкѫ оузьрѣ из далече плъкъ великъ народа грѧдѫштъ, видѣвъ же мѣсто трѣвно и красьно сълѣзе отъ конıа поглоумити сѧ, бысть же часъ малъ, възьрѣвъ очима своима и оузьрѣ свѧтаего Савина влѣкома съ нѫждеѭ великоѭ. и рече къ коментарисию· к'то естъ, егоже ведѫтъ нашего чина воини; онъ же рече· мыиѫ, господи, воевода единъ отъ небогыих' крьстиıанъ естъ, и по томъ мало дошедъше воини сташѧ прѣдъ воеводѫ. истѧкашѧ коментарисиемъ глаголѭште· Савинъ ли естъ, иже крьстиıаномъ застѫп'никъ

ис прьва иштемꙑи отъ вашеѧ власти; онъ же слꙑшавъ
и зѣло сѧ въздрадовавъ рече· благодѣть милостивꙑ-
имъ и бесъмрътьнꙑимъ богомъ, и абиѥ повелѣ на
вꙑсоцѣ мѣстѣ прѣстолъ поставити и сѣдъ на вꙑсоцѣ
рече· Савинъ иже нечьстивꙑѧ вѣрꙑ нарицаѥмꙑимъ
кръстиꙗниинъ досадителъ, да приведенъ бѫдетъ къ на-
шемоу сѫдилиштоу. коментарисии рече· Савина повелѣ-
ваше величиѥ въ затворѣ бꙑти, аште ли велиши, се,
станетъ прѣдъ твоимъ сѫдилиштемъ. приведеноу же
ѥмоу бꙑвъшоу Ариꙗнъ воѥвода рече· да исповѣстъ
прѣжде имѧ своѥ и бобь, и отъ кѫдоу ѥстъ. свѧтꙑи
Савинъ рече· Савинъ нарицаѭ сѧ, крьстиꙗнъ же ѥсмъ.
воѥвода рече· робъ ли ѥси или свободь; Савинъ глаго-
ла· свободь ѥсмъ въ добрѣ въздрастѣ и воинъ въ доу-
ховьнѣмъ чиноу. воѥвода рече· да что ти бꙑстъ, да
отиде отъ своѥго воиньства, а не паче себе оустрои тꙑ
и на потрѣбѫ сътворити свѧтꙑимъ цѣсаремъ и зако-
номъ имъ; свѧтꙑи Савинъ отъвѣшта· азъ видѣвъ
безаконьнꙑѧ имъ заповѣди, дошедъша до робъ хри-
стовъ, изволихъ паче примѣтати сѧ въ домъ бога мо-
ѥго или жити въ жилиштихъ грѣшьникъ. воѥвода ре-
че· нѣси ли слꙑшалъ о заповѣданꙑихъ намъ отъ само-
дръжецъ, ꙗко да вьси въсѫдоу въ всѣхъ областехъ и
странахъ и мѣстѣхъ жрьти и трѣбꙑ творити мило-
стивꙑимъ богомъ; Савинъ глагола· нѣстъ оутанило сѧ
насъ нечьстивоѥ заповѣданиѥ. ꙗкоже и прѣжде рѣхъ,
ни закони. ѥѧже ради . . блазниша и ізгоубиша мно-
гꙑ и . . . нарицаѥши цѣсарѧ по нѥже вештиѭ и . . .
тъ ти закони истинии, не вѣдѫште бо то творѧтъ.

хоулѫ творатъ къ своіемоу господоу и благодѣтелю· азъ же жьрѫ богоу моіемоу Ісоус Христосоу и томоу іедномоу слѹгоуѭ. Пріганъ воіевода разгнѣвавъ са рече· зълаа главо, дрьзнѫ ли досадити добрыѩ наша цѣсара и сватыѩ имъ законы, иже сѫтъ поуштени намъ отъ нихъ на обьштеіе съпасеніе; Савинъ глагола· добрѣ да вѣси, воіевода, іакоже николиже жрьти имамъ богомъ твоимъ, аште съ вьсѣмъ вьспрѣштеніемъ повелиши. воіевода се оуслышавъ рече· азъ же нынѣ обаче съ милостиѭ ти прихождѫ бесъмрътънынхъ ради богъ милости, исповѣждь оубо, іако сѫтъ бози истиньнии, благодѣтьнии· аште ли ни, мьсти и мѫкы, іеже ти бѫдѫтъ отъ мене, сътворити та имѫтъ вѣдѣти, іако сѫтъ истиньниі бози. сватыи Савин' отъвѣшта· не имаши ты мене никакоже въспрѣштаѩ мьнѣ мѫками. воіевода глагола· повелѣно іе сватынми и чьстънынми законы различьнынми мѫками мѫчити та, аште оубо въ непокорѣ прѣбываіеши. сватыи Савинъ глагола· аште тако оустрашимъ са земьнынѩ мѫкы и мьсти, ѩже аште и многы сѫ(тъ), не могѫтъ въ инѫ и присно дрь(жа)ти вьсе мѫчимаага жрътниа раді соуіетьнынмъ богомъ, колико паче би оужасати са намъ Христоса Исоуса, могѫштааго мѫками оуготованынми отъ него безаконьнынмъ оудръжати вь вѣкы вьса не противъшаѩ са іемоу· би оубо боіати са паче бога и господа нашего Ісоу Христоса паче сихъ рекомынхъ богъ, иже соуіетьні сѫтъ. Пріганъ воіевода се слышавъ рече· се наоучихъ та, іакоже съмыслити и ісповѣдати, іако сѫтъ бози, аште ли ни, и неволеѭ та приноуждѫ

исповѣдати, исповѣждѫ оубо по волѣ прѣжде бѣдꙑ. сватꙑи Савин рече· тꙑ ма приноудиши решти, сѫтъ бози, ѩже вѣштаеши, такожде и азъ та приноуждѫ при народѣ вьсемъ сем исповѣдати, ꙗко ѥстъ богъ на небеси, и развѣ того никтоже инъ, нъ Христосъ Ісоус богъ савиновъ. се слꙑшавъ воѥвода, зѣло же разгнѣвавъ са повелѣ ѥго обѣсивъше стръгати. толико же стръганъ бꙑстъ сватꙑи божии мѫченикъ, дондеже маса ѥмоу падоша вьса на земи. тъгда воѥвода глагола· нѣси ли ѥште покорилъ са жрьти богомъ; отъвѣшта сватꙑи Савинъ· никакоже оубо жьрѫ. ѥдинъ же отъ прѣстоꙗштиихъ Бисамбонъ именемъ рече· владꙑка нашъ нѣстъ, ꙗкоже стоꙗти ѥмоу, нъ издъхнѫти и оумрѣти. Савинъ слꙑшавъ абиѥ вьскрича глаголѩ· нѣсмъ оума изгоубилъ ни отънемогохъ съмꙑсломъ, ꙗкоже да не бѫдетъ отъстѫпити отъ сътворивъшааго ма бога. Арианъ воѥвода рече· ѥште ли пакꙑ дръзаѥши и жестокъ ѥси срьдьцемъ, Савине; нъ не имамъ та сде мѫчити, идѣмъ на онѫ странѫ къ Антинополѭ, да тоу оувѣси, ꙗко сѫтъ истиньнии бози, имже самодръжителѥ намъ жрьти велатъ. Савинъ прѣжде воѥводꙑ ведомъ къ Антінополи прѣшедъ рѣкѫ и отънемогъ прѣбꙑ тоу блюдомъ при брѣзѣ рѣкꙑ· излѣзоша же из града народи мнози видѣти блаженааго мѫченика· воѥвода же вьсѣдъ въ корабь хотѣаше прѣити къ Антинополи, иждеже сватꙑи Савинъ провожденъ бѣаше. слꙑшавъ же сватꙑи божии мѫченикъ объстоꙗштаꙗ народꙑ глаголѭшта, ꙗко воѥвода вьлѣзе вь корабь, прити хоташтоу вь сии градъ, въста и въставъ посрѣдоу

народа высего помоли са глагола· коже мои, Христосе Исоус, югоже ради болѣзнь сиѭ прѣтрыпѣхъ, и позоръ и нагъ видимъ юсмъ отъ селика народа, оуслыши мене дьнесь, и простьри ржкж своѭ крѣпжѭ, и прослави има своѥ и мене грѣшнааго, неключимааго роба своѥго посрѣдоу сихъ людии, тако да прославітъ са сватоѥ има твоѥ· да ставиши безаконнааго воѥводж посрѣдоу рѣкы и сътвориши, да не прѣиде ѥмоу корабь, нъ да бждетъ въ бѣдахъ, да некъли по ноужди прославитъ чъстъноѥ и великоѥ има твоѥ, югоже са отъмеште. к'де же издрече Савинъ, стави са корабь посрѣдоу рѣкы и бѣаше клатимъ зѣло· да ꙗкоже разоумѣ се воѥвода, рече сжштиїмъ с нимъ въ кораби· видите, ꙗко, юже рече онъ влъхвъ, сътвори влъхвованиимъ и дръжитъ насъ посрѣдоу рѣкы· азъ дивлж са вида силж влъшъствиꙗ юго. повелѣ же воѥвода призъвати инѣхъ корабь на помоштьꙗ ѥмоу, и въскричавъше иже бѣахж въ кораби, призъваша корабла на помоштиꙗ имъ прити· дошъдъше же мѣста, иждe бѣаше корабь воѥводинъ, и ти зѣло вѣтры и вльнами мьчими възвраштаахж са въспать, и бѣдно имъ бѣаше. юдинъ же отъ нихъ корабь не могы приближити са къ воѥводиноу корабью обрати са на онж странж, въз'пи же воѥвода къ сжштиимъ въ кораби глагола· шъдъше на онж странж възиштате прѣдъ градомъ коюго Савина именемъ, кръстиꙗна сжшта, оумжчена мжками, и рьцѣте ѥмоу· чьсо ради стави насъ влъшъствомъ твоимъ прити на онж съранж к тебѣ; оубоꙗ бо са мжкы, да тѣмъ не да намъ прѣити. сжштии же въ кораби шъдъше и обрѣтъ-

ше сватаго Савина рѣша ѥмоу та словеса. сватъи же отъвѣштавъ рече имъ· живъ господь богъ мои Ї҅соус Христос, ѥгоже ради азъ се страждѫ, не иматъ прѣити на онѫ странѫ, доньжде прѣжде исповѣстъ има господа моѥго Ї҅соус Христоса. Ѥрмиꙗ же к'то воинъ ѥдинъ отъ стрѣгѫштиихъ ѥго рече к нѥмоу· то како можеши разоумѣти, аште воѥвода исповѣстъ далече сы; отъвѣшта сватъи Савинї глаго҃ла· ѥгда напишетъ книгы исповѣдаѧ бога моѥго и поустит҃ъ къ мнѣ прѣдъ вьсѣми вами, тъгда и тъ проштенъ бѫдетъ въ градъ вьлѣсти. възвраштьшемъ же са имъ и пришъдъ съ корабьѥмъ близъ воѥводы и съповѣдавъше ѥмоу вьса, ꙗже слъышавъше отъ сватаго Савина, оуже бо бѣхѫ отъчаали своѥго живота и ї҅спросивъ хартиѭ написа тако· ѥдинъ богъ Савиновъ Ї҅соус Христос, сь нимь инъ никтоже ѥстъ. да ако въписа тако и посъла къ сватоуоумоу Савиноу, абиѥ оутиши са и корабь оустрьми са на онѫ странѫ. вълѣзъ же воѥвода въ градъ и сѣдъ на сѫдилишти повелѣ привести сватаго Савиниꙗ и глагола к҆ нѥмоу· ты началъ ѥси дѣло ненавидимоѥ отъ богъ и самодрьжецъ, иже стави насъ по срѣдѣ рѣкы вълъшьствомъ своимъ, ѥлико бо можааше сътвори мьнѣ, акы и хотѣ· ѥже оубо могѫ азъ, тебѣ то сътворѭ. и повелѣ свѣшта въжегъше принестї и страстьника распати ѫжи четърьми и привазати и по четыри колы и подъпалити ѥмоу чрѣво и ребра, доньжде пльть ѥмоу акы воскъ съжежена бъывъши растечетъ са. толико же ѥмоу зъла нанесъшоу ни ѥд҆ного гласа испоусти, нъ прѣбы тръпа акы иномоу а не самомоу страждѫштоу. Ꙗриꙗнъ

воєвода рече· безоумьлю, рьци ми. что се хъиште бъити, ꙗко никакоже ничсоже чоуєши тако мѫчимъ велми горцѣ: что са надѣєши, или на кого оуп'ваєши; глаголи ми· отъвѣштавъ сватъıи Савинъ рече· надеждѫ имамъ къ богоу своємѹ Їсоу Хрьстоу, ꙗко моштенъ єстъ отъ мѫкъ твоихъ соуєтьнъıихъ избавити мене и вѣчьноуоумоу цѣсарьствѹ оуподобити ма. воєвода рече· хоштеши оубо зълѣ оумрѣти; отъвѣшта страстьникъ христовь глаголꙗ· аште оумърѫ, пакъı имамъ, ꙗкоже рѣхъ, жизнь вѣчьнѫѭ. Яриꙗнъ же воєвода се слъıшавъ вь гнѣвѣ бъıвъ къ воиномъ глагола· се, послоухъ вамъ сльньце и мѣсацъ, како и ч'сого ради мѫчихъ сего неподобънааго, да и въı оувѣсте вьси въ градѣ семъ живѫштии, ꙗко не рачи никакоже поклати са ни жрьти богомъ, да съпасетъ са, нъ паче изволи оумрѣти мѫками, да оуже оубо отъвѣтъ сътворити на нь, и се рекъ повелѣ єго вь рѣкѫ вьврѣшти и въ безд'ньнии оумрѣти. поимъше же єго воини ведоша надъ брѣгъ рѣкъı и възъмъше камъı велии привазаша ємоу къ ногама вьврѣшти и тако вь рѣкѫ по отъвѣтоу воєводиноу· ции же оубо отъ многъıихъ братиꙗ принесоша ємоу ꙗдь, да ꙗстъ· онъ же рече· что себѣ троудъı творите, възлюбьєнии, азъ отъ сели не имамъ въкоусити краш'на земнааго, нъ ожидаѭ оноѧ пишта вькоусити, єгоже око не видѣ ни оухо слъıша и на срьдьце чловѣкоу не вьзиде· васъ же вьсѣхъ хоштѫ вь слѣдъ мене идѫштъ, и видаште ма тако подвизати са, да достоини бѫдете и въı вѣчьнѣи жизни вѣньць вьзати. и се ємѹ рекшѹ въведоша єго воини вь корабь и камень, єгоже бѣша прива-

зали къ ногама юго, да ако бысть по срѣдѣ рѣкы, пакы въскрича къ стоꙗштиимъ и зьраштимъ к нѥмоу народоу глаголꙗ· възьрите на ма и помните ма и прѣмоудивъше оутрѣ третии дьнь пришедъше и странѫ сѣвера отъ града обраштете тѣла моюго извръжена на соухо, и сего камене, иже имамъ на ногоу, хоштѫ вам҆, да погребете съ моимъ тѣломъ. и се рекъ възьрѣвъ на небо сватыи божии страстьникъ Савинъ помоли са глаголꙗ· господи Їсоу Хрьсте, слава тебѣ, ꙗко сътвори съ мноѭ недостоинъıимъ своимъ рабомъ . . . .

. . . . desunt quaedam . . . .

и мнози вѣроваша юмоу. слышавъ же кназъ повелѣ привести и. пришьдъшоу же Алеѯандроу глагола юмоу кназъ· рьци ми, ты кто юси льстаи многыꙗ и отъвраштаꙗ ꙗ отъ жрътвъ божьскыихъ и оуча ꙗ инои вѣрѣ; рьци оубо намъ, кто сы тако льстиши народа; Алеѯандръ глагола· крьстиꙗнъ юсмъ, и санъ мои презвутерьскыи, имже саномь кназоу вѣроѭ оупвахъ христовы надежда приꙗти. Антонинъ глагола· и кто юстъ Христос; Алеѯандръ рече· съпасъ мира вьсего и свѣтъ вѣроуѭштиимъ вь нь. Антонинъ глагола· како можетъ съпасъ быти тъ, иже бысть распатъ и съмрьть приꙗ; Алеѯандръ глагола· то юстъ чоудно, княже, ꙗко оумрѣ плътиѭ, да не тъчьѭ сидв освѣтитъ, нъ и въ адѣ отърѣшитъ болѣзни оумьръшиим҆; Антонинъ глагола· боуꙗ словеса глаголеши и блади многы· како оубо не могы помошти себѣ инѣмъ можетъ помошти; Алеѯандръ рече· съмрьть си вѣроуѭштиимъ к нѥмоу жизнь и нетьлѣниѥ на небесехъ подаютъ. Антонинъ глагола·

оумлькни оубо владꙑ и пожьри богомъ. Алеѯандръ рече· азъ глагола се не владѫ, аште ли то тебе послоушаѭ, то не тъчьѭ владь ѥсмъ нъ и юродъ, юродоуѭтъ бо словеса твоꙗ. Антонинъ рече· тако ми богꙑ, аште послоушавъ пожьреши богомъ, то и владꙑка имѣнию многоу· аште ли не послоушаѥши, лютами мѫками погоубьѭ та. Алеѯандръ глагола· не льсти са, кназоу, ꙗко послоушаѭ твоѥго ласканиꙗ, да погрѣшѫ хрисостово пришествиѥ, тъ бо ѥстъ богъ живъ. Антонинъ глагола· аште не пожьреши, то мѫчима та покажѫ вьсѣмъ. Алеѯандръ рече· лютами мѫками оумърѫ отъ Хрїстоса, аште тебе послоушавъ пожьрѫ бѣсомъ нечистꙑимъ. Антонинъ глагола· съвлъкъше и соуровами жилами бииꙗте и по чрѣвоу. биѥмоу же ѥмоу и не вѣштаѭштꙋ ничꙿсоже глагола ѥмоу кназъ· послоушаи мене, Алеѯандре, и пожьри богомꙿ. Алеѯандръ рече· ничꙿтоже сѫтъ мѫкꙑ твоѩ, томителю, и не пожьрѫ, рѣхъ ті оубо, ꙗко крьстиꙗнъ ѥсмъ, и ѥстъ богъ на небесехъ помагаѩи ми. Антонинъ глагола· не рѣхъ ли ти, ꙗко остани са владии тѣхъ; и пристѫпивъ пожьри, да бѫдетъ цѣсарѣ воля. Алеѯандръ глагола· азъ жрътвѫ цѣсарю вѣчьноуоумоу приношѫ сътворивъшоуоу небо и землѭ и море и вьса, ꙗже вь нихъ. Антонинъ рече· не мьнатъ ли ти са бози бо ти, имꙿже самодръжецъ цѣсаръ жрътвꙑ творитъ; Алеѯандръ рече· чоудо велико обдръжитъ ма, кназе, да некъли и тебе самого видимъ покаѭшта са отъ прѣльсті коумиръскꙑѩ и обраштаѭшта са къ истинѣ. Антонинъ глагола· бѣшенъ ли ѥси, Алеѯандре: Алеѯандръ рече· азъ не бѣшѫ са, нъ

бож҆ѧ с҄ бога и того сына Исоуса Христоса имѫштаайо власть вь дьнь сѫдьныи доушеѭ и тѣломъ. Антонинъ глагола· възгнѣтите огнь и раждьзѣте сковрадѫ, да вьвръженъ бѫдетъ вь нѭ, да тѣмъ бѫдѫтъ вльшъбы юго побѣждены. вьзгнѣштеноу же бывъшоу огноу раждегоша сковрадѫ, ꙗкоже быти юи подобнѣ огню. глагола же юмоу Антонинъ· Алеѯандре, пожьри, даже не бѫдеши въ сковрадѣ, и ничтоже ти оуспѣютъ, югоже ты чьтеши Христоса. Алеѯандръ рече· не ты оубо о себѣ се глаголеши, нъ отцемъ своимъ сотонѫ поваждаюмъ, югоже достоинъствомъ мѫдрости исплънень юси. Антонинъ рече· да въвръженъ бѫдетъ въ сковрадѫ, да виждѫ, что юмоу оуспѣютъ распатыи и оумъръи. радоуѧ же с҄ Алеѯандръ въскочи въ сковрадѫ, юдінъ же вьнидѥ а бысть видѣти и въ сковрадѣ самого третиꙗ. въшедъшоу же юмоу въ сковрадѫ приде съ небесе роса, и бысть сковрада ꙗко не видѣвши огнѣ. бѣаше Алеѯандръ хвал҄ бога и глагол҄· цѣсароуѧи вь вѣкы богъ, сѣдаи на херовимѣ, югоже хвалатъ аггели и архаггели, благословлѭ та азъ грѣшъныи Алеѯандръ, ꙗко сътвори чоудеса о рабѣ своюмъ Даниилѣ, загради оуста львови и съкроуши вьсѫ противъныихъ силѫ и раба своюго вѣньчавъ, и ныне оуслыши мене, боже, и покажи недостоиноуоумоу семоу твоихъ благынѣ Антониноу, ꙗко надежда юго бѣсы съплетены сѫтъ, ѫже несъвръшены сѫшта несъвръшены творатъ надѣѭштаѧ с҄ на нѧ. Антонинъ рече· рѣхъ ти, Алеѯандре, ꙗко бѣсъ имаши, и тѣмъ оупваѧ не стыдиши с҄. Алеѯандръ рече· не разоумѣюши ли, неразоумьне, ꙗко бѣсъ николи-

же не мѫчитъ сѧ тацѣми мѫками, нъ жрътвъ и скваръ трѣбоуѥтъ непоспѣшънъ жрътвъ, ѩже погрѫжаѭтъ чловѣкы въ погыбѣль, отъ нѥгоже ты наоучивъ сѧ оучителѣ сы поспѣлъ ѥси въ родъство огньноѥ и причастьникы поставлꙗѥши иже съ тобоѭ мѫчимыѩ ти. Антонинъ рече· въкопавъше четыри дрѣвеса и протагъше по дрѣвесемъ привѧжате и твръдо, да протѧжемъ дрѣвесы съкроушитъ сѧ и пожьретъ, или обличаѥмъ оумретъ зълѣ. Алеѯандръ мѫчимъ глагола· нич'тоже сѫтъ хытрости твоѩ, и пришедъ Алеѯандръ протѧженъ бъıстъ на дрѣвесехъ. доблни же мѫченикъ христовъ таковѫѭ мѫкѫ трьпѣше, видѧ вьсѧ оуды протѧжены и вьсѧ кости своѩ съкроушаѥмы· вельмѫдроуѩ же Алеѯандръ рече· ты ѥси богъ крьстиꙗнескъ, приходивъıи къ свѧтыимъ въгодивъшиимъ тебѣ, приди и къ мьнѣ грѣшноумоу и покажи, ꙗко имѧ твоѥ велико ѥстъ и божштиихъ сѧ тебе, и се ѥмоу рекъшоу измѣни сѧ лице ѥмоу и бъıстъ акы пламы и пристѫпи к нѥмоу отъ слоужаштиихъ прѣдъ кнѧземъ и глагола ѥмоу· вьсѣмь лѣ ѥстъ, Алеѯандре, ꙗко вльшъбами одолѣваѥши, бѣаше бо ти лице блѣдо видимо, нынꙗ же пакы свѣтъло акы сльнце. Алеѯандръ рече· добрѣ рече блѣдо, немошти раді пльтьскыѩ, вьсѣкъ бо въ болѣзни сы тѣлесьнѣи блѣдѣѥ зѣло, свѣтло же, ѥже нынꙗ видѣ, трьпѣниꙗ ради и промышлениꙗ божиꙗ, вьсѣкъ бо сътрьпѣвыи съпасаѥтъ сѧ вь вѣкы. слоуга рече· да трьпѣниꙗ ли ради измѣноуѥтъ сѧ лице твоѥ; Алеѯандръ рече· ѥи, навыкни оубо и ты, о чловѣче, вьсѣкъ крьстиꙗнъ иштаи надеждѧ къ богоу оудобь обраштетъ,

тѣлесъноѥ во богатъство съ троудомъ и болѣзниѭ великоѭ обрѣтаѥтъ са, имже въ погыбѣль доуша не въздръжаштаꙗ са идѫтъ, и мнози тоу нынѣ иштѫштии того· а ѥже къ богоу богатъство скоро ѥстъ и благодарьствьно, оудобь обрѣтаѥмо, не злата ни сьребра, нъ хоудоѭ мѣдниѭ небесъскоѥ цѣсарьство приобрѣсти. слышавъ же слоуга глагола· настави ма, молѭ ти са, да некъли и азъ възмогѫ причастьникъ бытии вь вѣкы вѣкъ. Ялеѯан'дръ рече· вѣроуи богоу и Христосоу, ѥгоже имѣти имаши жизнь вь вѣкы вѣкъ. слоуга глагола· боже, помагаꙗи рабоу своѥмоу Ялеѯан'дроу, помози и мнѣ грѣшноуоумоу, отъвръгни ма отъ скварꙑ гнѹсъныꙗ и отъ лъжеименитыихъ богъ и отъ прѣльсти ихъ и отъ гнѣва непрѣподобьнааго и вьсѣкоꙗ зьли приобрѣтельника Ян'тонина, и причти ма съ рабомъ своимъ Ялеѯан'дромъ. и рече Ялеѯандръ· бѫди, боже, волꙗ твоꙗ о молитвѣ раба своѥго. оуслыша же молитвы ѥго кназъ, ꙗко възглашааше къ богоу, и разгнѣвавъ са погоуби и глагола· съпримьникъ бѫди надълежаштии съмрьти алеѯан'дровѣ, и съконьча и въ исповѣдании мѫчениꙗ. повелѣ же и доблѣго Ялеѯандра повѣсивъше стръгати· строужемоу же ѥмоу възпи глагола· кръстиꙗнъ ѥсмъ. повелѣ же паче дърати и, ꙗкоже строужемъ бѣаше, образъ кръстъныи въ оумѣ своѥмъ сътворивъ въздвигъ очи свои на небо глагола. благословьѥнъ ѥси, господи боже отецъ нашихъ, иже раба своѥго Ялеѯандра добьѥстьнѣишиими троудꙑ крѣп'ка на твоѥ оувѣдѣниѥ, се оубо скврьн'нааго томениѥ Ян'тонина на осрамьѥниѥ приведъ. слыша же то кназъ

повелѣ пакꙑ дърати и поливаті и оц҆томъ съ солиѭ растворивъше и соукномъ въстирати ранꙑ ѥго, да некъли възможетъ приноудити и мѫками тѣми пожръти. онъ же пакꙑ гласомъ великомъ глагола· не срамьꙗѥши ли сѧ, ѡ мѫчителю, о сътворенꙑихъ тобоѭ зьлии и о въгаждании бѣсовьстѣмъ; аште бо не бꙑ бꙑло хꙑтрости чловѣчьскꙑ, то не бꙑ имѣлъ богъ· тꙑ же не чоувъствоуѩ и подобиѥ ихъ имꙑ слѣпъ сꙑ и къ слѣпомъ прилежа слѣпꙑ надежда имаши· ѥгоже бо прѣді малꙑ видѣаше млатꙑ ковома и брадъвиѭ тешема, того нꙑнꙗ поставилъ ѥси и бога и наричеши· не повиннѫ сѧ оубо тебѣ, ни искрачила твоꙗ, ни мѫкꙑ твоѩ оустрашатъ мене, имамъ бо вьсѣхъ вѣкъ цѣсара бога застѫпаѭшта мѧ. и се ѥмоу глаголѭштоу сьнидоша ранꙑ дъраниꙗ ѥго, ꙗкоже вьсеи пльти ѥго обнажити сѧ, и вьси прѣстоѩштии оужасьни бꙑвъше глаголаахѫ· како сии тръпитъ. не послоушаѭштоу же сватоуоумоу Алеѯандроу оувѣштаниꙗ кнажа, ни ноужда, ни ранъ, ни гнѣва, принкіѱъ князъ рече· прѣстани, Алеѯан҆дре, отъ блади и послоушаи и пожьри богомъ, и цесароу дроугъ бѫдеши. онъ же отъвѣшта ѥмоу, бѣаше бо срьдьце ѥмоу къ богоу, тѫтьнъ же гласа слꙑшааше сѧ о деснѫѭ и о лѣвѫѭ глагола· мѫжаи сѧ и крѣпи сѧ, Алеѯандре, о имени моѥмъ, отъ вьсѣхъ бо мѫкъ избавьѭ тѧ и отъ рѫкоу кнажоу. гласа же слꙑшима оужасаахѫ сѧ вьси глаголѭште· отъ кѫдоу гласъ сии; Делматии же принкіѱъ пристрашенъ бꙑвъ тъкнѭ Алеѯандра глагола· что ѥстъ гласъ сии пришедꙑи к҆ тебѣ; тъгда пакꙑ Алеѯандръ благодѣтниѭ божиѭ образъ

кръстъныи сътворивъ отъ чела нача и прѣкръсти вьсе тѣло свою глагола҇ господи вьседръжителю, благословьенъ юси, и имѧ твоѥ да прославитъ сѧ, иже дьнешьнї дьнь вь вѣкъı радости рабоу своѥмоу даръствовавъıи и испльни доушѫ раба своѥго твоѥѩ благостъıнѧ, и покажи безаконьноумоу и безбожьноумоу Ан'тониноу и Дел'матию, ꙗко тъı ѥси богъ крьстиꙗньскъ, и надѣѭштиимъ сѧ на тѧ мъздоотъдавьцъ ѥси. тъгда пакъı глагола Ан'тонинъ· Алеѯандре, пожьри богомъ. Алеѯандръ глагола· рѣхъ ти, ꙗко не жьрѫ богомъ твоимъ соуѥтномъ, глоухомъ, слѣпомъ. Антонинъ рече· до колѣ хоулиши и волѧ цѣсара не твориши; и ицѣлѣвъ сѧ самъ отъ вьсѣкоѩ ранъı съблюдеши, добродьнъ съı не пооубожан сѧ самъ. Алеѯандръ рече· чоуждѫ сѧ, како жродиши сѧ глаголѧ богъı, како оубо могѫтъ сии бози бъıти ни видѧште, ни осязаѭште, ни обѫхаѭште: и къ тѣмъ пригваждаѥши сѧ, оставивъ живааго и їстинънаего бога и томоу ѥдиночадааго отрока Їсоус Христоса сѫштааго и прѣжде сѫштааго прѣжде вѣкъ, и надѣѥши сѧ на капишта и на бѣсъı нечистъıѩ, твори оубо, ѥже хоштеши, рѣхъ бо ти, ꙗко крьстиꙗнъ ѥсмъ, и мѫкъı твоѩ не прикасаѭтъ сѧ мене. Ан'тонинъ рече слоугамъ своимъ· възгнѣтивъше огнь и сьнъмъше и съ дрѣва въврьзѣте и въ огнь, да погоубитъ и огнь. възгнѣштеноу же бъıвъшоу огню ведомъ бѣаше Алеѯандръ правимъ дьвѣма аггелома, ꙗже вьнидоста сь нимъ въ огнь, и распрашиста пламъı. ставъ же Алеѯандръ посрѣдоу пештьница рече· сватъ ѥси, боже, иже божьствомъ своимъ съпоустивъıи оубогоумоу Алеѯан-

дроу помоштъ сь небесе, да покажеши, ꙗко вьса ти покорена сѫтъ и лоуча пламенъныꙗ, ꙗже въшествиꙗ твоихъ воинъ не сътрьпѣвъша страшнааго и трепетънааго повелѣниꙗ твоѥго оуванѫша о мьнѣ, опалѣѭтъ же безаконьнааго и нечьстивааго разоумъ. възьꙗривъ же са кьназъ повелѣ извести и и глагола ѥмоу· пожри богомъ, да поштаждѫ та и къ цѣсарю съ многоѭ славоѭ посьлѫ та. Алеѯандръ рече· пожрьти ми велиши и оставити истинѫ, да дроугъ бѫдѫ подобьнострастьньноу чловѣкоу и врагъ бѫдѫ сътворивъшоуоумоу ма богоу, и въ бестьлѣнъныихъ мѣсто тьлѣниѥ приобраштѫ· нъ паче да прѣобиждѫ подобънострастъна чловѣка, дьнесь сѫшта а оутрѣ оумираѭшта, и оубоѭ са сѫштааго въ вѣкы и прѣжде сѫштааго, иже оуготови вѣрънымъ, ихъже око не видѣ ни оуши слышаста. Антонинъ глагола· добрѣ, ꙗко не тъчьѭ богы прѣобидѣлъ ѥси, нъ и цѣсарѣ похоули, за не сътворѭ ти, да живоу ти сѫштоу звѣрьми плоушта ти извлѣчена бѫдѫтъ. Алеѯандръ рече· ѥд҆ноѭ и двашди и многаш҆ди рекохъ ти, ꙗко не боѭ са мѫкъ твоихъ Христоса ради, не прикасаѭтъ бо са мене· аште бо быхъ не вѣдѣлъ, ѥже глаголѫтъ· не искоусиши господа бога своѥго, обѣштавъ са оубо богоу, како могѫ възвратити са на жродивѫѭ и непользьнѫѭ вѣрѫ бѣсовъскѫѭ, рекшоу господоу, подобъномъ быти глоухымъ и неподвижимъıимъ вѣроуѭштимъ вь нꙗ; азъ же ти пакы глаголѫ· примышлѣи, ѡ томителю, мѫкы, ѩже имаши ваштьша, да поне тако оувѣси, ꙗко немоштьни сѫтъ не тъчьѭ же мьнѣ ѥд҆номоу нъ и вьсѣмъ, иже

имене юго ради троуждаѭтъ са. Антонинъ глагола· нынѣ оувѣдѣхъ, ꙗко ты влъшъствомъ кръмиши са и бѣсованиюмъ многомъ, та словеса обличаѭтъ та, ꙗко не Христоса ради, югоже глаголѥши, страждеші, нъ дѣнствьнъ сы влъшъбы прѣлиштаюши вьса. Алеѯандръ глагола· тебѣ бѫди, скврьньниче, тацѣхъ дѣлъ исплъньвъшоу са старѣишинъствовати съ от'цемъ твоимъ днꙗволомъ, мнѣ бо юже жити Христос, и юже оумрѣти приобрѣтѣль. Антонинъ рече· да веденъ бѫдетъ на позориште къ звѣремъ, и ако тъчъѭ вьниде, сѣдъшоу кназоу, прѣкръсти са и въздвиже очи свои на небо и гласомъ великомъ глагола· твори въ скорѣ, непрѣподобьне и вьсѣхъ нечьстиве Ан'тонине томителю, волѫ отьца своюго сотоны· готовъ бо юсмъ христосовомъ знамениюмъ съблюдаюмъ прѣобидѣти маловрѣменьныѩ мѫкы твоѩ. и то юмѹ рек'шоу отвръзоша оградѫ звѣринънѫѭ, и изиде рикаѩ левъ, и акы отьць любовъныи приюмлетъ чадо своѥ, тако притекъ львъ скочи на праведьника, и подъ пазоухама юго положи нозѣ свои и лизааше потъ праведьника и възирааше на нь проса божиꙗ строꙗ, да некли разоумѣѭтъ народи. тако стенѫштоу львоу отвори звѣрокръмьникъ пакы и изиде инъ львъ и припаде къ ногама сватааго възираѩ на лице юмоу. изидоша же . . . .

. . . . desunt folia duo . . . .

хъ молити ꙗ извести ма из бѣды тоѩ, да быхъ покаꙗлъ са къ богоу. она же отъвѣштаста глаголѭшта· бездобь молиши са, никтоже бо от' сьде пришедъшихъ исходитъ или отъпоуштаютъ са дожии до въскръ-

сенны. прѣбывающтоу же ми и молаштоу са и покаати са вел'ми обѣштавающтоу глагола юдинъ юю къ дроугоуоумоу· поржчаюши ли са за нь, ꙗко отъ вьсего срьдьца покаютъ са къ богоу; отъвѣштавъ дроугыи аггелъ глагола· поржчаю са, и акы видѣхъ, ꙗко подастъ юмоу десницж поржчьникъ, и тъгда видѣвъша възведоста ма на землѭ въ гробъ мои и къ тѣлоу моюмоу, и глаголаста ми· вьниди, отъ нждоуже отължчи са, и видѣхъ свою юстъство акы бисьръ блькшташтъ са, мрътвою же тѣлесьною видѣнию акы тинавъ калъ смрьдаштъ, чрънъ, и гноушахъ са вьнити вь не. глаголаста же къ мнѣ· немоштьно ти юстъ покаати са, аште не тѣломъ, им'же сългрѣши, и молаштоу ми пакы, да быхъ не въшелъ вь тѣло, тъгда пакы глаголаста ми· вьниди вь тѣло свою, аште то, ведевѣ та, отъ нждоу та възведоховѣ, да оубо вьниди, да и инѣмъ на оуспѣхъ бждеши, о нихъже съгрѣшилъ юси и прима. тъгда оубо видѣхъ са, ꙗко вьнидохъ, оустъ моими, и абию начахъ зъвати и глаголати· милоуите ма, милоуите ма, таче изведосте ма. тъгда глагола юмоу великыи Ѳалласии· въкоуси брашьна, и не рачааше, нъ тъчьѭ отъ мѣста до мѣста въ цръкви падаа на лици своюмъ исповѣдааше са богоу съ стенаниюмъ и съ слъзами глагола· горе съгрѣшающтинмъ и мжцѣ ждждштинхъ, горе не кающтинмъ са, доньдеже имжтъ врѣма, горе оскврьнающтинмъ свою тѣло. сътворивъ же четыри десати дьнии отиде чистъ къ господоу прооувѣдѣвъ прѣжде трии дьнии сконьчанию свою. ходивъшии же и видѣвъшии достоиновѣрьнии отьци ти съповѣдаша намъ

оуспѣха ради. богоу же подобаатъ слава, дръжава и покланıание съ безначальнымь отьцемъ и сыномъ и животворащтимъ доухомъ нынѣ и присно и вь вѣкы вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта въ деватъı на десате. житиıе прѣподобьнаго отьца нашего Павъла прѣпростааго.

Повѣдааше же сватыи божии Иеракс и Кронии и инии мнози отъ братиѧ, о нихъже хъштѫ глаголати, ıако Паулъ нѣкто польскъıи ратаи издрадь безълобенъ и простъ житиıемъ съ красьноıѫ женоıѫ съпраже са, злонравънѫ разоума, ıаже отаи ıего съгрѣшааше. на дльзѣ врѣмени же съ села напрасно въшедъ въ домъ свои обрѣте ıа зълотворашта· промысломъ на пользьноıе оуправьıаѫштоу Паула, и видѣвъ ıѫ съ обычьнѫıѫ ıеѧ хотиıѫ вьсмиıавь са възьпи к нима глагола· добрѣ, добрѣ, тако ми Ісоуса, не брѣгѫ о томъ, азъ оуже к томоу не виждѫ ıеѧ, иди, имѣи ıѫ и дѣти ıеѧ, азъ бо идѫ и бѫдѫ чрьноризецъ. и ни къ комоуже ничьсоже рекъ иде вь поустынѫ къ блаженоуоумоу Антонию, и тлъкнѫвъ двьри и ишедъ же сватъı Антонии въпраша и, чьто хъште. глагола Паулъ· чрънорнзецъ хоштѫ быти. отъвѣшта ıемоу Антонии· шесть десатъ лѣтъ сы и старъ оуже сы сьде чрьнецъ не можеши быти, нъ

паче иди вь вьсь и дѣлаꙗ живи благодарьства бога, не можеши бо ты сътрьпѣти скрьбии поустыньскыхъ. отъвѣштавъ старьць рече· еже аште ма наоучиши, то то сътворѫ. рече емоу Антонии· рѣхъ ти, ꙗко старъ еси, и не можеши чрьнець быти. иди, аште хоштеши чрьнець быти, вьлѣзи вь обьштии манастырь, иждеже ваште братиꙗ естъ, иже могѫтъ тебѣ и болѣзнемъ твоимъ послоужити, азъ бо единъ сѣждѫ сьде пятыи дьнь не въкоушаꙗ брашно, и тоже по сѫдоу. сими оубо глаголы отъганꙗше Паула, и, ако не рачи послоушати его, затворив двьри Антонии того ради не вьниде до трии дьнии, ни заходоу себѣ. старьць же прѣбывааше не отъхода. въ четврьтыи дьнь потрѣбьнаꙗ ноужда емоу бъıстъ, и отврьзъ изиде и видѣвъ пакы Павьла глагола емоу· отиди отъ сѫдоу, старьче, почто ма ноудиши; не можеши сьде прѣбыти. глагола емоу Паулъ· нѣстъ ми льзѣ инамо ити развѣ сьде. възьрѣвъ же Антонии и видѣвъ, ꙗко неноситъ ничсоже на крьмѫ, ни хлѣба, ни воды, ни иного ничсоже, и четврьтыи дьнь иматъ трьпя без брашьна, помысли, еда како отъпадетъ и оумьретъ, не обыкъ алчьбы, и врѣдитъ ми доушѫ, вьведе и кь себѣ. извѣстивъ же си зѣло о немъ о вьсемъ блаженыи и великыи Антонии, ꙗко съвръшена естъ зѣло доуша его, христовъ же рабъ зѣло простъ сы, нѣ по колицѣхъ мѣсяцихъ христовоѭ благодѣтиѭ, сьдѣиствоуѭштоу емоу и блаженоуоумоу Антонию сътвори емоу хызинѫ особь, да искоусъ приметъ вѣсовьскъ. живъ же единъ о себѣ Паулъ прѣпростыи лѣто едино, и благодѣти сьподоби са о бѣсѣхъ и болѣ-

знехъ вьсѣцѣхъ. оуправивъ до коньца въздръжаньнѫ-нѫѭ благодѣть. въ юдинъ оубо отъ дьнии зѣло лютѣ бѣсаштъ са юноша приведенъ бысть къ блаженоуоумоу Антонию. възьрѣвъ же великъіи Антонии на юношѫ глагола водаштиимъ и· нѣстъ се моѥ дѣло, о семъ бо чиноу бѣсовьстѣѣмь начальнѣѣмь нѣсмъ са ѥште съподобилъ благодѣти, нъ сии даръ Паула ѥстъ прѣпростааго. шьдъ же великъіи Антонии къ искоусъноуоумоу Паулоу, ведъі и тъі, и глагола ѥмоу· отьче Пауле. ижденн бѣсъ сии отъ чловѣка сего, да цѣлъ идетъ въ свои домъ, и да прославитъ бога. глагола ѥмоу Паулъ· а тъі что; рече ѥмоу Антонии· нѣсмъ праздьнъ, азъ ино дѣло имамъ, и оставивъ тоу отрока великъіи Антонии и възврати са въ своѭ хъізинѫ. въставъ же беззлобивъіи старьць и помоливъ са и призвавъ бѣсашта-аго са глагола· рече отьць Антонии, изиди изъ чловѣка, бѣсъ же съ хоулоѭ въпиѭше глаголѧ· не изидѫ, зълъіи старче лѫкавъіи, възьмъ же милотьнѫ своѭ биѭше и по хрьбьтоу глаголѧ· изиди, рече отьць Антонии, бѣсъ же хоулъі вѣштааше на Антониꙗ и на Павьла, глаголѧ большима· гладиваꙗ сиꙗ ненасъіштенаꙗ, ꙗже николиже своимъ нѣста сыта, бѫѭ обьштинѫ имата съ мноѭ; что ны мѫчита; глагола Павьлъ· излѣзеши ли или идѫ къ Хрїстосоу, и горе тебѣ иматъ сътворити. похоули же и Христоса свѣрѣпъіи тъ бѣсъ вьпиѩ· не изидѫ. разгнѣвавъ же са Павьлъ на бѣсъ и ишедъ изъ хъізинъі своѥѩ въ прѣпладьнѥѥ, егупътьстии зноѥве оубо ничимъже сѫтъ хоуждьши вавулоньскъіѩ оноѩ пештьница. ставъ оубо на камени сва-

тын старьцъ на знои, молаше са богоу глаголѧ сице: ты видиши, Ӏсоус Христосе, распатын при пѫньтьстѣмь Пилатѣ, ꙗко не имамъ сълѣсти съ камене сего, ни имамъ ꙗсти ни пити, доньдеже оумьрѫ, аште мене не оуслышиши и ижденеши бѣса сего отъ човѣка сего, и свободь сего сътвориши отъ доуха сего нечистаго. ѥште же глаголѭштоу прѣпростоуоумоу и съмѣреноуоумоу Паулоу Ӏсоусовоу, прѣжде съконьчаниꙗ молитвы, възьпи гласомъ бѣсъ: идѫ, идѫ и исхождѫ, ноуждею и мѫкоѭ женомъ ѥсмъ, отъхождѫ отъ чловѣка, оуже к' томоу не приближѫ са къ съмѣреноуоумоу и прѣпростоуоумоу Паулоу, женетъ бо ма и не вѣдѣ, камо идѫ, и абиѥ изиде бѣсъ, и прѣложи са въ змии великъ, ꙗко седмь десатъ лакътъ, и иде пльза къ чрьмъноуоумоу мороу, да съконьчаѥтъ са реченоѥ сватымъ доухомъ: на кого възрѭ, нъ на кротъкаго и мльчаливааго и съмѣренаего срьдьцемъ и трепештѫштаго моих' словесъ. си сѫтъ чоудеса съмѣренаго и прѣпростаго Паула, и ина ваштьша и больша сихъ. сии нарече са прѣпростын вьсеѭ кратиѭ, ѥгоже молитвами причастьници бѫдѣмъ цѣсарьства небесъскаго нынѣ и присно и въ вѣкы вѣкомъ амин.

Мѣсѧца марта к҃. мѫка свѧтыихъ Терентиꙗ. Ѧфрикана и Помпиꙗ.

Цѣсарьствоуѭштоу Декию римьстѣи власти и хотѧштоу вьсѧ на своѭ вѣрѫ привлѣшти, отьца бо имѣ дьꙗвола, посъла по вьсемоу цѣсарьствоу своіемоу, ꙗкоже вьсѧ нарицаѭштаѧ имѧ хрисостово привлѣшти на скврънно ꙗдение, аште ли да котори сѫпротиватъ сѧ о томъ, то да прѣдаѭтъ сѧ сѫдоу. посъла же въ Ѧфрикиѭ нечьстивѫѭ тѫ заповѣдь къ кназоу Фуртоунатиꙗноу африкьскоуоумоу, и дошъдъшоу цѣсароу повелѣнию къ власти іего и приимъ кназъ книгы цѣсара, сѣдъ на сѫдишти повелѣваше народъ градьскы ихъ приводити іемлѫште и съсѫды мѫчилныѧ прѣдъ ними полагати . . . . .

. . . . desunt folia quatuor . . . .

сии бо бози, ѫже мѣниши, каменние и дрѣво и мѣдь и желѣза сѫтъ, оукрашени златомъ на прѣльштение чловѣкомъ отъ вѣчьныѧ жизни, сии бо не видѧтъ, ни глаголѫтъ, ни ходѧтъ, ни слышатъ, каменние сѫште, чловѣкы извааꙗни и въ видъ чловѣчьскъ образени. рьцѣте же оубо къ богомъ вашимъ, ѫже мѣните, аште могѫтъ помошти себѣ или комоу дати гнѣваѭштаѧ сѧ на нѧ. и се слышавъ кназъ възбѣсивъ сѧ повелѣ Терентиꙗ и Ѧфрикана, Маѯима же и Помпиꙗ въ вънѫтрьнѭ тьмницѫ вьврѣшти и съ вьсѣкоѭ твръдостиѭ блюсти ѧ, рекъ· нѣ въ кыи дьнь въпрашаѭ ихъ. блаженааго же Зинона и Ѧлеѯандра и Ѳеодора, сѫштемъ имъ числомъ четыри десѧти ти шесть, повелѣ къ сѫдиштоу

привести и глагола имъ· нич'сожe не оуспѣкъше прѣвы-имъ вашïмъ пьрѣнием҃ъ послоушаите мене, и пожьрѣте великоуоумоу Ираклоу. они же отъвѣштавъше рѣша· мы многашди рѣхомъ ти и въ прѣвоие ти въпрашание, ꙗкоже крьстиꙗни ѥсмъ, и не прѣпьриши насъ капиштемъ нечистомъ поклонити са, мы бо готови ѥсмъ о въпрашании твоѥм' отъвѣштати. кназъ рече· не послоушаѥте ли мене молаштоу ми са вамъ, то иоудите ма повелѣноѥ отъ цѣсара сътворити, и инако вамъ нанести, и повелѣ бити ѧ сѫкатомъ жезлиѥмъ и жилами говаждами. простьръше же рѫкы на небо сватии мѫченици рѣша великомъ гласомъ възъпивъше· призьри, боже, и помози рабомъ своимъ, и избави ны отъ сѫпротив'ника. слышавъ же то кназъ повелѣ ѥште и паче бити ѧ, дондеже измѣни къждо по трьмь десатьмь кентоурионы. биѥмомъ же сватъıимъ коньчаша са тинии и жьзлиѥ. тъгда възбѣсивъ са повелѣ дрѣвесы сѫкаты бити ѧ, ꙗкоже оуже и вънѫтрьнꙗѧ оуды видѣти· тако оубо быша лица сватыихъ, ꙗкоже вьсѣмъ чоудити са тр'пѣнию ихъ· и ѥгда ѧ много мѫчиша, глагола кназъ· пожьрѣте понѣ нынѣ, окаании, и отъпоуштѫ вы. сватиï же мльчаахѫ ничьсоже ѥмоу отъвѣштаѭште. пакы же повелѣ кназъ гвоздиѧ раждегъше жешти ѧ по хрьбътоу, и ѥг'да ѧ зелми мѫчиша, повелѣ оцьтъ лютъ съ солиѭ растворивъше възливати на хрьбъты ихъ и соукномъ вьстирати раны ихъ. възьрѣвъше же сватии на небо ꙗко ѥдинѣми оусты рѣша· господи боже, избавивыи сватыѧ три отрокы твоѧ отъ пешти огньныѧ· Ананиѭ, Азариѭ, Мисаила и не давъ

им' пакости приати, избавивъıи Даниила отъ оустъ львовъ и сънабьдѣвъıи Мѡусиѫ отъ рѫкъı фараѡна, съпасъıи Ѳеклѫ отъ огнѣ и от' позоришта и отъ звѣрии, съвръшаѧи и хорѫгви царъствоуѧ любимъıимъ тобоѭ, възведъи пастоуха овьча господа нашего Исоу Христоса, царьствовавъıи на многъı и различнъı благодѣти, вьсиıавъıи свѣтъ и тьмѫ отъгнавъ, сьвиваѧи небо акъı кожѫ, изъчитаѧи звѣздъı небесъскъıѧ и пѣсъкъ моръскъıи и истинѫ оукрасивъ, оуслъıши насъ молаштъ ти са, Христосе, и помози нам', ıако твоıа ıестъ слава и дръжава вь вѣкъı аминъ. коньчавъшемъ же сватъıимъ молитвѫ и рек'шемъ аминъ пакъı кназъ повелѣ повѣсивъше ѧ стръгати ребра ихъ. деромомъ же сватъıимъ на многъı часъı течениıе кръвъноıе отъ сватъıихъ тѣлесъ ихъ исхождааше, ıакоже отъ множьства кръвънааго оумочити са ризамъ слоугамъ, и тако не радѣахѫ о мѫкахъ, Христос бо бѣаше облъгъчаваѧ и помагаѧ имъ. и глагола кь нимъ кназъ· прѣпьрѣша ли въı мѫкъı остати са бѣсованиıа, ıеже имате, зълосъмрьтьнии, или прѣбъıваıете въ зъловѣрии вашемъ; сватии же ничсоже ıемоу отъвѣшташа, нъ възьрѣвъше на небо рѣша· раскопавъıи огнемъ градъ содомескъ и опоустивъıи, и нъıнѣ посьли помошть твоıѫ и разори безбожьноıе бѣсованиıе и съврьзи капишта ихъ· и сътворивъше знамениıе кръстъноıе на лицихъ своихъ въздоуиѫша на капишта, и тоу абиıе сътръша са и бъıша акъı прахъ, и рекоша сватии къ безаконъноуоумоу кназоу· вижд ь чьсти ваша, кде крѣпость ихъ соуıетьнаıа; ıеда възмогоша помошти себѣ; се же сватъıимъ

глаголѫштемъ и цръкъвиште капиштьноѥ разори сѧ. разгнѣвавъ же сѧ кназъ о съкроушениї богъ своихъ повелѣ мечемъ исѣшти свѧтыѩ. приимъше же свѧтии отъвѣтъ идоша радоуѭште сѧ и славаште господа. пришедъшемъ же имъ къ нареченоуоумоу мѣстоу прѣклонивъше колѣна и протагъше выѩ своѩ съконьчаша сѧ мечемъ въ исповѣдании христостовѣ. пришедъше же крьстиꙗни възаша тѣлеса ихъ и положиша на нарочитѣ мѣстѣ. сим же свѧтыимъ съкончавъшемъ сѧ повелѣ беззаконьныи кназъ Терентиꙗ и Фрикана привести и глагола к нима. пожьрѣта богомъ, аште ли ни, то злѣ ва погоублѭ, и нѣстъ бога иже ва издрьжкоу моѥю избавитъ. свѧтаа же рекоста· глаголаховѣ ти многашьди, ꙗко крьстиꙗна ѥсвѣ, и въ Христоса имавѣ надеждѫ, бѣсомъ же нечистыимъ не поклонивѣ сѧ, ни богомъ твоимъ слоужнвѣ, и о мѫкахъ твоихъ не брѣжевѣ· да оубо примышлꙗи о наю, ѥлико хоштеши мѫкъ, вѣроуѥвѣ бо богоу, ꙗко побѣжденъ бѫдеши нами рабы ѥго, ꙗкоже побѣжденъ бысть и отьць твои диꙗволъ. слышавъ же то кназъ повелѣ въсадити ꙗ въ темницѫ и веригы наложити има на вынѫ и на рѫцѣ и на нозѣ, и тако блюсти ѥю, и сътвориша слоугы, ꙗкоже имъ повелѣно быст. повелѣ же и тръзѫбьца желѣзны подъстълати има, и не дати никомоуже отъ крьстиꙗнъ въходити к нима, ни пишта има даꙗти. въ полоунoшти же молаштема сѧ свѧтыима просвьтѣ сѧ свѣтъ великъ въ темници о нею, и аггелъ господьнь ста прѣдъ нима глагола. въстанѣта и почиванта, и пристѫпивъ аггелъ прикоснѫ сѧ веригах облежаштиихъ о выи ѥю, и абиѥ отъпадоша веригы отъ

тѣлесе ıею, и бѣаше прѣдь нима трепеза оуготована вьсѣчьскъıими брашънъı добрꙑими, и рече к нима аггелъ· приимѣта отъ прѣдълежаштиихъ прѣдъ вама брашьнь, ıаже посъла вама господь богъ. свѧтаıа же благословиста господа, и тако прѩста брашьна, ıакоже и тьмничьнꙑимъ стражемъ видѣвъшемъ свѣтъ въскочити вьнѫтрь и истиньнѣıє видѣти свѣтъ. въшедъшемъ же имъ обрѣтоша свѧтаıа веселѧшта сѧ и излѣзъше съ страхомъ възвѣстиша кназоу, ıеже видѣша, и въ третии дьнь повелѣ привести ıа на сѫдиште. ставъшема же свѧтъıима прѣдъ кназемъ рече къ нима· тако ли наказаша ва мѫжꙑ, ѡ зълобѣсънаıа, покаıавъше сѧ пожрьти богомъ; свѧтꙑи рече Терентии· мѫжа си мьнѣ бѫди и любѧштиимъ Христоса, юродивоıє бо богомѫдростьнѣıє человѣкомъ ıєстъ, мѫдрость бо человѣчъска юродьство оу бога ıєстъ· безоумлѣ же и бѣсѧ сѧ бѫдѫ подобьнъ тебѣ, аште бога оставивъ бѣсомъ поклонѭ сѧ. кназъ же разгнѣвавъ сѧ повелѣ дърати ıа· свѧтаа же строужема молıаста сѧ глаголѭшта· Їсоус Христосе, сꙑне бога живааго, вь вѣкꙑ прѣбꙑваѩи свѣте кръстиıанъскꙑи, вѣро неразоримаıа, ıави сѧ и помози нама и не осрами наю отъ лица твоıего. слоугамъ же държштамъ ıа и Христосоу облъгъчаваıѫштоу мѫкꙑ не чоуıаста свѧтаıа болѣзнии. разгнѣвавъ же сѧ кназъ повелѣ сънѧмъше ıа съ дрѣва вести вь тьмницѫ и призъвавъ вьсѧ чародѣѩ звѣрииꙑѩ повелѣ привести, ıелико имѫтъ звѣрии лютъ и зълъ, аспидꙑ и ехиднꙑ и керастꙑ, и въметавъше затворити съ свѧтꙑима, и бѣахѫ звѣриıє плѣжѫште и прѣдъ ногама ıею сѣдѧштемь и не прикоснѫ-

ша сѧ ѥю никакоже. сватаꙗ же бѣста поѭшта и хвалаашта бога, прѣбыша же звѣриѥ затворени съ нима три дьни и три ношти, въ четвръттыи же дьнь посъла къназъ ноштиѭ, да видатъ, аште ѥста оуморена сватаꙗ звѣрьми. пришъдъше же посълани къ двьремъ тьмничьнымъ послоушатъ оуслышаша ꙗ поѭшта и хвалашта бога· хоташте же извѣстьнѣѥ видѣти възлѣзоша на храминѫ тьмничьнѫѭ, и двьрьцами съмоштраахѫ долоу и видѣша сватаꙗ сѣдашта и аггела господнꙗ стоѩшта прѣдъ звѣрьми и не даѭштоу приближити сѧ ими. и текъше възвѣстиша къназоу, ѥже видѣша, и въставъ за оутра рано къназъ сѣдъ на сѫдишти повелѣ чародѣѥмъ отъвести звѣри и привести сватаꙗ на сѫдиште. шьдъше же чародѣи и приближити сѧ хоташте къ двьремъ прити к нимъ звѣремъ чародѣи своими призывающте ѩ не послоушаахѫ ихъ, отвръзъше же двьри тьмници изидоша коуп'но вьси звѣриѥ и измориша вьсѧ чловѣкы, ꙗже обрѣтоша тоу стоѩшта, и тако идоша въ поуста мѣста. и шьдъше стражиѥ тьмничьнии поѩша сватаꙗ и ведоша къ къназоу· мѫчитель же видѣвъ сватаꙗ не примъша врѣда никакогоже възбѣсивъ сѧ дастъ о нѥю отъвѣтъ мечемъ оумори ти ꙗ· сватаꙗ же идоста радоуѭшта сѧ и поѭшта и глаголѭшта· съпасе насъ скръбаштиихъ насъ и отъ ненавидаштиихъ насъ прѣможе. воини же на то оуставьѥнии възьмъше мечь отъсѣкоша главѣ сватоую, и сконьчаста сѧ въ исповѣдании хрисостовѣ. мѫжи же крьстиꙗни пришедъше възаша тѣлесѣ сватоую и добрѣ съпрататавъше положиша на мѣстѣ нарочитѣ, дъвою пъпьриштоу къ далѣ отъ римъска града. мѫчена же бывъша сватаꙗ

Терентии и Африканъ, Максимъ же и Помпии и дроужина ихъ при цѣсароу и томителю Декиа и Оуалериа, о насъ же цѣсарьствоующоу господоу нашемоу Їсоус Христосоу, юмоуже слава и дръжа вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта ка҃. житию прѣподобънааго отьца нашего Исаакіи моностыра далматъскаго.

Поклонѥнии прѣсватааго и покланюемааго кръста господа и бога и съпаса нашего Їсоус Христоса коумирослоужению оуже отвръжен҃ вывъшоу вьса подънебесъскаа просвѣтиша са апостольскомъ проповѣданиюмъ, за не и чьстънъи цѣсарь Костантинъ поздѣ нѣкъгда божьствънымъ доухомъ вьсеѫ населенъıѫ цѣсар'ства дръжавѫ прѣимъ и сватааго освѣштенна съподобивъ са и оувѣдѣвъ господа нашего Їсоус Христоса бога истин'нааго сѫшта, тъ пръвъи цѣсарьствова въ римьстѣ градѣ и коумира отвръже. многоглавънъи же и многообразънъи змии дьıаволъ ино коумирослоужению, арианъскѫѭ хоулѫ изобрѣте· въ дьни бо прѣдърeченааго крьстианааго цѣсара Костантіна бѣ нѣкто презвутеръ отъ алеѯандръскыѫ сватыѫ божиѫ црькве пагоубьникъ образомъ и вьсѣкоѫ дьıавола и врага доушь нашихъ хоулы обрѣтельникъ пръвъи· тъ сватыимъ епископомъ и мѫченикомъ Петромъ божиюмъ авленииюмъ

отължченъ бысть отъ сватительскыѩ слоужьбы, образъ же отължчениѩ бысть сицѣ: ѩтоу бывъшоу сватоуоумоу Петроу воины, ѩже бѣаше посълалъ цѣсарь Диоклитианъ на оубиениѥ ѥго, и връженоу бывъшоу въ темницж, бысть, по обычаю молаштоу са ѥмоу въ полоуношти, видѣти юношж красьна стоѩшта прѣдь нимь, облѣчена въ котыгж льнѣнж раздъранж отъ горы доже до долоу, и обѣма ржкама ѥго имѫша за обѣ полѣ ризьнѣи, и закрываѭшта обнаженииѥ своѥ, да ѥмоу не бждеть видѣти голъ прьсии, и напрасно отврьзе оуста своѩ сватъи Петръ и рече: господи, кто ти ѥсть раздъралъ котыгж; онъ же рече: Арии раздъра ми на двоѥ, нъ блюди са, да не простиши ѥго и да не приимеши ѥго въ обьштениѥ, и да не отрѣшиши ѥго отължчениѩ, Арии бо и въ нынѣшьнѣмь и въ бждмштии вѣкъ да бждеть отължченъ отъ славы божиѩ: призови же Ахилаж и Алеѯандра, оба презвутера, за не коньчаваѭштоу тебѣ мжчениѥ та прѣѥмлѣта по радоу епископьскыи столъ, заповѣждь же има, да и та не приимета ѥго на обьштениѥ, и се рекъ господь безвѣсти бысть отъ очию ѥго. вьсе же сътворивъ прѣподобьныи епископъ Петръ съконьча са въ добрѣ исповѣдании. разоумѣвъ же Арии, ѩко оста въ отължчении, нача о коупьнѣ сжштьнѣи и сватѣи троици вьсждоу въ Алеѯан'дрии хоульны оусты износити и божьствьна' писаниѩ отврьнь крѫч'маѩвати, сыноу и словоу божию рождьшоуоумоу са отъ него безначально прѣжде вѣкъ штоуждоу быти сжштиѩ отьча, и съ зъдании вьчинѣти дрьзнж скврьньныи и нечистыи того, им'же вьса

бъıша, ıаже на небесехъ и на земи, видимаıа и невидимаıа. симъ поздѣ нѣкъгда въ слоуха въшедъшемъ мѣпенааго чьстьнааго Костантина цѣсара не прѣзьрѣ, нъ книгъı написавъ и посълавъ того пооуштаааше, ово наказаниıемъ, ово епитимиѭ, да са останетъ оуже к томоу отъ таковъıѧ богоборънъıѧ хоулъı, и ıако разоумѣ, также прѣбъıвати ıемоу· не оуправивъшоу зъли тоѧ тоу абиıе Арию отъ Алеѯандриѧ въ костантинь градъ прити скоро повелѣ, да отъвѣштаıетъ, како дрьзнѫ хоулити бога. таче цѣсарь съвъравъ отъ вьсѫдоу сватъıѧ епископъı въ никенскъı градъ числомъ тии съказа имъ о богоборьнѣи тои боуи ереси обрѣтениıе, и пооусти ѧ, да са помолатъ владъıцѣ Христосоу, да съпоборетъ за истинънѫѭ и правѫѭ вѣрѫ иже прѣхвальнии отьци, съдѣиствьникъı имѫште сватъıи доухъ, и тѣмь дъıхаѭште июденскъıѧ оубо подобьнъıѧ ереси отъвръгоша изобрѣтениıе и ıаже тоѧ новѣиши· то то молитвами побѣдиша· пришъдъшоу бо ıемоу отъ алеѯандрииска града и въ сватъıихъ съборъ въшедъшоу, прѣзоръствоу безоумъноуоумоу съпомагаѭштоу ıемоу, исповѣда скврьнѫѭ своѭ хоулѫ. божьствении же отьци льсть обличивъше истiнънѫѭ и нераздѣлıаıемѫѭ вѣрѫ ıединосѫштиıа троичьнаго вьсемоу подъ сльньцоу живѫштиiм вѣрънъıимъ прѣдаша, повѣдавъшии Коньстатиноу цѣсароу также вѣровати, акъı състольникоу сѫштоу оуставьıению правъıѧ вѣръı, иже приимъ и вѣровавъ, отъ бога бъıти вѣрьноуоумоу прѣданию, и чисти и приимати, повелѣниıемъ же цѣсаремъ вьсѫдоу по вьсеи земи та дръжати коуп'но сѫштѫѭ вѣрѫ отьца и

сына и свѧтаго доуха заповѣда много, иже оставивъше къ главизнѣ придѣмъ. вьсѣхъ бо вѣкъ видимыхъ и невидимыихъ промысльникъ богъ, иже Арнема прѣдъ чловѣкы похоулены и сь тварьми вьчьтены. жтробьныимъ подвизаниемъ женомъ бѣаше, иже въ мотылы мѣсто нечистыѧ жтробы жтробѫ вьсѫ изваливъ заждемь нечистыи тъ пакы свѣтиломъ свѣта доживи до отъхода прѣподобьнъиихъ отьць достоиньнь жизни своиеѧ коньць обрѣте· подобааше бо осмрадивъшоуоумоу христосовами хоулами на смрадьнѣ мѣстѣ съконьчати житие. сим' же тако прѣславьнѣ господьмь Исоу Христомъ чоудесемъ бывающтемъ лѣтоу прѣшедъшоу мирьныи врагъ велиы поставьюетъ съсждъ свои, акы вътораго Арна на правжѫ вѣрж, цѣсара Оуала, иже безаконьнѣи сы и акы инъ Ахаавъ на свѧтыѧ божиѧ цръкви вьзвѣси сѧ, ов'навьмѧ вьсѫ арниевѫ хоулѫ и повелѣ вьсѧ свѧтыѧ божиѧ цръкви правовѣрънъиихъ затворити, не творити вь нихъ обычьныихъ слоужьбъ и овы ихъ скньница сътвори, овы же и разарати покоушааше сѧ· дръжа же таковаы неоутѣшимаы скрьбь на многа врѣмена. въ тои же врѣмѧ бѣ нѣк'то мѫжь въ поустыни на въстоцѣ агтельскомъ житиемъ живыи на земи, именемь Исакии, тъ по обычаю съ небесе божии гласъ слышавъ велаште сьнити изъ поустына и прити въ градь коньстатинь, не ослоушавъ сѧ сьниде изъ поустына и приде въ нареченыи градъ, и обрѣте богоборъныѧ ереси потопъ доушьныи, и по милостивѣѣмь Иеремии пророцѣ огнь възгорѣ сѧ въ жтробѣ иего, и обьхождааше вьсждоу. по божию же

попоуштению наказающтоуоумоу присно на пользѫноѥ бъıстъ рать велика отъ поганъıихъ, и събъравъше плъкъı своѩ прѣплоувъше рѣкѫ рекѫмѫѭ Доунавъ плѣнѣахѫ Өракнѭ· скрьбь же и печаль неходѫ имѣахѫ граждане. тъгда цѣсарь Оуалъ и тъ събъравъ воѩ своѩ готовьѣше са изити на сѫпостатъı· и бъıстъ исходаштѹ ѥмоу на поле гладатъ вои своихъ разгорѣвъ са сватъıимъ доухомъ, акъı инъ Даниилъ о Соусанѣ, сватъıи отьцъ наш Исакии пристѫпи къ зълочьстъноуоумоу глагола· цѣсароу, отврьзи цръкви правовѣрънъıхъ и оуправитъ ти господь пѫть твои прѣдь тобоѭ. онъ же видѣвъ и въ таковъ ништи образѣ и въ прътиштихъ старца прѣобидѣ и, и не отъвѣшта ѥмоу ни ѥдного словесе, не во бѣ тъгда тоу ни слѣда чрьноризъчьска. таче пакъı на оутрнѣ исходаштоу ѥмоу ста прѣдь нимъ и рече цасароу· отврьзи цръкви правовѣрънъıихъ и одолѣѥши врагомъ твоимъ и възвратиши са съ миромъ. цѣсарь же словеси силѫ почоувъ, ѥже рече сватъıи, ѣко обратиши са съ миромъ, съвѣтовааше съ съвѣтникъı своими, да отврьзѫтъ црькъви· препоситъ же и прочии, иже бѣахѫ отъ ариевъı зълъıѩ вѣрьı, паче съвратиша цѣсарѣ и нарѫгавъше са ѥмоу и оусмиѣвъше са словесемъ ѥго шибаахѫ и хрьзанъı· послоушавъ же ихъ цѣсарь прѣобидѣвъ и поиде. въгодьникъ же божии беспрѣстани молѣше бога, да въ скорѣ сътворитъ помоштъ о правѣи вѣрѣ. по дъвою же дьнию оучинивъ цѣсарь воѩ своѩ исхождааше на рать. блаженъıи же прѣставъ и на пѫти прїстѫпи къ немоу и имъ за оуздѫ коньѣ ѥго ставьѣше и глагола· отврьзи цръкви правовѣрънъıихъ.

онъ же по обычаю своюемъ непрѣклоненъ прѣбыстъ· сѫштии же близъ цѣсара биıахѫ и, да отъстѫпитъ, и не можаахѫ отътръгнѫти юго· бystъ же отъ того плиштъ, и сътекоша сѧ мнози и различьно къждо биıахѫ и, ови прѫтиюмъ, ови бичи, а дроузии жьзлиюмъ, и юдва нѣкого себѣ богꙋ попоустивъшоу възмогоша отътръгнѫти рѫцѣ юго отъ оуздꙑ коньнꙑѩ цѣсара. тъгда цѣсаръ Оуалъ възбѣсивъ сѧ възьрѣвъ сѣмо онамо видѣ мѣсто нѣкако акꙑ вапѫ сѫштѫ исак'шѫ и тинꙑ смрьдаштѫ пльнѫ и лѣсъ частъ вь нѥи и трьнию зѣло люто и кѫпиниѥ, въ нѥже мѣсто аште въпадетъ какъ любо скотъ, то к томоу живо не излѣзетъ· съмотривъ оубо цѣсарь мѣсто то и оувѣдѣвъ, ꙗко сѣть съмрьтъна юстъ, повелѣ вьврѣшти и тоу и иде пѫтьмъ своимъ. въвръженоу же бывъшꙋ добьюмоу исповѣд'никоу христосовоу Исакиоу въ съмрьтънѫѭ пѫчинѫ прѣбыстъ цѣлъ, не примъ никакогоже зъла, абию бо силоѭ господа нашего Ісоус Христоса пришъдъша дъва аггела издр . . . ста и ис тинꙑ тоѩ и изведъша и постависта на пѫти и рекоста юмоу· миръ тебѣ, крѣпи сѧ и възмѫжаи, и се рек'ша отидоста отъ нѥго. вь себѣ же бывъ прѣклонивъ колѣнѣ благодарьстві бога, творяштаагѡ промꙑслꙑ многꙑ о рабѣхъ своихъ. въставъ же отъ молитвꙑ и текъ инѣмь пѫтьмь прѣдъвари цѣсара и пакꙑ имъ за оуздѫ коня цѣсара рече къ цѣсароу дръзостьѭ· тꙑ оубо, ѡ цѣсароу, оуморити мѧ хотѣаше, въвръгъ мѧ въ тинѫ, нъ господь Ісоус Христос хоулимꙑи тобоѭ оживи мѧ, изведъ мѧ изъ сѣти твоюѩ на обличениѥ непокорънаагѡ твоюго оума· да и нꙑнѣ пооуштаѭ тѧ.

послоушаи мене и отврьзи црькви правовѣрьныихъ и отъдаждь ѧ и одолѣѥши рати, на нѭже идеши, и възвратиши сѧ мирьнѣ, и бѫдетъ на хвалѫ хвалѥниѩ. цѣсарь же видѣвъ блаженааго и свѣтьльство лица ѥго и словесьнѫѭ дрьзость акы забывъ сѧ не може отьвѣштати ѥмѹ словесе. таче по малѣ часѣ глагола цѣсаръ къ блаженоуоумоу· да аште оубо не отврьзѫ ни отъдамъ црькъве правовѣрьныихъ, то что бѫдетъ того дѣлѣма; тъгда разгнѣвавъ сѧ сватыимъ доухомъ вьгодьникъ христосовъ по пророцѣ Илии на Ахава цѣсара издраилитска, тако и ныни прорече цѣсароу Оуалоу глаголѧ· добро ти бѣ оубо, цѣсароу, послоушавъшоу мене отврѣсти и отъдати црькви правовѣрьныихъ и шьдъшоу възвратити сѧ мирьнѣ· нъ ѥлма не послоуша мене ни прѣклони сѧ, то аште ты шьдъ на рать и живъ обратиши сѧ, то да вѣси, ꙗко нѣстъ господ' глаголалъ ныниѩ мьноѭ· идеши бо на рать и сьнидеши сѧ и не възможеши стати противѫ врагомъ своимъ и побѣгнеши отъ лица ихъ и поженѫтъ тѧ и вьбѣгнеши въ храминѫ и тоу живъ огнѥмъ съгориши, и тъгда оувѣси въ часъ бѣды твоѥѧ, ꙗко естъ богъ на небесехъ иже тобоѭ хоулимыи. си слышавъ цѣсарь Оуалъ призъва д'ва болꙗрина, имѧ ѥд'номоу Саторникъ а дроугоуоумоу Оуиктор', прѣдастъ има прѣподобьнааго глаголѧ· затворита и вь темници съ вьсѣкоѭ скрьбьѭ и веригы наложита на выѭ ѥмоу, доньдеже обраштѫ сѧ оуморѫ и по сѹѥтьнѣѣмъ ѥго пророчении. тъгда блаженыи Исакии осклабивъ сѧ малы рече цѣсарю· ѭже ти глаголахъ, аште ты възвра-

тиши сѧ живъ, то нѣстъ господь глаголалъ мъноѭ. идє жє цѣсарь пѫтьмь своимъ. прѣждє рєчєнаа жє славьнаꙗ мѫжа поимъша блажєнааго Исаӥна вєдоста и затвориста и, ꙗкожє повєлѣно има бѣстъ цѣсарємъ. въшъдъ жє сватꙑи вь тьмьницѫ нє прѣсташє нощть и дьнь съ слъзами молѧ бога призьрѣти на стадо своє и въ скорѣ посълати ѥмоу помоштъ. дошьдъшоу жє цѣсароу ѥдного града близъ Доунава съглѧдавъ воѩ своѩ и съвѣштавъ сѧ сь ними нарєчє дьнь, вь ньжє сьнидєтъ сѧ сь ратьникꙑ· съшєдъшоу жє сѧ ѥмоу нє можє стати противѫ ратникомъ, нъ плєшти въдавъ побѣжє отъ лица ихъ· они жє жєнѣахѫ вь слѣдъ, и бѣжѧ доидє сєла и обрѣтъ плѣвьницѫ отвръстѫ въскочи вь нѭ и съ прєпоситомъ, ижє развраштааше доушѫ ѥго· жєнѫштии жє погани видѣвъшє, ꙗко въ плѣвьницѫ въскочи бѣжѧ, въземъшє огнь запалиша плѣвьницѫ и съжєгоша и вь нєи, и тъ мѫчимъ тоу прѣдастъ доушѫ по прорєчєнию раба божиꙗ Исаӥꙗ. оставъшии жє вои придоша вь Срѣмъ градъ и посълаша сълꙑ къ цѣсароу Гратиꙗноу повѣдаѭштє о бꙑсѣхъ бꙑвъшиихъ, ижє абиѥ пришєдъ въ прѣждє нарєчєнꙑи градъ Срѣмъ по божию нарєчєнию постави имъ цѣсарꙗ имєнємь Өєѡдосиꙗ, мѫжа вѣрьна и хръстолюбива и правовѣрьна, ѥштє жє нє кръштєноу сѫштоу добꙗ сѫшта и храбъра. съ сьвѣтомъ жє обою цѣсароу съставиша рать на поганꙑ оужєгъшаѩ Оуала цѣсара. и съ дѣиствомъ господа нашєго Їсоус Христоса, и ово ихъ избиша, ово жє прогнаша, множаишии жє ихъ въ Доунавѣ бѣжаштє истопиѭша, и тако Гратиꙗнъ и Өєѡдосии цѣсара възаста побѣдѫ, и по одо-

лѣнии томь Гратиꙗнъ цѣсаръ иде въ Римъ, а Ѳеѡдосии въ късנатинѣ градъ. дошъдъ же Солоуна града въ ѧзѫ въпаде и разболѣ сѧ· призъвавъ же епискꙋпа солоунъска града, именемь Ахолиа, пыталаше, кѫѭ вѣрѫ дръжитъ· ономоу же рекшоу· нѣстъ дошъла западъныихъ странъ ариꙗнъскаꙗ хоула, ни възможе прѣльстити бывъшеѥ тѣмь нечъстъноѥ богоборниѥ, нъ прѣданѫѭ ис прьва апостолы вѣрѫ дръжимъ, тъгда цѣсарь Ѳеѡдосии съ чьстиѭ то примъ проса сватаего кръштениꙗ, и крьсти сѧ тоу сѫштиимъ епископомъ Ахолиѥмъ Солоуна града въ имѧ отьца и сына и сватаего доуха. оустрабивъ же сѧ по многѣхъ дьнехъ въ костантинѣ градъ приде· въ то же врѣмѧ Григории наньзиꙗнъскыи епископъ вънѫтрь въ градѣ въ малѣ црькви съборы творѣаше, събираѩ и оутврьждаѩ народъ оученииемъ своимъ о правѣи вѣрѣ, ꙗже црькы по томъ цѣсаремъ повелѣниѥмъ създана быст҆, и нарече сѧ Анастасиа. въвръгъшаꙗ же боларина блаженааго Исакиꙗ въ темницѫ, Саторникъ и Оуикторъ, вълѣзъша въ тьмницѫ къ блаженꙋоумоу Исакию глаголаста ѥмоу· моли сѧ богоу, отьче, ꙗко цѣсарь побѣди ратьникы, и се градетъ. глагола има осклабивъ сѧ малы· вѣдѣ, чадо моѥ, градѫштааго вѣрънааго цѣсарѣ Ѳеѡдосиꙗ, злодѣи бо Иоуал҆ приѩ сѫдъ подобьнъ тебѣ коупьно съ препоситомъ, смрадъ бо съжежениꙗ ѥю ѥште въ ноздрехъ моихъ ѥстъ. тъгда чоудивъша сѧ и поклонивъша сѧ абиѥ изидоста и сърѣт҆ша цѣсара съповѣдаста ѥмоу вьсе ѥже о сватѣемь Исакии и о прорицании ѥго, ѥже вь лице глагола окааноуоумоу Оуалоу, и како събы

сѧ ѥмоу. слышавъ же то цѣсарь чоуди сѧ мѫжоу томоу и абиѥ повелѣ привести и съ вьсѣкоѭ чьстиѭ въ полаты цѣсара. шьдъша же славьнаꙗ та мѫжа съ потъштаниѥмь вь тьмницѫ припадоста къ ногама прѣподобьнааго и молꙑста сѧ молити сѧ ѥмоу за нꙗ къ богоу, разоумѣвъша, ꙗко пророкъ ѥстъ, имже събꙑша сѧ ѥмоу вьсѧ прорицаниꙗ, и изведъша и ис темница приведоста и къ цѣсароу· цѣсарь же изъшьдъ противѫ ѥмоу поклони сѧ ѥмоу и проси молитвꙑ отъ нѥго. сватꙑи же помоли сѧ и цѣлова и и съповѣда ѥмоу вьсе о зьлочьстьнѣѣмь Оуалѣ· онъ же слꙑшавъ и съжаливъ си о напасти сватꙑихъ црькъвъ абиѥ казнь заповѣда и кънигꙑ написавъ посъла на нарочита мѣста заповѣдаѭшта сице· цѣсарь Θеωдосии побѣдникъ самодръжецъ къ вьсѣмъ арианъскомъ таибьникомъ· вѣдомо да бѫдетъ вамъ, ꙗко отъ дьнешьнꙗаго дьне, аште да сѧ обраштетъ кто отъ васъ вънѫтрь града събираѧ въ цръкви правовѣрнꙑихъ, то съмрьтьнѫѭ казнь приметъ, и ѫже сватꙑѧ цръкъви съ ратиѭ ѥсте прѣѩли, то и тꙑ оставивъше вънѣ града прѣбꙑваите. възвѣсти же и къ старѣишинѣ имъ, иже бѣ въ то врѣмѧ старѣишина арианомъ, именемъ Димофилъ, сице глагола· вѣроуи вь никеискаато събора заповѣди и примири сѧ съ правовѣрънꙑими. Димофилоу же отъбѣгъшоу цѣсара повелѣниꙗ и съвъкоупьѥниꙗ и съмирениꙗ въздa ѥмоу нарѣчниѥ цѣсарь глагола· мира и съвъкоупьѥниꙗ бѣгаѥши, да бѣгати ти отъ сватꙑихъ цръкъвъ велѭ. слꙑшавъ же то Димофилъ призъвавъ въ црькъве вьсѧ ариꙗнꙑ глагола к нимъ· братиꙗ, цѣсарь чловѣ-

колюбивъ ѥстъ и свои вѣрѣ цръкъвъ проситъ, тихо възвѣстивъ намъ, ѫже, рече, ратиѭ и мѧтежемь цръкъви възѧсте, то ты мирьнѣ отъдадите, да вѣсте же, ꙗко отъ дьнешьнꙗаго дьне повелѣно ны ѥстъ вьнѣ града събирати сѧ. то рекъ изиде вънъ града съ людьми своими и тоу съборы творꙗаше прокоѥ. такого же ариани до четырь десѧтъ лѣтъ правовѣрьныихъ цръкви дръжаша, Ѳеѡдосиѥмъ же кръстиꙗньнымъ цѣсаремъ не тъчиѭ ицръкъвъ нъ и из града изгънани быша и прѣѩша црькъви правовѣрьнии. не замоудивъ же цѣсарь съборъ епископьскыи сътвори о правовѣрѣ оутвьрдитъ никеньскѫѭ вѣрѫ и поставити въ къснатин҃и градѣ епископа и дати оустрои свѧтыимъ црькъвамъ вьсѣмъ людемь. повелѣ же цѣсарь Ѳеѡдосии прити на съборъ и старѣишинамъ еретичьскамъ· събраша же сѧ коупносѫштаꙗ вѣры отъ Алеѯандриꙗ Тимоѳеи, отъ Иероусалима же Кѵрилъ и Мелетии отъ Антиѡхиꙗ, бѣаше же тоу Григории наꙁианъскыи и Ахолии отъ Солоуна и инии съ ними мьнози, бѣаше же вьсѣхъ р҃и· отъ ариевы же и македона страны Елеѵси Маркианъ ламѱачьскыи и Еѵдии ефесъскыи и Маръ халкидоньскы и прочии, вьсѣхъ бѣ л҃ѕ, отъ нихъ же наиваште отъ елиспонтьскыихъ и отъ асиискыихъ градовъ бѣахѫ. събраша же сѧ мѣсѧца маиа епископи же и цѣсарь и свѧтыи отьць нашь исповѣдьникъ Исакии и вьсѣчьскы сѧ дѣаша присъвъкоупити ѧ хотѧште къ правѣи и коупносѫштьнѣи вѣрѣ· они же мало радивъше о томь и оувѣштаниы . . ни къ кѫѭ наимѣнивъше рѣша· волимъ арианьскѫѭ вѣрѫ неже къ коупносѫштию приложити сѧ,

и тако имъ изглаголавъшемъ изгънаша ѫ изъ събора цръкъвънааго, ıеште же изъ самого того града, отъвръгъшемъ сѧ правꙑѩ вѣрꙑ. оутврьдивъше же никеискѫѭ свѧтѫѭ правѫѭ вѣрѫ коуп'но и ти оуставиша оустав' вѣрꙑ· цѣсарь же о поставлıении епископа къснатинꙗ града къ епископомъ глагола, да постават', и нарекоша Нек'тарнꙗ нѣкого, мѫжа именита и доброговѣина. кротъка образомъ, отъ болѣръска рода сѫшта, и дръжаштоу тъгда епар'шъскꙑи санъ· приведенъ же бꙑстъ людьми на епископьство и поставлıенъ бꙑстъ свѧтꙑими отьци р҃н, сѫштоу тоу и хрьстолюбивоуоумоу цѣсароу Θеѡдосию и чьстьноуоумоу отьцоу нашемꙋ Исакию. тъгда оубо оуставъ оуставиша, да и къснатинѣ града епископъ тожде старѣишинъство да иматъ и тѫжде чьсть, ıѫже и римъска града епископъ, за не нареченъ бꙑстъ Новꙑи Римъ. симъ вьсѣмъ сице бꙑвъшемъ въ скорѣ и съборъ епископъскꙑи конецъ приѩ на славѫ господа нашего Їсоус Христоса. тъгда блаженꙑи Исакии радоуѩ сѧ о оустроıении цръкъвнѣѣмъ и правꙑѩ вѣрꙑ, и тъ прослав(и) бога о вьсѣхъ чоудесехъ, ѫже сътвори. мꙑслıаштоу же ıемоу абие ити въ поустꙑнѭ, отъ нѭдоуже божиıемъ ıавлıениимъ приде сѣмо на дѣло, ıеже и съконьча· оувѣдѣвъша же многашди наимѣнаıа славънаıа мѫжа Саторнинъ и Оуктор', пристѫпьша къ прѣподобьноуоумоу молıаста сѧ, да ıею не оставитъ. онъ же, ıако отьць доуховьнъ, став(л)ıаше ıа глаголѧ господоу посибѣвшоу коньчати дѣло, на неже тъ нꙑ ıестъ посълалъ, подобаатъ възвратившоу сѧ мьнѣ дръжат(и) сѧ по своıе дѣло въздръжаниıа. вѣрьнаıа же

та мѫжа моласта са ієм(ꙋ) съ слъзами приѩти моление ією. разоумѣвъ же блаженъıи доуховънѫѩ ією любъве, ѩже имата къ нѥмоу, рече к нима· мьнѣ оубо желание ієсть възвратити са, отъ нѫд(ꙋ)же ієсмъ пришелъ, нъ ієл'ма ѩко раба христова любъве имата, покоити моѩ хоудость, то, ієже ва рекѫ акъı отьць, то послоушаита· иже ваю варивъ сътворитъ ми хъızинѫ сѣсти ми вь нѥи, то тоу бѫдетъ ми житиѥ дожии до исхода доуша моіеѩ. послоушаста же мѫжа та словесъ прѣподобьнъıихъ ієго и бѣаста реташта са оба, къто ією варивъ съжиждетъ іємоу клѣть· Саторнинъ же имѣаше село вьнѣ града не далече града, такожде же и Оуик'торъ имѣаше, и тъ оу приморьꙗ, и начаста зъдати оба въ имa блаженааго Исаакиа. Саторнинъ же много мѫдръство въсприимъ, оумъıсливъ правьдѫ, ѩко мѫжь тъ мльчаливѫ жизнь ієсть объıклъ, и не трѣбоуієтъ инъıꙗ красенъ хлѣвинъ, сътвори іємоу клѣть дъвопомоститѫ, и вьсѣчъскъı съвръшивъ ѭ приде къ блаженꙋмоу и глагола іємоу· се, сътворихъ клѣть, ѩкоже ієси повелѣлъ, въшъдъ живи вь нѥи. въшедъ же сватъıи отьцъ нашъ вь клѣть и видѣвъ ѭ безмльвьнѫ годѣ іємоу бъıстъ и сѣде вь нѥи съ многомъ оусрьдиіемъ. Оуикторъ же бѣаше прѣградилъ много мѣсто многамъ хлѣвинамъ и великамъ, оувѣдѣвъ же ѩко варилъ ієсть Саторнинъ, печальнъ бъıстъ зѣло, и въшъдъ къ прѣподобьноуоумоу вь клѣть покланꙗаше са іємоу мола и, да бъı и то мѣсто съзъданоіе о имени ієго прѣѩлъ. прѣподобън'ıи же мѫжь, акъı отьць чадолюбивъ, прѣпирааше и глагола'ни, чадо, не тако тажько си твори, господьнꙗ ієстъ

заповѣдь, юже глаголетъ, бжди вамъ еи еи и ни ни, а юже лише того, то отъ проньıра юстъ· на нѥмъже оубо мѣстѣ господь съподобилъ мѧ юстъ сѣсти, то на томъ подоба ми юстъ сѣдѣти мльчаште дожии до коньца жизни моюѩ, и помоливъ сѧ за нѩ отъпоусти мирьнѣ. и бѣаше блаженьıи Исакии живъı аггельско житиѥ. многаш'ди же мѣненаıа она славънаıа мжжа не ядѣаста прѣжде въ полатж къ цѣсарю, аште не рано вь зора шьдъша кь прѣподобьноуоумоу покланıаста сѧ юмоу, и тако благословьюниѥ възъмъша отъхождааста радоуѭшта сѧ. многомъ же инѣмъ повѣдаѭшта о прѣподобьнѣмъ на рьвъность доуховьнжѭ въстависта, и прихождаахж отъ вьсждоу къ нѥмоу по вьсѧ дьни възграждаюми и оутврьждаюми о вѣрѣ господьнии прѣподобьнъıимъ словесъı юго. мнози же молıаахж и прити юмоу въ домъı ихъ, да помолитъ сѧ богоу за нѩ, онъ же видѧ вѣрж ихъ и не прѣзорьство показоуѩ хаждааше, аште ли да сълоучааше сѧ нѣ оу кого оумоудити юмоу, то изъхождааше ноштиѭ и вратомъ градъньıимъ затвореномъ сжштемъ стоıаше и молитвж творѣаше къ богоу и прѣкрьштааше врата и сама сѧ отврьзаахж, и тако хождааше въ клѣть своѭ. и вѣрьньıи же цѣсарь Θеωдосии прихождааше к нѥмоу и молıаше и, да поминаютъ и въ свѧтъıихъ юго молитвахъ, и господь рекъıи· иждe юста дъва или трию събрани въ моѥ имѧ, то тоу юсмъ посрѣдоу ихъ. тъ на славж свѧтааго своюго имене изволи оумножити сѧ словесъноуоумоу стадоу бъгодника своюго· ıакоже бо вельгласьнаıа тржба тржбашти въставьıаютъ многъı на въплъчениѥ рати, тако

небесьскоıє житиıє прѣподобьнааго отьца нашего Исаакıа вьсѫдоу же и вьсѣмо проповѣдаıємо на аггельскоıє се житиıє многы приведе, не бо бѣаше ıєште тоу никакоже чрьноризьца. тъгда видѣвъ Саторнинъ божиıѫ множаштѫ са братиıѫ, многѫ имы любьве къ рабоу божию отъдастъ ıємоу вьсе то село, да бѫдетъ властиıѫ ıємоу на манастиръ. бѣаше же блаженъıи ıако свѣтило вь тьмнѣ мѣстѣ свѣта са. аште же са сълоучааше къгда идѫштоу ıємоу въ градъı съ възъвавъшиимъ ıєго въ домы своıа благословьıєниıа ради, ти аште прошааше кто отъ ништиихъ нѣчьсо дати себѣ, то аште са сълоучааше не имѣти ıємоу ничьсоже дати ıємоу, то котыгѫ съвлѣкъ съ себе дадѣаше ништоуоумоу· тако же твораше вьса лѣта житиıа своıєго, господоу работаıа, въ молитвахъ прѣбъıваıа, любостраньниıє твора, ништелюбиıє застѫпаıа, памать сватъıихъ твора, добродръзостенъ, некоторичьнъ, безълобенъ, безгнѣвьнъ, пооучаливъ, въ кротости оуча приходаштаıа къ правѣи вѣрѣ, заповѣдаıа и съвѣдѣтельствоуıа о вьсѣхъ исповѣдати и славити неразʼдѣлıаıємѫıѫ и коупʼносѫштѫıѫ троицѫ отьца и сына и сватаaго доуха, ıако тѣмъ доброчьстъиъıимъ исповѣданиимъ съпасениıє чловѣчьско състоитъ са, и ино же много поучаıа не прѣста ни оумлъкиѫ отъ добра. състарѣвъ же са оубо въ добрѣ старости доиде коньца житию, и съзъвавъ вьсе ıєже о Христосѣ доуховьноıє ıєго стадо, поучивъ ıа словесы многы тврьдомъ и непозыбномъ прѣбъıвати на камени вѣры господьнıа прѣдастъ прѣштедроуоумоу богоу. бъıстъ же плачь въ братии ıєго ради. оуслъıша

же и крьстиꙗн҄ыи цѣсарь Ѳеѡдѡсии о н҃емъ, ꙗко оуже
оусьпе, и тѫжааше ѕѣло, посъла же кръкꙑгѫ, да вьло-
живъше вь н҃ѫ чьстьноѥ тѣло прѣподобьна'го приве-
зѫтъ вь великѫѭ цръкъве, ꙗже тъгда Ирини нарицаа-
ше сѧ, и отъ тѫдоу и пакы несѫтъ на погребениѥ. и то-
моу бывъшоу обноштьницѫ творишѧ въ намѣн҃енѣи
цръкъвѣ, и тако на оутриꙗ вьсь градъ коупно съ архи-
епископомъ и съ вьсѣмь клиросомъ съ хваламии и
пѣсньми доуховън҄ыими несошѧ и провождаѭште дожии
до погребениꙗ· Аурилиꙗнъ же ѥдинъ отъ славън҄ыихъ
цѣсарь мѫжь противѫ манастыроу отьца Исак҃иа на по-
лоуноштъ създа цръкъве свѧта'го пръвомѫченика Сте-
фана, въ врѣмѧ же изношениꙗ тръблаженааго Исак҃иꙗ
постави помоштъ на пѫти прѣдъ манастыремъ множь-
ство мѫжъ много, да въсхытивъше донесѫтъ моштии
свѧтааго отьца нашего Исаак҃иꙗ въ прѣжде реченѫѭ
цръкъве благословлениꙗ ради и положити и тоу, ꙗкоже
и бысть. тако оубо изволи положити сѧ въ цръкъви
свѧтааго пръвомѫченика Стефана о деснѫѭ свѧтꙑѩ тре-
пезы вънѫтрь въ олтари. оученици же ѥго печалоуѭште
си възвратишѧ сѧ въ манастырь, не далече сѫштоу отъ
прѣжде реченꙑѩ цръкъве. сконьча же сѧ свѧтꙑи отьць
нашъ и исповѣдникъ Исак҃ии мѣсѧца марта к҃а, цѣсарь-
ствоуѭштоу христолюбивоуоумоу цѣсарю Ѳеѡдосию на
славѫ господоу нашемоу Ісоус Христосоу, ѥмоуже слава
и дръжава вь вѣкꙑ вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта кв҃. мѫченіє сватоую Трофима и Єукарпиѡна.

Мъногоу бывъшоу плиштоу и матежоу, любимаа братиє, и горьцѣ прѣташтоу цѣсароу на божиѩ рабы, люто же зъло дѣлаѭштемъ по вьса мѣста кназемъ и новы и люты изобрѣтаѭште мѫкы, лежаахѫ бо дарове мнози отъ цѣсара, да иже обрѣтъ крьстиıана прѣдастъ, то тъ да възьметъ дары, и тако вьсѣкоѩ пакости и вьсѣкоѩ бѣды вьса вьсѭдоу испльниша са, господь же помагааше вьсѣмъ подвизаѭштинмъ са на мѫченіє, ıакоже бысть о славьнȣю мѫченикоу Трофимѣ и Єукарпиѡнѣ. сиıа оубо сватаıа мѫченика воина бѣаста оу того къназа мѫчаштааго крьстиıаны, инъ же никтоже не бѣаше ıемоу извѣстенъ развѣ сею о мѫчении, люта бо и нечловѣчьска сѫшта на божиѩ рабы быста лютѣиша· посълана же быста Трофимъ и Єукарпиѡнъ мѫчитъ рекомыѩ рабы божиѩ, съвазати же вьса приобьштаваѭштаѩ са к н҃имъ и тожде вѣры сѫштаѩ. идоста же примышлѣѭшта горькыѩ мѫкы. тако оубо мыслаштема има бысть нѣчто сіце невѣрънымъ неизвѣсто, вѣрьнымъ же и зѣло извѣсто· огнь бо многъ съ великомъ шоумомъ на въздоусѣ въ инѫ гласъ испоуштааше· камо са подвизаıета, Трофиме и Єукарпиѡне; по ч’то ли рабомъ моимъ прѣтита; не прѣкодолѣıета тѣмь ниже ихъ побѣдита, нъ бѫдета и ва сь н҃ими, тако мьнѣ миловавъшоу ва. се слышавъша лютаıа та и соуровала и нечловѣка падоста на земи, не

сътрѫпѣвъша ни вида того ни гласа, долоу клачашта и лици закрывающта, к'то сиї ѥстъ, рекоста, великыи богъ, ꙗвивыи са и глаголавыи къ нама; блажена бѣховѣ была, аште бѣховѣ раба ѥго была. се има съ великомъ страхъмъ глаголѫштема раздра са огнѥныи облакъ и ста, и гласъ из' нѥго бꙑстъ· въстанѣта, глаголꙗ, и покаита са, и грѣси ваю оставьꙗѫтъ са, и ꙗко оуставивъша са въстаста съ пѣваниимъ и видѣста нѣкого въ бѣлахъ ризахъ по срѣдѣ облака сѣдашта, многы же прѣстоꙗшта· оужасъша же са вида того рекоста· приими на, господи, отвѣтъ творaштема, о нѥхъже съгрѣшиховѣ. то има рек'шема безвѣсти абиѥ бꙑстъ облакъ. сиꙗ же плакаста са и тѫжааста о томь, ѥже сътвориста зѣло много, и молꙗаста съ слъзами припадаѭшта, проштениꙗ просашта о съгрѣшениихъ ѥю. пришьдъшема же има близъ Никомидиѧ живѫштии въ градѣ надѣахѫ са зѣло нѣч'то приꙗти отъ нѥю сѫштиимъ тоу крьстиꙗномъ· она же абиѥ пришьдъша къ претороу, ѥже ѥстъ сѫдиште, идеже има бѣаше повелѣлъ прѣбывати кънязъ, забыста же, о нѥмьже бѣаста посълана, ни цѣсара закона ни заповѣдии помьнѣ'ста, нъ паче божии законъ изволиста, ѥже ѥстъ съпасениѥ доуши и тѣлоу. вьлѣзъша же въ тьмницѫ раздрѣшиста абиѥ сѫштаѧ тоу, братиѭ ѧ нарицаѭшта, бывъшеѥ же ꙗвлѥниѥ съповѣдаѭшта, и ꙗко и вѣ хоштевѣ крьстиꙗна быти, повѣдааста, ꙗко многыимъ мьнѣаше са дѣлоу прѣславьноу быти, Трофимъ и Еукарпиѡнъ, словѫштаꙗ при лютости и при дръзости и кназемь посълана на крьстиꙗны мѫчитъ,

она же не брѣгъша повелѣниꙗ кнѧзъ паче крьстиꙗномъ
приꙗѥта. слышавъ же кнѧзь бывъшаꙗ приде вь Ни-
комидиѭ и призъвавъ ꙗ рече· что ва бысть, вьсѣхъ
чловѣкъ окааннѣишаꙗ; како тврьдѣи доуши ваю на-
прасно прѣмѣниста сѧ; отравена ли быста; повѣдита
ми, нъ оумъ ли ѥста погоубила; съберѣта оумъ и
помѧнѣта сѧ, да не тожде примета, ѥже многашди
инѣмъ сътвориста. она же отъвѣштавъша рекоста· за
нѥже твориховѣ, то оувѣдѣховѣ господа истинъноѥ
слово вѣдимоѥ, разоумѣховѣ, комѹ сътвориховѣ, сь
тѣми хоштевѣ быти, съ тѣми желаѥвѣ жити· ꙗроу-
да бы обрѣлъ лютѣишѧ и нечловѣчьнѣишѧ, да бышѧ
тажде и нама сьдѣлалы, ꙗже и вѣ о рабѣхъ божи-
ихъ, о исповѣдницѣхъ крьстиꙗньскы вѣры, с ними-
же и на да быховѣ съподобила сѧ· тѣми отъвѣшта-
ѥвѣ, о нихъже съгрѣшиховѣ. и то има рек'шема по-
велѣ кнѧзь бити ꙗ жъзанѥмъ по ребромъ и власѣномъ
соукномъ вьстирати раны ѥю, и не оуспѣ ничьсоже,
видѣаше же ꙗ сладьцѣ тръпѧшта· сетьнѣѥ же повѣ-
жденъ бывъ отъвѣтъ дастъ о нѥю, огню прѣдати ꙗ
повелѣ. она же и нанесеныѩ има раны добыѥ сътрь-
пѣвъша и съ пострадавъшиими причьтъша сѧ коуп'но
съ свѧтыими мѫченикы съподобиста сѧ приѩти не-
бесьскоѥ цѣсарьство. съконьчаста же сѧ свѧтаꙗ божиꙗ
мѫченика въ никомидиистѣ градѣ о Христосѣ господі
нашемъ, сь нимъ же отьцоу слава и дръжава съ свѧ-
тыимъ доухомь ныиꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ
аминъ.

Мѣсаца марта кг. мѫка сватаа̓го Дометиа и ꙋченикъ ѥго.

Ioꙋлианоꙋ тъгда пришедъшоу въ антиохинскъıи градъ, не бо ѥстъ цѣсаремъ того нарешти, довьлѣѥтъ бо ѥмоу безаконникомъ и прѣстѫпьникомъ зъвати и, за нѥ заповѣди божиѧ прѣстѫпивъшоу ѥмоу коумиромъ жрьти, тъ бо наоучивъ сѧ божиѥмъ словесемь и поставьѥнъ бывъ клиросѣ диꙗкъ и носивъ прѣчистыѧ таинъı въ олтари прѣстоꙗлъ слоужа прѣстѫпи свои санъ, паче же не прѣстѫпи, нъ того богъ ꙗко недостоина оукорь сътвори, ꙗко июдовѫ подражавъша прѣлесть· въшъдъ оубо въ антиохинскъıи градъ доброчьстънъıѧ гониꙗше, а иже ѫ гониꙗше, то тъıѧ прилюбьꙗше и кръмьꙗше, инъı же ноуждааше бога отъврѣшти сѧ, да съконьчаѥтъ сѧ реченоѥ апостолоу рекшоу· проньıривии же чловѣци и чародѣица на горьшеѥ прѣспѣѭтъ льсташтеи льстьми, стоѫштеи же на тврьдѣѥмъ камени рѫгаахѫ сѧ томоу, бѣаше бо мѫжь тъ не простъ и грѫбъ, нъ проказивъ славоѭ и имѣниѥмъ, възграждениыихъ на нѣсьцѣ доуша прѣльштаѫ· тъ оубо въшьдъ въ градъ въ црькъве великѫѭ, ѭже създа цѣсар҄ Коньстатинъ, оукори и безъчьствова ѭ, конѥмъ граждъ сътворивъ ѭ, а олтарь своѥмоу коноу отълѫчи стаꙗти. такова же и таковаꙗ зъла чьстънѣи божии цръкви показа. на того оубо нечьстиваа̓го рать въста отъ Ясури, и ноужда ѥмоу бѣаше ити вои· тъ же исхождааше на рать· идѫштоу же ѥмоу на пѫть нѣкотории

пристѫпивъше к҆ нѥмоу наваднша на праведника Дометиа· тъгда томитель сладьцѣ принмъ вадивъшаѩ тыѩ отъвѣшта глаголѧ· шъдъше приведѣте ми и· то слышавъше окаанни ради быша славаште томителю, да твръдо и непостѫпьно бѫдетъ иже отъ нѥго на крьстьяны бѣшенние, и тек҆ше къ пештерѣ свѧтааго Дометиꙗна видѣша и акы аггельскъ образъ имѫшта, стоѩшта и протагъша рѫцѣ на небо, и добродарьствънѫѭ пѣснь въспоуштаѭшта богоу коуп҆но съ дьвѣма оученикома своима, и прьвоѥ оубо оужасни бывъше глаголаахѫ дроугъ къ дроугоу· како оубо възможемъ пристѫпити къ таковоуоумоу мѫчителю; или кѫѭ винѫ обраштемъ на погоубиѥние ѥго; ѥда приобраштем҆ грѣхъ себѣ; дроузии же глаголаахѫ· отъженѣмъ и отъ прѣдѣлъ сихъ, аште ли вьса люди привлѣчетъ къ себѣ, и вѣроуѭтъ къ рождъшоуоумоу сѧ отъ Марнѩ, ѥгоже распѧша нѣкъгда, ꙗко достоинна съмрьти сѫшта, съ д҆вѣма разбоинникома жидове. цѣсароу оубо на крьстиꙗны гнѣваѭштоу сѧ и болꙗромъ и кназемь, к҆то ставитъ сего оубити; градѣте оубо, видимъ, что сѫтъ. и въшед҆шемъ выше мѫжа того свѧтааго видѣша и стоѩшть, съ дьвѣма оученикома ѥго молитвѫ шестааго часа творашта и глаголаша ѥмоу· изиди, готови сѧ на пѫть къ цѣсароу. онъ же не отъвѣшта имъ, нъ прѣбывааше въ молитвѣ своѥи, и пакы рекоша ѥмоу· изиди, готови сѧ на пѫть оутро сиѭ къ цѣсарꙋ, тоу бо приходитъ. онъ же не хотѧ оставити молитвы не отъвѣшта имъ словесе. абиѥ же акы льви кръвоꙗдивии оустръмиша сѧ на нь скрьжьштѫште зѫбы, и въземлѭште камениѥ

мештаахѫ на нь и на ова оученика ѥго· толма же безбожьнии ти меташа камениѥ на правьдьника, до нѣлѣже напльниша пештерѫ каменьꙗ, ꙗкоже не знати пештеры, и тако сватыи прѣдастъ доушѫ господоу съ дьвѣма оученикома своима, и быстъ праведьникоу и оученикома ѥго гробъ пештера та. и текъше побивъшии правьдьника възвѣстиша цѣсароу Иоулиꙗноу вьса бывъшаꙗ, и ꙗко мы правьдника побихомы. ѡ безаконьнааго възвѣшениꙗ, ѡ ѥже тъгда ослѣпьѥниѥ невѣрънꙑихъ чловѣкъ оубиваѭштиихъ вѣрънꙑѧ и правъдѫ кръвьми осквърнити тъшташтаѧ са и вьсѣ мѣста слѣдаштемъ, ꙗкоже побити доброчьстиꙗ дѣлатела, нъ сѣ оставивъ ѥже безбожьнꙑихъ тѣхъ на доброчьстьнꙑѧ възбѣшениѥ къ сватоуоумоу Дометиꙗноу повѣстемъ възвраштѫ са· мѣсто оубо сватааго пештеры погоубьѥно и безвѣсти быстъ, посꙑпано камениимь, ѥже на правьдника меташа, порастъ бꙑлиѥмъ многомъ и трьниим’· тако бо и до дьнешьнꙗго дьне ѥстъ нараштениѥ горы тоѧ. прѣшъдъшема же дьвѣма лѣтома по съконьчании сватааго сълоучи са коупьцоу нѣкотороуоумоу гънавъшоу вельбѫдꙑ своѧ и пасти ѧ на мѣстѣ томь· пасѫштемъ же са вельбѫдомъ тоу по прилоучаю ѥдна отъ нихъ шьдши близъ вьси вълѣзе въ нивѫ ꙗсти хотѧшти· тѫ же видѣвъ господінъ нивы тоѧ тече изгънати ѭ, изгонима же въпаде са въ пѣровъ и изломи ногѫ прѣдьнѭѭ· и которѣ бывъши междоу господиномъ вельбѫда и господиномъ нивы повръже ѭ въ горѣ на мѣстѣ, идеже лежа’ше сватꙑи, не видимь никꙑмьже· шьдь оубо господинь еѧ вь коурестинь градь и повѣда

кънѧзоу о нивѣ, и како оклоснишѧ емоу вельбѫдь. вельбѫдоу же оставеноу бывьшоу тоу до четырь дьнии и лежѧштоу на мѣстѣ и покоушаѫштоу сѧ вьстати, и разломеныѧ ногы не могѫштоу оутврьдити стѫпи и вънидє ıемоу нога въ доупинѫ пештерънѫѭ, идеже бѣахѫ мошти сватыхъ, и абиıе оутврьди са нога вельбѫдоу и бысть съдрава. пришъдъ же господинъ ıего притече къ нему, вельбѫдъ же видѣвъ ıи истръже ногѫ своıѫ и тече и сърѣте и· онъ же видѣвъ ıи и въ оужасти быв' хвалѣше и славьıаше господа. въпрашаахѫ же ıего дроужина ıемоу, что ıест' прѣславъноıе се, онъ же рече имъ· азъ оставихъ и на мѣстѣ хромъ сѫштъ тъ. они же рѣша ıемоу· гради и покажи намъ, да видимъ извѣстьнѣıе мѣсто то, и шъдъше на мѣсто обрѣтоша доупинѫ великѫ, и абиıе нѣкотории оть нихъ рѣша ıемоу· по истинѣ сватаага Дометиıа мѣсто се ıестъ, и оубо сьде обраштемъ и сватыѧ мошти ıего. и шъдъше приведоша попы, да творатъ молитвы на мѣстѣ. они же мотыкы и рыла въземъше копаша и обрѣтъше мошти изнесоша съ пѣсньми и хвалами и съ достоиньнѫѭ чьстиѫ и вьнесоша вь црькве тоу сѫштаѧ вьси· многоу же народ8 сътекъшоу са и мысляштемъ въс'хвалити праведника мошти и оученикоу ıего въспрѣтиша имъ, ıако крамольникомъ. любыıеници же сватыихъ възьмъше мошти ихъ положиша на сватѣѣмь мѣстѣ. бысть же на странахъ тѣхъ праздьникъ великъ, вьси бо сьшедъше са попове же и клирици, облаши же и чрънорizьци и игоумени сътвориша праздьникъ великъ, дрьжатъ же памать сватыихъ моштии дожни до ны-

ны. се ѥсть свѧтааго Дометиꙑ житиѥ. се ѥсть праведника мѫчениѥ. си сѫть прѣподобьнааго троудьнии въгодьнии богоу и отцемь и аггелом и чловѣкомъ. тѣхъ ради из лиха любимъ ѥсть богомъ. чьтомъ же ѥсть кънѧзи. покланꙗемъ же чиститеҍи и добрꙋчьстивꙑимъ людемъ. иже и дрьзновениѥ имать молитвовати къ богоу за нꙑ. ѥмоуже слава, дрьжава коупьно отьцоу и свѧтоуоумоу доухоу нꙑнѣ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомь. амин.

Мѣсаца марта кд. страсть свѧтааго чиститеҍѣ и мѫченика Артемиа.

Вь лѣто двадесѧтьноѥ и четвьртоѥ цѣсара Диоклитиана матежь бꙑсть великъ и вьзисканиѥ бѣсовьскоѥ и коумирьскоѥ· посьла же по вьсѧ градꙑ и по вьсеи земи казнь повелѣваѭ вьзискати вьсѣхъ капиштъ, паче же иже златомъ многоцѣньнꙑимъ оукрашенꙑ. пришьдьшоу же нѣкомоу комитоу вь странꙑ лаодикинскꙑѧ и вьшьдъ вь градъ вьзискааше мѣстъ црькъвиштьнꙑихъ. идѣже стоꙗше капиште аполоново. и обрѣтъ жрьтвѫ и дымꙑ принесе имъ. Сисиниі же епископъ коупно и съ презвутеромъ Артемомъ вьшедъ вь црькъвиште артемидово вьса капишта съкроуши и огнемъ съжеже. слꙑшавъше же сѫштии вь градѣ крьстиꙗни сътекоша сѧ вь црькъве божиѫ· епископъ же Сисиниі оучааше

глагол҃а къ христовомъ рабомъ· чадьца мо҄ѩ, еда кто отъ васъ отълѫчи са отъ любьве христосовы, им҄же вьниде антихрьстъ въ градъ погоубитъ крьстиѩн҄; сътвори же комисъ вь дьнь игри и позоры и ловитвы и до доугыихъ пати дьнии· тачe въшьдъ въ црък҄вище артемидово вьзисковааше капиштъ црькъвныихъ, и нѣкотории отъ еллинъ обадише епископа глаголѫште, ѩко Сисинии епископъ коупно съ Артемомъ презвутеромъ та съкроушиста капишта артемидова. слышавъ же комисъ, ѩко вьси крьстиѩни събрали са сѫтъ въ црък҄ви коупно съ епископомъ повелѣ воиномъ своимъ оседълати ıемоу конь цѣсарьскъ, да въшьдъ въ орѫжи своıемъ въ црькъве кръвьмъ пролиѩниıе сътворитъ кръстиѩномъ, иметъ же епископа Сисиниѩ и съ Арде-момъ презвутеромъ· излѣзъ же из града и съ воины, бѣаше бо црькы пати пъпьрищь отъ града, и прибли-жаѭштоу са ıемоу къ црькъви ѩко въ дал҃а ıедного пъпришта въстрасе са, и огнь великъ нача жешти и, ѩ-коже съпадъшоу са ıемоу съ конѩ оумирати· принесъше же одръ възложивъше и на нь принесоша въ преторъ· полоу нощти же бывъшоу повелѣ комисъ свѣшта при-нести и свѣтити по вьсемоу претороу и прѣбывати сь ними воиномъ ıего, и глагола къ доместикомъ своимъ· васнь крьстиѩни проклаша ма и богъ ихъ мѫчитъ ма. глаголаша к немоу доместици· доброчьстивии бози и освѣштаниıе богыня Артемиды, ти та имѫтъ сънабь-дѣти. лютѣ же ıемоу страждѫштоу и не могѫштоу трьпѣти болѣзни повелѣ воиномъ своимъ, шьдъше въ црькъве и решти пископоу Сисинию, ѩко богъ

крьстиıанескъ великъ ıестъ, помоли сѧ оубо за мѧ къ богоу, да въстанѫ и изыдѫ мѫкы сеıа, и поставлѭ ти златъ образъ въ градѣ семь. шедъше же воини глаголаша епископоу, ıеже слышаша· отъвѣштавъ же епископъ глагола имъ· шьдъше повѣдите комитоу вашемоу· злато твоıе и сьребро твоıе да бѫдетъ съ тобоıѫ· аште ли да вѣроуıеши въ господ' нашъ Їсоус Христос, то избѫдеши болѣзни тоѧ лютыѧ. томоу же рекъшоу· вѣроуıѫ, тъчıѭ да избѫдѫ сего, абиıе же съдравъ бысть, и повелѣ воиномъ своимъ въпраштн кръкыгѫ имъ, да идетъ съ ними въ кесариискыи градъ. изшедъшоу же ıемоу из града лаодикиискааго и шьдъшоу трии поприштъ, сьрѣте и рабъ божии Артемонъ, иды из' лова, дивиѧѧ животы оуловлыѧ словомъ христосовомъ, вьслѣдьствоваста же вь слѣдъ ıего дъва елени и шесть дивиихъ козъ, иже идоша къ епископоу Сисиннıю, имѣаше бо епископъ Сисинии вьрът'оградъ красьнъ· повелѣ же комисии ставити кръкыгѫ и въпрашааше раба божиıа Ар'темона· како звѣри сиıа оулови; мьнѣаше бо комис', ıако питаıеми сѫтъ и кротьци. глагола же к ıемоу рабъ божии Артемонъ· словесемь христосовомъ си оуловыıени быша. комись рече· стар'че, тако ми ıестъ разоумѣти, ıако крьстиıанъ ıеси; Артемонъ рече· азъ отъ младеньства крьстиıанъ ıесмь. повелѣ же абиıе комисъ веригы ıемоу наложивъше на выѭ, прѣдати и дьвѣма воинома и вьслѣдовати ıемоу дожиї до кесариискаго града. тъгда повелѣ сватъıи Артемонъ еленьма и дивиимъ козам' ити къ епископоу къ врътоградоу. они же съ спѣхомъ

шъдъше сташа близъ града. видѣвъ же ѫ епископъ глагола къ вратароу· отъ кѫдоу придоша сиѩ дивиѩ козы и елени; абие же единъ отъ еленю отвръзъ оуста своꙗ рече чловѣч'скомъ гласомъ· рабъ божии Артемонъ ѩтъ бысть нечистымъ комисомъ, и иды въ кесаринскый градъ свѧзанъ прѣданъ бысть дъвѣма коинома, намъ повелѣ прити въ врът'градоу семоу. оужасенъ же бывъ епископъ о чловѣчьстѣ гласѣ елени, и не имы вѣры о свѧтѣѣмь Артемонѣ повелѣ вратароу призъвати дꙗкона Филеа, и пришъдъшоу емоу глагола къ немоу епископъ· дꙗконе Филеа, видиши дивиѩѩ сиѩ козы и елени стоѩшта близъ града; глагола емоу дꙗкъ· еи, господи, виждѫ. дивьно чоудо ти имамъ съповѣдати, Филеа. едънъ бо отъ еленю чловѣчьскомъ гласомъ глагола, ꙗко презвутеръ и рабъ божии Артемонъ ѩтъ бывъ нечистымъ комисомъ, идетъ въ кесарнѭ, и оужастъ обърѫжитъ мѧ о чловѣчьстѣ гласѣ елене, и аште то тако естъ, то гради, възьми благословление, и иди въ кесарнѭ съ единѣм' слоугоѭ, и испытаи, аште то естъ истина, велика бо печаль въ мьнѣ естъ. възьмъ же дꙗкъ благословление отъ епископа и помоливъ сѧ идѣаше пѫтьмь. шъдъ оубо въ кесарнѭ иска'ше раба господьнꙗ Артемона· бѣаше же свѧтыи въ темници· обрѣтъ же и дꙗкъ глагола къ немоу. рабе бога вышънѣго и пастоуше словесънъихъ овецъ. како ны остави едины и въпалъ еси въ рѫцѣ томителю: и ник'тоже отъ насъ оувѣдѣ, развѣ единъ отъ дивиихъ животъ глагола епископоу, ꙗко рабъ божии Артемонъ ѩтъ бывъ комисомъ нечистымъ иде

въ кесарињ҆ не вѣровавъ же епископъ того ради посъла ма сѣмо, аще истина ѥстъ, ѥже слыша҆ великѫ бо печаль иматъ о тебѣ. глагола к҆ нѥмоу сватыи Ѧртемонъ҆ рабе божии Филеа, шъдъ възвѣсти владыцѣ моѥмоу сватоуоумоу епископоу. да молитъ са за ма, да побѣждѫ нечистааго и хрьстаненавидѧнаго примышлѣнѧ, и бѫдѫ съпричастьникъ Христосоу, ѥште бо нѣстъ въпрашаниѥ о мьнѣ было. шъдъ оубо възвѣсти епископоу, ꙗко рабъ божии Ѧртемонъ вь тьмници сѣдитъ и молитъ са, да са молиши за нь. епископъ же помоли са глагола҆ господи Їсоус Христосе, избавивыи Даниила из оустъ львовъ. избавивыи три отрокы отъ пештьнааго огнꙗ цѣсара Наухoдоносора, избави и раба своѥго Ѧртемона отъ томителꙗ комиса, и даждъ ѥмоу побѣдити вьса оумышлѣниꙗ. ꙗже творитъ на нь. по сътворении же комисоу обычены позоры повелѣ на оутрьнии дьнь привести раба божиꙗ Ѧртемона. пришъдъшоу же ѥмоу комись глагола к нѥмоу҆ повѣждь ми, старьче, что ти ѥстъ има: онъ же рече҆ Ѧртемонъ. комись рече҆ ты ли ѥси разоривыи и съкроушивыи великѫ богынѭ Ѧрфемѫ; глагола сватыи Ѧртемонъ҆ азъ ѥсмъ. комисъ глагола҆ повѣждь ми, старьче, како прѣобидѣ силѫ ѥѩ. и не гнѣва са на та; ꙗснь рекѫ ти. имьже милостива ѥстъ. то тѣмь ти ѥстъ дала животъ и не оуморила тебе. сватыи Ѧртемонъ рече҆ тебе прѣобидѫ, мола са богоу моѥмоу, да побѣждѫ мѫчительство твоѥ. али мрьтвааго того и нѣмааго капишта нѣстъ ми прѣобидѣти; комись глагола҆ по правьдѣ нарече са Ѧртемонъ, ꙗкоже бо мьнѭ, то рабъ ѥси богынꙗ Ѧрте-

миды, и за нѥже тожденименитъ ѥси, то тѣмъ ти ѥстъ дала животъ. сватъı Артемонъ глагола· нечистъıи и непрѣподобнъıи съıне диѩволь, омрачене оумомъ, аште хоштеши оувѣдѣти о имени моѥмъ, то оувѣждь, ѩко ѥште сѫштѫ ми въ ѫтробѣ матерни обѣштанииимъ дано бъıстъ имѧ моѥ. комисъ рече· почти си старость и оусрамьıи сѧ сѣдинъ своихъ и пожьри великоуоумоу богоу Асклипию. мѫченикъ глагола· шесть на десяте лѣтъ сътворихъ въ анагностьствѣ почитаѩ книгы божиѩ, и дъва десѧти и осмь лѣтъ сътворихъ почитаѩ христосово еуаггелиѥ, и три лѣта сътворихъ въ презвутеръствѣ оучѧ божиѭ силѫ, и капиштемъ не пожрѣхъ, а нъıнѣ ли велиши ми подоб'ноуоумоу тебѣ нечоувьствъноуоумоу бѣсоу пожрѣти; да аште оубо хоштеши, да пожьрѫ ѥмоу, то идѣвѣ въ цръкʼвиште, идеже стоитъ богъ твои, и пожьрѫ ѥмоу. комисъ глагола. нъ своѭ славѫ иматъ великъıи богъ Асклипии, и аште не приметъ тъмьѩньнааго каждениѩ ни жрътвъ, то не можеши вънити въ цръкъве. бѣахѫ же въ цръквишти томъ змиѥве живѫште, и жърьци ѥдноѭ лѣта сладька брашна подаѩхѫ имъ. глагола сватъıи· идѣмъ въ цръкъве, да аште не приметъ мене, ни дастъ вънити въ цръкъве, то тъгда дъмьѩнъ възьмъ и жрътвъı въздамъ ѥмоу. идѫштоу же комисоу и съ народомъ многомъ и сватоуоумоу, и приближаѭштоу сѧ мѫченикоу къ цръкʼвиштоу, не сътръпаште звѣриѥ тии силъı мѫченика и славъı сѫштаѩ на нѥмь, свистаниѩ и матежа творяахѫ въ цръкъвишти, ѩкоже цръквиштоу зъıбати сѧ, акъı дѫбоу отъ

вѣтра зыблѭштоу сѧ. видѣвъ же комись и народи отъбѣжаша, и глагола комись сватоуоумоу· видиши ли, старьче, ꙗко велика сила ѥстъ, и не приѥмлѥтъ никогоже вънити безъ дьмиꙗна; глагола правьдьникъ· повели жърьцоу своѥмоу, да отврьзетъ црькъве, и азъ вънидѫ. тъгда повелѣ комисъ жьрьцоу, да отврьзетъ· нъ же нѣкто жьрецъ именемь Виталии глагола· молѭ сѧ вашеи свѣтьлѣи власти, не могѫ отврѣсти безъ дьмьꙗна и жрьтвы, великъ бо гнѣвъ ѥстъ отъ бога Асклипиꙗ. тъгда приимъ жьрьцъ тьмиꙗнъ принесе, и отвръзъ црькъве абиѥ отъбѣже. тъгда глагола комисъ праведьникоу· старьче, аште прѣобидиши и можеши вънити вь цръкъве, то вьниди. приближивъшоу же сѧ сватоуоумоу и сътворивъ христосово знамениѥ на челѣ своѥмъ вьниде въ цръкъве, и сташа звѣриѥ непостѫпьни· помоли же сѧ сватыи глагола· благословьѥнъ ѥси, господи боже, иже рабомъ твоимъ Даниломъ съвръгъи змиꙗ и змиꙗ оубивъıи, такожде, господи, и при мнѣ грѣшьнѣмъ твоѥѭ силоѭ и твоимъ божьствомъ звѣри сиѧ оумори, да прославитъ сѧ имѧ твоѥ сватоѥ. излѣзоша же звѣриѥ вънъ цръкъве повелѣниимъ правьдника, и вьслѣдьствоваша ѥго, ни ѥдного отъ чловѣкъ врѣдаште. видѣвъше же народи и комисъ звѣри излѣзъша вънъ и цръкве отъбѣгоша. тъгда глагола имъ сватыи· по что то бѣгаѥте; не боите сѧ, стоите, и иꙗ оузьрите, ꙗко силоѭ божиѭ измьрѫтъ. начаша же змиѥве глаголати чловѣчьскы гласы· комисе, по что приведе въ градъ сии правьдиваго сего мѫжа, да ны погоубитъ; и ты не оуспѣѥши ничсоже. слышавъ же комисъ

гласъ звѣрии оубоя сѧ и хотѣаше бѣжати, и глагола мѫченикъ· не бои сѧ бъıлиѧ, се бо оуже измьрѫтъ. въздоунѫ же на нѧ правьдникъ и падъше прѣдъ ногама юго расѣдаша сѧ, ıакоже отъ плѹска того мьнѣти вьсѣмъ, ıако громъ бъıстъ. глагола же свѧтъıи Ѧртемонъ· видиши ли бъıлиѧ части ваша, како силоѭ божиѥѭ и господа нашего Їсоуса Христоса измьрѣша. оужасьнъ же бъıвъ комисъ, ıако безъ жъзла и безъ орѫжиıа измори ѩ, бѣахѫ бо въ широтѫ пѧти лакътъ а въ длъготѫ двадесѧти ти пѧти лакътъ. видѣвъ же старѣишина жьрьчьскъ въздвигъ гласъ великъ глагола· великъ богъ крьстиıаньскъ и велика слава мѫжа сего, ıако твоѥѭ силоѭ измори звѣри сиѩ. припадъ же къ ногама свѧтаго глагола· рабе бога живаго· молѭ ти сѧ, не отъстѫпьѭ отъ тебе, знаменаи мѧ силоѭ бога твоѥго, да бѫдѫ съвршено овьча стада твоѥго, до селѣ бо прѣлиштаахъ сѧ, надѣѩ сѧ на капишта и на звѣри сиѩ. отъшъдъшоу же народоу и кназоу не трьпаштоу срама повелѣ свѧтаго вести на сѫдиште, да прѣдъ народомъ въпрашаѥтъ ѥго. приведеноу же бъıвъшоу мѫченикоу глагола к нѥмоу комисъ· тако ми великѫѭ богънѭ Ѧртемѫ и двоѥнадесѧтелоучьноѥ сльньце, аште ми не исповѣси, коѥѭ силоѭ измори нарочитъıѩ сиѩ змиѩ, то мѫчѫ тѧ по вьсѣмъ оудомъ. свѧтъıи Ѧртемонъ глагола· силоѭ христосовоѭ и Рафаила архаггела звѣри сиѩ изморихъ. комисъ глагола· распѧтъıи нашимъ родомъ ѥда можетъ силѫ имѣти; свѧтъıи Ѧртемонъ глагола· омрачене оумомъ, змиѥ обьветьшавьшиıа, рабе дьври огньнъıѩ, ѥште ли сѧ отъмештеши, не

хота слышати, ꙗко силоѭ божиѥѭ звѣрие измьрѣша. тъгда повелѣ комисъ желѣзнъ одрьць раждешти и отъ плътии ѥго оуды отърѣзовати, и глагола к҆ нѥмоу комисъ· видиши ли, старче, како плъти твоѩ нынѣ трошатъ сѧ огнемъ; правьдникъ же възьрѣвъ на небо глагола· господи Исоу Хрьсте, не прости нечистаааго комиса, ѥлма дръзнѫ на мѧ се сътворити ми, нъ виждь, господи, ꙗко имене твоѥго ради се приѥмьѭ· даждь ми оубо търпѣние, да до коньца осрамитъ сѧ· оуслыши, боже, молитвы раба своѥго и молениꙗ моѥго господи саваоѳ, ꙗко ты ѥси богъ ѥдинъ надъ вьсѣми цѣсарьствиими населенꙑѩ, ты бо ѥси сътворилъ, господи, небо и землѭ и вьсе чоудимоѥ подъ небесемь, и господь ѥси вьсѣмь, и нѣстъ никтоже противи сѧ тебѣ· милостиѭ твоѥѭ, господи, съпаси мѧ, ты бо освати образъ отрока своѥго заклана безълобы Авела, и оуправи на высотѫ възводѧ въгодьника своѥго Еноха, съвръши же ковчегъ и съхрани прѣподобьнааго Ноꙗ, възвыши же благословьѥниимъ чистителꙗ Мелхиседека, и жрътвами искоушенааго прослави Авраама, оумножи же о сѣмени чадъ славънааго Їакова, изъхвати же изъ огнѣ паляшта любостраньнааго Лота, крѣпькааго же трьпѣниимъ оублажилъ ѥси Їова, твоѥѭ же волеѭ въздръжаниимъ Їосифъ плътьныѩ побѣди страсти, възвеличи сѧ на врагы доброчьстиѥмъ въгодьникъ твои Моуси. тако вьси въправьдивъше сѧ хвалятъ тебе прославьшааго ѩ бога· и азъ, господи боже мои, твои рабъ молѭ ти сѧ, помилоуи мѧ твоѥѭ милостиѭ и помози ми своѥѭ силоѭ. и то глаголѭштоу правьдьникоу ѥдина отъ мьнии сѫ-

штиихъ въ Лаодик͡ии вь пискоупии градѣ и слѣдивъши въ слѣдъ ѥго приде въ К͡есариѭ, и пришъдъши посрѣдоу народа припаде къ ногама свѧтааго мѫченика, и лизаше нозѣ ѥго, и став҄ши противѫ комїсоу гласомъ чловѣчьскомъ глагола· скврьньниче и неподобьниче, сꙑне диꙗвол͡ь, подроуже огню, ѫжико тьмѣ, по ч҄то мѫчиши тако соуровѣ раба божиꙗ Ꙗртемона; се бо мьнѣ дивиюмоу животоу въ поустꙑн͡и живъшѹ, нꙑн͡ѣ же мѫжемъ симъ посълана бꙑхъ въ градъ· дьнесь же дъва дьни ѥста, отъ н͡елиже изидохъ из града епископьꙗ, възискаѭшти и слѣдашти моѥго господина, доухомь бо свѧтꙑимъ ноудима ѥсмъ обличити ти зълꙑѩ мꙑсли· се же вѣдꙑ бѫди кꙑл͡ꙗ, ꙗко рабъ божии Ꙗртемонъ отъмьштенъ бѫдетъ, дьвѣ бо птици въврьжете тѧ въ клокоштѫштъ коновъ, и пльти твоѩ вьсѧ съвьрѧтъ и сокомъ сѧ сътворѧтъ, ꙗко правьдьна мѫжа и прѣподобьна христосова тако соуровѣ мѫчилъ ѥси. разгнѣвавъ же сѧ комисъ, ꙗко дивиимъ животомь слꙑшитъ, повелѣ воиномъ своимъ, да проводѧтъ ѭ. она же велми отъскочивъши изиде вь слѣдъ състольника кнѧжа и абиѥ издꙑха. печаленъ же бꙑвъ комисъ о бꙑвъшиимъ, въставъ отъ сѫдишта иде въ преторъ, и на оутрьн͡ии дьнь повелѣ сътворити коновъ и в҄ложити вь нь пьцелъ и разварити ї, и съвѧзавъше свѧтааго Ꙗртемона стрьмоглавь въврѣшти и вь нь, да въ скорѣ избѫдетъ ѥго. пришъдъша же слоугꙑ глаголаша комисоу· ꙗкоже повелѣ, сътворихомъ, клокоштетъ коновъ и вънъ совлатъ· не имъ же имъ вѣрꙑ комисъ глагола· идѣмъ, да видимъ дѣло, и тако да приведенъ бѫдетъ сѣдинавꙑи

старьцъ. сѣдаштоу же комисоу на колесници и приближаѭштоу сѧ ѥмꙋ къ коновоу напрасно сь небесе придоста дъва аггела въ образѣ оръло̂у, и поҳватиръша комиса отъ колесница въвръгоста и въ коновъ, и велми съврѣ, ꙗкоже ни кости ѥго обрѣсти сѧ. бѣаше же сватыи молѧ сѧ, и прѣклонивъ колѣнѣ тако глаголааше· господи, ты моѥ прибѣжиште ѥси отъ скръби одръжаштаѧ мѧ, и ты, господи, истръгни нозѣ мои отъ сѣти ловаштиихъ мѧ. видѣвъше же воини и вьсь народъ бывъшеѥ отъбѣжаша, и оста сватыи ѥдинъ, на нѥмъже бѣ мѣстѣ· тъгда сватыи прѣклонивъ колѣнѣ и помоли сѧ на мѣстѣ томъ, и искыпѣ множьство водъ много. пришьдъ же жьрецъ Виталии глагола блаженоуоумоу мѫченикоу· правьденъ сѫдъ божии, ꙗко не дастъ прѣподобьноуоумоу своѥмоу видѣти истьлѣниꙗ, даждъ и мьнѣ, господі, банѭ бестьлѣньнѫѭ, и моли сѧ за мѧ, да избѫдѫ грѣхъ моихъ, и бѫдѫ ѥмоу истиньныи робичиштъ· не отъстѫпьѭ отъ тебе ни отъ разоума хрисостова. хотѧштоу же кръстити сѧ Виталию дъва мѫжа въ бѣлахъ ризахъ сьнидоста къ водѣ и възложиста рѫцѣ свои на главѫ ѥго и освѣтиста и· сватыи же Артемонъ стоꙗше по срѣдѣ ихъ, и изъходаштоу Виталиу из воды подастъ ѥмоу рѫкѫ мѫченикъ. Виталии же поꙗше глаголѧ· господь свѣтитель мои и съпасъ мои, кого оубоѭ сѧ; въ тѫже ноштъ гласъ быстъ сь небесе глаголѧ· раве вышьнѣаго и съпричастьниче христовъ Артемоне, изиди из града того и иди въ Асиѭ на мѣсто рекомоѥ Бүли, ѥже ѥстъ при мори, тоу бо обраштеши Алеѯандра и ѥго матере Пүрониѭ, посъ-

лана бо ѥста и та тамо, и бѫдеши и ты очиштаѩ многы отъ бѣсъ и отъ ѩзь различьнъıихъ· тебѣ бо тоу ѥстъ дано прославити сѧ чловѣкы, мнози бо прѣльштени бъıша тоу, не вѣдѫште славы христосовы. оутроу же бывъшоу вьси сънидоша сѧ крьштении, и приимъ блаженыи хлѣбъ и разломивъ и чашѫ налиꙗвъ дастъ имъ глаголѧ· сии хлѣбъ тѣло ѥстъ христосово, и чашѫ, се, крьвь ѥстъ пролиꙗнаꙗ за наша доуша, блюдѣте сѧ, чада, да никтоже васъ отълѫчитъ отъ любьве христосовы, твърдѣ стоите, мьнѣ бо повелѣно ѥстъ ити въ Асиѭ. слышавъ же епископъ Анатолии кесарискаго града, ꙗко кръстиша сѧ отъ него мнози, и ако оучитъ словеси истиньноуоумоу, изъшъдъ изъ цркъве съ народомъ многомъ. иде къ правьдникоу Артемоу цѣловатъ ѥго· и по томь помоли сѧ епископъ съ сватыимъ, и оукрасиша мѣсто то, иждеже бѣ мѫченикъ пострадалъ, и сътвориша цркъве. и многы кръштеныѩ отъ мѫченика постави попы и диꙗкы, и Виталиꙗ постави епископа, и дастъ ѥмоу палестинъскыѩ страны· нарече же мѣстоу томоу имѧ

. . . . desunt quaedam . . . .

. . . .

жърьцемъ, и мьнѣ бѫдетъ страдати подроужиꙗ и волѧ своѥѩ, а твоѭ шиѭ врадвиѭ отъсѣкнетъ. къ семоу на земи ми бесѣдоуѥши, и прѣдъ двьрьми клѣти моѥѩ,

а съ небесе зать обѣштаеши ми привести· то кое юстъство небесьныихъ брака желѣе; вьса небесьнаа доухове сѫть бес пльти. и аггелъ отъвѣшта· пльтьныихъ дѣлма и бесплътьныихъ сынъ вышняго наречеть са. дѣвица рече· отъ кѫдоу ѹбо имать отьца имѣти отъ мене хотаи са, ꙗкоже глаголеши, родити; и аггелъ отъвѣшта· се то ти юсть дивно и мѫжа не знаюши и родиши, югоже глаголѭ, и сиротоѭ дѣтишть не бѫдеть, и из жтробы твоюѩ изидеть, и двьрии не врѣдить, и дѣвицеѭ пакы быти не погоубиши, и доити имаши родивъшаего са, и бога исповѣси отъ тебе родивъшаего са, и на рѫкоу носити имаши младеништь, и на херовимѣ и оузьриши· семоу бо отъ тебе родивъшоу'моу са, дѣвице, дасть господь богъ столъ Давыда отьца юго, и цѣсарьствоу юго не бѫдеть коньца. дѣвица отъвѣшта· и не хота глаголā и ты съблазни са, твоꙗ оуста тебе глаголаша, свои оустьнѣ тебѣ быста обличение, то крать глагола· сынъ вышьняго наречеть са родаи са, а ныиꙗ глаголеши сынъ даоуидовъ, ч'то се слово; югда хоштеши, мои оумъ на небеса вьзнесеши, и югда хоштеши, на землѭ сьнесеши, коюмоу вѣрѫ имѫ; прьвоуѹмоу ли или вътороуоумоу реченоуоумѹ; глаголеши бо, ꙗко дасть юмоу господь богъ столъ Даоуида отьца юго, и цѣсарьствѹ юго не бѫдеть коньца· никтоже бь цѣсарихъ бысть бесъмрьти, никтоже обьштаего коньца оубѣжа, вьса прѣставиыть владыка бесъмрьтьныи, вьсѣхъ измрьмьрѫть чрѣвые, никтоже отъ цѣсарь вратъ адовъ оубѣжа, никтоже того прѣскочи сѣтии, никтоже того мрѣжь гонезнѫ, ни Саоулъ

пръвꙑи поновивꙑи цѣсарьскꙑи вѣньць, ни Даvидъ рогомъ ꙗвьенꙑи достоинъ цѣсарьствию нареченъ, ни Самоvиль, иже цѣсаремъ отьць масломъ дрѣвѣнꙑимъ познаваѩ и недостоина, ни Соломѡнъ прѣмѫдрꙑи, иже ножемъ обличи зазора лъжа, ни Єзекиꙗ, иже слъзами възврати съмрьти нарѣчиѥ, то како мои сꙑнъ цѣсарьствовати имать вь вѣкꙑ; и аггелъ отъвѣшта· се бо то ти ѥстъ, Мариѥ, дивно и таино, ꙗко вьси оумрѣша, а твои сꙑнъ съмрьть побѣдитъ, мрътвꙑѩ вьставитъ, гробꙑ отврьзетъ, адовꙑ клоуча съкроушитъ, многа тѣлеса оумрьшиихъ вьскрѣситъ, отъ бесъмрьтьна бо родивъ са съмрьть оумориітъ· не мози не вѣровати, да не въ винѫ въпадеши, о немъ бо глаголѫ, оуже въ твоѭ ѫтробѫ слꙑшаниимъ въскочи, твоѥѩ ѫтробꙑ поновьениꙗ твора. и дѣвица рече· да ти ѥмоу вѣрѫ имѫ, прьвоѥ ми обличи, како и сꙑнъ вꙑшьнꙗго и сꙑнъ даvидовъ, ѥже отъ мене хоштетъ са, ꙗкоже глаголеши, родити са на земи, ѥмоуже мьнии бꙑти безъ отьца; то како дъва отьца нарече; и аггелъ рече· прьвоѥ вꙑкни, ти тъгда пьри са, ѥгда ти рекѫ, сꙑнъ вꙑшьнꙗго, прѣжде вѣкъ бестрасти родивъшааго отьца назнаменахъ· ѥгда рекѫ, сꙑнъ даvидовъ, по не тꙑ ѥси отъ отьца даvидова, тѣмъ глаголахъ· приимши извѣсто слово бесѣдꙑ моѥѩ храни, и азъ бо робъ того ѥсмъ, ѥгоже тꙑ имаши зьрѣти акꙑ бога вь себѣ дѣлаѭшта, и поуштенꙑи к неи аггелъ сице бесѣдовавъ остави ѭ. и Мариꙗ вь себѣ си размꙑшлꙗше· повѣдѣ ли се Їѡсифоу, или паче съкрꙑѭ таиноѥ се; еда бѫдетъ сълъгалъ приходивꙑи, по что ми гнѣвити

ѩзꙑкъ старцоу; и ꙗкоже сего оумьнѣкаше сѧ, ѫтроба дьмѣше сѧ, и младеништь ѫтрь движааше сѧ, Мариꙗ же ч'то сътворити не оумѣкаше, многꙑ ризꙑ на ѫтробѣ полагаѭшти Їѡсифа гонезиѫти хотѣкаше, нъ не можаше града оукрꙑти връхоу горꙑ стоѩшта, Їѡсифа тъкиѫ видѣние ѫтробꙑ, и из' ница възираѩ дѣвичѫ ѫтробѫ съмотрѣше, въпрашати хотѣкаше, то же мльчати ѥмоу ноужда бѣкаше, и оукрꙑти хотѣкаше акꙑ продавъшоуоумоу дѣвъства съсѫдъ. то же пръваꙗ жизнь ставьꙗше, да оуже своѭ доушѫ печалиѭ томьꙗше. ѡ горе мьнѣ, рече, что сътворѭ азъ; лице дѣвиче, ходъ дѣвичъ, очи дѣвичи, осклабьѥние дѣвиче, бесѣда дѣвича, а ѫтроба не дѣвича нъ матерѣ, не могѫ тръпѣти, да ꙗвьѭ дѣло· таче аште обличѫ Мариѭ, срамъ обьшть, възъпьѭ ли зовꙑ, то боѭ сѧ, ѥда како бесѣмене дѣтиштоу обадитель бѫдѫ, нѣ никтоже дѣтиштꙋ обадитель, ѥл'ма не иматъ родаи сѧ вьсѣкавъшааго и, въсѣко ми ѥстъ и глаголати и мльчати бѣда. ч'то оубо сътворѭ; призъвавъ ли въпрашаѭ или прѣжде въпрошениꙗ обличѫ; нъ писание съвѣдѣтельствоуѥтъ глагола· обличи а да не сътвори. възъвавъ ѭ гнѣвъномъ лицемъ сѫди въ ѫтробѣ сѫштоуꙋмоу сѫдии сѣдѣкаше· повѣждь ми, рече, ѡ Марие, что се бꙑстъ; не потаи мене, ѥже ти сѧ сълоучи· нѣ сьде никогоже сеѩ бесѣдꙑ слꙑша· вѣдѣ хранити таиноѥ, никомоуже сего нѣ слꙑшати, тъчьѭ мьнѣ ѥдиномоу, повѣждъ, отъ кѫдоу се ѥстъ; семоу отьца покажи ми, да тѧ проштѫ грѣха, милости бо достоина бѫдеши, акꙑ помꙑсломъ прѣдольна жена. тъгда чистаꙗ дѣвица Мариꙗ плачѫшти сѧ

рече· аште отьца семоу иштеши, не имаши никде обрѣсти, и аште сиротж мьниши, то и того отъпаде. Їѡсифъ рече· и сълъгати Марии не можааше, како бо ни сирота можетъ бъіти ни отьца имѣти; Марии рече· аште истинж повѣдѣ, не имеши ми вѣръі, жтробъі зьриши. а таижштаго са въ їеи не видиши, чрѣво съмотриши. а не помъісаиши отъ жтробъі прѣжде дѣвьница отъ отьца родивъша са тоу живжшта· аште ти повѣдѣ, юже глагола аггелъ, речеши· сама са послоухъ севѣ твориши. твоіе послоушьство нѣстъ истиньно, приведи, кто слъіша, кто ли тоу стоіа. приведи истиньнъі послоухъі. аште сего иштеши, николиже не обраштеши. юдинъ бо юдинѣмь въ юдиной поучитенъ бъістъ, и юдного родаштааго са дѣльма юдиной глагола, не вѣ никогоже, аште ли бъі кто бълъ, то раждаюмоуоумоу са оуто бъі хотѣлъ отьць бъіти. и іакоже не ж вѣръі дѣвици, разоумѣвъши жена Марии въ нижмъісль приде, ти и нехоташти рече· юлми зѣло не извѣста юсмь, ти по истинѣ жтрова ма прѣдаю. дѣтинитъ мж обавлыю въ жтробѣ скача. но что паче сама гнѣвлж Їѡсифа; да заражж мльчанию мь отъвѣштание, да съвяжж мльчаниимъ оустьнѣ, ти съ аггеломь невидимо съпьрж са. къде си нъінѣ юси, иже, радоуи са, мьнѣ глагола; въ къіихъ мѣстѣхъ живеши; повѣждь, да тамо придж. ти обѣшж са вън твоюи, дондеже пришьдъ извѣсто сътвориши Їѡсифоу, чии съінъ се, иже въ моюж жтробъі постели играю, не могж старьца зьрѣти подъ обжзомь коуміжшта· а тъі къде моудиши, не вѣдѣ. приди, ти за ма пьри са. си Марии глаголжшти скоро аггелъ въ

Ї҆ѡсифоу҆ приде и изв҄ѣстивъ слово изгънати дѣвицѫ стави, не бои сѧ, Ї҆ѡсифе, приѩ женѫ си не бракоу҆ обьштънѫ, нъ божиихъ таинъ стронѫ, женѫ ти мѫжѫ, нъ отьць нѣси. отьца на земи не ишти ни на небеси матери, вьсего бо сиротъства ѥстъство избы, ѥдинъ бо отъ ѥдного, ѥдноѭ прѣжде вѣка роди сѧ и пакы ѥдинъ отъ ѥдиноѩ, ꙗкоже вѣстъ, ѥдинъ раждаѥтъ сѧ· не сѫтѫжи Марии, не сътвори печали ѥже отъ Мариѩ, не ишти, како да не тебе врѣдитъ свѣтъ, не мати ковьчегомъ, да не кладеши ѥже вь немъ бес порока съсѫдъ, бесквръны хлѣвина, безъ възмѫштениꙗ стьклѣница, безъ сѣмене порождениѥ, без невѣстьства дѣвица, безъ чрътога чистаꙗ, безъ отъсѣчениꙗ камы, заключенъ градъ, источникъ печатьлѣнъ, несѣта нива, несаждена лоза, несъповѣдомо чоудо, неизоумѣѥмо рожденiѥ· аште ли не вѣроуѥши ми, глаголѫштоуоумоу ти, врѣмене рожденiю пожьди, да аште вьстенетъ или въсплачетъ сѧ Мариꙗ. акы иңы женъі, чловѣкъ ѥстъ а не богъ плътиѭ отъ Мариѩ родил сѧ. и Ї҆ѡсифъ отъвѣшта· аште се сице, ѥже глаголеши, ѡ аггеле, въс кѫѭ разгнѣваша сѧ ѩзыци и людиѥ поучиша сѧ тъштетънъімъ; и аггелъ рече· аште хоштеши навыкнѫти, скоро навыкни, господь бо рече къ родаштоуоумоу сѧ· сынъ ми ѥси, азъ дьнесь родихъ тѧ, ꙗко томоу подобаатъ слава и дръжава, чьсть и поклонениѥ нынꙗ и присно и въ вѣкы вѣкомъ амин.

Свѧтааго Їωанна златооустааго слово на благовѣштениѥ богородици.

Пакы радости благовѣштениѥ, пакы свободѣ възвѣштениѥ, пакы възваниѥ, пакы възвраштениѥ, пакы веселиѥ, пакы работы избавьѥниѥ. аггелъ съ дѣвоѭ глаголетъ, по н҃еже къ женѣ глагола змиꙗ. въ шестъи мѣсѧцъ, рече, посъланъ бысть аггелъ Гаѵриилъ отъ бога къ дѣвици обрѫченѣ мѫжоу. посъланъ бысть Гаѵриилъ възвѣститъ вьсемоу мироу съпасениꙗ, посъланъ бысть Гаѵрилъ, носа Адамоу наѱаниѥ възваниꙗ, посъланъ бысть Гаѵриилъ къ дѣвици, да нечьсть женьска родоу вь чьсть обратитъ, посъланъ бысть Гаѵриилъ подобьнь оуготовати чистоуоумоу женихоу чрътогъ, посъланъ бысть Гаѵриилъ обрѫчити създаниѥ създавъшоуоумоу ѥ, посъланъ бысть Гаѵриилъ къ доушевьнѣи полатѣ цѣсара аггеломъ, посъланъ бысть Гаѵриилъ къ дѣвици обрѫченѣ Їωсифови, блюдомѣ же Исоусови, посъланъ бысть рабъ беспльтьнь къ рабѣ непорочьнѣ, посъланъ бысть свободь отъ грѣха къ не приѥмьѭштии истьлѣниꙗ, посъланъ свѣтило възвѣштаѩ слъньце правьдьноѥ, посъланъ бысть оутро иды прѣдъ свѣтомъ дьньныим, посъланъ бысть Гаѵриилъ вьзвѣштаѩ сѫштааго вь нѣдрѣхъ отъчихъ и на рѫкоу материю, посъланъ бысть Гаѵриилъ съказати сѫштааго на прѣстолѣ и въ врьтьпѣ, посъланъ бысть Гаѵрїилъ възвѣштаѩ цѣсарьско таиноѥ знаѥмоѥ а не испытаѥмо, таиноѥ кланꙗѥмо а не прѣмѣримо, таи-

ноѥ богословесьствоуѥмо а не испытаѥмо, таино исповѣдаѥмо а не мѣримо. въ шестыи мѣсяць посъланъ бысть Гаврилъ къ дѣвици. кыи же мѣсяць шестыи и глаголеть; кыи: отъ нѥлиже Єлисаветь приѩтъ благовѣштениѥ, отъ нѥлиже зачѧтъ Їѡана. отъ кѫдоу же се оубо ꙗвѣ; да съкажеть ти самъ архаггелъ глагола къ дѣвици, и се, рече Єлисаветь ѫжика твоꙗ, и та зачѧтъ сынъ, и се ѥи ѥстъ мѣсяць шестъи, нарицаѥмѣи бывъши неплодъви. въ шестыи мѣсяць глагола· се бо ѥстъ шестыи мѣсяць зачѧтию Їѡановоу, подобааше бо варити воиноу воѥводѫ, подоба҄ше прѣжде прити вѣстьникоу прѣдъ господьнѥмъ пришьствиѥмъ. въ шестыи оубо мѣсяць посъланъ бысть аггелъ Гаврилъ къ дѣвици обрѫченѣ мѫжоу а не прилѣп҄нѣ, порѫченѣ Їѡсифоу а хранимѣ Їсоусоу. чьсо ради порѫченѣ; да не въ скорѣ разоумѣѥтъ льстьць таинъı, ꙗко бо из дѣвица изити цѣсарю. вѣдѣаше лѫкавъныи, и тъ бо исаиѥвъ гласъ слышаалше, ѥже рече· се, дѣвица вь чрѣвѣ зачьнетъ и родитъ сынъ, и вьсачьскы блюдѣаше възглашеныихъ о дѣвици, да ѥгда почоуѥтъ, ꙗко съконьчаѥтъ сѧ таиноѥ се, то приготовитъ пророкъ· да того ради владыка нс порѫченыѩ изиде, да льстьца оутаитъ сѧ, порѫченаа бо иномоу повиньна ѥстъ. въ шестыи мѣсяць посъланъ бысть Гаврилъ архаггелъ къ дѣвици обрѫченѣ мѫжоу, ѥмоуже имѧ Їѡсифъ. слыши оубо, что ти о семъ мѫжи и о дѣвици пророкъ рече· дадѧтъ сѧ, рече, запечатьлѣныѩ кн҄игы мѫжоу вѣдѫштоу писмена. что же сѫтъ знаменаныѩ ты кн҄игы; непореченаꙗ дѣвица· цѣли же даны бѫдѫтъ; свѧтителы ꙗвѣ ꙗко. комоу же

се; не семоу ли дрѣводѣли Їосифоу; сь бо Їосифъ братиꙗ чьстъномъ бракомъ женивъ са прѣжде и родивъ сынꙑ ста . . . подроужиꙗ и живѣаше въ чистотѣ питаѩ дѣти своѩ въ наказании и оучении господьнѣи. тѣмь оубо пришедъ на проповѣдь Паулъ апостолъ, и ѥдного отъ сыновъ семоу обрѣтъ пишетъ· иного же отъ апостолъ не видѣхъ, нъ тъкмо Иꙗкова брата господнꙗ, не ꙗко отъ Мариѩ, нъ ꙗко отъ Їосифа рождена. по нѥже оубо жьрьци ꙗко цѣломѫдрънꙋ Їосифови обрѫчиша Мариѭ и прѣдаша ѥмоу ѭ, врѣмене брачьнааго жидѫште, подобааше оубо сице прѣѥмъꙑѭштоу блюсти дѣвицѫ непорочьнѫ· се бо пророкъ прѣжде из далече прогласи· дадатъ са, рече, кънигꙑ печатьлѣнꙑѩ мѫжоу оумѣꙗѭштоу кънигꙑ, си рѣчъ бракъ сътворивъшоуоумоу, и речетъ· не могѫ чисти ихъ. чесо ради оубо не можеши, ѡ Їосифе; не могѫ, рече, чисти, кънигꙑ бо сѫтъ печатьлѣнꙑ. комоу же блюдомꙑ; творьцоу вьсѣхъ вьселениѥ хранимо. нъ да на прѣдълежаштеѥ прѣидемъ, въ шестꙑи мѣсацъ посъланъ бꙑстъ аггелъ Гаurилъ къ дѣвици сица заповѣди приимъ· приди оубо, рече, ѡ аггеле, слоуга бѫди страшьноуоумоу таиноу, съкръвеноу послоужи чоудеси, на вьзисканиѥ заблѫждъшоуоумоу Адамоу сьнити моими штедротами хоштѫ създанааго по моѥмоу образоу· грѣхъ въ моѭ капь сътворенааго обетьши, тварь рѫкоу моѥю измьжда, очрьнѣ ꙗже създахъ добротѫ, влькъ моѥ вьспитаниѥ сьнѣдаѥтъ, опоустѣ раю жителинъ, дрѣво животъноѥ пламеньнꙑимъ орѫжиѥмъ хранимо ѥстъ, двьри мѣста пиштьнааго затвориша са, милоуѭ по-

вѣжденааго, и хоштѫ сънати са съ боржштинимъ· оутаити са хоштѫ силъ небесъскыихъ, тебѣ юдномоу повѣдоуѭ таиною се· иди къ Марии дѣвици, иди къ доушевъноуоумоу градоу, о немже пророкъ глаголааше· прѣславьна глаголаша са о тебѣ, граде, иди къ словесъноуоумоу моюмоу раю, иди къ въсточьнъιимъ моимъ двьрьмъ, иди къ моюго словесе достоиноу селоу, иди къ въторооуоумоу небеси земьноуоумоу, иди къ пространоуоумоу облакоу, възвѣсти юи моюго пришьствиꙗ росѫ, иди къ готованѣи мьнѣ сватости, иди къ изволениѭ моюго чьстънааго храма, иди къ чистѣи невѣстѣ по пльти родьства моюго, глаголи въ оуши словесъноуоумоу ковьчегоу, оуготовам ми слоухоу въходъ· нъ не говори ни съмати доуша дѣвици, кротъко ꙗви са къ сватилиштоу пръвъιмъ гласомъ, радость възьпи юи, тъι рьци Марии· радоуи са, обрадованаꙗ, да азъ помилоуѭ Еуѫ озълобьюнѫѭ. слъιшавъ же се аггелъ помъιшлꙗаше вь себѣ си, ꙗкоже лѣпо, мъιшлꙗаше· дивно дѣло прѣходитъ оумъ глаголемою· иже херовимомъ страшьнъ и серафимомъ невидимъ, иже юстъ аггельскъιимъ силамъ неразоумьно, обѣштаваютъ дѣвици самъ, своимъ лицемъ пришьствию ꙗвити, паче же въходъ слоухомъ обѣштаваютъ юи, осѫдивъιи Еуѫ дъштерь своѭ велми славити градетъ, глаголетъ оуготовати ми слоухоу въходъ. то можетъ ли чрѣво въмѣстити невъмѣстимааго; въ правдѫ дивъно чоудо таинааго, въ прав дѫ страшьна таина. таковаа же аггелоу помъιшлꙗѭштоу владъιка рече къ немоу· что съмѫштаюши са и дивиши са, о Гаурииле; не прѣжде ли отъ

мене посъланъ бꙑстъ къ Захарии жърьцоу, не дасть ли ѥмоу родьствоу Іѡанновоу благовѣштениꙗ; и не им-шоу вѣры жърьцоу мльчаниѥ наведе на нь; не осѫди ли ты старца неглаголанниѥмь; и не ты ли издрече, а азъ оутврьдихъ; не твоимъ ли благовѣштениимъ дѣло послѣдьствова; не зачатъ ли неплодꙑ; не послоуша ли ложесно; не отиде неплодьнꙑи недѫгъ; не отъбѣжа ли лѣность ѥстьства; не ины ли ѥсть класъ творашти; не роди безчадьнаꙗ; ѥда не възможетъ отъ мене сътворьшоуоумоу вьсѣчьскаꙗ словомъ; по что въ дьвѣ помышлѣнии вьниде; что же пакы аггелъ рече; владꙑко, ѥже исцѣлити ѥстьствьныѧ съблазны, ѥже раздрѣшити страшныѧ ѫзы, ѥже оумрьштвениѥ оудьноѥ къ животьнѣи възвати силѣ, ѥже повелѣти тѣлеси поспѣхъ творити дѣтемь, ѥже раздрѣшити неплодьство прѣстарѣвъшиихъ оудъ, ѥже прѣстарѣвъшѫ сѧ трьсть прѣобразити на младъ онъ образъ, ѥже неплодовитѫ землѭ рѫковатьми абиѥ ꙗвити матерь, дѣло твоѥѩ силы ѥсть обꙑчаѥмъ съврьшаѥмо· и съвѣдѣтельствоуѥтъ Сарра и съ неѭ Ревека и пакы Анна грѫстокааго неплодьства работавъша страсти и отъ тебе свободѫ приимъша· а ѥже дѣвици родити, не причаштьши сѧ къ мѫжоу выше того ѥсть закона тѣлесьнаго, и твоѥ заповѣданиѥ отрековици пришьствиѥ, небесьстіи и земьстии коньци не вьмѣстатъ тебе, владꙑко, то како тѧ вьмѣститъ чрѣво дѣвиче; владꙑка же пакы рече аггелоу· то како мѧ вьмѣсти сѣнь авраамьꙗ; аггелъ рече· имъже страннолюбию имѣаше пѫчинѫ, пакы тоу, владꙑко, ꙗвль сѧ патриархови въ припѫтьнѣи

сѣни мимо иде вьсѣчьскаꙗ испльнꙗѫ. и како понесетъ Мариꙗ огн҃ь божьства твоiего; прѣстолъ твои политъ зареѭ свѣта сѧ, и та ли можетъ понести оужасьна дѣвица; владыка же рече къ н҃емꙋ· еи, аште сътвори пакость огн҃ь въ поустꙑн҃и кѫпинѣ, то и Марии сътворитъ пакость пришьствие моѥ· аште ли же тъ огн҃ь стѣн҃ь ꙗвлꙗвꙑи съ небесе пришьствие божиꙗ огн҃и на пои же кѫпинѫ не опали, что оубо речеши о правьдѣ не въ огн҃ьнѣ пламени ни въ образѣ дъждевѣ съходаштии; тъгда же агг҃елъ съконьча повелѣние ѥго, и къ дѣвици въшьдъ възъпи глагол҃а· радоуи сѧ, обрадованаꙗ, господь сь тобоѭ, оуже ти неприꙗзнъ не оудобьꙗѥтъ· идеже бо прьвѣѥ сѫпостатъ вранъ положи, тоу прьвѣѥ врачь бꙑлиѥ прилагаѥтъ, ѩдоуже начатъка исходъ съмрьть имѣ, тѧдоуже живот' въходъ животьнꙑи сътвори, женоѭ въз'драсте зълоѥ, и женоѭ истѣкаѭтъ лоучьшаꙗ· радоуи сѧ, обрадованаꙗ, не срамьꙗи сѧ, ꙗко повинна сѫшти осѫжденню, мати бо благодѣтиѭ бꙑвающи осѫжденооуѥмоу, радоуи сѧ, обрадованаꙗ невѣсто и родительнице чиста запоустѣвъшоуоумоу вьсемоу мироу, радоуи сѧ, погрѫжьшиꙗ вь чрѣвѣ сьмрьть матерьн҃ѫ, радоуи сѧ, доушевьнꙑи храме божиї, радоуи сѧ, обьштеѥ жилиште небеси и земли, радоуи сѧ, неразлѫчьнааго ѥстьства мѣсто пространоѥ. симъ оубо тако сѫштемъ приде къ болѧштиимъ врачь, сѣдаштиимъ въ тьмѣ сльньце правьдьноѥ ꙗви сѧ, влънꙗѭштиимъ отишиѥ и невлънаштеѥ сѧ пристаниште непрѣмѣнно, ненавидаштиимъ рабомъ отъиждь ходатаи роди сѧ и мироу съвѧзъ, плѣн҃енꙑимъ рабомъ избавитель приде, борѫ-

штинимъ съ любьвья крѣпъкъ покровъ. тъ бо ѥстъ миръ нашъ, ѥмоуже съподобимъ сѧ наслаждати сѧ вьсегда благодѣтия самого Христоса, ѥмоуже слава и дръжава вь вѣкы вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта кѕ. мѫчениѥ свѧтаого Иринеа.

Єгда правъ благъ съ доброчьстиѥмъ въздрастъ большиихъ желаѧ страхъ божии приметъ, тъгда вьсе ѥже вь семь житии прѣобидѣвъ къ обѣштанꙑихъ благꙑихъ приѧтию подвизаѥтъ, да ꙗже послоушаниимъ акꙑ сѫшта вѣрою твръдоѭ вида въждела, та же пакꙑ божиѥѭ славоѭ въсприим' славитъ господа, ѥже бꙑстъ и о блаженѣмъ Иринеи, епископѣ еремнискаго града, кротости ради лихꙑѧ, и ѥже о божии доброговѣнии дѣлꙑ оутврьди нареченоѥ· постигъшоу бо гонению, ѥже бꙑстъ при Диоклитиꙗнѣ и Маѯимиꙗнѣ цѣсари, приведенъ оубо бꙑстъ свѧтꙑи Иринеи къ кнѧзоу Провоу, и въпрошенъ бꙑвъ, аште хоштетъ пожрътти богомъ, отъвѣшта блаженꙑи Иринеи глагола· нъ и жити же съ вами не хоштѫ. тъгда повелѣ затворити и вь тьмници· многомъ же дьнемь минѫвъшемъ, сѫштѹ ѥмоу вь тьмници, въ полоу ношти пришъдъшоу кнѧзоу изведенъ бꙑстъ пакꙑ блаженꙑи Иринеи, и различьнꙑ мѫкꙑ сътрьпѣвъ и въпрашаѥмъ· по что не пожьреши; отъвѣшта глагола, ꙗко бога имамъ, ѥгоже из младꙑ

връсты чисти навыкохъ, и глаголемъıмь вами богомъ не поклонѭ сѧ. Провъ рече· приокрашти жизнь себѣ. довьлѣѥтъ ти ıаже приѩ досаждениıа. свѧтыи Иринеи рече· не приокраштѫ сьмрьти жизни прѣдълежаштиı, нъ да отъ бога жизнь приимѫ. Провъ рече· имаши ли женѫ; отъвѣшта· не имамъ. се же глаголааше блаженыи Иринеи господьнѭ заповѣдь съконьчаваѩ глаголѭштѫѭ· любѧи отьца и матере или братиѭ или женѫ или чѧда паче мене нѣсть мене достоинъ. на ѭже заповѣдь вьзираѩ блаженъıи на небо имѣаше оумъ, видѣти желаѩ славѫ господьнѭ и вьсе чловѣчьско житиѥ оставивъ, ничсоже паче господа вѣдѣти же и имѣти исповѣдааше· пакы оубо рече къ немоу кнѧзь· вѣдѣ та сынъ имѫшта, поиѣ тѣхъ дѣльма пожьри. онъ же отъвѣштаваааше· сынове мои бога имѫтъ, ıакоже и азъ, иже можетъ ѩ сънабьдѣти, ты же повелѣноѥ ти сътвори. Провъ рече· съвѣштаваѭ ти, юноше, пожрѣти, да не различьнъıимъ мѫкамъ прѣдамъ тѧ. свѧтыи мѫченикъ Иринеи рече· не жьрѫ, твори, ѥже хоштеши, оувѣси бо, ıако силоѭ христосовоѭ добьѥ вьсе сътрьпьѭ. Провъ рече· ѥльмаже не хоштеши повинѫти сѧ цѣсароу, вь рѣкѫ въвръженъ бѫдеши. Иринеи рече· ты различьнъıими мѫками прѣштааше оуморити мѧ, и азъ надѣахъ сѧ, ıако мечемъ отъсѣчеши ми главѫ, за не молѭ тѧ, повели и то сътворити, да оувѣси, како крьстиıани сьмрьть прѣобидѣти навыкохомъ христосовы ради любьве. разгнѣвавъ же сѧ кънѧзъ о дръзости свѧтааго мѫченика Иринеа повелѣ мечемъ оусѣкнѫти и. свѧтыи же мѫченикъ ıако вьторыи вѣньць полоучивъ рече· благодѣть исповѣ-

даѭ богоу моіемоу даръствовавъшоуоумоу ми различьнъıимъ мѫкамъ тръпѣнию вѣньць, и ıегда прѣлѣзоша мостъ рекомъıи Артемись, съвлѣкъ ризъı своѧ и възьрѣвъ на небо помоли сѧ глаголѧ сице· господи, да отъврьзѫтъ сѧ небеса и да приимѫтъ доушѫ раба твоıего, ꙗкоже и людемъ твоимъ вьсѣчьскъıѧ цръкъве и вьсѣкого испльнѥниꙗ ıеѧ к тебѣ вѣроуѧ, господи Їсоу Хрьсте, се вьсе страждѫ, и оусѣкнѫвъше и възвръгоша вь рѣкѫ. се же сѧ сътвори въ Срѣмѣ старѣишинъствоуѭштоу Провоу, цѣсаръствоуѭштоу же вь вѣкъı Исоу Хрьстоу господоу нашемоу, ıемоуже слава нъıнѣ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амин.

Мѣсаца Марта кд. мѫчѥниıе сватааго Їѡнъı и Бараχисиꙗ и дроужинъı ıего.

Въ лѣто осмонадесатоıе цѣсарѣ персьска Савориꙗ гонѥниıе бъıстъ на цръкви χристовъı и на чътѫштаѧ вьседръжителꙗ бога, и повелѣ цѣсарь Саворин нечьстивъıимъ влъχвомъ сватъıѧ цръкви χрьстиꙗнъскъı огнѥмъ зажизати, обрѣтаıемъıѧ же крьстиꙗнъı повелѣ имати и ноудити ѧ жрьти и повиновати сѧ попомъ, повиноуѭштаѧ же сѧ и жьрѫштаѧ на великъı санъı и чьсти възводити, не повиноуѭштаѧ же сѧ горькамъ и различьнамъ мѫкамъ прѣдаꙗти. въ то же врѣмѧ гонѥниꙗ обрѣтоша сѧ въ персьстѣ земи вь нѣкоторѣи вьси нарицаıемѣи Иаса

дъва брата Барахисии и Іѡна именемь нарицаѥма, мѫжа правьдива, испльнь сѫшта вѣры и хранѧшта заповѣди господьнѧ съ страхомъ. сиꙗ оубо сватаꙗ слышавъша гоненние крьстиꙗньско, оставивъша жилиште своѥ идоста на мѣсто то, идеже нечьстивии вльсви мѫчаахѫ крьстиꙗны горьцѣ. бывъшема же има въ вьси Бардіахове и приближивъша сѧ къ тьмници, идеже вьси крьстиꙗни затворени бѣахѫ, и припадъша къ тьмничьноуоумоу стражоу молиста и, да вънидета въ тьмницѫ· вълѣзъша же обрѣтоста девѧть мѫжь крьстиꙗны затворены, и видѣвъша ѩ въ мноѕѣ скръби сѫшта цѣловавъша ѩ и начѧста оувѣштавати ѩ глаголѭшта· не оубоимъ сѧ ничьсоже, братиꙗ и отьци, нъ въ имѧ распѧтааго пострааждамъ въ ѥдинъ часъ, да приимемъ вѣчьныи животъ, ꙗкоже и отьци наши и страстотрьпци и мѫченици приѩша· такожде же и ти мѫченици видѣвъше сватаꙗ Іѡнѫ и Барахисиѡна и оусрьдьнѣиши бывъше о пришьствии ѥю, такожде и тѣ много поучаахѫ сватаꙗ, и дроугъ дроуга акы благодѣтьныимъ масломъ на тръпѣниѥ мѫкы и на съвршениѥ мѫчениꙗ помазаѭште оукрѣпыахѫ. сватыимъ же мѫченикомъ затвореныимъ въ тьмници имена сѫтъ си· Заиндас, Лазаръ, Маросдас, Нерсис, Илиа, Марис, Явивос, Симвондис, Сава. сии оубо мѫчени бышѧ. тъгда скръби приимъше многы и въ подвизании мѫченичьстѣѣмъ съконьчаша сѧ, течениѥ съвръшивъше добрѣ, и страстьныимъ и не тьлѣѭштиимъ ни оувѧдаѭштиимъ вѣньцемъ оувѧзоша сѧ· мѫченомъ же бывъшемъ тѣмъ сватыимъ и възлетѣвъшемъ на небо и въ агельскыи ликъ вьчиненомъ

бывъшемъ, по томь нѣкотории отъ влъхвъ обадиша свтаю Їонж и Варахнсиа къ трьмъ старѣишинамъ влъшьскымъ Масдрадоу, Сирадоу, Маарнисноу, сѫдаштиимъ свтъиимъ глаголѫште· та ни жьрета, ни повиноуета са цѣсарю повелѣнию, ни рачита поклонити са огню и сльньцоу, ни водѣ, юште же къ сем(оу глаго)лаахѫ, ꙗко девать мѫжь оии тог . . . . и не повинѫша са цѣсароу повелѣнию, имъже тѣма дьвѣма бѣахѫ отъвраштени. тъгда испльнивъше са ꙗрости мноꙁи старѣишинъ жрьречьскы повелѣша привести ꙗ· приведенома же има бывъшема и ставъшема прѣдъ старѣишинами влъшъскыми глаголаша има вльсви· заклинаюмъ ва о непобѣдимѣмъ нашемъ цѣсари Саворни, без лъжа отъвѣштаванта намъ, о немъже въпрашаюмъ валю· творита волѭ цѣсарж и повиноуета са повелѣнию юго и покланѣюта са сльньцоу и огню и водѣ по законоу и по заповѣди цѣсара нашего или ни; отъвѣштавъша же свтаю Їона и Варахисии глаголаста имъ· да глаголевѣ, а вы послоушаите акы кнази и сѫдиа цѣсара перьска, имже избьрани юмоу юсте и правьдиви сѫдиѧ, и того ради избъравыи сѫдъ вьсь свои въ рѫцѣ ваши прѣдастъ, да въ правъдѫ сѫдите, а не беспраньдиꙗ дѣлаюте· иныꙗ оубо вы славъныѧ сѫдиѧ не подобаатъ вы земънааго . . . . . цѣсара боꙗти са, нъ оного давъшааго вамъ мѫдрость и смыслъ, имѫштааго власть небесы и землѭ и вьсѣцѣмъ дыханиимъ, иже положи прѣдѣлы и оустави часы, и дастъ мѫд(рость) дастъ вамъ мѫдрость, да по мѫ(дрост)и вашеи сѫдите въ правдѫ по плът . . .

подобнымъ вамъ заклинаюев̍ѣ оубо васъ в̍ѣроѭ истиннъноѭ, повѣдаите намъ, коего бога подобааатъ нама отърешити сѧ, небесьскааго ли или земьнааго, в̍ѣчьнааго ли или маловрѣменьнааго; мы оубо в̍ѣроуемъ въ бога сътворивъшаего небо и землѭ, и не в̍ѣроуемъ къ чловѣкоу тьлѣньноу, не можев̍ѣ оубо в̍ѣровати въ чловѣка, иже мало поживъ оумираетъ и погрѣбаетъ сѧ ꙗко и мы. то слышавъше же вльсви отъ нею, разгнѣвавъше сѧ велми повелѣшѧ принести жьзлие шипьчано неоудѣштено на мѫчение сватоую Їωны и Бараҳисна, отълѫчивъше ꙗ разно, да не слышита къждо ею въпрашаниꙗ подроуга си, и оукрѣпитъ сѧ на троудъ христосовъ. прѣдьсѣдъше же Масрад и Сирод и Маринсии, трии старѣишины вльшъскы, на въпрашание сватоую, и повелѣша съ ꙗростиѭ въвести сватааго Їωнѫ единого· въведеноу же вывъшоу Їωнѣ рѣша къ н̑емоу вльсви· что ти сѧ мьнитъ, аште оубо чьтеши и поклониши сѧ сльньцоу и огню и водѣ и съконьчаеши повелѣние цѣсаре· аште ли то, възложимъ на тѧ мѫкы жестокы люты зѣло, не помышл̑аи же вь себѣ, ꙗко мы хоштемъ, да подъимеши ты что зъло, мы не хоштемъ тебѣ зъла никакогоже, аште не ты самъ въсхоштеши зъло приобрѣсти себѣ. отъвѣштавъ же блаженыи Їωна рече имъ· азъ сего житиꙗ не трѣбоуѭ христосова житиꙗ ради, прѣходитъ бо и николи прѣбываатъ. да оубо того ради николиже не отъврьгѫ сѧ господа моего Їсоус Христоса, живѫштааго вь вѣкы, ꙗко тъ есть надежда вьсѣмъ крьстиꙗномъ, и не осрамьꙗѭтъ сѧ вьси в̍ѣроуѭштии вь н̑ь, за н̑е тъ обѣшта намъ глагол̑а· аминь, аминь

глаголѫ вамъ· иже отъвръжетъ сѧ мене при чловѣцѣхъ, то и азъ отъвръгѫ сѧ ѥго при отъци моѥмъ небесьстѣмь и при свѧтыихъ аггелѣхъ, придти бо имать на облацѣхъ небесьскыихъ въ славѣ отца своѥго и свѧтыихъ аггелъ и архаггелъ, и оуже оуготовьѥно отъдати комоуждо чловѣкоу по дѣломъ ѥго, нынѧ оубо то слышавъше повелѣниѥ, ѥже повелѣно вы ѥстъ о мьнѣ творити, то скорѣѥ творите, не же помышлѣите, ꙗко оставьѭ домъ господьнь, ѥльмаже тъ ны сътвори слоужити въ домоу ѥго свѧтѣмь, и рече намъ· вы ѥсте свѣтъ мироу, и пакы· вы ѥсте соль земли, аште соль обоуꙗѥтъ, то чимъ осолитъ сѧ; аште оубо, ꙗкоже вы глаголете, повелѣниꙗ цѣсарꙗ послоушаѥмъ, и заповѣди ѥго сътворимъ, то не мы ѥдини отъвръжемъ сѧ господа нашего, нъ наше отъвръжениѥ вьсѣхъ вина бѫдетъ. то слышавъша отъ нѥю старѣишины вльшьскыѩ, разгнѣвавъша сѧ зѣло повелѣша звѧзати и по перскоу законоу, и провръша жьзлъ междоу рѫкама и стегноу ѥго, и бѣаше сѫдѧ свѧтыи на земли· сѫдаштоу же ѥмоу мѫчахѫ и жьзлиѥмъ осѫкатомъ, до толѣ же мѫчиша и, доньдеже ребра ѥго оголиша· мѫчимъ же не отъвѣштаваалше ничесоже, нъ славьꙗше бога глаголѧ· слава тебѣ, боже отьць нашихъ Авраама, Исаака и Ꙗкова, изведи насъ из мира сего, ꙗко съподобилъ ѥси привести насъ на вѣрѫ свѧтѫѭ своѭ, и нынꙗ, господи, даждь намъ трьпѣниѥ, да сътворимъ и съконьчаѥмъ вьса, ѥлико заповѣда намъ свѧтыи твои доухъ, и съподоби мѧ мѫченичьскыимь съвръшениимъ вѫгодити тебѣ, того бо по вьсѧ дьни ожидаѭ, и си рекъ

сватыи Їωна рече гласомъ великомъ къ вльхвомъ· азъ отъ кназа вашего и отъ вьсѣхъ дроугъ вашихъ, иже сѫтъ аггели сотонини, отъстѫпаѭ и отъмештѫ са вьсѣхъ ихъ и отъ сльнца и отъ лоуны и отъ звѣздъ и отъ огнѣ и отъ воды, ѧже мѣните богы, штоуждъ юсмъ отъ нихъ и не поклонѭ са имъ бъхма, нъ вѣроуѭ азъ въ отьца и сына и сватааго доуха, въ прѣчистѫѭ троицѫ съпасаѭштѫѭ вьсь миръ, иже и богы ваша сътвориша, имъже ноудите ма покланѣти са. си слышавъше старѣишины вльшьскыѩ повелѣша ѫжемъ за ногѫ повръзъше и влѣшти вънъ на мразъ и прѣбыти юмоу на ледѣ вьсѫ ношть, бѣаше бо зимно врѣма, и блюсти юго, что сътворитъ ледоу. они же сътвориша тако и блюдоша юго съ страхомъ великомъ оставивъше и тоу до свѣта. пакы же сѣдоша безаконници на сѫдишти своюмъ и повелѣша слоугамъ привести прѣдъ лица ихъ сватааго Барахисиона. въшъдъшоу же сватоуоумоу и ставъшоу на сѫдишти рѣша къ немоу вльсви· что мыслиши, Барахисию; жърешии ли и поклониши са сльньцоу и огню и водѣ, ꙗкоже послоушавъ поклони са и братъ твои Їωна, или примеши раны на тѣлеси своюмъ; отъвѣштавъ же сватыи Барахисиωнъ рече им'· ꙗкоже и Їωна поклони са, юмоуже поклони са, то и азъ паче поклонѭ са, славословьѭ и възношѫ и· вы глаголасте лъжѫ о немъ, нъ истина не дастъ юмоу того сътворити· кто бо бы възмоглъ ослѣпити оумъ срьдечьныи юго, да бы са поклонилъ тои твари, ꙗже слоужитъ чловѣкомъ и оставилъ сътворьшааго и; аштебо дѣло чьстьно было, то славьнѣ оубо бы отъ чловѣкъ слоу-

женине принималъ. и не бы слоужилъ намъ рабъскомъ чиномъ. се бо нынꙗ видимъ, ꙗко богатиї и ништии и зълии и добрии отъ того слоужбꙙ приемлꙗтъ, и рабъ ѥстъ огнь вашъ чловѣкомъ болъшиимъ и сътворивъшиимъ и. тако оуставивъшоу намъ, ꙗкоже оубо неправьдьно ѥстъ ѥже ноудити насъ, да поклонимъ сꙙ слоужбѣ мира сего, богъ на работꙋ тъ огнь дастъ намъ чловѣкомъ и остати сꙙ бога сътворьшааго небо и землꙗ и море и вьсꙗ ꙗже вь нихъ. нъ лѣпо ѥстъ паче ономоу хвалꙋ и поклонъ и чьсть отъ цѣсарь же и кназь и воѥводъ и отъ вьсего дыханиꙗ приимати, иже сътвори высотꙋ и глꙋбинꙑ ѥгоже глꙋбокꙑꙗ мысли не можетъ никтоже домыслити сꙙ, ни възьрѣти довьленъ на высотꙋ славы, имже трѣбоуѥмъ ѥго вьси сынове чловѣчьстии· тъ бо ѥстъ кръмли вьсꙋ населенꙋꙗ и вьсꙗ мꙋдростиꙗ своѥꙗ оуготови, се же трѣбоуѥтъ отъ насъ, да вѣмъ имꙗ господа нашего вьси сынове чловѣчьстии а не соуѥтьныими дѣлы и льстьми прѣльштаѥмъ сꙙ. тъ бо рече· не сътворите себѣ капиштъ ни поклонѣите сꙙ дѣломъ рꙋкъ вашихъ ни инои твари никоѥнже, за не азъ ѥсмъ господь богъ вашъ не прьва сꙑ и до коньца прѣбꙑваꙗ, и нѣстъ иного бога развѣ мене и славы моѥꙗ иномоу не дамъ, ни благоизволении моихъ ваꙗниимъ. ни чьсти моѥꙗ подамъ капиштемъ. азъ оуморꙗ и оживьꙗ, и никтоже ѥстъ. иже оубѣжитъ рꙋкоу моѥю. тъгда разгнѣваша сꙙ старѣишинꙑ бльшьскꙑꙗ. слышавъше рѣчи ты отъ него начаша чоудити сꙙ имъ и тръпѣнию ихъ и рѣша· не въпрашаимъ ѥго нꙑнꙗ, да не никтоже отъ чꙋштиихъ

и кланıаѭштиихъ са слъицоу и огню и водѣ оуслъшатъ таковъıихъ словесъ ıего, и отъвръгѫтъ са и ти такожде, и отъстѫпатъ отъ жрътвъ, нъ паче оуслъшимъ ихъ ноштиѭ. да никтоже разоумѣıетъ глаголемъıихъ отъ нею, ни ıаже отъ насъ творимъıихъ. и бъıстъ тако. и въсташа тъгда отъ сѫдишта не сѫдити. сѣдѣше же ноштиѭ и мльчанию сѫштоу многоу повелѣша привести сватаго Варахисиıона. приведеноу же ıемоу бъıвъшоу и мльчанию сѫштоу многоу послоушаахѫ ıего· мъного оубо вльхвомъ въпрашавъшемъ ıего и сватоуоумоу божиѭ мѫдростиѭ прѣодолѣвъшоу имъ разгнѣвавъше са безаконьници повелѣша принести съвалъмъı мѣдънъı, и раждегъше ѧ паче огнѣ подъложиша подъ обѣ пазоусѣ, и рѣша къ немоу вльсви· тако ми вѣньць цѣсара перськска Саворна, ıако аште не пазоухъı истрасеши любо и ıединъ съвалъмъ, и да падетъ на земи, то да вѣси, ıако оуже вѣмъ извѣсто, ıако отъвръже са бога своıего. отъвѣштавъ же сватъıи Варахисии рече къ нимъ· слоугъı сотонинъı и кнази грѣшьнии, тако ми съпасениıе бога моıего и погъıбѣль сотонъı отьца вашего, не имамъ оубоıати са отъ бога вашего ни ıедного отъ свалмъ поврѣшти на земи, нъ имене ради Христоса моıего оудръжѫ ѧ. азъ же нъıнıа заклинаѭ въı богомъ живъıимъ, къ сеи мѫцѣ аште и инъı имате мѫкъı лютъı, то наведѣте на нъı· кто бо ıестъ исходаи на рать, и не въдаѩ са вьсѣмь срьдьцемъ на съмрьть, да възьметъ славѫ великѫ и даръı отъ цѣсара многъı и санъ великъ; то рекъшоу сватоуоумоу Варахисию възбѣсивъше са велми вльсви повелѣша принести олово и растопивъше възлı-

ѭти на очи и въ ноздри ѥмоу вълиѭти и въ оуста и въ оуши, да ни слышитъ ни глаголетъ, и по томъ повелѣша слоугамъ глаголѫште: поимѣше и ведѣте въ тьмницѫ и повръзъше за ѥдинѫ ногѫ повѣсите и тоу, и сътвориша тако. и то имъ рекъшемъ повелѣша пакы нечьстивии вльсви привести к ни . . . .
пришъдъшоу же ѥмоу глаголаша к немоу вльсви привести к нимъ блаженааго Їѡнѫ· пришъдъшоу же ѥмоу глаголаша к немоу вльсви· что ѥстъ, Їѡна: како ѥстъ пльть видѣти ти, и како прѣкы ноштъ онѫ въсѫ стоѭвъ връхоу леда и на лютѣи стоудени; отъвѣшта к нимъ блаженыи Їѡна и рече· вѣдѫште бѫдѣте сѫдиѧ и цѣсари, ꙗко богъ мои, ижде изволи доуша моꙗ, отъ неѧже роди ма отьць мои и помьнѫ и вѣдѣ, николиже таковыѧ добры подастъ ми ношти, не помьнѫ ѥште, отъ неѧже ѥ оумъ въ чловѣцѣхъ, и оувѣдѣхъ, что ѥ чѹвъство, ꙗко такова покоина прѣжде надъ мноѭ ноштъ, приде бо ми лыгыни отъ дрѣва сватааго, на немъже распатъ бѣстъ господь мои Їсоус Христос. се рекъшоу сватоуоумоу Їѡнѣ отъвѣшташа вльсви и рѣша к немоу· братъ твои Варахисии отъвръже са бога твоѥго, а ты прѣбываѥши ѥште к немоу; отъвѣштавъ же сватыи Їѡна рече к нимъ· вѣдѣ и азъ, ꙗко отъврьже са дьꙗвола и вьсѣхъ аггелъ ѥго, и владыцѣ Христосоу съврьшенѣ самъ са ѥстъ принеслъ. глаголаша ѥмоу вльсви· не погоуби злѣ доуша своѥѧ, оуне бо ти ѥстъ отъврѣшти са бога своѥго. отъвѣштавъ Їѡна рече к нимъ· слѣпии и жродивии, глаголете вы сами, ꙗко мѫдри ѥсмъ, и мѫдростиѭ нашеѭ изобраштемъ

истїнѫ. можетъ ли чловѣкъ имы пшеницѫ въ житьници своѥи лежаштѫ и храна ѭ, дъждоу же и тѫчамъ и громоу и мльниѩмъ находаштемъ, не възьмъшоу отъ пшеница въ рѫкоу своѥю и сѣати въ има господьнѥ и сѣавъ ожидаѥтъ пришедъши жатвѣ напльнити гоумно отъ малааго оного, ѥже вьсѣка надежда ради ѥго, ѭже имѣ къ Христосоу· аште ли да не брѣжетъ пшеница лежати ѥи въ житьници, и да не всѣѥтъ отъ нѥѩ, то оскѫдѣѥтъ пшеница, не можетъ бо изобиловати· также и въ насъ чловѣцѣхъ ѥстъ видѣти, аште кто погоубитъ доушѫ имене ради господа нашего Їсоус Христоса, то ѥгда хоштетъ обнавьѩти сыны чловѣчьскы, ты надѣѭштѧѧ са на нь и твораштѧѧ волѫ ѥго обновитъ са свѣтомъ онѣмь своимъ, иже не прѣходитъ, ни разарѣѥтъ са николиже, и прѣобидѣвъшѧѧ заповѣди ѥго въвръжетъ въ огнь не оугасаѥмыи. слышавъше же то вльсви онѣмѣша на много врѣма, словесемъ ѥго чоудаште са· послѣжде же отъвѣшавъше рѣша ѥмоу· не прѣльштаи себе, Їѡна, и послоушаи ѱанни. отъвѣштавъ же блаженыи Їѡна глагола къ нимъ· добрѣ рѣсте, ѩко прѣльштаѭтъ ѱанниѩ, нъ отъ васъ поганыихъ не прѣльштаѥтъ ино ничтоже чловѣкы, нъ тъчьѭ житиѥ мира сего, а иже вькоушаѥтъ скрьбии господьнь, то не прѣльштаѥтъ са николиже, ѩкоже бо богатъ нѣкто пиръ великъ гостемъ своимъ оуготовивъ и посълавъ позъваныѩ имъ, изъходаште зъванни къждо исвоѥго домоу бѫдѫтъ извѣстьнѣ, ѩко идѫтъ на веселиѥ, и съ оусрьдиѥмъ на пиръ приходатъ· вьшедъше на обѣдъ и сѣдъше на трепезѣ вькоусивъше вина, да аште добро

бѫдетъ, то сладъцѣ пиѭтъ отъ н҄его, и възвеселатъ са, и отъ оупитиꙗ не могѫтъ ити въ домы своѩ, по н҄еже много сѫтъ пили въсладивъше си виномъ, доньдеже придѫтъ свои имъ, и имъше приведѫтъ въ домы своѩ. за оутра въстаѭште, ѥгда исѫчатъ вино, радоуѭтъ са зѣло, ꙗко оу своихъ сѫтъ си дома лежали· такожде и раби христосови, ѥгда видатъ, ꙗко зовѫтъ ѩ сѫдиѩ на сѫдиште, то вѣдатъ, ꙗко на троудъ и на ноуждѫ идѫтъ, ѥгда идѫтъ, и опиѭтъ са отъ мѫкъ и отъ любьве христосовы, то оуже к томоу не помьнатъ ни домовъ, ни чада, ни имѣниꙗ, ни могѫтъ прнобрѣсти ни злата, ни сърекра, ни иного ничьсогоже, ѥже въ мироу семь, нъ прѣбидатъ и цѣсара и кназа, ожидаѭште ѥдиного тъчьѭ цѣсара великааго Христоса, ѥгоже воини ѥсмъ мы, въ роды родъ прѣбываѭшт(ь) ѥмоу, ѥгоже цѣсарьство не прѣходитъ, нъ прѣбываатъ въ вѣкы. то рекъшоу сватоуоумоу Їωнѣ повелѣша вльсви пръсты ѥмоу отъсѣкати обоѩ рѫчьныѩ и ножьныѩ и пометаша ѩ прѣдъ сватымъ Иωнѫ, и рѣша къ н҄емоу вльсви· се, видиши, како расыпахомъ пръсты твоѩ по земи, пождиди оубо, ѥгда врѣма бѫдетъ жатвы, то придѫтъ ти мьнози пръсти. отъвѣштавъ сватыи Їωна рече· азъ мъногъ рѫкъ не трѣбоуѭ, нъ ѥстъ богъ съзъдавыи ма, иже пакы обновитъ ма обновлѥниимъ своимъ, ѥже хоштетъ творити о насъ. то слышавъше отъ н҄его вльсви и ꙗрости испльнивъше са повелѣша възварити пьцьлъ въ конобѣ, и повелѣша слоугамъ, да одержѫтъ гржгомъ вьсѫ главѫ ѥго, ѭдоуже власи сѫтъ, к томоу же и ѩзыкъ ѥмоу оурѣзати. и сътвориша тако. и

повелѣша вльсви, и вьвръгоша прѣдъ нимъ кожѫ главы юго и ѩзыкъ въ коновъ пьцьлънъıи· по томъ же връгоша и самого того свѧтаађо въ коновъ пьцьлънъıи· вьвръженоу же бывъшѹ свѧтоуоумоу абиѥ изліı сѧ вънъ коновъ и вьсь пьцьлъ, и не прикоснѫ сѧ юмъ, и никакоже не врѣди юго ни при чесомьже. видѣвъше же нечьстивии вльсви бывьшеѥ то чоудо и дививъше сѧ оужасоша сѧ, ꙗко не врѣди юго никакоже таковаꙗ мѫка. повелѣша принести вратъ и вьложити и вь нь и сътѧгнѫти и завити зѣло, и сътвориша тако слоугы, и сьломиша сѧ кости юго вьсѧ, и по томъ прѣтръша и полъма· прѣтърен8 же юмоу бывъшоу повелѣша вльсви троупъ юго вьврѣшти вь ꙗмѫ глѫбокѫ и стрѣшти юго твръдѣ, и бъıстъ тако. тако же сѧ оубо съконьчавъшоу свѧтоуоумоу Їѡнѣ повелѣша пакы привести свѧтаађо Варахисиѡна· приведеноу же юмоу бывъшоу глаголаша къ немоу вльсви· пощади оудовъ своихъ, Варахисиѥ, и не вьсхошти безгодьнѣ осѫдити себе. отъвѣштавъ же свѧтъıи Варахисии рече къ нимъ· ни азъ юсмъ създавъıи себе, ни азъ погоубьıѭ себе, нъ юстъ господь сътворивъıи мѧ, и тъ обновитъ мѧ силоѭ своюѭ, и тъ мѧ избавьıтъ и хранит непорочьна отъ рѫкъ вашихъ и отъ рѫкоу цѣсара вашего оукоренааго. иже сътворьшааго и бога не вѣстъ, нъ волѧи повелѣниꙗ того дьꙗвола подвизаатъ сѧ съконьчати. то рекъшоу свѧтоуоумоу Варахисоу рѣша вльсви· мы юсмъ сами досаждаѭштии и оукараѭштии цѣсара Савориꙗ, си оубо прѣльстиѭ своюѭ пькаѭште не брѣгѫтъ никогоже. то нимъ рекъшемъ и ꙗрости сѧ испльнивъшемъ многы измѣ-

ниша са лица вьсѣмъ о блаженѣмъ Барахисии, и повелѣша влачити и по трьнию, и по томъ повелѣша принести трьстиѥ, и расцѣпивъше на дьвоѥ обложити по пльти ѥмоу и връвиѭ обазавъше сътагнѫти, доньдеже погразнетъ трьстие въ пльти ѥго, и повелѣша извлачити трьсти из нѥго, да съ трьстиѥмъ и пльть ѥго въздираѥтъ са, и сътвориша тако слоугы, и извлачиша трьстиѥ съ пльтиѭ ѥго. по томъ же повелѣша нечьстиви вльсви, и вължиша и въ вратъ, иждѥ и сватаѓо Іѡнѫ, и тоу съломиша вьса кости ѥмоу. по томъ же повелѣша слоугамъ, и принесоша пьцьлъ горащтъ, и вълиꙗша въ оуста ѥмоу, и тако прѣдастъ доушѫ сватыи Барахисии, и тако пострада съ вьсѣми сватыими. слышавъ же мѫжъ нѣкто доброговѣинъ, именемь Яудисотъ, ꙗко съконьчаста са сватаꙗ Іѡна и Барахисии, приде и искоупи оу стражъ тѣлесѣ сватоую, пать сътъ и три сьребрьникъ давъ, не тъчиѭ же сею ѥдиною дъвою сватоую искоупитъ тѣлеси, нъ и инѣхъ, иже прѣдъ тѣма мѫчени быша. кла же са мѫжъ тъ продавъшиимъ тѣлеса, ꙗко никтоже отъ кназъ вашихъ не иматъ оувѣдѣти бывъшааго, понѥже не пръва дроугъ бѣ мѫжъ сихъ съконьчавъшиихъ са. съконьчавъшиїхъ же са сватыихъ имена сѫтъ си· Іѡна, Барахисии, Занида, Лазаръ, Нерсисъ, Илиа, Явивъ, Марисъ, Маруда, Симвендис, Сава. сии ѥдии на десате страстотрьпьци и добропобѣдьнии мѫченици троудиша са дожии до коньца Христоса ради, за нѥ и одѣнии быша свѣтлоѭ одеждеѭ и не оувадаѭштиимъ вѣньцемъ вѣньчани тѣмъ Христосомъ, ихъже сватыихъ молитвами да помиловани

бѫдемъ вьси. съконьчаша же сѧ свѧтии Христосови мѫченици девѧть их҄ мѣсѧца марта к҃з, а дроугаꙗ дъва тогожде мѣсѧца к҃д. съписа же памѧть свѧтꙑих҄ Исаꙗ нѣкто именемь, сынъ Адавовъ отъ землѩ сꙑ арзанiнскꙑ, иже бѣаше шьлъ съ вльхвꙑ послоушати тъчьѭ бꙑваѥмꙑихъ, иже прѣбꙑвъ по страданиi свѧтꙑих҄ и вьсе ис пръва дожии до коньца зѣло истиньнѣ слꙑшавꙑи видѣвъ потъшта сѧ съ вьсѣкоѭ твръдостиѭ съписати на възграждениѥ и оуспѣхъ и съпасениѥ и оуспѣхъ почитаѭштиимъ, ꙗкоже и инѣмъ подражателемъ таковꙑѩ о Христосѣ благодѣти, ѥмоуже слава и дръжава вь вѣкꙑ вѣкомъ аминъ.

Мѣсѧца марта л҃. житиѥ прѣпростъ отьца Їѡана игоумена свѧтꙑѩ горꙑ синеискꙑ, ѥмоуже прирокъ схоластик҄.

Еже оубо которꙑи ѥстъ родивꙑи добꙑиго сего и въскръмꙑи прѣжде чрьноризъства, да тако рекѫ, чоудьнꙑи градъ земьнꙑи ѥстъ, нѣстъ же ми потрѣба глаголати о немь, а ѥже которꙑи ѥстъ инꙑи приимꙑи и безбрашьнꙑимъ брашьнъмъ бръма чоудьнаго сего, то не не вѣдѣ, нъ и зѣло вѣдѣ, ѥстъ бо и тъ инꙑи въ ономь, о немьже великомъ гласомъ въпиѥтъ Павьлъ глаголѧ· ихъже жиште на небесехъ ѥстъ, насꙑштаѩ брашьньмъ безвештьнꙑимъ не насꙑташтааго сѧ и

невидимаго бога доброты дозьра, ꙗко разоумънымъ оумомъ тъчиѭ дозьра и чоуда сѧ, достоинъны троудъ своихъ дары примъ и вѣньцѧ· къ тѣмъ причетанъ бывъ и присно съ тѣми прѣбываѩ, ихъже ногы стоѩтъ оубо въ оуправьении, и како оубо тоу съ безвѣстъными вештъныи притекъста, повѣдѣ ꙗвѣ шесть на десѧте лѣтъ оубо сѫштоу блаженоуоумоу връстоѭ, тысѧштъноу же разоумънѫѭ хытростиѭ приведе сѧ самъ, ꙗко нѣкака чиста самоизвольна жрътва, къ великоуоумоу чистителю, тѣло оубо свою на синеискѫѭ горѫ принесъ, а доушѫ на небесъскѫѭ, ꙗкоже мьнѫ, и отъ того самого мѣста велико, нъ невидимоуоумоу оуправьению и оуспѣхъ приобрѣсти помысливъ, и тоу живы велико съмѣрению приим' отъсѣче отъ себе вьсѧ своѩ волѧ, и прѣклони выѭ своѭ на съмѣрению, и тако стрьмъ оумрьтвивъ сѧ самохотьѭ, ꙗко бесловесьнѫ нѣкакѫ и несамовольнѫ доушѫ имы, и естьствънааго естъства измѣнѥнѫ имы въхма, а се естъ чоудьнѣю, еже въ мнозѣ прѣмѫдрости си простъиимъ же житиюмъ и съмѣрениимъ отъгъна прѣмѫдростьно величаниѥ· таче по деватънадесатьнѣмь лѣтѣ, акы нѣкого съла и застѫпьника къ вышънюоумоу цѣсароу оучителѥ своюго прѣдъпосълавъ, изиде на мльчанъною мѣсто, въ рѫкоу несы ꙗко орѫжию на оутврьждениѥ себѣ игоумена молитвы. пѧть пьприштъ же вь далѣ отъ манастырѣ мѣсто приимъ сѣде, мѣстоу же томꙋ имѧ Ѳолас, четыри десѧти же лѣтъ сътвори тоу сѣдѧ безъ сътѫжениꙗ, и горѧштѫ любьвьѭ и божьствънымъ огнемъ разгараѩ сѧ присно. и кто естъ довьленъ словесы исповѣдати того добыю-

сти и троуды. ѧже сътвори тоу сѣда; обаче то поне мало отъ начатъкъ съповѣмь блаженаааго сего благоизволенија· ѩдѣше оубо отъ вьсего, нъ по малоу зѣло, заповѣди ради не тѣмъ величаѥтъ сѧ, нъ да присно съмѣрениѥ иматъ, отъ масти же вьсѣкоѩ добыѥ съхрани сѧ, по вьсѧ часы съмрьть помышлѣѩ доушѫ своѭ въстави на больша троуды. послоушаниимъ же мѫчителѩ враждѫ ѩко мечемъ отъсѣче, затворениимъ же и мльчаниѥмъ паѭчины хоуждъшѭѭ славѫ оумори, како ли съповѣдѣ, ѧже при насъ вѣньцѧ исплете себѣ сльзъныимъ точениѥмъ, ихъже таиноѥ дожии до нынѣ прѣбываатъ дѣло въ пештерѣ, ѩже маломъ отъстоѩше отъ хызины ѥго; въ тои же вьсегда сѣда съ сльзами плакааше сѧ, и кричааше, и въпиѩше велми, ѩкоже се бъшѧ нѣкомоу орѫжиимъ очи изъбадали, съна же толико приѥмьѩше, ѥликоже тъчьѭ оума не погоубити бесьниѥмъ, наиваште же прѣдъ сънъмъ молитвы твориѩше, и кънигы почитааше, то бо ѥмоу бѣаше тъчьѭ оунынию въсхлаштению течениѥ же ѥго молитва непрѣстанна а къ богоу любы без мѣры. того бо ноштъ и день въ чистотѣ житиѩ своѥго ѩко въ зрьцалѣ дозьрѧ не можааше насытити сѧ того подражаѩ житиѩ. Мѡси нѣкто отъ тоу сѫштиихъ чрьньцъ моли сѧ игоуменоу, да и бы приѩлъ Їѡан' къ себѣ, да ѥмоу би былъ оученикъ, и принооужди и игоуменъ моля и, и приѩ и къ себѣ, и бѣаше с нимъ прѣбываѩ. ѥдноѭ оубо отъ дьниї повелѣ отъць Їѡанъ Мѡсеоу ити нѣ на коѥ мѣсто, и копавъшоу ровъ съвратити водѫ и привести на папаѩниѥ землю· дошъ-

дъшоу же юемоу нареченаго мѣста повелѣноѥ без лѣности творѣаше. зною же въ прѣпладьнии бывъшоу възлеже Мωусии подъ камыкомъ великомъ, и оусъпъ почиваше, не хотаи же зъла рабомъ своимъ господь вари по обычаю, сѫштоу бо великоуоумоу отъцоу въ хызинѣ и молитвѫ твораштоу къ богꙋ, въздрѣма са и оусънѫ малы, и видѣ нѣкога въ сватительствѣ лѣпотѣ възбоуждаѭшта и, и поносашта ѥмоу о сьнѣ и глаголѭшта· Їωане, како бес печали съпиши, а Моиси вь велицѣ бѣдѣ прѣбываатъ; абиѥ же въскочивъ за оученика своѥго молитвѫ творяше· таче пришъдъшоу ѥмоу вечер' въпрашааше ѥго· ѥда ти са что зъло сътвори; онъ же рече· ꙗко камы великъ ма хотѣ погнести почиваѭштоу ми въ прѣпладьниѥ подъ нимъ, аште не бы мене напрасно възвалъ, да оштоутивъ отъскочихъ. съмѣреныи же отъць по истинѣ ничесоже отъ видѣныихъ съповѣдавъ, таинѣ же благаго бога похвали. бѣаше же и образъ и цѣлитель врѣдомъ невидимыимъ, ꙗкоже нѣкъгда нѣкто Исаакии именемь тажестиѭ пльтолюбиваго бѣса велми съдръжимъ и въ отъчаании бывъ къ великоуоумоу семоу отьцоу притече, и съ сльзами и вьпльми исповѣдааше свои врѣдъ ратъ, блаженыи же чоудивъ са вѣрѣ ѥго, на молитвѣ станевѣ, рече, ω дроуже, и ꙗко молитвьнаа словеса съкончавлахѫ са, ѥште ницоу лежаштоу болаштоуоумоу, господь твораи волѫ въгодьникомъ своимъ, тъ оуслышавъ и раба своѥго молитвы, и обльгъча братꙋ томоу ратъ, и благодарьствиста господа бога. нѣкотории завистиѭ пострѣкаѥми ѩзычьна и владьника и нарицаѭ, ѩже дѣломъ нака-

завъ вьсѣч'скы сѧ вьсѣмъ показааше мошти, сиѭ подаѭштоу ѥмоу вьсѣмъ Христосоу, мльча же вьсе лѣто, не глагола ни къ комоу же ничьсоже, ꙗкоже завистьникомъ молитвьникомъ быти глаголѭштемъ, ꙗко источьникъ присно текыи затвори сѧ, и сьпасениѥ вьсѣхъ погыбе. оумоленъ же бывъ пакы по прьвыи сѧ ѩ чинъ, таче чоудивъше сѧ вьси вьсѣмъ оуправлѥниимъ ѥго, како ново ꙗвивъша сѧ нѣкого Мωсеꙗ на старѣишинъство братиѩ възведоша на началъно свѣштило свѣштѫ. добрии же искоусьници глоумивъше сѧ и не сълъгаша, нъ въсходитъ на горѫ и тъ, и непрѣходъныи прѣшьдъ меракъ богообразьноѥ приѥмлетъ, разоумьныими възводимъ степеньми, законоположениѥ и видъ словомъ божиѥмъ отъврьзаатъ оуста, и доухъ вьвлѣче, и отърыгнѫ слово и словеса и блага съкровишта срьдьчьнааго, и прѣходитъ видимааго житиꙗ коньчинѫ въ наставлении издраилитьскыихъ чрьноризьць, ѥдинѣмъ тьчьѭ неподобьнъ бывъ Мωсеωви ѥже вышьнии Иѥроусалимъ въсходъ, ꙗкоже онъ вь инжьнии нѣкако сълъганъ бысть и съвѣдѣтельствоуѭ' мнозии же тѣмь и сьпасоша, сѧ и сьпасаѭтъ сѧ, съвѣдѣтель добии Давыдъ новыи прѣмѫдраго мѫдрости и сьпасениꙗ, съвѣдѣтель же добрыи Їωанъ нашъ прѣподобьныи пастырь, отъ негоже за памѧть оумоленъ бывъ съ горы къ намъ новыи сии боговидьць синеискыѩ помысломъ сьшедъ показа намъ и тъ богомъ написаны ѥго скрижали из вънждоу оубо дѣиствьны, из вънѫтрь же видьны имѫшта оутвьрждениѥ глаголѭшта сице. богоу же нашемоу слава нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсѧца марта ла. житиѥ свѧтааго Їѡана епископа мльчаливааго моностꙑрѧ отца нашего Савꙑ.

Прьвоѥ прѣдъложѫ въ словеси отьца Їѡана мльчаливааго иже въ моностꙑри блаженааго Савꙑ, ꙗкоже и лѣтꙑ и житиѥмь свѣтьломь инѣхъ вьсѣхъ старѣиша сѫшта. сии оубо освѣштенꙑи отьць нашь Їѡаннъ отъ арменьскааго Никополꙗ бѣ, родителю бꙑвъ Єгкратиꙗ и Єуфимиѩ тако нарицаѥмома, богатьствомь же и слоутиѥмь родительскꙑимь кꙑпѧштемь и въ мнозѣхъ старѣишиньствѣхъ градьскꙑ лѣпьствовавъшемь, въ воѥводьствѣхъ же и народоводимѣхъ, о нихъже многꙑ приносѧть повѣсти же и оуправьѥниꙗ, вузантиистии же и армениистии отоци, ꙗже да не съ прьва повѣсти насꙑштениѥ сътворѭ. хотѧ прѣминѫ, та ѥдина о нѥмь съповѣдаѩ, ꙗже вьсѣмь съ проста ꙗвьѥниѥ наведѫштиимь того. роди сѧ оубо, ꙗкоже тъ ми съповѣда, въ и дьнь енуара мѣсѧца въ четврьтоѥ лѣто маркиана цѣсарьства богомь любимаго· и крьстианома сѫштема родивъшиима крьстианѣ и възвождааше сѧ съ своѭ братьѭ· лѣтоу же нѣкоѥмȣ минѫвъшоу и родителема о Христосѣ оумрьшема и раздѣленоу бꙑвъшоу родительскоу имѣнию, богоносивꙑ сь отьць богоу сѧ на оучастиѥ въдавъ и възградивъ въ томь градѣ црькъве прѣхвальнѣи богородици и приснодѣвѣ Марии отъврьже сѧ потрѣбъ мирьскꙑихъ осмааго на десѧте своѩ врьстꙑ

лѣта. и приимъ десаторо братиѩ хоташтаѩ са съпасти моностырь сътвори тоу· по вьса же лѣта юности своеѩ много полагааше спѣшение чрѣво же дръжати и величание прѣобидѣти, вѣды. ꙗкоже чрѣвьнаа сытость ни бьдѣти вѣстъ ни цѣломждрьствовати, и величание мльчати не трьпитъ, въздръжание же без бьдѣниꙗ чистоты и съмѣрениꙗ оуправити са не можетъ. тако тъ оубо въ юнѣ врьстѣ троуждааше са и оумъ безъ глоума храна и слово незазорьно съмѣшено съ солиѭ божьствънѣѭ иже плодънымъ словомъ и дѣломъ на житие въздръжан'ное чиниꙗше ни обрѣмьꙗѩ ихъ праштѧ прѣкꙑвати, ни безъ искоушениꙗ, нъ по малоу веды ѩ, и божьствънꙑими напаꙗѩ питии, плодоносъствовати подобьно зьваниꙗ съсѫждааше. дъвадесатьноуоумоу оубо и осмоуоумоу лѣтоу пришъдъшоу и благодати свьташти са ꙗже на немь и вьсѫдоу расходашти са, севастинскꙑи митрополитъ отъ прослоутиꙗ оубо еже о немъ прѣклонивъ са и отъ колониїска града людии оумолѥнъ бꙑвъ. акꙑ на ино орѫдие того призъвавъ, оуже цръкъвънꙑхъ сановъ порадие прошъдъша постави епископа нареченааго града. того епископоу оумъръшоу, и сице епископьство неволѥѭ приимъ правьениꙗ чрънориз ъскааго житиꙗ не измѣни, нъ въ епископьствѣ акꙑ въ манастири троуждлаше са дръжа са паче по немьвение стꙑда са не тъчьѭ отъ иного видѣти са, нъ и самъ нагъ видѣти са, помꙑшлꙗѩ адамовѫ нагость и еже о томъ. и полагааше единѫ бꙑти отъ великꙑихъ добротъ еже не мꙑти са, и просто решти вьсѣми образꙑ творꙑѣше спѣхъ въгодити богоу алчьбами же и

молитвами и оцѣштениѥмь тѣлесьнымь и чистотѫ срьдьчьнѫѭ помыслы присно чистѫ и вьсѣко вышениѥ възѥмлѭштеѥ сѧ на вѣдѣниѥ божиѥ. нъ и братъ ѥмоу Пергамии обѣма цѣсарема въгодивъ и старѣишинъства многа градьнаꙗ прѣдръжавъ, отъ добротꙑ сего освѣштаѥмъ много спѣшениѥ творѣаше въгаждати богꙋ, нъ и братоучадъ оубо ѥмоу Ѳеѡдѡръ славьнꙑи антіграфеусъ сего иже въ добротахъ състарѣвъшаего сѧ божьствьнаего того слышаниѥ приѥмьѧ и доушѫ свѣштаниѥмь освѣштаѧ вельми въгаждааше богоу сь вьсѣмь домомь своимь, иже Ѳеодѡръ отъ вьсего иныꙗ болѣрьска сьвѣта и къ доброчьстивоуоумоу нашемоу цѣсароу Иоустинианꙋ о съмыслѣ и чистотѣ житиꙗ и правѣ вѣрѣ и милости чоудимъ ѥсть, и се же послѣжде· азъ же на вьраждениѥ лѣтьноѥ въсхождѫ. семоу оубо Ïѡаноу божьствьноуоумоу девать лѣтъ въ епископии сътворивъшоу сълѫчи сѧ мѫжоу сестрꙑ ѥго Мариѧ, Пасникоу нарицаѥмоу, строити рамѣньскѫ власть, иже отъ дѣиства сотонина нача отъштиштати и съмѫштати семоу врѫченѫѭ црькъве, строѧштиимъ обоѭ не дадꙑ лѣпаего творити помышлѣꙗ и строꙗ црькьвьнꙑхъ потрѣбъ, прибѣгаѭштаѧ же къ оуставомъ тоѧ съ ноуждеѭ отътрьзаѧ и оуставомъ оутврьжденоѥ разараѧ, и многашти молимъ и словесꙑ божии тѣшимъ гории показаше сѧ· Марии сестрꙑ же оуже оумьрьши отъ толѣ оубо въ печаль лютѫ въпадъ правьдивꙑи приноужденъ бꙑвъ вьснатинь градъ възити· и бꙑвъ тоу и полезьна своѥи црькви сътворивъ на коньць цѣсарьства зинонова,

Еуфимоу архиепископоумоу кьсатинꙑ града потроу-
дивъшоу сѧ за нь, боговъгодьнъ съвѣтоуѥтъ съвѣтъ
въ свѧтꙑи градъ отити, и оупразнивъше сѧ отъ по-
трѣбъ мира сего мльчати, и отъпоустивъ иже бѣша сь
нимъ клирици и сътворенꙑими повелѣнии, и оутаивъ сѧ
вьсѣхъ и ѥдинъ обрѣтъ сѧ вьсѣдъ въ корабь приде въ
Иероусалимъ, и прѣбꙑвъ въ гостиньници ꙗже прѣдъ
градомь, ꙗже създана бꙑстъ отъ блаженꙑѧ Еудо-
кнѧ, въ неиже гостиньници цръкꙑ ѥстъ свѧтаго Геѡр-
гиꙗ мѫченика, и бꙑвъ въ неи и мирьскоѥ сътѧжаниѥ
видѣвъ печальнъ бꙑ въ оумѣ, и молꙗше бога съ сльза-
ми довести сѧ въ мѣсто добровъгодьно и мльчально и
на съпасениѥ строино. и тако ѥмоу прѣбꙑваѭштоу въ
штоуждекрьмьници и молѧштоу сѧ богоу о томь. похо-
дѧштоу ѥмоу ноштиѭ ѥдиномоу по срѣдоу дворнии, и на не-
бо възьрѣвъ оузьрѣ напрасно звѣздѫ образъ крьстьнꙑи
имѫштѫ, идѫштѫ на нь, и слꙑша гласъ глаголѫштъ·
отъ свѣта того аште хоштеши съпасти сѧ, то вьслѣдоуи
свѣта сего, и вѣровавъ изиде скоро, и въ слѣдъ идѣаше
свѣта того, и свѣтоу ведѫштоу приведе въ великѫѭ
лаврѫ свѧтаго отца нашего Савꙑ, Салоустиноу въ то
года патриархоу сѫштоу въ Иероусалимѣ. бꙑвъ оубо въ
велицѣи лаврѣ обрѣте блаженика Савѫ, дроужинꙑ при-
бравъша ѥи чрьноризьць. въ мнозѣ оубо пльтьнѣѣмь
оубожьствѣ ходѧштемъ, доуховьнꙑими благодѣтьми
богатомъ сѫштемъ блаженикъ оубо Сава того примъ
прѣда и строителю манастꙑрьскоуоумоу, акꙑ нѣкого
отъ новопристѫпивъшиихъ, повелѣвати ѥмоу, да слоу-
житъ. не вѣдѫштемъ вь немь съкровишта доброу. да

не чоудитъ же сѧ никтоже, имже оутаи сѧ отъ старца чьстьнааго Савꙑ съкровиште Їωанѥ въ оупракыѥнии, нъ паче да помꙑшлаѭтъ таковꙑи, ꙗко ѥгда хоштетъ богъ обавити свѧтꙑимь своимъ, то пророци сѫтъ, ѥгда ли хоштетъ съкрꙑтъ подобиѭ вьсѣхъ видѧтъ, и послоушьствоуѥтъ ми словоу Ѥлисеи пророкъ глагола о соманитѣныни, ꙗко болѣзньна доуша ѥѩ ѥстъ, и господь съкрꙑ отъ мене· божьствьнꙑи же Їωаннъ вьсе съконьчаваше послоушаниѥ строителѣ же и прокꙑихъ отьць, съ вьсѣмь пооуштаниѥмь и съмѣрениимъ слоужа, водѫ отъ потока възноса, вара дѣлаѭштиимъ и работаѩ имъ въ камении и въ прокꙑихъ слоужьбахъ зьданиꙗ, вънегда манастꙑръскаꙗ штоуждекрьмьница зьдааше сѧ. по томь же постави и блаженꙑи Сава сокачиѭ варити и слоужити братии вьсеи· приимъ же слоужьбѫ тѫ съ оусрьдиѥмь и съ радостиѭ слоужааше вьсѣмъ отьцьмъ, вьгаждаѩ комоуждо съ вьсѣмъ сьмѣрениимъ и кротостиѭ, и тѫ ѥмоу творѧштоу слоужьбѫ сълѫчи сѧ градити манастꙑрь отъ лаврꙑ на сѣверъ на приманиѥ тоу новоприходѧштиихъ из мира, чрьноризьчьскѫѭ истинѫ прьвоѥ въ томь наоучати сѧ, ти тако въ лаврѣ жити манастꙑръскоѥ оуправьѥниѥ и скропꙑтьнѣ наоучивъшемъ сѧ блаженоуоумоу Савѣ извѣстоуѭштоу и глаголѭштоу, ꙗкоже цвѣтьць прѣдъвараѥтъ прѣдъ овоштемъ, такоже и манастꙑрьскоѥ житиѥ отъходьнааго варѣѥтъ. семоу оубо зиждемоу манастꙑроу приноуждаѥмъ бѣаше правьдивꙑи тъ мѫжь инѫ слоужьбѫ творити и варѧштоу носити брашьно дѣлателемъ десѧти пьприштъ въ дали отъ манастꙑрѣ. лѣтоу же конь-

чавъшоу о такои слоужъбѣ и высѣмъ отьцьмъ възградивъшемъ сѧ о того оустроѥнии и чистотѣ и доуховьнѣмъ разоумѣ, да ѥмоу отьць нашъ Сава клѣть на мльчаниѥ. чьстьныи оубо Їѡанъ клѣть приимъ и повелѣнъ мльчати прѣбы три лѣта, пать вь недѣли дьнии не ꙗвьꙗ сѧ чловѣкоу съпроста, ни ничсоже въкоушаѧ, въ сѫботѫ же и вь недѣлѫ прьвѣѥ высѣхъ въхождааше вь цркъве, и по высѣхъ исхождааше послѣжде, ꙗрѣ и съ страхомъ и съ высѣмъ говѣниимъ стоѧ вь пѣтии по глаголаноуоумоу въ ѱалмѣхъ· работаите богоу съ страхомъ, и радоуите сѧ ѥмоу съ трепетъмъ. толико же ѥмоу бѣаше пооувръзениѥ. ꙗкоже сльзити ѥмоу зѣло въ годъ безскръбныѧ жрътвы и не мошти сѧ самомоу дръжати, ꙗкоже видаштиимъ отьцемъ сльзъныи даръ дивити сѧ давьца благыихъ бога. трьмь оубо лѣтомъ коньчавъшемъ сѧ порѫчено ѥмꙋ быстъ манастырьское строителство, и помагааше ѥмоу богъ вь высемъ, и благослови сѧ манастырь, и оумножиша сѧ дроужина при строителствѣ ѥго. коньчавъшоу же слоужьбѫ высхотѣ блаженъıи Сава поставити и въ санъ црькъвъныи, акы добра и съвръшена чрньца сѫшта, и поимъ и въ сватыи град' приведе къ блаженикоу Илии архиепископоу, и доброты того съповѣдавъ молꙗаше поставити и попа· и архиепископъ о немъ слышавъ иде на сватоѥ главьноѥ мѣсто, хотаи своима рѫкама поставити и. великыи же сии отьць оудръжанъ бывъ, ꙗкоже не мошти оубѣжати съ сѫштиимь, рече къ архиепископоу· чьстьныи отьче, по неже съгрѣшилъ ѥсмъ нѣчто, молѫ особь блаженыима вама повѣдати. и аште мѧ достоина творита

бꙑти. то приимѫ поставлѥниѥ, и понѧтъ ѭ на въсходѣ
свѧтааго Голгоѳꙑ особь рече· поштади житиꙗ моѥго,
молѭ сѧ твоѥи свѧтꙑни, и никомоуже таинꙑ възвѣ-
штаи. да не отъ мѣста сего отидѫ. семѹ же извѣстивъ-
шоу ѥмоу глагола· азъ, отьче, оньсица града епископъ
поставлѥнъ ѥсмь· нъ понеже оумножиша сѧ безаконе-
ниꙗ моꙗ, оудалихъ сѧ бѣжа, и въдворихъ сѧ въ поу-
стꙑнѭ, чаѭ божиꙗ присѣштениꙗ, правьдьно же помꙑ-
слихъ, доньдеже ѥсмь въ крѣпости тѣлеснѣи, послоу-
жити и поработати отцемъ, да ѥгда отънемогѫ, то
безъ осѫждениꙗ бѫдѫ, отъ нихъ слоужьбѫ приѥмлѭ.
се слꙑшавъ архиепископъ чоуди сѧ, и призъва блаже-
наго Савѫ, и глагола ѥмоу· нѣчто ми повѣда, и не-
моштьно ѥстъ поставити ѥго попа, нъ отъ дьнешьнꙗ-
го дьне да мльчитъ, никомоуже сътѫжаѭштоу ѥмоу.
да архиепископъ се рекъ отъпоусти ѭ. блаженꙑи же
Сава печальнъ бꙑвъ въ оумѣ отиде тридесѧтъ пьпри-
штъ въ далѭ отъ манастирѣ, и вълѣзъ въ пештерѫ,
падъ прѣдъ богомъ молꙗше сѧ съ слъзами глагола· въс
бѫѭ мѧ, господи. тольма прѣзьрѣ, ꙗкоже мѧ прѣль-
стити и мьнѣти достоинна сѫшта чистительства Іѡана;
и нꙑнꙗ, владꙑко господи, обави ми о немъ, ꙗко пе-
чальна доуша моꙗ ѥстъ до съмрьти, аште сѫдъ иже
мьноѭ мьнѣ нѣ освѧштенъ и добропотрѣбьнъ и божь-
ствьнаго твоѥго мѵра подобьнъ подъꙗтиꙗ непо-
трѣбьнъ прѣдъ твоимъ величьствомъ бꙑстъ. о сихъ
и сицѣхъ же словесехъ бѫдѫштоу съ сльзами отьцоу
Савѣ аггельскъ нѣкакъ ꙗви сѧ гласъ глагола· не не-
потрѣбьнъ, нъ избьранъ сѫсѫдъ ѥстъ Іѡанъ, епископъ

бо оуже поставьıенъ нꙑнıа попъ не можетъ бꙑтъ. до селѣ же видѣние· отьць же Сава въ обꙑчаи сꙑ богоꙗвъıениıа же и агг҃ельска видѣниıа не оубоıа сѧ, нъ радъ бꙑвъ приде въ хꙑзинѫ прѣподобьнаaго Ĭωана, и обьмъ и глаголааше· отьче Ĭωане, тꙑ оубо иже на тебѣ даръ съкрꙑ отъ мене, господь же мои ꙗви. божьствънꙑи же Ĭωан'нъ рече· печальнь ıесмъ, отьче, не бо хотѣх', да бꙑ кто оувѣдѣлъ таинꙑ сеѩ, и нꙑниıа не възмогѫ на мѣстѣ семъ жити. старьць же Сава обѣшта сѧ богоу словесемь никомоу съ проста того повѣдати, и отъ толѣ мльчати нача въ хꙑзинѣ, ни въ црькъве прихода, ни къ комоужe съ проста глаголꙗ, развѣ къ слоужаштоумоу ıемоу до четꙑрь лѣтъ, тъчьѭ вь день свяштениıа бꙑвъшааго въ манастꙑри чьстьнѣи црькъви прѣсвятꙑѩ богородицѧ и приснодѣвꙑ Мариѩ, тъгда бо тъчьѭ архиепископа Иліѭ сватꙑи отьць нашъ Сава оумоливъ и много спѣшение сътворивъ на свяштение пришъдъша прииоуди прити и цѣловати, иже патриархъ бесѣдовавъ сь нимь и възлюбивъ ıего доухoвьнꙑи разоумъ же и оустрои и сладькѫѭ бесѣдѫ вь чьсти имѣаше вьсѧ лѣта патриаръшъства своıего. четꙑремъ же лѣтомъ коньчавъшемъ сѧ и блаженоуоумоу Савѣ отъ лаврꙑ отъшъдъшоу на странꙑ скуѳопольскꙑѩ бесчиниıа ради послѣдьнихъ, иже въ новѣи лаврѣ бꙑша, чьстънꙑи Ĭωанъ бѣжа бесчинънааго събора отиде въ поустꙑнѫ роувииѫ вь пятьнадесятъное своıеѩ връстꙑ лѣто, мльчаше тоу лѣтъ шесть, вьсего житиıа чловѣчьска отълѫчивъ сѧ, глаголати къ богоу люба въ мльчании, и оумьнꙑи зракъ дльгꙑимъ трьпѣниıемъ очиштаѩ,

ꙗкоже отъкрьвеномъ лицемъ славѫ господьнѭ видова-
ти, вьсе спѣшениѥ твора отъ славы въ славѫ оуспѣва-
ти большихъ желаниимь. по двою же дьнью или по
трьхъ ѥстьствьныѩ ради тѣлеси потрѣбы ослабьꙗ
исхождааше ис пештеры, и обхождааше поустынѭ съби-
раниꙗ ради самораслѫштиихъ мелагрии, отъ нихъже
крьматъ сѧ иже въ поустыни отъходьници и, въ ѥ-
динъ отъ дьнии въ начѧтъкъ того божествьнааго хо-
ждениꙗ, не оу искоусьнъ бывъ тоѩ поустынѧ, изъшьдъ
на съхождениѥ и заблѫдивъ въ беспѫтьныѩ брѣгы за-
иде, и не обрѣтъ, кѫдоу съвратити сѧ къ пештерѣ, не
могы же грасти паде задоушивъ сѧ, и тоу напрасно на
вѣтрѣ бывъ божьствьнымъ присѣштениимъ, акы про-
рокъ, ꙗкоже мьнѭ, Амвакоумъ, обрѣте сѧ въ своѥи пе-
штерѣ. лѣтоу же исходѧштоу разоумѣвъшоу поустынѭ
тѫ и мѣсто оувѣдѣвъшоу, отъ негоже на вѣтрѣ прѣ-
несенъ бысть, обрѣте ѥ поприштъ пѧть отъ пештеры.
братъ нѣкто пришьдъ въ Роувѫ прѣбы оу него годъ
малъ, отъходьноѥ житиѥ съ нимъ живы. иже братъ
сытость паче примъ такова'го трьпѣниꙗ глагола къ
старьцоу, оуже великоу дьни приближаѭштоу сѧ. възи-
дѣвѣ оуже въ манастырь, отьче, и великъ дьнь и
праздьникы съ отьци сътворивѣ, ꙗко ничсоже брашна
не имавѣ сьде развѣ мелагрии сихъ. божьствьныи же
Ïωаннъ не хотѣаше ити тамо, отцоу нашемоу не сѫ-
штоу тоу Савѣ, нъ манастыра отъшьдъша, ꙗкоже рѣ-
хомъ, тѫжаштааго же брата отити хотѧшта оувѣшта-
вааше глаголѧ. помльчимъ, брате, и вѣроуимъ, ꙗко
иже въ поустыни шесть сътъ тысѧштъ прѣкрьмивы

въ четырехъ десатех лѣтѣхъ, тъ и насъ не тъчиѭ потрѣбънынхъ, нъ изобилиныихъ накрьмитъ, сице бо рече· не небрѣгѫ тебе, ни оставиѭ тебе, и въ еѵаггелии рече· не пьцѣте са глаголѫште, что ꙗмъ или что пиѥмъ, или въ что облѣчемъ са, вѣстъ бо отьць вашъ небесьскыи, ꙗко трѣбоуѥте сего вьсего, тъчиѭ просите цѣсарьства божиꙗ и правьды ѥго, и то приложитъ са вамъ· потрьпи оубо, чадо, и ѫзъкыи пѫть паче пространааго поч'ти, не штадаште бо са ѥже жити сьде вѣчнѫѭ мѫкѫ творитъ, сѫштиꙗ же сьде страдьба благыихъ готовитъ насыштаниѥ. сими и сицѣми словесы глаголавъшоу отьцоу не послоуша братъ, нъ отиде пѫтемъ, иже въ манастырь идѣаше. томоу же отъшъдъшоу приде чловѣкъ нѣкто незнаѥмъ съ проста къ старьцоу имѣѫ осьла многъ благынь наложено, имѣше же врѣма хлѣбы чисты и топлы, вино и масло древѣноѥ и млады сыры и аица и крииицѫ медоу, и съложивъ отиде. чьстьныи же отьць нашъ Їѡаннъ о присѣштении божии възвесели са доухомъ· отъшъдыи же братъ пѫтьмъ заблждивъ и зѣло са съкроушивъ възврати са третии дьнь гладъмъ мьры и раслабѣвъ и своѥго прѣслоушаниꙗ насытивъ са плода. и обрѣтъ толикы благыиꙗ въ пештерѣ, о своѥмъ невѣрьствѣ и непокорении покаавъ са, проштениꙗ проса приꙗти, понеж са о немошти чловѣчьствѣ и о братѣ поболѣвъ въстави и и оутѣшааше глагола· вѣждь зѣло, ꙗко можетъ господь въ поустыни оуготовати трепезѫ. въ то лѣто оубо Аламоундарьсиникъ. цѣсаръскыи санъ възьмъ, иже персомъ дань дамхѫ, иде на Аравиѭ и на Палестинѫ

съ многоѭ ꙗростиѭ на грькꙑ, въсѭдоу плѣнꙗѫ и не-
съвѣдами поѥма͡а плѣнникꙑ, и много безакона творѧ по
амидъстѣѣмь плѣн͡ении, множьствоу оубо ратьничь-
скоу рашъдъшоу сѧ по поустꙑн͡и сеи, старѣишинамъ
же и хранител͡емъ тоѫ поустꙑн͡ѧ възвѣстивъшемъ о
ратьницѣхъ хранити сѧ по манастꙑра великꙑѫ лаврꙑ
отци възвѣстишѧ чъстьноуоумоу семоу отьцоу не ходи-
ти въ Лоубрѣ, нъ въ лаврѫ прити и прѣбꙑвати въ сво-
ѥи хꙑзинѣ. Їѡаннъ же божьствьнꙑи божьствьнꙑѫ
сласти въкоусивъ мльчании ради сеѫ сѧ люба дрьжаа-
ше, и отъстѫпити не можааше. помꙑсливъ вь себѣ
глагола· аште сѧ не печетъ богъ мноѭ, то вьс кѫѭ и
живѫ; и сице вꙑшьнꙗго положивъ себѣ оубѣжиште,
прѣбꙑ безъ оужасти. богъ же иже присно свои штѧда
робъ, агг͡еломъ своимъ заповѣда по писаноуоумоу прѣ-
подобьнааго съхранити, извѣстити же ѥмоу хотѧ ма-
лꙑ оубоꙗвъша сѧ, стража видома поусти льва велика зѣ-
ло и страшьна хранѧшта и ноштиѭ и дьниѭ отъ оубива-
ѭштиихъ поганꙑихъ съвѣта· обаче оубо прьвѫѭ ношть
оузьрѣвъ льва съпѧшта малꙑ оубоꙗ сѧ, ꙗкоже тъ ми
съповѣда, ꙗкоже оубо ноштъ и дьнь вьслѣдоуѭшта и не
отъстѫпаѭшта и ратьникомъ отъоумꙑѭшта льва видѣ,
благодарьствьнꙑѫ пѣсни вьсꙑлааше богоу не оставьꙗѭ-
штоуоумоу жьзла грѣшьнꙑихъ на причѧстиѥ правьди-
вꙑих҆. блаженикъ оубо отьць нашъ Сава пришьдъ отъ
Скоудополи и новѫѭ съставивъ лаврѫ и на пештерьноѥ
граждениѥ пришъдъ и въспоманѫвъ бꙑвъшеѥ ѥмоу ви-
дѣниѥ нѣкъгда о прѣподобьнѣѣмъ Їѡанни, иде къ н͡емоу
въ Роувѫ, и глагола ѥмоу· се, съхранилъ тѧ ѥстъ богъ отъ

ратьничьска прихожденија и извѣсти ти видомь ти стражь посълавъ, въстани и ты сътвори иныја чловѣчьское, и бѣжи акы отьци. да веде и въ величаишѫ лаврѫ, и затвори ї въ хызинѣ пѧти десѧть ти пѧти лѣтъ сѫшта, никомоужe иномоу отъ дрѹжины вѣдѫштоу, ꙗко епископъ ѥсть· многомь же лѣтомь минѫвъшемь оустрои богъ ꙗвити съкровъное богатъство Їωанново образомь сицѣмь· мѫжь нѣкто отъ асиꙗны земьѧ сы, Єдерии же нарицаѥмь, епископъскыимь саномь почьтенъ и того достоинѣ живы, въ Иероусалимь пришъдъ и чъстъныимь мѣстомь поклонивъ сѧ и животворивоуоумоу дрѣвѹ, и многа имѣниꙗ раздаꙗвъ оубогыимь же и манастырьмь, и изиде искатааго гра ндъ въ своѭ отьчинѫ. и вьсѣдъ въ корабь и малы въ пѫчинѫ отъплоувъ нѣ отъ коѥго противовѣтрија възврати сѧ съ многоѭ бѣдоѭ въ Ѩскалонъ, и хотѣвъшоу ѥмоу по двою дьнию отъплоути ꙗви сѧ ѥмоу вь сьнѣ аггелъ господьнь глаголѧ· немоштъно ти ѥсть ити, аште да не възвративъ сѧ въ сватыи градъ ї идеши въ лаврѫ чрьньца Савы, и побесѣдоуѥши къ чрьньцоу Їωаноу, къ мльчаливоуоумоу мѫжоу правьдивоу и добромь житиимь сѫштоу епископоу, и къ богатьствѣ мирьстѣ бывъша, и божиа страха и любьве вьсего мирьскаго прѣбидѣвъша, и своѥвольствъныимь оубожьствомь и въздръжаниим въздръжавъшоу сѧ самомоу. тъгда оубо Єдерии въставъ отъ съна и видѣниѥ расѫдивъ съ вьсѣцѣмь потъштаниѥмь въпрашаѩ приде въ лаврѫ отьца Савы. и видъ отцемь повѣдавъ веденъ бы къ мльчаль-

никоу, и цѣловавъ ı҆и прѣбъı оу н҃его дьва дьни, и въ продлъжениѥ пришъдъ рѣчи закла и, да повѣстъ ѥмоу о себѣ, и да съкажетъ ѥмоу, кто ѥстъ, и сице приноужденъ повѣда и родъ и отьчьство и чиститель҃ство, и то оувѣдѣвъ Єдерии и прѣчоудивъ са рече· по истинѣ и нъıнꙗ камениѥ свато валꙗѥтъ са по земи, и сице поклониивъ са правьдивоуоумоу иде къ блаженоуоумоу Савѣ, и повѣда томоу же и отцемъ вьсѣмъ ѥже о божьствьнѣѣмъ Ї҆ωаннѣ, и отъ толи оувѣдѣнъ бъıстъ родъ ї҆ωанновъ и епископьство. въ седмьдесатъноѥ и деватоѥ лѣто връстъı сего Ї҆ωанна сватъıи от҆ць нашъ Сава въ мирѣ оусьпе мѣсаца декамбра въ е҃. тъгда оубо печальнъ бъıстъ въ оумѣ чьстьнъıи сь бисьръ, понеже не излѣзе ис хъıзинъı, и приде на съконьчаниѥ сватааго отца. семоу оубо въ толицѣ печали бъıвъшоу и отьча лишениꙗ съ слъзами плачѫштоу са ꙗви са ѥмоу вь сьнѣ отьць нашъ глагол҃а· не пьци са, отьче Ї҆ωанне, аште бо и пльтиѭ отълѫчихъ са отъ тебе, нъ доухомь съ тобоѭ ѥсмъ. семоу же глаголѫштоу, ꙗко моли владъıкѫ, да и мене приметъ, рече блажен҆ъıи Сава· томоу нъıнꙗ немоштьно ѥ бъıти, искоусъ бо великъ хоштетъ бъıти въ лаврѣ, и хоштетъ богъ, да ѥси въ пльти на оувѣтъ и оутврьждениѥ крѣпаштиимъ са вѣръı ради и троуждаѭштиимъ. то видѣвъ и слъıшавъ божьствън҆ъıи Ї҆ωаннъ радостьнъ оубо бъıстъ о отьци, скрьбь отътрасъ, тъчьѭ печааше са о вьзвѣштенѣѥмъ искоусѣ. помъıшл҃ениѥ же вьна видѣти, како отълѫчаѥтъ са доуша отъ тѣлесе, и вьн҃егда о семъ бога молꙗаше, вьсхъıти са разоумомь въ сватѫѭ Видлеемъ,

и оузрѣ въ папрьтѣ тоя чьстьныя цркъве мѫжа чоудьна свата възлежашта и оумираѭшта и доушѫ его отъ аггелъ прѣемыемѫ и съ божьствьнѫѭ нѣкоторѫѭ хвалоѭ же и добровонием на небеса възносимѫ, и хотѣаше своима очима видѣти, аште то естъ тако, и въставъ въ тъ часъ иде въ сватѫѭ Вифлемъ, и обрѣте, ꙗко въ тъ часъ прѣдалъ бѣаше доушѫ чловѣкъ, и цѣловавъ чьстьное его тѣло въ томъ папрьтѣ. и облъкъ положи и вь мѣстѣхъ прѣподобьныихъ, и тако възврати са въ хызинѫ своѭ. сего просвѣштенаго старца оученика Ѳеѡдоръ и Їѡаннъ съповѣдаста ми глаголѭшта, ꙗко по оусьпении сватааго Савы посъла на старьць на орѫдие, на Ливиадѫ и на пѫти· ꙗко прѣплоуховѣ Їѡрданъ, сърѣтоша на нѣкоторни глаголѭште блюдѣта, ꙗко львъ прѣдъ вама естъ, вѣ же помыслиховѣ, ꙗко мошть естъ богъ молитвъ ради отца нашего съхранити наю· еда бо волеѭ, рѣста, изидоховѣ; нъ старьца наю заповѣдь съконьчаваевѣ, се помыслившѣ ша идѣаховѣ, и се, львъ идѣаше на сраштѫ нама, и оубоꙗховѣ са зѣло, и крѣпость не оста въ наю, и въ скорѣ оузрѣховѣ старца по срѣдѣ наю, страхъ наю отъемыѭштъ, и пвати велаштоу. тъгда львъ акы раноѭ ꙗзвьнъ отъбѣже отъ наю, и вѣ без врѣда шьдъша придоховѣ къ старьцоу, иже варивъ глагола къ нама· видѣста ли, како обрѣтохъ са съ вама вь бѣдѣ; нъ оубо и сьде много молихъ са богоу за ва, и се, сътвори милость съ вама. и се же единъ отъ оученикъ его повѣда ми Ѳеѡдѡръ рекы, ꙗко многа лѣта сътвори, срьбание тъкмо приемьля, и се сь доумы то съ нимъ

пепеломъ раствар҄ѣаше, ти тако ꙗд҄ѣаше. десихъ же и сице твораща образомъ сицѣмъ. забы єдноѭ затък-нѫти двьри, и хотѣвъ азъ дати ѥмоу оукропъ коснѫхъ са двьрехъ, и отъвръзоша са, и обрѣтохъ и дьмьꙗньни-цѫ въ чашѫ исыпаѭшта· томоу же о семъ зѣло въпе-чаливъшоу са разгънати печаль хота старцоу рѣхъ· не ты се єдинъ, отьче, твориши, нъ и мнози лавры сеѧ съконьчаваѭште глаголѫштеѥ писаниѥ, ꙗко пепелъ акы хл҄ѣбъ ꙗхъ, и едва възмогохъ сими словесы прѣмѣни-ти старца. жена нѣкто Кападокиса родомъ, Василина же именемь, диꙗкониса сѫшти приде въ Иероусалимъ, имѫшти съ собоѭ братоучада самьчиѧ санъ прѣдръжа-шта, иже при иномь оубо въздръжа бѣаше, къ црь-къви же вьсѣчьстѣи не приобьштааше са, севърово зъло-вѣрьство примъ· диꙗкониса оубо много творѣаше спѣшениѥ того вѣрѫ прѣложити и пристроити къ вь-сѣчьстѣи црькъви. се же и коѥгождо мѫжа правьдива молꙗаше молитвѫ творити за нь· ꙗже жена слышавъ-ши божьствьнааго сего Іѡана благодати желлаше оубо поклонити са ѥмоу· оувѣдѣвъши же, ꙗко не възможь-но ѥстъ въходити женѣ въ манастырь, призъвавъши Ѳеѡдѡра того оученика молꙗаше сего поѧти и и вести и къ сватоуоумоу стар҄цоу, вѣроуѭшти, ꙗко молитвы того ради прѣложитъ богъ жестосрьдиѥ ѥго, и съподо-битъ са приобьштити къ вьсѣчьстѣи црькви, ѥгоже поимъ оученикъ Ѳеѡдѡръ сьниде къ старцоу, и оуда-ривъ въ двьри по обычаю, и старцоу хоташтоу отъвръ-сти поклониста са дроугъ дроугоу, и оученикоу рекъ-шоу· благослови насъ, отьче, отъвръзъ старьць гла-

гола оученикоу· тебе оубо благословлѭ, а тъ без благословлıениꙗ ıестъ. оученикоу же глаголѫштоу· не сице, отьче, отъвѣшта старьцъ· по истинѣ, не благословлѭ ıего, дондеже не отъстѫпитъ мѫдрьствованиꙗ отълѫчивъшиихъ сѧ, и вьсѣчьстѣи цръкви исповѣстъ приобьштити сѧ. то слышавъ онъ вьсчоуди сѧ о старчи прозорьнѣѣмь дароу, и чоудесьмь измѣнивъ сѧ обѣшта сѧ съ извѣштаниıемъ вьсѣчьстѣи цръкви приобьштити сѧ. тъгда старьцъ благослови и, и въставивъ дастъ ıемоу прьвоıе прѣчистыихъ таинъ, вьсѣко дъводоушиıе отъ срьдьца ıемоу отътрѣбивъ. то слышавъши Василиꙗ на множаишѫ любъвь приде, ꙗкоже видѣти своима очима старьца, и помысли одѣти сѧ въ мѫжьскыи образъ и ити къ нѥмоу въ лаврѫ и ıеже о себѣ съповѣдати томоу· и томоу отъ аггельска обавьıениꙗ обличеноу бывъшоу възвѣсти ıеи глагола· вѣдѫшти бѫди, ꙗко аште придеши, то не имаши мене видѣти, да оубо не троуждаи сѧ, нъ паче трьпи, иждеже аште да ıеси, то придѫ ти вь сьнѣ, и слышѫ ıеже о тебѣ, и еликоже ми аште въложитъ богъ повѣдѣ ти. то она слышавъши вѣровавъши приѩ авѣ видѣниıе, ꙗви бо сѧ ıеи вь сьнѣ глагола· се оубо богъ посъла мѧ къ тебѣ, повѣждь ми, чьто хоштеши. си же о себѣ повѣдавъши ключаıемыи отъвѣтъ приѩ, въста благодарьствѹѭшти бога и свѧтаго, и пришъдъшоу оученикоу старчоу и образъ и лице повѣда отчe. се же азъ отъ тоѩ самоѩ слышахъ диꙗконисы Василиины. мѣсто, вь нѥмъже затворилъ сѧ ıестъ свѧтыи старьцъ, брѣгъ иматъ на западъ и высокъ зѣло, въ станиї мѣста сы, вь нѥмьже стеꙗ хлѣвины ıего

оутврьждена ѥстъ, брѣжьныи же камы толма соухъ зѣло ѥстъ и безъ влагы, ꙗкоже никакоже влагы творити въ хлѣвинѣ. въ ѥдинъ оубо отъ дьнии вьземъ сватыи старць сѣма смок'ве ѥдноѩ глагола своима ученикома Ѳеѡдороу и Їѡанноу· послоушаита мене, чадѣ, аште божиѥ чловѣколюбиѥ дастъ сѣмени семоу и камени семоу силѫ ꙗкоже плодъ сътворити, то вѣдита, ꙗкоже тоу́не цѣсарьство небесьскоѥ даѥтъ ми богъ, и се рекъ прилѣпи къ сѣдаѭштоуоумоу са камени смокъве, да иже оубо жъзлъ ароновъ соухъ сѫштъ расти и процвисти повелѣ богъ, тъ же и не сѣдаѭштоуоумоу са и соухоуоумоу камыкоу въздрастити повелѣ на показаниѥ чꙋдомъ, иже по томь какѫ полѫчи благодать рабъ ѥго, и видѣвъ старць лѣторасль благодарьствѣаше бога съ слъзами, ꙗже лѣторасль по малоу на высотѫ въсходашти доиде до стропа иже и отъстропи и просто решти на лѣто се сь три смокви роди, ѩже възьмъ старць и съ слъзами облобызавъ изѣ, и благодарьстви извѣстивъшаꙗго ѥмоу бога, подавъ и оученикома своима по малоу, и се дѫбъ въпиѥтъ, добротѣ старчи съвѣдѣтельствꙋѩ, и отъ н́еиже смокви изоба богоносивꙑи старць, готовьꙗше са· ꙗкоже оубо вь великѫ старость приде, отъврѣзоша оученици на слоужениѥ ѥмꙋ. азъ оубо вьшьдъ къ н́емоу и страшьноѥ дѫба чоудо видѣвъ расмаштрѣхъ прилежьнѣ, како оукорени са, и аште иматъ распалинѫ камы, и обрѣсти не могохъ, ꙗкоже ми въсчоудивъшоу са решти· ѡ глѫбина богатьства и прѣмѫдрости и вѣди божиꙗ, ꙗко не испꙑтани сѫдове ѥго и неислѣждени пѫтиѥ ѥго, вѣдатъ бо, мьн́ѫ, и

много дьнии искоусъ имѫште лавры блаженааго Савы, ꙗкоже въ градѣ ни смокы бѫдетъ, ни дѫбъ никакъже многыꙗ ради топлоты и соухоты въздѹха лаврьскааго· аште ли кто мьнитъ дѫбие малааго манастыра, иже при пѫти естъ, то да вѣстъ, ꙗкоже то молитвами бъıстъ блаженааго Савы· глѫбинѫ же земьꙗ обрѣтъше и подъгорие поточьное доуждевыихъ водъ, сего ради мнозѣмъ начьнъшемъ оу потока садити, иждеже и глѫбина земьꙗ бѣ, и вьсѫ зимѫ поливаѭштемъ намъ, едва о лѣто възмогоша са приꙗти садове многыꙗ ради хоухоты, ꙗкоже глаголахъ, и зноевъ великыихъ. и се отъ многааго мало събравъ писанию прѣдахъ, оставивъ съповѣдати и иже о вѣрѣ его троуды, ꙗже показа на Оригена и на Феодѡра мопсоуестиїскааго, оуставы же и застѫпьникы и гонениꙗ, ꙗже приꙗ по благовѣштению за апостольскыꙗ оуставы. нъ сего инѣмь съписаѭштиимъ оставьѭ съповѣдати, добрѣ бо вѣдѣ, ꙗко мнозѣмъ васнь по того оумрьтви спѣшьнѣе бѫдетъ съѱати троуды же и гонениꙗ и бѣды, ꙗже подъꙗ за правовѣрие, и побѣды и славьнаꙗ емоу житиꙗ по вьсемоу, ꙗкоже рештн, по нашемоу житию и свьташтиихъ са на немь добротъ ради словѫштоу бъıти, ꙗкоже слышахъ сватыи емоу ꙗзыкъ глаголѭшть, въ двадесатьное своеꙗ емоу врьсты лѣто и осмое епископъ поставьенъ бы, ꙗкоже и выше съказахомъ, и сътвори въ епископии десать лѣтъ, и прѣбы въ лаврѣ прьвое лѣтъ ӏв, отъ нихже съложи лѣтъ шесть, и въ хызинѣ затворенъ, вь неиже и до селѣ мльчитъ· съконьча о козѣ лѣтъ мз, и се доиде сътнааго четврьтааго своеꙗ

връсты лѣта, и ѥстъ зѣло старъ и свѣтлъ лицемъ и доушеѭ по оустынѣи и божьствънꙑѧ благодати наплънѥнъ. помолимъ же са и мы оубозии, да богъ ѥште паче и паче възможьна сътворитъ ѥго, и течениѥ ѥго въ мироу съвръшитъ, ꙗко томоу подобаатъ слава, чьсть, дръжава и покланꙗниѥ отьцоу и сыноу и сватоуоумоу доухоу нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомь амин.

Сватааго отьца нашего Їωана златооустаагo слово о четврѣдьневьнѣѣмь Лазарѣ.

Дьнесь отъ мрътвыихъ въстаѧ Лазарь многоу и разлнчъ гнѣвоу раздрѣшениѥ намъ даѥтъ. не вѣдѣ бо, како чтениѥ се иновѣрьникомъ да врѣдъ и жидомъ прь винѫ, не отъ истинꙑ, не бѫди, нъ отъ онѣхъ зълодѣинꙑѧ доуша· мнози бо отъ иновѣрънꙑихъ глаголѭтъ, ꙗко не тъчинъ сынъ отьцоу. по что; ꙗко трѣкова молитвꙑ Христос въставити Лазара· акы бо не молилъ са, не бы въставилъ мрътвааго· то како ѥстъ, рече, тъчинъ моливꙑи са приимъшоуоумоу молитвѫ; сии бо моли са, а онъ молитвѫ отъ молашта'го са приѧ. блазнатъ же са, не разоумѣѭште, ꙗко съхождениꙗ си вѣ и пришъдъшиихъ дѣльма немошти молитва· аште ли то, рьци ми, кто болии, оумывааѧ ли нозѣ, или онъ. ѥмоуже оумываатъ нозѣ; оуто ꙗко онъ бо-

лии. юмоуже оумъı нозѣ мъıти. нъ съпасъ оумъı нозѣ прѣдавъшоуоумоу и Июдѣ, съ оучникъı во бѣ, что оубо деши; болии прѣдавъıи Июда Христоса, по неже оумъı Христосъ нозѣ юмоу: не бжди. что ли съмѣрьнѣю юстъ, оумъıти ли нозѣ или молити са; оуто юко оумъıти нозѣ съмѣрьнѣю неже молити са. да юже съмѣрьнѣиша не отъвръже са сътворити, како въıшеѥ да бъı отъвръглъ са сътворити; нъ въсе пришъдъшиихъ дѣлъма немошти бъıвааше· и юко пришъдъшиихъ дѣлъма немошти бъıстъ жидовъ, прѣдиндъı слово съкажетъ. нъ и жидове възьмъше отъ сждоу пьри извѣтъ глаголжтъ· како сего крьстиюни бога имжтъ, и юже и мѣста не вѣдѣаше, юл'ма глаголааше съпасъ Мардѣ и Марии, сестрама лазаровама· къде положисте и; видѣ ли, рече, невѣстъ; видѣ ли немоштъ; юже и мѣста не вѣдѣ, си богъ; нъ рече к'нимъ, не сице имѣж. нъ сжпротиви имъ срамити са хота· не вѣдѣ ли, речеши, Христос мѣста, юл'ма рече· положисте: то и отьць не вѣдѣ сквозѣ породж хода, акъı ишта юго и глаголи· Адаме, къде юси; къде са съкръı: по что не нарече мѣста пръвааго, ижеже съ богомъ пространо бесѣдоуюше Адамъ; Адаме, къде юси; и онъ что; гласъ твои слъıшахъ ходаштъ въ породѣ, и оубоюхъ са, юко нагъ юсмъ, и съкръıхъ са. аште се невѣсть наричеши, то и оно нарьци невѣсть. глаголааше Христос Мардѣ и Марии· к'де положисте и; се ли невѣсть наричеши; что бо речеши, югда слъıшиши бога глаголжшта къ Каинȣ· къде Авель братъ твои; аште и се невѣсть наричеши, то и оно нарци невѣсть. възьми и дроугою оуказание отъ свтаалго ѱании· рече богъ къ

Аврамоу, крати вьпль содомьскъ и гоморьскъ иде къ мьнѣ, сьшьдъ оубо виждѫ, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаваѭтъ са· аште ли, да разоумѣѭ. вѣда си вьса прѣжде бытиꙗ имъ, пытаѧи и срьдьца и истеса богъ, вѣды и мысли чловѣчьскы, юдинъ· сьшьдъ оубо виждѫ, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаваѭтъ са, аште ли, да разоумѣѭ. аште оно невѣсть, то и си не вѣдѣти юстъ. нъ и отьць ветъхоу не вѣдѣ нъ и сынъ по новоуоумоу завѣтоу. что оубо юстъ· сьшьдъ оубо виждѫ, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаѭтъ са, аште ли, да разоумѣѭ; вѣстъ, рече, приде къ мьнѣ, нъ хоштѫ пакы опасьнѣю самѣми дѣлесы искоушеннѥ вьзати. коѥ, ꙗко азъ не вѣдѣ, нъ ꙗко наоучити хоштѫ чловѣкы не просто словесъ послоушати, ни аште кто рече то что на дроуга, вѣровати, нъ прьвоѥ опытати ѧ, ти самѣми дѣлесы искоушеннѥ навык̾ше сице вѣровати лѣпо. сего дѣлма и въ писании дроузѣмь глаголааше· не вѣроуи вьсѣкомоу словеси, ничтоже бо сице казитъ жизни чловѣчьскыѧ, ꙗко еже скоро вѣровати глаголемъıимъ. се и пророкъ Даоуидъ прорича глаголааше· оклеветаѭштааго таи ближнꙗго своѥго, сего изгонꙗхъ, грьдомь окомь и несытомь срьдьцемь, сь нимъ не ꙗдѣхъ. видѣ ли, како не бы невѣдѣнию съчасоу решти, кде положисте и; ꙗкоже ни от̾цоу же решти· кде юси, Адаме; или Каиноу, кде Авель братъ ти; или· шьдъ виждѫ, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу мьнѣ съконьчаваѭтъ са, аште ли. да разоумѣѭ. да оуже врѣма оубо противѫ онѣмь

плачити са глаголѫштиимъ, како немошти дѣльма Христос моливъ са въстави Лазара. не сице, послоушаи съ вьсѣм' опасениимь, молѫ· оумьрѣ Лазарь, и не бѣ на мѣстѣхъ тѣхъ Їсоус, нъ въ Галилеи, и рече оученикомь си· Лазарь дроугъ нашъ оусьпе. они же мнаште, ꙗко о сьнѣ семъ бесѣдоуѥтъ, рекоша ѥмоу· господи, аште оуспе, исцѣлѣѥтъ. рече имъ ꙗвѣ Їсоус· Лазарь оумрѣ, и приде въ Иѥроусалимъ на мѣсто, идеже Лазарь лежааше, и сърѣте и сестра лазарова, и рече ѥмоу· господи, абы былъ сьде, не бы оумрьлъ ми братъ. слабо жена не вѣдѫшти, ꙗко и не пришъдъ Христос тоу бѣ божьства властиѭ, нъ пльтьнымъ пришьствимъ съмотрашти оучителю силѫ глагола'ше ѥмоу· господи, абы былъ сьде, не бы оумрълъ ми братъ, и ныня, рече, вѣдѣ, ꙗко ѥже просиши оу отьца, дастъ ти. съпасъ же противѫ прошенню ѥи творитъ молитвѫ, не бо молитвы трѣбовааше богъ, да мрътвааго въставитъ. дѣѣши ли или инѣхъ мрътвыихъ не въстави; ѥгда сърѣте нѣкого износима въ вратѣхъ мрьтва, не тъчьѭ ли прикоснѫ са одрѣ и въстави мрьтвааго; дѣѣши ли молитвы трѣбова тъгда на въставьѥниѥ оумрьшааго; и пакы инъгда не тъчьѭ ли слово рече надъ дѣвицѫ· талида коумы, дастъ ѭ родителема съдравѫ; дѣѣши молити са трѣбова тъгда; и что глаголѫ о оучители; оученици ѥмоу словомъ мрьтвыꙗ въставиша. Петръ Тавидѫ не словомь ли въстави; Паулъ не своими ли ризами многа знамениꙗ сътвори; и навыкни чоудьнѣѥ· стѣнь апостолъ мрътвыꙗ въстави. приношаахѫ бо на одрѣхъ недѫживыꙗ, да понѣ стѣнь петровъ нападетъ

на коюего их҄, и акие въстаꙗхѫ. ст҄кнь оученикъ въставьꙗше мрътвꙑѩ, али оучитель молитвꙑ тр҄кбоуꙗше, да мрьтваго въставитъ; нъ немошти д҄клма женьскꙑ творитъ. рече бо юмоу· аби бꙑлъ сьде, не бꙑ ми оумрьлъ братъ, и, нꙑнꙗ, рече, в҄кд҄к, ꙗко югоже просиши оу отьца, дастъ ти отьцъ. молитвꙑ проси, молитвѫ даѭ. лежитъ источьникъ, ꙗкоже, аште кто принесетъ съсѧдъ, напльнитъ сьсѧдъ· аште юстъ великъ, велико възьметъ, аште малъ, мало възьметъ. си молитвꙑ проси, и да молитвѫ. и инъ в҄кшта· рьци словомь, и исц҄кл҄кютъ отрокъ мои. рече юмоу· по в҄кр҄к твоюи бѫди ти. дроугꙑи рече· н҄ксмъ достоинъ, да ми подъ кровъ въл҄кзеши. и рече юмоу· бѫди ти, ꙗкоже хоштеши. дроугꙑи рече· приди, иц҄кли ми дъштере. и рече юмоу· идѫ по теб҄к. противѫ сил҄к и оумоу члов҄кком҄ и ц҄кльба отъ врача приноситъ сѧ. дроугаꙗ прикоснѫ сѧ подраз҄к юмоу таи, и таи ц҄кльбѫ вьза. къждо ꙗкоже в҄крова, ц҄кльбѫ принмааше. си глаголетъ· в҄кд҄к, ꙗко, юже просиши оу отьца, дастъ ти отьцъ, юлмаже молитвꙑ проси, молитвѫ дастъ, не самъ молитвꙑ тр҄кбоуѩ, нъ немошті женьст҄к года, и да покажетъ, ꙗко н҄кстъ сѫпротивь когоу, нъ ꙗко юже и сии творитъ, то же и отьцъ творитъ. съплеска богъ нс прьва чолов҄кка, обою бꙑстъ съплесканию. сътворивъ бо сь чолов҄кка по капи нашеи и по образоу пакꙑ хот҄к разбоиника въвести въ породѫ, и тъчьѭ слово рече, и разбоиника въ породѫ въведе, а не тр҄кбова молитвꙑ, ац҄к вьс҄кхъ иже по Ядам҄к ставилъ б҄к богъ отъ того вълаза. положи бо плам҄кно копью блюсти породѫ, нъ властиѭ Хри-

стос породѫ отъврьзе, и разбоиника въведе. разбоиника ли, господи, отьць твои ѥдного дѣлма грѣха Адама ис породы изведе, а ты ли разбоиника въводиши; иже тъмами зъла и тъмами безаконии виинь ѥстъ; сице ѥдинѣмь гласомъ въ породѫ въведе; ни, ни оно без мене бысть, ни се безъ отьца ми, и се бо моѥ и оно отьче, азъ бо въ отьци и отьць вь мьнѣ. и да видиши, ꙗко не бысть молитвы дѣло ѥже въставити мрьтваго, послоушаи молитвы· что бо рече; благодарѭ ти, отьче, ꙗко слыша мене. что бо рече, ничтоже къ отцоу прѣжде словесе сего, и рече, ꙗко слыша мене, ничсоже не вѣшта прѣжде гласа сего, то же глаголетъ, ꙗко слыша мене. се молитвы образъ ѥстъ; се знамениѥ моленню; благодарѭ ти, ꙗко слоушаѥши мене· азъ же, рече, вѣдѣ, ꙗко присно мене слꙋшаѥши. нъ окрьсть стоѭштааго сего дѣльма народа рѣхъ, да разоумѣѭтъ, ꙗко ты ма поусти. дѣши ли, ꙗко мрьтвааго дѣльма моли са; дѣши рече· отче, повели, да въстанетъ Лазарь; дѣши рече· отьче, повели съмрьти послоушати мене; дѣши рече· повели, да и адъ вратъ не заключитъ, нъ скоро мрьтвааго да издастъ; нъ окрьсть стоѭштааго сего народа дѣльма рѣхъ, да разоумѣѭтъ вьси, ꙗко ты ма поусти. никакоже нѣстъ бывъшеѥ се чоудо, нъ въглашениѥ пришъдъшиимъ. видѣ ли, како не бы молитва мрьтвааго дѣльма, нъ пришъдъшиихъ дѣльма невѣрьныихъ, да разоумѣѭтъ, рече, ꙗко ты ма поусти. то како имамъ разоумѣти, рече, ꙗко ты ма поусти; послоушаи, молѭ, съ вьсѣмь опасъмь. се, рече, своимъ господьствьмъ зовѫ мрьтвааго, се, своѥѭ вла-

стинѫ запрѣштаѭ съмрьти, зовѫ отьца отьцемъ, да аште ми нѣстъ отьць отьць, оудръжитъ мрьтваѓо вьскрьсение· аште ми нѣстъ отьць отьць, ставитъ съмрьть издати мрьтваго. зовѫ отьца отьцьмъ, зовѫ и Лазара изъ жоупишть. да аште нѣстъ прьвое истина, то и се не бѫдетъ· аште ли по истинѣ отьць отьць, да послоушаетъ мрътвыи на течение пришъдъшимъ. что же Христос глаголааше; Лазаре, излѣзи вънъ. егда бъıстъ молитва, не въста мрьтвыи, нъ егда рече· Лазаре, гради вънъ, тъгда въста мрьтвыи. ѡле мѫка съмрьти, ѡле мѫка силѣ той, дръжаштии доушѫ. молитва бъıстъ, то же не испоустиши мрьтваго; ни, рече. почто; ꙗко нѣстъ ми повелѣно. пристав'никъ нѣкоторыи бѣ тоу дръжа повиньнааго· аште не повелѣно ми бѫдетъ, рече, не испоуштѫ, молитва бо, рече, не бъıстъ мене дѣльма, нъ пришьдъшиихъ дѣльма невѣрьныихъ. мьнѣѣше повелѣно бѫде, не испоуштѫ мрътваго. жьдѫ жизни, да испоуштѫ доушѫ. Лазаре, излѣзи вънъ. слыша повелѣниꙗ мрътвыи, и съмрьтънꙑѩ развръже законы. да срамьꙗѫтъ са иновѣрьници, оуказа бо слово, ꙗко не мрьтваго дѣльма въскрьсениꙗ бъıстъ молитва, нъ тъгда пришьдъшиихъ дѣльма невѣрьныихъ немошти. Лазаре, излѣзи вънъ. то по что нарокомъ; да не гласа распоуштена въ мрътвыихъ' простръвъ вьса иже въ жоупиштихъ въставитъ, сего дѣльма· Лазаре, гради вънъ. тебе едного нꙑнѣ чоу възъпиѭ, да съ страны ходаштиимъ покажѫ силѫ· еже бо въ адѣ въставъ, азъ миръ вьсь въставьѭ. азъ бо есмъ вьскрьсение и жизнь. Лазаре, гради вънъ. и излѣзе мрътвыи оувазанъ оукрои.

ѡ веле чоудеса дивьна, юже доушѫ отъ ѫзъ сьмрьтъныихъ отърѣшъ, юже врата адова разврьже, и двьри желѣзны сътьре, и доушѫ отъ ѫзъ съмрьтьныихъ прости, не можааше ли и оукрои отърѣшити; имиже сами погрибаѭште съвазаша, да своими ѫзами познаѭтъ знаюмаꙗ, да искоушеньимъ примѫтъ, ꙗже сътвориша, ꙗко Лазаръ юстъ, иже ими погребенъ, а Христос юстъ, юже благоволениюмъ отьчемъ пришъдъше, юже жизни и сьмрьти власть иматъ· семоу слава съ отцемъ и съ сватымъ доухомъ нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Сватааго отьца нашего Їѡанна златооустааго слово о четврьтодьньнѣѣмъ Лазари

Ꙗко се мати чадолюба подавъши съсъ младеньцоу веселитъ са, дѣтиштѹ привлачаштоу макъкѫ пиштѫ млѣка· та же, югда са съсаде млѣко и осырѣю, заградитъ пѫть сьсоу, тъгда и дѣтиштъ плачетъ, и мати болитъ, навыкъши обычаюмъ крьмити дѣтиштъ, а пишта не подаюмы видаштн· тако же и мы, прьвыи съсъ подавъше оумоу вашемоу, веселꙗахомъ са вамъ сѫштемъ млѣка словъмъ. та же югда закытиꙗ облакъ пришъдъ на оумъ слово стави, тъгда же и вы разгнѣваcте са, акы лиси сѫште еуаггелискъıихъ оучении разоума, и мы печалихомъ са, тъштанию имѣѭште. како

се сълоучи сѧ намъ: да разоумѣѥмъ, ꙗко ни хотѧштоуоумоу, ни текѫштоуоумоу, ни женѫштоуоумоу, нъ милоуѭштоуоумоу богоу. то сѣ оубо ѥлма подаѥтъ богъ глаголѭштиимъ даръ, не властиѭ глаголѭштиихъ, нъ потрѣбованиꙗ дѣльмѧ слоушаѭштиїхъ, того моливъше отъ нꙑнꙗ чоу почътенꙑихъ намъ еуаггельскꙑихъ оучении противѫ силѣ питиꙗ оученноу почрьпѣмъ водѫ. бѣ нѣкто болѧ, Лазарь, рече, отъ Виѳаниѫ отъ вьси Мариѫ и Мархꙑ сестрꙑ ѥи· бѣ же Мариꙗ помазавъшиꙗ господа мѵромъ, ѥнже братъ Лазаръ болѣаше· рече же Їсоус· болѣзнь си нѣстъ на сьмрьть, нъ на славѫ божиѭ, да сѧ въславитъ богъ ѥѭ. вьспѧть приносѧ глаголѫ· си болѣзнь нѣстъ на съмрьть, нъ за славѫ божиѭ, нѣстъ болѣзнь, нъ оутврьждениѥ. ѡ болѣзни болѧштиим҆ врачоу, вѣрѣ правителю, съмрьти сѫпостате, диꙗволоу сѫпрьниче, съпасению въчало, ѡ болѣзни, доуши корениѥ неразоримоѥ, вѣрѣ оучителю, благочьстию съмотрениѥ, ѡ болѣзни, огни доуше прогонѧшти, и потꙑ кръштениꙗ росѧшти, и свѣтьлꙑ одеждѧ доуша тъкѫшти, ѡ болѣзни, небесъноуоумоу хлѣбоу дателю, вѣрѣ свѣште чиста, диꙗволоу осиле а чловѣкоу знамениѥ. егда слꙑша, рече, Їсоус, тъгда прѣбꙑ, на немъже бѣ мѣстѣ, дъва дьни. каꙗ же бѣ ноужда прѣбꙑти господеви слꙑшавъшоу, и не тоу абиѥ ити къ болѧштоуоумоу; нъ оуто жъдааше сьмрьти лазаровꙑ, да съмрьтиѭ большѫ чоудесꙑ вѣрѫ видѧштиимъ покажетъ. по томъ же глагола оученикомъ си Їсоус· Лазарь, дроугъ нашъ, оусьпе, нъ идѫ, да възбоуждѫ и. по истинѣ бо чловѣчьска сьмрьть сънъ оу господи

мьнитъ са. идѫ да възбоуждѫ и. дѣкши ли аште сьде сы не можеши оживити мрьтваго; нъ и тако не приимѫтъ благодѣти жидове мьнѣ не сѫштоу тоу. нъ ѥда како въскрьсъшоу ѥмоу мьнѣти начьнѫт', ꙗко сълоучаѥмь нѣкыимь ожи Лазаръ. нъ азъ самъ прихождѫ, да пришъдъшоу мьнѣ самовидьци бѫдѫтъ мноѭ бываѭштиимъ чоудесемь, и благодѣть отъ мене възьмъше на вѣрѫ извѣстѫ придѫтъ. Лазарь, дроугъ нашъ. оусьпе. нъ идѫ оубоудитъ ѥго. и оученици слышавъше рѣша· ти аште оусьнѫ, ицѣлѣѥтъ. не толми богочьстьно отъвѣшташа, ѥлми врачьбно, сънъ бо не чоуѭштиихъ себе врѣждаѥтъ продлъжаа са, огнемъ жегомыимъ изоунишиѭ творитъ. по томь да ѥлма мьнѣша оученици глаголати господи о оусьпении съноу, рече пространо· Лазарь оумьрѣ, и радоуѭ са васъ делма, да вѣрѫ имете, ꙗко не бѣхъ тоу· нъ поидѣмъ к немоу. не хотаи съмрьти грѣшьныимъ, радоуѥши са сьмрьти дроужьнии; еи, радоуѭ са, не себе дѣльма, ни оумьрьшаго, нъ васъ дѣльма, приати бо хоштѫ сьмрьть вашеи вѣрѣ на основаниѥ. ѡ съмрьти Христосоу на радость, ѡ сьмрьти жизни плъна, ѡ сьмрьти сьмрьти избавителю, съпасению начатьче, падъшиимъ въстаниѥ, болаштиимъ покои, недѫжьныимъ цѣльба, правьдьныимъ отъдъшениѥ, диꙗволоу разорениѥ, бѣсомъ очиштениѥ, прьвоѥ сътвореноумоу Ядамоу поновьѥниѥ, веселию поспѣшениѥ· нъ да съкративъ слово рекѫ, иде вь Виданиѭ, сьрѣтоста и сестрѣ лазаровѣ, припадаѥта къ ногама господьнꙗма плачѫшти и глаголѭшти· господи, абы сьде былъ, не бы оумрьлъ братъ наю. то

не бѣ ли оубо тоу; нъ тѣломъ не бѣ тоу, нъ божьствъмъ не тъчыѭ тоу, нъ и на небесехъ. како бо вѣдѣше, къгда оумрѣ Лазаръ по невидомѣи силѣ божьства; и глаголаста· господи, абы сьде былъ, то не бы оумрълъ братъ наю. и рече к нима господь· вѣроуита и оузьрита славѫ божиѭ, оуча, ꙗко добрыимъ дѣломь вѣра ѥстъ поспѣшьникъ. и видѣвъ ıи плачѫшти и пришъдъше на жиды разгнѣва са доухомь, и смѫти са, и рече· кде положисте и; что ѥстъ· доухомь; пожиди, възлюбьѥнъıи, и се по малоу обраштеши иштемоуоумоу отърѣшениѥ. съмѫти са самъ, не ꙗкоже мы оужастниѭ или печалиѭ съмѫтимъ са, нъ самъ себе съмѫти, и рече· къде положисте и; дѣѣши ли не вѣдѣѣше, кде погребенъ ѥстъ, оувѣдѣвъıи, коли оумьрѣ; нъ сьмѣшаѥтъ чловѣчьска словеса сь божии чоудодѣ'ниꙗми, да покажетъ, ꙗко и чловѣкъ бѣ, ꙗко и пророкъ глаголетъ· чловѣкъ ѥстъ, и кто разоумѣѥтъ ıи; се повелѣ, да знаменаѥ, ꙗко и ино нѣчто ѥстъ, ѥже ѥстъ богъ. кде положисте и; и Мариа, иди, рече, и виждъ, господи, и просльзи Ӏсоус. по что бѣ прозльзити ѥгоже по малѣ хотѣ въставити; нъ прозльзи Ӏсоус, да чловѣколюбьствиꙗ еже плакати са съ плачѫштиними дѣломъ паче или словомь наоучитъ. просльзи Ӏсоус, а не въсплака, ѥже бо не прослъзити отънѫдь акы жестость и нечловѣколюбиѥ отъмешта, а ѥже любоплакати, то акы слабо и немѫжьствьно исправьꙗѫ. чинъ же положивъ милости просльзи. идетъ къ пештерѣ видитъ камы връхоу жоупишта лежашть, повелѣ стоꙗштиимъ тоу жидомъ отъвалити камыкъ. гла-

голан· аште вѣрѫ имате акы зрьно, речете горѣ сеи· вьстани, врьзи са въ море, тако бѫдетъ вамъ, како нынꙗ сам не можеши отъвалити камыка; нь не акы не могы се твора, рече, нъ да не мьнатъ мьчьтоу быти творимоуоумоу, вела самѣмъ жидомъ рѫками отъвалити камыкъ, большеѥ чоудо себѣ оставьꙗѧ, да сами послоуси бѫдѫтъ мноѭ бываѭштиимъ чоудесемь. тáче по отъвалении камыка възьрѣвъ на небо рече· отьче, благодарѫ та, ꙗко оуслыша мене. къгда же моли са; нынѣ вьземи, възлюбьѥнниче, ѥгда прѣдь симъ малы искаше ты съказаниꙗ реченѹмоу· ѥгда бо доухомъ разгнѣва са, тъгда и моли са. и сице рекъ възва гласомъ великомъ глагола· Лазаре, гради вънъ. и абиѥ излѣзе мрьтвыи съвазанама рѫкама и ногама оукрои. ѡ гласа сило адъ испровръгъши, врата мѣдьна сътъръши, заворы желѣзны съломьши, мрьтвааго въставьши, ѡ гласа сило разно стоѩштаѩ оуды въ ѥдино събравъши и простъ поставьши, и не бывъшаго въ бытиѥ приведъши. пристави, възлюбьѥниче, оумъ си къ гласоу, и обраштеши само то слово, ѥже ѥстъ вь мирьстѣѣмь сътворении· да бѫдетъ свѣтъ, и бystъ свѣтъ, да бѫдѫтъ звѣзды по тврьдѣли небесьнѣи, и быша. Лазаре, иди вънъ, и ѥже бѣ сила пльтьскаꙗ истекла, пакы оуды своѩ напльни. Лазаре, иди вънъ, и мрьтвыи въста, и тъчьнъ бystъ съ неоумьръшиими. Лазаре, иди вънъ, и доуша отъ землѥ исподьниихъ истръжена бystъ, ни диꙗволоу противѫ глаголѭштоу, ни сьмрьти противъ ставъши, нъ радоуѭшти са своѥ тѣло позна. сихъ чоудесъныихъ дѣлесъ, възлюбьѥнниче,

божние дѣло видѣвъ, въскрьсениꙗ не отъмешти са, ни не вѣроуи юмоу. бѫди ти тикъ Лазаръ, и въ томъ самъ са видѣвъ въстанию вѣроуи. тъжде бо гласъ вьса ны въставитъ, ꙗкоже и нѣкде апостолъ глаголетъ· въстрѫбитъ бо, и мрьтвии вьстанѫтъ безъ истьлѣниꙗ благодѣтиѭ господи нашего Ісоуса Христоса, юмоуже слава и дрьжава нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминь.

Сватааго отца нашего Їωана златооустааго слово на врьбницѫ.

Отъ чоудесъ къ чоудесемь господьнемъ ходимъ, братиꙗ, и доидѣмъ акы отъ силы на силѫ. ꙗкоже бо вь веригахъ златахъ притокы дроугъ дроузѣ съплетенъ юдно юдного дръжитъ са сьплетенъıихъ коюждо, съвъкоуплено же коюждо коюмьждо и продльжаюмо юстъ· и сице и сватыихъ еуаггелии чоудеса дроугъ отъ дроуга направьꙗѭтъ праздьникомь любивѫѭ црьк'ве христосовѫ, веселатъ непогыбаѭштеѭ пиштеѭ, нъ прѣбываѭштеѭ въ жизнь вѣчьнѫѭ. сѣ оубо и мы, вьзлюбьюнии, оуготованомъ срьдьцемъ и оушима добрѣ слышаштема слышимъ, что глаголетъ намъ господь господь въ пророцѣхъ и вь еуагелиахъ о сватѣѣмь семь праздьницѣ. глаголати же оуто иматъ миръ на людехъ своихъ и на прѣподобьныихъ си и на обраштаѭштиихъ срьдьца

къ нѥмоу. дьньсь пророчьскꙑ тржбꙑ вьсь миръ въскрилиша, и жже вьсждоу господьна црькъви възвеселиша и оувазоша, и отъ троуда свѧтꙑихъ алкании и ꙗже на страсть брань прѣимъше, иже побѣдьнжѭ пѣснь и новоѥ съложениѥ мироу пѣтию побѣдьливоуоумоу христосовоу наоучиша. придѣте оубо вьси, да радоуѥмъ сѧ о господи, придѣте вьси жзꙑци, въсплештемъ ржками, и въскликнемъ богоу съпасоу нашемоу гласомъ веселомъ· не бжди никтоже лихъ радости, не бжди никтоже лихъ позъваниꙗ, ꙗко бꙑ сѣмѧ ослоушьливꙑихъ въ пагоубж· никтоже да не невѣстъ сърѣтениꙗ цѣсара, да не вънѣ чрътога затворенъ бждетъ, да не драхлъ на приѧтиѥ обраштетъ сѧ, да не бждетъ съ зълꙑими гражданꙑ осжжденъ· гражданꙑ же нарицж, иже не рачиша приѧти господина си цѣсара въ себѣ. вьси съ радостиѭ коупьно тьцѣмъ, вьси тьштьно примѣмъ, и выше мироу праздьноуимъ, въ ризъ мѣсто срьдьца своꙗ просъплѣмъ прѣдъ нимъ, пѣсньми и хвалами благодарениꙗ въздадимъ ѥмоу, и, благословешенъ градꙑи въ имѧ господьнѥ, не прѣстаѭште въпиꙗмъ. благословесташтиї бо ѥго благословешени сжтъ, а клънжштии ѥго проклѧти. пакꙑ рекж и бѣда сѧ на добро не помльчж· придѣте, възлюбьѥни, да благословестимъ благословешенааго, да благословешени бждемъ отъ нѥго. вьсѣчьско тѣло и власть коупьно съзъва на господьнж хвалж, цѣсара земьж и вьсѧ сждиж земьнꙑѩ, юноша и дѣвица. и новолѣпьно чоудесе, ꙗко младоу и неискоусьноу зьла дѣтии младъ съсжштъ тѣлеси молити прости вьчѧти господеви въ исповѣдании богомь наоученжѭ

пѣснь, ꙗкоже древьѥ Мѡѵсии изъ Єгѵпта людемь, благословешенъградъıи въ имѧ господьнѐ. дьнесь радостиѭ радоѵѥтъ сѧ блаженъıи Даѵидъ оѵкрашенами гѫсльми младеништн, сь ни̑миже и ликоѵѥ доѵхомь и веселѧ сѧ, ꙗко и прѣжде прѣдъ лицемъ ковьчега божиꙗ поѥтъ и гласитъ сладько, благословешенъ градъıи въ имѧ господьнѐ, к не̑моуже речемъ· глаголи намъ, ѡ пророче, кто сь градъıи въ имѧ господьнѐ; не моѥ, рече, оѵчениѥ дьнесь, младеништемь бо ѥстъ оѵлоучено отъ съвръшивъшааго из оѵстъ младеништемъ и съсѫштинимъ хвалѫ, раздроѵшити врага и мьстьника· да и чоѵдесъ дѣлꙗ сихъ обратать сѧ срьдьца отцемь на чада, и ослоѵшьливъıмъ на мѫдрость правьдивъıихъ. вѣштанте, ѡ отроци, отъ кѫдоѵ вамъ добраꙗ си и веселаꙗ реть и пѣснь; кто наоѵчивъıи въı; кто оѵмѫдривъıи въı; кто съвъкоѵпивъıи; къде книгъı, къде съвѣдѣтеле̑; приобьштите сѧ, рѣша, нашемь весели и пѣсни, да навъıкнете иже Мѡѵсиї и ї͗нѣмъ пророкомъ на помъıслѣ. да ѥлма побѣждени бъıхомъ, и десноѥ намъ даша отроци причаштениѥ, градѣмъ, възлюбьѥнии, и мъı въздревьноуимъ боговесельноуоумоу ликоу, и съ апостолъı пѫть творити въсшьдъшоуоумоу на небо небесе на вьсходъ, и на ослати, ꙗкоже благоволи, сѣдаштоу на земи. съ младеништи вѣниѥ възьмѣмь, и сь лѣторасльми ликоуимн, да и въдоунетъ въ нъı сватъıи доѵхъ, и богонаоѵченѫѭ въспоустимъ въ чинъ пѣснь, благословешенъ градъıи въ имѧ господьнѐ, ѡсанна въ въıшьни̑ихъ. дьнесь и отцемъ старѣишина доѵхомъ праздь-

ноуѥ Ïакѡвъ, видѧ пророчениѥ своѥ на дѣло исъшедъше, и привѧзаѭштааго къ виноградоу жрѣбѧ своѥ, вьсѣдъшааго на жрѣбѧ юно· и сь вѣрън҄ꙑими покланꙗѥтъ сѧ доухомь. дьнесь жрѣбѧ готоваѥмо ѥстъ бесловесьн҄ꙑихъ странъ прьвоѥ несловесъноѥ възбоуꙗниѥ на показаниѥ покорению иже отъ странъ нови людиѥ· и младеништи проповѣдаѭтъ сихъ къ богоу познаниꙗ младеньство и ѥже по сем҄ на благочьстиѥ съвршениѥ. дьнесь цѣсарь слав҄ꙑ на земи пророчьскꙑ славимъ ѥстъ, и причастьникꙑ небесьноуоумоу веселию земьнꙑѩ сътвори, да покажетъ, ꙗко тъ ѥстъ господь обоимъ, акꙑ отъ обоихъ ѥдинѣмь гласомъ съ отцемъ и доухомь хвалимъ. сего дѣлꙗ горьн҃ии земьноѥ съпасениѥ проповѣдаѭште поꙗхѫ· свѧтъ, свѧтъ, свѧтъ, господь саваѡѳъ, исплънь небо и вьсѧ земьꙗ славꙑ ѥго, а дол҃ьнии небесън҄ꙑимъ веселиѥмь коупно праздьноуѭште зовѣахѫ· ѡсан҄на въ вꙑшьн҃ихъ, ѡсанна сꙑноу даѵидовоу. и ови славьꙗхѫ, благословешена слава господьнꙗ отъ мѣста ѥмоу· а дроузиї благословештаваахѫ, благословешенъ градꙑи въ имѧ господьн҃е. сим же сице творимомъ и оученикомъ ликоуѭштемъ о вьсѣхъ силахъ, ѩже видѣшѧ, и глагол҃ѭштемъ, благословешенъ градꙑи въ имѧ господьн҃е, на небеси миръ а на земи слава, градъ трѧсѣ҄ше сѧ глагол҃ѧ· кто сь ѥстъ, ослѣпьѥнѫ зависть на владꙑчьскѫ славѫ подвиг҄; градъ же слꙑшѧ ветъхꙑи събора бесчинаѥ множьство разоумѣваи. въпрашаѭтъ безоумьл҃и, кто ми ѥстъ; акꙑ николиже видѣвъше благодѣтелꙗ и славьна боголѣпьн҄ꙑими чоудесꙑ. не бо постигнѫ стѣн҃ь, ѥже вь н҃емь просвьтѣ сѧ, немрь-

чемъıи свѣтъ. тѣм же ѩвѣ прѣжде вьпиѩше Исаиа к нимъ глагола· глоусии, слъıшите, и слѣпии, прозираите видѣти. то кто слѣпъ, нъ отроци мои; и глоуси, нъ владѫштии ими; и осльпнѫша роби божиї. видѣсте многъкратъı, и не сънабьдѣсте· отврьстѣ оуши, и не слъıшасте. видите ли, възлюбьѥнии, опасениѥ словесь, како божии сватъıи доухъ сватъıими своими, акъı оуже сѫшта, хоташтаѩ бъıти проповѣдлаше; видѣша бо беззаконници, осазаша чоудесъı чоудотворца бога, и вь невѣрьствѣ прѣкъıша· вѣдѣша слѣпааго отъ рода освѣтивьшааго и господи проповѣдаѭшта· видѣша многъı годъı сьвазана ѫзи ослабьѥнааго повелѣниѥ распражена отъ зьлоби· видѣша Лазара оухода сьмрьти бивъша· слъıшаша по мороу хождениѥ, недѣланоѥ винодатиѥ, нетажаннѫѭ пиштеѭ крьмлениѥ, бѣсовъ прогонениѥ, болаштиихъ исцѣлениѥ. гостиньци ихъ силъı проповѣдлахѫ, пѫтиѥ ихъ цѣльбъı пѫтьникомь проповѣдлахѫ· вьса Июдеа испльни са благодѣании, то же нъıнѩ пъıтаѭтъ· кто сии ѥстъ; ѡ веле несъмъıшлениѥ льжиихъ оучитель, ѡ ослоушьливъıихъ отьць, ѡ боуихъ старьць, ѡ сѣма Ханаана бесрамька, а не чоудъı блаженааго· чада познаша творьца, а ослоушьливии отьци глаголаахѫ· кто сь ѥстъ; юнаѩ и безълобьнаѩ врьста творьца похвали, а изъоумѣвъшии са дьньми зълъı въпрашаахѫ, кто сь ѥстъ; съсѫштии богословатъ, а старьци хоулатъ, отроци благочьстьно слоужатъ хвалѫ, а нечистии жьрьци зьлѣ гнѣваѭтъ са, ослоушъливии мѫдростиѭ правьдивъıихъ, обратите са къ чадомъ своимъ· навъıкнѣте таина божиа. то само творимоѥ послоухоуѥ, ѩко богъ

ѥстъ сице хвалимъıи ненаоученъıими ѧзъıкъı. пътаите писаниꙗ, ꙗкоже слъıшасте отъ владъıкъı, ꙗко та сѫтъ послоухоуѭшта о нѥмь, а не рештн, не вѣсте чоудесе. слъıшите, жестосрьдиви, что вамъ благовѣститъ Захариꙗ пророкъ· рече бо· радоуи са зѣло, дьшти сишнꙗ, се, цѣсарь твои градетъ ти правьдивъ и въсѣдъ на жрѣбѧ юно. по что радость отъ себе сътрасаѥте; что сльньцоу сьꙗѭштоу тъмѫ любите; по что на безратии мир' оустите рати; аште да ѥсте сынове сиѡни, ликоуите съ чадъı своими, радости извѣтъ бѫди вамъ чадъ вашихъ богочьстиѥ. навъıкнѣте отъ нихъ, к'то наоучивъıи, к'то събьравъıи, отъ бѫдоу оучениꙗ, коѥ новоѥ богословьѥниѥ и ветъхоѥ прореченниѥ· аште ли отъ чловѣкъ никтоже ничсоже сихъ наоучи, нъ о себѣ хвалѫ поѭтъ, разоумѣите божиѥ дѣло, ꙗкоже вь законѣ писано ѥстъ· из оустъ младенніштъ и съсѫштиихъ съвръшилъ ѥси пѣснь. оусоугоубите оубо радость, ꙗко тацѣхъ отрокъ бъıсте отроци, иже, ѥже и старьци невѣдомо бъıстъ, богомъ наоучени въсхвалиша, обратите срьдьца ваша къ чадомъ своимъ, а не смѣжаите очию си противѫ истинѣ· аште ли тиждє ѥсте, да ни слъıшаште слъıшите, ни видаште видите, ти безоума гнѣваѥте са на младеништа, ти вамъ сѫдиѧ бѫдѫтъ по съпасовоу словеси· добрѣ и о семь съ инѣми прѣжде съвѣшта о васъ пророкъ Исаиꙗ рекъı· не нъıнꙗ постъıдитъ са Иꙗковъ, ни нъıнꙗ лица си мѣнитъ, нъ ѥгда видатъ чада си дѣлеса моꙗ, мене дѣлꙗ освататъ има моѥ, и освататъ сватаꙗго Іꙗковꙗ, и бога издраилева оубоатъ, и разоумѣѭтъ доухомь заблѫдивъшии ра-

зоумъ, и гнѣвајжштии сѧ навыкнѫтъ послоушати, и ѩзыци нѣмоуѭштиї навыкнѫтъ вѣштати миръ. видиши ли, невѣрьныи ѡ жидовине, како ис прьва словесе стыдѣниıе вамъ прѣжде повѣдоуıе пророкъ ослоушаниꙗ дѣлꙗ вашего; навыкнѣте понѣ оть н҃его, како богомь наоучєнѫ проповѣдаıе чадъ вашихъ пѣснь, ꙗкоже и блаженыи Даүыдъ прѣжде вьспѣ глагола· из оустъ младеништь и съсѫштиихъ съвръшилъ ıеси пѣснь. да любо блажениıе дѣтьско примете, акы лѣпо, любо ли съ благочьстиимъ и дѣти намъ дадите· мы сь н҃ими коупьно ликоуимъ, мы сь сими праздьноуıемъ, и новомъ ѩзыкомъ богонаоученѫѭ пѣснь поıемъ. иногда бо Сүмеѡнъ старьць сърѣтъ съпаса, и на рѫкоу приѩ вѣкомь творьца акы младеништа, и господа и бога проповѣда· ныниꙗ же вь старьць мѣсто несьмысльнь дѣти съпаса сърѣтоша акы Сүмеѡна, и вѣниıе вь рѫкоу мѣсто постьлаша, и господи бога благословиша на жрѣбате, акы на херовимѣ сѣдаштаагo, ѡсана сыноу даүидовоу, благословенъ градыи въ имѧ господьн҃е. сь н҃имиже вьспоимъ и мы, благословьıенъ ıеже отъ бога богъ, цѣсарь славы, ѡ обоубожавъıи своихъ си, безъ оубожьства сы насъ дѣл҃ьма, да насъ обогатитъ своıеѭ благостиѭ, благословьıенъ пришьдыи въ сьмѣрениıе, и пакы градыи вь славѣ. прѣжде на жрѣбати кротъкъ, и младеништъ хвалимъ, да сѧ събѫдетъ писаноıе· видѣна быша шьствиꙗ твоꙗ, боже, шьствиа бога моıего цѣсара, иже ıестъ въ сватѣѣмь· въторoıе градъ на облацѣхъ, и аггелы и силами славимъ. ѡ веле медъ капьѭштии ѩзыкъ дѣтии, ѡ веле некоупьıеноıе оучениıе богогодь-

нꙑнѣхъ. Даѵидъ пророкъ подъ писаниѥмъ съкрꙑ раз-
оумъ, а дѣти обьдо отъкрꙑвьше на ѩзꙑцѣ богать-
ство изнесоша, и словесемь веселомъ велми вьсѣхъ на
насꙑштениѥ съзъваша. начръпаимъ сѧ оубо и мꙑ сь
ними съ горꙑ и небесънааго богатъства несꙑтами паз-
оухами, и въ кровѣхъ положимъ божиѩ дарꙑ. възъпи-
имъ беспрѣстани, благословьенъ градꙑи въ имѧ госпо-
днѥ, богъ истиннъ, въ имѧ господа бога истинна, вь-
седръжитель, сꙑнъ въ имѧ отче, цѣсарь истиннъ отъ
истинна цѣсара, вѣчьноѥ и присно сꙑ цѣсарьствиѥ
имѣѧ коупно съ родивъшиимъ, ꙗкоже родивꙑи ѥго·
обьште бо цѣсарьствиѥ, а не вьнѣ тоѩжде чьсти сꙑно-
ви слово причаштаѥмо ѥстъ, не бо ни начьномо ни при-
бꙑваѭште или оухоудѣѭште· мльчи, нъ ѥстъствьно
и самотворьно по истинѣ· ѥдно бо цѣсарьство отьцоу
и свѧтоуоумоу доухоу, ꙗкоже ѥдно цѣсарьство, ѥдно
господьство, тѣмъ и ѥдинѣмъ поклоненииемъ слоу-
жимъ ѥдно трьми съставьѥнии божьство, без начала,
бесътворениꙗ, не сългонимо, ни прѣмѣнимо. не бо ни
отьць прѣстанетъ коли ѥже бꙑти, ꙗкоже ѥстъ съста-
вомъ, не бо ничтоже троица оухоудѣѥ, или оустѫпитъ
коли и присности или обьштъства и цѣсарьства· не бо,
ꙗко чловѣкъ бꙑстъ сꙑнъ божии, ї иже на нь мѫчилъ,
томоу прѣдолѣ, пльтиѭ то сьдѣлавъ ꙗже на зълааго
ѥи врага побѣда тѫ сьдѣлавъ, тѣмь цѣсарь бꙑстъ, нъ
ꙗко цѣсарь и богъ присно, того дѣлꙗ цѣсарь, ꙗкоже и
породивꙑи ѥго, нꙑнѣ же и по рождении присно. не хоу-
ли христосова цѣсарьства, хоульниче, да не родивъ-
шоуоумоу бесчьствиѥ сътвориши. аште вѣрьнъ ѥси.

вѣрьно приди къ Христосоу истинноуоумоу богоу нашемоу, а не акы прьвыи имѣѭ зълы свободы. аште ли робъ ѥси, съ страхомъ си господиноу покори са, словесы бо прѣпираѩи са не приѩзнивъ робъ, нъ ѩвѣ сѫпьрникъ. пишетъ бо са· не чътыи сына не чьтетъ отьца поустивъшаарго ѥго. мы же, възлюблѥнии, отъ кѫдоуже изидохомъ, наидѣмъ, на слово вьпиѭште· благословлѥнъ градыи въ има господьнѥ, пастоухъ добрыи и благъи положитъ доушѫ своѭ за овьца своѩ, да ѩкоже овьца травàштинма вльковмь ов’цеѭ лачѧтъ ловьци. сице разоумьнынмъ и доушегоубьнынмъ вльковмъ себе си акы чловѣка положивъ старѣишина паствинѣ ловитвѫ сътворитъ оуловьшинмь, прѣжде оуловлѥноуоумоу отъ нихъ Ядамоу. благословлѥнъ градыи въ има господьнѥ, богъ на диѩвола, не ѩвѣ невидимоѭ силоѭ, нъ немоштьноѭ пльтьѭ съвазати ѥже на ны крѣпькъ. благословлѥнъ градъи въ има господьнѥ, цѣсарь на сѫпротивника, не вьседръжительства силоѭ и мѫдростиѭ, нъ мьнимынмъ крьста боуиствомъ вь зълоби саштаѩ змиѩ плѣнъ разграбитъ. благословлѥнъ градыи въ има господьне, истовыи на лъжаарго, съпасъ на прокоудьника, миротворьцъ на сѫпротивьника, чловѣколюбьць на ненавистьника чловѣкомъ. благословлѥнъ градыи въ има господьнѥ, господь помилоуѥтъ тварь своѭ. благословлѥнъ градыи въ има господьне, съпасъ прѣльштенаарго чловѣка, роушитъ прѣльсть, освѣтитъ тъмьныѩ, оупразнитъ капиштемъ прѣльштенниѥ, и въ того мѣсто вьвести богопознаниѥ съпасьно, освѣтити миръ, прогнати скврьнѫ и стъ-

дость поустошьнꙑихъ бога слоужениꙗ. благословьѥнъ градꙑи въ имѧ господьнѥ, ѥдинъ за многꙑ и по множѣхъ избавитъ ништь родъ човѣчьскъ отъ ржкꙑ крѣпьшиихъ ѥго, и оубога и ништа отъ расхꙑштаѭштиихъ ѥго. благословесенъ градꙑ въ имѧ господьнѥ, полиꙗ̓тъ масломъ и виномъ въпадъшаго вь разбоиникꙑ и прѣзьрѣна. благословесенъ градꙑи въ имѧ господьнѥ, съпастъ насъ собоѭ, ꙗкоже рече пророкъ· не ходатаи ни сълъ, нъ самъ господь сьпасе ѩ. сего дѣльма и мꙑ благословимъ тѧ, господи, съ отцемъ и съ свѧтꙑимъ доухомь, прѣжде вѣкъ и вь вѣкꙑ вѣкомь благословешенаго, прѣжде вѣкъ и до сели беспльтьно, нꙑнꙗ же и вь вѣкꙑ съ свѧтꙑимъ и бес прѣмѣнꙑ и безъ разлжкꙑ сжштиимъ вьпльчениимъ. нъ да видимъ по томь, что глаголетъ свѧтоѥ еуагелиѥ· въшъдъшоу оубо господеви въ црькъве, приидоша к нѥмоу слѣпии и хромии, и исцѣли ѩ вьсѧ. видѣвъше же старѣишинꙑ молитвьникомъ и фарисеи чоудеса, ꙗже сътвори, и дѣти зовѫшта и глаголѭшта· осанна, сꙑноу давꙑдовъ, благословьѥнъ градꙑи въ имѧ господьнѥ, не сътрьпѣша того чьсти. тѣмъ и пришъдъше к нѥмоу глаголаахѫ· не слꙑшиши ли, что сии глаголѭтъ; нѣ ли ти тѧжъко славимоу; нѣ ли ти печально слꙑшаште отъ безълобьнъ дѣтии, ꙗже ѥдномоу богоу лѣпа; не повѣда ли прѣжде богъ пророкомъ, ꙗко славꙑ своѥѩ иномоу не дамъ, то како тꙑ човѣкъ сꙑ самъ сѧ твориши богъ; нъ что противѫ томоу трьпѣливꙑи, тъштивꙑи на милость, а поздьнъ на гнѣвъ; тръпитъ вьзбѣсьнѣвъшиимъ, цѣлитъ отъвѣтомъ обаштрениѥ, попинаѥ писаниꙗ,

прѣдьизводитъ съвѣдѣтелѣства творѧштинмъ, а не отъмештетъ сѧ въпроса. тѣмь рече· николиже ли мене слышасте пророкомь глаголѭшта· тогда разоумѣѥтъ, ꙗко азъ ѥсмъ глаголаи пришълъ, ни ли пакы· из оустъ съсѫштинхъ младенныштъ съвръшилъ ѥси хвалѫ врагъ твоихъ ради, раздроушиши врага и мьстьника; ѥже ѥсте вы, иже законъ чтѫште и вѣдѫште и пророкы чтѫште мене въ законѣ и пророцѣхъ проповѣдаѥмаагo ослоушасте сѧ. мните бо оубо проньрьствомъ въздръжаниꙗ проньрити славѫ божиѭ, не разоумѣѭште, ꙗко, иже сѧ мене ослоушаѥтъ, и отьца сѧ ослоушаѥ. азъ бо отъ бога изидохъ, и вънидохъ въ миръ, и моꙗ слава отьца моѥго ѥстъ слава. обличении же сице неразоумьничьныи съпаса нашего богомъ прѣмлькоша отъ прѣниꙗ, затвореномъ бывъшемъ оустомъ ихъ истиноѭ· ини же потръгнѫвъше безоумныꙗ съмыслъ съвѣтъ на нь творѣахѫ. мы же поимъ· велии господь нашъ и велиꙗ крѣпость ѥго, и разоумоу ѥго нѣстъ числа. си бо вьса быша, да отъемлѭи грѣхъ мироу агньцъ и сынъ божии волеѭ на съпасьнѫѭ страсть съ вами придетъ, и на продании станетъ, искоупоуѭштаагo животворьноѭ кръвьѭ своѥѭ миръ сьцѣнатъ трьмъ десатемь мѣдьниць, и пасха наша заколенъ бѫдетъ за ны Христос, да, иже чьстьноѭ ѥго кръвиѭ покропими и оустьны акы прагы назнаменаѭште, оубѣжатъ прокоуждаѭштаагo орѫжиꙗ, и сице пострадавъи Христос и въставъ третии дьнь съ отьцемь и съ сватыимъ доухомь коупно въ славѣ и чьсти вьса тварь ѥмоу покланитъ сѧ· а к томоу прѣклонитъ сѧ ѥмоу вьсѣко колѣно небесьны-

нхъ н земьнъıнхъ н прѣисподьнихъ, славѫ іемоу въз-
даѭште нъıнѣ н присно н въ вѣкъı вѣкомь аминъ.

Фотиа патриарха конъстантиниа града слово на връбницѫ и о Лазарѣ.

Єгда отрокъı ѡсанна въ въıшьнихъ въпиѭшта цръкъı въстрѫбитъ, и свѣтълъıи тъ и боголѣпьнъıи гласъ къ себѣ привлѣкѫ, въıсокъ бѫдѫ потъштаниимъ, зъло бо аште радости прѣдолѣіетъ поустошьноіе іестъство, а любъı не вѣстъ жъдати врѣмене зовѫшта, и оумомь бъıстромъ объхождѫ видание, и рѫкама плешта ликоуѭ и съмѣшаѫ са скачѫ съ дѣтьми, побѣдънѫіѫ пѣснь съ ними оутвръждаѫ владъıцѣ ѡсанна въ въıшьнихъ, благословьіенъ градъıи въ имѧ господьне. єгда ли пакъı вѣние носашта и сърѣтаѭшта Христоса и ликъı ставашта и стелашта ризъı съмоштрѫ, радоуѭ са такожде, іеже виждѫ отрокъı простомъ ѩзъıкомь и дѣлесемь пѣснь цѣсароу творашта. нъ придетъ ми тъгда паче жидовъскъı плакати са и ненавидѣти зълобъı, ꙗко отроци съмъıслатъ, а отьци са на оукои творатъ, и младеньци богословатъ, а отьци на бога са творатъ. тъгда и книжьникъ самѣхъ виждѫ падъшѫѭ мѫдрость, славоѭ бо и лицемѣрьстомъ разоума горѣ зълѣ възнесъше са истинънъıѩ и божиѩ мѫдрости по истинѣ отъпадоша. тъгда и оучитель ихъ плача са

ожесточаниꙗ срьдьца ихъ, ꙗко оучити инѣхъ порѫчени не бꙑша достоини своѥѭ зълобоѭ, ни съ своими оученикꙑ въ радоу стати, и недѫгъ инѣхъ цѣлити обѣштавъши сѧ сами послѣдн̑имъ недѫгомъ, безоумиимъ, болѣша, величаниимъ страсти вьсѫ доушѫ зьлѣ обатривъше, и соугоубоѭ по истинѣ ꙗзеѭ болѣвъше· зьли бо сѫште и зьлѣ страждѫште не могоша и страсти своѩ не чоути. лѣпо бо бѣ имъ врачоу пришъдъшоу и оу н̑ихъ сѫштоу приѩти ѥго, и рѣкꙑ имъ цѣл̑ениꙗ проливаѭштоу оудобь и без брашъна отъ омꙑваѭштаго ихъ скврънꙑ своѩ очиштати и страстии своихъ омꙑвати сѧ· нъ вол̑еѭ и чоувъства и оумъ свои коупьно зьлѣ ослѣпивъше своѥго цѣл̑ениꙗ съвратиша сѧ, и съпаса и творьца познати не рачиша· абꙑша бо познали, свѧтꙑи Паулъ рече, не бꙑша господа славꙑ распали, не разоумѣша, не бо разоумѣша рачити, иже бо хотѣние сѫпротивь бꙑваѥ, то и дръжашта сѧ страсти оумъ плѣноу бꙑваѥтъ, и оума свобожденииѥ вабимо на добро истинꙑ постижениѥ не идетъ. не разоумѣша аггелꙑ славимаго и пророкꙑ проповѣдаѥмаго, не разоумѣша о деснѫѭ отца сѣдаштаго и на дѣвичоу рѫкоу носима и словесемь ѥднѣмь движѫшта, не разоумѣша на прѣстолѣ херовима сѣдаштаго и на осьлати носима и отрокꙑ хвалима и на страсть вол̑ьнѫѭ пришьдъша, не познаша ни разоумѣти изволиша, нъ нарицаѥмиі сѧ мѫдри бꙑти обѫродѣша, и отъмьнѣ въ мꙑслехъ ихъ неразоумичьноѥ срьдьце. сии пророкъ из далеча глаголааше прѣдивида· слоухомъ слꙑшат', и не разоумѣѭтъ, и видаште не видатъ, оудебелѣ бо срьдьце людии сихъ,

и оушима тажьцѣ слышаша, и очи си помѣжиша, да не видатъ очима, ни оушима слышатъ, ни срьдьцемъ разѹмѣѭтъ, и обратат са, да исцѣлѭ ѩ. повѣждь ми оубо, ѡ жидовине, что са пророкы величаѥши, а прорицаѥмаего коришн; како ли вьлежиши кнгахъ, разоума написанꙑихъ ослоушаѩ са; и отрочникы закона събираѥши, а истовоѥ грозновьѥ бърати попоуштаѥши; и въ кнжнꙑихъ роудахъ вь поустошъ бьдиши, а иже вь нихъ таинаего не ископаѥши, ни сьберещи злата; нъ· и ни по законьнꙑимъ цвѣтиломъ съ любьвиѭ цвѣтъ обьмавъше, свѣтьли свѣтъло оувасти въ црькьвнѣѣмъ ликоуѭтъ чрьтозѣ, и иже въ благодѣти добрѣ вонꙗѥтъ благочьстиѥ носатъ. а ты листвиимъ закрывъ очи си вьсь са тамо прѣда, ни отъ того дебельства болѣзни имѣѩ, ни къ цвѣтьца възороу личесе своѥго прѣведы, и ты бисръ адъскы, имиже са красатъ, злѣ оумножаѥши, а христосови людиѥ тъ отъкриваѭ лѣпѣ, чистѫ по истинѣ приѥмлѭтъ истинънѫѭ зарѫ, и оу чрътога сѣдиши, из давъна са троуда, а пришьдъша зати не приѥмлѥши, дрьжимъ сы похотиѭ блѫда, по истинѣ събравъшъ без мѫжьства и въ сирѣхъ словесехъ безоума ѥдинъ, по истинѣ сии людиѥ жродиви а не мѫдри, ис пръва бо оучении на законѣ ни въ послѣдьнимь мѣстѣ написани бꙑша богопознанию. не слꙑша ли цѣсарꙗ Давꙑда божиѥмъ осваштениимь поѭшта· из оустъ младьнець съсѫштиихъ съврьшилъ ѥси хвалѫ врагъ твоихъ ради; не вѣроуѥши ли пророкоу, вѣроуи акы жжицѣ, аште нѣси и словесы отъврьглъ жжичьства, из давьна бо та вѣмь дѣлесы отъврьгъша са

юго· прѣобидиши ли и акы пастоуха, оубои са акы цѣсарю, вѣсть бо прѣтити акы цѣсарь сы, аште лѣнаашта са или гнѣвающшта почоуѥ, и копиѥ блискающште са наведетъ, и палицеѭ желѣзноѭ пасетъ, и акы съсѫды глиньны тълѣнии оуми съвръш'шаа са сътъретъ. рьци съ ними великомь гласомь· из оустъ младьнець и съсѫштиихъ съвръшилъ юси хвалѫ. твоюмоу оумоу мьстити хота пришълъ юстъ съпасъ, твоюмоу мьстити хота хвалѫ младеньць оутврьждаю, по что своюмоу си завидиши съпасению; по что толми зълъ юси приати благодѣти; аште не и се, юже зъло мьниши, а тебѣ юсть на добро, обаче твои зълоби прѣдолѣютъ. ослоушаюши ли са, юже слыша, послоушаи юже видимаа. ни ли пророкоу вѣроуюши Исаиї вьпиѭштоу и глаголѭштоу· ѩзыци на нѥмь навыкнѫтъ глаголати миръ, то ли не ѩзыци на нѥмь истинѫ ѩсно глаголѭтъ; не навыкоша ли хвалити младеншити мира; Христос бо юстъ миръ нашъ, юже срѣдьнѭѭ стѣнѫ вражды разори, и югоже дѣлѩ съ отьцемь и съ творьцемъ прѣжде зълѣ остѫпивъше сьмирени бъıхомъ. ни ли Захарию сватыимъ доухомъ прѣжде проповѣда радостъ Сиѡноу· радоуи са, глагола, зѣло дьшти сиѡнѩ, проповѣдаи дьшти иероусалимлѩ, се, цѣсарь твои градетъ ти правьдивъ и съпасаѩ, тъ кротъкъ и вьсѣдъ на осьла и жрѣба осьлатино. не имаши ли очию своюю проречена аго съвѣдѣтелѩ; нѣси ли юже прорицаюмо слышалъ; то же прѣдистоѩште видиши. нѣ ли коупно съ словесы дѣло пришъло; то нѣ ли кротъкъ; нѣ ли правьден'; нѣ ли съпасаѩ; нѣ ли вьсѣлъ на осьла; ни ли на нѥмь ѩзыци

свѣтло миръ проповѣдаѭтъ; не приносѧтъ ли ѥмоу
хвалꙑ дѣти; старчъ оумъ имѣѭштъ дѣти хвалѫ при-
носѧтъ, да вьсе заскопиниѥ тъште слово покажетъ непри-
ꙗзни, ѥлма бо ремьствомъ нѣкꙑимъ и оухождени-
имъ сеѩ жизни любо и зъло хотѧшта сътворити хвалѫ
приносити славѧштаѩ поштѧдитъ владꙑцѣ, младе-
ништъ бо ѥстьство не вѣстъ пронꙑриꙗ ни проскоупь-
ства имѣти, ни работаѥтъ страсти льсті, нъ ꙗкоже
имъ свѧтаАго доуха даръ въ оуши въложитъ, сице сии
свѧтаго доуха даръ въ оуши въложитъ, сице сии чоу-
додѣаниѥ хвалѧтъ, дѣти дарꙑ приносѧтъ, да вьси
дѣлесемъ навꙑкнѫтъ, ꙗко не ѥже прѣтрѣкнвъ оумъ
имѣѭтъ, ти любиви сѫтъ пьрѣмь, и хотѧтъ стоудъ
имѣти, тѣмь сѧ таинꙑи подаѥтъ даръ, нъ иже чи-
стомъ оумомъ и незълобивомъ срьдьцемъ приходѧтъ,
тѣм' сѧ благочьстиа отъкриваатъ разоумъ · ѥже бо вꙑ-
ше пꙑтаниꙗ ѥстъ, ти кто хоштетъ о томь пꙑтати
ноудѧ сѧ, а не по свѧтꙑимъ ходѧ словесемь; то и ѥсть-
ствиꙗ, а словеса, имиже сѧ кꙑчитъ, гор'ко прѣтръгнетъ,
и богословьнааго охоулитъ закона, и вꙑшнѭ ѥго охоу-
литъ, и пꙑтаѥмꙑѩ гонезнетъ свѧтости · дѣти хвалѫ
приносѧтъ, да родител̑ь обличѧтъ безаконниꙗ, и вѣроу-
ѭштиихъ обновѧтъ богопознаниѥ, ѥлико бо прѣдолѣ-
ваатъ оумоу и навꙑкнѫтъ не лѣпо мꙑсланѭ, мьнога
вѣсть трѣбѣ свѧтаа, ꙗже въ чистѣхъ срьдьцихъ
бескврънꙑ витаѥтъ. тѣми ниѣмъ истиньнꙑи ꙗвьꙗтъ
разоумъ. тꙑ же и Лазара не видиши въставьша отъ
гроба и мрьтваго съ живꙑими сѫшта и на вечери
възлежашта, нъ оукроѩ мрьтваго рѣшиши, а своѥго

невѣрьства не рѣшиши, и гробънꙑи камꙑ отъвалꙗѥши, а зависти доуша своѥѧ горни творашта ти гнои не искꙑдаѥши. и да видиши господьскомь повелѣниимь четврьтодьньна издаѭшта, то же тꙑ на оубиѥниѥ и въскрѣсивьшааго пророкꙑ оубивъшаѧ рѫкꙑ остриши. ѡ веле великоѥ несьмꙑшлѥниѥ, ѡ веле великоѥ неицѣлимоѥ оужесточениѥ, на толико ли безакониѥ обратиша оумъ, да отъ нихъже бѣ вѣровати лѣпо, не вѣроуѭтъ, ихъже дѣлма хвалити, хоулатъ, о нихъже славити и величати, не блажатъ, о нихъже пѣти и благодѣть въздаꙗти, коудатъ и богосварници бꙑваѭтъ· сице бо обоихъ безоумиѥ, сице ихъ гръждениѥ оудръжаниꙗ, оумꙑ бо ихъ прѣльштениꙗ мечъ тъштаниѭ оупоивъ не дастъ оумъноуоумоу очеси сквозѣ пролиꙗвъшии са на немь тьмѣ прозьрѣти ти на истиннꙑѧ зара възьрѣти. сицевъ недѫгъ фарисеи и книжьникъ, иже прѣжде зъваниꙗ чътѫтъ и нарицати са оучителемъ величаѭтъ са, и широтоѭ подрагъ мьнаште са законъ съхранаште величаѭтъ, а ничсоже истинꙑ никакоже имѣѭште, ни благочьстиꙗ ѥдногоже словесе твораште. сицевъ остенъ зависти, ѥдиѫ бо въглѫби ѭ въ доуши, и вьсего чловѣка оуꙗзви, и о добрѣ пешти са силѫ разори, и чоувъства, ꙗже сѫтъ наитрѣбьши пѫти оучениѭ, зѣло лютѣ прокоуди, ни разоумѣти ѥже на подобѫ, ни паматиѭ слоухъ оутврьждаѧ, ни чисто гладати даѧ видимꙑихъ. мꙑ же оубѣжимъ, възлюбьѥнии, доуши прокоудьнꙑихъ страстии сихъ, бѣжимъ кꙑчениꙗ, ѥгоже дѣлꙗ прьвоѥ спаде старѣишина бесплътънꙑихъ, бѣ-

жимъ зависти, аште и ничьсоже дѣлѣ, нъ творѧштоуоумоу прокоуда бываѥт̓, аште и малы сьгнѣваатъ, ѥмоуже завидитъ, бѣжимъ кыченьꙗ и славы, имже истины постижениѥ прогонимо ѥстъ, бѣжимъ неоуподарениꙗ и хоулы, то до старѣшины жьрьцемъ и книжници жидовьсти на Христоса оубиѥниѥ възбѣсниша. се, старѣшинъı жърцемь и кнїжьникомъ безоумьнѣиша младеньцемь сьтвори, да не подражаимъ жидовьска жродьства, нъ дѣтьскоу позавидимъ благодарению, не старьць богодарению, нъ младенищъ богословьѥнию, не завистьливъıихъ невидѣнию, нъ хвалѧштиихъ богопознанию, не оубоицъ неприꙗзньствоу, нъ младъıихъ безълобию. бѫдѣмъ и мы акы дѣти, господь бо рече· аште не обратите сѧ, и бѫдете акы дѣти, не вьнидете вь цѣсарьство небесьноѥ, бѫдѣмъ дѣти безълоби, ничсоже зъла ни лютесе на доуши пишѫште, нъ вьсеѭ чистотоѭ и зъла кромѣ сѫшта знамениꙗ благочьстънѫѭ вѣрѫ приѥмьѭшти и пишеми, да вьнидемъ вь цѣсарьствиѥ небесьноѥ, принесѣмъ вѣниѥ господеви милости и чловѣколюбьствиꙗ, да вьнидемъ въ цѣсарьство небесьноѥ, сьраштамъ ѥго идѫшта на жрѣбати и жидовъско обличаѭшта безоумиѥ, а странамъ даѭшта свѧтость, съраштамъ стелѫште котыгы. како ѥже ништимъ постилати; самъ бо на себѣ ништетѫ приѧ и вьпиѥтъ· по не сътвористе ѥдномоу сихъ малъıихъ братиѧ моѥѧ, мьнѣ сътвористе. ѡ чловѣколюбьствьнааго и свѧтааго гласа· мьнѣ, рече, котыгы постилаѥши, ѥгда ништаꙗ одѣваѥши, мене съгрѣваѥши, ѥгда сихъ горькыѧ стоудени и болѣзни оурѣшиши. посте-

лѩмъ ѥмоу котыгы, да сь дѣтьмі намъ бѫдетъ вьпити пространьство · ѡсан҄на въ вышьнѣихъ, благословьѥнъ градꙑи въ имѧ господьнѥ, благословьѥнъ градꙑи рѫцѣ на крьстѣ пропати и страны къ себѣ си съвъкоупи, благословьѥнъ градꙑи ада съвазана показати, а Ядама отъ ѫзъ отърѣшити и падениꙗ вьставити, благословьѥнъ градꙑи мѫчениꙗ дръжавѫ сътрътъ, а простꙑнѫ на сетноѥ пришъдꙑ пода, благословьѥнъ градꙑи адова селишта испразнитъ, а небесьна жилишта многꙑихъ съпасаѭштихъ сѧ испльнитъ, благословьѥнъ градꙑи жрътвѫ собоѭ за ны принесетъ и вьсѧ оцѣстити грѣхꙑ и сь отьцьмь сꙑ състроити, благословьѥнъ градꙑи съмрьти проклатъ, а въскръсениꙗ намъ обновитъ, работꙑ избавитъ а сынобожьствиꙗ податъ. твоѥ бо то, господи, сътворьшаего и отъ не сѫштиихъ насъ съставьша и съплескавъша, и падъша пакы и съкроушеномъ бывъшемъ въставити и съплескати, твоѥго то ѥстъ човѣколюбьствиꙗ, заблѫдивъшааго вьзискаатъ и отъ заблѫждениꙗ обратити, и прьвааго мѣста достоино сътворити, твои бо людиѥ мꙑ и овьца паствинꙑ твоѥѧ, и тебѣ вьси въсланꙗѥм҄ сѧ, и тебѣ славѫ и благодарениѥ въздаѥмъ коуп҄но съ отьцемъ и съ сватꙑимъ доухомь ѥдиносѫштьнѣи и животворяштии и вьседръжаштїи троици нꙑнѣ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомь аминь.

Ї ѡ а н н а а р х и е п и с к о у п а к о с т а н т и н ꙗ г р а д а з л а т о о у с т а а г о с л о в о о с м о к в и в ь в е л и к ꙑ и п о н е д ѣ л ь н и к ъ.

Око оубо вида или джбъ цвѣтьчанъ или источникъ сильно текжштъ тѣмь видѣниимъ тамо сѧ влѣчетъ, и срьдьчьнꙑи оумъ прѣвраштаат' тамо· такожде и оухо слꙑша словесꙑ дѣаниꙗ и повѣсти къ тѣмъ мꙑсль си простьретъ, ꙗко бꙑти такомоу тѣлесемь на томь мѣстѣ, а мꙑслиѭ на ономь, иждеже слово повѣстиѭ назнамена дѣло· сице и мьнѣ нꙑнꙗ сълоучи сѧ, вьзлюбьѥниѥ. слꙑша бо еуаггелиста съповѣдаѭшта ꙗже вь Виданиi бꙑша Христосомъ дѣлеса о смокви, сьде ѥсмъ дѣлесемь, а оумом' себе си тамо сжшта творж, и мьнж сѧ нꙑнꙗ вь слѣдꙑ идꙑ владꙑкꙑ Исоуса, и вида смокве прѣжде господьска запрѣштениꙗ прозакъшж и свѣтьлж, а по господьстѣ запрѣштении и драхло и соухо. за оутра, рече, Їсоус идꙑ въ градъ заал'ка, и видѣвъ смокве приде к' нѥи, и ничсоже обрѣте на нѥи развѣ листвиѥ тьчьѭ, и рече ѥи· не бжди к' семоу плодъ отъ тебе вь вѣкꙑ, и тоу абиѥ оусъхнж. се вамъ нꙑнꙗ поч'тено бꙑстъ. прѣжасаѥтъ мѧ дѣло, дѣлитъ ми сѧ оумъ· ѥгда бо хоштж повѣстьнаꙗ съказати дѣлеса, тоу абиѥ съ видомъ чоудеса к нимь привлѣкжтъ сѧ, и ꙗкоже аште к'то видит' вѣдро злато имѣѭште жтрь камениѥ чьстьноѥ, носаште на себѣ си таина написана, хоштетъ вѣдро видѣти бльштаниꙗ дѣльма, ставꙑѥтъ сѧ пакꙑ о жтрьниимъ камении, тъштитъ бо сѧ и

каменьнжѭ видѣти добротѫ и ѥже на нѥмь писано таиноѥ вѣдѣти· сице; и азъ видѣвъ дѣлесе повѣсть свѣтълѫ и добрѫ сѫштѫ, тамо дръжѫ оумъ си, вьспать влѣкѫ же са пакы доуховьнъıимъ видомъ не разоумѣти чоудесъ. за оутра бо, рече, Ісоус мимо идъı въ градъ възалка. ѡ несъказаѥмааго и несьвѣдомааго таинааго, възалка кръмаи вьсь миръ, иже отъ пати хлѣбъ пать тъıсѫшть до съıти накрьми, тъ же възалка, иже оумъıшлѥниимъ ѥднѣмъ водѫ на вино прѣтвори, ти възалка, иже отъ кала живѣ очи сътвори, възалка, иже по пѣнамъ влънънъıимъ ходи, и ногоу въ водѣ не омочи, възал'ка, иже доуша ис тѣлесъ изводитъ, и пакы въводитъ сь словесемь. то како глаголѥтъ Исаиꙗ, богъ вѣчьнъıи не възал'четъ, ни трѹдитъ са; Христос же богъ вьсѣчьскы нѣкде вѣроуꙗштоуоумоу глаголѭштоуоумѹ· ис прьва бѣ слово, и слово бѣ оу бога, и богъ бѣ слово. како оубо вьзалка богъ; нъ възалка робиѥмъ образомъ, прѣкръми же пать тъıсашть, ꙗкоже вь нѥмь властельско хотѣниѥ. приде къ смокви видимъıи чловѣкъ, бѣ же вьсьжде ѥже на нѥмъ разоумѣѥмоѥ божьство, видѣ смокве акъı чловѣка бесплодьна, оусоуши ѭ словомь акъı богъ, рече· не бѫди к' семоу отъ тебе плода вь вѣкъı, и дѣло вь слѣдъ идѣаше, и тоу абиѥ смокъı сьхнѣаше· слово чловѣчьско, нъ дѣло божьско. нъ велми трѣбѣ искати, вьзлюбьѥнии, вида смоковьнааго, отъ многъıихъ съказано, ꙗкоже мьнѣ са мьнитъ, не по їстинѣ· обаче прѣжде варивъшихъ вамъ бесѣдоуѥмъ съказаниꙗ, и о нѥмьже мъı троудили са, прѣди принесемъ· бѣдно бо

разоумѣти въ повѣсти писменьнѣи лежаи оумъ, вь велицѣ глжбинѣ имѣѫ съкръвен҄ таинаaго сьмысла. каꙗ бо бѣ бѣда словомъ исъхнѫти смокви, а не словомъ плода имѣти; ѥже бо словомъ исоуши ѭ, можааше и словомъ плодънѫ сътворити· что ли сьгрѣши смокъі, аште кто речетъ, ѥгда не бѣ ѥи врѣмене, Маркоу еуаггелистоу глаголѭштоу зимѣ быти въ то врѣма; и аште не коѥ ѥстъ таиноѥ чловѣкъ дѣлꙗ о нѥи творимо, обраштетъ са и господ҄ по ѥдномоу образоу хвалимъ оубо, ꙗко словомъ оусоуши, зазорьнъ же, ꙗко безоума ѭ прокла. нъ лѣпо ѥстъ разоумѣти о семъ, възлюблѥнии, чии образъ принесе смокви, не бо бѣ никоѥже Христосомъ бываѥмоѥ дѣло, ѥже и не имѣаше таинаaго чловѣкъ дѣлꙗ творимаа, бъшъѭ бо ни ѥдноже бѣ отъ него сътворено дѣло, ѥже нѣстъ дѣло оуспѣшъно, ни ѥдно, ѥже не вьпиꙗше истинѫ, ни ѥдино, ѥже не къ небесьноуоумоу приꙗтию подвигнѣаше оумъ. сеи смокви съказателе рѣша о жидовьстѣ съборѣ приложенѣ быти, къ нѥмуже, рече, приде господь ишта на нѥи плода вѣры, и не обрѣте на нѥи, нъ тъчиѭ и словесы пророчьскыими и законьныими акы листвиѥмь красаште са, тѣмь и оусоуши ѭ рекы· не бѫди къ семоу плодъ отъ тебе вь вѣкы. нъ азъ съказанию семоу тъштѫ са въпрѣкы глаголати, възлюблѥнииѥ, не бо сицѥ ѥстъ истина, разоумъ· како бо прокла господь глаголꙗи, благословествите, а не кльнѣте; како ли и съборъ прокла, и оусоуши глаголꙗи, не приде сынъ чловѣчьскыи погоубитъ нъ възискатъ и съпастъ погыбьшеѥ; аште ли кто ѥште вьпрѣкы глаголетъ, и пьритъ са

глагола, жидовьстѣ съборѣ приложенѣ быти смокви, вѣштаї, како ис кореніꙗ оусъхъши съборъ сладъкааго Павла прорасти; бѣ и Ꙗкула и Прискула и мнози инии, и нѣхъ по радоу имꙗ именъ множьства дѣлма словесъ миноуѭ глаголати. и ꙗкоже ни бъшъѭ отъринѫ люди жидовъскы господь, съвѣдѣтельствоуѥтъ ми Павьлъ глагола· глаголѫ оубо· дѣѣши отъринѫ люди своѧ господь; не бѫди, небоиъ и азъ издраилитѣнинъ ѥсмъ отъ сѣмене авраамьꙗ, племене веньꙗминꙗ, не отъринѫ господь людии своихъ, нъ и съпасеніѥ людьмъ тѣмъ въ послѣдьнѧѧ дьни обѣшта, ѥже глаголетъ· ѥгда коньцъ ѩзыкъ вьлѣзетъ, тъгда вьсь Издраиль съпасетъ сѧ. аште бо и бози врази бъша жидове, насъ дѣлма бъша, да мы тѣхъ ослоушаниѥмъ съмилимъ сѧ, ꙗкоже съвѣдѣтельствоуѥтъ ми Павьлъ глагола· по благовѣштению, рече, врази васъ дѣлма, и по избраниѭ, възлюбьѥнии, отьцъ дѣльма, бес каꙗзни дарове избавьѥниіе свато. възискати оубо лѣпо, възлюбьѥнии, словесе ѥже о смок'ви, чии принесе образъ· нъ аште ты Ꙗдама помѧнеши, ѥгда въ породѣ обнажа, коѥго дѫба листвиѥ възьмъ и съшивъ себѣ си одеждѫ сътвори, оузьрѣши, како въ правьдѫ ѭ оусоуши. не то ли листвие смоквино възьмъ свои стоудъ покръвааше; приде оубо господь, и ꙗже ѥште въ та вьниде, смокви тоѧ стыдька покровишта словесемъ оусоуши· отъна ти оубожьство, и дастъ ти богатьство, отъна ти стоуда покровишта, и дастъ акы снѣгъ одеждѫ водоѭ и доухомь истъканѫ, оусоуши листвиѥ смок'ви, и въздастъ изноурениꙗ доуша. каꙗ изноурениꙗ; ꙗже змиꙗ изноури

въ породѣ, съ аггелы равьнѫѭ жизнь, породьнѫѭ пиштѫ, неистьлѣнны одеждѫ. нъ обратимъ са на начатъкъ. за оутра, рече, въсхода въ градъ Ісоус възалка. за оутра, егда ношть прѣльсти мимо иде, и на оутрия Христос вьскрьсении свѣтъ просвѣти мирови, оутрия бо Христос, якоже рече пророкъ· акы оутрие готово обраштемъ его. за оутра въсхода въ градъ Ісоус. за оутра, егда тьмьнаа сьмрьть свѣтомъ славы христосовы изгыбе, и златыѩ зара правьдьное сльнце въ отьмѣненыихъ срьдьцихъ просвѣти. за оутра, егда топлы зара божьства прострѣ, и омрьтвѣвъша диаволомъ доуша растопи. нѣстъ, еже оукрыетъ топлоты его, стоуденымъ бо грѣхомъ диаволъ чловѣчьска срьдьца оумр'тви. тѣмь пророкъ моляше са глаголя· раждьзи истесѣ мои и срьдьце ми, стоуденнѭ бо нечьстиы вьсе чловѣчьство оувазано бѣаше, тѣмь вьси пророци коуп'но молыхѫ са къ богоу глаголѭште· обрати плѣнение наше акы водотѣча вь югъ, рекше якоже югъ топлѣ вьзвѣявъ помрьзъшаѩ воды на прьвое естъство водъное приводитъ, сице и насъ, еже грѣхомъ диаволемъ оумрьштени есмъ, и акы югъ вьзвѣявъши благодѣть христосовѫ на прькое естьство приведе нетьлѣньи. то топлое вьзвѣяние югово и невѣста црькы вь пѣтиіхъ пѣтии призываатъ глаголѭшти· вьстани, сѣвере, и приди, юже, провѣи градъ ми, да потекѫтъ добрыѩ вона. за оутра, рече, въсхода Ісоус, добро еже въсхода, да назнаменоуетъ, яко и пророкъ, испадъшаего Ядама, пакы пришъдъ господь нашь на тожде мѣсто въсхода градѣше. за оутра въсхода въ

град҆. градъ нынѣ слышавъ не долоу гладан, нъ горьнѣго Иероусалима небесьноѥ мѣсто, небонъ житиѥ наше на небесехъ ѥстъ. за оутра Їсоус въсхода възалка въ градъ, възал҆ка не на пиштѫ чловѣчьскѫ, нъ на жизнь чловѣчьскѫ, моѥ бо брашьно, рече, ѥстъ, да сътворѫ волѫ отьчѫ си, да вѣроуѭтъ, ѥгоже поусти онъ, вѣроуѫи бо вь нѥго, ѣкоже рече самъ, не оумьретъ вь вѣк҆. за оутра въсхода Їсоус въ градъ възалка. и видѣвъ смокве приде к нѥи. добро ѣко приде къ нѥи, абы бо минѫлъ смокве, имѣли бы смокви змиѣ гнѣздо своѥ бесъмрьтн. нъ приде къ смокви, и оусоуши ѭ. подъ такоѭ смокъвиѭ сѫшта Наданаилѣ видѣ господа, прѣжде бо та, рече, филипова възъваниѣ сѫшта подъ смокъвиѭ видѣхъ та. сиѭ смокве из далече пророкъ хоташти ѥи бес плода быти глаголааше· вьзидѫ вь люди пришьльствиѣ моѥго, за нѥ смокы плода не сътвори. на сицѫ смокве вьзлѣзе Зак҆хеи видѣтъ господа, и к нѥмоу рече· скоро сьлѣзи. добрѣ же еуаггелистъ рече дивиѣ смокы о Зак҆хеи, да съкажетъ, ѣко широкъ и пространъи пѫть дивии приплетенъ ѥстъ, отънѫдоуже са раждаѥтъ зъла сьмрьть. о смокви и о женѣ любодѣици и о весѣдѣ ѥѧ льстьнѣ. приде къ смокви господь· си смокы образъ приношааше широкааго и пространааго пѫти водаштааго въ пагоубѫ, плоскъ ѥстъ листъ смоквинъ и остръ, свраблно ѥстъ грѣхъ, широкъимъ и пространъимъ моремь въвода въ пагоубѫ, сладъкъ ѥстъ плодъ смокве и сльзъкъ, сладъка ѥстъ сласть водаштиѣ вь грѣхъ, приближаѭштиихъ са к нѥи растрьзоваѥтъ, бѣжи ѥѧ въкоуса, сладъка ти ѥстъ

въкоушаѭште, нъ горька по въкоусѣ, медъ бо капл҄етъ отъ оустьноу жены бл҄ѫдьны, ꙗже вь врѣма помажетъ грьтань твои, нъ послѣжде горчаѥ зльчи обраштеши и острѣѥ паче меча обоюдоу остра. бл҄ѫдьница ѥстъ сласть, сладъко ти бесѣдоуѥтъ съ прьва, таи въпоуштаѭшти бесѣдоѭ горесть съмрьтънѫѭ· сица бѣ и змиꙗ, сладька бесѣдоѭ, нъ горька льстиѭ, сладько въкоушениѥ, нъ горько падениѥ· бѣгаи бл҄ѫдьница сласти, сладъко сь неѭ бесѣдоуѭште, а горькыихъ та строупъ насыштаѭшта, бѣгаи сласти, акы Илиꙗ Иезавели. приде господь сь небесъ, жадаѩ жизни човѣчьскы, обрѣте широкыи и пространыи пѫть жизни сеѩ строѩшть, приде къ немоу, обрѣте листвиѥмъ красоуѭште са, не имѣѭштъ же и плода сьмрьти. по чьто; по не не бѣ врѣма, се бо приложи еуаггелистъ· не бо имѣ, рече, плода, не бѣ бо врѣма. како бо можааше ѥште съмрьтьнъ плодъ сътворити и Ісоусоу пришъдъшоу и въскрьсениѥ мирови проповѣдаѭштоу; не бѣ ѥи врѣма плодъ сътворити съмрьтьнъ, цѣсарьствова бо сьмрьть отъ Адама до Мωусиꙗ рекше до закона, вѣстъ бо писаниѥ закономъ нарицати Мωусиѭ, ꙗкоже въ еуаггелии рече· имѣѭтъ Моусиѭ и пророкы. и чьто к неи господь; не бѫди отъ тебе плода вь вѣкы, и оусъхнѫ смокы, и коньча са писаниѥ· низъ паде сьмрьть до побѣждениꙗ. кде ти, сьмрьти, жало; кде ти, аде, побѣда; чьто ли, ꙗко зимѣ глаголетъ еуаггелистъ быти въ то врѣма, вь неже смокы листвиѥмъ красоуꙗше; нъ оуто зaштицаѩ ѥдначе грѣхоу цвьтѫштоу быти, диꙗволю сиѣгоу лежаштоу по вьсемоу чло-

вѣчьствоу· прѣжде бо мироу старѣишинѣ Христосоу пришьствиꙗ многы недѫгы чловѣчьскы избавиаше са родъ, къ капиштемъ слоуженню и на пѣсни и на блѫжденниꙗ женомъ· пришъдъ же господь миръ нашъ съпрата са противъныихъ чловѣкъ скврънꙑ мѫташтаѧ жизни сеѧ сласти сланоѥ море и пѣнънꙑѧ страсти и вльнꙑ, и оусоуши смокве и вьсади крьстъ вѣроѭ цвьташтъ и жизниѭ вьсѣмъ сиꙗѭштъ, ѥмоуже крьстоу корениѥ вь землѭ въложено бꙑстъ ꙗвлаѩ на небеса възложенꙑ, ѥмоуже листвиѥ бестарости и цвѣтьць не оуважда и плодъ бесъмрьти, ѥже дрѣво и Давꙑдъ поминаатъ глаголꙗ· и бѫдетъ акꙑ дрѣво сажденоѥ при исходиштихъ водъ, ѥже плодъ свои дастъ вь врѣма своѥ, и листъ ѥго не оупадетъ, се дрѣво поминаатъ и мѫдрость глаголѭшти· дрѣво жизни ѥстъ вьсѣмъ дръжаштиимъ са ѥѩ, се дрѣво пророчьскомъ окомь видѣвъ Иеремиꙗ жидꙑ хоташте Христосоу издѣлати, прѣмо лицоу жидомъ рече глаголꙗ имъ· идѣмъ, въложимъ дрѣво въ хлѣбъ ѥмꙋ, и сътрѣмъ ѥго отъ землѩ живꙑихъ. дрѣво крьстъ, хлѣбъ плъть христосова· вьзьмъ господь хлѣбъ рече· се ѥстъ плъть моꙗ за вꙑ ломимаꙗ за оставьѥниѥ грѣховъ, на семь дрѣвѣ крьстьнѣѣмъ рѫцѣ простьръ, по въздоухоу параашта силꙑ разгънавъ безблазнꙑ намъ на небеса пѫтьшъствиѥ оуготови, лѣствицѫ намъ вѣрѫ отъ землѩ на небо поставивъ· и се чоудьно, аште слоушаѥте, вьзлюбьѥнии, сїа дрѣво крьстьное, на нѥмъже пропаша истиньнꙑи виноградъ глаголаи· азъ ѥсмъ виноградъ, и бꙑстъ диꙗволоу лоза съмрьть, намъ лоза животьна,

бꙑстъ намъ лоза богоносьнаꙗ, знои грѣховьнꙑи нашъ съпратаѭшти, ꙗко сѣнь покоꙗ намъ даѭшти. подъ сѣниѭ ѥѩ сѣдаи глаголетъ Соломономъ реченꙑи· подъ сѣнь ѥмоу помꙑслихъ, и сѣдохъ, и плодъ ѥѩ сладъкъ вь грътани ми. сеи сѣни надѣвъ са блаженꙑи Даѵидъ глаголааше· сѣни крилоу твоѥѥ надѣѭ са· до коли; доньжде минетъ безакониѥ моѥ. ѡ чоудноѥ дѣло и таиноѥ ново. источьникъ на дѫбоу бѣаше, а крьстъ отъ н҃его напаꙗѥмъ бѣаше, боденъ болѫштеѭ вь ребра кръвь и водѫ испоусти, и водоѭ поливаѥмо корениꙗ, да бесъмрьтънꙑими плодꙑ вѣроуѭштинмъ присно цвьтетъ. ѡ дѫбе блаженꙑи, ѥгоже цѣсаре чьтѫтъ, властеле и вельмѫжа любатъ, мѫжи же и женꙑ и въсе ѥстъство и тварь чловѣчьска стражь иматъ, ѥгоже бѣси оужасаѭтъ са, и диꙗволъ трепештетъ, ѥго аггели хвалат', и небеса благословатъ, апостоли проповѣдаѭтъ, и црькви поѭтъ, на н҃емъ распъньшаaго са господа Христоса, ѥмѹже слава и дръжава нꙑнꙗ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомъ аминь.

Сватааго Їѡанна златооустааго слово о алкании ї ѡ Їѡсифѣ и о Ноѣ и о Давꙑдѣ.

Бьсѣмъ намъ по радоу на части пѣснь поıа обиде блаженꙑи Даѵидъ· исповѣмь са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемъ моимъ, повѣмь вьса чоудеса твоꙗ. ѡ веле великоѥ смѣьнѣниѥ блаженааго Давꙑда съгрѣшивъ-

шаАго и некрѣгъшааго себе, аште бо и акы чловѣкъ поплъзъ са паде, обаче акы чловѣкъ исповѣда са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьд'цемь моим', аште бо са тебѣ не исповѣмъ, грѣхъ не гонезнѫ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдцемъ моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣмъ, акы снѣгъ не оубѣлѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, льстьць диꙗволъ оубоиства прѣлюбодѣиство ржглѫ са не останетъ са мене. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, на прьвѫѭ чьсть не вьзидѫ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣм' срьдьцемъ моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, сынъ пльтѣныи не могѫ са нарешти. исповѣмъ са тебе, господи, вьсѣмъ срьдьцемъ моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, доухъ сватыи ничтоже не бесѣдоуѥтъ къ мьнѣ. никтоже оубо пати десатъ ѱалма извыкнѫти можетъ, лѣпо ѥже ѥстъ комоуждо приходаштиїхъ къ чьстъноуоумоу крьштению глаголати блаженааго Давыда словеса ї҃· исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьдьцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, ветъхааго чловѣка не съвлѣкѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, въ новыи чловѣкъ не одеждѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, въ вѣрьныихъ паствѣ не примѣшѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемъ моимъ, послоушахъ бо тебе глаголѭшта· не стыди са исповѣдати грѣхы своѩ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьдьцемъ моимъ,

слышахъ бо тебе опасно глаголѫшта· не придохъ призватъ правъдьныхъ нъ грѣшьныѩ на покаание. годъ же се и блаженаяго Паула на срѣдѫ извести бесѣды· кыѩ се; ѩже рече· ныня врѣма благопримичьно. коѥ врѣма; алканиꙗ оукрашениѥ. коѥ врѣма; ништиихъ прилюбьѥниꙗ свѣтьлость. коѥ врѣма; покаяниꙗ жатвѫ. нынꙗ врѣма примичьно, ныня врѣма съпасению. се же самъ съборникъ пиша глаголетъ· врѣма плакати сѧ, врѣма смиꙗти сѧ. послоушаи добрѣ, ничтоже бездразоума глаголетъ сватоѥ писаниѥ, нъ вьсе божиꙗ доуха испльнь· врѣма плакати сѧ, врѣма кланꙗти сѧ· врѣма плакати сѧ грѣха и врѣма смиꙗти сѧ съпасению, смиꙗти сѧ а не посмиꙗти сѧ, ино бо смѣхъ порѫганиꙗ, инъ же на оуспѣхъ· и ꙗко не лъжѫ, се выкни, и сватаяго писаниꙗ вьземи оуказаниꙗ и о рѫжьнѣѣмъ смѣсѣ послоушаи Соломона въ мѫдростехъ глаголѫшта· безоумьлю, вь смѣсѣ творити зъло, о добрѣѣмъ же смѣсѣ и оуспѣшьнѣѣмь послоушаи Ꙇꙗкова глаголѫшта· вьсего дара нечьстива не приꙇметъ, истинна же оуста не насытатъ сѧ смѣха. да добрѣ глагола съборьникъ· врѣма смиꙗти сѧ, врѣма плакати сѧ грѣха, врѣма же възлюбити правьдѫ, правьдивъ бо господь, и правъды възлюби· бываатъ бо врѣма поврѣшти вражьды и пакы не неврѣшти любьве. нъ послоушаимъ блаженаяго Павла глаголѫшта· да не заидетъ сльнце вь гнѣвѣ вашемъ, врѣма ис корене ископати нечьстиѥ и врѣма вьсадити благочьстиѥ. се же бо и господь нашъ пиша Иѥремии пророкоу ѡ трьнии порастьшиимъ жидовьска мѣста глаголаше к немоу· се поставьѩ та дьнесь и корениѥ

ископати и пакы въсадити, оборити и пакы създати, ис корене ископати многобожьство а въсадити іеднѫ власть, ис корене ископати и създати, ис корене ископати еллинъска трѣбишта, а създати мѫченичьскы цръкъви. се поставьыаѭ та дьньсь, не въ оуреченъи дьнь, разоумѣвай, нъ въ инѫ и присно, ıакоже рече сватъıи Паулъ· дьньсь аште гласъ ıего оуслышите, не ожестите срьдьць вашихъ, ıако въ прогнѣвании, си рѣчъ, вь ньже дьнь слышите господь глаголѭштъ, покаıте са, приближи бо са цѣсарьство небесноıе· не ожестите срьдьць вашихъ, акы творимиї са чисти, си же не тъчьѭ прѣжде кръштениıа и въ законѣ, нъ и по кръштении благодѣти. самъ бо тъ владыка Христос въ инѣхъ словесехъ своимъ оученикомъ прѣдаѧ глаголаше· правь глаголѭ вамъ, ıеже да съвяжете на земи, бѫдетъ съвязано на небеси, то же не просто словесы къ нимъ, нъ и дѣлесемь винны сътвори своѧ оученикы рѣшити и вязати. възьри прѣжде вьсѣхъ на блаженааго Петра, како съвяза съмрьтиѭ съвѣштавъша са на лъжѫ Ананиѭ и Сапфирѫ, како ли раздрѣши ѧзѫ отъ рода хромоуоумоу, томь часѣ нозѣ ıемоу оутврьдивъ. что рекѫтъ прѣмо семоу твораштии са чисти, чистѣишихъ себе, а сами сѫште вьсѣхъ нечистѣише; не бо никтоже чистъ, аште и ıединъ дьнь поживетъ на земи. что противѫ семоу рекѫтъ дрьзаıѫштиї глаголати поустошънъıими оусты· мьнѣ ли ıестъ пришъдъше къ семоу попоу ти исповѣдати грѣхы своѧ, ıеже многъкраты паче мене сьгрѣши; како можетъ таковъ сы чловѣкъ грѣшьнъ грѣхы заглаждати; нъ добро вь врѣма

алчьбы покаанию прѣди положити цѣльбы твоихъ вла-
дии. ѡ чловѣчине, дѣкши ли бо къ чловѣкоу приходи-
ши; или чловѣкъ тебѣ оставьяетъ грѣхы; къ владъы-
цѣ богови приходиши, молитвьникомъ праштаѭшта
тебе грѣхомъ, ходатаи ти и господинъ юстъ попъ къ
богоу, по что оубо осѫждаюши, югоже богъ не осѫжда-
етъ, доньжде юстъ попъ; и богъ дастъ юмоу попьство·
не отъмешти са възьмати оть нѥго божиѭ сватость,
не бо подаютъ ти оставьюние грѣхомъ, нъ старѣиши-
на молитвьникомъ, юже юмоу дастъ попъство. а ꙗко-
же не тъчьѭ въ благодѣти, нъ прѣжде благодѣти при-
сно съпасение чловѣкомъ вьсѣхъ богъ чловѣкомъ тво-
ритъ, сего дѣлꙗ владъыка нашъ въчловѣчи са, ходатаи
къ богоу и чловѣкомъ, вѣсте сами, зѣло сѫште сло-
волюбьць съказание облаженлаго Даѵида, юже нъиꙗ
чоу извѣшта· исповѣмь са тебѣ, господи, вьсѣмь
срьдьцемъ моимъ. како Даѵидъ въ оубииство и любо-
дѣиство въпадъ въ зьлѣ прѣбъываалше, не исповѣдъы са;
что же оубо сътвори богъ, да и сего на покаание поу-
ститъ, и образы сътвори покаанию, да покаание при-
метъ; поусти к' нѥмоу Надана пророка инѣмь лицемь
юже на нь таи твораштa· пришъдъ бо нареченъıи про-
рокъ къ Даѵидоу рече· цѣсарю, имамъ ти нѣчто съвѣ-
штати. рече Даѵдъ· скоро глаголи. пророкъ же Наданъ
рече· чловѣкъ нѣкто бѣ богатъ, имѣꙗ скоты и чрѣды
многы, чловѣкъ же пакы бѣ оубогъ, имѣꙗ теліцѫ
юдинѫ, ꙗже на трепезѣ сь нимъ ꙗдѣаше, и чашѫ юдинѫ
сь нимь пиꙗаше, и на лонѣ юмоу съпааше. богата Даѵи-
да нарича а ништа Оурiѭ, что оубо Наданъ рече; штоу-

ждии къ богатоуоумоу, ботатъи бо штада своа чрѣды поустивъ поѫ телицѫ ништааго, и закла ѭ штоуждемоу, цѣсарь же Давидъ, аште въ грѣхъ вѣ въпалъ, обаче въ правъдѫ бѣ обличенъ обо пльтьнъимъ съгрѣшениимъ, а дроугоѥ доушьнъимъ исправьѥниим', отъвѣштавъ бо съ гнѣвомъ рече· живъ господь, достоинъ ѥстъ съмрьти таковъи, а телицѫ да жлѣдетъ седморо седмицеѭ· прѣстѫпаѥ законъ Давидъ, законъ четворо четворицеѭ оурече. что же Надан' къ Давидоу рече; тъи ѥси, цѣсароу, сътворивъи то, та же Давидъ мѫдръ сы и въ съмыслѣ живы не възвелича са цѣсаръскоѭ чьстиѭ, не мѫчи ѥго, ни глагола· кто сии ѥстъ, иже дръзнѫ прѣдъ всѣми хоулѫ мьнѣ толикѫ извѣштати; вѣдѣше бо ꙗвѣ, ꙗко цѣсарь сы подъ властиѭ ѥстъ цѣсароу, им'же никтоже цѣсарьмъ владетъ, тъчьѭ слыша Давидъ, и абиѥ отъвѣшта· съгрѣшихъ господеви си, и Наданъ тоу абиѥ рече· господь остави съгрѣшениѥ твоѥ, не имаши оумрѣти. ѡ Надане, чимъ дръзнѫвъ отъвѣштати хоштеши; наватомъ поѥм'ѥмъ. къ когоу съгрѣши Давидъ, томоу са исповѣда. чимъ вѣси, прости ли ѥго или не прости; прѣжде вѣкии, ти тъгда оучи. и Наданъ рече· мьнѣ порѫчи богъ соугоубь давидовъ пѫть, к'то поѥмьѥтъ врачеви троуждаѭштоу са и толикъ пѫть вьземьѭштоу, ꙗвѣ оукажетъ, ꙗко не тъчьѭ въ благодѣти, нъ и прѣжде благодѣти чловѣкы богъ съпасениѥ далъ ѥстъ. вьзьмъ же и маломь съказаниѥм' на ꙗвьѥниѥ глаголемъимъ съкажи ми, ѡ чловѣче, ѥже са твориши покланию сѫпротивьникъ, съкажи ми, кого чловѣка

съгрѣшив҆ша и въ тьмницѫ въвръженоу бывъшоу ста-
рѣишиноѭ и хоташтааѥго или камо испоустити или въ
кѫѭ мѫкѫ прѣдати, дѣши ли приходитъ самъ къ
старѣишинѣ, ти молитъ сѧ, да бы напасти избылъ;
не поиштетъ самъ ходатаꙗ себѣ, да ꙗвѣ издрекѫ, и
мьн҃ьшааго себе, да бы тъчьѭ кыимъ избыти ѥмоу
зъла, да ли о пльтьнѣѣмь оучин҃ениѥ а о доуховьнѣѣмь
безакониѥ. нъ, ѡ чловѣче, аште сего дѣлꙗ не хоштеши
прити на покаꙗзнь, ꙗко чловѣкъ ѥстъ попъ грѣшьнъ,
то и не кръсти сѧ, чловѣкъ бо ѥстъ кръстаи тѧ, ни сва-
таагo комканиꙗ възьми, чловѣкъ бо ѥстъ дробаи е· да
аште томоу вѣроуѥши, ꙗко вѣрѫ иматъ, то и то вѣ-
роѭ приими, ꙗкоже бо кръста и приноса бескръвнѫѭ
жрътвѫ иного ничсоже творитъ, нъ тъчьѭ рѫцѣ въз-
двигнетъ къ сватѣи троици чистѣи, сице и покаꙗниѥ
тебѣ оурицаѧи иного ничсоже творитъ, нъ тъчиѭ ѧзы-
комъ съпасениѥ тебѣ творитъ. нъ абиѥ рекѫтъ сѧ про-
тивьници, да аште се сице ѥстъ, и не хоташте приѧти
по кръштении покааниѥмъ съпасениꙗ, по что блаженъıи
Петръ Ананиѭ и Сапфирѫ тоу абиѥ оумори, а не покаа-
ниѥмъ ѥю обрати; сице бо дроузии глаголѭтъ. нъ по-
слоушаи добрѣ, не съкры блаженъи Петръ цѣльбы по-
кааниꙗ, нъ Ананиꙗ и Сапфира, ꙗже въ толикѫ напасть
въпадоста, ни рачиста възискати покаꙗзньныѧ готовы
цѣльбы, нъ сь неприꙗзниномъ показанимь погыбоста
и съ словомъ имѣнимъ. тъгда бо истовоѥ пока҆ниѥ,
ѥгда бо не рѣчиѭ ч҆томо ѥстъ, нъ ѥгда дѣлесы знаѥ-
мо, ѥстъ бо каꙗниѥ от҆ вьсеѧ доуша износимо, и ѥстъ
покааниѥ прѣпрость въ гражданехъ възискаѥмо, имже

ови съпасаѥми сѫтъ, а дроузиі осѫждаѥми. покаꙗ са блаженъіи Петр҄ и зълъіи Июда, нъ Петръ добрѣ покаꙗвъ са и плакавъ са и отъвръженниѥ сльзами омъівъ въ прьвъіѧ пакъі вѣрьі сиꙗниѥ вьниде, а Июда обидѣ покаанниѥ· аште и сьребро поврьже жидомъ, и рече имъ· съгрѣшихъ прѣдавъ кръвь без винъі, обаче не вьста, ни въсплака са, ни сътвори ничсоже добрьі покаꙗзни, нъ тъчиѭ сило исплетъ диꙗволоу извѣстъ са сътвори. нъ абиѥ рекѫтъ сѫпротивьници, не бо решти не вѣмь ихъ зълъіихъ бесѣдъ· что оубо Симонъ вльхвъ кръстивъ са и разгнѣвавъ са и Петромъ осѫжденъ дарьі принесъ, да не продаѥмъіи даръ коупитъ, покаанниꙗ въспроситъ; не отъвѣшта ли ѥмоу блаженъіи Петръ, рекъі· покаи са отъ зълоби сеѧ, и моли са господеви; то по что оубо Анани и Сапфирѣ не рече сихъжде словесъ· покаита са отъ зълоби ваю; сица бо ихъ бесѣдъі. нъ послоушаи разоумичьно, не рѫгаѥмъ ѥстъ сватааго даръ, Ананиꙗ бо и Сапфира, обличаѥмъ блаженъіимъ Петромь, и слъішашта оть нѥго, ꙗко, что са сьвѣшта-ста искоусъ сътворити доухомъ господьнѥмь; не исповѣдаста своѥго грѣха, не припадоста, не молиста са, не рѣста, ꙗко акъі чловѣка съгрѣшиховѣ, нъ что обличаѥма Петромь противиста са ѥмоу бесадамъ, мнашта оутаити са ѥго, а не съмъіслашта, ꙗко нѣкде са порѫгати сватоуоумоу доухоу. тѣмь томоу абиѥ блаженъі Петръ разгнѣвавь са достоинъ има отъвѣтъ отъвѣшта. а Симонъ слъішавъ отъ блаженааго Петра· сърeбро твоѥ съ тобоѭ бѫди въ пагоубѫ, ꙗко даръ божии мьнѣ имѣниемъ имѣнимь присташати, то слъішавъ не

разгнѣва ся, не пожали си, не отъстѫпи, нъ оукоры и хоулы, акы добрыѩ цѣльбы примъ, не тъчьѭ Петрови, нъ и вьсѣмъ апостоломъ припадаѩ глаголааше· молите ся за мя господеви, да не бы пришъло ничтоже на мя, ихъже извѣштасте, велми съгрѣшихъ· не дрьзнѫ собоѭ богови помолити ся, вы ся помолите за мя, вы бѫдѣте ходатаи, сътворите молитвѫ за мене. добрѣ оубо глагола съборьникъ· врѣмя плакати ся и врѣмя кланѣти ся покаанию любаштиимъ. сице бо и великъіи Їѡсифъ плакавъ ся, прозьря пророчьскы имъ окомъ, приложивъ ся къ блаженоуоумоу Давидоу глаголѭштоумоу· сѣѭштии сльзами въ радость пожьнѫтъ, вьсѣꙗ Їѡсифъ слъзы братолюбьствиꙗ, и пожя вѣньць цѣсарьствиꙗ, вѣсте бо вьси авѣ, ꙗко дивъное то познание. видѣвъ Їѡсифъ своѭ братиѭ, ихъже братиѭ не хотѣ нарешти, каꙗ бо томь братиꙗ, ꙗже отъ двою на десяте пленицоу едѫнѫ отъ себе истръгнѫша; нъ обаче Їѡсифъ печали великы на милость прѣложивъ, падъ на выи братии плака ся о нихъ. по что на выи, а не иномь мѣстѣ; сь лѣпоты на выꙗхъ ихъ плака, иже съвръгоша ꙗрьмъ братьства сь себе. видѣ ли кротость и въздръжание мѫжа; нъ рекѫтъ нѣции о Їѡсифѣ, ꙗко бѣдоѭ одръжимъ и въ штоуждеи странѣ сы и не имѣѩ чловѣчьскы помошти ни застѫпа, сего дѣлꙗ кротость имѣаше и смѣрение. нъ слоушаи разоумьно, сице глаголаи обилиемъ бесѣдоуеши, а не правдоѭ, самъ бо Їѡсифъ добростиѭ своеѭ и въздръжаниимъ въ отьчѫ доброcть бѣ облѣченъ. Їѡсифа поманѫвъше и свѣтъ тъ приде, свѣтоу

бо владыка Христос не тъмы тьмничьныѩ прости ѥго. да безоума оубо обилиѥмъ бесѣдоуѥши, ѡ человѣчине, а не правьдоѭ глаголи, ꙗко Їѡсифъ ноудъма бѣ добръ и безълоби. сице бѣ Їѡсифъ боголюбьць и прѣжде закона законъ бывъ, ꙗко и льстимъ и бѣдимъ егоуптѣнынеѭ гнѫшааше са и бѣгааше прѣлоубодѣиствьнаго дѣлесе. дѣѥши законъ бѣ данъ велаи, не прѣлюбодѣати, ни оубити, ни оукрасти, ни лъжи послоухоу быти; нъ самъ себѣ законъ бывъ и ѥстьствьныимъ сѫдиштемъ наоученъ нагъ избѣже, да господинꙗ не осквьрнитъ мѣста. не молꙗаше ли госпожда своꙗ зѣло и свободѫ обѣштаваѭшти, тъчьѭ абы ѥѭ послоушалъ, ти оугодиѥ ѥи сътворилъ; не ѥликоже ли она течааше къ немоу, толико онъ оукланꙗаше са ѥѭ по господьню словеси; самъ са цѣстивъ не ножемь, нъ вѣроѭ, не бесѣдоваааше ли сими словесы къ егоуптѣнынѣи Їѡсифъ глаголѧ· ѥлма господинъ мои, госпожде, не вѣстъ ничсоже из мене ѥже ѥмоу въ домоу, нъ вьсе ѥстъ далъ въ рѫцѣ мои, а ничсоже не вѣстъ развѣ тебе, имьже жена ѥмоу ѥси, како могѫ азъ сътворити неприꙗзниноѥ се дѣло, ти съгрѣшити прѣдъ богомь; дѣѥши ли нѣстъ сьде отьць моихъ бога; дѣѥши инъ ѥстъ на хананенстѣ земи богъ, а инъ вь Єгуптѣ; аште и вы не разоумѣѥте. дѣѥши нѣстъ вьсе видаштиꙗ сила божиꙗ, съмотраашти вьсе, аште ли мѫжь ти, госпожде, вьнѣ ѥстъ, то или богъ мои ошьлъ ѥстъ с нимь; твои мѫжь, госпожде, господинъ мои ѥстъ, и вьсе имѣниѥ своѥ мьнѣ ѥстъ прѣдалъ въ рѫцѣ, како азъ могѫ ребро ѥго прокоудити; ѥдинъ ѥдноѝ припрагалъ ѥстъ

богъ, а не ѥдинѫ мнозѣхъ, ни ѥдномь многыѩ· мльчи оубо, госпожде, вѣдѣ тѧ, кто тѧ пламы раждизаѥ на мѧ, не ты мѧ мѫчиши, госпожде, нъ иже братиѭ моѭ на мѧ въстави, сии ѥстъ диꙗволъ· ѥдноѭ бо отца мѧ лишивъ тъштитъ сѧ, да и бога мѧ кромѣ сътворитъ, горѣ и долоу врьтитъ сѧ, да бы мѧ кромѣ отъ сьна, ѥже видѣхъ, сътворилъ· мльчи оубо, госпожде, потрьпи имѧ а не дѣло имѣти любодѣица, аште тебе послоушаѭ, тѣлеси ми пакость, нъ аште бога прѣслоушаѭ, обоꙗко вь мѫцѣ ѥсмъ· вѣдѣ бо хотѧштааго глаголати· боите сѧ могѫштааго доушѫ и тѣло погоубити вь вѣчьнѣѣм҄ огн҃и. да се съказаниѥ кротости трьдааго Іѡсифа, нъ и ѥште послоушаите ѥго дѣлесъ ихъ. вѣсте бо вьси авѣ, ꙗко обажденіїмъ госпождѧ си вь тьмницѫ въврьженъ бысть, по том же, рокоу коньчавъшоу сѧ, паче же вѣдѣ ꙗвьѥниѥ на коньць исходѧште, и братии ѥго вь Єгоуптъ пришьдшемъ глада дѣл҃ьма видѣвъ ихъ Іѡсифъ, цѣсаръ сы, вьсѣмь Єгуптомъ влады, не обнажи меча, ни въ тьмници затвори, ни гладь замори, ни раны дастъ, ни акы на звѣри звѣри сѫштѧ помысли, не помѧнѫ котыгы растрьзаниꙗ, ни ꙗмьныѩ глѫбины, ни роботьныѩ страсти, ни племеньныѩ зависти, ни братолюбьствиꙗ ненавистьнааго дыма, ни отча лишениꙗ брѣмене, ни приснааго брата Веньꙗмина страданиꙗ, нъ вьсе то подъ нозѣ подъложивъ прѣштениѥ съ вьзвитиимь сьмѣсивъ вины искааше, како сѧ бы съ братиѭ позналъ. тъчьѭ же оузьрѣвъ братиѭ и приснааго брата Веньꙗмина безълобьнааго, младааго, мьньшааго, отьча ло-

зы послѣдьнїи грознѣ невѣкоушенꙑи братнѧ нелюбь-ствомъ, брата и юстьствомь и оумомъ, абиѥ въ ра-дости въсплака, и обративъ са вьз'пи рекꙑ· азъ юсмъ Ïѡсифъ, нꙑнѣ же не жестоко вꙑ са ꙗвлꙗѥ. ѡ веле дѣ-ло чоудьно, безвинънꙑи акꙑ винънꙑи отъвѣштава-ютъ, азъ юсмъ Ïѡсифъ, братъ вашъ, аште неволеѭ бꙑсте са покланили, льжа бꙑ бꙑла мои сънъ· абꙑ не проста стала моꙗ ржкоѧть, сь лѣпотꙑ бꙑсте острили скрьбь ненавистию братьнꙗ. навꙑкнѣте понѣ сице, бра-тиꙗ, ꙗко вьсь оуп'ваѧи на господа не постꙑдитъ са, простꙑ ма котꙑгꙑ лишисте, се, въ багърѣницѫ облѣченъ сѣждѫ, въ ꙗмѫ ма въвръгосте, се, на ко-лесници златомь покованѣ сѣждѫ, акꙑ рока продасте, се, цѣсарь юсмъ, въ тьмници бѣхъ, се, въ цѣсари власти живѫ, вь веригахъ бѣхъ, се, цѣсарь вѣньць отъ камениꙗ драгааго ношѫ. лѣпо оубо намъ, братиꙗ, блаженааго Павла слово извѣштати· любаштиим' бога вьсе спѣютъ са на добро, томоу слава нꙑнѣ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомь аминь.

Тогожде Ïѡанна златооустааго слово отъ тлъкованиꙗ еуаггелиѧ ꙗже отъ Мат'деѧ о дѣсати дѣвицъ и о талантѣхъ. глаголано юстъ въ сватꙑи въторникъ.

Тъгда оуподобитъ са цѣсарьствиѥ небесьноѥ десати дѣвицъ, ѧже вьзьмъша свѣтильникꙑ ихъ изидоша на

срѣтениѥ зѧти и невѣстѣ· пѧть же отъ н҃ихъ ѣкаше мѫдръ, пѧть же ѫродивъ, ѩже ѫродивꙑѩ не вьзѧша масла въ съсѫдѣхъ своихъ. таче моудѧштоу невѣстьникоу въздрѣмаша сѧ вьсѧ и съпаахѫ· полоу нощти же вьпль бꙑстъ· се, невѣстьникъ грѧдетъ, изидѣте на срѣтениѥ ѥмоу. въставъша и недостатъчьнꙑ сѫшта имѣниѥ, пѧть ихъ рѣша къ мѫдрꙑим· дадите и намъ отъ масла вашего. сиѩ же не послоушаша глаголѭшта· ѥда како не довьлѣѥтъ вамъ и намъ· идѣте къ продаѭштиимъ, и коупите. идѫштем же того ради приде невѣстьникъ, и онꙑ вьнидоша, послѣдьнѩѩ же рѣша· отврьзи и намъ· се же рече· аминь глаголѭ вамъ, не вѣдѣ васъ. бѫдите оубо, ꙗко не вѣсте дьне. таче глагола притъчѫ дроугѫѭ пакꙑ. чловѣкъ отъходѧ призъва своѩ рабꙑ, и дастъ имъ имѣниѥ, овомоу пѧть талантъ, овомоу же дъва, овомоу ѥдинъ, по силѣ своѥи комоуждо, и отиде. таче дьвѣма принесъшема соугоубь, а иже ѥднѫ приѩ, то ѥдинѫ принесе, и вьстазаѥмъ рече· оувѣдѣхъ, ꙗко жестокъ ѥси, жьнѧ, идеже нѣси сѣалъ, и сьбираѩ, идеже нѣси расꙑпалъ, и оубоꙗвъ сѧ съкрꙑхъ талантъ твои и ѥ се твои. отъвѣштавъ оубо господинъ ѥго рече· проиꙑрнвꙑ робе и лѣнивꙑи, аште вѣдѣше, ꙗко жьнѭ, идеже нѣсмъ сѣꙗлъ, и сьбираѭ, идеже нѣсмъ расꙑпалъ, подоба ти бѣ дати сьребро мое прикоупъ творѧштиимъ, и азъ пришьд оубо вьзалъ бꙑхъ моѥ съ вьзвитиѭ. възьмѣте оубо отъ н҃его талантъ, и дадите имѫштоуоумоу десѧть талантъ, имѫштоуоумоу бо присно дастъ сѧ, и избѫдетъ, отъ не имѫштаѥго же, и ѥже мнитъ сѧ имѣти, вьзьметъ

са отъ нѥго, и неключимаго раба въвръзѣте въ тъмѫ вънѣшьнѭѭ, тоу бѫдетъ плач҆ и скрьжетъ зѫбомъ. тѫ притъча подобиша вѣрьнааго раба и неразоумьнааго и господьнѥ растрошивъшааго. четворы бо сѫтъ вьса о томь различь намъ съказаѭшта, рекѫ же о поспѣшении милостынѣѣмь, и ѥже вьсѣмъ, имьже можемь, ближьнюоумоу на оуспѣхъ быти, по нѥже не льзѣ съпасти са инако. нъ сьде оубо о вьсемь оуспѣсѣ глаголетъ вьсѣчьстѣѣмь, иже о ближьнимъ творити подобаа, о дѣвицахъ же о милости своиствьнѣ ѥже имѣниемъ глаголетъ, и зѣло паче о прьвѣи притъчи· оньде бо биѭштааго и пиѩнааго и господьско трошаштааго и погоубьѩѭштааго мѫчитъ, сьде же и не на оуспѣхъ сѫштаѩ и обильнѣ трѣбоуѭштинимъ сѫштаѩ истьштаѭштоу. имѣахѫ бо масло, не обильно же, тѣм҆ же и мѫчатъ са. ч҆со же ради лици дѣвичичиѭ приводи притъчѫ, и не просто ѩко чесо ли ради прилагаѥ лице; велико о дѣвьствѣ съглагола рекы· сѫтъ скопьци, иже скопиша са сами цѣсарьствиѩ ради небесьнааго, и, могъи са вьмѣстити да са вьмѣститъ. вѣстъ и многыѩ отъ чловѣкъ великѫ о нихъ славѫ имѫшта, небоиъ ѥстъствомъ дѣло велико, и кажетъ, ѥже ни вь ветъхыихъ прьвыими сватыими мѫжи онѣми оуправило са, и въ новѣѣмь не повелѣ ноуждеѭ такожде законъ, не бо заповѣда сего, нъ изволениимъ слышаштиимъ повелѣ. тѣм же и Павьлъ рече· не нѫждѫ же ни хоташтааго, ни заповѣди творѫ и дѣлѣ томь· по нѥже оубо и велико дѣло бѣше, и великѫ славѫ отъ многыихъ имѣаше, да не къждо се оуправивъ, акы вьсе оуправив҆. о процѣѣмь

разлѣчитъ сѧ, полагаатъ сиѭ притчѫ, довьльнѫ на прѣпьрѣние, ꙗко дѣвьство, аште и вьсе иматъ, добра же, ѥже отъ милости бываатъ, аште ѥстъ праздьно, съ блѫдникꙑ ижденетъ сѧ, и съ боуими и без милости ѥ поставитъ с ними, плътьнѫѭ бо побѣдиша похоть, имѣньнꙑѩ же не побѣдиша, нѣстъ бо тъчьна похоть плътьнаꙗ имѣн'нѣи, нъ плътьнаꙗ притьчанши паче и мѫчьнѣиши, ѥлмаже оубо немоштьнѣи сѫпротивьникъ, толма же и бес простꙑнѧ побѣжденꙑѩ. того ради бо и юродивꙑѩ наречетъ, ꙗко большѫѭ болѣзнь прѣтрьпѣша, а хоуждьшааго ради вьсе погоубиша. свѣшта же сьде рече дѣвествьнꙑи даръ, чистота свѧтꙑньнаꙗ, масло же трѣбоуѭштиимъ помоштъ. моудаштоу же невѣстьникоу въздрѣмаша сѧ вьсѧ, и съпаахѫ. кажетъ же не мало врѣмѧ бѫдѫштеѥ пакꙑ ѥже посрѣдоу, оученикꙑ отъвода ѥже чаꙗти, тъгда зѣло ꙗвити сѧ цѣсарьствоу ѥго. небонъ того надѣахѫ сѧ, того ради и чисто ѩ въздражаѥтъ отъ надежда тоѩ. по семь и оно показаѥтъ, ꙗко сънъ смрьть ѥстъ, съпаахѫ бо, рече. въ полоу ношти же вьпль бꙑстъ. или притьчѫ оуказаѥтъ се, или пакꙑ кажетъ, ꙗко въ ношти въстаниѥ бѫдетъ· вьпль же и Павьлъ кажетъ глаголѧ· въ повелѣнии и въ гласѣ архаггеловѣ, въ послѣдниимъ трѫбьѥнии сьнидетъ сь небесе. что же хотѧтъ трѫбꙑ; что ли вьпль глаголетъ; невѣстьникъ грѧдетъ. ѥл'маже оубо оутврьдиша свѣтила своꙗ, глаголаша юродивꙑѩ мѫдрꙑимъ· дадите намъ отъ масла вашего. пакꙑ юродивꙑѩ наречетъ показаѩ, ꙗко ничтоже юроди, иже сьде събираатъ, и отъходитъ нагъ онамо, идеже паче

чловѣколюбые намъ трѣ, нжде множанши милость. не тѣм же тъчьѭ жродивы, нъ по нѥже надѣаша са възати оу тѣхъ, и не въ годъ проснша· цѣи ничтоже онѣхъ дѣвицъ чловѣколюбивѣю, бѣша же того ради паче благоизволнии бъіша. ти ни вьсего просатъ, дадите бо, рѣша, намъ отъ масла вашего, и ноуждъноѥ на потрѣбѫ показаѭтъ, оугасаѭтъ бо, рѣша, свѣтила наша. нъ и тако не полоучиша, ни чловѣколюбьство бо оу тѣхъ, оу нихъже прошаахѫ, ни оудобоѥ прошениѥ, ни ѥже ноуждъноѥ и потрѣбноѥ сътворимъ полоучити. нъ что оубо отъ сего навыцаѥмъ; не никтоже ли насъ тамо можетъ застѫпити, иже отъ дѣлъ прѣданъ бѫдетъ, да ѥламаже не можетъ, то и къ не могѫштоуоумоу ихъ прилагаѭтъ. се и блаженъіи Авраамъ възвѣсти рекы· ꙗко пропасть ѥстъ междоу вами и нами, ꙗкоже хоташтинмъ извести не минѫти. идѣте же къ продаѭштинмъ, и коупите. и кто продаѭштии: ништии. и кде ти; сьде. просити бѣ подоба, не въ годъ тъ. видиши ли, колико ти бываатъ намь отъ ништиихъ прикоупъ; аште се погоубиши, многѫѭ съпаса нашего погоубилъ ѥси надеждѫ. того ради оубо сьде подобаѥ събрати масло, да оноуде потрѣбьно бѫдетъ, ѥгда годъ насъ зоветъ, небонъ онъ ѥстъ събьраниѭ насъ. да оубо поустошь не троши сѫштиихъ на крьмьѧ и тъштеславьꙗ, многа бо ти потрѣба тамо милость. то слышавъша оны отидоша, нъ ничтоже оуспѣша· се же рече, или притьчеѭ съказаѧ и вьсьнѧ ѭ, или показаѧ, ꙗко, аште и чловѣколюбьци бѫдемъ по съмрьти, ничтоже отъ того приобраштемь на оубѣжаниѥ. тѣм

же ни тѣмь бысть довьльно тъчьѭ пооуштенинѥ, по нѥже не сьде идоша къ продаѭштиимъ, нъ тамо, ни богатоуоумоу, иже тольма чловѣколюбьцъ бысть, ꙗкоже и за приключьшаѩ са ѥмоу пешти. иже бо прѣдъ вратꙑ лежаштааго мниоуѩ, ихъже не видовалъ, истръгнѫти хоштетъ бѣдꙑ и родьства, и молитъ поустити нѣкоторꙑѩ, иже то имъ съкажѫтъ. нъ обаче отъ того ничтоже приѩ, ꙗкоже и сиѩ, по нѥже бо то слꙑшавъше отидоша, приде невѣстьникъ, ти овꙑ готовꙑ с нимь вьнидоша, овꙑ же вънѣ затвориша са. по троудѣхъ великꙑихъ, по несьвѣдьнꙑихъ потѣхъ и тажьцѣи рати онои, на ѥстъство бѣсашти са, и побѣдахъ, ѭже сътвориша, и посрамивъша са и свѣштамъ оугасъшамъ отъхождаахѫ долоу поникъше. ничтоже бо тьмнѣѥ дѣвъста, масла не имѫштоу, ѥже ѥстъ милость· тако бо и мнози немилостивꙑѩ обꙑкли сѫтъ тьмнꙑ нарицати. на кꙑи оубо оуспѣхъ дѣвъста, ѥгда невѣстьника не видѣша, и ни тлъкнѫвъша оуспѣша. нъ страшьноѥ оно слꙑшаша слово· идѣте, не вѣдѣ васъ. ѥгдаже оубо самъ то речетъ, нѣстъ ино ничтоже развѣ родьства даѥтъ са и несътрьпѣна мѫка, паче родьства то слово лютѣѥ, и къ дѣлаѭштиимъ безаконинѥ рече· бѫдите оубо, ꙗко не вѣсте дьни ни часа. видиши ли, коль часто се поминаѥтъ, потрѣбьнѫ показаѩ милость· сѫтъ оубо, иже вьсе житинѥ своѥ лѣнатъ са, ѥгдаже ли въстаѭжтъ са отъ насъ, глаголѭтъ, ꙗко въ годъ съмрътьнꙑи оставьѭтъ трѣбоуѭштиимъ. слꙑшатъ словеса си, и да оуправьѭтъ са, небонъ въ годъ тъ мнози отъпадоша того, напрасно въстръжени, ни оустроити

своѥго проштени, о нѥмже хотѣахѫ. та оубо притьча милости ради речена ѥстъ, ꙗже имѣниимъ бываатъ, а ꙗже по семъ и к тѣмъ, иже ни богатьствомъ, ни словомъ, ни застѫпомъ, ни ничѣмь ничимже на оуспѣхъ ближьнюоумоу быти хотатъ, нъ вьсе крыѭштемъ. то по ч҆то оубо та притча цѣсары въводитъ, онъ же невѣстьника; да навыкнеши, како приснѣѥ о дѣвицах҆ иматъ Христос, ѧже сѫштаꙗ раздаваѭтъ, то ѥстъ и дѣвьство. тѣм же и Паулъ тъ полагаѧ оуставъ вешти, не посагъшиꙗ бо печетъ са о господи, рече, иже на доброобразьноѥ и благоприлежьноѥ къ господи бесъмѫштениꙗ. сице молимъ, рече. въ Лоуцѣ же инако лежитъ талантънаꙗ притъча, се оубо решти ѥстъ, ꙗко ина се ѥстъ, ина же оно· въ ѥднои бо и отъ ѥдного оглавьѥниꙗ разно быша присно си, отъ ѥдноѧ мнась овь пать, овъ десать принесоста, тѣмь ни того полоучиша, сьде же инако, того ради же и вѣньць такъжде. дьвѣ бо примъıи дьвѣ прида, и иже пать, такожде· оноуде же, по нѥже отъ тогожде положениꙗ овъ множаи, овъ же хоуждеи приносъ показаста, да вь лѣпотѫ и на тризнахъ не тъчьно примета. виждъ же ѥго вьсьжде не вь скорѣ въстазаѭшта, небонъ и о виноградѣ отъда дѣлателемъ, и отиде, и сьде вьвѣривъ отиде, да оувѣси ѥго дльготрьпѣниѥ. мнѣ же мнитъ са и в҆станиѥ назнаменоуѭштоу се глаголати. нъ сьде не ѥште дѣлателе и виноград҆, нъ вы ѥсте дѣлателе, не бо къ кназемъ тъчьѭ и къ жидомъ, нъ къ вьсѣмь глаголетъ. и ови приносаште исповѣдаѭт҆ доброразоумивѣ и своѥ и владычьско.

ти овъ глаголетъ· пать талантъ ми да, овъ же глаголетъ· то показающте, ꙗко и отъ того сѫтъ начатъкъ приѩли дѣлоу, и мноѭ благодѣть имѣша, и ѥже вьсего им' отъ того мьнатъ. ч'то оубо владыка; добрѣ, рабе благыи, рече, се бо ѥстъ благааго ѥже ближьнѥ҃оуоумоу смотрити, вѣрьнъıи рабе, о малѣ бѣ вѣрьнъ, надъ многы та поставьѭ· вьниди вь радость господи своѥго, и вьсе блаженниѥ словомъ симъ показавъ. нъ онъ не тако, нъ како; вѣдѣхъ, ꙗко жестокъ ѥси чловѣкъ, жьнꙗ, иждє нѣси сѣалъ, и сьбираѩ, иждє нѣси расъıпалъ, и оубоꙗвь са съкрыхъ талантъ твои, и се, имаши своѥ. что оубо владыка; подоба ти бѣ, положити сьребро тоѥ прѣдъ продаѭштиними, рекше, подоба ти бѣ глаголати, поооустити, съвѣтъ творити нъ не послоушаѭть ли; да нѣстъ то до тебе. что того ѥ оудобѣѥ; чловѣци бо не тако творатъ, нъ того възаимъ давъшаагo самого приставатъ и вьстазати. нъ тебѣ подоба бѣ вьдати, рече, и вьстазанниѥмь не оставити, и азъ оубо истазалъ бимъ съ възвитиѭ, възвить мѣна послоушанша дѣлъ показаниꙗ. тебѣ ѥстъ было оудобѣѥ показати и сътворити, мнѣ же бѣдыѥ оставити. не по нѥже того не сътвори, възьмѣте, рече, отъ нѥго талан'тъ, даите же имѫштоуоумоу десать талантъ, имоуштоуоумоу бо вьсьде дастъ са, и изб҃ѫдетъ, отъ не имѫштаагo же, и ѥже иматъ, възьметъ са отъ нѥго. ч'то же се ѥстъ; ѥже оучениꙗ ради даръ словесьнъıимъ и не приноса ѥго и дар' погоубьıатъ, твораи бо спѣшениѥ бол҃ї даръ приѥмлѥтъ· ꙗкоже бо онъ, ѥже приѩ, погоубимѥтъ. нъ не толика тъштета тъчиѭ праздьноу-

ѭштоѹоумоѹ, нъ не сътрьпѣтнѩ мѫка и по мѫцѣ отъвѣтъ многъ хоулъ напльнень. неклоучимааго бо, рече, роба вьврьзѣте въ тьмѫ кромѣшьнѫѭ, тоу ѥстъ плачъ и скрьжетъ зѫбомъ, видиши ли, ѩко не тъчьѭ грабли и лихо ѥмлѭи, ни иже зълаѩ творѩтъ, нъ иже добра не творитъ, мѫчитъ сѩ сетьноѭ мѫкоѭ. слышимъ оубо словеса си, до нѥлиже ѥстъ годъ, примѣмъ съпасениѥ своѥ, примѣмъ масло вь свѣшта, дѣлаимъ о талантѣ, аште ли облѣнимъ сѩ, и праздьни ходимъ сьде, то никтоже насъ не помилоуѥтъ тамо, аште и много плачемъ сѩ за грѣхы, и иже скврьнавы ризы имы ничтоже оуспѣ, отъда оубо, ѥмѹже бѣ врѫчено, ѥдно таланто, нъ и тако осѫжденъ бысть· молиша дѣвица, и придоша, и тлъкнѫша, и вьсе въ поустошь и безоума. то оубо вѣдѫште принесѣмъ вьсе на оуспѣхъ ближьнимъ, таланти бо сьде сѫтъ коѥгождо сила или въ застѫпании или въ оучении или въ коѥи либо потрѣбѣ такождe· никтоже да не глаголѥтъ, ѩко ѥдно таланто имамъ, и ничтоже не могѫ сътворити, можеши и ѥдинѣмъ добро сътворити, не бо ѥси оноѩ въдовы оубожаи, нѣси Петра и Їѡанна грѫбльи, иже и грѫби и некнижьници бѣша, нъ обаче, по нѥже пооуштениѥ показаша, и на пользѫ обьштѫѭ вьса твориша, того ради небо приѩша, нѣстъ бо ничтоже тако богоу любо ѩко ѥже обьшта'го ради оуспѣха жити. того ради слово ны ѥстъ богъ далъ и рѫцѣ и нозѣ и тѣлесьнѫѭ моштъ и оумъ и съмыслъ, да вьсе то на наше съпасениѥ и на вьскраньнихъ оуспѣхъ принесѣмъ, не бо на хвалѫ намъ слово и на благодарьствиѥ тъчьѭ трѣбѣ,

нъ и на оучение оуспѣшено и на оутѣшение. аште на то сътворимъ, владыкы подражали бѫдемъ· аште ли на сѫпротивьноѥ, то диꙗвола, по неже бо и Петръ, ѥгда исповѣда Христоса, блажааше са, ꙗкоже отче извѣштавъ· ѥгда же ли отъмѣташе са крьста, и отъвѣштаваше са, въспрѣштаѥмо ѥмоу бываше зѣло ꙗкоже диꙗволѣ мысляштоу. да ѥ ли то, иже невѣстинѫ речено ѥстъ, толико вьспрѣштение· ѥгда хоташте съгрѣшаѥмъ, то како проштение приимемъ; сице оубо ныня глаголѣмъ, да отъ сѫдоу бѫдѫтъ ꙗвѣ словеса христосова сѫшта. не бо, аште тъчьѭ рекѫ, въстани и ходи, ни аште рекѫ, тавида, въстани, тогда то глаголѫ· нъ множѣмъ, рече, аште похоулѣнъ благословьѭ, аште пакость приимъ помолѫ са за того. прѣжде оубо глаголаахъ, ꙗко рѫка ѥстъ ѩзыкъ нашъ, христосовоу ногоу касаѭшти са· ныня же вельми болѥ глаголѫ, ꙗко ѩзыкъ ѥстъ ѩзыкъ нашъ, Христосова подражаѩ, аште подобьно ѥстъ опасение, покажетъ, аште то вѣштаѥмы, ѥже онъ хоштетъ. что же ѥстъ, ѥже онъ хоштетъ; да вѣштаѥмъ словеса, ꙗже сѫтъ пльна тихости и кротости, ꙗкоже и тъ глаголааше глаголѣ оукарѣѭштиимъ ѥго· азъ бѣса не имамъ. и пакы· аште зълѣ глаголаахъ, съвѣдѣтельствоуи о зълѣ, аште и ты тако глаголѥши. аште оуправьѥние въскраньнааго глаголѥши, приобраштеши ѩзыкъ подобаштъ са томоу. и се тъ рече богъ. изводаи бо чьстьноѥ отъ недостоиньства, акы оуста моꙗ бѫдѫтъ· ѥгда оубо ѩзыкъ твои акы ѩзыкъ бѫдетъ христосовъ, и оуста твоꙗ бѫдѫтъ акы оуста отча, и сватаго доуха храмъ бѫдеши, каꙗ оубо сеи

равьна бѫдетъ чьсть; небонъ аште и златомъ съставьıена ти бъıша оуста бъıла и каменинимъ чьстънъıимъ, не толма са бъıша свьтѣла, ıакоже нъıнѣ оутвариıѫ кротостьноıѫ освѣштаıема. что бо оустъ любѣıе не вѣдѫштъ хоулити, нъ благословити пооучаıѫштемъ са; аште ли не можеши благословити клънѫштааго помльчи, ти понѣ то оуправи, и пѫтемь миноуѫ и спѣша, ıакоже ıе подоба, и на то придеши, и сътвориши оуста така, ıакаже рѣхомъ. и не мьни дръзо сѫште реченоıе· чловѣколюбьць бо ıестъ владъıка, и добротъı ıего даръ бъıваатъ· дръзо ıестъ диıаволемъ оустомъ оуподобьıена имѣти, бѣса пронъıрива ѩзъıка сътворити такъжде, паче же таинъ приıемльıѫштоу сицѣхъ и тоѫ пльти господьна приобьштаıѫштоу са. се оубо помъıшлıаѫ бѫди вь нь по силѣ своıеи. к томоу ти оубо ни понѣ възьрѣти такомоу бъıвъшоу можетъ, небонъ познаıетъ образъ цѣсарьскъıи, и вѣстъ христосова орѫжиıа, имже бъıстъ побѣжденъ. каıа же то сѫтъ; кротость и тихость, небонъ ıегда въ горѣ пристѫпаıѫшта ıего раздрази и protаже рѣчь, не знаıемъ, ıако Христос ıест', нъ словесъı тѣми оустрѣли того, отъ кротости вьза отъ кротости побѣдѫ. тожде и тъı сътвори, аште видиши чловѣка диıавола сътворъша са и придѫшта к тебѣ, такожде и тъı одолѣи, далъ ти ıесть власть Христос бъıти вь нь противѫ силѣ своıеи, не оубои са то слъıша, страхъ бо ıестъ ıеже вь нь не бъıти· глаголи оубо такожде вь нь, и бѫдеши въ того такъ, ıакоже и онъ. того ради болии ıестъ, иже сице глаголетъ, и прорицаетъ, оономоу бо отъ дара вьсе. сьде же и троудъ твои и потъ, наоучи дѫшѫ

тварати ти оуста оустомъ христосовомъ подобашта са· можетъ бо то, аште хоштетъ, творити, вѣстъ хытрость тѫ, аште да нѣстъ лѣнива. и како зиждѫтъ са така оуста, рече, кыими шары, коеѭ вештиѭ; не никоеѭже ли развѣ добротоѭ едноѭ и кротостиѭ и съмѣрениемъ. видимы, како и диꙗволꙗ творатъ са оуста, да не никакоже сътворимъ тацѣхъ. како оубо зиждетъ са; клатвами, хоулами, заклинаниемъ, завистиѭ· егда бо то кто бесѣдоуетъ, того ѩзыкъ приемьетъ. како оубо проштение примемъ, паче же какого не подъимемъ мѫчениꙗ, по неже ѩзыкъ, имже съподобиени быхомъ пльти вькоусити господьскы, того позьримы диꙗволе бесѣдоуѭшта; да оубо не позороуим᾽, нъ вьсѣмъ спѣшенимъ имѣмы са, ꙗкоже наоучити господа подражати своиего. аште бо и накажемы, то сь мнозѣмъ ны оубо пьванимъ на сѫдишти поставитъ христосовѣ, аште бо не вѣ ник᾽тоже сице глаголати, то и сѫдии его не послоушает᾽. ꙗкоже бо, егда роуминъ сы лоучитъ са сѫди, не послоушаетъ отъвѣштаваѭшта᾽го, иже не оумѣетъ тако бесѣдовати· ꙗкоже ї Христос, аште да не по того образоу глаголеши, не послоушаетъ тебе, ни вънемлетъ. навыкнѣмъ оубо тако глаголати, ꙗкоже естъ обыклъ цѣсаръ нашъ послоушати, поспѣшимы того подражати ѩзыка· аште и въ желѣтвѫ въпадеши, блюди, да ти не съвратитъ оустъ печальное мѫчение, нъ да глаголеши, акы Христос, жалова бо и тъ по Лазарѣ и Їюдѣ, аште бо и въ боꙗзн᾽ въпадеши, въспытаи и ты тако глаголати пакы ꙗкоже и тъ, въпаде бо и тъ въ страхъ тебе ради по словесъ-

ноуоумоу строю, рьци и ты· обаче не ꙗкоже азъ хоштѫ, нъ ꙗкоже ты· аште и плачеши, прослъзи тихо, ꙗкоже и тъ· аште и вь напасти въпадеши, небонъ и въ напастехъ бываıє и печалънън глаголетъ· прискръбьна ıєстъ доуша моꙗ до съмрьти. и вьса ти оуказы дастъ, да храниши ты мѣры, и данааго ти правьıєниꙗ раскажиши. сице възможеши оуста имѣти подобьна оного оустомъ, сице по земи хода горѣ сѣдаштааго ѩзыкъ ны покажеши, подобьны мѣры храна ıєже въ скрьби, въ гнѣвѣ, въ желѣтвѣ, въ троудѣ. колико ıєстъ въ васъ помышлаѭште ıєго образъ видѣти; тъчьѭ ны быти вь нѥ моштьно ıєстъ, аште подвижемъ са, не отътазаимъ са оубо, не тольма приıємьıєтъ оуста пророчьска, ꙗкоже кротъкыихъ и тихыихъ чловѣкъ, мнози бо ми рекѫтъ, рече, именемь твоимъ прорицахомъ, и рекѫ имъ· не вѣдѣ васъ. мωусиино же, по нѥже кротъкъ бѣ и тихъ чловѣкъ бо Мωусии рече кротчаи паче вьсѣхъ чловѣкъ иже на земи, тако приıємлꙗаше са, и любьıаше, ꙗкоже решти лицемъ къ лицоу и оусты къ оустомъ, глаголааше ꙗкоже дроугъ къ своıємоу дроугоу· не запрѣштаıєши ли ныиꙗ бѣсомъ, нъ запрѣтиши тъгда родьствꙋ огнѥноуоумоу, аште имаши оустомъ христосовомъ оуста подобьна, въспрѣтиши бездьнѣ огнѥнѣи, и речеши· оумлъкни, обрати са, и съ мнозѣмъ пванимъ на небо вьзидеши, и насытиши са цѣсарьства, ıєгоже бѫди вьсѣмъ намъ полоучити благодѣтиѭ и чловѣколюбиıємъ господа нашего Їсоуса Христоса, с нимже отцоу слава коупно съ свꙙтыимъ доухомь вь вѣкы вѣкомь амин.

Їωанна архиепископа златооустаго слово въ великꙑи въторникъ и о събрании събоөъ на господа и глаголаахѫ: что сътворимъ.

Приподобатъ сѧ цръквьнии кръмьюеници дѣтехъ, иже млѣко по вьсѧ дьни пишти себѣ отъ матера съса съсѫтъ и присно просатъ. приподобихомъ же и мꙑ сѧ матери оубозѣи не имѫшти чадомь млѣка. нъ въспратавъшѫ млѣчьнꙑ имъ пѫти, и ꙗко аште кто видитъ матере чадолюбѫ млѣка не имѫштѫ и своѥ чадо видашти плачѫште и подадѫштѫ съсъ, да не надои дѣтишта, нъ да отъ плача оуставитъ· тако же и насъ видите страждѫштъ тожде и творѧштъ такожде, небонъ и мꙑ видаште новꙑи съборъ цръквънꙑѩ дѣти окрьсть стоѩшта и чаѭште словесьнаего без льсти млѣка словеси съ оума своѥго даѥмъ, не да накръмимꙑ ихъ, оубози бо ѥсмъ и ништи словесꙑ, нъ да любьве и знои прѣставимъ. нъ идѣте, възлюбьѥнии, къ еуаггелискоу проповѣданию притечемъ, да видимъ ѥже на господа жидове творѧтъ лланиѥ. събраша бо, рече, жидове съборъ, и глаголаахѫ, что сътворимъ; се намъ еуаггелистъ Їωанинъ нꙑ(н)ѥ бесѣдова. аште бо и оустꙑ намъ нꙑнѣ не бесѣдоуѥ, обаче доухомъ въстоѩштиихъ слоухꙑ вьпиѥтъ. събраша бо, рече, съборъ и глаголаахѫ, что сътворим; добро събраша, нъ зълъ съборъ, не на любьве, нъ на свадъ, не на миръ идѫште, нъ на рать остраште сѧ. събраша съборъ, да не бога славатъ, нъ

да Христосоу бечьстиıе сътворат'. събраша съборъ, да не вѣрѫ съзиждѫтъ, нъ да ѫгълънын камень сънорατъ. събраша съборъ, да не погыбъшаѧ овьца въ породѣ затворатъ, нъ да пастоуха оубивъше паствѫ раждeнѫтъ, събъраша съборъ, да не акы снѣгъ сиıаѭштааго са бисъра приимѫтъ, нъ да свѣтълын камень, ıакоже мьнѣша, невѣрьствиимъ отъимѫтъ. събъраша съборъ, да не отъ винограда сладъкоıе обыıемьıѫтъ грозновиıе, нъ да истинънын виноград' на дѫбоу кръста разбивъше себѣ си лозѫ пагоубы сътворатъ, намъ же лозѫ съпасенна оуготоватъ. ѡ съборе дıаволомъ на Христоса събъранын, ѡ свѣте зълоби испльнѐнъ, ѡ съборе влькъ паче кръвиѭ питомомъ неклн чловѣкомъ богоносьцемъ. ч'то глаголѫ о вльцѣхъ некротъкынхъ, нъ и львъ некротъкынхъ горьшин, льви бо Данїла ничсоже не видѣвъше знамениıа нъ мѫжа видѣвъше и доброcти ıего почьтъше оуста своıа обазаша. а жидове толика и такова чоудеса видѣвъше паче отъ зависти на оубинство притварѣахѫ са. ч'то же глаголахѫ; ч'то сътворимъ; ıеша и не събрали събора, ıеша и сице не бесѣдовали. ıароутоу грѣховьнѣи зълоби прѣсталъ коньцъ. нъ събраша съборъ и глаголаахѫ, что сътворимъ; ѡ гнѫсьноıе питаноıе оустроıениıе, ѡ стенаниıе и желѐ завистиѭ бываѭштиıа, ѡ плачоу и биıению не на добро бываѭштоу, ни Рахилѝ плачѫшти чадъ своихъ сице въстена. что сътворимъ; ıегда бѣ не богъмъ радовати са, ıегда бѣ веселити са, и дьнь славьнъ творити, ıако мрьтвии въскръсоша, ıако жизнь ıави са, ıако съмрьть разорена бысть, ıако бѣсовъ множьство пропато бысть, ıако

чловѣчьство проштено бꙑстъ, ꙗко мрьтвꙑимъ въс-
крьсениѥ вьсѣмъ проповѣдано бꙑстъ. нꙑн҃ꙗ же о се-
лицѣ добрѣ не радоуѭтъ сѧ, нъ плачѫтъ сѧ, и толика
добра виньника погоубити мꙑслѧтъ, и глагол҃ѫтъ· ч҄то
сътворимъ; не иного бѣ ничьсоже извѣштати, нъ тъ-
чиѭ ꙗко покаꙗвъше сѧ обратимъ, и томоу припадъше
вѣроуимъ. ч҄то бо бꙑшѧ ино глаголали покаꙗвъше сѧ,
нъ се ч҄то сътворимъ; ꙗко завѣтъ божии прѣстѫпи-
хомъ, ꙗко закона данааго намъ не съхранихомъ, ѥже
глагол҃етъ намъ· пророка въставитъ вамъ господь богъ
отъ братиѩ вашеѩ акꙑ мене, того послоушаите о всемъ,
ѥже заповѣстъ вамъ, нꙑнꙗ не на покааниꙗ глагол҃ѫтъ,
ч҄то сътворимъ; нъ что сътворимъ: како оуморимъ
правьдивааго; ѡ Издраилю безоумаи, или того не слоу-
ша, невиньна и неиеправьдьна не оубии; не гонѣшѧ ти
прьвꙑихъ пророкъ крьви, ѩже и до селѣ кричатъ къ бо-
гоу, оть него мьштениꙗ чаѭште; нъ и нꙑнꙗ онꙑ
крьви приложивъ безъ винꙑ правьдивааго крьвь проли-
ꙗти хотѧ глагол҃еши, ч҄то сътворим҄: ѡ веле оумъ без-
оума и съвѣтъ и не съвѣштаниꙗ пльть. четврьтодь-
нънꙑи ожи мрьтвъ бꙑвъ, и ѫзꙑ грѣховьнꙑихъ рас-
трьзаахѫ сѧ, а они лѫками на оубиениѥ на н҃ь творꙗхѫ
сѧ, ѥгда имъ бѣ лѣпо обративъше слово глаголати, ч҄то
сътворимъ, ꙗко свѧтааго оукорихомъ; ꙗко божию сꙑ-
ноу вѣрꙑ не ѩхомъ; что сътворимъ нѣготивꙑимъ нѣ-
готꙑ ꙗко лопатоѭ словесемь съкрꙑсати томоу вѣрꙑ не
ѩхомъ; слѣпꙑ родивъша сѧ тѣмь прозьрѣвъша видѣ-
хомъ, и томоу вѣрꙑ не ѩхомъ. что сътворимъ пѧти-
ѭ хлѣбъ пѧть тꙑсѫштъ насꙑтивъшꙋ въ поустꙑн҃и, ти

томоу вѣры не ꙙхомь. ч҆то сътворимъ; источникъ кръви подрагомъ ризънынимъ ицѣлии, томоу вѣры не ꙙхомь. что сътворимъ; раслабьенааго на одрѣ носима три десати и осмь лѣтъ коуп҆но съ жизнинѫ сице недѫгы имѣѭшта словесемь ицѣли, ти томоу вѣры не ꙙхомъ. ч҆то сътворимъ; по мороу его идѫшта акы по земи видѣхомъ, и великꙑихъ вѣтръ вѣанию и матежа великꙑ доухомъ рѫкꙑ оуставивъша, и томоу вѣры не ꙙхомь. нъ глаголаахѫ · ч҆то сътворимъ; не на покаꙗние нъ на зълодѣꙗние. нива их҆ мрьтвꙑꙙ живꙑ акꙑ класꙑ красьныꙙ и зьрѣлꙑ бестоуда изьрасти, а они стенаахѫ или еже сѣкасте, ѡ жидове, того не пожасте, или кто отъ васъ приимъ господа сътѫжи си; чсо истъштивьше са плачете са; въс чъто мьстити хоштете богови; по что мрьтвъıнимъ ожити ставьꙗете завистиѫ женоми; по что вѣчнꙑꙙ капла медомъ текѫштаанго источника разорити хоштете. да жаждѫштии не пьѭтъ; по что боли ваша избиваете, врача ихъ оуморити хоташте; нъ семоу вьсемоу вина зълаꙗ зависть. ѡ зависти оубоиствоу родителю, диꙗволю окрѣтѣль, сьмрьти старѣишино, ѡ зависти, ꙗже не тобоѭ завистьливꙑмъ жити дастъ, и їмѣѭштиихъ та велми мѫчаште, ѡ зависти люб҆ви вражда, мироу сѫпостатъ, ѡ зависти бѣсомъ оудворьниче, диꙗволе попъраниꙗ, тъмьнꙑи цвѣте, по тебѣ пасомии їсоухристосово оубитиꙗ мꙑслатъ, тꙑ не пръва Адамоу въ породѣ възавидѣ, и сладъкꙑꙙ сласти въкоусивъша горьцѣ сьмрьти прѣдастъ его, съмрьти бо не бѣ мироу, нъ тꙑ, зависти, породи сьмрьт҆. послоухоуꙗетъ ми мѫдрости слово, глаголетъ,

ꙗко богъ съмрьти не сътвори, ни красоуѥтъ са пагоубѣ жизни, нъ завистиѭ диꙗволѭ съмрьть вьниде вь миръ. ты каина братооубинства бѣлыѩ ризы съвлѣче, и лѫкавьствиꙗ оубиѥнию ножъ наостри, и того оубити наоучи. и тоу абиѥ не богоу трепетати сътвори ты Фараѡсоу въ срьдци витавъ новорожденъıѩ жидовъскы дѣти акы трѣвѣ оуванѫти сътворити тебѣ о зависти ѥлико добро твори. и ч҆то паче на добро творащтааго подвижеши са акы Саоулъ Даудомъ помагаѩ а тобоѭ поспѣшаѥмъ, паче са на зависть строꙗаше тебе имѣѭште иꙗковл҃и отроци драга҆го и мѫдрааго Їѡсифа въ тьмнъıи Єгоуп҆тъ поустиша, и свободьнааго акы роба продаша, а иные сънъ ихъ оустраши, сватое бо има показа христосовоуоумоу образоу быти, ѥд҆нѣми бо на десате звѣздъ кланꙗхѫ са ѥмоу, ѥлма Їюда прѣдавъı Христоса оудави са. мы же оубо оубѣжавъше сьмрьти родителꙗ зависти въставъше въславимъ надъ вьсѣми сѫштааго бога о Христосѣ Їсоусѣ бога нашего нъıнꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Їѡанна архиепископа златооустааго слово о блѫд҆ници вь великѫѫ срѣдѫ къ пастѣ.

На вьсѣко врѣма добро и съпасно покааниѥ дрьжаштимъ са ѥго, вьси жє паче алчьбънъıѩ дьни на оуспѣхъ бывалтъ вьсѣмъ чловѣкомъ текѫштиїмъ на рѫцѣ ѥмоу

нꙑнꙗ. оубо наша доуша тажькѫѭ пльть акꙑ велико врѣма съвръгъша оудобь перѫтъ къ творьцоу и владꙑцѣ, и своими грѣхꙑ сами са оувѣштаваѭтъ, и съгрѣшенимъ простꙑн҃а просатъ отъ чловѣколюбьца сѫдиѧ. благоврѣменьно оубо намъ вьвести покаанию оучителꙗ блѫдницѫ онѫ, ꙗже оба чистѣи нозѣ владꙑцѣ Христосоу, ꙗже заглади кропами слъзъ написание зълꙑ жизни, ѩже помиловавъ очисти и оуштедривъ омꙑ. вьзидѣмъ оубо къ еуагг҃елиискоу съказанию, да и Христосово чловѣколюбьство видимъ, и женъскоу пристѫпьѥнию въстоудимъ са, и навꙑкнѣмъ отъ н҃еѧ· тако и мꙑ длъжьни ѥсмъ грѣшьнии притешти къ избавителю и възъмати отъ н҃его непогон҃ениѥ грѣховъ нашихъ. моли нѣкто фарисеи господа, да ꙗстъ сь н҃имъ, и вьлѣзъ въ домъ фарисеѡвъ вьзлеже. видиши ли съшествиꙗ оужасть; видиши ли божиꙗ строꙗ таинoѥ; видиши ли чловѣколюбьства лихотъкъ, даѧи пиштѫ вьсеи пльти; и зъванъ на обѣдъ робомъ своимъ не подраживъ са приде к н҃емоу, да зъваниѥмъ покажетъ своѥго съшьствиꙗ высотѫ, и въ фарисеинѫ хлѣвинѫ приде акꙑ чловѣкъ вьсе мѣсто испльнꙗѧи, да и божии строи и чловѣколюбьствиѥ покажетъ. и се, жена въ градѣ, ꙗже бѣ грѣшьница, разоумѣвъши, ꙗко вьзлежитъ въ домоу фарисеѡвѣ, принесъши стькльницѫ благовон҃ьнꙑ масти, и ставши зади при ногоу ѥго плачѫшти са начатъ мочити нозѣ ѥго сльзами, и власꙑ главꙑ своѥѧ отирааше, и облобꙑзааше нозѣ ѥго, и мазааше муромъ, ничсоже глаголѫшти ꙗвѣ к н҃емоу, боꙗаше бо са, ѥда како слово нѣкоѥ скврьньно отъ грѣшьноѭ оустьноу ѥѧ излѣзъ

двигнетъ на нѫ гнѣвомъ сѫднѭ, нъ мльчашти молитвѫ творꙗаше, и срьдцемь ѥдинѣмь исповѣданиѥ твораишти мольбѫ приношаахше ѥд҆номоу срьдьчьнаꙗ вѣдѫштоуоумоу владыцѣ, и к҆немоу акы къ человѣколюбьцоу въ оумѣ вьпиꙗше· дрьзохъ пристѫпити к тебѣ, господи, твоѥѩ дѣлꙗ матере и дѣвица, ꙗкоже ты ѥдинъ вѣси, творьць и богъ, тоѩ оубо дѣльма твоѥѩ беспосагаѩ матере и дѣвица милоуи ма блѫдницѫ, даждъ ми моихъ съгрѣшении проштениѥ, оноѩ дѣльма дѣвъства моѥ блѫждениѥ прости, помилоуи ма, человѣколюбьче, плачѫштѫ, ѥѩже сь лѣпоты ненавидѣаше смѣѭшта са зьлѣ, помилоуи стенѫштѫ вьсеѭ доушеѭ, ѥѩже сь лѣпоты отвраштааше са оутварѣѭшта си тѣла на пагоубѫ и прѣльштениѥ многомъ, милоуи плѣница, ѩже бѣ самъ сътворилъ на лѣпотѫ моѥи главѣ, а азъ ѩ на пагоубѫ своѥи доуши оутварѣхъ, приими муро се, ꙗко муро небесьноѥ, ти покрыи ми жизни скврьнѫ, приими муро се, ти доуховьноѥ таино ми подаждъ, источ҆ниче добрыих҆, мене оскврьньшѫ са омыи, врачоу вьсемогыи, ицѣли многы отъ диꙗвола пріим҆шѭѭ раны, остроужи ми доуша грѣховьныѩ пѣготы, ꙗкоже остроуга вѣрнааго пѣготива прокоудѫ тѣлеси, исоуши моихъ беззаконии источьникъ, ꙗкоже исоуши подрагомъ крьвоточаштии рѣкы, помилоуи ма, господи и сыноу давыдовъ, ꙗко помилова онѫ хананеѭ, не того родоу сѫштѫ нъ вѣрьнѫ. сице блѫдьници вѣрьно таи въ доуши дѣл҆ница молашти съ сльзами чоуждаахѫ са вьси трьпѣнию исоусовоу, видаште и кротъко трьпашта лобъзаниꙗ блѫдьничьска и дръжаниꙗ рѫкоу грѣшьноу. фарисеи же зъва-

вы́и юго на обѣдъ таи въ доушьнѣѣмь си дѣльницѣ хоульни коваше на нь мысли, и съпаса чловѣколюбьствию, акы не вѣсть, зълотворѣаше глаголꙗ вь себѣ си сии абы былъ пророкъ, разоумѣлъ бы, кака юстъ прикасаѭштиꙗ са юмъ, ꙗко грѣшница юстъ. нечловѣчьскъ бышьѭ и слѣпъ фарисеѡвъ съмыслъ, нъ что к немоу рече благыи благодѣтель; Симѡне, Симѡне, имамъ ти нѣчто решти· слышахъ, ихъже не изъвѣшта словесъ, разоумѣхъ твоюꙗ доуша мысли, вѣдѣ, юже на оумѣ помысли на ма· да того дѣлма ничтоже тебѣ извѣштавъшоу ꙗвѣ отъвѣштаѭ, да отъ моюго отъвѣштаниꙗ оувѣси моюго божьства крѣпость, да отъ моихъ словесъ разоумѣюши, ꙗко творьцъ юсмъ доушам' и срьдьцемъ съвѣдѣтель· аште бо пророка ма хоштеши нарицати или творьца пророкомь видимааго тобоѭ акы чловѣка, ꙗкоже хоштеши, тако вѣроуи. Симѡне, Симѡне, имамъ ти нѣчто решти· дъва дльжника бѣаста давъшоу заим' нѣкомоу. юдинъ длъжьнъ патиѭ сътъ сьребрьникъ, а дроугыи патиѭ десатъ. не имѫштема же има въздати обѣма отъда· которыи юю паче възлюбитъ и; отъвѣштавъ же Симѡнъ рече· мьнѭ оубо, ꙗко юмоуже множаю отъданиꙗ. рече к немоу съпасъ· прѣмь сѫди, и ты длъжънъ ми юси въ своюи жизни многы дльгы, и тебе праштаѭ ꙗкоже и сиѭ житьныихъ съгрѣшении, и тебе зъвавъша ма тоу абию послоушахъ, и подъ юдинѣмъ кровомь быхъ и на юд'нои ꙗди, не акы ништъ или скѫдость имѣꙗ брашьна, нъ акы богатъ сы милостьми, приходаштиихъ покаанию строꙗ и сихъ грѣхъ

праштаѧ. по что клевештеши о моıемъ сѫшествии; по что ли злобиши моıе чловѣколюбьствиıе, ıегоже прѣжде ты сѧ насыти; по что много ѻ инѣхъ рѣчноуıеши, оу мене чистины, ѭже аште ти покаѫ нынѣ, не соуле ти ıестъ; по что мѣриши моѭ добротѫ, ıеѭже ты по скѫдоу кыстъ; и обративъ сѧ къ женѣ симоновѣ рече· видиши ли сиѭ женѫ; ѡ чловѣколюбьствиıа многа высота, ѡ трьпѣниıа непрѣидомоıе множьство. сѫштѫѭ блѫдьницѫ не възъва блѫдницеѭ, нъ женоѭ, кротъко бесѣдоуѩ съкры неприıазнина дѣлесе има, ти обьштеıе ıестьствоу нарече има. видиши ли сьѭ женѫ, ıѫже видѣхъ прѣжде божьства очима, ıаже незъвана приде къ намъ, ıаже прьвоıе бесрамиıе сътвори бесрамиıе добро, ıаже вь лѣпо врѣмѧ жизньноıе показа бесрамиıе, ıѫже ты оглагола, по нѥже приде къ жизни и не дрьзнѫвъши акы без лица прѣдь лицемъ стати, нъ зади криѫшти сѧ и прьвѫѭ жизниѭ себѣ си обличениıе бываѭшти. сънидохъ въ домъ твои, воды на нозѣ ми не пода, а си сльзами намочи нозѣ, и власы главы си отьре, ıеюже не омочи ногоу влънами море, си сльзами омочи, и лобызании моли. коли ıеси видѣлъ сице женѫ своѩ власы крысало сътворьшѫ, ıакоже си моима ногама сътвори, цѣлованиıа ми не да, ацѣ прѣмьдивъ сы зъвавъ ны на обѣдъ, прѣжде изл҄ѣсти ти цѣловати мѧ и часть вьсѣхъ сътворити. нъ ты сего не сътвори, нъ си покои вьлѣзе въ домъ твои, не прѣста лобызаѭшти нозѣ мои. виждь ıеѩ несытѫѭ любьве, ти оумачи си хоулолюбивыи оумъ, вьзьри на нѭ, и съмотри ıѫ плачѫ-

штѫ, да и ты възлюбиши, юже възненавидѣ безоума, масломъ главы ми не помаза, а си миромъ нозѣ ми помаза, юго дѣлꙗ глаголѫ ти· отъпоуштаѭтъ са грѣси юи мнозии. томоу богови нашемоу слава и дръжава съ отцемь и съ сватъıимъ доухомь нынꙗ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ аминь.

Їωанна архиепискоупа златооустааго слово вь великѫ срѣдѫ о зависти юже въ еуаггелии речено· излѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша на, Їсоуса да юго изгоубат'.

Єлико вас' ияинии оученици юсте, юже оубогыѧ трепезы въдовича не похоули, оу насъ витанте· сица же бо и оу насъ словесы хоуда и оуготовьюна трепеза, юдинъ, хлѣбъ сѣѭшти на себѣ· не югоже жрънви съмлѣша, и рѫцѣ оумѣсиста, и огнь съвръши, нъ югоже дѣвица бездрала и бесѣмене просвѣти, и кръстъ съзори, и отьць съвръши, и ві кошъ объмаша· сего хлѣба Марию роди, и црькы приѧ, и по вьса дьни нами ꙗдомъ юстъ, и не коньчаютъ са. сии вамъ хлѣбъ на хоудѣи своюи трепезѣ положив' хотѣх' мльчаниимъ ѧзыка си съсѧдъ сѫжати· небо сварьныихъ жидовъ на съпаса раждизаюмо зълоюе лиꙗние и камени глаголати ноуждѫ творитъ. что бо нынꙗ тоу слышахомъ; излѣзъше фарисеи съвѣтъ створиша на Їсоуса, да юго изгоубатъ. да

ч'то вин'ы, ѥѩже дѣлъма хотѧтъ и изгоубити; ꙗко вь дьнь сѫбот'ьн'ыи чловѣка ицѣли, и празнѫ и соухѫ рѫкѫ вь праздьнъ дьнь на дѣло простьрѣ. ѡле чоувъство жидовъско, не разоумѣѭштиихъ, ꙗко ѥстъ лѣпо, ꙗже въ породѣ рѫка деснаꙗ адамова прикоснѫ сѧ дрѣвѣ, и прѣстѫпьѥниимъ оусъхнѫ, то и пак'ы глин'ьн'ыимъ брьниѥмъ грьньчаремъ сътворенѣ б'ыти, или ꙗко лѣпо ѥстъ диꙗволомъ и безбожьн'ыихъ капиштъ крьви пролиꙗнию оскврьнавьѥна свѣтла на небо простр'ѣти сѧ· нъ печально имъ ѥстъ, ꙗко на благодѣаниѥ чловѣком' и на съпасениѥ доушамъ приде, и праздьнъствоу сѫботьнѹоумоу отъмьштаѭт', а чоудодѣанию съпаса не разоумѣѭтъ. по что оубо паче, ѡ фарисеи, не печаасте сѧ о себѣ, или по что не сьвѣштаасте на Манасиѭ, ѥгда Исаиѭ пилоѭ прѣтирааше, ѥгда сынъ ми вѣта не съвористе на Їрода младеништа без оума и матерь бес чѧдъ сътвори; ѥгда бѣаше видѣти акы клас'ы зьрѣл'ы младеништа ѥдинѣмъ желѣзомъ исѣчен'ы лежашта, не ю ѥште съзрьна срьдьчнааго тврьда имѣѭште ни цвѣта класьнааго измѣнивъше, нъ ѥд'наче въ младьнѣи и млѣчьнѣи пишти сѫште, лютомь гнѣвомъ града Иродомъ биѥм'ы; ѥгда кричава и трьзаниꙗ мѫжь и женъ въ градьн'ыихъ стьгдахъ и междахъ, и от'цемъ и матеремь простовласомъ сѫштемъ и зѣло жалаштемъ о младыихъ чадѣхъ исѣчении; ѥгда младеништъ крьвиѭ Виѳлеѥмъ багърнимъ бѣѣше, и младъ грозньвъ мьстъ младъ съ родитель топлами сльзами мѣсимъ бѣаше; ѥгда личеса отьць плачемъ прѣмѣнила сѧ бѣахѫ, и матеремъ срьдьца болѣзниѭ сьвиваахѫ сѧ, ѥгда

въ матерехъ прьсехъ доухъ тжжааше, болѣзнинѫ пригвожденъ ноздрьми не по чинꙋ исхождааше; ѥгда отцемъ и матеремъ источьницѣхъ водънꙑихъ прикладаѥма бѣ'хѫ очеса, и акꙑ сьребро слъзꙑ върашта капаахѫ по ланитама на землѭ; ѥгда власи женьсти ногтꙑ забоми бѣахѫ, печали рѫгъ творѣахѫ; нъ опакꙑ мꙑслаште опакꙑ творите· и ꙗже бѣ лѣпо крꙑти пленица· тѣми оубоицъ и достоинꙑꙗ съмрьти не оубиваѥте, нъ безвинънꙑꙗ и правьдивꙑꙗ мѫчите, за н҃е глаголѫштоу· безвиньна и правьдива не оубии. ѡ чине бесчиньнъ, ѡ законе безаконнъ отъ диꙗвола поуштаѥмъ, бѣсꙑ пишемъ и жидꙑ до нꙑнꙗшьнꙗго хранимъ. кꙑи сицъ законъ; оубоица поуштати, и ѥже оубиѥнꙑимъ жизнь даѥтъ, того погоубити. Вараавѫ бо въ разбои имъше дръжаша, и молꙗахѫ Пилата поустити и, а Исꙋса, ѥже диꙗволомъ избиѥнꙑꙗ оживи, прѣдаша на распатиѥ. и ї҆злѣзъше, рече, фарисеи съвѣтъ сътвориша на Ї҆соуса, да и погоубатъ. ѡ веле оумъ безоумьꙗ и съвѣтъ несьвѣтьства пльнъ, источникъ благꙑихъ рѣками имъ благодѣаниꙗ дастъ, сии же ичрѣпꙑѭште благодѣть оубоиство вь срьд'цихъ сьбираахѫ. ѥгда строупꙑ на себѣ имѣѭштеї избꙑваахѫ, тъгда оьи на тѣлеси строупъ не имѣѭште завистиѭ стрѣчеми срьд'ци болѣахѫ. ал'чѭшти ихъ въ поуст'ꙑн҃и до сꙑтости кръмими бѣахѫ, а они въ гобинѣ вѣрꙑ гладомь невѣрьствиꙗ мьрѣ'хѫ. вода на вино прѣлагаѥма бѣаше, а они вина не въкоусивъше завистиѭ оупивъше са зꙑбаахѫ. видѣша крьвь точаштаꙗ ставьѥнꙑ крьвьнꙑꙗ рѣкꙑ, то же они рьвьностиѭ задъхнѫти са хотѣахѫ.

вѣсы имѣѭшти въ нихъ вѣсъ праштаеми измждрѣвааахж, а они завистиѭ прѣдолѣѥми паче вѣсьнынхъ прѣделѣваахж. слѣпии очию не имжште освѣштаахж са, а они очи имжште ослѣпьыахж са. глоухымъ слоухъ отъврьзаѥмъ бѣаше, а онѣхъ срьдьца ожесточена съвѣтъ на оубиѥниѥ творыахж. море своѧ вльны съпратаѧ на шъствиѥ владыцѣ готовьыаше са, а онѣхъ срьдьце вльньными оубоичьныхъ оусты пѣныаше. тажци вѣтри великж дыханиꙗ силж на кротость тишаахж, а они ръвъностиѭ зависти зыбьѭште са распатию зимы поочаахж са. ѡ зависти и твора съмрьти велми плодьны. кыи бо гвоздии сице остръ, ꙗкоже завист' имѣѭштоу оумоу ѥѩ срьдьце прободетъ; кыи ли недмгъ зракоу добротж прокоудитъ, ꙗкоже зависть добрѣ цвьтжштиі цвѣтъ, любьве, оуваждаѥтъ; огнь вода оугаситъ, и зависти тьмами источьници оучитель не ставатъ. ѥд'на осла ръждж желѣзнжѭ оцѣститъ, а пать камыкъ давидовъ зависти, ꙗже вьса паче въстава глаголжтъ сжшта аште раздѣлена, нъ нѣстъ зависти зеленаꙗ· ꙗкоже бо чрьвь срьдьце джбоу ꙗды оуваждаѥтъ, сице и зависть срьдце имѣѭштааго ѭ съ страны ꙗджшти оуваждаѥтъ. и ѥлико аште възвѣштаѥмъ, възлюбьѥнии, о зависти, не ю начахомъ глаголати о зависти, и ѩзыци вѣтии и словеса хытрьцъ и бесѣды оучитель извѣштати не могж зълобы ѥѩ. съврьшениѥ ѥстъ закону любы словесе, съврьшениѥ же оубииствоу прѣльсть зависти. ѡ зависти корабью гноꙗ пльнъ некръстьнааго, и ставьыжи твои старѣишина ѥстъ диꙗволъ, кръмникъ змиꙗ, и Каинъ прѣждьникъ, имѣнице бо ти зълое

диꙗволъ дастъ, а змиꙗ ꙗкръмивъши корабь Ядама въ потопъ съмрьти съведе, а Каинъ прѣждъникъ, по нѥ тебе дѣльма, зависти, прьвоѥ сиї оубоиство сътвори, твоѥ ꙗдро ѥстъ нс прьва въ породѣ о дрѣвеси прѣслоушаниꙗ, твоꙗ жжа сѫтъ грѣховьнии сѫжзи, твоѧ пленица сѫтъ зависти, а корабьчиѧ бѣси, весла льсти, реть, лицемѣрьство, прѣкладꙑ завистьливии. ѡ корабь тьмами зъла пльнъ, аште кто иштетъ лицемѣръства, тоу обраштетъ, аште льсти, тоу са раждаѥтъ, їжде бо зависть, тоу живѫтъ враждꙑ и свари и прѣльсти и пьра и оглаголаниа словеса и хоулꙑ и оукорениꙗ, и ѥлико аште извѣштаѥмъ, или аште ѥлико оставимъ, се вьсе некрьстьнъи корабь завистьноситъ. сего корабьꙗ зависти потопъ погрѫзити не може, нъ Їсоус силоѭ доуха погрѫзи въ источьницѣхъ кръштениꙗ. имѣаше сии корабль котъкꙑ желѣзнꙑ, нъ ꙇсоусовами гвоздвицами изгорѣша. имѣ сии корабь ꙗдро, нъ диꙗволъ възъмъ крьста искоушениѥ сътвори. имѣ сии корабъ жже, нъ то възьмъ Июда оудави са. въ тъ вьлѣзъше жидове о камень образивъше са о вѣрѣ истопоша. сего дѣлꙗ нꙑнꙗ чоу въ глѫбинѣ неразоумьꙗ плаваахѫ, розвѣ ѥлико ихъ могѫтъ Христоса носаштааго корабьꙗ дрьжати са, гонезнѫтъ, а зьлии морьскоѭ съмрьтиѭ вь невѣрьствѣ погꙑбнѫтъ. и ѥште въ глѫбинѣ сѫштеи къ Їѡнѣ въ китъ да бꙑша бѣжали, некли бꙑша отъ нѥго навꙑкъше о Христосѣ благочьстиѥ живи с нимъ вь Ниневги извръжени бꙑли. нꙑнꙗ же очеса срьдьць съмѣживъше ни свѣтълааго благочьстиꙗ срѣдѣ земьѧ на крьстѣ вѣрьнꙑѧ зара поуштаѭшта видаште къ нѥмоу текѫтъ,

ни къ покаанию проповѣд҆никоу Їωанноу прибѣгающте оживѫтъ. излѣзъше, рече, фарисеи съвѣтъ сътвориша, да него погоубатъ. отъ кѫдоу излѣзъше; не отъ зависти нъ отъ закона. аꙗьша бо не излѣзли отъ закона, не бꙑша бо закона положьшаего похоулили. и излѣзъше, рече, фарисеи, отъ кѫдоу; отъ заповѣди божиѩ освѣштавающтаѩ очи срьдьчьнѣи, заповѣди бо господьнѧ из далече просвѣштающтиꙗ очи. излѣзъше фарисеи, отъ кѫдоу; отъ заповѣди, отъ закона, отъ жизни. иже бо инѣмъ сьмрьти пооучаѭтъ сѧ, ти сами прьвоѥ жизни отъпадаѭтъ свѣта. и їзлѣзъше фарисеи сьвѣтъ сътвориша, и не рече писаниѥ, отъ кого вьзаша, нашъ оумъ подвизаѩ на исканиѥ. и їзлѣзъше сьвѣтъ възаша, отъ кого; ꙗвѣ, ꙗко и прьваего чловѣкооубоица диꙗвола. да него изгоубатъ, чимъ; дѣѥши лї, камениимъ или мечи или огнемъ или водоѭ; сьвѣштьникъ же ихъ диꙗволъ, изгꙋбивъ прьвоѥ дрѣво, имже оумори Адама, к томоу пакꙑ прибѣгаѥтъ, и сьвѣшта сѧ с ними на дрѣвѣ распати Їсоуса, не вѣдꙑ, ꙗко то дрѣво и прьвоѥ дрѣвесе прѣстѫпьѥниѥ разараѥтъ, и жизнь чловѣкомъ даѥтъ. и излѣзъше фарисеи сьвѣтъ вьзаша, да и погоубатъ. ѡ сьвѣте зълꙑи, завистиѭ сѣѥмъ и завистиѭ обличаѥмъ. ѡле поустошънꙑи съмꙑслъ, не вѣдатъ бо, ꙗко богъ не погꙑбнетъ, готово гнильноѥ свѣштило тѣлесе ѥмоу разоратъ, нъ свѣшта божъства ѥмоу оугасити не могѫтъ. ѡ чоудьноѥ и дивьноѥ дѣло. приде Їсоус възискатъ и направитъ изгꙑбъшеѥ, а си изгꙑбъшиимъ благодѣтелꙗ погоубити иштѫтъ. коѥѩ дѣлма винꙑ, повѣдите ми, ѡ жидове, сьвѣтъ сътвористе на него;

нъ они обаче срамьѭжтъ са глаголати, нъ мы срамомъ тѣхъ самѣхъ ихъ прѣдолѣниѥ обличим'. по что бо, рекоша, мрътвыѩ въставьѥтъ, и неджжьныѩ цѣлитъ; по что и глаголетъ и чоудеса творитъ; по что же и оучитъ; сихъ дѣльма вьсѣхъ винъ хоштетъ погоубити ѥго. ѥгда млады дѣти, вѣниѥ възьм'ше и вѣниѥмь ѥмоу побѣдж гласаште, ѡсан'на въ вышьн҃ихъ, благословьѥнъ градыи въ има господьн҃е цѣсарь издраилевъ, тъгда они, акы остъны бодоми, зжбы скръжьтаахж, хвалы бо зависть имѣѭштиимъ оржжиѥ завидаштиимъ сжтъ. и пришъдъше къ Їсоусоу глаголаша ѥмоу· не слышиши ли, что сии глаголжтъ; не вѣсте ли, ѩко пророчъско коньчаваалаше са писаниѥ· из оустъ младеньцъ и съсжштиихъ съвръшилъ ѥси хвалж; ѥгда Иезавель виноградъ на҆деѡв' отати хотѣ, многы кн҃игы писа, и сладъко послоушасте· и ѥгда Пилатъ на дъстѣ истинж показа, гнѣвасте са и ставьѥте писати. ч'то глаголаахж; не пиши· цѣсаръ жидовъскъ, си рѣчъ, не кажи истины, ни дръзновенныѩ нашего богъ обличи. оун҃е бы сице гнѣвати са на тѣхъ, иже пласцемъ събираниѥ пишжтъ, тѣхъ бо не вин'ны сътвориши слоушаѩ пѣсни. иныѩ гнѣвааши са о божиихъ оученииихъ, ѩко пишеми сжтъ на благодариѥ вѣроуѭштиимъ· жродивыѩ бесѣды фиистионовы писати не ставьте, и славьѥниѩ божиѩ не писати, имже на небо правими ѥсмъ· аште бо и би кто иныѩ чоу оуча гржбы словесы, обаче о бозѣ глагола зѣло мждрость, оун҃е бо ѥстъ паче юнынимъ въ словесехъ богоносьнынихъ оучителѩ присно поѭштемъ чистъ имѣти оумъ, негли бѣсныхъ оученииѩ

хвалаште на блажденніе възкѣсовати са. не пиши цѣсарь жидовьскъ. по что не пиши; что вы врѣдъ творатъ писмена; коего вы имѣнию или приташанию лихоуетъ истинное писма; нъ аште и фарискеи се глаголжште къ Пилатоу ставьюхж его писати истины писмена, онъ к нимъ глаголааше· еже писахъ, писахъ. лѣпо же естъ и намъ къ хоулникомъ вѣры глаголати, егда прѣпьрѣти хотатъ богоносьныихъ та же паче еже решти к' нимъ· еже написахъ, написахъ. излѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша на нь, да изгоубатъ и. разоумѣвъ же Їсоус отиде отъ тждоу, не отъ кого оувѣдѣвъ, нъ отъ себе разоумѣвъ, срьдьцевѣдьць бо сы вѣстъ, еже въ чловѣцѣ, ꙗкоже Їѡаннъ еуаггелистъ глаголетъ· не бѣ емоу трѣбѣ, да кто послоушьствоуетъ о чловѣцѣ. и разоумѣв Їсоус отиде отъ тждоу, не сьмрьти са оубоꙗвъ, нъ врѣмене распатию ждъ. лѣпо емоу бѣ прѣжде мрьтвыꙗ въставити, болаштаꙗ исцѣлити, алчжштаꙗ правьды насытити, на вѣрж оутврьдити, ти тъгда прити на славьнжж сьмрьть, паче же чрьтогъ. лѣпо бѣ емоу прѣжде поставити дрѣво таиное крьста, ти тъгда топломъ доухомъ, иже въ адѣ лежатъ, к тѣмъ притешти. разоумѣвъ же Їсоус отиде отъ тждѣ, отиде, иде и нѣстъ видѣти, бѣжа, иждe завистъ не раждаетъ са, отиде, кде любы живетъ и сынъ и отьць и сватыи доухъ, томоу слава вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Їана архиепископа константинѩ града златооустааго слово въ сватꙑи четврътькъ о прѣдани Їюдꙑ и о пастѣ и о съказании сватꙑихъ таинъ и юже не поминати зъла.

Мала ноужда дьнесь къ вашеи любьви съвѣштати, мала же ноужда съвѣштати, не по нѥже множьство глаголемꙑихъ вꙑ отаж҄ьчаваѥте си, не бо ѥстъ иного града обрѣсти сице любьзнѣ на послоушаниѥ доуховьнꙑихъ словесъ прилежаштъ· нъ ѥлма ноуждьна малословьѩ дьнесь вина, виждѫ бо многꙑ вѣрьнꙑихъ идѫшта къ грѫдꙑимъ таинамъ причаштению, да бꙑша ни тоѩ трепезꙑ гонезнѫли, ниже тоѩ да отъпадѫтъ, ноужда дьнесь сътворити обѣдъ, некли отъ обоюдоу вамъ оуспѣхъ бѫдетъ, и сеѩ трепезꙑ насꙑтивъше са и нашихъ словесь сице отидете, и съ страхомъ и трепетомъ и лѣпꙑимъ въздръжаниимъ къ грѫдоуоумоу и страшъноуоумоу пристѫпите комьканию· дьнесь бо, възлюбьѥнии, господь нашъ Їсоус прѣданъ бꙑстъ, паче же бѫди драхлъ и плачи са горько не прѣданааго Їсоуса дѣльма нъ прѣдавъшааго Июдꙑ дѣльма· прѣданꙑи бо Їсоус вьсь миръ съпасе, и прѣдавꙑи ѥго Июда доушѫ своѭ погоуби· и прѣданꙑи о деснѫѭ отца сѣдитъ на небесехъ, а прѣдавꙑи въ адѣ нꙑнѩ ѥстъ вѣчьнꙑѩ жидꙑ мѫкꙑ· того дѣльма стени, того плачи, по нѥ и самъ господь нашъ того плака, видѣвъ бо ѥго съмѫти са, рече и вѣшта· ѥдинъ отъ вас прѣдастъ ма. чсо дѣлма и печальнь; и любьве своѭ показа насъ оуча, ѩко

не страждѫшта'го зълѣ нъ творѧштаагo зъло того плакати вьсѫдоу подобьно· се бо много горе, паче же оно не зъло єже зъло страдати, нъ зъло єже сътворити зъло· еже бо зъло страдати, цѣсарьство бо намъ небесноє исхаждаєе, а єже зъло сътворити, винно намъ вѣчноу огню и мѫцѣ бывaaтъ· блажени бо, рече, избьрании правьды дѣлꙿьма, ꙗко тѣхъ єстъ цѣсарьствиє небесноє· видиши ли, ꙗко єже зъло страдати иматъ мъздѫ и даръ цѣсарьствиꙗ небесьнааго; слыши, ꙗко єже зъло сътворити мѫкѫ приноситъ и страсть. рекъ бо Паулъ о жидовѣхъ, ꙗко господа оумориша и пророкы отъгнаша, приложи, ихъ коньць бѫдетъ по дѣлесемъ ихъ. видѣ ли, колико ихъ гоними цѣсарьствиє възем ьꙗтъ, а гонѧштїи гнѣвъ приємьꙗтъ; си же ми не просто нынꙗ чоу речено, нъ да не гнѣваємъ сѧ на врагы, нъ милоуимъ ѧ и плачемъ сѧ о нихъ и печемъ сѧ ими, они бо сѫтъ зъло страждѫштии враждоуꙗштии намъ. аште сице оустроимъ доушѫ своѭ, можемъ и молити за нѧ· сего дѣлꙿьма четврьтъи се дьн' имамъ бесѣдоуѫ съ вами о молитвѣ за врагы, да тврьдо бѫдетъ оучениꙗ слово, часто оучениємъ примъ сѧ· сего дѣла часто мыємъ словесы, да быхомъ обаштрениє гнѣва потѣштили и оуставили, да чистъ бѫдет' гнѣва къ молитвѣ приходаи. не бо Христос о вразѣхъ се оучи тъчиѭ, нъ и о насъ, оставьꙗꙗштиихъ онѣмъ грѣхы· больше єго възьмешї, аште даси, оставиши грѣхъ врагоу. то како боле възьмѫ; рече· оставиши врагоу грѣхы и простъ бѫдеши, єже къ владыцѣ съгрѣши. они бес цѣльбы сѫтъ и без милости. а си много имѣꙗште

оутѣшениѥ и милост҄. слыши оубо Илиѭ глаголѭшта· сыномъ своимъ аште съгрѣшиша, съгрѣшитъ чловѣкъ къ чловѣкоу, и молитъ ся за нь· аште ли къ богоу съгрѣшитъ, кто молитъ ся за нь; да онъ строупъ ни молитва оудобь оумачит҄, молитва не омачитъ, проштениѥ же грѣхомъ врага отъмачитъ. тѣмь оно тьмѫ талантъ нарече богъ ꙗже къ владыцѣ съгрѣшениꙗ, а си ρ динарии· прости ρ҃ динарии, да простъ бѫдеши тьмѣ талантъ. да ѥже о молитвѣ довольно бесѣдовахомъ, та же пакы о прѣдании приведѣмъ слово, видимъ, како прѣданъ бысть нашъ владыка. тъгда шьдъ ѥдинъ отъ обою на десяте глаголемыи Июда Искариотинъ къ старѣишинамъ жьречьскамъ, ч҄то ми хоштете дати, и азъ вамъ прѣдамъ и; мьнѭ ꙗвѣ быти глаголемоуоумоу, а ничесоже паче заштиштати· аште ли кто опасно пытаѥ коѥгождо извѣштанъıихъ, многы иматъ виды, великѫ глѫбинѫ разоума. на прьвоѥ врѣмя· не бо простоѥ назнамена еуаггелистъ, не бо рече, шьдъ просто, нъ приложи, тъгда шьдъ. тъгда, кътда; повѣждь ми, и чсо дѣлма знаменоуѥтъ врѣмя; чемоу хоштеши навыкнѫти; не просто речено ти тъгда· доухомь глаголетъ, да ѥже доухомь глаголетъ, ничсоже просто ни безоума глаголетъ. что оубо ѥстъ ѥже тъгда; прѣжде того врѣмене, прѣжде того часа приде блѫдница, стькльницѫ моура дрьжашти, и възлиꙗ масло то дрѣвѣноѥ на главѫ господьнѫ, показа великѫ вѣрѫ, показа великѫ цѣльбѫ, велико послоушаниѥ и въздрьжаниѥ, приложи ся отъ жизни врѣменьныꙗ, бысть добрѣиши и мѫдрѣиши· и ѥгда блѫдьница са покаꙗ, ѥгда владыкѫ позна, тъгда

оученикъ оучителѩ прѣда. сего дѣл'ма рече, тъгда, да не оклевештеши оучителѩ немошть, ѥгда видиши оученика прѣдаѭште· толика во сила бѣаше оучителѩ, да и блѫдница привлѣшти на своѥ послоушание. что оубо ѥже блѫдница привлѣче, оученика ли не може привлѣшти; можааше привлѣшти и оученика, нъ не хотѣаше ноуждеѭ сътворити добра, ни бѣдоѭ привлѣшти къ себѣ. тъгда шъдъ· иматъ и се нѣкъıи не малъ разоумъ ѥже шъдъ· не бо призъванъ, рече, старѣишинами жьрьчьскамн, не приноужденъ, нъ без бѣдъı самъ о себѣ дома роди зълѫ льст', и оумъ изведе си, ни ѥдногоже имѣѩ сьвѣтника и приѩзни. тъгда шъдъ ѥдинъ отъ обою на десяте· что ѥстъ ѥдинъ отъ двою на десяте; и се велико ѥмоу кажетъ сѫште витаниѥ ѥже решти, ѥдинъ отъ обою на десяте· бѣахѫ бо и їни оученици Исоусоу, сед'мь десятъ чисменемь, нъ ти втории бѣахѫ, ти не толикѫ имѣахѫ чьсть, ни толико пространьство, не причастиша са таинъıх' толцѣхъ. два на десяте сихъ паче бѣаше избьрано, и иже сии бѣахѫ, сии окрьсть оучителѩ дроужина, и отъ сихъ искочи Июда. нъ да навъıкнеши, ѩко не простъıи ѥго оученикъ прѣда, нъ отъ избранааго радоу ѥдинъ, сего дѣльма рече, ѥдинъ отъ двою на десяте, и не стъıдитъ са Матдеи се пиша. чсо дѣлма не стъıдитъ са; да навъıкнеши, ѩко вьсьжде истинѫ вьсе глаголѫтъ, а ничсоже не потаѭтъ, ни мѣнаштинмъ бъıтї семоу оукорьноу. само бо се мнимоѥ оукорьно съı, то кажетъ владъıкъı чловѣколюбьѥ, ѩко прѣданника, разбоиника, тати толикоу доброу съподоби, да и до послѣдьниѩго вечера трьпа ѥмоу прѣкъı·

казлаше бо и и оучлаше и вьсачьскы печалаше са имъ. не отъчаи оубо себе, къ блждници възьрѣвъ, ни пакы пъваи собоѭ, на Июдѫ възьрѣвъ· обоѥ бо то пагоубьно и пьвати и отъчаꙗти са· пьванию бо стоѩштоуоумоу творитъ пасти са, а отъчаанию лежаштоуоумоу не дастъ въстати. сего дѣл҄ма Павьлъ оучитъ глаго҄ла· мьнаи стоꙗти блюди са, да не падетъ, имаши обою притьчоу, како оученикъ мна стоꙗти паде, како блждница лежашти въста, пльзъкъ нашъ оумъ, вратка наша мысль. сего дѣ҄льма вьсждоу самѣмъ са въсждоу оутврьдити и оградити лѣпо. тъгда шъдъ ѥдинъ отъ двою на десате Июда Искариотинъ· видиши ли, отъ колика мѣста испаде; видиши ли, колико оучениѥ прѣобидѣ; видиши ли, колико зъло лѣность и охладаниѥ; Июда глаго҄лемыи Искариотинъ· ч҄то ми наричеши градъ ѥмоу; ꙗроуи того да быхъ не вѣдѣлъ. Иоуда слышаи са Искариотинъ· ч҄со оубо дѣлма намъ градъ ѥмоу наричетъ; бѣ Июда дроугыи оученикъ, рьвьнивыи наричемъ, да не бждетъ тожденмениѥмь н҄и на ꙗже блазна, отължчи сего отъ иного, и оного отъ добрости намѣни Июда рьвнивъи, сего же не намѣни отъ зълоби, не бо рече Июда прѣдавникъ, ацѣ лѣпо бѣ, ꙗкоже оного отъ доброчьсти нарече, тако и сего отъ зълобы прозъвати и решти Їюда прѣдавьникъ. нъ да та накажетъ чьсть имѣти оклеветаниꙗ ѧзыкъ, и прѣдавъшаего самого соумьнитъ са. шъдъ отъ двою на десате Июда Искариотинъ къ старѣишинамъ жьрьчьскамъ рече имъ, ч҄то ми хоштете дати, и азъ вамъ прѣдамъ ѥго; ѡ гноусьнаего того гласа· како искочи из оустъ; како подвигнѫ

ѧзыкъ; како не оцѣпѣнѣ тѣло ѥмоу вьсе; како не погоуби оума си; ч'то хоштете ми дати, и азъ вы прѣдамъ ѥго; ѡ томоу ли та наказа оучитель; повѣждъ ми, не того ли дѣлꙿьма глаголааше· не притажите злата, ни сьребра, ни мѣди въ поıасѣхъ вашихъ, съ горы прѣжде прата тебѣ сьребролюбьствиꙗ съказаниѥ; не томоу ли оучааше въ инѫ, и по томь глаголааше· аште та к'то заоушитъ о деснѫѭ ланитѫ, обрати ѥмоу и дроугѫѭ; ч'то хоштете ми дати, ѡле безоумиѥ, и азъ вамъ прѣдамъ ѥго; за что, повѣждъ ми, ч'то мало и велико понмовати имѣѧ прѣдаѥши оучителꙗ; за нѥже ли ти прѣда на бѣсы власть; за не ли недѫгы сътвори ти рѣшити; за нѥ ли прокаженыѧ чистити; за не ли мрьтвыѧ въставити; за нѥ ли надъ властиѭ поставити сьмрьти; въз благодѣꙗниꙗ ли си си въздаѥши въздаꙗниꙗ; что хоштете ми дати, и азъ вамъ прѣдамъ ѥго; ѡ безоумьѥ, паче же ѡ сьребролюбьство, вьсе бо то породи зъло. на то сии помꙑсливъ прѣда оучителꙗ. сице бо ѥстъ зълыи корень ть, бѣса лютѣи, оувазъшаѧ възвѣшаѧ доуша, и творитъ вьсего не знати и себе и ближьнаѧ и ѥстьствьныѧ законы, и того самого изведетъ, и обоуѥна сътворитъ. зьри бо колико тъгда изведе отъ июдины доуша, бесѣдованиѥ, обычаи, обьштиѥ ѥже на трепезѣ, чоудеса, оученииѥ, оувѣштаниѥ, наказаниѥ, вьса си въ забыть вложи сьребролюбьствиѥ тъгда. сь лѣпоты тоже и Павьлъ глаголааше· ꙗко корень вьсемоу злоу ѥстъ сьребролюбьствиѥ. что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ и; велико безоумиѥ словесе. прѣдаѥши, рьци ми, вьса съдрьжаштааго, бѣсы владѫ-

штааго, мореви запрѣштаѭштааго, ѥстьствоу вьсемоу владыкѫ; нъ да ѥмоу съпратаатъ безоумие, и наоучитъ, ꙗко, аште не бъі неҳоульнь, не бы прѣдалъ са, слыши, что творитъ. въ то врѣма, вь нѥже са прѣда, ѥгда придоша на нь съ дрѣвесы и съ свѣштами, рече имъ· кого иштете; и не вѣдѣша, кого хотѣахѫ ѩти. толми не може прѣдати ѥго Июда, тако и не видѣаше тоу сѫшта, ѥгоже хотѣаше прѣдати, цѣ свѣштамъ сѫштамъ и свѣтоу толикоу. то бо еуаггелистъ заштицаѩ рече· свѣшта имѣахѫ, и свѣтъло бѣаше, и не видѣахѫ ѥго. и присно бо ѥмоу поминааше дьнь, и дѣлесы и словесы кажа, ꙗко не гонезнетъ прѣдадыи. то же ни ꙗвѣ ѥго обличааше прѣдъ вьсѣми, да не бестоудьнѣиша ѥго сътворитъ, ни прѣмльчааше, да не мна са гонезнѫти невѣстнѫ бестраха начьнетъ прѣдаꙗти· часто глаголааше, ѥдинъ отъ васъ прѣдастъ ма, нь не ꙗвѣ ѥго показа, многа же и о сѫдьнѣѣмь дьни съказова словеса, многа же и о цѣсарьствии небесьнѣѣмь, обоѥго силѫ показа и ѥже мѫчити съгрѣшивъшаѩ, и ѥже чьстьномъ быти, въ правѫѭ ходивъшиим᾽. нъ вьсего сего онъ не брѣже, и богъ на ноуждѫ не привлѣче, ѥлма бо ны власть да и зьлыихъ и добрыихъ дѣлесъ, да волеѭ хоштетъ да бѫдемъ добри. тѣмь аште не хоштемъ, не ноудитъ· приноужденоумоу бо быти доброу не добро, ѥлма бо и он᾽ своѥмоу оумоу господинъ бѣ, и волеѭ не рачи послоушати, нъ на сьребролюбьствиѥ оуклони са. сего дѣлꙗма ослыпе оумомъ, и съпаса своѥго прѣда, и рече· что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ и; обличаѩ оубо безоумиѥ ѥмоу еуаггелистъ рече· вь врѣ-

мѫ пришьстиꙗ ихъ Июда стоꙗше близъ ихъ, тъ рекы· что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ıи; не отъ сего же тъчиѭ видѣти ıестъ силѫ христосовѫ, нъ ꙗко гласъ оставивъшоу малъ идоша. елмаже и сице не останѣахѫ са стыдости, волеѭ самъ са прѣда ıединъ тъчиѭ не рекы, азъ своıе вьсе сътворихъ, мошть своѭ отъкрыхъ, показахъ, ꙗко немоштьна начинаıете дѣлеса, хотѣх' вашѫ сьпратати зьловь· нь ıелмаже вы не рачите, нъ ıедначе прѣбываıете въ своıеи зьлоби, се азъ самъ са прѣдаѭ. се вамъ сьвѣштахъ, да не оклевештѫ нѣции Христоса, глаголѫште· по что не прѣложи Июды на добро; по что не сътвори ıего мѫдра и кротъка; како же бѣ сътворити Июдѫ кротъка; нѫждеѭ волеѭ ли; аште нѫждѫ, ни сице рачи оунии быти, никтоже ноудьма бываатъ добръ· аште ли волеѭ, вьсе моштьıю исправити волꙗ ıемоу бѣ дана· да аште не рачи приꙗти былиꙗ на помоштъ, не врачево то съгрѣшениıе, нъ иже ицѣлениıю не рачи. съмотри, колико сътвори, да бы ıего обратилъ, да бы ıего гонозилъ, отъ того оучлаше и вьсеи мѫдрости, и дѣлесы и словесы вышьша бѣсъ створи, чоудеса творити многа дастъ, оустраши бѫдѫштиимъ огньмъ, побѣди цѣсарьствиꙗ обѣштаниимъ, обличааше часто мысли ıемоу, обличаꙗ же пакы не ꙗвьꙗше, нозѣ ıемоу съ инѣми оумы, трепезѣ и причасти, ничтоже не доста ıемоу ни мало ни велико· онъ же хота прѣбываше въ пагоубѣ. и да навыкнеши, ꙗко моштьнъ сы прѣложити са не рачи, нъ своıеѭ ıемоу лѣностиѭ вьсе бысть· елма бо прѣдаꙗи поврьже три дѣсати динарии, и что рече; съгрѣшихъ прѣдавъ крьвь

неповиннѫ. что бꙑстъ, ѥгда чоудеса творашта видѣ; не вѣшта, ꙗко съгрѣшихъ прѣдавъ кръвь неповиннѫ; нъ что хоштете ми дати, и азъ вамъ прѣдамъ ѥи; ѥлма бо зъло вьмѣсти са, и прѣдааниѥ при коньци бѣаше, и грѣхъ съвръши са, тъгда разоумѣ грѣхъ. что оубо отъ сего разоумѣѭ; ꙗко ѥгда лѣнимъ са, ничьсоже намъ казаниѥ оуспѣѥтъ, нъ ѥгда тъштимъ са и сами о себѣ подвижемъ на добро. и сь бо, ѥгда казааше и оучитель, не слоушаше, нъ ѥгда никогоже бѣ кажѫшта, тъгда своѭ съвѣсть разоумѣвъ и никогоже сѫшта оучитела прѣмѣни са, и раскаавъ са о дрьзновенꙑихъ поврьже три десати сьребрьникъ. что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ѥи; и поставиша ѥмоу три десати сьребрьникъ, цѣнѫ прѣставиша кръви цѣнꙑ не имѫшта. что вьземлеши л҃ сьребрьникъ, ѡ Июдо; тоуне приде Христос за вьсь миръ пролиꙗти кръвь своѭ, о нѥѩже тꙑ съвѣштаваѥши са и мѣнѫ твориши, бестоудьче, что бо ѥстъ бестоудьнѣѥ мѣнꙑ сеѩ; тогда придоша оученици. тъгда· къгда; ѥгда се бꙑстъ, ѥгда прѣдааниѥ вьмѣсти са, ѥгда самъ са погоуби, Июдо, придоша к нѥмоу оученици ѥго глаголѭште ѥмоу· кде хоштеши, оуготоваѥмъ ти пасхѫ ꙗсти; видѣ оученикꙑ; видѣ оученика; онъ прѣдаѥтъ владꙑкѫ, а сии о слоужьбѣ пекѫтъ са, онъ вѣтъ творитъ, а сии на слоужьбѫ готоватъ са, тѣхъжде и сии ї они тѣхъжде чоудесъ, тѣхъжде оучении, тогожде наказаниꙗ· отъ кждоу оубо прѣмѣнѥни; отъ волѧ· та вьса вина вьсьжде и добрꙑимъ и зълꙑимъ. кде хоштеши, съготоваѥмъ ти ꙗсти пасхѫ; вечеръ сꙑ и бѣ тъгда, ѥлма оубо домоу не имѣаше владꙑка, сего

дѣл'ма оубо глаголѭтъ· кде хоштеши, оуготоваѥмъ ти ꙗсти пасхѫ; не имамъ хлѣвинꙑ оурочьнꙑ, не имамъ кѫшта, ни домоу· да навꙑкнѫтъ, иже свѣтьлꙑѩ домꙑ дѣлаѭтъ и пространꙑѩ притворꙑ и дльгꙑѩ дворꙑ, ꙗко не имѣ Христос кде главꙑ подъклонити, тѣмъ въпрашаѭтъ сии· кде хоштеши, оуготоваѥмъ ти ꙗсти пасхѫ; кѫѭ пасхѫ; не сьѭ пасхѫ нъ жидовьскѫ, обаче тѫ оубо оуготоваша оученици, а сиѭ нашѫ самъ оустрои, нъ самъ пасха бꙑстъ. кде хоштеши, да оуготоваѥмъ ти ꙗсти пасхѫ; она жидовъска бѣ пасха, она вь Єгѵптѣ начатъкъ вьза. чсо дѣлма оубо тѫ ꙗстъ пасхѫ Христос; по нѥже вьсе законьноѥ съвръши. ѥгда бо кръштааше са, глаголааше· сице бо лѣпо ѥстъ намъ исправити вьсѫ правьдѫ, придохъ, рече, отъ безаконьнꙑѩ клатвꙑ искоупитъ чловѣка, богъ бо своѥго си сꙑна поусти, рождьшааго са отъ женꙑ, бꙑвъша подъ закономъ, да подъзаконънꙑѩ искоупитъ, и самого поконтъ закона. нъ да никтоже не глаголетъ, ꙗко сего дѣлма законъ оупразни, сего дѣлма и оустави, по нѥ испльнити ѥго не можааше, акꙑ тажька сѫшта, прѣжде ѥмоу испльнивъ вьсе, тъгда раздрѣши. сего дѣлма и пасхѫ сътвори, закона во повелѣниѥ бѣ пасха. и чсо дѣлма законъ повелѣ пасхѫ ꙗсти; неразоумичьни бѣахѫ о благодѣтели жидове, и тоу абиѥ забꙑваахѫ благодѣании застѫп'ника бога, небонъ ѥгда изидоша изъ Єгѵпта, видѣвъше море растѫпивъше са и пакꙑ състѫпивъше, ина многа чоудеса, глаголаша· створи намъ богꙑ, иже прѣдъ нами поидѫтъ. что глаголеши чоудеса въ рѫкоу дрьжа ѥдначе, толи ли забꙑ благодѣтелꙗ бога;

юл'ма оубо сице бѣша непочоуѭште и невѣгласи о праздьницѣхъ, привяза даровъ памати богъ, и сего дѣлма пасхѫ жрътн повелѣ· аште та въпроситъ сынъ, ти рече, ꙗко что юстъ се пасха; сице речеши, ꙗко юже овьчеѭ кръвьѭ двьри помазаша дѣти въ Єгуптѣ, тачє пришъдъ гоубан и видѣвъ не смѣаше въскочнти ти ꙗзвѫ вьнести, и бѣаше праздьникъ памать сьпасению присно· паче же не се тъчьѭ имѣахѫ, юже ветъхыꙗ имъ въспоминааше благодѣаниꙗ, нъ и ино большеѥ, юже градѫшта имъ прѣжде казааше, небонъ образъ онъ бѣ агньць иномоу агньцоу доуховьноуоумоу и овьца и овьца, ово бо бѣ стѣнь, ово истина. єлмаже ꙗви са правьдноѥ сльньце, стѣнь прѣстааше оуже, сльньцоу въсходаштоу съкрыютъ са стѣнь· сего дѣл'ма на тои трепезѣ обои бываѥте пастѣ, и образънаꙗ и истинънаꙗ, ꙗкоже бо шарчиꙗ на юдноиі дьстѣ и образы чрътаѭтъ и истинѫ пишѫтъ шаромъ, сице и Христос сътвори на тои трепезѣ, и образьнѫѭ пасхѫ начрьта и истиньнѫѭ приложи. кде хоштеши, да съготовимъ ти ꙗсти пасхѫ; бѣ жидовъска пасха, нъ сльньцоу пришъдъшоу свѣта да не сиꙗютъ, истинѣ пришъдъши праздьнъ юстъ стѣнь. си къ жидомъ глаголѫ, юлма мнатъ са пасхѫ твораште, юлма оумомъ стыдьномъ опрѣснькы прѣдиполагаѭтъ, иже присно необрѣзаны срьдьци, како, повѣждъ, пасхѫ твориши, ѡ жидовине; црькы раскопана, трѣбишта разметана, сватаꙗ сватынхъ запърана, вьсѣкоꙗ трѣбы жрътва прѣтръже са· чсо дѣлма о сихъ дръзаюши безаконьнынхъ дѣлесехъ; иде вь Ѣавулонъ инъгда, и тоу глаголаахѫ плѣнивъшини та· съпоите намъ пѣснь господьнѫ, и не можа'ше. и се

кажа Даудъ глаголааше· на рѣцѣ вавулоньстѣ тоу сѣдохомъ и плакахомъ са поманжвъше Сишнъ на врьбиї по срѣдѣ юа обѣсихомъ съсждꙑ своа, си рѣчъ гжсли, свирѣли, цѣвница и прочаꙗ, си бо дръжа'ша ветъхоюи сими пѣсни поꙗхж· и сии шъдъше вь плѣнѣние възаша, да имѣжтъ памать житиꙗ своюа земьа, нъ не да поютъ, тоу бо рече, въпросиша нꙑ плѣньшеи словесъ пѣсни, и рѣхомъ, како въспоюмъ пѣснь господьнж на земи стоуждии; что глаголеши; пѣсни ли господьна не поюши на земи штоуждеи, али пасхж господьнж твориши на земи штоуждеи; видѣ ли жродьство, видѣ ли безаконию; югда рати бѣша ноуждж твораштею, ни пѣсни можаахж сьпѣти на земи штоуждеи, нꙑнꙗ же о себѣ, никогоже ноудашта ни бѣдꙑ творашта, рать творатъ на бога. видиши ли, како нечьсть опрѣсньчьскаꙗ, како безаконенъ праздьникъ, како пасха нѣстъ жидовъска; бѣ пасха жидовъска инъгда, нъ разори са нꙑнꙗ, и приде пасха доуховънаꙗ, южже прѣда тъгда· юдѫштемъ бо имъ рече и пиюштемъ, възьмъ хлѣбъ прѣломи и рече· се юстъ пльть моꙗ, за вꙑ прѣламаюма, вѣдатъ навꙑкъшиї глаголемоюе· и пакꙑ чашж глагола· се юстъ крьвь моꙗ, ꙗже за многꙑ проливаюма на оставьюние грѣхъ. и приде Июда се глаголжштоу Христосоу· си юстъ крьвь, ѡ Июдо, южже прода на трехъ десатехъ динарии, си юстъ кръвь, юаже дѣльма то крать стꙑдъкꙑа сьвѣтꙑ онꙑ твораաше сь жродьнꙑими фарисеи. ѡ веле христосово чловѣколюбию, ѡ веле июдино безаконию, ѡ веле вьзбѣшеније· овъ бо продаа на трехъ десатехъ динарии, а Христос и по семъ не отъвръже са сиж крьвь

проданѫѭ въ отъпоуштениѥ грѣхомъ дати, тъчьѭ акы хотѣлъ. приде бо Июда причастити са сватѣи трепезѣ· ꙗкоже бо нозѣ ѥмоу оумꙑ, ѥгда и инѣмъ оученикомъ, сице и сватꙑѧ пода ѥмѹ трѣбꙑ, да ни ѥдногоже имать извѣта, аште прѣбѫдетъ въ зълѣ. вьсе бо своѥ испльни Христос, нъ онъ ѥдначе прѣбꙑвааше въ зълѣ оумѣ. нъ врѣма оубо пристѫпити къ грѫдѣи сеи трепезѣ, вьси оубо идѣмъ сь лѣпꙑимъ въздръжаниимъ и чистотѫ, не бѫди никтоже Июдоѭ тоу, не бѫди никтоже зълъ, не бѫди никтоже имѣѧ ꙗдъ, не ино въ оустѣхъ имѣѧ ни въ оумѣ, приде Христос, и нꙑнꙗ тъжде ѥже трепезѫ онѫ оутвори, сии и нꙑнꙗ сиѭ оутвараѥ, не бо ѥстъ чловѣкъ твораи прѣдълежаштаа бꙑти пльти и кръви христосовѣ, нъ распьнꙑи са за нꙑ Христос образъ испльнꙗѧ строитъ молитвьникъ словеса глаголꙗ она, нъ сила и дара божиꙗ вьсе ѥстъ. се ми ѥстъ пльть, рече, се слово прѣдилежаштаꙗ оустраꙗѥ, и ꙗкоже онъ гласъ глаголаи· растите и оумножаите и испльните земьѭ, ѥдинѫ речено бꙑстъ, нъ по вьса лѣта дѣло бꙑваѥтъ силѫ твора ѥстъствоу нашемоу на плодътворениꙗ, сице и сии гласъ ѥд'нѫ реченъ въ инѫ трепезѫ въ цръкъвахъ отъ того до дьнесь и до пришъствиꙗ ѥмоу жрътвѫ съвръшенѫ творитъ. не мози оубо никтоже съ льстьѭ прити, не мози никтоже неприꙗзни пльть сꙑ, не мози никтоже ꙗдоу имѣѧ въ оумѣ, да не осѫждениѥ възьметъ. тъгда бо ѥже и вьза хлѣбъ Июда, тоу въскочи вь нь диꙗволъ, не пльть обида господьнѫ нъ стоудъ обида июдинъ, да навꙑкнеши, ꙗко иже недостоинно вьземьѭтъ сватоѥ комъканиѥ, въ тꙑ паче

въскачетъ и вълазитъ часто диꙗволъ, ꙗкоже бо и въ Июдѫ тъгда, чисто бо подобьнꙑимъ потекѫтъ, а неподобьна вьземьѭштиихъ, нъ болꙿшѫѭ мѫкѫ вълагаѭтъ, и не страша глаголѫ, нъ паче оутврьждаѧ· не бѫди Июдоѭ тоу никтоже, да иматъ ꙗдоу зъла, брашно ѥстъ доуховьноѥ жрьтва, ꙗко брашьно пльтьноѥ, ѥгда въ ѫтробѫ слоузь имѣѭштоу зъль въпадетъ, паче продлъжитъ недѫгъ, не своимъ ѥстьствомь, нъ недѫгꙑ ѫтробꙑ· сице и о таинъꙑихъ доуховънꙑихъ ѥстъ. и си бо ѥгда въ оумъ въпадѫтъ зълоби пльнъ, паче того покоудатъ и погоубатъ, не своимъ ѥстьствомъ, нъ недѫгомъ принимъшаѧ доуша. не мози оубо никтоже зъла оума имѣти вь себѣ, нъ очистимъ срьдьце, къ чистѣи бо приходимъ жрьтвѣ, сватѫѭ сътворимъ доушѫ, моштьно бо ѥднѣмъ дьнемъ семоу бꙑти· како и кꙑмъ образомъ; аште имаши что до врага своѥго, истръгни гнѣвъ, ицѣли ꙗзвѫ, отрѣши враждѫ, да вьзмеши цѣльбѫ отъ трепезꙑ, къ жрьтвѣ приходиши грьдѣ и сватѣ, оубои са съказаниꙗ того приноса заколень прѣдилежи Христосъ. того дѣлма закланъ бꙑстъ, и по что; да сьмиритъ небесьнаꙗ, да и аггеломъ та сътворитъ дроуга, и сь вьсѣмь богоу съмиритъ Христосъ, да и съ аггелꙑ и съ аггельскомь владꙑкоѭ, да та съдроужитъ врага сѫшта и ратьника, своѭ доушѫ вьда. али тꙑ съ клеврѣтомъ твоимъ моудиши, враждѫ дръжа, како можеши ити къ мирьнѣи трепезѣ и господьнѣи; оумрѣти за та не отъвръже са, а тꙑ ни гнѣва оставити клеврѣтоу своѥмоу хоштеши; пакость бо ми, рече, сътвори великѫ, и зѣло ма прѣкизноури. да что

тоу, аште и зѣло имании жладьва, нь николиже тебе не распѧ, ꙗкоже и Христоса жидове, нъ обаче и тѫ самѫ крьвь, юже пролиꙗша, на сьпасениѥ пролиꙗвъшимъ дастъ. что семоу имаши тъчно решти; аште не оставиши вражъды врагоу, не томоу бо пакость сътвори, нъ паче себѣ, ономоу бо многъ кратꙑ вь сеи жизни пакость сътвори, нъ и себѣ без милости сътвори отьвѣтъ вь сѫдънъи дьнь, ничсоже бо сице ненавидитъ богъ, ꙗкоже памѧтива зълоу чловѣка, ꙗко се обатривъше сѧ срьдьце и надоувъши сѧ доуши. слꙑши бо, что рече· ѥгда приносиши даръ си на трѣбиште, ти тоу помѧнеши горѣ стоѧ оу трѣбишта, ꙗко братъ твои иматъ на тѧ нѣчто, остави даръ свои, и ишъдъ оустрои сѧ съ братомъ. что глаголеши; оставьѭ ли; еи, рече, сьмирениꙗ бо съ братомъ и си жрътва, а тꙑ не исправиши мира, томоу причаштаѥши сѧ жрътвѣ, нъ неразоумно ти исправьениѥ бꙑстъ. сътвори оубо оно прьвоѥ, ѥго дѣлма жрьтва принесена бꙑстъ, да и тъгда насꙑтиши сѧ добрѣ· сего дѣльма бо сьниде сꙑнъ божии, да състроитъ наше ѥстьство съ богомь, сего дѣлма не тъчиѭ самъ приде, нъ и насъ ѥже тако творимъ, своѥмоу имени обьшта нарениꙗ, блажени бо, рече, сьмираѭштии, ꙗко то сꙑнове божии нарекѫтъ сѧ, ѥже бо сътвори ѥдинорожденꙑи сꙑнъ божии, се и тꙑ сътвориши противѫ силѣ своѥи, мироу исходатаи бꙑваѧ и себѣ и намъ· сего дѣлма тѧ и сꙑна нарицаѥтъ божиꙗ сьмираѭшта, сего дѣлма вь врѣмѧ жатвꙑ ни ѥдноѭже иноѧ особь помѧнѫ правьдꙑ, нъ тъчьѭ съ вьсѣмь миръ имѣти кажа, ꙗко вьсего боле се ѥстъ. хотѣхъ продльжити слово, нъ гонѣѭтъ и сьвѣ-

штанаꙗ вънемлѫштимъ, аште помьнатъ· поминаимъ оубо си присно словеса сватъıихъ цѣловании грьдааго лобьзаниꙗ иеже къ себѣ самѣмъ· се бо съплѣтаиѥ оумъı наша, и творитъ тѣлеси иедномоу бъıти вьсѣмъ, иел҄ма и иедниои пльти причаштаиемъ са· вьси оубо сьлѣнимъ са вь тѣло иед҄но, не пльтиї дроугъ къ дроугѹ сьмѣѭште, нъ доуша коупьно къ любьвъноуоумоу сьвѧзоу прикоупьıѭште. сице можемъ пространо насъıтити са прѣдилежаштаѧ трепезъı· аште бо и тъмамъ правьдъı, ти памативи иесмъ зълоу, вьсе то безоума и въ тъште и ничсоже о тѣхъ на съпасениѥ словеси плодъ сътворити можетъ. се вѣдѫште вьсь гнѣвъ положимъ, очиштаѭште своѧ сьвѣсти и съ кротостиѭ и тихотоѭ вьсеѭ пристѫпаимъ къ трепезѣ христосовѣ, с нимже отцоу слава коупно съ сватъıимъ доухомь нъıнꙗ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амин҄.

Їѡанна златооустаагo слово вь великъı четврътък҄.

Въ истинѫ тѧжѫ оужастиѭ съı одръжим҄, како насъıштѫ жаждѫ вашего любослꙑшаниꙗ, кѫѭ прѣдипоставьѭ словеси трепезѫ, ч҄то бѫдѫ люди селикъı госта, имже иединъ Христос гонѣиетъ насъıтити· при дверехъ бо оуже вьсего мира радость, приближаатъ са отишиѥ господьнꙗ въскрьсениꙗ, пакъı матетъ са жидовьскъıи

несъмысльнъи родъ, пакы на пастоуха лаѭтъ п'си, пакы на владыкѫ вѣште творатъ рабї, пакы съвѣтъ творатъ тьмнии дѣлателѥ, пакы Июда пооучаѥтъ са безакон'ноуоумꙋ прѣданию, пакы готоватъ жидове сьребро, да въ адъ поустатъ ѥже въ мрътвыихъ простъ, и навыкнѫтъ, ꙗко плѣвома ѥсть сьмрьть, да са истрасѫтъ гроби, а мрьтвии въперени бѫдѫтъ на вьстанию, пакы оученикъ продаѥтъ и законоу въıкнѫвъшии коупоуѭтъ, а разбонникъ на крьстѣ богословитъ. нъ прѣдаѭштаяаго слово поманѣмъ· что хоштете ми дати, да азъ вамъ прѣдамъ ѥго; ч'то хотатъ дати, безꙋмьлю Їюдо. оудавьѥнию жже, прочѫѩ тъмѫ, неоугасимъи огнь, цѣсарьствиꙗ божиꙗ лихованию, отъпѫчению сватъıихъ, безъ вьстаниꙗ падению· то бъıстъ мѣнениꙗ твоѥго отъ жидовъ притажанию. что ти могѫт' дати сицево, ѥлико ти ѥстъ погъıбнѫти, ѡ безакон'ниче и вьсего зъла пльне; по ч'то сице на малѣ продаѥши небесе и земнааго творьца, ѥже на длани носитъ вьсе, ѥгда владыкѫ си видѣ чтома и многоцѣнноѥ муро на грьдѫѩ ѥмоу главѫ видѣ лѣѥмо и ч'тѫштии женѣ зазьра вьпиꙗше· вьс кѫѩ пагꙋба си сего мура; по что се муро не бъıстъ продано на трехъ сътѣхъ динарихъ и дано оубогъıмъ; да муромъ, ѥже ѥстъ разлічь вонꙗми оустроѥно и хъıтростиѩ съкоупьѥно, трьми сътомъ сьцѣни динаремъ, а истин'ноѥ муро, ѥже обонꙗвъше мрьтвии въскрьсаѭтъ, на трехъ десатехъ сьребрьницѣхъ продаѥши; не вѣси, что продаѥши, Їюдо, отъмило та ѥстъ сьреболюбьства пиꙗньство. къгда ѥси видѣлъ господина робомъ продаѥма; къгда ли ѥси

навъкнжлъ продаıати свѣтъ, да тъмж коупиши; по что ли любьве похоули познаниѥ; по что ли лобьзаниимъ прѣдааниѥ твориши; добрѣ ли та обличаѩ из далече пророкъ вьпиıаше· ѥмоуже клатвы, оуста ѥго пльна сжтъ горести и льсти, подъ ѩзыкомъ ѥмоу троудъ и болѣзнь, ıако и бритва изоштрена, сътворивъ льсть лобызааше владыкж си, пристжпи, лобьжи, трьпитъ ти владыка трьпѣливыи· не зълааго смрада твоѥго лобызаниıа оувраштаѩ са, нъ ѥже ти бѣ далъ даръ, ис твоихъ иземьѩ оустъ. ѡ кольми сьребролюбьство зьло, тѣмь бо оученикъ апостольска истж въ радоу оудавьѥнию ѩже приѩ и достоинж показа силж грьтань, имже изидоша прѣдаанию словеса· сего же нечьстива'го оставивъше на благочьстива разбоиника приведѣмъ слово. ѡ свѣте неисповѣдимыи, тѣмъ бо разбоиникъ въскочи съ крьста въ раи, ѥже бо и видѣ господа посрѣдоу висашта и вьсь миръ трасжштъ са страхомь и сльньце лютоѥж покрываѥмо са желѥж, дьньныи же свѣтъ бѣжашть и съставоу чиноу своѥго отьмештжть са, камениѥ расѣдаѥмо са· видѣвъ же вьсе то и на оумѣ си положивъ и подроуга си разбоиника не решти не вѣды словесъ и всж тварь ѥже видѣ сѣмо и онамо зыблжштж са и трепештжштж, посрѣдоу висашта владыкж трепештжштиихъ позна и познавъ тоу абиѥ възьпи· помани ма, господи, ѥгда придеши вь цѣсарьствиѥ си. по истинѣ бысть разбоиникъ ѥдинонадесатаалго часа дѣлатель, вьсего бо дьне жизни испльни дѣло, и аште и на ѥдинь часъ наѩтъ бысть, нъ добрѣ сьдѣла, не сътжжи си вѣроѭ, не възьрѣ на хоулы ни ıазвы, жидовьска оукорениıа

не брѣже, въза миръ вьсь, оучителꙗ и вьсего мира владыкѫ познавъ достоино дастъ поклоненије. что противѫ томоу мъздамъ въздатель, любивъıи чьстемь добро дѣѭштиимъ Христос; разбоиника градѫштеѥ просивъша сии прѣвеликъıи даръ ѥдномь часѣ показа оного рекша, помани мѧ, господи, ѥгда придеши въ цѣсарьствиѥ си. тоу абиѥ владъıка Христос отъвѣшта рекъı· аминъ глаголѭ ти, дьнесь съ мноѭ бѫдеши въ раи· истинно писаниѥ ѥже глаголетъ· ѥште глаголѭштоу тебѣ рекѫ, се, придохъ. томоу Христосоу и богоу нашемоу слава и поклањаниѥ съ отцемъ и съ свѧтъıимъ доухомь нъıнѣ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Свѧтааго отьца нашего Їѡанна златооустаааго слово въ свѧтъıи пѧтъкъ.

Коньча сѧ оубо намъ алчьбънъıи троудъ, коньча же сѧ крьстомъ, кде бо подоба одолѣниꙗ коньцоу развѣ на побѣдьницѣ коньчавати сѧ; побѣдьникъ бо кръстъ, ѥдноѭ оубо подрѫженъ присно же бѣсъı прогона. кде бо капишта и животънаꙗ поустошьнаꙗ оубиваниꙗ; кде капиштьница и нечьстивъıи огнь; оугасе вьсе ѥдинѣмь, свѧтаꙗ кръвь паде и ста крьстъ, многосильнаꙗ сила, стрѣла невидома, бъıлиѥ безвештьно, источникъ болѣзни рѣша, оукоренаꙗ слава, ꙗкоже аште несьвѣдьнаꙗ глаголѭ ина о Христосѣ, аште и несьвѣдьнаꙗ чоудеса

исповѣдаѩ оустрашѫ послоушаѭштаего, не толма о тѣхъ, ѩкоже о крьстѣ крашѫ са, ѩкоже се нѣчто рекѫ· отъ дѣвы изиде Ісоус· велико чоудо бракъ прѣити и ѥстьство съдробити. нъ аште бы крѣстъ не былъ, не бы съпл-сла са дѣлы прьвлю породьнаю дѣвица· нынѩ же въ годъ крѣста прьваю съпаслиѥтъ са жена, ветъхоіе зъло новынми благодатьми исцѣлѩѭшти. вьста мрьтвьць въ Галилеи, нъ пакы оумьрѣ· азъ же крѣста ради въставъ не могѫ к томоу съмрьтнѫ пасти. плоу Исоусъ море, богъ въ лядии, дрѣво въ тъ дьнь дастъ оуспѣхъ, азъ же приѩхъ дрѣво вѣчьноіе, благо, ѥже примъ въ корабьѩ мѣсто доуховънынѩ пронырнвыхъ отърѣѭ вльнъі. напитани быша пать тысѫштъ ни ѥднѣмъ крьстьнынмъ съложениѥмъ· къде оубо крѣмьѩ тоѩ избытъци; како, иже нѣсмь тоу былъ, бывъшиихъ оу остатъкы вьзьмѫ; двѣ на десате бо вѣста кошници оукроухъ осталѣ, малочисменьна бо бѣ благодѣть. распа са Христосъ, и присно питаѥми ѥсмъ, и насыштаѭште са пакы просимъ, и принимъше любимъ, и боле ѥстъ недостатька· безъ тьштеты бо благодѣть. да хвалимъ бѫдетъ дьнь с' свѣтовънын родитель, ѥгоже ради прочии дьниіе на веселиіе нарекоша са. како; послоушаи. дьнесь Ядамъ създанъ бысть, въ шестын дьнь, дьнесь образъ божьствьнын носи, дьньсь мала оутварь въ оутвари състави са, дьнесь крьмникъ чловѣчьскъ добраѩ оуселенынѩ привесла, животъ вьсѣхъ животъ старѣишинльствоуѩи, дьнесь заповѣди приѩ самовластъиыѩ, дьнесь испаде ис породы, дьнесь пакы въпоуштенъ бысть. ѡ многообразьнаго дьни, ѡ много-

плачьнааго и безплачьнааго, ѡ за оутра опечаливъıи, вечеръ же възвеселивъ, паче же не тоґма врѣдивъ, ѥлиниже исцѣливъ. скръбьнъ вамъ исповѣдаѭ са, ветъхъıѧ страсти погона, слъıша Ядама отча домꙋ испадъша, человѣка породьнааго гражданина безъ земьнааго троужданиꙗ живѫшта, безъ дъжда кръмашта са, никакоже потовъ или ръıла или троудовъ или течениꙗ на житиѥ трѣбоуѭшта, присно зеленъıимъ дѫбиѥмъ веселашта са, отъ цвѣтовъ въ цвѣтъı прѣходашта, отъ плодовъ въ плодъı прѣходашта, вь слѣд' помъıслъ вьслѣдоуѭшта потрѣбѫ имѫшта, не имѫшта же добротъ ради видомъıихъ, на что прьвоѥ рѫцѣ простеръ. прозльзихъ многажди толикъı благъıнѧ того видѣвъ отъпадъша· обьшта бо бѣаше страсть и нашего рода касаѭшти са. ѥгдаже ли вь еѵаггелиѧ възрѣхъ, и доїдохъ сего дьни, шестъıи бо бѣ и онъ и сь, погоубихъ же и печали прѣмѣнихъ са, и свѣтълъ ѥсмь словесемь, и глаголѫ къ себѣ и къ вамъ· отъбѣжа болѣзнь и печаль и въздъıханиѥ, ветъхаꙗ мимо минѫша, се, бъıша вьса нова. ꙗкоже бо врачевьстии отроци змиинъıѧ ꙗзвъı цѣлатъ, не тѣхъ иземьѭште цѣльбьнаꙗ бъıлиꙗ, растворьше винами ꙗзвьнъıими, врѣдъ цѣлаште, тако же и съпас' вьса зьлъıѧ винъı на благоѥ прѣтвори, горкоѥ сладько сътворивъ, чловѣчьноѥ на цѣлбѫ прѣложивъ, сьмрьтьноѥ стрѣкало на нѧ съвративъ, дрѣвѣнъıи врѣдъ на съпасъ прѣложивъ, дьнь вьзьмъ миръ опечаливъıи, и дьнь отъда миръ вьзвеселивъıи. мьнѣ не вѣроуи, нъ своима очима, виждъ сѫштии съборъ, и прѣстани къ намъ оуставьꙗѧ. дьнь крьстьнъıи, и вьси веселимъ са. и

алчамы отъ зъла, и очиштаимъ вьсе жтрьнее и вьнѣшьнее. сице праздьника слово, сиць веселиꙗ образъ. мала повѣдаѭ кръстъныѧ силы чоудеса. вьзьри на кржгъ вьселенъіѧ, колико вьсии и колико градъ, колико мѣстъ, колико ѧзыкъ, колико островъ, колико рѣкъ, колико приморие, колико родовъ и странъ и їностраньникъ, ти вьси крьста ради алчжтъ, того силоѭ врагы распьнъше, и раздроушаіетъ са ноштъ мнозѣмъ, и не раздроушаатъ са алчьбъныи троудъ. и нынꙗ по что сънидохомы са вьси, слышатъ нѣчто о крьстѣ, и напльнꙗемы цръкве, и дроугъ дроуга порѣіе, поташте са, троуждаѭште са, прѣдъ сѫдиꙗми многаш'ди прѣдъстолиꙗ съподобьꙗеми, прѣдъ Їсоусом' же сладьцѣ стоѧште, по неже Їсоус стоꙗ насъ ради, да ставитъ зълоу течениꙗ; ч'то оубо сътвори са дьнесь; да не просто бо насъ прѣтекѫтъ дьни сего чоудеса. мѣсач'но оубо бѣаше, и само то къ оутроу, и веденъ бъістъ съвазанъ рѫкама въ преторъ пилатовъ. рѫчѣи; слѣпыихъ цѣльбьнѣи, хромыихъ врачьбьнѣи. и прьсти ѫзами сътврьждени бѣахѫ вѣжди създавъшии, и цѣлитель естъствънъї дръжимъ бѣаше не кон'чати своіего хытростънааго дѣла. то ли господеви отъдаіете; съвазанъ бъістъ важаи въ облацѣхъ водъи, рѣшаи сьпатыѧ мѫжьствомъ, иже плѣнникомъ оставьениіе даѧ· съвазанъ бъістъ, иже Лазара раздрѣшѣи отъ ѫзъ съмрьтьныихъ, веденъ бъістъ въ тьмницѫ иже несьвѣдъныими аггелы орѫженосьствоуіемъ, иже небо прѣстолъ имы, и трьпѣаше влѣкомъ творьць отъ твари, здатель отъ зданиꙗ, творьць отъ сътвореннааго. что оубо о сихъ что бъістъ;

и ти, рече, не вънидоша въ тьмницѫ, да не оскврьнатъ са, нъ да ꙗдатъ великъ дьнь. ѡ великааго безакониꙗ, оубои бесправьдьнъıи творатъ, и въ тьмницѫ вънити отъмештѫтъ са, хранаште са не оскврьнити иже оуже оскврьнѣнии, овьцеѭ овьцѫ разаралѭште. ожидааше оубо сѫда вьсеѩ вьселенъıѩ сѫдии, ожидааше сьвѣдѣтель доушьнъıи сьвѣдѣтель, зъдавъıи и сѫдимъ, и чловѣци оубо сѣдѣахѫ сѫдаште, богъ же стоꙗше, и стоѩ мльчааше, прѣдъ двьрьми чловѣчьскъıими, стоѩ небесьнъıихъ двьрии владъıка. въпраша Пилатъ, васнь жидовъ чловѣколюбивѣи· что ли рекѫ; васнь покажѫтъ сътворенаа истинѫ. коıе оглаголаниıе носите о чловѣцѣ семъ; к'то иматъ бога винна сътворити; поноуждаıемъ ıесмъ пилатово глаголати. Їсоусъ бо мльчитъ, не словесъ не довѣдъı слово, нъ ıеда отъвѣтомъ разоритъ крьстьнъıи вѣньць. то имѣниꙗ ли въсхотѣ небрѣгъıи имѣниꙗ; домовъ ли штоуждиихъ иже ни мѣста имъı кде главѫ подъклонити; богатьства ли иже и своѩ оученикъı до поꙗса обнаживъ; ослате не имъı штоужде поѩ осла, да ваша дѣти благословитъ. рьцѣте винѫ, сътворите, въ правьдѫ ли погоубисте; отъвѣшташа ıемоу жидове· аштись не былъ зълодѣи, то не бъıхомъı ти ıего прѣдали. великъ дѣлъ оуказъ, безъ оустава отъвѣтъ, повѣждъ зьль, и не твори лѫжь послоушникомъ. глагола имъ Пилатъ· поимѣте въı и, и по законоу вашемоу сѫдите. доброразоумивъ сѫдии отъложи тажесть на жидовьскъı главъı. въı поимѣте зьли обьштьника. глаголаша ıемоу жидове· намъ не достоино ıестъ погоубити ни ıедногоже. како оубо оубисте Исаиѭ; како Захариѭ; како коıегождо

отъ пророкъ: нь нѣстъ намъ оубити, не по неже съвѣ-
товати, нъ по неже не мошти. оуже бо бѣахѫ такоѧ вла-
сти Роумы отънати. разараѥтъ са оубо закон оуже,
чрьниломъ лежа, дѣлы же праздьноуѧ, разори же и съва-
занъіи Ӏсоус. Пилатъ же· азъ не ѥдноѧже вины обрѣта-
ѭ вь немь. не ты тъчьѭ, ѡ Пилате, нъ ни жидове, нъ
ни слѣпии, ни мрьтвии, ни сльнце, на лоуна, ни оутварь,
ни правьдьнии вьси пророци и мѫченици, глаголѧ пророкъ·
иже грѣха не сътвори, ни обрѣте са льсть въ оустѣхъ
ѥго. вьси съ Пилатомъ глаголѭтъ правьдьнъіи при-
носаште нарокъ, ѥдини же сѫпротиватъ са жидове,
кричемъ пьраште са и паништемъ хоташте истинѫ по-
сѣнити, и ӏсаӏино извѣштаѭште· ожидахъ сътворити
вино, сътвори же трьниѥ, а не правьдѫ, нъ кричь поу-
стошънъ, виноградъ жидовъскъ плодъ приноса кричь.
вьнегда же то са творѣше, и Пилатъ ни глаголати ни
слышати можаашє съкоупьѥнааго ради матежа, и ѫсоби-
ца мышлѩаше быти, поисти бо к немѹ жена ѥго добро-
помоштьница пооуштаѥма, мѫжа въздръжашти· нич-
тоже тебѣ и правьдивоуоумоу томоу, глаголѭшти· аште
можеши, отъпоусти и· аште ли не можеши, самъ са го-
нози, тъчьѭ не глаголѭшти даоуидова словесе· не погоу-
би сь нечьстивыими доуша моѥѧ и съ мѫжи кръвь-
ныими живота своѥго· ничтоже тебѣ и правьдоуоумоу
ономоу, много бо пострадахъ ѥго ради вь сьнѣ. нь
Ӏѡсифъ вь сьнѣхъ истинѫ видашти, жидовъскомъ кри-
чемъ сѫпротивь съвѣдѣтельствоуѭшти· лѣпо бо имъ
бѣ женоѭ побѣжденомъ быти. одолѣ имъ Раавь блѫд-
ница, одолѣ имъ кръвоточивая, одолѣ хананеыни, и

нынѩ пакы жена на нѩ крѣпитъ сѧ. отъвѣшташа же ѥмоу жидове· мы законъ имамъ, и по законоу нашемоу дльжьнъ ѥстъ оумрѣти. кыи законъ; кыими словесы извѣштаѥмъ; васнь почьтеныими дьнесь; акы овьча на заколениѥ веденъ быстъ, и акы агньць безълоби прѣдъ стригѫштиимъ ѥго без гласа тъ не отъврьзетъ оустъ своихъ. отъ безаконии людии моихъ веденъ бystъ на съмрьть. сиѧ обрѣтаѭ потрѣбьны тѣмъ сълогы, иньжде же никдеже Исоуса въ правьдѫ оубиваѥма. вьниде Пилатъ въ претории, попоуштаѧ ѩрости жидовьстѣ, оугасити покоушаѧ сѧ неоугасимыи пламы, вьниде и изиде, паче огнь въжеже· изиде бо имы Исоуса вѣньчана и въ багрѣницѫ облъчена, оуже побѣждьша, оуже въ образ' цѣсарьскъ облъчена. творимоѥ же бывааше на оукоръ, притьча же бѣаше по ѥстьствоу цѣсарьства. ѩкоже и оубо видѣша, ѥгоже многашди видѣша, ѥгоже не видѣша николиже, ѥгоже присно видаште въжизаѭтъ сѧ, своимъ жегоми огнемъ, оунатъ бо, да быша огнемъ изгорѣли, въздвигоша ихъ содомьскыи кричь, въздвигоша сѧ, и въсхытиша сѧ· възми, распьни того. цѣсара ли хоштете вашего да распьнѫ; не имамы цѣсарѣ развѣ кесара, рѣша, отъметаниѥ без гонѥниѩ, безбожьство съ егупътьскыимъ зъломъ. се ли бози твои, Издраилю, възведъши та отъ Єгупта; не имате ли цѣсара развѣ кесара; к'то вы оубо веде по поустыни; к'то ли кръми; кога привъпиваѥтъ Мωусии глагола· господь цѣсароужи вь вѣкы и на вѣкы и ѥште; да ѥлмаже оубо отъвръгосте сѧ своѥго цѣсара, прѣбѫдѣте оубо нецѣсароуѥми, работныи ѩръмъ вѣчьныи влачаште. се до шестаего часа твори

са. видимы же остатъчнѫѭ часть дьни, вьсь бо ѥстъ сватъ, помша и вѣньчана, которынимь; трьнииѥмъ, жидовъсками мъздами. ожидахъ сътворити ми вино, сътвори же трьние. заоушенъ бѣстъ, раны прия, нь ничим'же са посрами. стани съ Ісоусомъ и вкждъ бога оного очима. что бо тъ рече; господи, кто вѣрова слоухоу нашемоу; видѣхомъ и, и не имѣаше вида, ни доброты, нъ видъ ѥго бечьстьнъ, исчазая паче сыновъ чловѣчъ. не имѣкше ли доброты вьсѣкоя доброты хытрьць; плакааше бо жидовъска зъла, чловѣкъ въ ꙗзвѣ сы и вѣды трьпѣти болѣзнь· чловѣкъ не богъ, чловѣкъ бо бѣаше а не богъ ꙗзвьѣѥмыи. кто оубо тъ многоболѣзньныи и многотроудъныи и отъ вьсѣхъ мештемъ; ѥда како и по правьдѣ ѥже страждетъ; тъ грѣхы нашаноситъ, и за ны болѣзнь приѥмлетъ. азъ ни ѥдноѭже вины обрѣтаѭ о чловѣцѣ семь. нь не стыди са оукоръными благыими, толико пострадавъ прѣбы бестрастьнь, ꙗзвенъ бѣстъ, оплъвань бечьстиꙗ прия, и самъ прѣбываатъ чьстьнъ, славьнъ, съгрѣшаѭштиихъ иженѣкто рече имъ Исаиꙗ· и мы мнѣхомъ и въ болѣзни и ꙗзвѣ и въ озълении· тъ же ꙗзвьнъ бъістъ грѣхъ ради нашихъ, и въ болѣзни бѣстъ безаконии ради нашихъ. да и тъ ли оубо и мы ꙗзвени имъ, ꙗзвоѭ ѥго ицѣлѣхомы, мрьтвьць мрьтвьцемъ врагъ, ꙗзвеныи многоболѣзньнымъ чловѣкомъ сѫпротивъно ѫзы бѣлние. нъ до колѣ наше бестрастиѥ льстиши, ѡ чловѣче; рьци ꙗвьѥнѣ иштемоѥ. акы овьча на заколениѥ веденъ бѣсть и акы агньць. благо овьча зъломъ сокачиꙗмъ отъдано. закалаѥтъ са· ѡ жидове. овьца не стризѣте.

аште ли стрижете, поштадите овьча благъ плодъ приносаштоу. ведоми же бѣахѫ и нии сь нимъ зълодѣа дьва, приходитъ бо намъ слово къ десатоуоумоу часоу дьни, да никтоже своюа жизни осѫждаютъ. и хотѣхъ оубо прѣстѫпити повѣсть, по неже многашди ѭ повѣдовахъ вамъ, виждѫ же разбойника присно ма ноудашта, и нѣ чоудо, небонъ и породънꙑа двьри приноуди, хꙑтро отъ насъ съпасъ прѣвратився. стоꙗше на крьстѣ агньць и два влька. нъ овъ прѣбꙑ на земи нравомъ, овъ же оуже прѣмѣнꙗаше са, помани ма, глагола, югда придеши въ цѣсарьствии своюмъ. ѡ силъꙑ исоусовꙑ, разбойникъ оуже пророкъ отъ кръста проповѣдаа. помани ма, господи, югда придеши въ цѣсарьствии твоюмъ. что бо видиши цѣсарьское, ѡ разбойниче; заоушаниюе ли; пльваниюе ли; гвоздиꙗ ли; или дрѣво и жидовъскаа прѣтꙑканиꙗ, и оуже воиномъ лѫштѫ обнажаюмѫ; нъ виждѫ, рече, того аггелꙑ окрьсть стоꙗшта, виждѫ сльньце бѣжаште, прѣвѣсѫ раздираюмѫ, землѭ трепештѫштѫ, мрътвьца оуже бѣжати пооучаѭштемъ са. Їсоусъ вьса приюмлꙗ иже и къ юдиноуоум(оу) на десате часоу пришъдъшимъ тожде давъ динарионъ. аминъ, аминъ глаголѫ ти, приими и тꙑ аминъ, ѡ разбойниче, иже дьньсь разбойникъ, дьнесь сꙑнъ, дьнесь съ мноѭ бѫдеши въ породѣ. азъ та изгънавꙑи въвождѫ, иже породънꙑа двьри затворивъ, иже копиюмъ пламѣнꙑимъ остѣнивъ· аште бо азъ да не въведѫ, прѣбѫдѫтъ двьри затворенꙑ. гради, ѡ разбойниче, диꙗвола разбивъ и надъ тѣмь вѣньчанъ. чловѣка видѣвъ

и богоу сѧ поклонивъ, орѫжию прѣждьнѥѥ повръгъ, вѣрноѥ же приимъ. сим же сице имѫштемъ и вьсѣмъ свѣтимомъ, отъ въздоуха оубо сльньце, отъ садовъ же дрѣво, отъ жидовъ же зълъчь, отъ тъкании же риза нераздьрана, отъ морѣ же багъръ одеждьныи, отъ роудъ же и желѣзнии лѫшта же и гвоздии, и близньчьныима источьникома кръви и водѣ излиꙗнома, съпасъ своѥ творѣаше· отче, остави имъ грѣхъ. которыимъ остави; еллиномъ ли; жидовомъ ли; страньныимъ ли; иноплеменьникомъ ли; вьсѣмъ просто· ѥдиноѭ бо рече, и присно дѣло творитъ сѧ. дѣї ли о ратьницѣхъ ѥдинѣхъ рече, остави; по вьса лѣта глаголетъ, и присно глаголетъ, и хотѧи приѥмлѥтъ. сънидоша сѧ вьси въ претории пилатовъ· что глаголѫште; вѣмы, ꙗко льстьць онъ рече, ѥште живъ сы, ꙗко по трехъ дьнехъ въстанѫ. зѣло ли вѣси; зѣло ли помниши, ꙗко вьстанетъ; оутвръждаѥтъ гробъ, мнѣ бо оутвръждаѥши, блюди мрьтвьца, да не оубѣжи. имате ли, рече, стражѫ; идѣте, оутврьдите, ꙗкоже вѣсте, оубисте, ꙗкоже вѣдѣсте, оустроите, ꙗкоже вѣсте, стрѣзѣте, аште да не бысте хранили, мнѣ винѫ словесьнѫѭ оставили бысте. ныне же вамъ прѣдаѭ самѣмъ, ѥгда оубо живъ бѣ, оу вас држимъ бѣ, ѥгда же оубиѥнъ бысть, вьсѣхъ васъ оутаѥмъ. прѣбжд ѣмы оубо бѫдѫште, несъпаште, да глѫбокыи сънъ жидовьскъ видимъ, и сь небесьныими воиньствы праздьноуѥмъ о Христосѣ Їсоусѣ, господи нашемъ, ѥмоуже слава и дрьжава ныне и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминь.

Їанна архиепископа костантиния града златооуста'го отъ съказанни евагг҃ельскааго, ѥже отъ Матѳеа на оутрия ѥстъ по патьцѣ· събраша са архиереи и фарисеи къ Пилатоу глаголѫште· помаиѫхомъ, ꙗко онъ льстьць ѥште живъ сы глагола· ꙗко по трьхъ дьнехъ вьстанѫ, повели оубо оутврьдити гробъ до третиꙗго дьне, ѥда како пришъдъше оученици ѥго нощтиѭ оукрадѫтъ і и и рекѫтъ людемъ, ꙗко въста из мрътвыхъ, и бѫдетъ послѣдьниꙗ прѣльсть горши прьвыѧ.

Въсждоу прѣльсть сама са ослѣпьꙗѥтъ, и нехоташти истинѣ помагаѥтъ. съмотри же· подоба вѣровати, ꙗко оумьрѣ, и ꙗко погребенъ бысть, и ꙗко въста, и то вьсе врагъ дѣлꙗ бываатъ. виждь оубо словеса си сьвѣдѣтельствоуѭшта о всемъ томь· помаиѫхомы, ꙗко льстьць онъ рече ѥште живъ сы. да оумрълъ ѥстъ оубо. по трехъ дьнехъ въстанѫ. повели оутврьдити гробъ. да и погребенъ ѥстъ. ѥда како придѫтъ оученици ѥго и оукрадѫтъ і. да оубо аште гробъ запечатлѣѥтъ са, не бѫдетъ проказьства никоѥгоже. да и бес пьра оубо оуказаниѥ вьскрѣсьноѥ, о нем'же вы продлъжисте рѣчь· по неже бо печатьлѣсте, не бы никоѥгоже проказьства· да аште не бы ни ѥд'ногоже проказьства, то оуже въста авѣ и бес пьра. виждь, како и нехоташте троуждаѭтъ са о оуставьѥнии истиньнѣѣмъ, ты

же ли съмотри оученикы любашта истинѫ, како глаголемыихъ отъ врагъ ничьсоже съкрываѭтъ, аште и оукорьна глаголѭтъ. се бо и льстьца и наричѫтъ. и не мльчатъ ти того, се же показаѥтъ и онѣхъ боуѥстъ и сихъ безьлобьныи и любаштии истинѫ образъ, по неже ни съмрьтнѭ гнѣва оуставиша. достоиньно же и оного же и оного вьзискати, кде глагола· по трехъ дьнехъ въстанѫ; не бо обраштетъ никтоже тако авѣ извѣштана, нъ їѡнина ѥстъ притъча. ꙗкоже вѣдѣахѫ глаголемаꙗ, и хоташте зълотворꙗахѫ. что оубо Пилатъ; имате ли стражѫ; оутврьдите, ꙗкоже вѣсте. и оутврьдиша печатлѣвъше гробъ съ стражьми. не да воиномъ ѥднѣмъ печатьлѣти, ꙗкоже оувѣдѣвъ о немь не хотѣаше с ними причастити са, нъ гонезноути ихъ хота и то творитъ и рече· вы ꙗкоже хоштете, печатьлѣите, да не дроугыѩ имате виновьны творити. ашти ша бо ѥдни воини печатьлѣли, могли быша глаголати, аште и льжа и непрѣпьрива словеса глаголемаꙗ· нъ обаче же ꙗкоже и при инѣхъ не стыдѣахѫ са, такоже и о семъ быша глаголали, ꙗко воини тѣло давъше оукрасти подаша оученикомъ и о въскрьсении съльгати слово. ныня же ти сами оутврьждъше ни того могѫтъ глаголати. видиши ли, колми ти спѣшатъ о истинѣ и нехоташте; не бонъ ти придоша, ти просиша, ти печатьлѣша съ стражеѭ, ꙗкоже дроугъ дроугоу быти клеветаремъ и обличителемъ. цѣи коли оубо оукрали быша; въ сѫботѫ; и како; не бо бѣаше лѣтнѭ пристѫпити. аште ли и законъ прѣстѫпили быша, како оубо смѣахѫ иже толь страшиви пристѫпити; како ли приноудити можахѫ;

что же глаголѫште; что ли твораште; кꙑимъ ли пооу-штениѥмъ стоꙗти хотѣахѫ за мрьтвьца; коѥга отъ-даниꙗ чаѭште отъ нѥго; коѥго отъмьштениꙗ; ѥште жива видѣвъше сьвазана бѣжаша, и по оумрътвии ли хотѣахѫ за нь дрързовати, аште да не бꙑ въсталъ; то како то ѥстъ разоумѣти; ꙗкоже тако хотѣахѫ сълъга-ти, въскрьсению не бꙑвъшоу, си рѣчь отъ того. мно-го о въскрьсении имъ глагола, и часто глаголааше, ꙗкоже и самии сии рѣша, ꙗко по трьхъ дьнехъ въстанѫ. да аште оубо не бꙑ въсталъ, ꙗвѣ ꙗкоже акꙑ прѣльштени сии и противѫ цѣлѣ странѣ о нѥмь борѭште са и без домоу и без града бꙑвъше отъвръгли са ѥго бꙑша, и не бꙑша такоѩ рачили ѥмоу възложити славꙑ, акꙑ прѣльште-ни и вь сетьнꙑѩ бѣдꙑ того ради въпадъша въ бѣдꙑ. и ꙗкоже не бꙑша могли того сълъгати, аште не бꙑло въстаниѥ, се ни слова трѣбоуѥтъ. чимъ бо пъвалѭште; хꙑтростиѭ ли словесънѫѭ; нъ вьсѣхъ бѣахѫ грѫбь-ши. нъ богатъствомъ ли; нъ ни жъзла ни оноушта имѣахѫ. нъ добродьствомъ ли; нъ оубози и отъ оу-богъ. нъ отьчьствомъ ли великомъ; нъ отъ мѣстъ бѣахѫ ненарочитъ. нъ множьствомъ ли своимъ; нъ не бѣаше ихъ боле ѥдного на десате, и ти же распрашени. нъ обѣштании ли оучителевꙑ нѣкоторꙑими; аште бо не въстал, то ни та хотѣахѫ имъ вѣрьна бꙑти. како ли можаахѫ сътрьпѣти народоу бѣсаштоу са; ѥли бо връховьнїї вратарица женꙑ словесе не сътрьпѣ, и про-чии же вьси съвазана тъчьѭ оузьрѣвъше разбѣгоша са, како оубо оумꙑслили бꙑша на коньца вьселенꙑѩ тешти, и въсадити сътвореноѥ слово о въскрьсении; ѥли бо

овъ противѫ женьскѹ прѣштенню не сътрьпѣ, овъ же не прѫтивѫ вѫзѣ, како можалхѫ противѫ цѣсаремъ и кназемъ и народомъ стати, иждє мечи и сковрадъі и пешти и бечисменьнъıѩ по вьса дьни съмрьти, аште да не бъıша въставъшааго насъıтили са наманoвении; толика знаменниѣ бъıша и толика чоудеса, и ничъсоже са оть тѣхъ оустъıдѣша жидове, нъ распаша сътворьшааго, а тѣмь ли хотѣахѫ простѣ бесѣдоуѭштемъ вѣровати о вьстании; нѣстъ то тако, нѣстъ, нъ въскрьсъшааго сила то сътвори. съмотри же ми зълодѣиство ихъ рѫжьноѥ· поманѫхомъ, рѣша, ѩко глагола льстьць онъ, ѥште живъ съı, по трехъ дьнехъ въстанѫ. да аште льстьць бѣ, и лъжеѭ прѣлиштааше, что са боите и риштете, и толико спѣшеннѥ творите; боимъ са, рѣша, ѥда како оукрадѫтъ и оученици ѥго, и прѣльстатъ многъıѩ. и то же ѩви са не имъı съ проста слова. нъ обаче зълъ любопѣрива бъıваѥтъ и бестоуда, и бесловеснъıими начинаѥтъ. и до третиѩго дьне повелѣша оутврьдити, акъı о оуставѣхъ борѫште са, и хоташте показати и прѣдъ симъ льстьца сѫшта, и до гроба зълъ продлъжаѭтъ. того дѣлѩ скорѣѥ въста, да не рекѫтъ· сълъга и оукраденъ бъıстъ· се бо грѣха не имѫтъ ѥже скорѣѥ въстати, а ѥже поздѣѥ зазора бъı пльно бъıло. небонъ аштн не тъгда въсталъ, сѣдаштемъ тѣмь тоу и стрѣгѫштемъ, нъ отъшъдъшемъ по трьхъ дьнехъ, имѣли бъıша что отъвѣштавати и глаголати, аште и неразоумьнѣ. того ради вари. лѣпо бо бѣаше сѣдаштемъ имъ и стрѣгѫштемъ бъıти въстанию. да и въ трьхъ оубо дьнехъ ѫтрь подоба бъıти· аште ли

мимошьдъшемъ и отъшьдъшемъ бѫдѫтъ стражемъ, хотѣаше зазорьно дѣло быти. того ради и печати прости, ꙗкоже хотѣахѫ, и воини присѣдѣахѫ. и не рождаахѫ въ сѫботѫ то творѧште и дѣлаѭште, нъ на ѥд҆но тъчьѭ зьрѣахѫ, на своѥ пронырьство, ꙗкоже тѣмь да оделѣѭтъ, ѥже сетъналаго безоумьꙗ ѥстъ, и страха зѣло потрѧсаѭшта҆го вьсако. имъшии бо того жидове оумьръша боѩтъ сѧ. цѣи ашти простъ чловѣкъ, лѣпо бы пъвати. нъ да оувѣдатъ, ꙗко и живъ самохотьнѣ пострада, ѥже пострада, се и печать и камы и стража, и не могошѧ ѥго оудръжати· нъ ѥдно бываѥтъ тъчьѭ, ѥже обличеноу быти гробоу и вьвѣреноу быти отъ сего въстанию. небонъ и воини стрѣжаахѫ, жидове присѣдатъ. вечеръ же въ сѫботѫ, освитаѭшти въ ѥдинъ отъ сѫботъ, приде Мариꙗ Магдалꙑнӣ и ина Мариꙗ видѣтъ гроба, и се трѫсъ бꙑстъ великъ, аггелъ бо господьнь съшедъ сь небесе пристѫпивъ отъвали камꙑ отъ дврии гробоу, и сѣдѣаше на нѥмь· бѣаше же видѣниѥ ѥго акꙑ мльнии, и одежда ѥго бѣла акꙑ снѣгъ. по въскръсении аггелъ. по ч҆то оубо приде и камꙑ отъвали; женъ дѣлꙗ, тꙑ бо того тъгда видѣша на гробѣ. да имѫтъ оубо вѣрѫ, ꙗко въста, видѣша гробъ тъштъ тѣла. того ради вьзѧ камꙑ, того дѣлꙗ и трѫсъ бꙑстъ, да въспрѧнѫтъ и подвигнѫтъ сѧ. пришли бо бѣшѧ, ꙗкоже масло вьлиꙗти, и въ ношти то бꙑстъ, и подоба бѣ нѣкоторꙑимъ и оуснѫти. и ч҆со ради и по что рече· не боите вꙑ сѧ; прѣжде ѩ гонажаѥтъ боꙗзни, ти тъгда глаголетъ о въскрьсении. и ѥже вꙑ многѫ кажѫштѫ чьсть ѥстъ, и кажѫштоу, ꙗко

сетънаѩ ожидаѭтъ дръзнѫвъшиихъ, ѥже дръзнѫша сътворити, аште са не покаѭтъ. не бо ѥстъ вамъ, рече, боѩти са, нъ онѣмъ распьнъшиимъ. отъньмь оубо имъ боѩзнь и словесы и лицемъ, некоиъ образъ свѣтьлъ показа, благовѣштениѩ же сица несы, приведе глаголѧ· вѣдѣ, ѩко Ї҆соуса распатааго иштете. и не срамьѩѥтъ са распята наричѧ, се бо начало благыниѩмъ. въста. отъ кѫдоу; ѩкоже рече. аште и мнѣ не вѣроуѥта, то того словеса помѣнѣта, да и мнѣ не вѣроуѥтѣ. таче и ино оуказаниѥ· градѣте, видите мѣсто, ижде лежа. того ради въза камы, ѩкоже и отъ сего тѣма възяти оуказъ. и рьцѣта оученикомъ, ѩко оузьрите и вь Галилеи. и и-нѣмъ благовѣстити строитъ, ѥже има паче творяше вѣровати. и добрѣ, въ Галилеи, гонажаѧ дѣлъ и бѣдъ, ѩкоже не страхоу сътѫжати вѣрѣ. и ї҆здоста из гроба съ страхомъ и радостиѭ. по что; оучастьно орѫдиѥ видѣша и прѣславьно, гробъ тъштъ, ижде прѣжде по-ложена видѣша· тѣм' же и веде и на видѣниѥ, да обо-ѥмоу бѫдета свѣдѣтеля, и гробоу и въскрьсениѭ. не-коиъ помышляахѫ, ѩко никтоже ѥго възялъ, воиномъ многомъ сѣдаштемъ, аште да самъ са не въскрѣси. того ради и радоуѭтъ са и чоудатъ са, и вьс толико прѣвъиваниѥ приѥмьѭтъ отъданиѥ, ѥже прьвоѥ видѣти и благовѣстити не глаголанаа тъчьѭ нъ и видѣниѩ. ти понеже изидоша съ страхомъ и радостиѭ, се Исоусъ сърѣ-те и глаголѧ· радоуита са. тѣ же ѫстѣ и за нозѣ, съ прѣ-великомъ веселиимъ к нему притекши приѥмаста же и дрьжаниимъ знамениѥ и извѣштениѥ въскрьсениѩ, и поклониста са ѥмоу. что оубо тъ; не боита са. пакы и тъ

боꙗзнь изгонитъ, протварѣѩ пѫть вѣрѣ. нъ идѣта и
повѣдита братии моѥи, да идѫтъ въ Галилеѭ, и та-
мо мѧ видѧтъ. съмотри, како ти тъ тѣми оученикомъ
благовѣститъ, ѥже многашди глаголахъ, иже паче родъ
бечьстьнъ въ чьсть веды и въ благы надеждѧ и болѧшта
ицѣли. васнь кто васъ бы хотѣлъ такъжде быти и по
нозѣ ѫти исоусовѣ; можете и ныниꙗ, ѥликоже васъ хо-
щетъ, не по нозѣ тъчьѭ и по рѫцѣ, нъ и по главѫ
ѫти чистѫѭ онѫ, страшныихъ таинъ насыштаѭ сѧ
чистѫѭ съвѣстиѭ. не сьде же тъчьѭ, нъ и въ инъ дьнь
оузьрите и сь неизглаголемѫѭ славоѭ оноѭ и народомъ
агг҃ельскомъ градѫшта, аште вьсхоштете чловѣколюби-
ви быти, и слышати имате, не си словеса тъчиѭ, ꙗко
радоуите сѧ, нъ и оно· идѣте благословьѥнии от҆ца
моѥго, приимѣте оуготованоѥ вамъ цѣсарьствиѥ прѣдъ
съложениѥмъ мира. бѫдѣте оубо чловѣколюбиви, да
то оуслышите, и вы златоносивыѩ жены, видѧштаѩ
течениѥ женьскоѥ, сиѭ ѫзѫ понѣ до поздѣ нѣколи
отъложивъша златьнааго желаниꙗ. ꙗкоже аште ръвъноу-
ѥте женамъ, прѣмѣните оутварь, ѥѭже объложени
ѥсте, милостиѭ объложивъше сѧ. кыи оуспѣхъ, по-
вѣждь ми, чьстьнааго камениꙗ сего и златомъ шьве-
ныихъ ризъ; радоуѥтъ сѧ, глаголеши, о сихъ доуша и
веселитъ сѧ. азъ тебе о приобрѣтении въпрашах', ты же
ми врѣдъ повѣдаѥши· ѥже бо о том' праздьновати и
радовати сѧ и прилпѣти, ничтоже нѣ того горе· горчаи-
ши бо лютаꙗ си работа бываатъ, ѥгда кто и работаѩ
радоуѥтъ сѧ. къгда бо, ꙗкоже ѥстъ подоба, поспѣши
то на доуховьноѥ дѣло; къгда же ли посмѣѥтъ сѧ,

ꙗкоже ѥстъ лѣпо, житїискꙑмъ потрѣбамъ, ꙗкоже мнитъ радости достоинна, ѥже златомъ вазати са; николиже, нъ молѫ то отъложивъша милость приобраштамꙑ въводаштаѧ въ цѣсарьство небесьноѥ, ѥгоже бѫди вьсѣмъ намъ полоучити благодѣтиѭ и чловѣколюбиимъ господа нашего Їсоуса Христоса, ѥмоуже слава вь вѣкꙑ вѣкомъ амин.

Слово сватаадго Єпифаниꙗ архиепископа купрьска о погребении тѣле господи нашего Їсоу Христоса ї ѡ Їѡсифѣ иже отъ Яримадеѧ и о Никодимѣ и о сьнитии господи нашего гробьнѣꙗмь по съпасъпасьнѣи мѫцѣ дивъно бывъшоу.

Что се; дьньсь мьлчаниѥ много на земи· ч'то се; се мьлчаниѥ много и неплиштеваниѥ много, мълчаниѥ много, ꙗко цѣсаръ съпитъ· земьꙗ оубоꙗ са, и оумльча, ꙗко богъ пльтиѭ оусьпе· богъ пльтиѭ и оусьпе, и адъ въстрепета. богъ въ малѣ оусьпе, и съпаштаѧ отъ вѣка отъ ада въскрѣси. къде нꙑнꙗ сѫтъ вьчераш'нꙗѧ мльвꙑ и гласи и говори бꙑваѭштии на Христоса отъ законопрѣстѫпникъ; кде народи и чини и орѫжиꙗ и жрьци; к'де цѣсаре и їереи и сѫдиѧ осѫжденꙑѧ; кде свѣшта и мечи и говори бештисльнии; кде людиѥ и гнѣваниꙗ и трѫтъ неправьдънꙑи; въ истинѫ оубо зѣло въ

истинѫ людие поѹчиша сѧ тъштетъныимъ и безоумь-ныимъ, потъкнѫша сѧ въ ѫгълнѣи о камень Христоса, и сами съкроушиша сѧ, привръгоша сѧ въ твръдыи камень, нъ въ пѣны вльны ихъ раздиша сѧ, потъкоша сѧ о наковальнѣ непобѣдимѣмъ, нъ сами сътрени быша, вьзнесоша на дрѣво камень, и съшъдъ оумрьтви ѧ, съвѧзаша великааго Самѱона сльньца Христоса, нъ раздроушъ вѣчьныѧ ѫзы иноплеменникы и законопрѣстѫп'никы погоуби, заиде богъ сльньце подъ земьѭ, и тъмѫ прѣмрачьнѫ июдеѡмъ сътвори· дьнесь съпасение сѫштиимъ на земи, и отъ вѣка подъ земьѭ сѫштиимъ, дьнесь съпасение вьсемоу мироу, елико видимъ и елико не видимъ, соугоубь дьнесь пришьствие господьнѥ, соугоубь съмотрение, соугоубь чловѣколюбие, соугоубь сьнитие, въ коупѣ же сьмѣрение, соугоубо къ чловѣкомъ посѣштение, отъ небесе на земьѭ, отъ земьѧ подъ земьѭ, богъ приходитъ, врата адова отъврѣзаѭтъ сѧ, съпаштии отъ вѣка радоуите сѧ, сѣдѧштии вь тьмѣ и вь сѣни сьмрьтьнѣ великыи свѣтъ приимѣте, съ рабы господь, съ мрьтвыими богъ, съ оумьрышиими животъ, съ повиньныими неповиньнъи, съ сѫштиими въ тьмѣ немрьчаи свѣтъ, съ плѣньникы свободителѥ, съ прѣисподьниими прѣвышьнии небесъ. Христос на земи, вѣровахомъ· Христос въ мрьтвыихъ, с нимъ сьнидѣмъ, да оувѣмъ таиныѧ ѫже тоу, да разоумѣемъ божиѭ таинѫ, таина подъ земьѭ чоудеса, да оувѣмъ, како и сѫштиимъ въ адѣ просвѣтилъ естъ проповѣдь. что оубо; вьса ли прѣпросто съпасаетъ ꙗвивъ сѧ въ адѣ богъ; ни, нъ и тоу вѣроуѭштаѧ. вьчера

съмотрьливънаꙗ твора а дьнесь владычьскаꙗ, вьчера пльтьскаꙗ а дьнесь господьскаꙗ дѣꙗ, вьчера чловѣчьскаꙗ а дьнесь божьствънаꙗ ꙗвьꙗѥтъ, въчера за оухо оударенъ бывааше, дьнесь же бльштанинимъ божиѥмъ адовъскоѥ жилиште бьѥтъ, въчера съвазанъ бывааше, дьнесь нераздрѣшьнами ѫзами сьвазаͭтъ мѫчителıа, въчера осѫжденъ бывааше, дьнесь осѫжденынимъ свободѫ дароуѥтъ, въчера слоугы пилатовы рѫгаахѫ са ѥмоу, дьньсь вратьници адовьнии видѣвъше ништезоша. нъ оубо слыши о христовьнѣи мѫцѣ вышьнѥѥ слово, слыши и въспои, слыши и прослави, слыши и проповѣждь божиꙗ чоудеса великаꙗ, како законъ остѫпаѥтъ, како благодѣть процвитаѥтъ, како образи мимоходатъ, како истина проповѣдаѥтъ са, како сѣнь мимоходитъ, како сльньце вьселенѫѭ испльнꙗѥтъ, како ветъхыи законъ обетъша, како же новыи извѣштаѥтъ са, како древьнꙗꙗ прѣидоша, како новаа процвътоша. двои людиѥ въ Сиωнѣ въ хръстовьнѣи мѫцѣ въ врѣма придоша евреистии коупно же и поганьстии, два цѣсара· Пилатъ и Їрωдъ, два иѥреа· Анна и Каиꙗфа, да окѣ пастѣ въ коупѣ бѫдете, ова прѣсталѭшти а христовънаа начинаѭшти· двѣ жрьтвѣ въ тъ вечеръ даꙗшете са, поне́же съпасениѥ, глаголѭ, живынимъ и мрьтвынимъ бываͭше. июдеи же съвазаѭште агньца закалаͭхѫ, а иже отъ поганъ въ пльть бога, и ови вь сѣнь вьзираахѫ, ови же къ сльньцоу и богоу притѣкаахѫ, и ови съвазавъше Христа отъсылаахѫ, а иже отъ поганъ инодоушьно ѥго примаахѫ. нъ июдеи исхождениѥ ѥже отъ Єгупта помьнѣахѫ, а иже отъ поганъ избавьѥниѥ иже отъ

льсти проповѣдаахѫ. и се кде; въ сиωновѣ градѣ цѣсара великаего, въ ѩемже и твори съпасение по срѣдѣ земьѧ, по срѣдѣ дъвою животъноу познанъ бывъ Їсоусъ божии сынъ· по срѣдѣ отьца и доуха, обою животоу животъ отъ живота, истинъныи животъ ꙗвьꙗѧ сѧ, и по срѣдѣ аггелъ и чловѣкъ въ ꙗслехъ раждаѧ сѧ, по срѣдѣ дъвою ихъ людии камень ѫгълнъ лежа, и междоу закономъ и пророкы въ коупѣ проповѣдаемъ, и по срѣдѣ Мосеа и Илиѧ въ горѣ ꙗвьꙗѧ сѧ, и междоу обѣма разбоиникома богъ разоумьноуоумоу разбоиникоу ꙗвьꙗѧ сѧ, и по срѣдѣ настоѩштаѩ жизни и градѫштаѩ сѫдиї вѣчьныи сѫда, и дьнесь по срѣдѣ живыихъ и мрьтвыихъ ꙗвьꙗѧ сѧ, соугоубѫ пакы сиѧѫ жизни, соугоубѫ бо родьствоу въ коупѣ и породьствоу. и слышавъ рѣчи соугоубо родьствоу вешти и въсплешти чоудеса. аггелъ Марии матери христосовѣ родьство его благовѣствова, аггелъ Марии Магдалыни порождение его еже отъ гроба благовѣстьствова. ноштиѭ Христос въ Виѳлеемѣ раждаетъ сѧ, врътъпъ ис камене, идеже Христос роди сѧ, врътъпъ ис камене, идеже Христос пораждаетъ сѧ. пеленꙑ въ родьство приемьетъ, пеленами и сьде повиваетъ сѧ, змоурнѫ рождъ сѧ приѩтъ, змоурнѫ и въ погребение и ал҄оꙋи приемьетъ. тоу Їωсифъ безмѫжьнъи мѫжъ марининъ, сьде Їωсифъ иже отъ Аримадеѩ, въ Виѳлеемѣ въ ꙗслехъ родьство, нъ и въ гробѣ ꙗко и въ ꙗслехъ мѣсто. прьвии пастоуси хрьстосово благовѣстьствоуѭтъ родьство, нъ и прьвии вьсѣмъ пастоуси христосови оученици благовѣствоваша христосовое из мрьтвыихъ порождение, тоу,

радоуи са, агг҃елъ дѣвѣи възъпи, и сьде, радоуите са, велика сьвѣта агг҃елъ Христос женамъ въпиюше, въ прьвоѥ родьство Христос по трехъ десатехъ дьнь вьнидє въ землнъıи Їєроусалимъ въ црькъве, и принесе юко прьвѣньцъ два грълнчишта богови, съı въ погребениѥ ѥгоже отъ мрьтвъıихъ Христос по четырехъ десатехъ дьнии вьзиде въ въıшьн҃ї Нєроусалимъ, юдоуже не разлѫчи са, въ истинънаю сватаю сватъıмъ юко прьвѣньць неистьлѣньнъ из мрътвъıихъ, и приноса богови и отьцоу два грълнчишта, доушѫ и пльть нашѫ, ѥгоже и прнѧтъ, юко Сумеѡнъ етеръ, ветъхъи дьнемъ богъ, юко въ рѫцѣ свои въ своѥ юдра· аште ли вѣтьскъı ѫ а не вѣрно слъıшиши, обличаѭтъ та недвижимии печате господьскааго погребениѥ христосова гроба, юко-же бо знаменаном' печатьмь дѣвьствьнъıимъ затворе-номъ Христос отъ дѣвъı роди са, тако не отъвръстомъ сѫштемъ гробьнъıимъ печатьмь христосово порожде-ниѥ бъıстъ· како же въ гробѣ нигда и отъ кънихъ Христос жизнь полагаѥтъ са, сватъıихъ словесъ да слъıшимъ· поздѣ бъıвъши, рече, приде чловѣкъ богатъ именемъ Їѡсифъ, сьдръзнѫвъ вьниде къ Пилатоу, и проси тѣла исоусова. вьниде чловѣкъ къ чловѣкоу проса прнѧти бога чловѣкомъ, прошааше брьниѥ оу брьниѥ прнѧти зиждителю вьсѣмъ, сѣно отъ сѣна прнѧти г҃еонъскааго ог҃ни, капьѥ мала отъ капьѫ прнѧти безднѫ. кто видѣ или кто слъıша къде чловѣка чловѣкови творьца чловѣкомъ даѭшта безакон'никъ правьдьника и творьца закономъ обѣштаваѥтъ са дати, сѫдии осѫжденъ юко и осѫжденѫ сѫдиѭ сѫдимъ въ погре-

бенніє далєтъ. поздѣ бывъшоу приде чловѣкъ именемь Їωсифъ, въ истинѫ богатъ, ꙗко вьсе съложеноѥ тѣло господьнѥ приимъ, въ истинѫ богатъ, ꙗко соугоубоуѫ осиѫ христосовѫ отъ Пилата приѧтъ, и богатъ, ꙗко бесцѣннааго бисъра достоинъ бꙑстъ приѧти, въ истинѫ богатъ, вълагалиште бо понесе пльно божьствьнааго богатьства. како бо не богатъ, вьсемоу мироу жизнь, съпасьноѥ сътѧжавъ; како не богатъ Їωсифъ, даръ приимъ питаѭштааго вьсѧ и вьсѣми обладаѭштааго; поздѣ бывъшоу, бѣ бо оубо зашьло въ адъ правьдноѥ сльньце. тѣм же приде чловѣкъ богатъ именемъ Їωсифъ отъ Аримадеѩ, иже бѣ крꙑѧ сѧ страха ради июдеиска, приде же и Никодимъ пришъдъ къ Їсоусови ноштиѭ, таинꙑ таинамъ потаѥнꙑ· дъва потаѥна оученика съкрꙑтъ Їсоуса въ гробѣ градета, съкръвенѫѭ въ адѣ тѣснѫ потаѥноуоумоу въ пльти богоу, своимъ въскр̓сениимъ оучашта, дроугъ же дроуга прѣспѣваѩ въ божиѭ любьве· Никодимъ бо въ змѵр̓нѫ и алгоуи штедръ, а Їωсифъ въ дръзновенніє ѥже къ Пилатоу похвальнъ, съ бо вьсакъ страх̓ отъвръгъ дръзноувъ вьниде къ Пилатоу, просѧ тѣла Їсоусова, и въшъдъ прѣмѫдро отъиѫдь начатъ, да вьзлюбьѥнꙑѩ мꙑсли не погрѣшитъ· тѣм же не начинаѥтъ великꙑими рѣчьми нѣкꙑими къ Пилатоу, да не вьсего раздражъ отъпадетъ прошениꙗ, ни глаголетъ к немоу· даждъ ми тѣло Їсовово, омрачьшааго сльнце прѣжде мала врѣмене, и камениѥ раз̓дробьша, и земьѭ потрасъша, и гробꙑ отвръзьша, и катапедазмѫ цръкъвънѫѭ раздъравъша, ничтоже таково къ Пила-

тоу глаголетъ, нъ ч҄то прошеније нѣкоје мало· ѡ сѫдии, отънѭдь мала проса к тебѣ придохъ, даждъ ми тѣло мрьтво на погребеније оного осѫждена҄го отъ тебе, Їсоуса назарела, Їсоуса ништааго, Їсоуса бесхрамника, Їсоуса сего видаштааго, нага, сьмѣренааго, Їсоуса ѫзьника, Їсоуса окръвенааго, страннааго, и въ страньн҄ыихъ҆ незнаема, и небрѣгома вьсѣми, видашта· даждь ми сего страннааго, каꙗ бо ти польза отъ тѣла страньна҄го сего; даждъ сего назарела страньнааго. јемоу страны не сьвѣмъ страннии· даждъ ми сего стран҄нааго, јемоуже отьца не знаемъ стран҄нии· даждъ ми сего стран҄нааго, јемоуже мѣста и жилишта не сьвѣмъ страннии· даждъ ми сего страннааго, не имѫштааго сьде к҄де главы подъклонити· даждъ ми сего страннааго, въ страньнъıихъ ꙗко странна бесхрамника, отъ ꙗслиї ꙗко странна отъ Їрода бѣжавъша, даждъ ми сего стран҄нааго, бѣжавъшааго от҆ самѣхъ пеленъ вь Єгуптъ, иже ни града ни вьси ни храма ни обитѣли ни рода имать въ стоуждеи странѣ, съмрьтнѭ имѫштааго житије, и дрьжаштааго вьсѣчьскаꙗ· даждь ми, ѡ владыко, сего висаштааго на дрѣ нага, да покрыѭ покрывъшааго моего състава наготѫ, даждъ ми сего мрътвааго въ коупѣ и бога, да покрыѭ покрывъшааго моꙗ безаконнꙗ, даждъ ми сего мрьтвааго, да погребѫ погребъшааго въ Їѡрданѣ моѧ грѣхы. о мрьтвѣ молѫ, отъ вьсѣхъ обидѫ приим҄шѹ, отъ дроуга прѣданоу бывъшоу, отъ оученика прѣданоу, отъ братиѩ изгънаноу, отъ своихъ рабъ за оухо оударено у· о мрьтвѣ молѫ, осѫждено у бывъшоу отъ свобожденыихъ

отъ нѥго, пиштѫ оцъта напоѥноу, отъ ицѣлѣвъшиихъ отъ нѥго ꙗзвѫ приим'шоуоумꙋ, отъ оученикъ оставьѥноу, отъ своѥѩ матере лишеноу· о мрьтвѣ, ѡ Пилате, молѫ, на дрѣвѣ висашти. нѣстъ бо семоу отьца на земи, ни дроуга кого нꙑнꙗ, ни оученика, ни жѫжикꙑ, ни погребителꙗ, нъ самъ ѥдномоу ѥдночадъ вь вьсемь мирѣ богъ, и инъ никтоже. симъ отъ Їѡсифа къ Пилатоу реченомъ повелѣ Пилатъ въдати ѥмоу прѣсватоѥ тѣло Їсоусово. пришъдъ же на гольгодино мѣсто сънатъ бога въ пльти отъ дрѣва, и полагаѥт' на земи въ пльти, бога нага, нъ ни пакꙑ нага, и видатъ лежашта низъ, възведъшааго вьса горѣ, и бꙑваатъ въ малѣ без доуха животъ вьсѣмъ и доухъ, и видатъ без очию създавъшаего многоочителꙿнаꙗ, и лежитъ взнакъ въскрѣшениє вьсѣмъ, и оумрьштенъ бꙑваатъ богъ пльтиѭ, въскрѣшаѩи мрьтвꙑѩ, и мльчитъ въ пльти громъ божиꙗ словесе, и въздвиженъ бꙑваатъ дланьми съдрьжаи земьѭ рѫкоѭ. воле оубо, Їѡсифе, испросиши и приимъ, вѣси ли оубо, кого приѩтъ; пристѫпль къ кръстоу и сьнемъ Исоуса, вѣси ли оубо, кого понесе; аште оубо вѣси, ѥгоже дрьжиши, нꙑнꙗ бꙑстъ богатъ. како же оубо и божию тѣлеси семоу и страш'ноуоумоу твориши погребениѥ; похвальна оубо ѥстъ твоꙗ любꙑ, нъ паче похвалено доуши твоѥи дрьзновениѥ. воле оубо не трепештеши ли, на рѫкоу носа, ѥгоже трепештѫтъ херовимъ; которꙑимъ бо страхомъ божии пльти тои съвлачиши лентии; кацѣмъ же говѣнимъ приѩтъ очи трепешта вьзирати и открꙑти тѣло бога сьмѣрьшаего са волеѭ; воле оубо, рьци ми, ѡ Їѡсифе, и къ въстокоу

ꙗко и мрьтва погрѣбаѥши Їсоуса, въстока въстокомъ; воле оубо и своима прьстома, ꙗко мрьтвоу, Їсоусови затвараѥши очи, отвръзъшоуоумоу своимъ прьстомъ слѣпаагo очи; воле и оуста сътискаѥши, отъвръзъшоумꙋ оуста гѫгъниивоуоумоу; воле же и рѫцѣ съл агаѥши, простеръшоуоумоу исъхъшии рѫцѣ; или и нозѣ по законоу мрьтвыимъ важеши, давъшоуоумоу хождениѥ недвижимыима ногама; воле же оубо и на одрѣ въздвижеши, рекъшоуоумоу ослабьѥноуоумоу жилами· възми свои одръ и ходи; воле же и хризмѫ възливаѥши на цѣсара, и хризмѣ пролиꙗвъшии са и вьсь миръ исцѣльши; воле оубо ѥште и кръви текѫшти ꙗзвѣ божиꙗ тѣла съмѣѥши истискати ѭ, исцѣлѣвъшоуоумоу кръвоточивѫѭ богоу; воле оубо и водоѭ омываѥши тѣло божиѥ, измывъшаго вьса и оцѣштениѥ давъша; кыѧ же оубо и свѣшта вѫжъжеши истинъноуоумоу свѣтоу, просвѣштъшꙋмоу вьсѣкога чловѣка; кыѧ въспоѥши погребению пѣсни, приѥмлѭштоуоумоу присно отъ небесьскыихъ силъ пѣсни; воле оубо слъзы оупоуштаѥши ꙗко надъ мрътвъмъ прослъзъшоуоумоу са, и мрьтва Лазарꙗ вьскрѣшьшоу; воле оубо и плачъ твориши, давъшоуоумоу вьсѣмъ радость, и скръбь отъ Еугы отъвръгшоу; обаче блажѫ рѫцѣ твои, ѡ Їѡсифе, послоужъшии и осагъшии, ѥште и кръвь поуштаѭшти божиꙗ тѣла ісꙋсовѣ рѫцѣ и нозѣ, блажѫ рѫцѣ твои прикоснѫвъшии са божиихъ ребрѣхъ, и прѣжде Θомы невѣрънааго вѣрна и похвалена опасива· блажѫ оуста твоꙗ бесытости насыштьша са и приложьша са къ исоусовомъ оустомъ и доуха свата отъ тѫдоу испльньша

са· блажѫ очи твои приложьшии са къ Їсоусовама очима, и свѣтъ истинъныи отъ тѫдоу приимъши· блажѫ лице твоѥ приложъшии са къ божию лицоу· блажѫ рамѣ твои понесъшии носаштаaго чловѣка· блажѫ главѫ твоѭ, ѥюже прикоснѫ са Їсоус, глава вьсѣмъ· блажѫ Їωсифа и Никодима, бысте бо прѣжде херовимъ херовимѣниша, бога вь себѣ носашта, бысте прѣжде шестокрильныихъ богоу слоузѣ, не крильма нъ плаштаницеѭ бога покрывъша и почътъша, ѥгоже херовимъ трепештѫтъ, сего на рамѣхъ Иωсифъ и Никодимъ носите, ѩко и вьси бесплътьнъıихъ чинове сь нима носатъ. идеже Їωсифъ и Никодимъ, не тоу ли сьнаша са и вьси божии аггелъ народи, и варaѭтъ херовимъ, и прѣтѣкаѭтъ серафимъ, и сь нима носатъ прѣстолы и покрываѭтъ шестокрильнии, и трепештѫтъ многоочитии, видаште Їсоуса въ пльти безъ очию, и прикрываѭтъ силы, и поѭтъ владычьствиꙗ, и трепештѫтъ чинове, и диватъ са оужасаѭште са къ себѣ и сътазаѭште са глаголѭтъ· что се страшноѥ слово и боꙗзнь и трепетъ и оужасъ; ч'то се великоѥ и дивъноѥ чоудо; невидимыи намъ бесплътьнъıимъ высирь богъ низъ чловѣкъ мрътвъ и нагъ видимъ ѥстъ· ѥмоуже прѣстоѩтъ херовимъ съ говѣнии̂мъ, сего Їωсифъ и Никодимъ погрибаѥта бесѫм'нѣниꙗ. къгда сьниде не оставльи выспрьн̂ихъ; како сьниде сыи вънѫтрь; како на земьѭприде испльнꙗѩи чловѣка; како сълѣзе не чоувъшоу ни ѥдиномоу; сыи выспрь съ от'цемь въ инѫ ꙗко богъ. не ꙗви са намъ ник'деже чловѣкомъ ꙗко чловѣкъ како невидимыи видѣнъ бывaaтъ; како бесплътъныи въпльти са: како

немѫченыи мѫкѫ приѩт'; како сѫдии на сѫдишти ста; како животъ съмрьти въкоуси; како въ гробъ невъмѣштаѥмыи вьмѣштаат' са; како обита въ гробѣ не оставлни прѣстола отьча; како въ врата врътъпоу въходитъ не отвръзъи вратъ небесъскыихъ, нъ врата раю отвръзъ, а вратъ дѣвествъныихъ не отвръз', нъ врата адовъскаꙗ съкроушивъ, и двьрии при Ѳомѣ не отвръзъ, нъ врата цѣсарьствиꙗ чловѣкомъ отвръзъ, а врата гроба и печатии неврѣжденъı съхраниѩ· како же къ мрътвыимъ причитаѥтъ са свободь и въ мрътвыихъ; како свѣтъ немрачьнъıи въ темьнъıѩ и вь сѣни съмрътънъıѩ приходитъ; камо градетъ; камо съходитъ, ѥгоже съмрьть не может' оудръжати; ч'то ѥ слово; что коварьство; ч'то ѥ мысль сьнитию ѥго ѥже въ адъ; некли Ядама съвазьнꙗ и намъ клеврѣта възвестъ съходитъ; въ истинѫ прьвозъданалаго овчате погыбъшалаго възискатъ градетъ оубо, и сѣдаштиихъ вь тьмѣ и въ сѣни съмрьтьнѣ хоштетъ посѣтити. ибо плѣнника Ядама и плѣн'ницѫ Єугѫ от' страстии раздрѣшитъ градетъ ꙗко богъ и сынъ ѥю. нъ да с ними сьнидетъ, не да сь ними ликъствоуѥмъ, нъ да възиграѥм' са, нъ да потъштимъ са, нъ да проводимъ, нъ да въспоѥмъ, нъ да подвигнемъ са богоу прѣмѣнъı къ чловѣкомъ, видаште и съвазьнемъ испоуштениѥ отъ блага господи бывлѭштии. градетъ бо истыи чловѣколюбьцъ известъ вѣчьныихъ ѫж'никъ мѫжьствомъ и областиѭ великоѭ живѫштиихъ въ гробѣхъ, ѩже оумѫчи обидьливыи непобѣдимыи мѫчитель, оумѫченыи отъ бога, ꙗко противникъ оукрадъ и съб'равъ живѫштаѩ выспрь. тоу съвазанъ

Ядамъ съвязанꙑи прѣжде и оумьрꙑи прѣжде вьсѣхъ съвязанъ прѣисподьнѣи · тоу Явьль пожъренꙑи прѣжде и пръвꙑи правьдникъ, пастоухъ христосовъ, пастоуховъ образъ бꙑв' неправьдноуоумоу заколению · тоу Ноіє христосовъи образъ, великоуоумоу ков'чегоу божии цръкъві зиждитеље, съпасъшии жестосръдꙑѧ вьсѧ ѧзꙑкꙑ отъ потопа нечьстию голѫбемъ свята'го доуха, и тьмнааго врана диꙗвола из нєѧ изгънавъша · тоу Явраамъ прадѣдъ христосовъ жьрьцъ, иже безбожьнѫѭ и бесмрътънѫѭ жрътвѫ богоу пожрълъ ієстъ · тоу свѧзанꙑи Исакъ, съвязанꙑи древлѥ отъ Явраама, въ христосовъ образъ · тоу Їаковъ въ адѣ низъ печаленъ, съи древіє прискръбънъ за Їѡсифа въспрь · тоу Їѡсифъ съвязанъ бꙑвꙑи въ Єгоуптѣ въ темници въ образъ христосовъ съвязьнию господьню · тоу Мѡусии въ тъмнꙑихъ низъ, ꙗкоже бѣ въ крабии вь тьмнꙑихъ низъ · тоу Даниилъ въ прѣисподнїимъ гробѣ адовѣ · тоу Иієремиꙗ, ꙗко въ ꙗмѣ тиньнѣи въ адьстѣамъ гробѣ и съмрьтьнѣѣм' истьлѣнии · тоу въ чрѣвѣ адьстѣѣмъ лежитъ Їѡна въ образѣхъ Христоса вѣчьнааго и прѣвѣчьнааго Ионꙑ живѫштоуоумоу вь вѣкъ и вь вѣкъ вѣкомъ и на вѣкꙑ и ієште · тоу Давꙑдъ отьцъ божии, иж нєгоже по пльти Христос роди са. и что глаголѭ Давꙑда и Їѡнѫ и Соломѡна; тоу симъ Їѡанъ великꙑи и болїи вьсѣхъ пророкъ, ꙗко въ тьмнѣхъ ложеснѣхъ Христоса проповѣдаѧ гробьнꙑимъ вьсѣмъ, соугоубънꙑи прѣдътеча и проповѣдникъ живꙑимъ и мрътвꙑимъ, посьланꙑи отъ тьмница иродовꙑ въ тьмницѫ доушевънѫѭ оумьршимъ отъ вѣка правьдникомъ и неправьдни-

комъ, пророци же и правьдикви вьси молитвами непрѣстаѭштами бога отъ тѫдоу молѣахѫ из'бавьѥниꙗ просаште прѣскрьбьнааго того оумилєнааго обладаниꙗ вражиꙗ и мрьчениꙗ прѣтьмнааго мрака, и овъ ихъ къ богоу глаголааше· ичрѣва адова вьплѣ мои, оуслыша гласъ мои, отъвръже ма въ глѫбинъı, възпихъ къ тебѣ, господи, господи, оуслыши гласъ мои, а дроугъıи· просвѣти лице твоѥ, и съпасени бѫдемъ, и инъ· сѣдаи на херовимѣ ꙗви са, въздвигни силѫ твоѭ, и приди съпастъ насъ, и инъ· скоро да варатъ нъı штедротъı твоꙗ, господи, и дроугъı· избави доушѫ моѭ отъ ада прѣисподьнꙗго, и инъ· господи, извелъ ѥси отъ ада доушѫ моѭ, и дроугъıи· не остави доуша моѥꙗ въ адѣ, и инъ· да вьзидетъ из истьлѣниꙗ животъ мои къ тебѣ, господи боже мои, съмотри не тък'мо оумьръшинимъ при немъ и по немъ повѣдати своѥ чловѣколюбиѥ, нъ и дръжимъıмъ отъ ада прѣжде пришьствиꙗ ѥго и сѣдаштинимъ въ тьмѣ и вь сѣни сьмрьтьнѣ. тѣм' же чловѣкъı оубо въ пльти сѫшта плътиѭ доушевьнѫѭ богъ и слово посѣтилъ ѥстъ, доуша же вес пльти сѫшта божиѥѭ и прѣчистоѭ своѥѭ доушеѭ въ адѣ просвѣтилъ ѥстъ. тѣлоу оу не божьствоу разлѫченѣ сѫшти. тѣм же потъштимъ са, и мысльѭ въ адъ идѣмъ, ꙗко да видимъ, како тоу тъгда дръжавоѭ крѣпъкоѭ отъиѫдь дръжитъ дръжаштааго мѫчительство, и воинъı своимъ блистаниѥмъ не оумираѭштинимъ о немъ пълкомъ чинъı бездръжкоу важетъ, двьри бездънъı възьмъ отъ срѣдъı и врата бездрѣв'на крьстомъ Христос сьломь гвоздии же верѣꙗ вѣчьнъıꙗ

съкроуши и сълом и жзами, и своима ржкама юмоу неразрѣшьнаꙗ жжа желѣзнаꙗ ꙗко воскъ раскврь, и копиюмъ пронъзъшоуоумоу божиꙗ ребра бесплътноюе срьдьце мжчителю прободъ тоу съкроуши дръжавж лжкомъ юго, югда крьстъ ꙗко лжкъ божиꙗма ржкама жзами ꙗко тативож налжче. тѣм же аште съ безмльвьствиюмъ въ слѣдъ Христоса идеши, нꙑнꙗ видиши, югда мжчителꙗ съваза, где же главж юго въстъче, како же тьмница юго раскопа, како же съвазьна изведе, како же змиж распьра, и к'де змиж обѣси, како же Ядама свободи, и како Юугж въскрѣси, и како посрѣдьнѭж стѣнж разори, и где лютааго змиꙗ осжди, и како непобѣдимꙑѩ побѣдꙑ постави, где же съмр'ть оумрьтви, и како истьлѣние истьли, и чловѣка въ прьвꙑи постави владꙑчьскꙑи санъ. отъметаѩи оубо вьчера владꙑчьскꙑи легеонъ аггелъ глаголя Петрови· ꙗко могж нꙑнꙗ прѣдъ собож поставити боле нежели два на десате легеонъ аггелъ, дьнесь боголѣпьно въ коупѣ же и храбърьскꙑ и владꙑч'скꙑ съходитъ на ада и на съмрьть и на мжчителꙗ съмрьтиж съмрьти, бесьмрьтънꙑѩ бесплътънꙑихъ воинъ и чиновъ невидимꙑихъ не богови не тъкмо легеонꙑ нъ тьмꙑ тьмами и тꙑсжшта тꙑсжштами имꙑ аггелъ и архангелъ, властии, владꙑчьствии, господьствии, силъ и прѣстолъ, шестокрилатьць, многоочитꙑихъ, небесьскꙑхъ чиновъ проводаштаѩ, ꙗко своюго господа и цѣсара, и даръ приносашта и поюшта Христоса, не пособиѩ въ брани твораштa, недостоинъ оубо се юстъ богоу, коюго бо и пособиꙗ трѣбоуютъ Христос; нъ по дльгоу и по чьсти

съ любьвиѭ присно своіемоу господи въ инѫ прѣстоꙗти богови полоучиви етери оржжьници, такожде и копиници скори господьстѣи брани. помаанию тъкмо подвизании божиѧ скоротꙑ дроугъ дроуга варяѭште въ коупѣ вь дѣло съконьчаваѭшта повелѣниимъ дѣтели побѣдоіѫ оустроіени. къ врагомъ и мѫчителемъ облъчени, тѣм же и с'нидоша тъгда текѫште въ кѹпѣ и послѣдоуѭште богови и господи на гробьнаꙗ и вьсеи земи глѫбьшаꙗ, оумьршиимъ отъ вѣка подъ земьіеѭ жилишта извести окованꙑѧ отъ вѣка съпашта, и ꙗко оубо врата весльньнаꙗ адова жилишта, жилишта же и тьмница и съкровишта и врьтьпи божиіе посѣштениіе. свѣтъло· пришъствиіе іего постиже, вараіетъ вьса Гавриилъ архистратигъ, ꙗкоже по обꙑчаю радости благовѣштениꙗ приноситъ чловѣкомъ, и глаголъ етеръ крѣпокъ и архангельскъ и воіеводьскъ свѣтьлъ и львьскъ къ противьнꙑимъ силамъ гласомъ велиіемъ глаголетъ· възмѣте врата кънази ваши, с нимиже въпиіетъ Михаилъ· и възьмѣте са врата вѣчьнаꙗ, потом же и силꙑ рѣкша· отъстѫпите вратници законопрѣстѫп'нии, такожде владꙑчьствиꙗ съ областиѭ съкроушите са желѣзнаꙗ ѫжа нераздрѣшимаꙗ, и инъ· постꙑдите са противьнии сѫпостати, и дрѹгꙑи· оубоите са, мѫчителе законопрѣстѫп'нии· и ꙗко се при цѣсари храбрѣ цѣсарьскꙑ ополъчаѭшти са и побѣждаѭшти гроза етера и трепетъ въ коупѣ же и съмѫштаниіе и страхъ пристрашънъ нападаіетъ на непобѣдимааго владꙑкꙑ врата, такожде же и въ адъское оно дивъно христосово пришъствиіе іеже въ прѣиспод'нихъ въ не-

заапѫ бꙑсть съ вꙑше блистанию мракъ вь лице противьнꙑимъ адовамъ силамъ громъ гласомъ етеромъ слꙑшаштемъ, кличѫштемъ и воюемъ велаштем᾽ и глаголѫштемъ· възьмѣте врата кнази ваши, възьмѣте врата, не отврьзѣте бо, нъ отъ самѣхъ основании възьмѣте ꙗ, искорените, прѣставите, не затварꙗти са имъ к᾽ томоу, възьмѣте врата кнази ваши, не ꙗко не могѫштоу пришъдъшоуоумоу владꙑцѣ и вратомъ затвореномъ, егда велитъ, въходити, нъ владꙑчьскꙑ вамъ ꙗко оубогомъ хлапом᾽ велаштоу възати са вѣчьнꙑимъ вратомъ и прѣставление и съкроушение. тѣм же ни народомъ вашимъ, нъ мьнаштиимъ са кназемъ бꙑти повелѣваатъ глаголѧ· възьмѣ врата кнази ваши, нъ ни инѣмъ етеромъ сѫштемъ кнази, аште бо и до селѣ оумьръшиимъ отъ вѣка зьлѣ влали есте, к томоу оуже не обладаите ими, нъ ни инѣми ни вами, нъ ни вами самѣми бѫдете кнази, възьмѣте врата, приде бо Христос небесьскꙑѧ двьри, пѫть сътворите въшъдъшоуоумоу на западъскꙑѧ западꙑ, господь има емоу, и господоу исходꙑ съмрьтьнꙑимъ вратомъ, въходꙑ сьмрьтьнꙑѧ вꙑ сътвористе, а исходъ самъ сътворитъ приде· тѣм же въз᾽мѣте врата кнази ваши, въз᾽мѣте и не моудите, възмѣте скоро, въз᾽мѣте, и не жьдѣте· аште ли моудити мните, самѣмъ вратомъ бездрѫжкоу о себѣ възати са велитъ· възьмѣте са врата вѣчьнаꙗ· въ коупѣ же силꙑ въсклиинѫша, въ коупѣ же врата възаша са, въ коупѣ желѣзнаꙗ ѫжа и верѣѧ съкроушиша са, въ коупѣ затвори отъпадоша, въ коупѣ основаниꙗ тьмница подвижаша

са, въ коупѣ противьныѫ силы бѣствоуса ѫша, дроугъ дроуга рѫкѫ, а дроугъ дроузѣ прѣтыкаѫ са, и инъ иномоу бѣжати глаголѧ, оустрашиша са, подвижаша са, оужаснѫша са, съматоша са, облѣдѣша, сташа въ коупѣ, дивиша са, не домысливша са въ коупѣ и въстрепеташа, и овъ ихъ зѣлѫ стоꙗше, овъ же колѣнома лице покрываваше, а дроугыи ниць задьхнѣаше са, а инъ ꙗко мрьтвъ оцѣпааше, а дроугыи оужасомъ дрьжимъ бѣ, и облѣдѣвъ лежааше, а дроугыи въ ѫтрьнихъ прибѣжиштихъ иштазааше, тоу бо тъгда вьсѣче Христос въ оужасѣ главы сильныихъ, тоу сътрасе са вь нѥмъ, тоу развръзоша оуздьı своѫ глаголѭште· кто сьде ѥстъ цѣсарь славѣ, кто сь ѥстъ таковъи таковаꙗ съ толицѣми сьде твора чоудеса; кто сь ѥстъ цѣсарь славѣ твораи ныня въ адѣ не бывъшаꙗ никъгдаже въ адѣ; к'то сь ѥстъ изводаи отъ сѫдоу окованьıѫ отъ вѣка; кто сь ѥстъ раздроушивыи нашѫ непобѣдимѫѭ дръжавѫ и мѫжьство; к нимъ же отъвѣштаваахѫ господьскыѫ силы глаголѭште· оувѣдѣти ли хоштете, кто сь ѥстъ цѣсарь славѣ; господь крѣпъкъ и сильнъ, господь силенъ и крѣпъкъ и непобѣдимъ въ бранехъ, сь ѥстъ отъвръгъи вы отъ небесьскыихъ мѣстъ, и о земи посълавъ. ѡ ока'нии законопрѣстѫп'нии мѫчителе, онъ истыи ѥстъ съкроушивъи въ Їѡрданьскыхъ водахъ главы змиевъ вашихъ, сь истъ ѥстъ обличивъи крьстомъ и позороу сътворивъ и ослаблѣ жилы ваша, тъ истыи ѥстъ съвазавыи и омрачъ и въ бездьнѫ посълавъ вы, сь истыи ѥстъ посылаѫи вы въ огнь вѣчныи и вь геон'нѫ. тѣм же не моудите, не ждѣте, нъ подвигнѣте са,

ваша во дръжава оуже раздроуши са, ваше мжчительство оуже прѣста, ваше шатанье лютѣ ꙗко раздроуши са, ваша грьдынѧ до коньца ослабѣ, ваша крѣпость изнеможе и погыбе. сьѧ господьнꙗ силы противънымъ силамъ глаголаахж, въ коупѣ же и тъштаахж са, и ови тьмница отъ самѣхъ основании раскопаваахж, ови же противънꙑѧ силы гонꙗахж отъ вьнѣштьнꙗихъ съкровиштъ вь вьнжтрьнꙗихъ бѣжаште, и ини прѣисподьнꙗꙗ хранилишта и нꙑришта и пешти искаахж и течаахж, и ови дроугъ дроуга инждоу сьвазьнꙗ господеви привождаахж, и ини мжчителꙗ вазаахж, и дроузии вѣчьнꙑѧ сьвазьнꙗ испоуштаахж, а дроузии слоужаахж въ скорѣ, и ови въходаштоу вънжтрьждоу Христосоу прѣдьтечаахж, ови же ꙗко богоу и цѣсароу и побѣдителю прѣстоꙗхж. сим же тако нъ и паче сихъ въ адѣ бываѭштемъ, бываѭштемъ же и говораштемъ вьсѣмъ и трасжштемъ са ꙗко господьнѥѥ пришьствиѥ сама прѣисподьнꙗа прѣисподнꙗимъ доити хотѣаше. Адамъ, онъ Адамъ, онъ сьвазанꙑи вьсѣхъ чловѣкъ прѣжде вьнжтрьждоу вьсѣхъ съ многоѭ тврьдьѭ съвазанъ дръжимъ слꙑша господьстѣи нозѣ въходашти къ съвазьнꙗемъ, и позна гласъ ходаштоуоумоу въ тьмници и обраштъ са къ всѣмъ сжштинимъ сь нꙗимъ отъ вѣка съвазьнꙗемь и рече· гласъ ногоу етера слꙑшж къ намъ градꙑшта, и аште тъ въ истинж сѣмо прити изволилъ ѥстъ, мꙑ отъ жзъ свободимъ са, аште въ истинж оного съ нами видим', мꙑ отъ жзъ избавьꙗемъ са. си и подобьнаꙗ симъ Адамоу глаголжштоу къ вьсѣмъ сжштинимъ сь нꙗимъ съвазьнꙗемъ вьниде господь к нꙗимъ,

побѣдноѥ оржжьѥ крьста дръжа· егоже видѣвъ Адамъ съзъданыи прѣжде и оужасомъ възбивь прьси вьзпи къ вьсѣмъ сьпаштиимъ отъ вѣка и рече· господь мои сь всѣми, и отъвѣштавъ Христосъ глагола Адамови· и съ доухомъ твоимъ, и ѩмъ за ржкж вьскрѣшаатъ глагола· вьстани сьпаи и вьскрьсни отъ мрьтвыихъ, и освѣти та Христос, азъ богъ твои бывыи тебе ради сынъ твои. ныня глаголѧ, и по области повелѣваѧ сьвазьнѣемь· изидѣте, и сжштиимъ вь тьмѣ· просвѣтите са, и лежаштиимъ· вьстанѣте, тебѣ повелѣваѭ· вьстани сьпаи, не сего бо ради та сътворихъ, да въ адѣ съвазанъ ѥси, вьскрьсни отъ мрьтвыихъ, азъ бо ѥсмъ животъ чловѣчьскыи, въскрьсни, съзьданиѥ моѥ, въскрьсни, зраче мои, бывыи по образоу моѥмоу, въстани, поиди отъ сждоу, и ты бо о мьнѣ и азъ о тебѣ, ѥдно и нераздѣлимоѥ свѣтилиште, тебе ради богъ твои быхъ сынъ твои, тебе ради господь сы приѩхъ образъ твои раба, тебе ради сы прѣвышьи небесъ придохъ на землѭ и подъ землѥѭ, тебе ради чловѣка быхъ ѩко чловѣкъ бес помошти свободь и въ мрьтвыихъ, тебе ради ишъдъшаего отъ врьтограда июдеомъ прѣданъ быхъ отъ врьта и въ врьтѣ осжжденъ быхъ, виждь лица моѥго запльваньѩ, ѩже тебе ради приѩхъ, да тебе оустроѭ въ прьвоѥ дъхновеньѥ, виждь ми ланитама оударанья, ѩже приѩхъ, да тебе развраштеныи зракъ исправьѭ въ прьвыи образъ, виждь ми плештьма раны, ѩже приѩхъ, да разметаѭ твоихъ грѣхъ брѣма лежаштеѥ на плештоу твоѥю, виждь мои пригвожденѣи ржцѣ, иже простьрѣхъ на дрѣвѣ добрѣ тебе ради

простьрьшаа̇го на дрѣвѣ рѫцѣ зълѣ, виждь мои пригвожденѣи и прибыенѣи на дрѣвѣ нозѣ твоѭ ради ногоу текъшоу къ дрѣвоу зълѣ, въ шестыи дьнь твоѥ осѫжденьѥ быстъ, въ шестыи дьнь и твоѥ посѫжденниѥ и раю отврьстиѥ сътворихъ, въкоусихъ тебе ради зльчи, да исцѣлѫ тебе, сьнѣди оноѩ сладъкыѩ горькѫѭ сласть, въкоусихъ оцьта, да разорѫ твоѥѩ сьмрьти оцьтьнѫѭ и лютѫѭ чашѫ, и приѩхъ гѫбѫ, да отъмыѭ рѫкописаньѥ твоѥго грѣха, приѩхъ и трьсть, да напишѫ свободѫ родоу чловѣчьскоумоу, оусиѫхъ на крьстѣ и копьѥмь прободенъ быхъ въ ребра тебе ради оусиѫвъшаго въ раи и Єүгѫ отъ ребра изведъша, моѥ ребро ицѣлило ѥстъ болѣзнь твоѥго ребра, мои сънъ изведетъ та отъ сьмрьтьнааго сьна, моѥ копиѥ оуставило ѥстъ обраштаѭштее са на та копьѥ. тѣм же въстани, поиди отъ сѫдоу, изведохъ та отъ земьѩ раискыѩ, оустраѩѭ та оуже въ раи, нъ на небесьскыи прѣсто, възбранихъ ти дрѣва животьнааго образа, нъ се, азъ вьсь животъ причастихъ ти са, повелѣхъ херовимомь рабьскы стрѣшти та, сътворѫ херовимъ покланѣти ти са, съкрылъ са ѥси отъ бога ꙗко нагъ, нъ се, съкрылъ ѥси вь себѣ бога нага, облькла са ѥси въ срамьнѫѭ кожьнѫѭ ризѫ, нъ облѣкохъ са богъ пльти твоѥѩ въ кожьнѫѭ ризѫ. тѣм же вьстанѣте, поидѣте отъ сѫдоу, от истьлѣньꙗ вь неистьлѣньѥ, отъ сьмрьти въ животъ, вьстанѣте, поидѣте отъ сѫдоу, отъ т'мы вь вѣчьныи свѣтъ, въстанѣте, идѣте отъ сѫдоу, отъ страсти вь веселиѥ, въстанѣте, идѣте отъ сѫдоу, отъ работы въ свободѫ, отъ тьмница въ вышнии Иероуса-

лимъ, отъ ѫзъı къ богоу, отъ болѣзни на раискѫѭ пиштѫ, отъ землѧ на небо, на се бо оумрѣхъ и въскръснѫхъ, да и живъıими и мрътвъıими обладаѭ, тѣм же въстанѣте, поидѣте, отьць бо небесъскъıи погъıбъшаѧ ждеть овьца, девать десатъıѧ и девать аггельскъıѧ овьца клеврѣта ждѫтъ Ядама. къгда вьскрнетъ, къгда вьзидетъ и къ богоу възвратитъ са херовимъскъıи прѣстолъ оуготовилъ са ѥстъ; възносашта и ѧдри ина... трепеза оуготова са, брашна готова вѣчнии крови и жилишта, съкровишта благъıихъ отъврьзоша са небесьскоѥ цѣсарьство прѣжде вѣкъ оуготови са, ихъже око не видѣ и оухо не слъıша благъıихъ, и на срьдце чловѣкоу не вьзидоша, чловѣка ждѫтъ. си же и подобьнаꙗ симъ господоу глаголѭштоу въскръсаѭтъ с нимъ съıи вь немь вь коупѣ Ядамъ, и въскрѣшаѭтъ с нимъ ѥгда нъı, многаꙗ тѣлеса оумьръшиихъ отъ вѣка сватъıихъ вьскрьсѫ проповѣдаѭшта тридневноѥ господьне вьскрьсениѥ, ѥже свѣтло примѣмъ и видимъ и обьмѣмъ, съ аггелъı ликоуѭште, съ архаггелъı праздъноуѭште, вь коупѣ и славаште вьскрѣшьшаалго нъı отъ истьлѣниꙗ Христоса, ѥмоуже слава и дрьжава съ безначалъньıимъ отьцемъ и прѣсватъıимъ и животворauштиимъ доухомь нъıнꙗ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ аминь.

Їѡана архиепископа костантиниꙗ града златооустаго на въскрѣшениѥ христово отъ Лоукы еуаггелиста.

И се, дъва бѣста отъ нихъ идѫшта пѫтьмъ вь тъ дьнь въ вьсь, сѫштѫѭ далече отъ Иероусалима шести десатъ стадии, ѥиже имѧ Ѥммаоусъ. ѡ како, ѥгда боꙗзнь и страхъ обьметъ земьнаго, вьсе ѥго ѥстьство абиѥ възмѫштаѥтъ· ѡ како прѣштеньѥ архиерейско възмѫти апостольскы трѫты· ѡ како кназь дрьзость прогна апостольскааго лика· ѡ како сверѣпьство владыкъ възмѫти оумъ оученикъ, ѫша бо сьмрьтьнии сѫдѣтелꙗ вьсѣхъ, и ꙗкоже агна звѣриѥ, тако Христоса богооубиници имъше приведоша на дворъ архиерешвъ. тъгда же оустрѣленъ бъıстъ връховьнии апостолъ отъвръженїмъ, Їѡаннъ отиде бѣжавъ, Ѳома невѣриемъ оудръжан бъıстъ, и се два бѣста отъ нихъ идѫшта, страхомъ рѣста· оубѣживѣ звѣри боꙗзнъıѭ, отъбѣживѣ звѣри боꙗзнъıѭ, отъбѣживѣ сьмрьтънъıꙗ затворъı. ѥгда се глаголааста къ себѣ, бѣживѣ дрьзости архиерейскы, отъбѣживѣ владычьнꙗ оубиїствьнъıꙗ рѫкы, аште бо и сьмрьти наю прѣдадат, не имавѣ понести поношеньꙗ ихъ, и аште кръви нашеꙗ не пролѣѭтъ, словесы ны оустрѣлатъ, бѣживѣ архиерейскы ꙗрости, отъбѣживѣ книгъчии прѣштеньꙗ, побѣгнѣвѣ, да не постижена бѫдевѣ, идѫшта оуклонивѣ са отъ сего пѫти, да не сърѣтена бѫдевѣ сверѣпъıими ꙗзъıкы, пастоуха бо оубиша, овьца растрьгнѫша, кръмьчиѭ оубиша,

сѫштиихъ с нимъ въ глѫбинѣ потопатъ. се помышлѣюѫшта идѣаста, правь въ истинѫ таци бѣша вьсѣании при пѫти, етеръ бо вѣтръ страха вьнѣ вьвѣавъ ꙗкоже листомъ вьсѣмъ естьствомъ движаше. и се, два бѣста отъ нихъ идѫшта вь тъ дьнь· ни третьꙗго же дьне прѣбысте, ѥже рече имъ, нъ въ тъ часъ, вь ньже жизньна дрѣвѣ пригвоздиша, вь ньже бесьмрьтьнааго съ мрьтвьци положиша, вь ньже господьнѣ оубиица запечатьлѣша гробъ, въ тъ дьнь идѣашета, не пождаста, ѥгда хотѣаше Христосъ испровръшти ада, ѥгда хотѣаше погребенꙑи отъвръшти дрьжимꙑѧ многодьньнꙑѧ залогꙑ, ѥгда хотѣаше вьчьтенꙑи сь мрьтвьци прѣсѣшти гробьнꙑѧ печати, ѥгда вьзлегꙑи въ гробѣ, ꙗкоже вь чрѣвѣ, хотѣаше отъвалити камыкъ отъ гроба, ѥгда вьчьтенꙑи съ мрьтвьци хотѣаше оумрьтвити коустодиѭ, ѥгда ꙗвь сѧ немоштьнь сътрълъ сьмрьтьнꙑѧ затворꙑ, ѥгда ꙗвь сѧ нагъ хотѣаше плѣнити нечьстиваго, нъ вь тъ часъ не жьдаста сего видѣти, нъ бѣжаста въ тъ часъ, и бесѣдоваста къ себѣ о вьсемь семь приключьшиимъ сѧ, помышлааста бо вь себѣ ѥже о велицѣ дѣании, како сътвории така знамения сътрьпѣ ѫтъ быти хоудꙑими рѫками, како сьтворьи множьсто чоудесъ изволилъ ѫтъ быти, ѥстьство водьноѥ вь вино прѣложивꙑи, безмѣрьно множьство отъ малъ хлѣбъ прѣпитѣлъ въ поустꙑни, прогналъ словомъ множьство бѣсъ, слово испоуштааше, и прогонꙗше недѫгꙑ, посылааше глаголъ, и отъхождаахѫ страсти бръньѥмъ обнавьꙗше зѣници очию, оумьръшаѧ ꙗко съпаштаѧ глашааше, хромꙑѧ на теченьѥ сло-

вомъ зъвааше, ослабьıенааго исцѣливъ дѣлателıа одроу своıемоу показалъ, походилъ ıакоже по соухоу врьхоу морıа, боурѫ вѣтрьнѫ оутолилъ словомъ, ѫтиıе краıа ризъı крадѣаше исцѣленьıа, мъıтарıа апостолъı творıаıааше, блѫдницѫ плакавьшѫ сѧ вь небесьскъıи крѫгъ наставьıаше. се къ себѣ глаголаста и бесѣдоваста · си дѣла въ истинѫ сѫтъ божиıѧ силъı, си дѣла далече сѫтъ сьмрьтьнааго естьства, си дѣла въ истинѫ бесьмрьтьнааго сѫтъ а не сьмрьтьна, такожде же пакъı и мьньша къ себѣ мьнѫ сьбираашета, пльть ношааашета, и ıакоже чловѣкъ тако живѣаше, ıадѣше хлѣбъ и жадааше, хождааше ногама и троуждааше сѧ, почивааше и работааше ноужди естьствоу, сь мъıтари възлежааше, и сь любодѣицами живѣаше, досаждаıемъ трьпѣаше, и оумалıаıемъ мльчааше, страхомъ обьѫтъ бѣ въ страсти, и глаголааше · нъıнıа доуша моıа сьмѧте сѧ. ѫтъ бъıстъ, и не възможе бѣжати, съвѧзанъ бъıстъ, и не възможе отъбѣгнѫти, осѫжденъ бъıстъ, и не може побѣдити, на дрѣвѣ пригвожденъ бъıстъ, и не възможе сьнити, оцьта напоıенъ бъıстъ, и не понѧлъ въ того мѣсто горесть, копьıемъ боденъ бъıстъ, и крьвь ıего съ водоıѫ истече, и пакъı чловѣчьска и сьмрьтьна си въ истинѫ нашего естьства сѫтъ, а не бесьмрьтъна. се помъıшлıаашета о вьсѣхъ приключьшиихъ сѧ сихъ, и бъıстъ бесѣдоуıѫштема има и съвъпрашаıѫштема сѧ, что бъıвъшее и что бѫдѫштеıе, и самъ съпасъ приближь сѧ идѣше с нима, наста доушевьнъıи крьмчи рѣшити прѣрѣканьıа ıею, приде правьдноıе сльньце, и лоучѫ божьства и богоразоумиıа простьрѣ на нıа, наста искомъıи, и

самъ Їсоус идѣаше с нима, очи же ıею дръжимѣ бѣста не познати ıего, прѣмѣни има очи обаче тъгда, да не познаıета ıего, хранıаше бо себе, да авитъ са има на прѣломыıении хлѣба. каıа сжтъ словеса си, ıаже прѣрѣкаета къ себѣ ходашта и ıеста сѣтьна: аште бо и лъгати хоштета, лице ıавыıетъ печаль, рьцѣта ми, каıа сжтъ словеса си, ıаже прѣрѣкаıета къ себѣ; повѣдита и мьнѣ бесѣдж, ıжже глаголѣта, бжджи азъ обьштьникъ вашимъ словесемь, имже прѣрѣкаıета· каıа оубо сжтъ словеса, ıаже прѣрѣкаıета междоу собоıж ходашта и ıеста сѣтьна: лице выниıетъ ıеже о скрьби. отъвѣшта же ıединъ отъ нею, ıемоуже има Клеѡпа, и рече к немоу· ты ли ıединъ живы въ Иıероусалимѣ не разоумѣ бывъшаадо, бжди ıеже не видѣлъ ıеси; то не слыша ли; да аште очима тоу не бѣ. еда и оушима не слыша; аште и тоу не бѣ, ıегда са сътвориша бывьшаıа, не слыша ли; ни видѣлъ ıеси, ни оуслышалъ бывъшаадо; ты ли ıединъ живеши въ Иероусалимѣ, и не оувѣдѣлъ ıеси бывъшаадо вь немь; ни ли звагома слышалъ ıеси; ни ли тварь та наоучила бывшаадо; ни ли стоухиıа наоучиша та измѣнены бывша; сльньце свѣта съвлъкъ са облѣче са въ тъмж, лоуньскаа красота напрасно омрьче, опона цръкъвънаа на платы раздъра са, дьнь вь ноштъ са прѣоблѣче, каменьıе на оукроухы распаде са, адова дръжава съвазана бысть, и не оувѣдѣлъ ıеси бывъшаадо; тольма, ѡ мжжоу, дръжимъ ıеси невѣдѣниıемь, да сего не разоумѣеши; еда странникъ ıеси сихъ мѣстъ; ıеда ныниа пришълъ ıеси въ градъ сь; ıакоже мьнивѣ, иного ѧзыка ıеси, ıаште сего не оувѣдѣ· тварь

измѣни са, и не възможе ли възрѣти; ты ли юдинъ живеши въ Иероусалимѣ и не разѹмѣ бывъшааго вь нѥмь вь дьни сиѩ; онъ же рече· коѥ дивно дѣло наиде на житыѥ стоужде съмрьтьноуоумоу ѥстьствоу; ави са твари; коѥ; ѥже васъ ради прѣстрадахъ и сътрьпѣхъ, да васъ сьпасѫ, обаче коѥ наоучнта ма, аште что дивно отъ чловѣк' сътворено бъістъ. оукажита ми, аште что ново ави са въ твари, коѥ; рече Клеѡпа· не сълъгахъ, рече, ѡ мѫжоу, ꙗко странникъ ѥси сихъ мѣстъ, аште от'нѫдь не свѣси, рьци ми, аште ли ѥже о страсти тъчьѭ не вѣси, томоу та наоучѫ. онъ же глаголааше· коѥ; послоушаи, мѫжоу, абьѥ има и отьчьство ѥже о Їсоусѣ назарѣнинѣ· Їсоус именемь назарѣнинъ родомъ бъістъ мѫжъ пророкъ, ѱаноѥ сьончавалѧ и о бѫдѫштиимъ оуча, иже бъістъ мѫжь пророкъ, о нѥмже Захариꙗ глаголааше· есе мѫжь, вьстокъ има ѥго, ѥднѣмъ словомъ отъгона страсти, ѥдноѭ бесѣдоѭ прогона недѫгы, иже бъістъ мѫжъ пророкъ сильнъ дѣломъ и словомъ, мороу прѣштааше, и оутишааше са, сильнъ дѣломъ и словомъ, сь проказы съвлѣче ꙗкоже сь ризы, сильнъ дѣлы повелѣвааше вѣтромъ, и оустѫпаахѫ, сильнъ словомъ касааше са жъгомыимъ огнѥмъ и хладни бываахѫ, сильнъ дѣлы глаголааше адови и ізношааше тьлѣньныѩ, сильнъ словомъ възьмъ пать хлѣбъ прѣкрьми множьство, сильнъ дѣлы слово слова разорилъ, и тлъпы бѣсъ вь свиниѩ посылааше, сильнъ словомъ касааше са соусѣ рѫцѣ, и тъгдажде на слѹжьбѫ отъсылааше, сильнъ дѣломъ проклинааше смоквьницѫ, и

ї҆съхнѣюше, сильнъ словомъ врьнинмъ помазааше очи и просвѣштааше зрака, сильнъ дѣлы ар҆хиеренска свѣта словъмъ остроуюше, сильнъ словомъ и дѣльмь водъналаго тржда строуѫ изьлию, сильнъ словомъ и дѣломъ, прихождаахж архиереи искоушаѭште ѥго, и ѥднѣмъ словомь онѣмьюше ѫ, ѥгда хотѣахж имъ окоусы творити, оученици ѥмоу бываахж, ѥгда хотѣахж что от нѥго оучити са, знаменьꙗ от нѥго проша́хж, нъ слова разорило, и остроуюше съвѣтъ ихъ, сильнъ словомъ и дѣломъ прѣдъ богомъ и вьсѣми людьми, того прѣдаша архиереи и кнази на осѫжденьѥ сьмрьти, и пропаша и не осѫжденаяго, на сѫдишти поставиша, юко осѫдима прѣдъ Пилатомъ поставиша юкоже зълодѣю Каиафѣ, съвазаша рѫцѣ ѥго сътворьшоу толико чоудесъ, пригвоздиша нозѣ ѥго, прѣсѣкъшии вльнꙑ морьскꙑѫ, повѣсиша жизнь на дрѣвѣ, оустроиша, ѥже не оубиѥши, заклаша копьѥмъ, отъврьгоша, ѥже не лъжепослоушьствоуѥши, и съвѣдѣтельствоваша льжи, прѣдаша и на осѫжденьѥ сьмрьти, и прѣдастъ и Пилатъ бивъ, и ѫзыкъ вьпьюше· възьми, пропьни и. мꙑ же надѣахомъ са, юко тъ ѥстъ, иже иматъ избавити Издраилѣ. ѡ како Лоука вьсь страхъ клеоповъ поманжлъ не рече сатъ· мꙑ надѣѥмъ са, нъ мꙑ надѣахомъ са, юко тъ иматъ избавити Издраилѣ, мьнѣхомъ, рече, юко тъ съпасетъ ѫзꙑкꙑ, радовахомъ са, юко тъ съпасетъ люди, юкоже мьнѣж, вь нечаньѥ имѣаше Клеѡпа, ѥже о Христосѣ, воле же глаголавъшоу Клеѡпѣ глагола има Ї҆соус· ѡ неразоумьна и моудьнаа срьд҆цемъ вѣровати о всемъ, ѥже глаголаша пророци,

не тако ли подобааше пострадати Христосоу; добро нарічемъи стран'никъ оучаштиїхъ оучитъ, добрѣ хота оувѣдѣти оучаштиихъ онѣмьѥтъ· ѡ неразоумививи и моуд'ниї срьд'цемъ, ѥко не вѣровасте пророкомъ, ѥко сице подобааше пострадати Христосоу и тако вьнити въ славж своѭ. начьнъ же отъ Мосеа и отъ вьсѣхъ пророкъ съказлаше има вь вьсѣхъ книгахъ севе ради, ѥко сице подоблаше пострадати Христосоу, начьнъ же отъ Мосеа, дроуга божиѥго, връха пророкъ, прьвоуоумоу начрьтавьшоу писма, не прьва сътворилъ богъ небо и земьѭ, оучааше ихъ Моси решти, оузьрите жизнь вашж висимж прѣдъ вами, и повѣшенъ рече· азъ ѥсмъ жизнь и вьскрѣшеньѥ. Иеремиѥ рече· поражж пастѹха, и разно поидж тъ овьца, и пораженъ рече· азъ ѥсмъ пастоухъ добрыи, аште и вы отъбѣгосте страхомъ дръжими. Дауидъ рече· ѥдыи хлѣв мои възвеличилъ ѥстъ на ма прѣльштеньѥ, и самъ на вечери глаголааше· ѥдинъ отъ васъ прѣдастъ ма. прьвѣѥ страсти глаголааше· ныниѥ доуша моѥ сьмате са, и въ страсти глаголааше· ныниѥ приде часъ, да прославитъ са сынъ чловѣчьскыи. Дауидъ рече· даша вь ѥдь моѭ зльчь, и вь жаждж моѭ напоиша ма оцьта, и напоѥнъ глаголааше· есе, съконьча са такожде и ѥже вь страсти Дауидъ прѣжде ѱа· положиша ма вь ровѣ прѣисподьнимъ, вь тьмныихъ и вь сѣни сьмрьтьнѣ, Асафъ ѥже о вьскрѣшениї· въстани, доуше, сжди земи, Їѥковъ съпавъ ѥко львъ, и въста ѥкоже скумьнъ, Їѡна, три дни въ китѣ поживъ, тридневъноѥ въскрьсениѥ ѥго проображааше, Дауидъ ѥже о въсхождении въ прав'дж провьстржби·

възиде богъ въсклицаньıемъ, господь въ гласѣ тржбьнѣ, томоу слава и тѣмь богоу и отьцоу и доусѣ сватѣемь ıакоже ис пръва нъınıа и присно и вь вѣкы вѣкомъ амин.

Їан҄на архиепископа костатинıа града златооустаагo слово на сватжıж пасхж.

Радоуите са о господи вьсегда, вьзлюбьıенаıа братьıе, и пакы рекж, радоуите са, господь близъ, ничимже не пьцѣте са, господь из мрьтвъıихъ въсталъ, и с нимъ народъ многъ сватъıихъ· праздьнъствоуимъ оубо вь сласть и цѣломждрьствьно, сь бо въ истинж дьнь, иже сътворилъ господь· въздрадоуим са и вьзвеселимъ са вь нь, проповѣдимъ сьпасьнааго дьни паматиıе, проповѣдимъ с҄паса нашего въскрѣшеньıе, паче же наше сьпасениıе, вьзьпиїмъ, проповѣдимъ оумрьштвеньıе диıавoлово, нечист҄ыхъ бѣсъ плѣнениıе, сьпасеньıе крьстиıаньско, въскр҄ѣшеньıе мр҄ъ҄твъıихъ· въскрѣшеньıемъ бо христовомъ оугаснетъ геона огньна, чрьвь же неоусыпаıан оумираıетъ, адъ матетъ са, диıаволъ сѣтоуıетъ, грѣхъ оумрьштвьıаıетъ са, доуси лжкавьнии прогоними бываıжтъ, земьниї на небеса въсходатъ, сжштии вь адѣ свобождени бываıжтъ отъ жзъ диıаволь, и къ богоу прибѣгаıжште глаголжтъ диıаволови· къде ти, сьмрьти, жало; кде ти, аде, побѣда; вина

же намъ ѥстъ сватааго праздьньства и тръжьства сего Христосъ, иже и ꙇсходатаиникъ ѥстъ намъ вьсѣхъ добръ, тъ бо ис прьва ны сътворилъ отъ не сѫштааго вь сѫштеѥ приведъ, тъ и ны гыбнѫшта съпаслъ, оумрьштены оживилъ и неприꙗзнина противъства отатъ, тъ рабы ны сѫшта грѣхоу свободь авилъ, загладивъ наше рѫкоѱаньѥ· Христосъ ны, рече, искоупилъ отъ клатвы закона, бывъ за ны клатва. за нѥже достоитъ и намъ решти, что въздамъ господеви за вьсе, ѥже въздалъ ѥси нам'; богъ сы иночадъ чловѣкъ насъ ради изволилъ быти, и бысть послоушливъ до сьмрьти, да ны отъ вѣчьныꙗ сьмрьти избавитъ, въ рабиꙇ образъ са облѣче ангельскыи владыка, пльть приꙗтъ богъ слово, и чловѣкъ ꙗвьꙗше са съобразьнъ и равносѫштьствьнь отьцоу, вьсе прѣстрада, да ны отъ неправды работы изьметъ, и отъ нечьстиꙗ избавитъ. сего ради сътрьпѣ пострадати пльтьѭ подадитель нашего живота, сего ради и погребенъ бысть источникъ бесьмрьтиꙗ, да съмрьтьнымъ присно сѫштьи животъ подасть, и пакы же по земи добро твора, исцѣлѣꙗ чловѣчьскыꙗ страсти· недостоино же отъ богоборьцъ жидовъ въсприимаше възмьздиꙗ. господь же нашъ Ісоу Христосъ за многѫѭ благость прокаженыꙗ очиштааше, слѣпымъ видѣнье даꙗше, хромыꙗ цѣлꙗаше, бѣсы проганꙗаше, Лазара четврьтодьньна из мрьтвыихъ въставилъ, отъ пати хлѣбъ пать тысѫштъ насыштъ, по морꙋ ходилъ, водѫ вь вино прѣложилъ, кръвоточицѫ ицѣлилъ, дьштерь архисꙋнагога оумръшѫ оживилъ, и ꙇнѣхъ многъ таинъ достоинь чоудесъ сътворилъ· жидове же завистиѭ и рьвньѥмь обьꙗти

овогда каменїемъ биꙗхѫ господа, дроугонци же окоу-
шаахѫ съ стѣнъ сърнинѫти, коньчнѣѥ же и на крѣстъ
приведоша и· нъ господь наш' Їсу Христось не подра-
жилъ злобѫ хоулънынхъ жидовъ, нъ и плешти свои да-
ꙗше на раны по пророчьскоумоу и ланитѣ свои на заоу-
шенꙗ, и не отъврати лица своѥго отъ стоуда пльванꙗ,
и коньчьнѣе ꙗко овьча на заколенье приведенъ бѫстъ, и
ꙗкоже агна прѣдъ стригѫштиїмъ ѥго безъ гласа, не
противѧ са, не прѣрѣкаѧ· хоулимъ не възъхоулꙗаше, стра-
жда не прѣштааше, прѣдааше же себе сѫдаштоуоумоу въ
правьдѫ· не приде бо въ прьвоѥ пришьствиѥ мѫчити и
казнь сьтворити невѣрьн'ынмъ, нъ въсхотѣ дльготрь-
пѣлиїмъ и трьпѣньѥмъ наставити заблѫждъшиихъ на
истинѫ. и оувѣждь господьнѫ благость великѫѭ· хоулꙗ-
ахѫ ѥго жидове и глаголаахѫ к немоу· бѣсъ имаши, го-
сподь же дльготрьпѣливъ сы бѣсы прогонꙗаше· жидове
на лице господьне пльваахѫ, онъ же слѣпьца ихъ цѣлꙗа-
ше, жидове Христоса каменьѥмъ побиваахѫ· Христосъ
же хромцемъ ихъ теченье дароваше, и вселичьскы съ-
коньча добро твора досаждаѭштимъ емоу и въ зълъ
мѣсто добро дароваѧ не похвалꙗѭштиїмъ тѣмъ и
скврьньн'ыимъ чловѣкомъ. кротко же трьпа клеветы и
немоштьнъ минмъ бѣ приемьѧи чьсть отъ аггелъ. и да
не продьлѫ слова, да придемъ вь самѫ главѫ вештиї,
коньчьнѣе же веденъ бываше на крьстъ и на сьмрьть
славьнъи цѣсарь, и пригвожденъ бѫстъ на дрѣвѣ сла-
вимы херовимомъ и серафимомъ и вьсѣми силами
аггельскамн покланꙗнье приемьѧ. си оубо кротько
подъѧтъ же и пострада намъ прѣдъѱанье подаѧ и оучи-

тель кротости бывая. сего ради оубо и мы дльж'ни юесмъ трьпѣти зълыихъ чловѣкъ прѣштенья. нъ и на крьстѣ повѣшенъ бывъ больша дѣла и множаиша чоудеса показалъ, да понѣ тако оуставитъ богомрьзькыихъ неистовьство, да не имѣѭтъ винꙑ невѣрьꙗ, ни да глаголѭтъ, ꙗко проста чловѣка пропахомъ. прьвоѥ оубо сътрьпѣ Христосъ пропатъ быти, да бѣсы сѫштаѧ на аерѣ проженетъ· повѣшенъ бꙑстъ на дрѣвѣ, да бывъшии древьѥ грѣхъ дрѣвомъ чловѣком' ицѣлитъ. прободенъ же бꙑстъ и копьѥмъ вь ребра за прияти ѭ отъ ребръ адамовъ женѫ, за нѥже оубо змиї Єугѫ прѣльстилъ, Єуга же прѣстѫпити Ядама сътворила, изиде же отъреченииѥ на обоѭ, и оуцѣсари са сьмрьть отъ Ядама до Мосеа и на съгрѣшьшиїхъ. сего ради прободена бꙑша ребра, да оувѣмъ, ꙗко не тъкма мѫжемъ принесе съпасеньѥ страсть христосова нъ и женамъ· Ядамъ бо прьвъ създанъ бꙑстъ, по томъ Єуга, и Ядамъ оубо не прѣльштенъ бꙑстъ, жена же въ ослоушанииї бꙑстъ, съпасена же бѫдетъ прижитьѥмъ чадъ. кꙑим же прижитьѥмъ чадъ; не прижитиѥмъ ли чада мариїна; та бо Христоса съпаса прижитъ не съ мѫжемъ бывъши, ꙗкоже Исаиꙗ послоушьствоуѥтъ, нъ доухоу сватоу осѣньшоу ѭ, ꙗкоже ар'хан'гелъ Гавриїлъ благовѣстилъ· сеѧ оубо ради винꙑ и ребра прободена бываѭтъ христова, да и прѣжде реченаа станѫтъ и таинаа крьштенья проповѣдана бѫдѫтъ, и благодѣть хоташтиꙗ вьсиꙗти. истече бо крьвь и вода издребръ хрьстовъ, да и рѫкоп'саньѥ грѣхъ нашихъ загладитъ, и крьвьѭ ѥго очистимъ са, и породѫ вьсприимемъ. ѡ велья таина, покаꙗлъ са разбоиникъ, водѣ обрѣсти са, да са

кръститъ, на крьстѣ висѣѣше, не бѣ никакоже образа крыштеньꙗ, ни источника, ни езера, ни дъжда, ни творѧштаагo молитвы. вьси оубо оученици разбѣгошѧ сѧ за страха июденска· нъ не не имѣ Ісоус воды, нъ и на крьстѣ висимъ сьдѣтелъ водѣ бъıстъ· понеже оубо не бѣ како вь цѣсарьствие небесное вьнити разбойникоу безъ крьштеньꙗ, подобааше юемоу покаавъшоу сѧ не лишити сѧ крьштеньꙗ. водѫ и крьвь источи отъ прободенъıихъ ребръ своихъ съпасъ, да и разбойника свободитъ отъ належаштиихъ юемоу зълъ, и крьвь своѭ избавление бывъше ꙗвитъ имѫштиимъ на нѭ надеждѫ· аште бо крьвь юньча и козьлꙗ и попелъ юница кропимъ осквьрненъıихъ свѧтитъ на очиштение пльти. колми паче крьвь христоваꙗ и спаса нашего очиштение бъıстъ вьсѣмъ крьстиꙗномъ. аште речетъ ти кто отъ невѣрьнъıихъ· по что пропѧтъ бъıстъ Христос; рьци юемоу, да бывъшии грѣхъ въ породѣ дрѣвомъ разоритъ. аште речетъ ти· по что же и трьние носилъ: рьци юемꙋ, да трьние и вльчьць адамово искоренитъ, онъ бо стенати и трѧсти сѧ осѫжденъ бъıстъ и трьние и трьние и вльчецъ дѣлати. Ісоус же чловѣколюбьць сы, хотѧ промъıслити за своюего сътвореньꙗ, вьсе пострада насъ дѣльма, да мы отъ осѫжденьꙗ свободь бѫдемъ, ꙗкоже породи сѧ отъ женъı, да прибывъшии грѣхъ чловѣкомъ отъимъıетъ· такожде и трьниюмъ вѣньчанъ бъıстъ, да въздѣланѫѭ злѣ земьѭ грѣхомъ своимъ послоушаниимъ кротчѣишѫ сътворитъ. аште ти речетъ· по что зълчь и оцьтъ испилъ; рьци юемꙋ, да мы сьмьртоносьнъ ꙗдъ змиинъ изблююемъ, та бо зльчъ сладость бъıстъ намъ и исцѣление. аште ти

речетъ пакы невѣрьнъıи· по что пристѫпаѭште на колѣноу покланꙗахѫ сѧ ѥмоу; рьци ѥмоу, да ї не хотѧште поклонѧтъ сѧ ѥмоу жидове, и не по воли повѣдѧтъ цѣсарьствиѥ ѥго на земи. нꙑнꙗ оубо рѫгаѭште сѧ покланꙗѭтъ сѧ не вѣдѫште, ѥже творѣахѫ, въ бѫдѫштеѥ же въскрѣшениѥ вьсѣко колѣно покланитъ сѧ небесьскъıихъ и земьнъıихъ и прѣисподьнїихъ, и вьсѣкъ ѩзыкъ исповѣстъ сѧ, ꙗко господь Їсоу Христосъ въ славѫ бога отьца аминь. имѧтъ же и плаштъ тъ инѫ притьчѫ, не тъкма бо цѣсарьство образоваше, нъ и кръвоꙗдениѥ и оубиїство жидовъ ꙗвлꙗше, даша же и прьсть въ рѫцѣ ѥго, да въпишѫтъ сѧ грѣси ихъ. се оубо христоборьци творѣахѫ не разоумѣѭште пропинаѥма, паче же волеѭ ослѣпъше, тварь же не разоумѣ своѥго зиждителꙗ и творьца. ѥдъ наче бо съпасоу на крьстѣ висимоу, видѣвъ чоувьствьноѥ сльньце Христоса правьднааго сльньца досаждаѥма безаконьникы, нъ тръпѧ дръзость отъбѣжа омрачивъ землѭ, безаконьно сѫште просвѣштати очи творѧштиїмъ прѣвелико безаконьѥ. не тъкма же сльньце бѣжа, нъ и землꙗ трѧсѣаше сѧ, не трьпѧшти безаконьꙗ жидовьска. показаѭшти же и оучѧшти, ꙗко богъ бѣ пропинаѥмъıи. тѣмь же и не трьпѣаше, нъ негодоваше не хотѧшти носити на себѣ богомръзкъıихъ жидовъ· не сице бо брата оубивъ Каинъ осквьрни землѭ, не сице оутѧжилъ землѭ стльпотворениѥ споловъ, ни сице осквьрнишѧ ѥѩ неправьдосътворениимъ содомлꙗне, ни сами. ци сътворишѧ идолы отъ нѥѩ, не сице оутѧжъчила ѭ кръвь захарина, ѥлма жидове нечьстиѥ се великоѥ сътворишѧ, сего бо дѣлма и жесто-

коѥ камениѥ сѧ распадааше, да оувѣдатъ. ꙗко тъ ѥстъ доуховьн҄ыи и живъи камык҄, пиꙗхѫ бо, рече, отъ доуховьнааго послѣдоуѭшта камыка, камыкъ же бѣ Христосъ, ѡ неразоумьꙗ жидовъскааго, каменьѥ распаде сѧ, и ти не чоуѭтъ. бездоушнаа движатъ сѧ, и доушевьнии не вѣроуѭтъ, опона црькъвьнаа раздъра сѧ, да поустота ѥго ꙗвитъ сѧ, раздьра бо сѧ опона. и обнажена бꙑша црькъвънаꙗ за рекшааго Хрьста. се, оставьѥнъ бꙑваатъ вамъ домъ вашъ поустъ, опоустѣ бо вьсечьстьноѥ жидовьскоѥ за христооубинство. и живѫштиї въ градѣ и въ црькви анг҄ели отидоша отъ тѫдоу. и прѣидоша въ црькъвь, многа же тѣлеса оусъпшиїхъ сватъихъ въсташа съ Хрьстомъ, да оувѣмꙑ, ꙗко Христосъ оумьръ не ѥдинъ въстанетъ, нъ вьсѣхъ оуп҄ъваѭштиихъ на нь въскрѣситъ. се ѥстъ чьстън҄ꙑи начатъкъ праздьникъ пасхꙑ. и си сѫтъ таинꙑ христианомъ о вьскрѣшении мрьтвъꙑихъ и жизни бѫдѫштаго вѣка праздьноуѥмъ. сего ради оубо праздьноуимъ не квасомъ зълобꙑ и лѫкавьствиꙗ, нъ опрѣснъкꙑ чистотꙑ и їстинꙑ, вѣроуѭште въ отьца и сꙑна и сватааго доуха, въ троицѫ ѥдноѥстьствьнѫ и несътворенѫ, вѣроуѭште о вьскрѣшении, чаѭште господа пакꙑ градѫшта оуже не смѣрена, нъ славьна сь свѣтьлостиѭ небесьскоѭ, съ свѣтълꙑими аг҄гелꙑ, съ трѫбоѭ и страхомъ. и радостиѭ же сватꙑихъ и правьднꙑихъ, страхомъ же неправьднꙑихъ и грѣшьнꙑихъ. богъ же мира вьсѣх да нꙑ съподобитъ вьскрѣшению сватꙑихъ дѣлꙑ благꙑ дешенꙑ и правоѭ вѣроѭ, ꙗко томоу слава и дръжава вь вѣкꙑ вѣкомь аминь.

Сватааго отьца нашего архиепископа бывъша костантинѣ града Їωанна златооустааго слово на трид'невное вьскрѣшение господи нашего въ понедѣлникъ.

Добро ѥстъ врѣма дьньсь вьсѣмъ намъ въз'пити реченоѥ блажен'ымъ Давидомъ· кто възглаголетъ силы господьнѣ, оуслышаны сътворитъ вьса хвалы ѥго; есе намъ приде възлюбьѥноѥ и сьпасноѥ празденьство, вьскрѣсьнꙑи дьнь господи нашего Їсꙋ Христоса, мирънаꙗ вина, сьмиреньꙗ начатъкъ, борении отатьѥ, разореньѥ сьмрьти, побѣжденьѥ диꙗволово· дьнесь ангели съ чловѣкы размѣсиша сѧ, и носаштии тѣло съ бесплътьнꙑими силами пѣтиѥ вьспѣваѭтъ, дьньсь разори сѧ диꙗволово противьство, дьньсь ѫзы сьмрьтьн'ыѩ раздрѣшены быша, адоваꙗ побѣда ис'чезе, дьньсь добро ѥстъ врѣма пакы решти пророчьск'ыи онъ гласъ· кде ти, сьмрьти, жало; кде ти, аде, поб'ѣда; дьнесь мѣдьнаꙗ врата сломи владыка нашъ Христосъ и само сьмрьтноѥ лице исказилъ. по что же глаголѫ лице само; имѧ ѥго прѣложилъ, ѩже бо сьмрьть не сьмрьть глаголетъ сѧ, нъ оус'пеньѥ и сьнъ, прьвѣѥ бо пришьствиꙗ Христосова и сьлаза спасова и само имѧ сьмрьти страшно бѣ, бывъи бо прьвꙑи чловѣкъ за велика запр'ѣштениꙗ симъ осѫжденъ бываше, слыша· вь нѥже дьнь ꙗси, сьмрьтьѭ оумреши. и блаженꙑи же Їωвъ симъ именемь нарече глагола· сьмрьть мѫжоу покои, и пророкъ Давидъ глаголааше· сьмрьть грѣшнꙑихъ зъла, не тьчьѭ же сьмрьть нарицааше сѧ

раздрѣшенѥ доуша отъ тѣлесе нъ и адъ· послоушаи бо патриарха Иꙗкωка глаголѧшта· сънесете старость моѭ сь печалиѭ въ адъ, пророка же пакы зинѫ адъ оустꙑ своими, и пакы иного пророка глаголѧшта· избавитъ мѧ отъ ада прѣисподьнꙗго, и многашди обраштеши въ ветъхыхъ книгахъ съмрьти ада наричемо прѣставьѥнье ѥже отъ сѫдѣ. по нѥже оубо съꙗлазоу коньчина бꙑстъ, въскрѣшенѥ наста. и чловѣколюбьц владꙑка ново и странно житиѥ вь жизнь нашѫ вънеслъ, оуже бо за съмрьть оусьпенѥ и сънъ глаголетъ сѧ прѣставьѥнѥ ѥже отъ сѫдоу. отъ кѫдоу же ли се ѥстъ; ꙗвѣ послоушаи самого Христоса глаголѧшта· Лазаръ дроугъ нашъ оусьпе. нъ идѫ възбоудитъ ѥго. ꙗкоже бо намъ оудобь ѥстъ възбоудити и въставити, такожде и обьштоумоу нашемоу владꙑцѣ омьръшаꙗ гласомъ въставити· и по нѥже ново бѣ и дивъно реченое имъ, ни оученици же разоумѣша вѣштаанаго, дондеже сънидe вь немошти ихъ, и ꙗвѣ издрече. и вьселеньскꙑи же оучитель блаженꙑи Павьлъ пиша солоунꙗнемъ рече. не велѭ вам не вѣдѣти о оусъпьшиихъ, да не скрьбите ꙗкоже и прочии не имѫштии надежда, и пакы инде оубо· оусъпьшии о Христосѣ погꙑбоша ли: и пакꙑ· мꙑ живии оставъшеи не постигнемъ оусъпьшиихъ, и инъде пакꙑ· аште бо вѣроуѥмъ, ꙗко Ісоус оумрѣтъ и въста, такожде и богъ оусъпъшиихъ Ісоусомъ приведетъ съ собоѭ. видѣ ли вьсьде оуже оусьпениѥ и сьнъ съмрьть наричемѫ и имѣѭштеѭ прьвѣѥ сего страшьно лице, нъ и небрѣгомѫ по въскрѣшении бꙑвшѫ; видѣ ли. коль свѣтьло въскрѣшенꙗ побѣжденѥ; тѣмь прѣмногаꙗ благаꙗ вънесена бꙑша, тѣм

прѣльсть демонъскаꙗ разори сѧ, тѣмь ржгаѥмъ сѧ сьмрьти, тѣмъ прѣзьримъ нынꙗшьнѥѥ житьѥ, тѣмъ на лежанье бѫдѫштиихъ идемъ, тѣмь тѣло носѧште ничимьже мьнѣ беспльтьнъіихъ имамъ, аште хоштемъ, дьнесь малъıѧ наша побѣды бъıша, дьньсь владыка нашъ на сьмрьтьнѫѭ побѣдѫ поставивъ и диꙗволово противьство разоривъ, пѫть на спасеньѥ вьскрѣшенимъ дарьствовалъ, вьси оубо радоуѥмъ сѧ, играѥмъ, веселимъ сѧ· аште бо и владыка нашъ побѣдилъ и побѣдѫ поставилъ, нъ обьште веселиѥ и радость и намъ рабомъ быстъ, нашего бо ради сьпасеньꙗ вьсе сьдѣлалъ, и їмже насъ прѣбра диꙗволъ, тѣмь оудолѣ ѥмоу Христос, то само орѫжиѥ вьзатъ, и тѣмь ѥго прѣбра. како ли; послоушаи· дѣва и дрѣво и сьмрьть нашего побѣжденьꙗ быша образи· дѣвоѭ бо бѣ Єуа, не оу бо бѣ мѫжа познала, ѥгда прѣльсть приѧть, дрѣво бѣ, запрѣштениѥ ѥже на Ядамѣ сьмрьть. видѣ ли, како дѣва и дрѣво и сьмрьть быша намъ образи побѣжденьꙗ; виждь же пакы, како и побѣды тиждє быша образи· вь Єуґы мѣсто Мариꙗ, вь дрѣва мѣсто ѥже вѣдѣти разоумно добра и зъла дрѣво крьстьноѥ, вь с'мрьти мѣсто адамовы владычьниꙗ' сьмрьть. видѣ ли. имиже побѣдил', тѣмиждє побѣдима; дрѣвомъ прѣбра Ядама диꙗволъ, крьстомь оудолѣ диꙗволоу Христос, оно оубо дрѣво въ адъ сьлааше, крьстьноѥ же дрѣво и ошьдъшиїхъ отъ ада пакы възываашє, оно оубо ꙗкоже плѣнника и нага крыꙗшє, нь се побѣдителꙗ нага пригвождена на высочє вьсѣмь показоваашє, и сьмрьть она и ошьдъшиїхъ понѣ и осѫждааше, нъ си и ошъдъшиихъ прьвѣѥ ѥѧ въ истинѫ вьскрѣсила. кто възглаголєтъ

силы господьнꙗ, оуслышаны сътворитъ вьса хвалы его; отъ съмръти бꙑхомъ бесъмрьтьни, се естъ кръстьное исправление, се естъ въскрьсении великое ꙗвление· дьньсь агг҄ели играѭтъ и вьсѧ небесьскꙑѩ силы веселѧтъ сѧ, оуслаждаемы о спасении обьщаго рода чловѣчьскаго. аще бо о едномь грѣшьницѣ каѭщи сѧ радость бываатъ на небеси и по земи, кольми паче о сьпасении вьселенꙑѩ. дьньсь чловѣчьско естъство отъ диꙗвола противъства свободникъ на прьвое доброродие възведе, егда бо оузьрѫ начатькъ мои, сице оудолѣвьшъ съмрьти, оуже не боѭ сѧ, оуже не страшѫ сѧ противнааго, ни на немощь своѭ озираѭ, нъ помышлꙗѭ покорaщаго ми неиздреченѫ силѫ, прѣдолѣвъ ибо противъствоу съмрьти и вьсѫ крѣпость его отъимъ, что оуже не иматъ сътворити о тоуждерожденни, егоже образъ въсприиѧтъ, многомъ милосрьдиемъ съподобилъ, и тѣмъ брань съ диꙗволомъ сътворити: дьнесь радость вьсьде по вьселенѣи и веселие доуховьно и ангелъ и вьсѣхъ вышьнихъ силъ съборъ за чловѣчьскааго сьпасеньꙗ веселѧтъ сѧ. помысли оубо, възлюбление, величьство радости, ꙗко и бы и вьсѧ вышьнꙗѩ силы съ нами праздьноуѭтъ, съликъствоуѭтъ бо благыимъ нашимъ, аще бо и наша благодѣть естъ ꙗже отъ владыкы, нъ и тѣмъ сладость бываатъ· сего ради не стыдѧтъ сѧ сь нами праздьновати самъ владыка, тѣм же и намъ не стыдитъ сѧ съ нами праздьньствовати. по что же рѣхъ· не стыдитъ сѧ и желаетъ с нами праздьньствовати; чим же се ꙗвѣ естъ; послоушаи самого глаголѭща· желаниемъ вьждєлѣхъ пасхѫ сьѭ сь вами ꙗсти· аще оубо пасхѫ

вьждел҄ѣлъ ꙗсти, ꙗвѣ ѥстъ, ꙗко и съпразд҄ньствовати. ѥгда оубо оузьриши не тъкма ангелы нъ и ар҄хаггелы и вьсь съборъ небесъскыих҄ силъ нъ и самого владыкѫ аггелъ с нами праздьноуѭшта, коѥ ти слово недостатъкоуѥтъ на веселиѥ; никтоже оубо бѫди драхлъ дьньсь за ништетѫ, праздьньство бо ѥстъ доуховьно, никтоже богата величаи са богатьства ради, ничсоже бо отъ имѣниꙗ можетъ вънести въ праздьньство се. вь вън҄ѣшьниихъ бо праздьньст҄вiихъ житиiскыихъ глаголѫ, вь нихъже много величаньѥ и вън҄ѣш҄нiимъ одѣꙗниiмъ и многомъ различнiимъ трепезы. в҄сегда оубо тамо оубогыи въ оуныни и драхльствѣ бываатъ, богатыи же въ сласти и вь веселии. по что же; ꙗко овъ свѣтло одѣниѥ носитъ, и богатѫ трепезѫ поставьꙗѥтъ, оубогыи же ништетоѭ възбраненъ бываатъ тожде любьениѥ авити· сьде же ничсоже таковаа го, не вьсѣми тажде лѣность отъвръжена ѥстъ, ѥдина же трепеза и богатоу и оубогоумоу и рабоу и свободѣ· аште и богатъ ѥси, ничимже ваште сътвориши оубогаа го, аште оубогъ ѥси, ничим҄же мьне имѣти имаши богатааго, ни ништеты ради оумалитъ ти са радость доуховьнаꙗ, божии бо ѥстъ даръ и не вѣстъ разньства лиць. то по что глаголѫ богатоу и оубогоуоумоу тажде трепеза прѣдъстоитъ; самомоу носаштоуоумоу вѣньць и баг҄ра имѣѭштоуоумоу, прѣдръжаштоуоумоу власть вьселеныѧ и ништоуоумоу просаштоуоумоу милостынѧ тажде трепеза прѣдъстоитъ. таци бо сѫтъ дарове доуховьнии, не по саномъ раз҄дѣлꙗѥтъ обьштениѥ, нъ волеѭ и iзволениимъ. сь тѣм же дръзновениiмъ и чьстьѭ и цѣсарь и оубогъ и наслажде-

ниѥ и обьштениѥ сихъ божии таинъ пристѫпаѭтъ. что же глаголѭ, съ тоѭ чьстьѭ; многашьди оубо бы съ множаниѥмъ дрьзновениимъ. по что же: ꙗко цѣсароу бо одрьжимоу печалми илѣнꙑ и многами тѫгами обьѫтоу, ꙗкоже въ пѫчинѣ сꙑ. тако же вьсѣми различнами влънами оукрѣпьꙗѥтъ сѧ, и многꙑ притвараѥтъ грѣхꙑ· оубогꙑи же отъ всего сего свободь ѥстъ, онъ оубо нѫждьноѭ тъчьѭ ништеѭ печетъ сѧ, и беспечально и бескрьбьно житиѥ живꙑ ꙗкоже въ пристаништи и въ отишии сѣда, съ многомъ говѣниѥмъ къ трепезѣ пристѫпаѥтъ, и не тъчьѭ се нъ и отъ инѣхъ многъ различьна оунꙑниꙗ раждаѭтъ сѧ праздьньствоуѭштиимъ о житиистѣхъ праздьньствиихъ. пакꙑ же тамо оубогꙑи оубо въ драхльствѣ, богатъи же вь веселии не трепезꙑ ради тъчьѭ и множьства. нъ и ризъ дѣлма свѣтълꙑихъ и величаниимъ одѣниꙗ. ѥже оубо трепезꙑ ради страждѫтъ, тожде и ризъ дѣлма приѥмлѭтъ, ѥгда бо оузьритъ богатаѥго оубогꙑи въ многоцѣннѫ одеждѫ одѣна, оустрѣленъ бꙑстъ печальѭ, окаꙗлъ себе, тъмами примꙑслилъ. сде же и самоѥ оунꙑниѥ отъѧто бꙑстъ, ѥдина бо вьсѣмъ ѥстъ риза одѣниѥ спасноѥ, и въпиѥтъ Павьлъ глаголѧ· ѥлико въ Христоса крьстисте сѧ, въ Христоса облѣкосте сѧ. не мозѣмъ оубо посрамити праздьньства сего, молѭ сѧ, нъ достоинѫ мѫдростьданꙑихъ намъ отъ доуховнааго дара вьсприимше не въдадимъ себе пьꙗньствоу и лихоꙗденью, нъ разоумѣвъше нашего владꙑкꙑ прѣчьсть, ꙗко и богатꙑѧ равно почьте и рабꙑ и свободꙑ, и на всѣхъ обьштъ даръ излиꙗ, въздадимъ благодѣтелеви за

бывъшѫѭ на насъ милость въздание довьльно. житие оугодьно и доушѫ трѣзвѫ и въстанивѫ. се праздьньство и тръжьство не имѣньѩ трѣбоуѥт не брашна, нъ волѫ ѥдинѫ и съвѣсть чистѫ, нѣстъ ничсоже телесьна коупити, нъ вьсе доуховьно, послоушание божиї словесъ, мольбы отча, благословественыѩ иереи, божиихъ неиздреченъ таинъ обьштеньѩ, мира и единенье и доуховьныѩ дары и достоиньї даѭштаего любьзнааго дааньѩ. праздьнъствоуимъ оубо праздьньство се. вь неже въста господь, въсталъ бо и вьселенѫѭ съвьставилъ. то оубо въсталъ ѫзы съмрьтьныѩ растрьгнѫвъ. ны же вьскрѣсилъ пленица нашихъ грѣховъ раздрѣшивъ. съгрѣшилъ Ядамъ и оумрѣтъ, не съгрѣшилъ Христосъ и оумрѣтъ. ново и прѣславьно, тъ съгрѣшилъ и оумрѣтъ. сь не съгрѣшилъ и оумрѣтъ чсо дѣлама и по что: да съгрѣшивъши и оумьрыи не съгрѣшивъшиїхъ възможетъ отъ ѫзъ съмрьтьныихъ избавити. такожде многашди и о дльжьныихъ имѣниѥмъ бываѥтъ дльжьнъ бѫде нѣкто комоу сребромъ. и не иматъ чимъ жласти. да того дѣлама ѫтъ бываатъ. и иже не дльженъ сы. могы же жласти, давъ отъпоуштаѥтъ повиннаго. такожде и о Ядамѣ бысть и о Христосѣ бысть. дльжьнъ бѣ Ядамъ сьмрьтьѭ, и дръжимъ бѣ диѩволомъ. не бѣ дльженъ Христосъ, ни дръжимъ бѣ, жладе сьмртиѭ за дръжимааго, да оного отъпоустиитъ отъ сьмрьтьныихъ ѫзъ. видѣ ли вьскрѣшениѩ и їсправьѥниѩ; видѣ ли владычьне чловѣколюбиѥ; видѣ ли велиїство благодѣаньѩ; не бѫдѣмъ оубо не похвалаште такого благодѣтелѩ. ни по

нѥже постъ мимо шьлъ, оунылы быша, болѣ мн доуша не сътворимъ прилежанье, да не плъти обништаѭшти та немоштьнѣиши бѫдетъ. да не о рабѣ пекѫште са госпожда не брѣжемъ. каꙗ бо польза, рьци ми, лихо потрѣбы надъмати са и довольствоу прѣвьзидѫштоу; се и тѣло гоубитъ, и доушевно благородие прѣдаѥтъ: нъ въ потрѣбѣ и довольствѣ станѣмъ, да съ доушеѭ и тѣломъ достоиное съконьчаимъ, да не събраноѥ постомъ напрасно вьсе погоубимъ. еда бранѭ ли пишта и . . . . . ѣ . . .; не бранѭ сего, нъ оучѫ лихо мѣры не бытн, и многѫѭ пиштѫ отъврѣштн, да не мѣрѫ прѣминоуѭште погоубимъ доушевьнаго съдравиꙗ. не вь сласть бо оуже тъ приметъ прѣминѫвъ потрѣбьнꙑѩ оуставы, и се наче вь истинѫ свѣдатъ искоушьшен и прѣмногы образы недѫгъ тѣмь приобрѣтъше и много дрѫчение приимше. нъ ꙗко послоушати имате нашего оученꙗ. не пьрѭ бо ваше покорение, да того дѣлꙗ до сьде поставивъ поученье вь съподобьѥнꙑимъ вь свѣтьлѣи сеи ношти дароу божьꙗго крьштениꙗ обратити хоштѫ слово. доброоумоу садоу цръкъвьноуоумоу, цвѣтоу доуховьноуоумоу, къ новꙑимъ воиномъ хрьстовъꙑимъ. прьвѣе вьчерашьнꙗаго владыка на крьстѣ бѣаше: нъ въскрьсе нꙑнꙗ: такожде и сии прьвѣе вьчерашьнꙗаго подъ грѣхомъ дрьжими бѣахѫ, нъ нꙑнꙗ въсташа съ хрьстомъ. онъ тѣломъ оумрѣ и тѣломъ въста. сии же грѣхомъ бѣша оумрьштвени, и отъ грѣха въсташа. земꙗ оубо вьсе врѣма весньноѥ шипъкъ и їа и ииъ цвѣтъ раститъ: воды оубо дьнесь краснѣишѫ пажить намъ ꙗ-

виша. и не диви сѧ, възлюбьѥне, аште отъ водъ пажити цвѣтьнии ꙗвиша сѧ· ис прьва бо землꙗ не своимъ ѥстъствомъ прозѧбеньѥ въздрасти бъіли, нъ повелѣньꙗ послоушаѭшти владычьнꙗ, и воды же тъгда изнесоша животьны движимы, ѥгда оуслышаша, да изнесѫтъ воды гадъ доушъ живънхъ, и повелѣньꙗ дѣло бъістъ· бездоушьноѥ ѥстьство доушьнаа животънаа изнесе. такожде и иныꙗ тожде повелѣньѥ вьсе сьдѣало. тъгда рече· да изнесѫтъ воды гадъ доушъ живыихъ, иныꙗ же не гады, нъ доуховъныѩ дары издастъ· тъгда и рибы бесловесьныѩ изнесоша водъ, иныꙗ же рыбы словесьныѩ и доуховьныѩ нам̓ породиша апостолъми оуловьѥны. градѣте, рече, вь слѣдъ мене, и сътворѫ вы ловьцѧ чловѣчьскыѩ. новъ ѥстъ въ истинѫ образъ лова сего. ловѧштии бо присно отъ водъ износѧтъ рибы, и оумараѭтъ оулавьꙗѥмо, мы вълагаѥмъ, и живи бываѭтъ оулавьꙗемии. бѣ иногда и въ жидоухъ кѫпѣль водьнаꙗ, нъ оувѣждъ, что можааше, да оувѣси въ истинѫ ништетѫ июденскѫ, и оувѣдѣти имѣши наше богатьство, сьниждѣаше тамо, рече, ангелъ, и възмѫштааше водѫ, и иже би вьлѣзлъ по възмѫштениї воды, наслаждааше сѧ ицѣленьꙗ. сниде ангельскъіи владыка въ їорданьскыѩ воды, и свѧтивъ водьноѥ ѥстьство вьсѫ вьселенѫѭ исцѣлилъ· сего ради тамо оубо иже снидѣаше по прьвѣѣмъ, оуже не ицѣлѣаше, жидомъ бо данъ бываше даръ немоштьныимъ смикаѭштиимъ сѧ по земли, нъ сьде по прьвѣѣмъ вьторыи сълазитъ, по вьторѣѣмь третии и четврътыи, аште и десѧть ты-

сѫштѧ речеши, аште и вьсѫ вьселенѫѭ въврьжеши въ водахъ, не оумалитъ сѧ чьсть. видѣ ли величство дара; послоушите вьси насаждании въ вышьнѣм градѣ Иероусалимѣ дьньсь и вь сиѭ ноштѧ. и достоино величства даровъ съхранениѥ покажите, да и обило дарованиѥ приимете, благоволениѥ бо прьвыихъ съгрѣшении вель дарованиѥ приѥмлѥтъ владычьнѣ. не лѣтъ ти ѥстъ оуже, възлюблѥне, безъ оудръжаньꙗ жити, нъ оустави себѣ законъ и правило, да вь мѣрѫ вьсе твориши, и много съхранениѥ покажи о мьнимыихъ не оудръжаньныихъ, подвигъ бо и брань ѥстъ нынѣшьнѥѥ житиѥ, и вышедъшиихъ вь семъ стадии добрыѧ дѣтѣли ѥдиноѭ достоитъ вьсего оудръжати сѧ. не видиши ли вьназѣмъ подвизѣ како много творѧтъ своѥ прилежаниѥ, ꙗко съ человѣкы борѭште сѧ, и съ колицѣмъ оудръжаниимъ поштениѥ тѣлесноѥ творѧтъ; такожде оубо и сьде' за неже не къ человѣкомъ ѥстъ наша брань. нъ къ доуховьныимъ лѫкавьства, и поштениѥ наше и оудрьжаниѥ доуховьно бѫди' за неже и орѫжиѥ наше, вь неже ны облькалъ владыка. доуховьно ѥстъ, да иматъ оубо и око оуставъ и мѣрѫ, да не безоума наскачетъ на вьсе, ѥже видитъ, и ѩзыкъ стѣнѫ да иматъ, да не варѣѥтъ оума' того бо дѣлма и зѫби и оустьнѣ на оутврьждениѥ ѩзыка сътворены сѫтъ, да николиже въ простѫ оуврьзъ ѩзыкъ двьри изидетъ, нъ ѥгда себѣ добрѣ оустроитъ, тъгда съ всеѭ красотоѭ да исходитъ, и така слова да износитъ, да дастъ благодѣть слышаштиимъ, и то да вѣштаѥтъ ѥже на оуспѣхъ ѥстъ слышаштиимъ, и бештиньныи же смѣхъ бъхъмъ отъврѣшти подобаатъ,

и ходъ вьловьнъ имѣти и одѣныє оустроєно, и вьсѣми отьнждь оучинити са подобаатъ наѳанааго вь стадии добрыѫ дѣтѣли· оучинѥниѥ во вьнѣшьнихъ оудовъ образъ ѥстъ етеръ доушевьнаго оустроѥньꙗ, аще оубо въ такъ обычаи за прьва себѣ оустроимъ, пѫтемь ходаще оудовь оуже вьсѫ добрѫ дѣтѣль коньчаѥмъ, и не многъ троудъ приимемъ, и многѫ приимемъ съвышнѫѭ помошть. сице бо вьзмошти имамъ и влъны ныньшьнꙗго житиꙗ храньно прѣплоути, и непризнинъ сѣтии выше бывъше вѣчьнаа блага оулоучити благодѣтиѭ и чловѣколюбиимъ господи нашего Ісу Христоса, с нимже отьцоу коупно сь сватыимъ доухомь слава, чьсть, дръжава ныня и присно и вь вѣкы вѣкомь аминь.

Сватаaго отьца нашего Іѡанна златооустааго слово въ новѫѭ недѣлѫ и о невѣрьствиі апостола Ѳомы.

Идѫ дльгъ вамъ отъдатъ, дльгы мьнѣ даѭштоумоу на оуспѣхъ и вы обогатаи, придохъ пакы съказатъ Ѳомѫ, отъ прьва оубо не вѣроуѭштоу господьнѥ вьскрьсеньѭ, послѣжде же по видѣнии и по присаженни вѣроуѭштоу, Христоса и бога ѥго намѣнашта. распрострѣте оубо, молѫ вы са, ваша оумы, и сь тихостиѭ приимѣте хоудаа моꙗ словеса, да мало что оть нихъ

оусп҄ѣшеньı приимете. съпасителю вьнезаапъ растрьгнѫвъшоу вьсеи адово чр҄ѣво, и бывшоу прьвородьцоу въ мрьтвыихъ, и въ заключенъıѧ двьри вьлѣзъшѹ къ оученикомъ своимъ, Ѳома, нарицаѧи сѧ близньць, не бѣаше с ними· ждаданъıи приде, и жаждаи не бѣаше, добрыи пастоухъ пристѫпи къ стадоу, а овьца вьнѣ оградъı блѫждааше. цѣсарь приде, а воинъ далече вон хождааше, бѣ бо оубо божию строю таибьно, не прити оученикѹ· аще бо бы пришьлъ, не бы распьрѣлъ сѧ, аще не бы распьрѣлъ сѧ, не бы обискалъ, аще не бы обискалъ, не бы тако вѣровалъ, аще не бы вѣровалъ, не бы насъ тако вѣровати наоучилъ, да и невѣрьствие оученика нашеи вѣрѣ мати бъıсть. сего ради бо мы, не видаще Христоса, покланıаемъ сѧ юмоу, имъже бо онъ видѣвъ поклони сѧ, сего ради обискаѭще не обискана хвалимъ юго. имже бо онъ своима рѫкама владыкѫ дрьжавъ въсхвали. глаголаахѫ оубо, послѣжде Ѳомѣ пришьдъшоу, дроузии оученици· видѣхомъ господа, видѣхомъ рекшааго· по трьхъ дьнехъ въстанѫ, и рѣчми истинѫ отъ дѣанїихъ обрѣтохомъ. видѣхомъ рекшааго· азъ юсмъ въскрѣшение и жизнь и їстина, и въскрьсениıа и жизни и їстинъı отъ жизни приѧхомъ, видѣхомъ рекшааго· власть имамъ положити доушѫ моѭ, и власть имамъ пакы възати ѭ, и власти его дѣанїимъ прѣѧхомъ. пристѫпи бо вьнезаапъ съпаститель хлѣвинѣ, двьрии не раздѣливъ, а мы дивна пристѫпьюнıа юго оужасьше сѧ чоудихомъ сѧ. имже новъ такъ вълазъ сътвори, видѣхомъ юмоу рѫцѣ, имаже съкроуши съмрьть, въ нею же приѧ острость гвоздиинѫѭ,

и чловѣчьскыѧ грѣхы погладн, видѣхомъ юго и свѧтоѥ ребро ꙗзвьшее сѧ насъ ради, и источнвъшоу кръвь и водѫ двою капью нашего съпаса, и к ниимъ Ѳома помыслнвъ рече· вы бога видѣсте, а азъ ли юдинъ юсмъ недостоинъ видѣнью юго; не акы ли вы юсте зъвани, зъванъ юсмъ; не акы ли вы почтени, почтохъ сѧ отъ нюго; не акоже видѣсте раскрыштена юго, и азъ видѣхъ, ꙗкоже видѣхъ съ вами печальнаа, видѣти хоштѫ и радостьнаꙗ, ꙗкоже видѣхъ смрьть христовѫ. хоштѫ видѣти и въскрьсенню юго· аште бо не виждѫ въ рѫкоу юмоу образа гвоздиюмъ, и въложѫ пръстъ мои къ образъ гвоздиюмъ, и вьложѫ рѫкы своюѧ вь ребро юго, не имѫ вѣры. приложи, Ѳома, добрѣю невѣрьствии подвижа, прилежи, дондеже имевѣ ровьнѫѫ анкроурѫ, прилежи зѣло къ такомоу жаданию, дондеже оузьриши жадѣнааго, ꙗко и жаждеши, любьѭ ти раскольнаалго оума мыслии твоихъ, ꙗко и вьсего раскольна оума отъсѣкѫште, похвалѫ ти распьрьнѫѭ и христолюбьвьнѫѭ вѣдь, ꙗко и вьсе распьрьноѥ отъсѣкаѭште. невѣрьствоу невѣрьствоуи, и юште и паче да вѣроуѭ и азъ извѣсто. възишти бога, и възови пришьдъшаалго, да иштѫштоу тебѣ и зовѫштоу юго азъ и обьмѫ своюго избавителꙗ. аште не виждѫ въ рѫкоу юго знамении гвоздиинъыихъ, не имамъ вѣрьствовати, да виждѫ своима очима повѣданоѥ вами, небоиъ вѣрнѣиши еста очи послоухъ, да тъгда и ваше слово приимѫ, въложѫ пръстъ свои въ гвоздиинъıѧ ꙗзвы, ти тъгда възвѣрѹѭ чоудеси, зѣло възиштѫ сеѭ си рѫкоѭ юже мене ради ребро прободено бысть, тъгда же поклонѭ сѧ отъ съмръти въ намъ

обратнвъша са, сладость бо нмамъ къ вештьствоу, не бо мн юстъ оупватн юднѣмъ рѣчемъ. та же глаголѫштоу Ѳомѣ къ апостоломъ вълѣзе к' нимъ Їсоус, дверемъ затвореномъ сѫштемъ, вьлѣзе двьрн животънъіѧ затворенъінмн двьрьмн, вьлѣзе, ıакоже юдинъ ведъі самъ, ıакоже бо роди са, н двьрнї дѣвьствоу не раздрѹшн, тако же н ѫтрь въ домоу са обрѣте, н ключь не отврьзъ, н ıакоже нзнде отъ гроба затвореноу сѫштоу гробоу, тако же вьнидє пльтьѭ. кде бѣ божьствомъ, н двьрнн не разъвръже; вьлѣзе бо възбраньıѧ, н никтоже вьсхотѣ, да вьсе са сътече, вьсхотѣ, да тварь послоужн, а рождьство юго вьсемоу словоу оделѣ, а н отъ гроба нсходъ прѣндетъ вьсего помъісла, н къ оученикомъ вълазъ лнше рѣчн юстъ н безъ нсповѣданьıа· акоже бо вьлѣзе къ оученикомъ, наоучнхъ са, како же лн вьлѣзе, ннкакоже не навъікохъ, а югоже не прѣнмъ, то н глаголатн не сьмѣѭ, хвалѫ вьлѣзъша'го, а не зѣло вьзнштѫ вьходоу образа, повѣдаѭ танвьнѫ, а не протлъкоуѭ непротлъкованаато, чоуждѫ са бъівъшоумоу знаменню, а какоже бъістъ, не вьзнштѫ, вѣроуѭ пнсаноуоумоу, н спасаѭ са, послоушникъ бо юсмъ чоудесемъ властельскомъ, а не вьзнскатель божьюмъ дѣлесемъ. а аште кто н отъ жндовъ речетъ, немоштьна н чоудьна вѣштаюшн н бъхма невндима естьства, како бо можетъ въ затворенахъ двьрехъ пльть пронтн, рекѫ к' немоу· како може аггелъ Амбакоума сьвестн на ровъ львнн н пакъі вьзвестн, а прнлежашта печатн цѣлъі оставн; робъ юже вьсхотѣ, то же сътворн, алн владъіка не може, юже е покоушалъ, ıакоже н оно бъістъ

помъıшльшꙋ богови, тако же и се сьдѣка въчловѣчьшоу са божию съıноу, вьлѣзе оубо къ своимъ оученикомъ, ıакоже изволи съпасъ, и ста по срѣдѣ, да в'сѣмъ тъчно ıавитъ са, и рече имъ· миръ вамъ и миръ дарьствоуѩ вамъ, ѥже естъ, то то въı даѩ. сии же миръ вьса повине ратьн'ъıѧ подъ ваша ногъı, сии же миръ съставитъ по вьсемоу мироу побѣдѫ, възвеселиша са оученици, пакъı насладиша же са владъıчьска образа и гласа, и лактъı Ѳомѫ пот'ъıкаахѫ, и намаıаахѫ очима, да тькмо не вѣштаахѫ брьвьми к н҃емоу, не глаголахомъ ли ти прѣжде, видѣхомъ господа и не вѣрова нашимъ гласомъ; се ти прѣстоитъ сам' желаѥмъıи, наслади са, ıако проси, насъıти са, ıакоже жаждеши, приди твоѥго сьпаса ради к намъ пришъдшоу, и приими възисканаго отрѣшеньѥ. тъ же Ѳома стоıаше, поуштаѧ си очи на вьса сѫдъı сьпасоу, и обьзираѧ коегож'де и пътаѧ, въ истинѫ ли страдавъшии вьскр'сьшии тъ же ѥ пришълъ. ч'то оубо к н҃емоу ѥдин'ъıи благъıи, ѥдин'ъıи чловѣколюбьць, хотаи вьса чловѣкъı сьпасти и въ разоумъ истин'ъı прити; принеси прьстъ свои сѣмо, и вваждъ рѫцѣ мои, тебе бо ради придохъ къ тебѣ, тебе ради пак'ъı пристѫпихъ, оть н҃ѫдѣже не оустѫпихъ бъшьѩ божьствомъ, тебе ради рѫцѣ мои сии къ гвоздиѥмъ приложихъ, да ти доведѫ дьнесь паствъı безбѣдьнъıѧ, приближи ми са тѣломъ и доухомъ и вѣроѭ, и навъıкни ıавѣ, ѥгоже ѥси желѣлъ навъıкнѫти, ıакоже хоштеши, испъıтаи, и ıакоже хоштеши, навъıкни, почьти на мою рѫкоу писаньѥ, вольнъıѧ моѥѧ страсти писаньѥ, пола-

галѭ ти вьса моѧ сѫдъı на испъıти, не стъıждѫ са тѣлесьнъıими своими ıазвами, не срамьıаѭ са плътънъıими своими строупъı, ѩже ıесмъ прилалъ вашихъ дѣлıа строупъ, не съкръıваѭ своıеѩ славъı, одолѣньıа, побѣдъı, нъ авѣ вьсеи твари, вѣстъ бо то и сльньце, того бо ради и оустѫпи, да ноштъ въ дни сътвори, вѣстъ бо то и земьıа, того бо ради проси мѣста оубѣжьнааго, вѣдатъ то и м'рьтвии, того бо ради отъ гробъ истекоша, оувѣдѣ то и црькъвнаıа опона, того бо ради то раздъра са, проплака са жидовьскъıѩ пагоубъı, видѣ мои рѫцѣ, ıакоже хотѣ, вьлѣзе своимъ прьстомь незаходаштиıхъ ıазвъ, хоштеши ли и ребро ми испътати; да ти и то обнажѫ, принеси си рѫкѫ многопрьвѫѭ и любовъıчѫштѫ, и вьложи вь ребро моıе, присази къ пльти ми сьставьıенѣ безъ чловѣчьскааго сѣмене, присази къ пльти страдавъшии волеѭ моıеѭ, присази къ пльти моеи оумрьтвѣвъшии васъ дѣлıа, нъ не погрѫзивьше са отъ сьмрьтнааго тьлѣньıа, присази къ пльти моıеи гръдоуоумоу херовимомъ и чьстъно серафимомъ и страшьно бесплътьнъıимъ силам', и навъıкни искоушениимъ тѣмь, что ми ıе обискано, а что не обискано, что ми ıе страстьноıе, что ли бестрастьноıе, что ми ıе сьмрьтьно, что оумрьштвено тебе дѣлıа, что ли остало бесьмрьти, что ıе, ıеже подъпада твоимъ прьстом', что ли не подъпадаıетъ твоıеи десници, ти не бѫди невѣрьнъ нъ вѣренъ. видѣти ли кости ıштеши, и хошти видѣти, есе, того дѣлıа ребро моıе, се тако оставихъ, да ты вьзискавъи обиштеши, и вѣрѫ имеши и сьпасеши са,

да, ѥгда придѫ сѫдити живꙑимъ и мрьтвꙑимъ, покажѫ врагомъ ꙗзвѫ, и отъсѫждѫ богокоторьнъ съборъ, да видатъ нюдеи, ѥгоже сѫ проболи, и поклонатъ са стенѫште. да отъвѣшта Ѳома, и рече· господь мои и богъ мои, вѣроуѭ въскрьсению ти, господи, вѣроуѭ одолѣнью цѣсарью, вѣроуѭ, оуже не иштѫ, ѥгоже обрѣтохъ, вѣроуѭ, господи, и не ѥште себе моѥго владꙑко зѣло опꙑтаѭ, и вѣроуѭ, не ѥште твоѥго цѣсарьствиꙗ словомъ отажѫ, вѣдѣ, что подрьжахъ, и не тажѫ, вѣдѣ, кого сьподобихъ са присашти, вѣдѣ имъ, ѥгоже ни сама сьмрьть може на много оудрьжати, вѣдѣ, кого дльженъ ѥсмъ почисти, тѣмь глаголѫ, господь мои и богъ мои, тꙑ богъ мои и господь прѣдъ вѣкꙑ вь коупь и новъ, тꙑ небесьнꙑи и земьнꙑи, тꙑ невидимꙑи ї видомъ, тꙑ невѣдомꙑи вѣдомъ бꙑстъ мене дѣлꙗ, тꙑ безъ образа а в семъ образѣ, тꙑ богъ истин'нꙑи чловѣкъ без лъжа, тꙑ на небеси, тꙑ на крьстѣ, тꙑ на цѣсарьстѣѣмь прѣстолѣ, тꙑ гвоздихъ и на дрѣвѣ, тꙑ бестрасти по доухоу, тꙑ страстиѭ по пльти, тꙑ бесъмрьти, акꙑ ѥдиносѫштьнъ отьцоу, тꙑ въ сьмрьти, тꙑ въ животѣ, тꙑ въ мрьтвости, тꙑ вꙑше мрьтвости, тꙑ мрьтвъ т҃риї дьнь, тꙑ родителю присно сꙑи, тꙑ вьстави пльтьнѫѭ црькъвь, тꙑ въскрьсе по своѥи силѣ, тꙑ съ нами въ пльти, тꙑ вьсь по вьсеи твари, тꙑ вьсе испльниши, тꙑ дрьжанъ бꙑстъ оть мене, тебе виждѫ пльтѣнꙑима очима, тебе разоумѣѭ вѣрьнꙑима очима, оувѣдѣвъ та отца ти божьство, ѥдиного та господа и бога исповѣдаѭ, ино о ино тебе ѥдиного навꙑкохъ, не ѥд'ного ти

иного оувѣдѣ, не раздѣлѧ тебе нераздѣленаго, не лѫчѫ тебе нелѫченааго, не прѣрѣжѫ тебе недѣленааго, и юже виждѫ и юже дръжѫ, и юже разоумѣѭ, юдинѣмь гласомъ исповѣдѣ, господь мои и богъ мои, ты своимъ съходомъмоѭ доушѫ вьзнесе отъ недочаанъныѩ глѫбины, ты человѣкы плѣньникы бывъша помилова, ты дьꙗвола попьра, юлико хотѣ, ты грѣха въ пльти отсѫди, ты сьмрьть вь пльти оумрьтви, ты бестьлѣниюмъ тьлѣные отъгъна, ты въскрьсениюмъ въскръсеные намъ понови, ты тридневнааго гроба на земи остави, и порѫчника мрьтвъıимъ вьскрьсениꙗ, ты человѣкы небесьнъıѩ показа, ты земьѭ небесе свѣтлѣишѫ сътвори, ты вьсе на оуньшиїнѫ прѣстави, ты богъ сы бъıстъ человѣкъ, да человѣка сътвориши бога, богъ мои, богъ мои. глагола юмоу Їсоус· ꙗко ли мѧ вида вьзвѣрова; зьри, да не пакы вьзидѫштоу ми сь пльтиѭ ты невѣрьнъıѩ рѣчи вьзмъ речеши· аште не виждѫ вь рѫкоу его знаменьꙗ гвоздвиннааго, не имѫ вѣры, юдноѭ вьжделѣ, юдноѭ не вѣрова, юдноѭ обиска, юдноѭ вьзвѣрова, проповѣданоуже юже приѩ, блажени бо, юже не видѣвъше ти вѣроваша· облажение бо то на ны прѣидетъ къ не видѣвшиимъ его и вѣровавъшиимъ к немоу, блажени бо мы вѣроѭ видѣвьшеи невидимаго, блажении мы праздьньствоуѭште зьраштии юго и очима приносаште и оусты лобызаѭште и зѫбы ꙗдѫште. ѡ таиньно дивьноюе и грьдое, иже сѣди о десиѫѭ отца, о десиѫѭ са обраштетъ благочьстьнъıимъ, и еже аггелы похвалимъ дръжитъ са скврънавъıима рѫкама, и приносимъ отъ недостоинъıихъ приноситъ себе, и не отъбѣжитъ грѣшьною даланью нашею,

не отъбѣгаѥтъ отъсѫжденꙑихъ прьстъ нашихъ, и не сътьретъ брьньнꙑихъ творьць, нъ самъ повелѣ и глагол҄етъ· вьзмѣте, ꙗдите, вьзмѣте, пиите, принесѣте рѫцѣ ваши, и въложите вь ребро ми, и насладите сѧ моихъ сѫдовъ, ѥгоже бо вьзмете сѫда, вь томъ ѥстъ вьсь, придѣм҆ же ꙋко вьси чистѣ къ чистоу, ти приимѣм҆ господа своѥго, не тоу же абьѥ, ижде и приимъше, не прѣобидаште ѥго приходимъ, нъ отидѣмъ вь себѣ, и ѥдини ѥдномоу бесѣдоуимъ избавителю нашемоу господоу глагол҄ѫште· нѣсмь достоини, да подъ стрѣхѫ подъидеши вь наша доуша, нъ ѥлмаже тꙑ хоштеши дрьжати сѧ нами, тои доньца ꙗко чловѣколюбьць вьселити сѧ вь нꙑ вьзлюби, тебѣ надѣѭште сѧ прихаждаѥмъ, велиши, владꙑко, да вьзнесемъ оустъ нашихъ врата, ꙗже тꙑ ѥдинъ сътворилъ ѥси, въходиши чловѣколюбьствомъ, ꙗкоже бѣ, въходиши, отрѣшаѥши безаконии сьвѧзꙑ, въходиши, и освѣштаѥши тьмнꙑѩ наша помꙑслꙑ, вѣрьствоуѥмъ, ꙗко то сътвориши, небон҆ ни блѫдница съ слъзами прибѣгъша к тебѣ не отъбѣже, ни разбоиника остави бꙑтиꙗ к бѣ, ни мꙑтара отъврьже покаѭшта сѧ, ни гонителꙗ отъгъна познавьша твоѥ цѣсарьствиѥ, нь ти вьси покааньѥмъ отъ тебе приѩти бꙑша, и вь ликъ твоихъ дроугъ вьради, да съ такоѭ оубо мольбоѭ и доушеѭ небесьнꙑѩ таинꙑ приимемъ, и житьѥмъ цѣлооумномъ сами сѧ оградимъ, и да не излази слово скврьнаво, ѭдѣже Христосъ вьлазитъ, такоѭ жизниѭ прѣхаждаите и вꙑ, новоосвѣштени, и постꙑдите сѧ неболѣзньнааго раждaньꙗ, кѫпѣли не отъмештате сѧ сватꙑѩ, да не

рече на вы кѫпѣль· сынъı родихъ, и вьзнесохъ, ти же са отъвръгоша мене, вь небесехъ ваша вьписана сѫтъ имена, не пакы вь тинѫ сластинѫ зълъıими дѣлъı сами са покалꙗите, сьвлачаште же ризъı бѣлъıꙗ не съвлачите бѣлости доушьнъıꙗ, тѫ бо одеждѫ аште въı сами не отъвръжете, никтоже инъ васъ не иматъ мошти сьвлѣшти, бѫдѣте присно новосьвѣтьни, да достоини бѫдете облаженоуоумоу ономоу гласоу, идѣте, благословештении отца моѥго, приимѣте оуготованоѥ вамъ цѣсаръствиѥ отъ съложеньꙗ вьсего мира, ѥгоже въı вьсѣмъ намъ не погрѣшити о Христосѣ Исоусѣ господи нашемъ, ѥмоуже слава съ отцемъ и сь сватъıимь доухомь вь вѣкы вѣкомъ амин.

Сватаего отьца нашего Їωана ар̾хиепископа костаньтинꙑ града златооустаего о сватѣмь Өомѣ апостолѣ и на арианы.

Законоу оубо цръкъвноуоумоу покарѣѧ са присагохъ, ꙗкоже моштьно, стѫпати· величьствиѥм̾ же съказаньꙗ сьдѣлѣваѥмъ оукланꙗѫ са страхы, и отъ вьсѫдѣ съдръжѫ са, како сьраштѫ се дѣꙗниѥ, къı ли обраштѫ исходъ словоу. акы и жива проповѣда Өомѫ; нъ гробь сѫпротив̾ проповѣда сьмрьть. акы мрьтва сьповѣдѣ; нъ дѣлесы ставьꙗѫ са. и мрьтвъ ѥстъ и бесьмрьти· оумрьрѣ акы човѣкъ, и приходитъ миръ окы аггелъ.

и страсть приѧ и страстьмь сѫпротивитъ са, и долѣ лежитъ, и горѣ ꙗвьꙗетъ са· ничтоже бо ѥго възможе покрыти, никоѥже мѣсто възможе погоубити ѥго, вьсѫ вьселенѭѭ. вьза гробы ѥго, и вьсѫдѣ акы сльньце сиꙗѥтъ· сьделѣша земи мошти правьдиваего, ширии ꙗви са вьсеѧ твари, и вьзнесе и благодѣть вь мирѣ, вьса страна часть иматъ Ѳомы, вьсь миръ напльни, и прѣбываатъ вь мѣстѣхъ цѣлъ, вь вьсѫ земьѭ изиде слава ѥго, и вь коньць вьселенꙑѧ побъіть ѥго· како и оубо прозовѫ; сльньце; нь ноштиѭ не осѣнꙗетъ са. звѣздѫ; нъ дьн҆ сеѧ не покрꙑетъ, вь вьсе врѣма освѣштаѥтъ създанѭѭ, вьсѫ тьмѫ отъгони отъ вьселенꙑѧ, нѣстъ тъмы по н҇емь, тъма ѥго не омрачитъ, рѣка не ставитъ, море дръжати не можетъ, море оточьноѥ знаѥтъ мѫжа, иноѧзычьници чътѫтъ Ѳомѫ, вьса страны дьньсь праздьноуѭтъ, и сего слово, акы даръ, владыцѣ приносатъ· господь мои и богъ мои, ѫжика моꙗ и творьць мои, избавитель мои и цѣсарь мои· та бо наоучи Ѳома, се ны остави акы чадомъ своим҆ обьда, акы и съкровиште ѥстьство дрьжитъ слово, вьсь родъ того гласа ради оутврьждаѥт҆ са, до аг҇гелъ простьрѣ са рѣчь, арханг҇ели то исповѣданиѥ ꙗко и анкурѫ дръжатъ, вьса тварь ꙗко и обазаниѥ повѣдь обноситъ, ѥдинъ Ѧриѡс лишитъ са слова, тъ ѥдинъ отъпадаѥтъ отъ жрѣбиꙗ, не исповѣдаатъ съ Ѳомѫ господи Христоса, не познаѥтъ ѥга бога с н҇имъ, рабомъ позываатъ владыко, не глаголетъ господ҆мь ни богомъ, не въздръжитъ истины, не съложитъ са съ Ѳомѫ, не вьслѣдоуѥтъ правьднаего, а

чьтꙑ ѥмоу дьнии праздьноуѧ сь обьштиимь вьселенин прилагаѧ сѧ къ дроугомъ доминомъ· нъ не оукрадетъ зълоба добродѣаньꙗ, не вьсхꙑтитъ льстьць повода-таꙗ истінꙑ, вѣстъ пастоухъ звѣрѣ, вѣстъ праштьникъ влъка, вѣстъ вльнѫ крьмникъ, вѣстъ пристаниште боурѫ, вѣстъ воинъ ратника, вѣстъ Ѳома Ариꙗ, вѣстъ и отъгонитъ, не приѥмлетъ чьсти блазньнича, не вьлазитъ въ оубительничьскѫ пештерѫ, не въдворитъ сѧ с нимь, отъвраштаатъ сѧ събора отъметѫштиихъ сѧ, гнѫшаѥтъ сѧ которьнааго гласа ихъ, ненавидитъ оустъ на бога глаголѭштиихъ неправьдꙑ, ставьꙗѥ ѩзꙑка не нарицаѭшта господа и бога Христоса, и вьпиѥ к нимъ отъ вьсеѩ вьселенꙑѩ· Аріѥ, что мѧ оришн; что мажешн масломъ главѫ моѭ; что мн праздьноуѥшн дьньс, безаконниче; не приѥмьѭ ти хвалꙑ безаконьнꙑѩ, не сьвѣштаѭ сѧ къ соуѥтиѣи твоѥи вѣрѣ, не знаѭ твоѩ безаконнꙑѩ повѣди, не чти мене, бечьствоуѩ създателꙗ, не приѥмьѭ чьсти, бечьстиꙗ матера, аште владꙑкѫ коришн, мене раба како оувѣштаваѥшн; аште ми не дрьжишн вѣрꙑ, како ми праздьноуѥшн памать; аште сѧ не сьвѣштаашн сь мноѭ, како ми обьштоуѥшн гробоу; азъ господа и Христоса и бога навꙑкохъ, обискахъ рѫкѫ, и истинѫ обрѣтохъ, и своими прьстꙑ оувѣрихъ сѧ, не инъ ми съказа вѣди, не отъ слоуха имамъ чоудо, невѣрьствовахъ, рекшиимъ сѫпротивихъ сѧ апостоломъ, въздразихъ Петра оучити мѧ хотѧшта, рѣхъ· чловѣче, что мѧ съмѫштаѥшн; что ми словеса дѣаниімъ даришн; что ми велишн отъ рѣчи вѣровати, ꙗко видѣ, виждѫ,

ꙗко нав҄ыче, навыкнѫ. аште ми ѥстъ проповѣдати, видѣвъ ти проповѣдѣ. никтоже слышаньꙗ повѣдаатъ, никтоже отъ рѣчи повѣди приноситъ, никтоже мене приметъ твоꙗ повѣдаѭшта. аште мене въпросатъ, како вьскрьсе Христосъ, не вѣдѣ, что рекѫ· аште рекѫ· Петръ ми повѣда, кто прьвоѥ подобьнъ вѣрѣ быти; виждѫ, и проповѣдѣ, навыкнѫ, и наоучѫ, вѣроуѭ и вьвѣрѫ, рекѫ· азъ Ѳома апостолъ не отъ чловѣкъ ни чловѣкъ ради, та ми глаголѫштоу Христосъ са ави, и которѫ тѫ абиѥ раздрѣши, и рече къ мнѣ· чт(о) бꙑстъ, Ѳома; что са сѫпротивиши Петроу; что с(а) п҄рьши съ дроугꙑими, приди, вьзми чоудо искѹшенимъ, оувѣждь вьскрѣшеньѥ дѣломъ, принеси рѫкѫ, и виждь пльть, аште можеши, дръжи, аште имаши чистꙑ прьстꙑ, присази образѣ, аште вѣроуѥши и досажеши· аште ли са прѣш, не обраштеши, аште страсть имаши, бестрастьнаато не оувѣси. та слꙑшавъ очистихъ доушѫ отъ невѣрьствиꙗ, сънахъ си распьрьниѭѭ вѣдь, покоривъ са вьзахъ иꙑниꙗ, присагохъ са къ пльти радоуѫ са и трепешта, распрострѣхъ съ прьстꙑ и око доушноѥ, и двою оуже дѣлесоу разоумѣхъ, дръжахъ и видѣхъ, обискахъ и зьрѣахъ, рѫкѫѫ же пльть дръжаахъ, и доушѫ бога поразоумѣахъ, и вьнѣѭдѣ обраштаахъ чоудесно, а жтрьждѣ страшно и ꙗвьꙗѥмо са велико и дръжимо чоудно, възпихъ оубо оужасъ са, ижде прижх҄· господь мои и богъ мои, никакоже бо видѣхъ раба, никакоже сьмѣрено бѣаше видѣти, образъ и жжичьство просвѣштааше са, и божьство просиꙗше са, и ношено свꙑшлааше са, и носаи

славьыше са, и об'ѣма разоумѣньма дѣаниима б'ѣаше кланыжштоу са лицоу. та азъ искоусивъ прѣжахъ, та прьстомъ дръжахъ, а ты кждоу, Арие, блазньное навы . . . кждоу оувѣдѣ, юже проповѣдаюши; Христоса обискалъ ли юси акы азъ; ржкж придѣалъ ли юси; образы изискалъ юси; прьсти твои послоушажтъ ли ти; приж ли ты господа; въ кои ржцѣ; вь нєнже вьсхыт . . заложено имѣныю; въ кои апостолы окраде, въ кои прия иножзыч'ника плѣнъ, въ кои оудръжа мьздж бесчьстьвьнжж, въ кои исжчи крьвьн'ыж сжды, вь кои мнѣ сътворити правдиво неправ'д'но, въ тои Христоса обиска, не кжди, не тако неправьд'нъ владыка, не тако блазньнъ Христос, юкоже тебѣ своюж пльть оувѣроуютъ, нѣси дръжалъ, югоже са отъвръже, не обиска, югоже ненавидѣ, не изиска, югоже охоуди, не видѣ, юмоуже не вѣрова, аште бы добрѣ изискалъ, не бы тако зьлѣ протлъковалъ, аште бы исповѣдалъ, не бы тако невѣрьствовалъ· отиди, насалди са зьлобы, от'пади съ своими сжпостатъми. обаче юдинъ ти сынъ разорихъ, обаче народа свободихъ твоюж пакости, юште мало и отъ вьсждоу та разорж, юште мало и отъженж та отъ вьселен'ыж, ныня ти отъньмж главж, ныня и запада избавьж твоюж пакости. еи, блаженыи Θома, испльнаи слово дѣлъмъ, повьслѣдоуи гласа своюго, добрыи начатъкъ оутврьди съконьчаньюмъ, акы въстока свободи, и запада оуслыши и разбоиника юко и пакостьника юко и пакост'ника отъсѣчена, вѣньчаи цѣсарѣ одолѣнию м', даждь миръ народоу, приими потъы съшъдъшиимъ са, приими града молашта са твоюи

прьсти, вьса тѣлеса поустиша ти молитвѫ, старии, юнии припадаѥмъ ти гробоу, дѣвы и юноша обьѥмъ тѣло твоѥ· младеньци ꙗко и птишти вьзираѭтъ к тебѣ зѣѭште, не прѣзьри сицего образа, не тъшта отъпоусти нашихъ трудъ, даждь ны подобьнѫ мьздѫ потъ нашихъ, ничтоже велико отъ тебе просимъ, ꙗже имаши, просимъ оу тебе, ꙗже даѥши иштемъ, ꙗже хоштеши видѣти, чаѥмъ, иноѩзычьна оставьша Ирина отъгънана цѣсара вѣньчавьша са мира обративъша са Христоса възвысивъша са и отъ вьсего въ коупѣ вьселении слышаште и глаголѭште· господь мои и богъ мои, томоу слава и дръжава вь вѣкы вѣкомь аминь.

Житиѥ Ꙇꙗкωва чръноризьца много имы оумилѥньѥ.

Многыихъ благыиꙗ и доуши полезьнꙑихъ добродѣании и по заповѣдемь съпасовомъ жити начинаѭштиимъ доброѥ сьмѣреньꙗ приобрѣтеньѥ ходатаи бываатъ, ѥже сътворити пот'штав'ыи са и исправив'ыи то не паденьѥ коѥ и грѣховьноѥ оплѣнѥниѥ и величаньꙗ о своѥмъ о оуп'вании подъꙗти възможетъ. ꙗко бо многѫ то тьштетѫ и несътрьпимъ врѣдъ и великѫ бѣдѫ наводитъ не вьнимаѭштиимъ, ѥстъ оубо отъ многыих' дроугыихъ оузрѣти знамении, оучастьнѣ же и отъ хоташтааго отъ насъ прѣдъложенаaго быти сьповѣ-

даньꙗ на вьзграждениѥ и оутвръждениѥ аггельскааго сего житиꙗ· вь семь бо обрѣтаѥмъ и житиꙗ великоѥ въздръжаниѥ и съмѣреньꙗ исправьѥниѥ и великѫѭ алчьбѫ, падениѥ сетноѥ отъ лѣности сьлоучьше са и покааниꙗ силѫ, толико могѫштѫ оу человѣколюбиваа бога, ꙗко не тъчьѭ отъ самѣх̓ тѣхъ адовъ вратъ, нъ и отъ рода огньнааго и мѫк̓ исхытитъ чловѣка, нъ и большаꙗ пръвааго благааго нрава моштьна обавити и господьнѭ благодатьѭ большоу его быти исправьѥнию. бысть нѣкъıи отъшьльць вь веснѣѣмь градѣ, Порфириѡнъ нарицаѥмѣ, именемь Иакѡвъ, и сь маловрѣменьнааго сего житьꙗ соуѥт'нааго отъвръгъ са живѣ нѣ въ коеи пештерѣ єі лѣтъ, толико же ал'чъбоѭ и благыими дѣлы поспѣшивъ чьстьнъ ави са и оугодьнъ богоу, ꙗкоже ѥмоу и даръ на бѣсы полоучити и многы иныи лѣчьбы Христоса нашего творити їменемь· вьси же мѫжа житию дивашт са к немоу сьбираахѫ са, их̓же м'ножаишии безаконьнъıихъ самарань бѣахѫ вѣры· ѭже вида к немоу приходашта божиї чловѣкъ на мнозѣ оглашаѧ отъ божиїхъ кнїгъ, на истиньнѫѭ вѣрѫ обраштааше. нъ народъ чловѣчьскъıи искони воюѩи диꙗволъ и наипаче на робы с'паса нашего Христоса, вида себе отъ многы благыѩ дѣтѣли мѫжа и правьднааго житиꙗ на мнозѣ прогонима, въста на нь, хота и прогнати отъ прѣжде нареченааго мѣста. вьлѣзъ бо въ ѥдного отъ самаранъ, искони и въ инѫ истины отъвраштаѭштиихъ са, приготова ѥго събрати вьса послоушаѭштаѩ ѥго дроугы и срьдоболѫ и рабы на лаꙗниѥ сватааго мѫжа, да и оуловивъ възможетъ отъ

странъ тѣхъ прогнати. събравъше же са вьси въ жилиште жьрьца своѥго и много мыслившѥ и проказьлѣвъше, коньчьнѣе ѥдинъ ѫша съвѣтъ, и призвавъше бестоудьнѫ женѫ и блѫдьнѫ даша еи два десати златиць и ино толикожде обѣштаваѭште дати еи, аште възможетъ запати божию рабоу Иаковоу, ꙗкоже имъ тоѭ виноѭ възмошті отъ земьѧ своѥѧ съ стоудомъ мѫжа отъгнаті. тѣми обѣштании побѣждена жена иде к нѥмоу поздѣ зѣло ноштиѭ, и тькнѫвъши въ двьри молꙗаше ѥго вьвести ѭ. оному же не хоташтоу, и на мнозѣ то сътворити отълагаѭштоу прѣбываалше бестоуда тлъкѫшти, и съ многоѭ молитвоѭ молашти приѧти ѭ, и малы оувръзъ и видѣвь ѭ мнѣаше мьчьтоу быти, и прѣкрьстивъ себе затворивъ заключи двьри, и възвративъ са и ставъ на въстокъ прилежно молитвѫ богови приношааше. многоу же часоу минѫвъшоу и ношти оуже прѣполовашти са не прѣстанѣѣше тлъкѫшті и великомъ гласомъ вьпьѭшти· помилоуи ма, рабе божии, еда како звѣрьми изѣдена бѫдѫ прѣдъ главоѭ твоѥѭ. помысливъ же правьдьныи и вѣды вь мѣстѣхъ тѣхъ звѣрии множьство, въ размышлѥниꙗ въпадъ, отъвръзъ двьри и глагола ѥи· отъ кѫдоу пришла ѥси сѣмо; кого ли иштеши; она же рече· отъ монастырѣ ѥсмъ сьде близъ сѫштаго, и посла ма игоуменьꙗ донести просворѫ вь сьѭ вьсь, и възвративъши ми са и идѫшти въ манастырь омрькохъ на мѣстѣ семь· да молѫ та, чловѣче божии, помилоуи ма, и приими, да не бѫдѫ звѣрьми изѣдена. тъгда же оуже оумилосрьдивъ са вьведе ѭ, и прѣдъ-

ставивъ юи водѫ и хлѣбъ, вьлѣзъ самъ вь ѭтрьнѭѭ клѣтькѫ заключи са, оставивъ женѫ вь вьнѣшнии клѣт'-цѣ. она же ꙗдъши помлъча въ малъ часъ, и по томъ нача кричати, и плачѫшти привръже себе къ двьремъ, и съ горками слъзами зовѣаше сватаaго, и прѣклонивъ са двьрьцами и видѣвъ ѭ одръжимѫ и окы въ мнозѣ болѣзни сѫштѫ, вь недооумѣнии бысть, что си юи бѫдетъ, или ч'то юи сътворитъ, въпраша ѭ. она же глагола юмоу· призри на ма, и прѣкрьсти ма, ꙗко срь-д'чьноѭ болѣзныѭ одръжима юсмъ. то слышавъ излѣзъ и абию наложи крадѫ великѫ, и лѣвѫѭ своѭ рѫкѫ възложи на огнь, деснѫѭ мажа отъ масла сватыихъ грѣаше ѭ теплостиѭ рѫкы своюѧ, и прѣкрь-штаѧ ѭ часто по прьсемь не прѣсталаше. она же своимъ стоудомъ трьпашти и хоташти юго оуловити и на похотѣныю зъло сватаaго привести глагола юмоу· молѫ ти са, мажи ми срьдьце на дльзѣ, да ми прѣстанетъ одръжаштиꙗ ма болѣзнь. онъ же по сѫштии вь немъ простости творѣ'ше юи ꙗже на врачбѫ, коупно же и проказьства лѫкаваaго вѣды и боѧ са, юда коли отъ многаaго к неи попеченьꙗ бесьмрьтьнѫѭ болѣзнь нанесетъ, до двою или до трии часъ тако без милости лѣвѫѭ рѫ-кѫ къ огню придѣѧ трьпѣаше, до неliже оудове рѫчь-ныихъ прьстъ изгорѣвьше отъпадоша· то же сотониньскыимъ кѫзнемъ противьꙗ са творѣаше, ꙗкоже юмоу отъ огнѣ прибывающтѫѭ болѣзныѭ несьтрьпимѫѭ зълоуоумоу помыслоу не наити на срьдьце. она же прѣ-славною то видѣвъши и в' себѣ бывъши, видѣше бо рѫкѫ сватаaго отъ огнꙗ оуже вьсѫ изгорѣв'шѫ, къспла-

кав'ши горцѣ и въздъхнѫвши припаде къ ногама свататааго, и ръкама своима биѭшти сѧ въ пръси вьпиꙗше· оу горе мьнѣ окаанѣи и отъмн҃енѣи, оу горе мьнѣ, ꙗко сьнѣдь ѥсмъ огнꙗ вѣчнаагo, оу горе мнѣ, ꙗко жилиште ѥсмъ диꙗволе. сватъıи же оужастьнъ противѫ томоу бъıвъ рече к н҃еи· вьстани, жено. и съ многоѭ ноуждеѭ въставивъ ѭ отъ земьѧ и прилежно молитвѫ сътворивъ глагола ѥи· повѣж'дъ ми, что ти ѥстъ. она же нѣколи пришед'ши в' сѧ, ꙗкоже бѣаше дѣло, по вьсемоу съказа ѥмоу, ꙗвивъши ѥмоу лѫкавьнъıихъ самарѣнъ, наипаче же сотонино поoученииѥ на правьднаагo и въстаниѥ. и абиѥ велми въздъхнѫвъ рабъ божии и много съ славословиимъ и съ слъзами благодаривъ бога огласи ѭ. давъ же ѥи просворъı и посъла ѭ къ сватоуоумоу Алеѯандроу епископоу. дошъдъши же цръкви вьса по слѣдованию богови прѣжде, по том же и прѣподобноуоумоу мѫжоу исповѣда, ꙗкоже и тъ много огласивъ ѭ и обрѣтъ ѭ прилежьно о зълъıихъ, ꙗже сътвори, каѭштѫ сѧ дастъ ѥи бесъмрьтьꙗ данѫ. и по томъ женѫ оубо поусти вь женьскъıи манастъıрь. събравъ же вьса боголюбивъıѧ люди и христолюбивъıи клиросъ изгъна из' града и отъ странъ тѣхъ вьса обрѣтъшаѧ сѧ самаранъı. и по томъ пришъдъ къ рабоу божию Иаковоу, на мнозѣ ѥго акъı отьцъ присиъıи оукрѣпьꙗѧ казааше. на толико же прѣжде наречена жена отъ покаанья къ Христосоу сѧ приведе, ꙗкоже чьстьнѣ ꙗвивъши сѧ еи и дара на бѣсъı съподобити сѧ. по врѣмени же дльзѣ дъшти нѣкоѥго сьвѣтника отъ нечиста бѣса мѫчима вьпиꙗше, сватаагo призъı-

валѫшти· приведʼше же ѭ къ божию рабоу родителѥ ѥѧ молꙗахѫ ѥго помиловати ѭ и отъгнати отъ нѥѧ нечистъіи бѣсъ, и помоливъшоу сѧ сватоумоу и рѫцѣ възложьшѫ на нѭ, абьѥ господьнѭ благодатьѭ бѣса прогʼна, и отроковицѫ ицѣли· благодаривъша же родителꙗ ѥѧ бога и тъгда пѹстиша ѥмоу три съта златицъ, ихже не тъчьѭ възати не рачи правьдньи, нъ ни видѣти рачи. глагола имъ оувѣштаваѧ не даꙗти дара божиꙗ на коупли, нъ глагола имъ паче· дадите ѧ ништимʼ, азъ бо сего не възʼмѫ, вь поустыни бо живы сихъ не трѣбоуѭ, и тако благодарьствоуштаѧ отъпѹсти въ своꙗ си. въ дроугы же пакы юноша нѣкъи отъ бѣса насилѥнъ обѣма ногама раслабѣ, и того възьмъше свои ѥмоу принесоша къ сватоуоумѹ, молаште ѥго молити за нь· онъ же три дни алʼкавъ и молитвѣ ѥдинои прилежавъ цѣла раслабьѥнааго сътворивъ, и благословивъ и повелѣ своима ногама въ домъ ѥго ити. мнози же и инии прихождаахѫ к нѥмоу, различьныѧ ѧза имѫште, и вьси господьнѭ благодатьѭ ицѣлꙗѥми отъхождаахѫ. видѣвъ же себе рабъ божии зѣло отъ вьсѣхъ чтома и ѥже отъ чьсти бываѭштеѥ сѧ многыимъ падениѥ, отиде отъ мѣста того, и бѣжавъ иде ꙗко м҃ поприштъ отъ града того, и обрѣтъ пештерѫ великѫ вь брѣзѣ рѣчьнѣѣмъ камѣнѫ, л҃ лѣтъ жи тоу, молитвами и пѣсньми вьса дьни и ношти прѣпроваждаѧ, пиштѫ на многа врѣмена отъ трѣвы имѣаше, растѫштиихъ вь рѣцѣ. по томъ же градьць малъ на брѣзѣ сътворивъ, и тъ вь рѣдъкыѧ часы дьни дѣлаѧ, отъ того кръмлѭ себѣ имѣаше. на толицѣ же житиѥ ѥго славьно бысть,

ꙗкоже по двѣма десатьма и трьмь десатьмь чрьн'цемъ к нѥмоу приходити и клиросникомъ и многымъ оглашенимъ на благословештенье и на наказанье отъ нѥго. нъ таковыи и толикыи, иже толика дара сьподобьѥнъи, въ скорѣ вьзнесенимъ нѣкыимъ или величааниимъ ѫтъ въ сьгрѣшенье попоуштенъ бысть въпасти, и въ сьгрѣшенье вьсѣхъ горшеѥ· прѣскврьнъıи бо врагъ родоу чловѣчьскоу, иже присно добрѣ живѫштимъ о бозѣ своѥѭ завистиѭ бѣса са насилѣѥтъ, вьлѣзъ въ отроковицѫ, богата нѣгоѥго дьштерь, нача вьпити и сватааго мѫжа именемь призывати, ꙗкоже приноужденомъ быти родителемъ отроковица объходити и искати вьсьжде чловѣка божиꙗ, не оставаште ни манастыра, ни мѣста поуста. акоже не могоша ѥго обрѣсти, по томь оувѣдѣша нѣкоѥмоу отъшьл'цоу быти на мѣстѣ томь, и приимъ отьць ѥѩ отрокы своѩ и приготови отроковицѫ сь матерьѭ ѥѩ въ кръгызѣ, и приде на повѣданоѥ ѥмоу мѣсто, идеже бѣаше сватыи, и видѣвъ ı и паде на ногоу ѥго глагола· помилоуи моѭ дьштерь, ꙗко лютѣ оть нечістааго бѣса мѫчима ѥстъ· се бо два десати ѥстъ днии нѣ въкоусила ни ꙗта ни питиꙗ, нъ вьпьѭшти трѣжетъ себе, и имѧ твоѥ призываатъ. сватъı же повелѣ ѥмоу отроковицѫ поставити прѣдъ собоѭ, и въдавъ себе на молитвѫ на толицѣ моли са, ꙗкоже и мѣстоу вьстрасти са, на нѥмже стоꙗше. по съкончании же молитвы доуниѫ на нечистыи доухъ, и глагола ѥмоу· въ имѧ господа Ісоу Христоса, изиди отъ нѥѩ, и абьѥ бѣсъ отъ огниꙗ женомъ изиде отъ отроковица. та же на земи

пад'ши на многы часы без гласа лежааше. помоливъ же са сватыи и їмъ ѭ за ржкѫ и въставивъ прѣдастъ ѭ родителема съдравѫ. видѣвъше чоудо прославиша бога· оубоıавъше же са, ıеда како нечистыи доухъ обративъ са вьлѣзетъ вь нѭ, молиша ıего прѣбыти отроковици оу него в҃ дьни, до неliже до конца свободитъ са отъ бѣса, и оставивъше ѭ оу него въ домъ свои възвратиша са. лѣпо же бѣаше, ıакоже и въ прообразовании рѣхомъ, на оутвръждениıе и възгражденьıе ангельскоıе се житиıе живаштиимъ, не тъчьѭ же исправьıен'ıа съвръшеныихъ съповѣдати, отъ тѫдоу добра' тъчьѭ сьбираѭштемъ неискоусномь и ненасилıаıемомъ быти отъ зълокъзньныихъ сѣтии прѣскврьньнааго врага божиıемъ рабомъ. нъ ıакоже великыѩ и истинъныѩ благыѩ нравы мѫжа съказахомъ, тако достоитъ и нанесенѫѭ ıемоу боурѫ и отъ тѫдѣ събывъшеıе са ıемоу великоıе паденьıе съповѣдати, глаголѭштемъ по томъ, ıакоже ıестъ, и по сврьшенѣѣмь ıего покаании и довълнимъ исповѣдании прѣвеликаıа чоудеса· ıелико бо великоıе въздръжаньıе и житиıе прѣжде обави, толицѣмь вел'ми и отъпаде, и ıакоже велико паденьıе, толицѣмь ваште по томь ıего бъıстъ исправьıеньıе· прѣлѫкавыи бо и нечистыи врагъ, божиıемъ рабомъ видѣвъ ицѣленѫѭ отроковицѫ тоу едінѫ оставъшѫ, и абьıе въставъ на правьднааго клѫдныимъ ıемоу нападе бѣсомъ, ıако тако ıемоу насилити, ıакоже таковоуоумоу мѫжоу въ начатцѣ житиıа ıего, ıегда нечьстивыихъ самаранъ сѣтиѭ выше ıавьıенѫѭ женоѭ льстимоу противъ'ша са и побѣдивъша и врѣд' ржкы лѣвыѩ прѣтръпѣвъшоу, на

попраныѥ пославшаӕго тѫ дийвола въ распаленыѥ въпасти и страхъ божии забъıти, и толикъıи даръ данъıи ѥмоу лѣчьбъ и въздръжаниѥ толицѣхъ лѣтъ и многъıѩ троудъı и к томоу до старости дошъдъшоу не сътръпѣти брани, и излѣзъшоу въ приградъ бъıти съ отроковицеѭ, безаконьꙗ себе оскврьнити тиноѭ. отъ тѫдоу, ꙗкоже началѹ нѣкоіемоу даноу бѣсоу, приложити прьвоѥ и въвтороѥ приноуждаатъ зълоу· оубоꙗвъ бо сѧ пагоубьнъıи змии отъ покаꙗньꙗ подаѥмаӕго отъвьзискаѭштиимъ того вьсесрьдь исправьеньꙗ притварѣѥтъ ѥго, ꙗкоже мнѣаше, оуже своѥго плѣньника болѥ прьвааго приложити безаконьѥ· вьсѣавъ бо помъıслъ оужасти ѥго оубити ѥго насилѥнѫѭ отъ нѥго отроковицѫ поваждаатъ, побѣжденъ же и о томь оубои ѥѩ сътвори, родивъшиихъ ѭ оуклонити сѧ хотѧ мѫченьꙗ тѣмь мьна. нь ни тѣмь довьлѥнь бъı оскврьнѥниимъ врагъ и прьвъıи зълъ сотона, къ истьлѥнию бо оубои прилагаетъ, и къ оубою ѥже не тъчьѭ гробоу прѣдати оубьѥнъıѩ тѣло, нъ и рѣчьнъıимъ водамъ и звѣрьмъ и птицамъ без милости поврѣшти сътвори· такъ величаньꙗ и о себѣ вельмѫдроуѭштиихъ плодъ, тако бо аште не бъı никоѥиже страсти себе поработилъ, не бъı възмоглъ лѫкавъıи врагъ, акъı въ алъдъıѫ тьлѣ о камъı того розбити сьвѣсть, силѫ бо вьсѫ и доухъ раждизаньꙗ въ въздрастѣ юнѣ побѣдивша вьзможе на старость, сь же о себѣ вельмѫдровати побѣди лѫкавъıи. нъ обаче великаꙗ дароуѭштаӕго Христоса прѣвеликоѥ чловѣколюбиѥ вьсѣхъ чловѣкъ съпасениѥ паче, нежели погъıбению хоташтии подати жзникоу и долѣ лежа-

штоуоумоу рѫкѫ и покаанꙗ бꙑлыѥ неисцѣлимыѧ и смрьдаштаѧ своѥѧ твари исцѣли строупы, и тацѣхъжде и большиихъ по покаании съподоби сѧ даровъ. си же на срѣдѫ высѣмъ принести приноужденъ быхъ, да ꙗкоже прьвоѥ ѥго житиѥ оувѣдѣвше бога прославихомъ, и паденꙗ ѥго образъ испытавъше вь печаль вьпадохомъ, тако и прилежьноѥ покааниѥ мѫжа оувѣдѣвъше не на сѧ надѣѥмъ сѧ, нъ на даѭштааго намъ дары чловѣколюбивааго бога, ѥже и стоѧштемъ намъ съвръшенѣ дастъ стоꙗти трьпѣниѥ, и падаѭшта ны от' лѣности оутврьждаѥтъ, рѫкѫ намъ подаѧ своѥго застѫпа, и каѭштемъ сѧ намъ по сѫштоуоумоу ѥмоу чловѣколюбью приѥмьѥтъ. ибо толика и таковаꙗ сътворивъ зъла, ихъже коеждо рода огньнааго его творѣаше сьнѣдь, наставьника имѫшта блаженааго Даоуда, по съблѫждении чинъ възвратившааго, и вь приѧтꙗ мѣсто за блѫд' сѫда приложьша и оубои бѣдѫ тѫ приимшааго мѫжа· и вьнимаѧ, ꙗкоже словомъ тъчиѭ довьленъ бывъ чловѣколюбивꙑи владыка, абиѥ толикыимъ грѣхомъ проштениѥ ѥмоу сътвори, на покаꙗн'ꙗ прибѣгаатъ тишинѫ, оуп'ваниѥ ѥдно на исправьѥниѥ доуши наставника имы. вь сѧ бо пришьдъ вь клѣтькѫ вьлѣзе своѭ, и окы отъ сьна вьставъ, ꙗкоже се кто речетъ, поврьгъ же себе на земи въздыханꙗ несьтрьпимаа творꙗше, без милости сѧ бьѧ по прьсемь, и сльзъ источникъ испоуштаѧ· нь ни тако не отъстѫпи отъ него нечистꙑи бѣсъ и скврьнꙑи, изволенꙗ бо мѫжа ни видѣти могы диꙗволъ насѣваатъ ѥмоу отъчаанꙗ помыслы, то начало зьлоѥ на чловѣчьскъ родъ

отъ отьчаньꙗ нюдина обрѣтъ. да въставъ отъ земьѩ
оустрьми сѧ въ миръ. сълоучи же сѧ по вол҃и чловѣ-
колюбиваго бога идѫштоу ѥмоу манастꙑра доити, и
вьлѣзъ къ сѫштии тоу братиї цѣлова ѩ, они же оу-
мꙑвше ѥмоу нозѣ и хлѣбъ прѣд'ложивше молꙗахѫ
и въкоусити, онъ же ни слꙑшати того хъта гор'ко
въздъхнѫвъ рече · ю, горе мьнѣ окаꙗноуоумоу, како
вьзьрѫ на небо; како ли владꙑкꙑ Христоса има дрь-
знѫ приз'вати, ѥгоже отъвръгъ сѧ оставихъ; како ли
благꙑн҃и ѥго надѣѭ сѧ приѩти ч'то, иже доушеѭ и
тѣломъ прѣблѫдивь сѧ оть н҃его, и прѣлюбодѣи-
ствомъ себе осквьнивꙑи, и оубоѥмъ; и съповѣдати
начьнъ, ꙗкоже бѣаше по истинѣ, исповѣда имъ вьсе
събꙑвъшеѥ сѧ. они же въ мнозѣ печали бꙑвше и по-
пекше сѧ о различьнꙑихъ ѥго напастехъ, по силѣ ѥго
оутѣшиша, и дав'ше ѥмоу благословештенье, и моли-
твѫ прилежнѫ о н҃емь сътворьше отъпоустиша. идѫ-
штоу же ѥмоу пѫтемь срѣте и братъ нѣкꙑи, имꙑ
въ истинѫ Христоса вь себѣ, и приноуди ѥго, и вь-
веде и вь клѣтькѫ своѭ, и оумꙑвъ ѥмоу нозѣ, и
вьса любьвьнаꙗ обавивъ прѣдъстави ѥмоу хлѣбъ, и
молитвꙑ многꙑ сьтвори, молꙗаше причастити сѧ бла-
гословешениихъ, ѩже богъ посъла. ономоу же отъ сь-
вѣсти быѥмоу и на причаштениѥ никакоже не обора-
штоу сѧ, поврьже себе прѣдъ ногама рабъ божии, мо-
лѧ ѥго коуп'но же и кльнꙑ сѧ, не вьстати прѣжде оть
земьѩ, аште прѣжде не обѣштаатъ сѧ прѣдъпоставь-
ѥнꙑихъ въкоусити. обѣштавьшоу же сѧ ѥмоу въста-
ви и божии чловѣкъ отъ земьѩ, и помоливъша сѧ

сѣдоста оба ѭсти хлѣбъ· по въкоушениї же има и по съконьчании благодарьствиꙗ пакы сѣдоста, и пристѫпивъ къ мѫжоу приимꙑи ѥго въ своѭ хлѣвинѫ братъ глагола ѥмоу· отьче, накажи мѧ о Христосѣ, сꙑна своѥго, и оутвръди ми срьдьце, ѭко зѣло мѧ дръжатъ розличьнии помꙑсли. тъгда же въскричавъ сватꙑи и съ слъзами и въздꙑханиї биѭше вь прьси своѧ, глаголѧ· прости мѧ, брате, каѭти себе и плакати великꙑих҆ моихъ грѣхъ и на бога дрьзновенꙑихъ оть мене безаконии, ѭко вь соуѥтънꙑихъ моихъ сихъ и посрамьѥнꙑихъ сѣдинахъ акꙑ дѣтиштъ отъ дьѭвола запатъ въ послѣдьнїѭѭ погꙑбѣль сьнидохъ, зълꙑими бо, имиже вь жизни моѥи трьпѣвъ побѣдихъ, тѣми въ старости моѥи зъло сътворивъ въпадохъ· въвръгъ себе въ смрадънѫѭ тинѫ блѫдънѫѭ и инѣми оскврьнивъ сѧ большиими того грѣхꙑ. онъ же то слꙑшавъ опечали сѧ зѣло, и молитъ ѥго по вражденню ѥм҃ съповѣдати прѣльсть вьсѫ сотонинѫ, двоѥ себѣ приобрѣтаѧ сватꙑи, прьвоѥ оубо исповѣданьѥмъ оуп҆ваѧ привести ѥго, коупно же и себѣ оут҆връжденниѥ бѫдѫштиихъ по томъ хотѧ притворити. онъ же отъвѣштавъ глагола ѥмоу· по въздръжании ми въздръжаньѥмъ истꙑимъ и троудномъ зѣло, по работании ми непорочьнѣ богови лѣтъ н҃, по приѭтии ми отъ чловѣколюбиваго бога великꙑи даръ, по сътворении отъ мене скврьн҆наго великꙑихъ чоудесъ коньчьнѣѥ вьниде сотона въ отроковицѫ нѣкѫѭ· да абьѥ тоѧ родителе слꙑшавьше, иже ѥстъ вь мьнѣ господьнь даръ, приведоша ѭ къ мнѣ

ицѣлѥнија ради, молаштемъ же сѧ имъ помолихъ сѧ о нѥи, и абѥ господьнѥѭ благодѣтиѭ нечистꙑи доухъ отиде отъ нѥѩ. они же съвръшенѣѥ ѭ хотѧште исцѣлити оставиша ѭ оу мене на дьва дьни, и отидоша въ свои домъ. отъмьнѣвъ же съвѣстиѭ изидохъ к нѥи, и прѣдолѣвъшоу ми распалѥнию блѫдноуоумоу, ни бога на оумъ възьмъ въ часъ тъ, ни погоубьѥнија толикаго въздръжанија и троуда помꙑсливъ или вьмѣнивъ, вьсе же ꙗкоже решти забꙑвъ и матицѫ огньнѫѭ прѣобидѣвъ въ блѫдьнѫѭ погꙑбѣль въпадохъ, и сътворивъ с нѥѭ блѫдъ зълоѥ зъломъ цѣлѫ, наи паче же болѥѥ зъло къ зълꙋ прилагаѭ, ибо поимъ мѧ бестоудьнꙑ бѣсъ съвѣтова ми оубои ѥи сътворити, и по съблѫждении ми оубивъ ѭ въвръгохъ вь рѣкѫ, и отъчаꙗвъ сѧ своѥго съпасенија отидохъ, и нꙑнꙗ идѫ въ миръ· како бо на вꙑсотѫ възьрѭ или и дръзнѫ нарешти Христоса; не абьѥ ли огнъ съшедъ пожежетъ мѧ; то же ѥмоу и множанша тѣхъ съ многами зльзами исповѣдаѭштоу, и съ въздꙑханиимъ несьтрьпимом' мѫжоу слꙑшавъ божии рабъ, оумиливъ сѧ отъ благодѣти нападе на вꙑѭ ѥго, и облобꙑзаѩ и глаголааше· не печалоуи сѧ з'ѣло, брате, ни отъчаи сѧ своѥго съпасенија, нъ вѣровавъ, ꙗкоже ѥстъ с'пасениѥ, пристѫпи съ слъзами, и исповѣждъ сѧ чловѣколюбивꙋоумоу богоу, з'ѣло бо ѥстъ штедръ и прѣмилостивъ богъ и многа милость ѥго на насъ· да до нѥлиже имамъ врѣмѧ, покаимъ сѧ, аште бо бꙑ не было покаꙗнија, како Даоуидъ по дарѣ пророчьстѣмъ, по цѣсарьствии, по съвѣдѣтельствѣ владꙑчьнѣи въ ровъ любодѣинства и оубоинства въпадъ

словесемъ покааные обавивъ проштеније толицѣмъ грѣхомъ прија; како блаженъи Петръ, врьховьнии апостоломъ, пръвъи оученикъ, иже ключа небесьнъіја отъ господа приимъи, владыкъи Христоса не јед'ноиж и д'вашди, нъ и триш'ди јего отъвръгъ са, и по томь плакавъ са горько не тъчьиж проштеније полоучи таковааго грѣха, нъ и большаја съподоби са чьсти, пастоухъ бывъ словесънъимъ овцамъ владычьнıамъ; аште не бъі было покаıаньıа, како покаавъ са Павьлъ отъ гонитель сьсжд'ъ избранъіи бъістъ; аште не бъі покааньıа было, како съблжд'ив'шаађо въ коринд'ѣнехъ прижти Павьлъ повелѣ; да не насилıаıеми, рече, бждемъ отъ сотонъі и грабими. тацѣми и таковъіими словесъі, паче оутврьдивъ јемоу срьдце истинъіи и милостивъіи братъ прѣбъівати јемоу съ собоиж молıаше. томоу же не хоташтоу припаде прѣд нимъ божии чловѣкъ, и облобъізаја нозѣ јемоу молıаше са не отължчити оть него, помъішлıаја и боја са, једа како въ отъчаании прѣбъівъ до кон'ца доушж своиж погоубитъ, и ıакоже на мнозѣ кажа, мола, припадаја, кланıаја са оувѣштати јего не възможе, сътжживъ си сватъіи и въздъхнжвъ доухомъ прилежно молитвж сътворивъ от'поусти јего пжтемъ своимъ ити благословествивъ. проваждаја же јего до пати на десате поприштъ не прѣстааше мола его, и много јемоу о покаании продлъживъ слово, охжпивъ јего и съ слъзами облобъізавъ и помоливъ са о немъ обрати са въ клѣтъкж своиж. Іаковъ же имъ са пжти веджштааго въ миръ шъстиıа дръжааше са. и оуспѣвъ пжтии мало съвративъ са обрѣте гробъ ветъхъ подо-

болничьнѣ пештерѣ, вь нем'же многы мрьтвыихъ лежаахѫ кости, ѩже отъ многъ лѣтъ испрахнѣлы бѣахѫ, и вълѣзъ вь не, събравъ кости положи вь ѥд'номь ѫгьлѣ, и заключивъ пештерѣ затвори надълежаштиими ветъхыими двьрьми, и колѣнѣ прѣклонивъ исповѣдааше са богови, биѩ без милости въ своѩ прьси, и съ плачемъ и многыимъ рыданиемъ глаголааше· како възьрѫ къ тебѣ, боже; коѥ ли начало исповѣданию обраштѫ; кыимъ ли срьд'цем' или кыимъ оупванииимъ или коѭ сьвѣстиѭ дръзнѫ ѩзыкъ нечьстивъ и оустьнѣ оскврьнены сѫшти испльненѣ двигнѫти покоушѫ са; прьвоѥ же, коѥмоу грѣхоу проштенья просити дръзнѫ; милоуи, човѣколюбивыи господи, милостивъ бѫди недостоиноуоумоу, владыко благыи, и не погоуби мене бестоудъныих' моихъ ради дѣлъ, не бо мала моꙗ сѫ безаконьꙗ, блѫдъ сътворихъ, оубои сьдѣлахъ, крьвь неповиньнѫ пролиꙗхъ, и къ вьсѣмь тѣмъ страдавъшеѥ то тѣло водамъ и звѣрьмь и птицамъ прѣдахъ на сьнѣденьѥ, и ныниꙗ, господи, вѣдѫштоу тебѣ, благыи, вьса исповѣдаѭ, о томъ проса проштеньꙗ, не прѣзьри мене, владыко, нъ по лѣпоуоумоу твоѥмоу милосрьдию помилоуи ма нечьстиваго, и посьли на ма ꙗже оть тебе великаꙗ милость, и остави ми вьса безаконьꙗ, ꙗко да не пришед'шоу ми на грѣховьнѫѭ глѫбинѫ погоубитъ ма пагоубьнааго врага боура до коньца, ни да пожьретъ мене змии глѫбинъныи. и съ таковыимъ великымъ покаꙗниимъ исповѣдаѩ са до десати лѣт' въ пештерѣ тои, или паче же рекѫ, въ гробѣ, не излаза из мѣста, не бесѣдоуѩ ни къ комоуже, не гла-

гола ни къ юдномоу, нъ сь горъкыими сльзами и несътрьпимыимъ въздыханиимъ и съ многомъ оумилениимъ вьсе врѣма прѣпроводивъ, дваштди вь недѣли двьрьца отвръзаѧ, трѣбѫ прѣдъ двьрьми гробишта своюго растѫштѫѭ обрѣтаѧ, и тѫ истираѧ ꙗдѣаше, юлико же юмоу довьлѣѣше, искоушаѧ, и абые обраштааше сѧ сь многомъ похваленниимъ, прилежа въ инѫ молитвѣ и въздр҄жании и їностаньнѣмь исповѣдании. тѣм҄ же чловѣколюбивыи богъ, не хотѧи сьмрьти грѣшъныимъ, нъ обраштению и жизни, не вь соуе ни въ тъште толикааго страданьꙗ и многоуоумоу троудоу продлъжити сѧ попоусти, вѣдꙑ бо юго истоюе и великоюе покаꙗнью, толикыимъ и таковыимъ грѣхомъ проштенью полоучи, и хотѧ самомоу юмоу оувѣрити прѣподобьноуоумоу мѫжоу и вьсѣмь ꙗвити покааньꙗ силѫ. боури лютѣи и многоу бездъждью земьѭ тѫ обьдръжаштоу съ многыими молитвами и литиꙗми чловѣкомъ молѧштемъ сѧ ꙗви сѧ града того богочьстивоуоумоу епискоупоу мѫжоу сватоу и въ истинѫ бога бо҄штоу сѧ, ꙗко отьцъ юстъ нѣкыи въ гробишти на томъ мѣстѣ, сьмѣренъ образомъ, нъ благъ доухомь, иже аште послоушавъ васъ помолитъ сѧ къ богоу, вьса раздроушитъ нападъшаꙗ на земьѭ сьѭ зълаꙗ. да сватꙑ тъ епискоупъ вьсемоу клиросоу своюмоу повелѣ съберати сѧ на сьповѣданью ꙗвьюньꙗ того и съ крьстꙑ къ пештерѣ тои, идеже чловѣкъ божиї живетъ, ити. томоу же бывшоу и мѣста имъ дошъдъшемъ, обрѣтъ прѣподобнааго того правьдьника, и сь многоѭ мольбоѭ молꙗаше сѧ юмоу помиловати земьѭ ихъ и молити сѧ

къ богоу, да бы помиловалъ люди своꙗ и отъгналъ належаштеѥ бездъждиѥ и послалъ земи ихъ дъждъ. сватыи же никакоже бъхма отьвѣштаваꙗ биѭше са въ своꙗ пръси, не дръзнъıи възьрѣти на небо, и глаголааше· милостивъ бѫди, господи, о многыихъ моихъ нечьстинихъ. ожидаѭштоу же епископоу и молаштоу са к нѥмоу и ни хоуда отъвѣта полоучивъшоу, оставивъше ѥго плачѫште са отидоша. и дошьдъше сватыꙗ цръкъве абиѥ тоу съ слъзами молаште са отъ чловѣколюбиваго бога прошаахѫ бѣды тоꙗ избытиꙗ. на многы же дьни съ алчьбоѭ и плачьмъ призываѭштемъ бога прити на помошть имъ, и абиѥ томоужде авитъ са епископоу, и гласъ оуслышитъ притранъ глаголѫшть к нѥмоу· иди къ рабоу моѥмоу Иакѡвоу, ѥго ти и прѣжде авихъ, и того моли молити, о нѥм'же аште хоштеши. томоу же помоливъшоу са, избѫдете належаштихъ земи зълъ. възвратив же са пакы въ скорѣ съ вьсѣмъ клиросомъ и людьми прѣподобьнꙑи божиї сватитель ꙗ са о молитвѣ, ꙗже къ чловѣкоу божию Иакѡвоу. тъгда же оуже тъгда неволеѭ ꙗкоже решти многыими молитвами оумоленъ и оуништенъ бывъ отъ прѣподобьнаго мѫжа, ꙗкоже и прѣжде и нꙑнꙗ отъ обавьѥниꙗ божиꙗ к нѥмоу пришьли сѫтъ. въздѣвъ очи на небо на многъ часъ прилежно помоли са. и ѥште молитвѣ сѫшти въ оустѣхъ ѥго благыи и милосрьдыи богъ, иже в'са боꙗштимъ са ѥго обило и оудобь подаꙗ, дѣломъ писменьноѥ слово съврьшаꙗ, ѥже глаголетъ· ѥште ти глаголѫштоу, се, пришьлъ ѥсмъ, дъждъ съпоусти многъ на земьѭ, ѥмоуже въздививъше

сѧ пѣснь поувальнѫѭ того милосрьдиꙗ и несъкажемоу-оумоу величьствоу отидоша, славаште бога и блажаште рабы ѥго, въздръжаниимъ ихъ и алчьбоѭ великааго дара сьподобьѥн҄ы и таковааго. благо же приимше великоѥ отъ чловѣколюбиваաго бога и избывъше отъ нашъдъшѧѧ имъ богомь поуштенꙑѧ ꙗзвы отъгнаныѧ молитвоѭ раба божиꙗ Иакѡва до днешнꙗго д҄не вьсѧ лѣта памѧть дни того, вь н҄ьже въздѹшьныихъ бѣдъ свобождени быша, творѧтъ, молитвьныѧ и поувальныѧ пѣсни владыцѣ Христосоу въсылаѭ-ште, многы же различьныими ѫзами одръжимыѧ отъ людии пришъдъшиихъ к н҄емоу, коупно же сь епископомъ пришъдъшиихъ на молитвѫ оставиша оу раба божиꙗ Иꙗкова ицѣл҄еньꙗ ради, ѩже масло вьзьмъ свѧтыи и ты благословествивъ, помазавъ же ѩ въ имѧ христосово ицѣли, ꙗкоже тѣмъ домъ . . . идѫштемъ славити и благословествити бога, даровавъшааго имъ рабомъ своимъ ицѣл҄еньꙗ. да оуже вьси, иже въ градѣ и въ окрѫгън҄иихъ вьсехъ живѫштии больныѧ своѧ приношаахѫ к н҄емоу и отъходѧштемъ имъ молꙗахѫ, о сьпасении ихъ молити сѧ ѥмоу, и абьѥ господьн҄ѫ благодатьѭ цѣльбѫ полоучаахѫ· толикъ бо даръ дастъ сѧ ѥмоу, ꙗкоже ѥмоу словомъ въ скорѣ прогонити нечистыѧ доухы· по лѣтѣ же ѥд҄номь отъгнанѣ бывьши ꙗзвѣ той лютѣи призъвавъ божии рабъ Иакѡвъ прѣподобьнааго епископа моли ѥго попешти сѧ о пештерѣ, рек҄ше о гробѣ, вь н҄ем҄же житиѥ имѣаше свѧтыи, и съ прилеж҄ноѭ молитвоѭ моли сѧ ѥмоу по оумрьтии ѥго погрети и вь н҄емъ· томоу же

обѣштавъшоу са юмоу и възвратившоу са въ градъ по малѣхъ дьнехъ съконьча са блаженыи Иакωвъ въ старости добрѣ, сѣдмиѭ десатъ лѣтъ сы ти патиѭ. оувѣдѣвъ же прѣподобьныи епископъ доиде мѣста того съ всѣмъ клиросомъ и съ подвижьныими облашими и сь вонıами многоцѣньныими обив'ше поѭште и славаште бога положиша чьстъное юго тѣло въ томъ гробѣ. по том' же божии прѣподобьныи сватитель молитвъныи домъ, рек'ше цр'кве сътворивъ оу пештеры прѣложи чьстъное юго тѣло, на немже мѣстѣ до дьнешьнıаго дьне цѣл'бы многы творатъ са, вьсь же градъ и окрѫгъ нѣаѧ юго вьси памать юго по вьса лѣта твораште праздьникъ великъ имѫтъ въ славѫ почьтъшааго и чловѣколюбиваага бога, юго и мы по оуставоу славимъ благословествоуште отьца и сына и сватааго дѹха, юмоуже слава и дръжава нынѣ и присно и вь бесконечьныѩ вѣкы вѣкомъ аминь.

Житию и страсть сватыихъ отьць и епископъ бывъшиїхъ Басилѣа, Капитона, мѫченыихъ вь Хер'сонѣ.

Христосъ ми да нач'нетъ слово юдиныи прѣмѫдрыи и прѣмѫдрыимъ исправитель, въ рѫцѣ бо юго и азъ и словеса моıа, о томь оубо живѫште и движѫште са оувѣштанте са, иже имене моюго призъвании, не моюѩ

ради немошти затъкнжти слоухъ вашихъ, нъ ицѣлѣж-штаaго ради немошти наша, подобаатъ паче простьрѣти слоухы ваша, тжженые вьсе отъложьше мжжьскы глаголемаа разоумѣите, не бо съплескано коіе или сладьно вашимъ слоухомъ вънати мол҃ж, нъ истин'нааго ради словесе не на въздоухъ расыпаіемааго, само же то слово сына божиꙗ, имже вьса быша, ꙗже на небеси и ꙗже на земи, видимаꙗ и невидимаꙗ, въобразивъша же себе въ рабии образъ, нь не отъвръгъша сѧ іеже быти богоу, нъ въпльштъша сѧ отъ сватыѩ дѣвы богородица. исповѣдати того коуп'но бога и чловѣка, вьсего въ своихъ іемоу и всего въ нашихъ, пострадав'ша бога и слово пльтиѭ, и акы бога пакы съвъскрьсъша пльтиѭ и въшъд'ша на небеса и сѣдъша о деснжѭ отьца и насъ съ собоѭ вьзведъша'го о оупвании жизни вѣчьнъіѩ, ꙗвѣ же въ еуаггельскъіихъ проповѣдавъша гласѣхъ, блажени бо, рече, не видѣв'шии и вѣровавше, домнно невѣрьствие ицѣлѩѩ доблѩишнимъ оупванье вѣчьнъіѩ жизни остави, нъ по н҃еже та и ꙗже симъ тъч'наꙗ въ еуагг҃елии лежаштаꙗ глжбокжѭ старостиѭ и оудобь ицѣлимжѭ вьсѣꙗна быша въ чловѣчьскъіѩ помысли, ꙗкоже плодъ сътворити въ л҃ и з҃ и р҃, пристжпи подъ ꙗрьмъ выѭ подълагаѩ, на рамѣ вьзъмъшоуоумоу сьмрьтоносьнъіи и сьмрьтьнъіи крьстъ, ꙗкоже тѣмъ исплънити вышьн҃ии миръ. нъ по н҃еже неислѣдима іестъ прѣмждростьнаꙗ пжчина, сьде ми нынꙗ слоухъ подадите, мол҃ж, ꙗкоже похвалити мжжа прѣславьны и за ны пострадавъшааго волеѭ приобьштивъша сѧ страстьми, іеѩже чьсти и славы господьн҃а наслаждьше сѧ, веселатъ бо срьд'це божиꙗ

юже о возѣ поминаюмаа и ч'то рече аште юкоже длъжаю Соломонъ пореченые отъ бога принимь въ прит'чахъ рече отъ величьства и добротъ зъдании по връжденію видѣти и о немоуже образоу родотворьцоу ихъ съз'дати ѧ, доброта во зъданья юкоже по истинѣ непорочна севе богови принести, съгласна же симъ и сьсѧдъ изборьнъи, ѧзыкомъ вьсѣмъ оучитель рече, юкоже цръкы божию юсте, и доухъ божии живетъ въ васъ. да како таковъиихъ о сихъ помыслити нѣстъ лѣпо, пролиюв'шиихъ своѧ кръви за чловѣкы по подражанью истинънааго пастоуха Ісоус Христоса господа нашего; ч'то же хъштѫ глаголати, истиньною въ слово да оустиитъ, юкоже ни малы коюѧ части на похвалѫ сьде мѫченыихъ сватыихъ и прѣчьстъныихъ мѫжь моштьно исповѣдати, обаче тѣхъ молитвы въ многаaго мѣсто мирьскааго оученьа прѣдъложивъ покоушѫ са юже вь мнѣ болѣзньною цѣлительнѫю ихъ сватостию прѣдъложити доушеоуспѣшьнаю слоушаюштиимъ, тѣхъ нелъжьнѫ поставити памать, нъ на хвалѫ и славѫ самѣхъ сватыихъ отьцъ и мѫченикъ въ градѣ Хер'сони живъшиихъ боголюбивъиихъ и вѣрьныихъ мѫж'. въ врѣмена бо гонению нечьстивааго Диоклитиюна дѣиствоуюштоу животворивоуоумоу крьстиюньскыѧ вѣры словеси самомоу томоу рекъшоуоумоу· се, азъ посылаю вы акы агньца по срѣдѣ влъкы, сълоучи са прѣлѣпоуоумоу въ сватѣи цръкви иероусалимьскыихъ свѣтилъ, иже бѣаше вь самои тои господьстѣи црькви вь лѣта Диоклитиюна, въпасти вь бѣдѫ сватоуоумоу томоу епископоу, въ шестою на десате лѣто Диоклитиюна

цѣсарьства многъ подвигъ, троудъ же и поспѣшеные полагаѭштоу, ꙗко да богомъ прѣданоѥ крьстиꙗньскꙑѩ непорочьнꙑѩ вѣрꙑ рошнрити слово непрѣстаѭштоу испоуштати епископꙑ вь вьса странꙑ ѥзꙑкъ, мънѭ же сватаго епископа странꙑ поганъскꙑѩ и сѣмо, ѥже ѥстъ херсоньскꙑи градъ отъ таврьскꙑѩ земьѩ, именемь Василеа, ѥмоуже пришꙿдшоу и видѣвъшоу елинъскѫѭ обьдръжаштѫѭ прѣльсть нача оучити градъскꙑѩ мѫжа глаголѧ, ꙗко бози не сѫтъ, ѩже вꙑ мните и їмате и чьте, нъ коумири, не могѫштии вамъ помошти, ѥстъ бо богъ на небесехъ, иже словомъ своимъ сътворивꙿ вьсѣчьскаꙗ и прѣмѫдростиѭ своѥѭ отъ небꙑтиꙗ въ бꙑтиѥ приведꙑи вьсѣчьскаꙗ, и сватъимъ своимъ доухомь вьсѣмъ жизнь дароуѩ, томоу покланꙗѭште са вь сватѣи троици того славимъ. то слꙑшавъше отъ сватаго мѫжа града того мѫжи ринѫша са на оукоризнꙑ и бьѥньꙗ, не послоушаѭште ѥго отъ нечоувьствиꙗ одръжаштаѩ ихꙿ прѣльсти, тѣм же сватꙑи епископъ въ скровьнѣ мѣстѣ сѣда вь пештерѣ прѣбꙑвааше, нарицаѥмѣї дѣвичьскаꙗ. многомилостивꙑи же богъ вьса чловѣкꙑ хотаи съпасти и на оувѣдѣние истинꙑ прити не попоусти вьсемоу градоу и земи погꙑбꙿнѫти отъ сотонꙑ, въсади сватꙑи свои доухъ, того ради бо и въ пльть облѣче са и распатыѥ на крьстѣ волѥѭ прѣстрада, да вьса свободитъ чьстъноѭ своѥѭ кръвьѭ, ѥѭже потъшта са съпасти . . . съ вьсѣми и сии херсоньскꙑи градъ чоудеса твора, и бꙑстъ чоудо сицево· нѣкоѥго бо старѣишинꙑ нареченаго того града, имѫштоу сꙑнъ ѥдночадъ, того оумъръша вънѣ

града погребоша, и того родителемъ сълоучи са оу тѣла прѣбывати оумъръшаадо сына ихъ, и на гробѣ оуснѫти плачѫштемъ, и абие вь сънѣ видатъ своего сына глаголѭшта имъ· чсо радма плачете и рыдаете о съмрьти моіеи; не можете мене поѧти жива, по неже бози ваши того сътворити не могѫтъ, каменые бездоушно и коумирие сѫште, ѩже днıаволъ на прѣльсть и пагоубѫ чловѣкомъ сътвори· нъ аште хоштете мѧ жива поѧти, молите стран наадо того чловѣка, иегоже биете и оукарѣете, и вѣроуите въ того, иегоже тъ проповѣдаатъ бога, моштьнъ бо иестъ въставити мѧ из гроба мѫжа того молитвоѭ. и тѣмъ имъ вь сънѣ глаголаномъ възбънѫста и съповѣдаста дроугъ дроугоу сьна того видѣние съгласное рѣчи къж до иею· дьни же бывшоу вьлѣзоста вь градъ и сьповѣдаста срьдоболи своеи, ѩже видѣста въ ношти. они же весело приимъше слово начаша искати сватаадо епископа, и обрѣтъше иего въ пештерѣ, идеже бѣаше мола са, припадоша к немоу глаголѭште· молимъ ти са, даждъ намъ сына нашего. онъ же рече к нимъ· како могѫ то сътворити, грѣшьнъ чловѣкъ сы; нъ аште оубо вѣроуиете въ бога мноѭ проповѣдаіемааго, то тъ вамъ сына вашего мрьтвааго вьскрѣситъ. ти же глаголаша иемоу· да поимемъ сына нашего жива, и иеже аште речеши, сътворимъ. сватыи же епископъ шъдъ коупно съ потрѣбоѭ сватительстѣи слоужьбѣ носаште и ѩже на сватое кръштение потрѣбьнаѩ, на гробъ придоша, и отъваливъше камы вьлѣзоша въ гробъ, идеже бѣаше оумьрыи сынъ ихъ, и прѣкрьстивъ сватыи епископъ и въздъх-

иѫвъ рѫкѫ положи на мрьтвьци, молитвѫ сътворивъ животворивааго крьштеньꙗ ѥѵхиѧ надъ тѣломъ ѥго, акꙑ надъ живомъ, полиꙗ свѧштеноѭ водоѭ тѣло, сътворивъ призъваньѥ свѧтꙑѧ троица, и абьѥ въскрьсе мрьтвьць, ѥгоже видѣв҆ше того родителѥ къ колѣнома припадоша свѧтааго Басилеа молѧште сѧ, ꙗкоже и самꙑ крьстити, ѩже абиѥ по оглашении съподоби свѧтааго крьштеньꙗ и бесъмрьтънꙑихъ причастити сѧ таинахъ крьштеньꙗ. и възвративъше сѧ въ домъ радоваша сѧ вьсѣмъ домомъ вѣровав҆ше господеви· диꙗволъ же видѧ себе поуста по малоу бꙑваѭшта, повѣжденъ свѧтааго пришьствиѥмъ отъ нѥго прѣльштенъимъ жидовомъ стрѣлѫ въложи, ꙗкоже разгнѣвити елинꙑ и на оубои свѧтааго дрьзнѫти. и пришъд҆ше въ пештерѫ, идеже житиѥ имѣаше свѧтꙑи епископъ, и обрѣтъше ѥго и повръзъше и за нозѣ, влачаахѫ и по гостиньцоу градъноуоумоу. пришъдъше же на то мѣсто, идеже нꙑнꙗ крьстьꙗни стлъпъ поставиша животворѧштии кръстъ имѫштъ на себѣ, самъ тъ свѧтꙑи епископъ отъдастъ доушѫ, тѣло же влѣк҆ше вьнѣ вратъ слꙑшѧштиихъ сѧ Иера извлѣк҆ше повръгоша псомъ на ꙗдь. лежѧштоу же ѥмоу на многꙑ д҆ни промꙑсломъ божиѥмъ не оставьꙗѭштиимъ и по съмрьти свѧтааго ѥго тѣла, влъкъ ноштиѭ присѣдѣаше оу тѣла на съблюденьѥ ѥмȣ, звѣздѣ свѣтьлѣ сиꙗѭшти на мѣстѣ томъ, идеже лежааше, дьньѭ же оуьлоу тожде съконьчаваѭштоу дѣло. тъгда иже тѣмъ прѣсвѧтꙑмъ мѫжемъ Христосови вѣровавъшии належѧштааго ради страха отъ множьства елинъ погребоша ноштиѭ свѧ-

тоѥ ѥго тѣло вьнѣ стѣнъ на западъ града, близъ тожде стѣны, мѣсаца мартиꙗ въ з҃ дьнь, славьно памать ѥмоу творашті въ славѫ богоу вьседръжителю аминʼ. ѥдинъ же нѣкъıи сватънимъ мѫченикомъ Василеемъ бъıвъıи по съконьчании ѥго прѣшьдъ въ елиспонъскъıѧ странъı обрѣте тоу дроугъıѧ епископъı, поуштенъıѧ тъгда сватънимъ епископомъ на тожде вѣръı дѣло, сьповѣда имъ вьса бъıвъшаꙗ. они же слъıшавъше то и прилежʼно прославивъше бога, имʼже оусрьдиѥмъ приѩти сватоуоумоу Василеоу мѫченьꙗ вѣньць исповѣданьѥмъ о Христосѣ и сьвѣштавъше са, мѫжи же, Еугении, Агадодорʼ Елʼпидии, прѣподобнии епископи, прѣидоша въ тъ херсоньскъıи градъ, оучаште, правовѣрʼно вьслѣдъствоуѭште сватоуоумоу Василеоу, и прилагааше са число вѣроуѭштиихъ по вьса дьни. исконьнъıи же вѣрьнъıихъ родоу зълодѣи завида диꙗволъ, и на тъıѧ въпалъчи вѣроуѭшта ѥмоу жидовъı и елинъı, и съвазавъша сватъıѧ мѫжа Еугеньꙗ, Агадодора, Елпидиꙗ жъзлиѥмъ и камениѥмъ влачаште побиша, и мрьтвъıими вратъı извлѣкʼше тѣлеса сватъıихъ повръгоша на въсточьнъıихъ странахъ, ꙗкоже изѣденомъ бъıти имъ отъ пьсъ· ръвьностиѭ же спасьнааго крьштеньꙗ крьстиꙗни принесъше погребоша сватаа тѣлеса ихъ мѣсаца декабра въ ѕ дьнь, памать имъ твораште въ славѫ бога вьседръжителꙗ. по мнозѣ же врѣмени посъланъ бъıстъ отъ Иероусалима епископъ тамо, Еѳерии именемъ, иже въ кораби съı, приходъ ѥго въ нареченъıи градъ сѫпротивномъ вѣтромъ ѧтъ, привръженъ бъıстъ въ островъ нарицаѥмъıи Алосъ въ странахъ рѣкъı

Дьнапра, и разболѣвъ са азеѭ лютоѭ, хота житые оставити, помоли са господеви глаголѧ· господи боже мои, не достоина ма сѫшта сьподоби поставити епископа, не мози мене оставити бес памати въ херсоньстѣ градѣ, и томоу оумьръшоу оу гроба юго вѣр'нии стлъпъ поставиша велнкъ, нъ и дрѣвеса въздрастоша, вьзвѣштаѭшта из далече гробъ юго. по м'нозѣ же врѣмени, минѫвъшоу гонению отъ безаконъныихъ на крьстиꙗны, поставиша римьꙗне цѣсарѣ именемь Костантина, югоже божию просвѣштенью на дивън'ыи юго приведе крьстиꙗньскыи свѣтъ, и заповѣдь поусти, ꙗкоже не исповѣдаѭштоуоумоу отьца и сына и сватаего доуха зълѣ зълоу жизнь погоубити и домоу юго въ разграбьюнью быти. тѣмь тако богочьстивѣ испоуштеномъ оставьюнии крьстиꙗн'стѣ гонении, оувѣдѣвшемъ вѣрьнымъ херсонꙗнемъ таковою повелѣнью богочьстиваего цѣсарѣ посълаша к н҃емоу сълы, ꙗкоже дати имъ епископъ, повѣдавъше юмоу вьса, ꙗже о сватыихъ отьцихъ бывъша чоудотворениꙗ, ꙗже и зѣло слышавъ отъ н҃ихъ цѣсарь обрадова са, и дастъ имъ епископа именемь Капитона, давъ юмоу воинъ вѣрьнъ мѫжь числомъ пать сътъ, с н҃имиже пришъдъ ар'хиепископъ въ херсоньскъ градъ въ пладьнью промысломъ божиюмъ, хоташтиимъ чловѣчьскыи родъ сьпасти, вьсѣмъ вънѣ града обрѣтъшемъ са приꙗша юго крьстиꙗни съ многоѭ радостиѭ, оуимъше коуп'но с н҃имъ и съ сѫштиими юмоу оуꙗша градьн'ыꙗ стѣны. по том же оувѣдѣвъше херсон'ѣне бывъшаꙗ събраша са, и пришъдъше къ стѣнѣ слышаахѫ бесѣдоуѭшта к н҃имъ епископа сице· азъ,

чада, на пагоубѫ вашѫ нѣсмь пришълъ, нъ паче да вѣроѭ на господа нашего Їсоу Христоса съпасеные полоучите. прошъдъшоу же междоу обоими мироу вълѣзоша вьси людые въ градъ, и на оутрыꙗ сътшедъшемъ са вьсѣмъ нача епископъ оучити ѫ вѣрѣ крьстьꙗньстѣ, ꙗкоже и прѣжде ѥго бывъшии епископи и мѫченици· они же отъвѣштавъше ѥмоу рѣша подобьна прѣжде бывъшиихъ адинеи отъвѣштавъшиихъ къ апостолоу Павьлоу· див'наꙗ бо нѣкаꙗ вьносиши въ слоухы наша, рѣша к нѥмоу· имамы двѣ пешти на творенье вароу гораштии присно на зъданые трѣбьникоу нашемоу, помоли оубо, ѥгоже ч'теши бога, и в'лѣзи вь нѭ, гораштема има, и аште излѣзеши из' огнꙗ безъ врѣда, вѣроуѥмъ отъ тебе проповѣдаѥмоуоумоу богоу. епископъ же рече· въ има Їсу Христоса, бога моего, сътворѭ то, и богъ по повелѣнию вашемоу сътворитъ то. нъ како вы хоштѫ вѣрѫ ѩти, ꙗко вѣроуѥте; нъ аште хоштете, дадите чада ваша, да са прѣдадатъ воиномъ, да аште не начнете вѣровати христосовѣ вѣрѣ, да са съврѫгѫтъ вь пешть. и годѣ быст' вьсѣмъ слово то. пристѫпивъ же епископъ къ ед'нои пешти гораштии, помоливъ са и прѣкръстивъ себе и пешть, вь нѭже хотѣаше вьлѣсти, дꙗкоу рекшоу, вьньмѣть, вьлѣзе вь пешть горѫштѫѭ, и сътворивъ часъ велии, въсыпавъ въ лоно своѥ отъ жглии излѣзе силоѭ сватааго доуха без врѣда и цѣлъ, и въ оужасти бывъше велицѣ падоша ници на земи, величаѭште бога крьстиꙗньска, просаште отъ нѥго сьподобыѥньꙗ сват'ыѩ вѣры крьстиꙗньск'ы. тѣм' же вѣрнии бечислъноѭ радостьѭ объѩти молꙗхѫ мно-

жити са с н҃ими крьстиꙗньскоуоумоу исправьѥнью, самъ же сватꙑи епископъ иностань оглашаѩ мѫжа съ женами и дѣтьми молꙗаше нелицемѣрьнѣ пристѫпити къ Христосови, и сътворивъ съ жеженааго мѣла, из н҃егоже самъ без врѣда съхранѥнъ бꙑ, кѫпѣль, тоу крьштааше вьса, имже крьстиꙗни и отьци бꙑша града того вѣрьнии, и иже съ самѣмь тѣмь сватꙑимъ епископомъ пришьдъшии воини, и веселѣахѫ са вьсѣмь домомь прилежаште молитвѣ и причаштании сватааго тѣла и кръви господа нашего Їсоуса Христоса, по вьса дьни прирыштѫште къ доуховьноуоумоу сватааго епископа оученью. сътвориша же близъ тоѩ кѫпѣли црькъве сватааго и врьховьнꙗаго апостола Петра, вьвѣсти же сватꙑи епископъ богочьстивоуоумоу цѣсарю Костантиноу отъ бога бꙑвъшеѥ чоудотворьѥ, о бꙑвъшиихъ прѣжде ѥго и при н҃емь въ херсоньстѣ градѣ. и приимъ боголюбивꙑи цѣсарь донесъшаѩ кн҃игꙑ самомоу сѫштоу коуп'но съ сватꙑимъ съборомь никаѥоньстѣѣмь градѣ Бифиниѩ на христоборьца Арꙗ, благодаривъ бога, вьзвѣсти же и къ сватоуоумоу съборꙋ т҃їи отьць ꙗже отъ бога вь хер'соньстѣѣмь градѣ вь лѣтѣхъ ѥго чоудеса сътворивъшаа са. по прошению же сватааго того епископа посланъ бꙑ жити въ нѭ въ херсоньстѣ градѣ Ѳеѡна, пати сътъ воинъ старѣишина, коупно съ сватꙑимъ Капитономъ· пришьдꙑи тамо тѣмь отълѫчи жити въсточьнѫѭ странѫ града, да того радма и нарече са херсонꙗнемъ стоуждии ѳеѡнинь родъ. сътворивъше же съборъ вьси коупно отидоша отъ ри-

ѓешна, нарицаѥмъıи малъıи тръгъ, до глаголемааго Парденешна, иже съ епископомъ и Феонож жити. тѣм же дожни до дьнесь приближажшта са отъ пръвааго апостола и врьховнꙗаго Петра деωнина нарицажтъ са. се, чьстьнаа братьѥ, слѣдъ и оучиштеньѥ съпасеньꙗ, вьсѣхъ съпасъ Христосъ, богъ нашъ, остави намъ сватъıихъ мжченикъ и ар̾хиепискоупъ нашихъ житиѥ. что бо въ словесехъ оучителънъıихъ оставиша; коѥго же ли дѣла не обавиша подвигомъ; по заповѣдемъ божиꙗмъ житиѥ прѣпроводивъша, воѥвавъше на доушепагоубьнъıа коумира цѣльбьнжж и житию оуспѣшьнжж памать оставиша, паче бо почьтъше мирънъıа славъı мьчьта небесноѥ любатъ вѣчноѥ житиѥ, и цѣлъıважтъ не тъчьж въ житии своѥмъ, нъ и по съмрьти съмрьть оумрьтвивъше присвоѥниимъ ѥже къ богоу, масло грѣшниче прѣзьрѣвъше, тѣлесъ своихъ осваштеньѥ миловати прирфштжштиихъ к нимъ не отъмештжтъ са, сватжж бо троицж право исповѣдавъшии и тж добл҄ѣкшиимъ право исповѣдовати прѣдавъши присвоѥниимъ ѥже к нимъ прирфштжштии небесьнъıа граждан̾ъı творатъ сами сь аггелъı житиѥ имжште, да прѣславьнъ иъıнꙗ херсоньскъıи градъ бъıстъ въ багъра мѣсто и чрьвьѥни сватъıихъ отьцъ и ар̾хиепискоупъ кръвьж оукрасивъ са, сынъı притворивъ обоюдоу несѣкомааго камъıка на еретикъı и на ратьнъıа сватъıихъ отьцъ ковьчегъı, стража крѣпъı на вьса сжпротивьнъıа и мъıтъıа, нъ и бѣсовьскъıа плъкъı Христосомъ дѣиствомъ врѣждажтъ, к нимже вьпиꙗште молимъ са небеснааго цѣсарьства

съпричастьници имъ быти благодѣтьѭ и чловѣколюбиимъ Христоса бога нашего, ѥмоуже слава и дръжава въ бесконьчьныѩ вѣкы вѣкомь.

Житиѥ и дѣяниѥ прѣподобьнааго Ꙗнина.

Пришьдъ любьзнѣ къ просвѣштению твоѥго розмышлаꙗ, ѡ боголюб҄че, проснꙗвъшиихъ подвигомъ, положихъ скоростиѭ съконьчати, богоу повелѣваѭштоу, отьтъ тебе ми възвѣштенаꙗ, коуп҄но бо ѥже и приѧти ми отъ тебе разоумно написанаꙗ, и окы отъ съна възбоуждаѭшта мѧ съчинити и писанью прѣдати, ꙗже отъ чловѣка божиꙗ Ꙗнина, боꙗзныѭ многоѭ оуѧтъ, не облѣнихъ сѧ начати нареченааго съчинениꙗ, ꙗвивъшеѥ бо сѧ твоѥмоу расѫжденью доброѥ дѣло можетъ быти, добро творѧ въ истинѫ ништѫштиимъ благыихъ, не бо ни прост҄ыихъ ѥстъ потрѣба съповѣданиимъ и дѣлесы въ блазѣ съконьчавъшиихъ сѧ пооучати, обыкла бо сѫт҄ почитаниꙗ и частаꙗ благыихъ съповѣданиꙗ силѫ притварѣти, ѥште наи паче и подвизати творѧштиимъ ѧ, ставьꙗти же и не дати имъ подвига отъ своихъ обычаи и зълаꙗ дѣлаѭштиимъ, ꙗкоже бо бесѣды гоубѧтъ обычаѩ благы, тако и бесѣды благы оустраꙗѭтъ съвѣсти послоушаѭштиихъ красаште, и оутвръждаѭт҄ имъ доуша. да оубо ни твоꙗ свѧтость въ соуѥ въсхотѣ отъ нась писанью прѣдати памѧти иже въ свѧ-

тыхъ Янина исправыени и пакы мы безастжпыенны божиѧ благодѣти то сътворити възмогли быхомъ, вьсѣ бо дѣиствоуѧи въ вьсѣхъ Христосъ ѥстъ, без нѥгоже ничтоже движетъ са благыихъ вь сьвѣсти твораштиихъ ю, годѣ же ми зѣло быстъ прошеныѥ твоѥ и побѣжденыѥ и похоулѥныѥ, ꙗкоже се себѣ въ правьдж нанесохъ, ꙗкоже не прѣжде самъ оустръмъ са на то, до неличе отъ тебе начатъкъ приѧхъ мол҄бож твоѥѭ ꙗже къ намъ, и то вьсе бѣ расждивъ, ꙗкоже твоѥ съвръшеныѥ съподобитъ са блаженыꙗ изволѥныꙗ ради своѥго благааго. томоу же блаженыѥ благааго дастъ са, им҄же благаꙗ приходатъ, да аште и мнозѣмъ са сълоучитъ лѣнити о томъ, томоу вьса вьмѣнатъ са бывъшоуоумоу виновьноу въ началѣ, сьповѣданию оубо ѥже о блаженѣмь Янинѣ вѣчноѥ сжште и ісплънѥно вьсего блаженыꙗ ѥстъ сице. въ начало въздраста въ облашьстѣмъ образѣ сы въ кротости и въ безмлъвии, въ сьмѣрении же и тихости нрава видимъ бѣаше прѣбываѧ присно, и веселие юности не движе са вь нѥмъ николиже и матеж҄ грѣховънъıихъ страстии дѣиствоуѭштиꙗ присно въ юнъıихъ, и тако кротъкъ бѣаше и сьмѣренъ срьд҄цемъ, ꙗкоже дивити са вьсѣмъ зъраштиимъ ѥго, како бес прѣданьꙗ и не отъ оученьꙗ инѣхъ въложи въ своѭ доушж вьсж, ꙗкоже решти, кротость· о томь бо лѣпо ѥстъ глаголати ѥже ѡ Мѡѵсии писаноѥ. ꙗко кротъкъ бѣаше паче вьсѣхъ чловѣкъ, иже подъ небе семъ, и ѥже отъ бога реченоѥ· на кого призърж, нъ на кротъкааго и мльчаливааго и трепештжштааго моихъ словесъ; тъ бо даръ, ꙗкоже въ

истинѫ влагъ, богови приноситъ са отъ свободьныꙗ доуша, ѥстъ доброты лѣпѣиша того въ вьсѣхъ доуховьныихъ исправьѥниихъ· ꙗкоже бо паче вьсѣхъ стоудьныих дѣлъ величаниꙗ гноушаатъ са богъ, тако паче вьсего благаго житиꙗ оугодно богови кротость, понеже и неправьдьныи кназь величаниꙗ ради отъпаде чина небесныихъ силъ, ненавистьнъ богови плодъ възгръдѣниꙗ, им'же въ скорѣ имат' паденьѥ ѥже на пагоубѫ, писано бо ѥстъ· мръзость господеви вьсь величавыи, и того радма въ врѣмꙗ строꙗ господь нашъ вьсѧ обави кротость, да побѣдит' и осѫдитъ съмѣрениимъ своимъ възнесеньѥ, ѥже бѣ кназь вѣка сего вражьскы въсхытилъ себѣ, красна оубо и прѣдобра прообразованиꙗ любаштаго троудъ сватаго сего оугаждаѭштаго богови кротостиѭ, начьнъшаго пѫть правьды· по тѣлоу же хоудъ бѣаше въздрастомъ паче многыихъ, расмаштраѭ бо не оставити ми того бес помановениꙗ, еуаг'гелиско бо писаньѥ глаголетъ мала бывъша Зак'хеа по въздрастоу, а и ꙗвьꙗѧ величьство волꙗ старѣишины изаштьничьска, да колицѣмъ паче подобааше и мьнѣ ꙗвити въ съповѣдании томъ само то не стоуждемоу сѫштоу съписании доуховьныими движемоу решти образа въздрастъ, отъ ихъ именоуѥмаго, речетъ кто любо тьньчаѥ вида, абьѥ томоу извѣштаноу быти, ѥгда величиѥ силы божиѧ авѣ хоштетъ быти, ꙗко не вь величьствѣ тѣлесъ или въ въздрастѣ тѣлесъ лишеныих' въселꙗѥтъ са божиꙗ благодѣть, нъ въ доуша въдвараѥтъ са любьвиѭ приклнжаѭштиихъ са ѥмъ, не бо и вь великаа тѣлеса въдварати са лоучаѥтъ, и съвѣдѣ-

тельствоуѥтъ реченоѥ Самоуилемъ· не вънимаи добротѣ ни высотѣ възраста ѥго, ꙗко оуничꙿжихъ ѥго, и пакы и пакы· не благоволитъ господь въ кѣкъню мѫжьскоу, и да хвалитъ силъныи въ крѣпости своѥи, и Давида ради реченоѥ, ꙗко малъ оставьѥнъ бы пасти овьца, рече бо и богъ· обрѣтохъ мѫжа по срьдьцоу моѥмоу, да нѣ ничтоже дивꙿно, аште и блаженыи сь възрастомъ хоудъ бѣ, доушеѭ же великꙿ о любꙿви божии, отъ млада бо възраста кротость вь немъ ꙗви са по реченоуоумоу оуже. и бывъ ꙻі лѣтъ сиротоѭ, отъ родитель оставьѥнъ быстъ, то же полоучивъ окы вешти многодѣтѣльнѣ ѥмоу съдѣланѣ, и двьрьмъ отвръзъшамъ са ѥмоу на дѣло доуховьноѥ отъ многа жаданаго ѥмоу оставивъ оставьѥнаа ѥмоу вьса отъ родитель, ни о ѥдномь ихъ никакоже са попече, ни вьспать са възврати, нъ въ поустынѭ течааше, имы въ доуши отꙿ господа реченоѥ, ѥже никтоже възложивъ рѫкѫ на рало и възвративъ са вьспать оуправьѥнъ бѫдетъ въ цѣсарьство божиѥ, да тоѭ сьвѣстиѭ заповѣдемъ господьнꙗмъ самъ са въдавъ изиде блаженыи из домоу отьца своѥго по остатии ѥмоу сироу, не обративъ са вьспать или имѣниѥ своѥ желаѫ оустроити по коѥмоу лоубо образоу, изиде же паче, ꙗкоже правыи пѫть велитъ еуаггелиѥ, по реченоуоумоу отъ апостолъ· се, вꙿса оставихомъ и вьслѣдовахомъ тебѣ. исхода же из домоу родитель своихъ ни хлѣба вьзати въсхотѣ, поне вь ѥдинъ дьнь довьлѣѭштъ на пиштѫ, слышалъ бо бѣаше реченоѥ отъ господа· не пꙿцѣте са оутрѣшьниимъ, тѣм же зади поврьже вьсѫ печаль, да не врѣмене тажька но-

ситъ по законоу. хотѧ же ходити многаьнъными пѫтьмь поустыньныихъ, и бывъ въ жтрьнии поустыни сватыи Ӕнина обрѣте прѣподобьна нѣкоюго въ манастыри живѫшта, иже и памяти благы достоинъ юсть, Канюна именемь, живѫшта въздръжаниимъ великомъ и ништетоѭ тъчьѭ богови, и влѣзъ к немоу ничсоже не обрѣте, нъ тъчьѭ вь нѥмже юмоу бѣаше тѣло одѣно, оугодно же си розмысливъ о житии сватааго и о иночьствѣ, молитвѫ к немоу сътвори приятоу быти оть него. онъ же приимъ юго огласи юго словесы доуховьныими, и бѣаста оба на многа лѣта тъчное въздръжаниюе дръжашта. бѣаше же, югда алчьбоѭ многоѭ соушаста, и бѣаше пакы югда лишениимъ хлѣба многы дьни безъ ѩди прѣбываста, ѩкоже въ поустыни, многашди же вьсѫ алчьбѫ м҃ днии любьзно безъ ѩди и питиѩ прѣбываласта и въ толицѣ оудржчении тѣла и скѫдости издрадьныихъ акы на трепезѣ цѣсарьстѣи веселяшта са прѣбываласта, воды же оу нею бъхма не бѣаше, нъ отъ рѣкы Єфрата ношааста, сѫштоу оть нею вь дал҃а пати или четырь пьпрнштъ, юдноѭ на многы дьни ѩко не всегда имѣ того трѣбовати, по малоу бо пиѩста противѫ хоудѣи пишти своюи. по мнозѣхъ же лѣтѣхъ прѣбываньѩ има въ коупѣ и сиѩньѩ въ житии по большеюе въздръжаниюе ѧ са блаженыи Ӕнина, прѣвъсходаштеюе своюго оучителѩ, алчьбѣ и многоу пѣтию непрѣстанноуоумоу въдавъ себе и обноштьноуоумоу стоѩнью и все просто решти юже о бозѣ прохода съвршенье. та вса вида оучитель и оувѣдѣвъ, ѩко ѩкоже вьсь доуховьнъ юстъ, и дьнь ѩче дьнь на высотѫ

растетъ частꙑимъ течениѥмъ оправьданиꙗ, отити помꙑсли, ѥдного ѥго оставити мѫжаѭшта сѧ и крѣпашта въ благꙑѩ дѣтѣли подвизѣхъ, помꙑсливъ, ꙗко ни отъ таковааго доуховьнааго юноша окꙑ отъ оученика подобаатъ слоуж'бѫ принимати, ни ономоу пакꙑ сътрьпѣти отъ нѥго, ꙗкоже отъ оучителꙗ, слоужьбѫ принимати, и достоитъ мѣсто ѥмоу подати, о себѣ прѣбꙑвати, ꙗко да бѫдетъ и самомоу без врѣда съблюсти сѧ, не слоугоуѥмоу отъ бꙑвъшааго больша благꙑими дѣлꙑ, и юнꙑи съхранитъ сѧ безапатиꙗ, и како же отъ нѥго прѣданꙑих' ѥмоу боголюбивꙑихъ дѣлъ ставьꙗ, нъ подвига ѥмоу ни ѥдинъ отъ звѣрии ставьꙗше ни ѥд'ного. вь днехъ же тѣхъ начаша страннії приходити къ обитѣли ѥго, славно бо бꙑстъ имѧ ѥго чрьноризьцемъ всѣмъ ближнимъ, и по вьсѧ дьни, ꙗкоже решти, прихождаахѫ мнози к нѥмоу и пользѫ принимаахѫ, отъ нїхъже видѣахѫ ѥго въ въздрьжаниї и алчьбѣ и смѣрении велицѣ прѣбꙑваѭшта, и ꙗже слꙑшаахѫ отъ нѥго пооученьꙗ. отъ винꙑ же тоѩ ноудимъ бѣаше прочеѥ жити въ мастꙑри своѥмъ, а к томоу не ристати въ поустꙑнѭ, нъ врачевати приходаштаѩ к' нѥмоу, братиѭ и странънꙑѩ, да не иштѫште ѥго и не обрѣтаѭште оскрьбатъ и опечалатъ сѧ не полоучивъше ѥго, самъ же отъштетитъ сѧ не ицѣливъ въсприимшаѩ ѥго ради толикъ троудъ отъ толѣ оубо храниꙗше сѧ не оставьꙗти манастꙑрѣ, и ходити на ино мѣсто, нъ ожидати и ицѣлити приходаштаѩ к нѥмоу всѣмъ тъштаниїмъ и страхомъ божиѥмъ. нъ понѥже скѫдо бѣаше водꙑ, идеже живѣаше, или паче же ника-

коже бѣаше воды питиꙗ, и стран'нії множаахѫ сѧ к нѥмоу добрыꙗ ради воњѧ имени ѥго, сътвори паницѫ зѣло малѫ на приманиѥ дъждьнъінхъ водъ себе рад'ма и ништиихъ или и братьꙗ оглашен'ыихъ въ томъжде манастъіри подобонравьнъіимъ житиѥмъ живѫштиихъ, множаѭштем' же иностань ѥликоже д'нії въ инѫ с нимъ прѣбъіваѭштиимъ отъ коѥѩжде вьси высокааго ради и добрааго житиꙗ ѥго не довьлѣахѫ воды развѣ на мало днии, ибо ичръпанѣ вьсеи водѣ приспѣша нѣции вь самъ зnои пришедъше на молитвѫ и цѣлованиѥ и видѣниѥ сватааго. повелѣ же нѣкомоу отъ братьꙗ тешти къ паничици, и пришед'шиимъ отъ пѫти жад'номъ сѫштемъ водѫ принести. он' же рече, ꙗко не иматъ паничица воды никакоже, и то само оуништааше братъ, ꙗкоже прѣжде малы своима рѫкама самъ тѫ оставъшѫ водѫ пришед'шимъ к нѥмоу стран'нъіимъ принесъ· правьдън'ыи же слъішавъ то и вьздѣвъ рѫцѣ на небо кротцѣ и тихо братоу рече· иди въ имѧ господьнѥ, и надѣѭ сѧ, ꙗкоже обраштеши водѫ, и шъдъ отъврьзе двьри паничица, и обрѣте ѭ испльнь, и вьздивь сѧ и оужасъ и прославивъ бога, почръпъ принесе жаждѫштиимъ, повѣдаꙗ имъ слоучивъшаѧ сѧ чоудеса божиꙗ· стави же собоѭ чоудо то, и отъ толи отъ своѥго троуда готовити водѫ на питиѥ стран'ныимъ, водоносъ противѫ своѥи силѣ оуготови, без' лѣности сь тихомъ лицемъ ношааше водѫ отъ рѣкы Ефрата на рамоу своѥю. и пиꙗхѫ приходаштии к нѥмоу· въ ношти же то твораааше, начьнъ носити отъ вечера дожии до зорь, не ставьмꙗ пѣсни, нъ присно ѭ съвръшаꙗ по всемоу пѫти,

радоуꙗше же сѧ поѫ не хоуждє нежели Давидъ, того радма быти с нимъ богоу вѣроуѭ, тѣмь доуховьнꙑими пѣсньми питааше сѧ иностань, водонось же на рамоу носѧ, ни о доуховьнѣи слоужьбѣ лѣнѣаше сѧ, ѩзꙑкомъ бо ѭ съвръшааше, да ни тѣлесьнꙑѩ слоуж'бꙑ оскѫдитъ страньнꙑимъ, ни доуховнааго дѣла оупразнитъ, о обоѥмъ бо творааше попеченьѥ, и скръбаштаѩ прѣпоконти прилежа чашеѭ стоуденꙑ водꙑ, и богоу оугодити доуховьнѫѭ пѣсниѭ· прѣпроводи же таковꙑи троудъ твора зі лѣтъ, дѣло съвръшаѩ бьждреѭ доушеѭ ношть и дьнь и любьвиѭ странънꙑмъ оугаждаѩ. въ ѥдинъ же отъ д'нии хоуждє лѣпааго троудивъшаѩ сѧ примъ, възъмъ водонось нача ити пѫтьмь на рѣкѫ, прѣжде же дошьстиꙗ ѥмѹ прѣполовьѥниꙗ пѫти обрѣте сѧ водонось испльнена вод'ꙑ, абьѥ же сьньмъ ѭ и поставивъ на земи, прѣклонивъ колѣнѣ плака и моли сѧ, и въставъ вьздѣ рѫцѣ свои на небо, и благодари бога. възъм' же водонось възврати сѧ въ манастꙑрь свои· пришъд'ъшии же к немоу стран'нии видѣвъше, ꙗкоже възврати сѧ не дошъдъ рѣкꙑ, мнѣахѫ ѥмоу разболѣти сѧ и не мошти по оуставноуоумоу ѥго доити до Ефрата, и текъ ѥдинъ отъ братиѩ на сърѣтеньѥ ѥго вьзати водонось оть него, и ити и почрѣти вь него мѣсто оть рѣкꙑ, и дотекъ святааго обрѣте ѥже на рамоу ѥго водонось испльнь водꙑ· оужасъ же сѧ брат' възврати сѧ само то ꙗвьꙗѩ. събравъше сѧ, оужас'ни же бꙑвъше и дививъше сѧ бꙑвъшоуоумоу славꙑахѫ бога, вьси же въскочивъше сърѣтоша ѥго рѫцѣ вьздвиг'ша на небо и датела благꙑихъ славаште. святꙑи же

поставии водоносъ плача са горцѣ и мола ѫ не прославьено то сътворити нъ оумлъчати бывъшеіе, сицеваꙗ глаголꙗ, ꙗко не мене ради благодать божиꙗ сътвори са чоудо, мѫжь бо іестъ оубогъ и грѣшьнъ, нъ васъ рад҆ма страньнъıихъ, да вы оутѣшите са· они же мльчати не хотѣахѫ нъ іеже глаголаті, и глаголаахѫ, ꙗкоже чоудеса, ꙗже слышахомъ бывша отъ блаженааго Илиѧ, нынꙗ видимъ бывъша рѫкоѭ твоіеѭ съвръшеньіе. по тѣхъ же врѣменехъ оувѣдѣвъ Патрикии иже блаженыѧ памати епископъ Новыѧ кесариѧ града, отъ того бо пришъствиимъ сътвори нарочитый манастырь, и ꙗко собоѭ носитъ сватыи отъ Єфрата рѣкы ноштиѭ водѫ, и ч҆ты мѫжа житиꙗ іего ради, и того рад҆ма дѣла дастъ клюса на ношеньіе водѣ страньнымъ приходаштиимь к нѥмоу, а не самомоу страдати троуда приношеньꙗ водѣ. оубогъ же нѣкы тъгда пришьдъ въ манастырь плача и рыдаѧ глаголааше дльжника имѣти близъ, не моштии же са іемоу чимъ искоупити· оумилосрьдивъ же са правьдъ . . . же, иже иного ничсоже имы, дастъ клюса оубогоуоумоу и рече· иди, продаждъ се и искоупи са длъгоу. пришьдъ же по томь малы прѣподобьныи Патрикъ епископъ и цѣловавъ сватааго не обрѣте клюсате. оувѣдѣвъ же отъданоіе и коіеѧ винъı ради. приведе дроугоіе клюса, и рече іемоу· се, ти даѭ на подръжаніе. нъ іегда хоштѫ и трѣбоуѭ іего, да іе понмѫ. се же сътвори, да не акы и прьваго отъдастъ и сего, іеже и бысть. пришьдъшоу же дроугоуоумоу оубогоу такожде плачѫштоу, ꙗкоже и прьвоуоумоу, длъжникоу сѫштоу и томоу, не имѫштоу чимъ искоу-

нити сѧ, дастъ вѣрнꙑи рабъ божии и то клюса. богољюбивъ же сꙑ и богочьстивъ и таковꙑи образъ люба и чътꙑ тъжде блаженꙑи Патрикии епископъ а и оубогъ сꙑ, акꙑ и въ рѫкоу дѣло дръжа, и оупвании божии надѣѩ сѧ прѣходаштиимъ його силѫ, паницѫ великѫ дъждъныимъ водамъ и чоуднѫ и м'ного могѫштѫ вьмѣштати водъ сътвори въ манастꙑри, ѭже и стоитъ до днеш'нѩаго. вънегда же з'дати ѭ примикирии нѣкꙑи, именем' Сергии, секоундо вь граждь вь и . . . (с)ьтворенꙑихъ, въ Неѡкесарии же тъгда обладаѭштиихъ отъ доуха нечистаꙗ прѣбꙑ напрасно глоухъ и нѣмь и вьсѣмъ тѣломъ раслабьенъ, иегоже не могъше носаштии въсадити на клюса, одръ сътворивъше на рамоу вьзнесоша къ правьдноуоумоу, и въ самъ тъ прьвꙑи дьнь благодѣтиѭ божиѭ прьстꙑ своѩ оукрѣпивъ правьдьнꙑи знамениимъ кръстънꙑимъ, и тꙑѩ въложи въ оуши страждѫшта'го, и абиѥ сътвори прослꙑшати глоухоуоумоу, и прѣминѫвъ къ оустомъ, и тѣмъжде образомъ кръстънꙑимъ сътворивъ отъвръзе иємоу оуста, и сътворивъ иємоу томь часѣ проглаголати, прѣбꙑ же бѣсъ ничим'же хоуждє съкроушаѩ старьца и часто на земьѭ помешта и оскръбьꙗѩ, иностань кости иємоу съламьѩ, и вид'кашє сѧ то стражда отъ прѣподобьнаго епископа и отъ твораштиихъ гистер'нѫ хꙑтрьцъ и дѣлатель и клирось никъ и отъ вьсѣхъ тоу сѫштиихъ тъгда странънꙑихъ, и то творѣашє тъгда стражда на многꙑ дьни, ибо въ иєдинъ дьнь примикирии на видѣниє зиждемааго дѣла (пришьдъ) паде тоу пѣнꙑ тѣшта и съкроушаиємъ. ѩкоже вьсѣмъ хꙑтрьцемъ

и дѣлателемъ и прочиїмъ видаштинмъ бѣжати и оставити старца єдного. призъвавъ же сватааго епископъ, и имъι и за ржкж рече ємꙋ· отъпоусти старца сего, ꙗко д҆ни многъι имать сьде тако без милости атъ сжпротивнааго бѣса мжчимъ и съкроушаємъ, стражда вьсѣмъ тѣломъ, и въ толико изнемогъ, ꙗкоже ни жизни надежда от҆ чловѣкъ имѣти. рабъ же божии въ кротости и цѣломждрии тихо глагола къ епископоу, архиєреоу сжштоу· дрьзне ли кто отъ м҆ньшиихъ что таково сътворити или исправити; просльзивъ же епископъ и въ разврьзениє великое пришъдъ облобъıза правьднааго главж и десницж, и моливъ и самъ съ говѣиньствомъ и тихостиж обратиvъ са и рекъ· ꙗже ти дастъ благодать божиꙗ, не съкръıи, нъ и на старци семъ сътвори тж милостъıнж, и поимъи сватъи стар҆ца иде въ малъıи сьінъ, иже бѣ тъгда въ манастъıри на привѣганиє създанъ приходаштии братии сраццинъ ради, вь немже и цръквица бѣ, вь неиже нощьнъıѧ и инъı твораше пѣсни· тоу оубо пакъı ѧ стар҆ца бѣсъ, и поврьже єго на земи, и нача ноздрьми и оустъı глаголати хоулъı и оукарати безаконнѣ и неподоб҆нѣ правьд҆нааго глаголжшта ємоу· изиди оть него. придоша же томоу бъıвъшоу Иꙋлианъ, иже и блаженъıѧ памати бъıвъıи прьвъıи епископъ Новъıѧ кесариѧ града, и Їωаннъ Θеωдоровъ иподиꙗкъ съı тъгда, и инии нѣции, въставше напрасно бѣс҆, грьдомъ окомь вьзираѧ на раба божиꙗ, и дъмъı на лице єго, и плюѧ на нь. и начинаѧ ржкама своима хватати єго. онъ же глагола ємоу съ кротостиж и тихо· изиди оть него, не попоустить во ти са бъıти вь

нѥмъ, враже божии истинѣ, сътрасааше же имъ и бестоуднѣ възираааше на раба божиꙗ глаголꙗ· велиши ли ми, да изидѫ; не моштьно ѥстъ ми изити отъ нѥго, аште не ослѣпьѭ ѥмоу очию, и сьломьѭ ѥмоу рѫкоу и ногоу, и невидимо сътворѭ ѥмоу вьсе тѣло, не изидѫ отъ нѥго. глагола ѥмоу правьдьнꙑи· вѣждъ, ꙗкоже изидеши, и ни ѥдного отъ оудовъ ѥго врѣдиши, или и врѣдивъ отидеши отъ нѥго, и прѣбꙑвааше исконьнꙑи врагъ бѣсъ та глаголꙗ, и правьдънꙑи таждѣ бесѣдоуѧ. послѣдьнѥѥ же бѣсъ рече къ рабоу божию· поне дврьцами сими даждь ми власть, да излѣзѫ. глагола ѥмоу правьдънъи· излѣзи дврьцами, ꙗкоже хоштеши, и да бѫдеши отъгнанъ въ тьмѫ кромѣшьнѭѭ, идеже бѫде плачь и скръжетъ зѫбьнꙑи, и абиѥ ишьдъ на много ростворивъ двьрьца прогнанъ бꙑстъ силоѭ кръстьноѭ. лежаштоу же ицѣленоумоу ѥште на земи, обратив са рабъ божии и накꙑнѫвъ прѣжде нареченоуоумъ ѵподиꙗкоу Їѡанноу, и призъвавъ и къ себѣ и глагола ѥмоу· се, иже вь сего мѣсто старца примикирии поставьѥнꙑи приходитъ на посѣштеньѥ ѥго и нѣции с нимъ отъ воинъ, нъ да не видатъ тако стар'ца лежашта бечьсти и сългрѣжена на земи, ни бо ни дъскꙑ бѣаше под нимъ, ни рогозинꙑ, ни ино ѥже что бꙑваатъ вь хлѣвинѣ, нь земьꙗ ѥдина, излѣзи и стави ѧ въ малѣ, до нѥлиже съвръшеноѥ приимет' ицѣленьѥ старьцъ, и тако вълѣзѫтъ к нѥмоу, и излѣзъ же слоуга вь пръвѣмъ оувo дворѣ не видитъ ни ѥд'ного, въ въторѣмъ же бꙑвъ обраштетъ Филодеа, то бо бѣаше има бꙑвъ-

шоуоумоу примикирию въ старца мѣсто. и ниы сълѣзъша съ конь, и стави ѩ на малѣ, да бꙑша не вълѣзли, вълѣзе же оуподꙑкъ, рѫцѣ имы распростьртѣ и въздѣниѣ на небо, и дива сѧ и слава бога отъкрꙑваѭштааго творѧштиимъ волѭ ѥго глѫбокꙑѩ таинꙑ и таковаꙗ прѣславьна, иже отъкрꙑ правьд'ноуоумоу и не видаштоумоу тѣлесьнꙑима очима, нъ божествьнꙑима, хотѧштеѥ бꙑти пришьствиѥ на навѣждениѥ стар'ца пришьдъше. подавъ же рѫкѫ рабъ божиї чловѣкоу въстави ѥго отъ земьѩ, и отрасе ѥмоу главѫ и ризꙑ и вьса испльнѥнаꙗ отъ праха, и посади ѥго тоу въ той цркъвици, и повелѣ, да иже хотѧтъ вълазити к нѥмоу и видѣти и и бесѣдовати с нимъ, да вълазитъ, и сътворивъ тꙋ ицѣлѥнъи, именемь сꙑ Сергиї, и по ицѣлѥнии многꙑ д'ни тоу благодарѧ и хвалѧ и проповѣдаѩ Христоса бога нашего, и дива сѧ правьднааго ѥже къ богоу дръзновениѥ, отъпоуштенъ бꙑ съ миром', и пакꙑ въсприѩ своѥ мѣсто, приходѧ часто къ свѧтоуоум̆ и благодарѧ и слава имѧ господьнѥ, богоу подавъшоу ѥмꙋ врачевати розличьнꙑѩ и многоличьнꙑѩ ѩза, отъ вьсѫдоу събирааху сѧ к нѥмоу болѣзньнии и врѣдъ имѫштии и насилꙗѥмии отъ лѫкаваго бѣса. благодать же божьꙗ вьса ицѣлꙗаше рѫкама ѥго, расмотри же свѧтꙑи потрѣбьноу бꙑти настѫпати на вьса приходѧштаѩ к нѥмоу своихъ ради страстии, вѣроваше бо, ꙗко вьса страсти и вьса ꙗзвꙑ тѣлесьнꙑѩ отъ сотонꙑ слоучаѭтъ сѧ, сѫштааго въ истинѫ неоукротимааго врага чловѣчоу родоу. и надѣѩ сѧ словеси владꙑчьни обѣштавъшоуоумоу подаꙗти власть своимъ ѥго ходити по

змиıамъ и скорпиıамъ и по вьсеи силѣ вражии. того радма попираաше страсти гадънꙑѧ и ıадовитꙑѧ о оупвании Христоса бога нашего. оувѣдѣвъше же обꙑчаи ıего въдаıахѫ себе розличьнꙑми одрѫжимии страстьми, да то съвръшаатъ к н҃имъ, радоуıѫште же са и вѣрꙑ испльн҃ени пометаахѫ сами са прѣд' н҃имъ, ıакоже настѫпати ıемоу на н҃а, надѣıѫште са, ıако излѣкованꙑıе отъ плесноу ıего подастъ са тѣлесемъ ихъ, и то же часто бꙑвааше божьıеѭ силоѭ, мнози бо мѫжи богатии ножьноѭ болѣзниѭ болаште, не могѫште сътръпѣти страданьıа и болѣзни врачевьнааго ицѣленьıа, молıахѫ ıего попирати ѧ, и напраснѫ врач'бѫ полоучаахѫ, ıакоже мнозѣмъ дивити са и съ оужастиѭ глаголати, николиже сеи ѫзи изврачоуıемѣ бꙑвати розвѣ въ врѣмена сватꙑихъ апостолъ. прихождаахѫ же и женꙑ к н҃емоу, имѫшта таинꙑѧ врѣдꙑ, ихже не моштьно врачемъ видѣти, и болашта и оудръжченꙑ отъ дльгааго врѣмене страстьнааго падаахѫ прѣдъ ногама сватааго, сьподобьıенꙑ бꙑти по оуставоу и попранꙑ, абиıе же ичазаахѫ таинꙑѧ ихъ страсти, и вьстаıахѫ оукрѣпьıаıемꙑ истꙑимъ и приснꙑимъ сьдравиїмъ, свѣтьла имѫште лица, прѣжде того драхла бꙑвъша отъ страстии и очрьнѣвъша, надъ вьсѣми сѫштааго бога славаште, таковꙑи давъшааго даръ сватоуоумоу· не бѣаше же оу н҃его разлѫченьıа богатоуоумоу и оубогоуоумоу, ни послоушааше коли вельможь ıакоже оубогꙑихъ и немоштьнꙑихъ чьстьнѣише, нъ тчно вьса любвьѭ ıаже о бозѣ к н҃емоу приходаштаѧ приимаше, вьсѣхъ ихъ трьпа врѣмена, о коıем'жде бо окꙑ о себѣ печалаше са, и отъ в'сѫ-

доу отъ многыихъ бѣдъ, ꙗкоже к нимъ обратити са, и скрьбь отъ того стражда, николиже опечаливъ са рече что, или лицемъ съмѧтъ са о плишти иже о немъ. въ земли же апаминистѣ моностырь бѣаше, вь немже бѣ мѫжъ нѣкъи аггельско житиѥ имы и подобьноѥ нравомъ житиѥ прѣмѫдраго Сумешна приобрѣтъ, на стлъпѣ бо бѣаше стоѧ· вь тѣхъ же мѣстѣхъ разбоиници нѣции таѧште са, ꙗко имѣниꙗ обилиѥ бѣаше въ манастыри, подъкопавше стѣнѫ ноштиѭ вьлѣзоша въ манастырь, и вса съкроушивше и вьсьде поискавъше и ничсоже обрѣтъше на са обратиша неистовоѥ оустрьмыѥниѥ· ѥдинъ же нѣкъи оть нихъ, хота съпоспѣшникъ своихъ оугасити бѣшеньѥ, въсхватив съ земьѧ камык, връже на главѫ прѣподобьнаго, и толми и ꙗзви, ꙗкоже изволенимъ и дѣло съкончати. правьдъныи же съ стлъпа хотѣаше сьлѣсти, сватыи же Ꙗнина абиѥ оувѣдѣвъ само то отъ сватаго доуха, призъва ѥдного обычьнѣ слоугоуѭштаго ѥмоу льва, и прѣдъложи ѥмоу ꙗди многы, и глагола ѥмоу· обило ꙗждь, хоштеши бо се на пѫть отити дальгъ, и просивъ хартиѭ написа сице вь неи· ѡ отьче, ꙗвьѥно ми бы, ꙗко нападениѥ нѣкоѥ отъ розбоиникъ пострадавъ хоштеши съ стлъпа сьлѣсти, длъжънъ сы мьштениѥ маловрѣменьно въсприѧти, нъ оуstави оустръмыѥньѥ то, да не вьзмьздьꙗ троуднаго, рекше цѣсарьствиꙗ вѣчьнаго лишиши са. тъгдаже наказавъ на выѭ звѣри посъла ѥго заповѣдавъ, ни ѥдномоу мимо идѫштиихъ пѫтьмь пакости сътвори. звѣр же оустрьмьꙗше са къ манастыроу, да съкончаѥтъ повелѣноѥ. сьлоучаѭ-

штии же са на пѫти видаште из далеча съ великыимъ оустрьмьенниимъ теченьы приходаштъ, мнаште на изѣдение имъ прѣдъележати звѣрьноуоумоу нашьствию, онъ же, окы отъ пастоуха женомъ, тако идѣаше на повелѣньие сватааго, и ни едномоу пакости твора· пришъдъшоу же емоу къ манастырoу ногътьми своими двьри держштоу, и ішъдъ нѣкъıи отъ живѫштиıхъ тоу видѣ, и текъ повѣда оучителю своемоу глагола, ıако звѣрь прѣвеликъ стоитъ прѣдъ двьрьми. онъ же рече сътворивъ молитвѫ· брате, отврьзи емоу, да вълѣзетъ. ѫтръ же бывъ звѣрь и ногама прѣднима опъръ о стлъпъ, внѫ же къ прѣподобьноуоумоу горѣ възьдѣвъ подаıаше книжица къ прѣподобьноуоумоу. онъ же приимъ и почьтъ подиви са възвѣштению бывъшоуоумоу о томъ къ сватоуоумоу и послоушанию дивиихъ звѣрии, и прославивъ бога стави са отъ начатиıа, еже бѣ отъмъштенье помысли лъ. таковыимъ же и толикыим чоудесемъ съ богочьстиимъ отъ насъ извѣштаном издрадьно помыслихъ и сего прѣславьнааго чоудесе не прѣзьрѣти и паче довьльно сѫште ваша осватити слоухы. жена нѣкаıа по богочьстью оутворивъши са, пришьлъствоуıѫшти вь нѣкъıихъ дальниихъ мѣстѣхъ поустына въ ıазѫ лютѫ въпадъши и отъ обычьныихъ врачевъ отъчаıавъши са молитвѫ сътвори къ богови, ıако ицѣлѣвъши еи съподобити са доити сватааго, ıакоже видѣвъши еи его насладити са сватаго аггельскааго житиıа, и абие не по мнозѣ полоучивъши, о нѥмже молı, ѫ са прѣдълежаштааго пѫти· обычаи же бѣаше вь велицѣи тои поустыни розбоинникомъ

поганꙑихъ ходити срацинъ· сълоучи же са ѥдномоу отъ нихъ носаштоу копиѥ сърѣсти женѫ, иже неоукротимѫ волѫ имꙑ, иже абиѥ потъкъ копиѥ вь земи и тѫ имъ и обискавъ ничсоже обрѣтъ носаштѫ розвѣ брашьньца, ѥже ѥи гонѣѥтъ на пѫти, на стоуднѫ съврати са мꙑсль· она же на мнозѣ видашти себе мѫчимѫ, избꙑти хоташти напасти тоѩ, къ богоу очи въздѣвъши и сватааго на поможеньѥ призꙑваѭшти, ꙗко да бꙑ ѭ избавилъ отъ него, и абиѥ того трепетъ и невидѣньѥ обьѩ, ꙗкоже к томоу ѥмоу не имѫштоу безбоꙗзниꙗ прочеѥ мѫчити ѥѩ, нъ оставивъ ѭ на земи лежаштѫ, рѫкоѭ копиѥ хотѣаше истрьгнѫти и обратити са на бѣжаниѥ къ своѥплемен'никомъ, оно же вꙑкорениvъ са на земи никакоже не дашше ѥмоу попоуштениꙗ на бѣжаньѥ· томоу же на мнозѣ мѫчаштоу са, ꙗкоже измъкнѫти копиѥ, отъ доуха лѫкава пораженъ нача самовидьѣ рѫцѣ опакꙑ съвазоуѩ си и на обличеньѥ начатиѭ нечьстиꙗ своѥго съвраштати са, пьсьскꙑ же лаѩ, и пѣнꙑ из оустъ тъшта, и власомъ на въздоуxъ распростръктомъ дотечетъ сватааго, дрьзновенаꙗ исповѣдаѩ. обꙑч'ноѥ оубо милосрьдиѥ своѥ сватꙑи и о томъ развръзъ и богоу помоливъ са абиѥ извраческана ѥго съподоби, и въ свои оумъ пришъдъ отъ свобожденꙗ бѣсовьска, вида прѣвеликоѥ дѣла, ꙗкоже ѥмоу бѣ на помошть орѫжиѥ, то вь земи вꙑкорениvъ са на обличеньѥ ѥго прѣбꙑваѥ, къ съпасьноуоумоу крьштеньѭ прибѣже, древиѥ вьселивъшеѥ са вь него ослыпениѥ грѣховьноѥ отъмꙑти тѣмь проразоумѣваѩ. жена же молитвꙑ насладивъши са обра-

шташе сѧ въ своѩ, славашти бога о всѣхъ сътворивъшиихъ сѧ чоудесехъ отъ великаго страстотрьпца богочьстию. прѣжде же сыи сверѣпыи поганинъ, по томъ же сватаго кръштеньѩ даромъ оукротѣвъ оста оу нѥго, тъгда иночьскоѥ житиѥ възлюбивъ, вь землѭ же въдрьженоѥ копиѥ въкорени сѧ, обличеньѥ сы грѣшению неистрьгномо, на мѣстѣ съхраныѥмо до д'нешьнѩаго дьне, величиѥ чоудесъ, ѧже сватыи творѩаше, въ инѫ назнаменоуѭште до вѣка. врѣмени же нѣкоѥмоу миноувъшоу и ісправьѥнимъ даромъ сватаго доуха дѣиствоуѥмомъ отъ раба божиѩ Янина бывыи воѥвода Трокондъ въ оумрьтвениѥ въпадъ, оустрьми сѧ отъ антиохинскаго великаго града вь великѫѭ тѫ поустынѭ прити и ицѣленьѥ приѧти отъ чловѣка божиѩ. дошъдъ же халкидоньскаго града и отажьчавъ зѣло не можааше оуже на прѣждъ поспѣшити, ѧзи лютѣнши ѥмоу прибывъши и таж'ши. поусти же мѫжа жоупаны и сановиты къ сватоумоу, мола ѥго троудити сѧ до хал'киндоньскаго града, иже пришъдъше и глаголавъше къ сватѹмоу не полоучив'ше, о нѥм'же тъштаахѫ сѧ, текоша къ прѣподобьноуоумоу въ памати Патрикию епископоу, ѩкоже могѫштоу оувѣштати правьдна'го и промеиньѥ на дѣло привести, и абиѥ придетъ въ манастырь самъ блаженыи Патрикии епископъ съ сановитыими мѫжи молитъ раба божьѩ, тѫжааше же болми, ѩкоже ѥдноѭ отълѫчивъ себе и заключи въ поустыни, никаможе николиже из нѥѧ излазивъ. вечероу же бык'шоу отьвѣтъ имъ дастъ рекы · ѥже аште господь хоштетъ. оутрѣ отъвѣштаѭ вамъ. приде же вечеръ зѣло

сълѣ поущенъ отъ того Трокон'да, иже рече къ Патрикїю· не троуди сватаго, ни ноуди изл'ѣсти отъ своіего манастъіра, се бо самъ тъ придетъ, и абиіе по ієд'номь д'ни приде съ множьствомъ воіеводъ и казньцъ и жоупанъ и сановит'ъіими и съ вьслѣдьствоуіѫштиими тѣмъ бештисл'ьн'ъіими вои· пришъдъ же и оумр'ъштвено имъі тѣло вьсе и лице раскривьіено, благодѣтьѭ же распатааго Христоса тъчьѭ бобе са ієго правьд'н'ъіи, и їсправи са не хоуда часть лица ієго, помазавъ бо ієго сват'ъіи масломъ благодати, и давъ іємоу свои жьзлъ повелѣ іємоу ходити не тъчьѭ въ манаст'ъіри, нъ и окрьстъ манаст'ъіра подальіе не хоудо, любьіаше же хожденииє прѣжде не двигн'ъіи са, іакоже на толицѣ іємоу подалии отити, іакоже видѣти Новѫѭ Кесариѭ и Єфратъ рѣкѫ. въ междоумѣрнї же томъ приде нѣкто Палатнї отъ цѣсар'ьствоуіѫштааго съі града, идъі же отъ Апамиѧ, иже по ишьствии ієго отъ великааго града ан'тиохиїскааго поражень доухомъ неприіазниномъ прѣбъі самъ нѣмъ и неподвижимъ, донде же манаст'ъіра чловѣка божьіа съ женоѭ своієѭ и сънъми и дьштерьми и съ прокоѭ робинскоѭ слоужьбоѭ, ієгоже носашти носаштии вьнесоша въ манаст'ъірь, и положиша и оу ногоу сватааго. молитвѫ же над нимъ сътворивъ и отъ масла канд'ил'ьнааго вьзъмъ въ оуста лежаштааго прьст'ъі въложивъ своѧ, и ѧзъікъ и прочаѧ части оустъ помазавъ глагола к немоу· рьци, слава тебѣ, боже. онъ же рече оубо, нъ не чистѣ ни іаснѣ. тожде же пакъі сътвори въторицеѭ рекъ к' немоу· помилоуи ма, боже, по велицѣи милости твоіеи, и їзглагола

то малы ꙗснѣѥ, и пакы вьторицеѭ и третинцеѭ сътвори ѥмоу съвръшенѣѥ и ꙗснѣѥ изглаголати ѥже помилоуи ма, боже, по велицѣи милости твоѥи. тѣм' же бываѭштемъ тоу бѣахѫ вьси иже съ болꙗриномъ Трокон'диѥмъ сановитиї и жоупани, и видѣахѫ вса бываѭштаꙗ. по том' же лежаштоу болаштоуоумоу не двигнѫштоу са и оумрьштвеноу, отъ тогожде кандила възьмъ масло, и образомъ крьстьнꙑимъ помазавъ акы врачъ хꙑтрꙑи, нача мазати ѥго отъ патоу начьнъ по части дожиї до главы· то же сътворивъ по обѣма странама тѣла пода ѥмоу рѫкѫ прѣдъ всѣмъ народомъ, не бо домъ молитвьнꙑи тъчьѭ бѣаше исплъненъ ѥдинъ, а и тъ великъ сꙑ, нъ и окрѫгънаѧ вьса храмины исплънь бѣахѫ позороуѭштинхъ бывлѥмꙑихъ· въстави же ѥго, и за рѫкѫ имъ сътвори и съ собоѭ ходити зыбѭштоу са съ прьва и прѣстраиꙗѭштоу на обѣ странѣ, оутврьжденомъ же ѥго оудомъ и съвршенѣ ицѣленомъ дастъ ѥмоу свои жьзлъ рекы· възьмъ сьходи, и оставивъшоу ѥго правьд'ноуоумоу хождааше о себѣ слава бога и с нимъ вьси таковоѥ прѣвеликоѥ чоудо видѣв'шии, и прославиша таковаꙗ дароуѭштоумоу божштиимъ са ѥго. Триконъ же ни о немъ быв'шааго чловѣколюбиꙗ помꙑсливъ, ни бывъшааго ѥмоу отъ болѣзни ицѣлениꙗ на оумъ възьмъ, нъ тѫжа и вражьдоуѫ и размꙑшлѣѫ, им'же и томоу абиѥ съвръшенѣ ицѣлѣти и на цѣлоѥ оутвръжденьѥ по подражанию иже с нимъ ѥдноѭ ицѣленꙑи Палатинъ глаголааше, мъчтоу быти и раздороу о Палатинѣ бывъшоуоумоу чоудоу. тѫ же ѥмоу хоулѫ

въэглаголавъшоу о истинѣ раслабѣ юмоу абые тѣло, и прѣдано бы прѣвоуоумоу оумрътвению, послѣжде же попытавъ юже о Палатинѣ, и обрѣтъ юго славьна сѫшта и многы слоугоуѭштаꙗ имѫшта и женѫ слав҄на рода и отъ многыихъ сѫштиихъ с нимъ воюводъ ꙗвьꙗюма, и от того вѣровавъ не бъıти юмоу приюмьюштоу наръганьꙗ или зълобы, размыcливъ о своюмъ невѣрьствѣ нача плакати пръвааго своюго невѣрьства, и прѣбывъ тоу врѣма много молꙗаше сватааго приꙗти юго каѭшта са и пекѫшта са, и молꙗаше са молити за нь, ꙗкоже юмоу отъ бога милость полоучити, и прилежнѣю мола и подвижьнѣю сватыи о немь молꙗаше бога побѣдити своимъ чловѣколюбиимъ зълобѫ мѫжа, и многыимъ троудомъ възможе оумолити бога, ꙗкоже ицѣлити юго· бѣаше же съ Трикон҄домъ Трагиꙗнъ зѣло славьныихъ воювода сы исавръскоумоу ꙗзыкоу, иже призъвавъ Ѳоуданла богочьстива҄го попа и показавъ юмоу зѣло отъ подвижъныихъ юмоу насилꙗюма отъ доуха нечистааго, и моли юго поꙗти ї и довести къ сватоуоумоу и молити юго, да свободитъ и отъ страсти, ико то сътвори богочьстивы тъ мѫжъ, и приведе чловѣка къ правьд҄ноуоумоу, иже възьрѣвъ на нь и съгладавъ ı рече къ попоу· сии не можетъ ицѣлѣти, блѫдникъ бо юстъ и пиꙗница, и всѣко оудавити и иматъ бѣсъ, ико по пророчению правьднааго на оутрьꙗ прѣжде зорь нападъ лѫкавыи бѣсъ оудави чловѣка того, и тоу положенъ бы. по лѣтѣхъ же принесенъ бы въ манастырь юго Ꙗрьнѣи, въ Калнопиї старѣишинъствоуꙗ, живы въ антиохии-

стѣмъ велицѣмъ градѣ, ногама вола въ понꙗвици носимъ, ꙗкоже не могꙑ ни ходити ни трьпѣти прилагаѥмааго бꙑлиꙗ къ ногама, ѥго благодатьѭ божьѭ и силоѭ распатааго ицѣли, и прѣбꙑ въ манастꙑри многꙑ дьни, хода и слава бога· пожи же по ицѣлѥнии воле ҃о лѣтъ, ꙗже съдравъ сътвори, ни ѥд'ного пострaданьꙗ приимъ прѣжде бꙑвъшаꙗ ѥмоу ножьнꙑꙗ болѣзни, иже слава бога о поданѣи ѥмоу цѣльбѣ конь приведе кръмимꙑи и риштѫштъ въ колесничьнѣмъ таканиі, имже тъгда стратигоу бꙑти томоу Ꙗр'нѣю великааго града прѣжде нареченааго, конь же тъ приведе въ манастꙑрь (мьлѣть) на кръмьѭ приходаштиихъ тоу странникъ, ѥгоже коня люта сѫшта и сверѣпа и напрасньва имъ своима рѫкама сватꙑи божии съ ицѣлѣвъшиимъ господиномъ въпраже въ жрънъви, и окꙑ из давна обꙑкъ то многа врѣмене и въ томь възрастъ, тако кротъко обꙑче и мелꙗаше, ꙗко и того рад'ма наи паче вьсѣмъ дивити са прѣславнѣ бꙑваѭштиимъ чоудесемъ отъ раба божиꙗ. къ нимъ' же вьсѣмъ и дроугоѥ прѣслав'но чоудо прибꙑ вѣрьнꙑимъ христосовомъ оугодьникомъ· юньць приведенъ на даръ богови и тоу кръмим' бъшьствиимъ лѫкааго бѣса въздивиꙗ, и тол'ма гнѣвомъ движе са, ꙗкоже ни пастоуха знати ни їного никогоже миловати, нъ вьса сълоучаѭштаꙗ са гоубити, иже оурвавъ са отъ привазаньꙗ и їзъ оградꙑ излѣзъ, ровꙑ и гнѣваꙗ са бечииноу нападаꙗ на сърѣтаѭштаꙗ ѥго, и оустрьми са на вънѫтрьнии дворъ, и вълѣзе въ ꙗтъхоульницѫ на братиѭ тоу дѣлаѭштѫѭ на оутѣхѫ довълѣѭштаꙗ стран'нꙑимъ, ꙗкоже при-

ноуждеНомъ имъ быти боꙗзнѭ юньца самѣмъ сѧ въврѣшти въ пештъ хлѣбьнѫѭ, и ї҆зволити паче въ огн҃и съгорѣти, нежели отъ того събоденомъ быти· видѣахѫ бо ѥго бечислъноѥ бѣшеньѥ. чловѣколюбивꙑи же богъ неопалимꙑ ѫ съблюде въ пламени огньнѣмь, молитвоѭ правьд҆наго пламꙑ огн҃ьнꙑи погасивъ, прочии же вьси отъ оужасеньꙗ юньча на хлѣвинꙑ горѣ вьлѣзоша. правьднꙑи же оучоувъ плачь бѣгаѭштиихъ пꙑтааше, кꙑи извѣтъ сьмѧтеньꙗ того, ꙗко юньць гнѣва испльнь бꙑвъ и ї҆с хлѣва искочивъ гонит҆ вьсѧ на толицѣ, ꙗкоже ѥмоу и въ ꙗтъхоульницѫ вьлѣсти. свѧтꙑи же слꙑшавъ глаголꙑ тꙑ и въздѣвъ рѫцѣ на небо и молитвѫ сътворивъ иде на срѣтеньѥ юньцоу· на хлѣвинахъ же стоѧштии видѧште ѥго оустрьмьѥниѥ къ юньцоу, милоуѭште правьднааго ставꙗхѫ и гласꙑ оуклонити сѧ гнѣва и възбѣшеньꙗ юньча. правьднꙑи же ничсоже никомоуже не отъвѣштавъ, нъ вѣроѭ ꙗже на бога оутврьдивъ сѧ, приближивъ сѧ къ юньцоу и коснѫвъ сѧ его рѫкама и въсталпивъ гнѣвъ словесꙑ кротъкꙑми рѫкоѭ поимъ вьведе въ свои хлѣвъ къ ꙗслемъ, ꙗкоже вс҄ѣмъ дивити сѧ и оужаснѫти, сътворенꙑмъ чоудесемъ вꙑше словесе отъ свѧтааго величаѭштемъ бога, коѧштиими сѧ ѥго своѭ крѣпость оказьꙗѭштааго. вѣдѣ, ꙗко и прѣжде моихъ словесъ вѣсте вьси и слꙑшали ѥсте Сергꙗ саврантьскоуоум҃ племени кнѧзѧ поставьѥна великомъ родомъ въ Сноздроницѣхъ и Междоурѣчии область дрьжавъ отъ прѣдѣла сракиньска, иже мѫжеблажьствиї҆м҆ и хракъръ бꙑвъ неже ни҆кто побѣдѫ сътвори по вьсѧ лѣта на пагоубьнꙑѧ персꙑ

и на помагаѭштаѧ тѣм срацины, и толико имъ одолѣ, ꙗкоже не тъчьѭ заключити имъ вьсь въходъ въ гръчьскѫ земьѭ вънъ прѣдѣлъ своихъ, нъ и тоу имъ сътѫжати и ѩсвоѥѧ земьѧ прогонити ѧ, иже побѣждени оть нѥго м҆ноголичнѣ и не могѫште противити сѧ противѫ одръжаштии ѥго силѣ, вѣдѫште ѥго непобѣдимоѥ и не быти противномъ имъ на брань симъ, ѥдномоу тъчьѭ образоу остати имъ на оумышлѥньѥ съпасенью оувѣдѣша, рода своѥго вльшьбнѫѭ хытрость· и абиѥ вльшъствомъ своимъ чтомаамго от нихъ бѣса въ образѣ коумирьстѣ призъвавъше посълаша на мѫжа доухъ въ образѣ змиинѣ, иже вьлѣзъ въ лоно мѫжа мѫчааше, болѣзни беспрѣстани ѥмꙋ твора, иже сътѫживъ си отъ насилꙑѭштаамго томꙋ бѣса мѫчаштаамго и, и абиѥ къ тихоуоумоу пристаништоу сватьцоу божью оустрьми сѧ. того же сватꙑи приѥмъ прѣподобьнꙑима своима рѫкама, поѥмлꙗ масло отъ кан҆дила мазааше ѥмоу вьсе тѣло кажоуштоу болѧштоуоумоу и назнаменаѭштоу, въ коѥмъ мѣстѣ пльзааше доухъ, окꙑ змиꙗ вьгнѣждаѧ сѧ вь немь, касаѭшти бо сѧ рѫцѣ сватаамго отъбѣгааше доухъ въ инъ оудъ, и пакꙑ отъ тѫдѣ прѣсаѭштама рѫкама сватаамго абиѥ въ дроугꙑи оудъ прѣстѫпааше, до неλиже на многꙑ дни въ ал҆чьбѣ и молитвѣ прѣбꙑваѭштоу славьноуоумоу томоу Сергїю съвръшенѣ възможе бѣсъ изгънати из нѥго, и оукрѣп҆ꙗв҆шоу ѥмоу зѣло и цѣлоу бꙑв҆шоу прьвоѭ силоѭ сътворити на въставшиихъ на нѥго вльшьбоѭ богомрьзькꙑихъ срацинъ. ан҆гелъ же господьнь ꙗви сѧ сватоуоум съшъдъ сь небесе въ образѣ

мльниѧ, и приде к нѥмꙋ ставъ на въздоусѣ, окы трь-
ми лакты движенъ от земьѧ, и прѣбы стоѧ на мѣстѣ
томь многы часы, ничсоже глаголѧ и провѣштаѧ, нъ
тако стоѧ никаможе възираѧ, ни на ѥднѫ странѫ, и
тако възиде на небо. скоро же пришъдъ сватъи, идеже
ангелъ стоꙗше, знаменьѥ начрьта крьстьноѥ, и црь-
квицѫ създа тꙋ до селѣ прѣбываѭштѫ. въ ѥдномъ
же прѣбываѧ лѣтѣ прѣжде ископаньꙗ ровомъ оу мана-
стыра сватаго събраша са народи мнози, вѣрномъ
чловѣкомъ пришъдшемъ отъ всѫдоу, вь нихъже мно-
жаиши болѣзньнии бѣша, на видѣниѥ пришьдъшии,
и благословешеньѥ и полоученьѥ ицѣленью приѧша,
окрѫгъ бо сѫштаѧ ѥго страны любьꙗхѫ ѥго вѣроѭ
истиньноѭ, събра же са вь дьнь тъ народъ многъ
болни обычьнаго, врѣма же жатвьноѥ бѣаше, сълоучи
же са жажди велицѣ быти народомъ многомъ сѫ-
штемъ, ꙗкоже въ тѫзѣ велицѣ бывшемъ имъ сватъи
опечали са доушеѭ и въсплака глаголѧ· оу горе мнѣ,
еда коли господь мене грѣшьнааго и оубогааго въста-
жетъ о скрьби сихъ пришедшихъ къ мнѣ, и въздъі-
хаѧ съ тихостиѭ въздвиже рѫцѣ свои на небо и рече
слово просто великомъ гласомъ· господи боже, даждь
имъ водѫ, и коупно съ словомъ облачьцъ малъ ꙗви са
надъ народомъ, и дъждъ великъ сънесе над ними
тъчьѭ и крѫгомъ, и бысть множьство вод междоу
ими и крѫгомъ тъчьѭ близъ, и пиша народи и насы-
тиша са водъ, и прославиша бога, датела вьсѣхъ бла-
гыихъ, ꙗко волѫ творитъ вьсѣхъ боѧштиихъ са его,
и молитвѫ их оуслышитъ и спасаатъ ѧ. оувѣдѣно

же то бъı всѣми окрѫгн҃ими и наи паче исповѣдаахѫ сѧ богови, ꙗко такъ даръ данъ бъıстъ странамъ ихъ. вѣрнии же мнози приходѣахѫ к' н҃емоу отъ вьсѫдꙋ безъ вьсѣкоѧ страсти сѫште и болѣзни на видѣние ѥго тъчьѭ и благословештение отъ свѧтости ѥго желаѭште полоучити, и дроузии же пакъı не насилаѥми ни отъ коѥѧже страсти тѣлесьнъıѧ помета'хѫ сами сѧ прѣдъ ногама ѥго, да поперетъ ѧ, да поп'- . . . .

. . . . deest folium . . . .

изгъıбъши елиньскъıѧ на съразоумѣние прѣславьнѣ съвъıв'шиихъ сѧ о н҃ѥю придоша тѣхъ видци и славьꙗхѫ о всѣхъ бога извѣтомъ тѣлесьнъıѧ страсти и ѥлина на оувѣдѣние истинъı своѥѧ привед'шааго, ꙗко да вьсьжде сила Христоса бога ꙗвѣ бѫдетъ рабъı ѥго, дѣиствоуѭшти различьнъıѧ благодати доушамъ и тѣломъ. бѣаше же пакъı и дроугъıи даръ божьствънъıихъ отъкръвении данъ свѧтоумоу· чистаа бо и безгрѣшьна ѥго доуша по вьсѧ врѣмена проразоумѣвааше таинаа благодатиѭ живѫшта'го въ н҃емъ бога, съмѣрениꙗ же ради доушьнааго, ѥже волѥѭ присно къ прьстьноуоумоу тѣлеси своѥмоу припрѧглъ бѣаше, не хотѣаше же овъторити ꙗже о оученицѣхъ своихъ ꙗвьꙗѥмаꙗ ѥмоу, ꙗвѣ же вьсѣмъ отъкръвениꙗ бъıваахѫ· отъ винъı же таковъı срациномъ нѣ въ коѥ врѣмѧ хотѧштемъ поплѣнити ѧ, варѧѧ сьбирааше братиѭ и страньнъıѧ и плача съ вьп҃лемъ глаголааше имъ· чада, молите сѧ къ богоу, да избавитъ прѣдѣлъı сиѧ отъ находѧштиихъ бѣдъ. и гладоу пакъı хотѧштоу бъıти, прѣжде врѣмене приготовꙗаше оученикъı своѧ на молитвѫ, а и самомоу ни-

какоже хоташтоу ов'торити ıемоу ч'то отъ окрывакмыихъ, вѣдѣахѫ сами искоусоу ѧ томоу наоучив'шоу, ıако по отъкръвению движенъ побѣждааше ѧ на молитвѫ, многаш'ди иже и нѣкыѩ отъ братиѩ хоташтаѩ оумрѣти особь коıегождо прѣжде развол'ѣньѩ призываѩ глаголааше· чадо, попци са о доуши своıеи, и моли са часто къ господоу, проса милости отъ нѥго. въпрашаıем' же ч'со рад'ма то глаголетъ бесѣдоуıаше· добро ıестъ въ инѫ молити са и оугаждати богоу, ни ıедного бо отъ отъкръвен'ыихъ овъторити хотѣаше, блюдꙑ са великꙑимь своимь съмѣрениимъ, не бꙑти вь нѥмь винѣ николиже поувалѥньѩ и вьзнесеньѩ отъ бога ненавидимааго. въ ıединъ же отъ д'нии стоѩштоу сватоуоумоу на въсходѣ сыньнѣмь по слоужбѣ црьквьнѣи, напрасно облакъ покры ıего свѣтьлъ и вьс сынъ, и гласъ испоуштенъ бꙑ изъ облака окꙑ громьн'ыи на многъ часъ грьма, и самъ сынъ колѣбаше са, акꙑ овоште зыблѥмо отъ многа вѣтра. брат'ıа же сѫштаа на сыноу ꙁ҃ в'спаништевавъше съматоша са, и бѣжаште излѣзоша исына съ боıазньѭ въпиѭште къ сватоуоумоу о бывъшиихъ. сватыи же пооучааше ѧ съ оутѣшениимъ глаголѥ. не плиштоуите, ни боите са, чада, ни оужасаите, нъ оуготоваите срьдьца ваша творити волѭ господьнѭ по вьса дни. абыıе же прѣста сынъ отъ зыбаньıа, и облакъ прѣиде, и гласъ оумльче, и не бꙑ слꙑшати. братьıа же вьса пристѫпив'ше падоша на ногоу ıего молаште повѣдати имъ винѫ страшнааго того видѣньıа. тъ же рече к нимъ· чада, издрадноıе и пꙑтаıемоıе се ıестъ, да бꙑ кто богови оугодилъ и очистилъ отъ всеѧ скврьнꙑ

доушѫ своѭ и отъ прѣльсти мира сего и всего грабьѥньꙗ и пожеланьꙗ имѣнию, и да оутврьдитъ доушѫ своѭ вь люб'ви божии, окы основаньѥ крѣпо отъ вѣтра незыбьѥмо. ѥже бо о таинъıихъ въпрашати лихо ѥстъ и не твръдо, братиꙗ, оукрѣпите сами са, и любите дроугъ дроуга, богъ бо въ чловѣцѣхъ любим' ѥстъ, ꙗкоже рече блаженъıи Иѡанъ, ꙗко иже брата видимаго не любан, како можетъ бога невидима'го . . . . cetera desunt . . . .

F i n i s.

Index.

Pagina

1. (Martyrium Sanctorum Pauli et Julianae. Initium deest) 1
2. Мѣсѧца марта въ е҃ день. мѫчение свѧтааго Василиска 11
3. Мѣсѧцѧ марта вь ѕ҃ дьнь. чоудотворениꙗ свѧтааго Конона иже въ Исаврiї 17
4. Мѣсѧца марта з҃. мѫчение свѧтыихъ и славънꙑихъ ново ꙗвьшiихъ сѧ мѫченикъ Ѳеѡдора, Костантина, Калиста, Васоꙗ и дроужинꙑ ихъ 39
5. Мѣсѧца марта въ ѳ҃ дьнь. мѫчение свѧтыихъ мѫченикъ м҃, иже въ Севастии мѫчени бꙑша 50
6. Свѧтааго Васил҃ѣ архиепископа кесариѧ кападокиїскꙑѧ похвала о м҃ мѫченицѣхъ . . 61
7. Мѣсѧца марта въ ї҃. мѫка свѧтааго Кодрата и иже сь нимъ 73
8. Мѣсѧца марта въ а҃i. житие Григора папꙑ роумъска'го 91
9. Мѣсѧца марта въ в҃i. мѫчение свѧтааго Пион'на презвутера змурньска града 94
10. Молитка свѧтааго Пиониꙗ, иже сѧ обрѣте въ ино писание 108
11. Мѣсѧца марта въ г҃i. мѫчение свѧтааго Савина 110
12. (Martyrium Sancti Alexandri. Initium et finis desunt) 118
13. (Martyrium Sancti Thalassii. Initium deest). 126
14. Мѣсѧца марта въ деватꙑ на десѧте. житие прѣподобьнааго отьца нашего Павъла прѣпростааго 128
15. Мѣсѧца марта к҃. мѫка свѧтыихъ Терентиꙗ, Африкана и Помпиꙗ 132

Pagina

16. Мѣсаца марта кⷶ҃. житиѥ прѣподобьнааго отьца нашего Исаакїи моностꙑра далматьска'го 138
17. Мѣсаца марта кв҃. мѫчениѥ сватоую Трофима и Єукарпиѡна 154
18. Мѣсаца марта кг҃. мѫка сватааго Дометиа и ȣченикъ ѥго 157
19. Мѣсаца марта кд҃. страсть сватааго чистителѣ и мѫченика Ꙗртемиа 161
20. (S. Joannis Chrysostomi homilia in annunciationem Sanctissimae Deiparae. Initium deest) 172
21. Сватааго Їѡанна златооустааго слово на благовѣштениѥ богородици 178
22. Мѣсаца марта кѕ҃. мѫчениѥ сватааго Иренеа 184
23. Мѣсаца марта кѳ҃. мѫчениѥ сватааго Їѡнꙑ и Барахисиꙗ и дроужинꙑ ѥго 186
24. Мѣсаца марта л҃. житиѥ прѣпрость отьца Їѡана игоумена сватꙑѩ горꙑ синеискꙑ, ѥмоуже прирокъ схоластик' 199
25. Мѣсаца марта лⷶ҃. житиѥ сватааго Їѡана епископа мльчаливааго моностꙑра отца нашего Савꙑ 204
26. Сватааго отьца нашего Їѡана златооустааго слово о четврѣдьневьнѣѣмь Лазарѣ . . . 222
27. Сватааго отьца нашего Їѡанна златооустааго слово о четврьтодьньнѣѣмъ Лазари . . 229
28. Сватааго отца нашего Їѡана златооустааго слово на врьбницѫ 234
29. Фотиꙗ патриарха конъстантиниꙗ града слово на връбницѫ и о Лазарѣ 245
30. Їѡанна архиепископа костантиниꙗ града златооустааго слово о смокви вь великꙑи понедѣльникъ 253
31. Сватааго Їѡанна златооустааго слово о алкании ї ѡ Їѡсифѣ и о Ионѣ и о Давꙑдѣ . . 261

Pagina

32. Тогожде Їѡанна златооустаагo слово отъ тлъкованиꙗ еѵаггелиꙗ юже отъ Мат꙳ѳеꙗ о десати дѣвицъ и о талантѣхъ. глаголано юстъ въ сватꙑи вьторникъ 272
33. Їѡанна архиепископа златооустаго слово въ великꙑи вьторникъ и о събрании съборъ на господа и глаголаахѫ· что сътворимъ . . 285
34. Їѡанна архиепископа златооустаагo слово о блаждници вь великѫѭ срѣдѫ къ пастѣ . . 289
35. Їѡанна архиепископа златооустаагo слово вь великѫ срѣдѫ о зависти юже въ еѵаггелии речено· излѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша на Їсоуса, да юго изгоубат꙳ 294
36. Їана архиепископа константинꙑ града златооустаагo слово въ сватꙑи четврътъкъ о прѣдани Їюдꙑ и о пастѣ и о съказании сватꙑихъ таинъ и юже не поминати зъла 302
37. Їѡанна златооустаагo слово вь великꙑ четврътък꙳ 317
38. Сватаагo отьца нашего Їѡанна златооустаагo слово въ сватꙑи патъкъ 320
39. Їанна архиепископа костантинꙑ града златооуста꙳го отъ съказаниꙗ еѵаггельскаагo, юже отъ Матѳеꙗ на оутриꙗ юстъ по патьцѣ· събраша са архиереи и фарисеи къ Пилатоу глаголѭште· помнимъ, ꙗко онъ льстьць юште живъ сꙑ глагола· ꙗко по трьхъ дьнехъ вьстанѫ, повели оубо оутврьдити гробъ до третиꙗго дьне, юда како пришьдъше оученици юго ноштиѭ оукрадѫтъ и и рекѫтъ людемъ, ꙗко въста из мрътвꙑхъ, и бѫдетъ послѣдьниꙗ прѣльсть горши прьвꙑꙗ 330
40. Слово сватаагo Єпифаниꙗ архиепископа ку-

Pagina

прьска о погребении тѣле господи нашего Їсоу Христоса ї ω Їωсифѣ иже отъ Ярима-деѩ и о Никодимѣ и о сьнитии господи на-шего гробьнѣюмь по съпасьнѣи мѫцѣ дивъ-но бывъшоу 337
41. Їωана архиепископа костантиниꙗ града зла-тооустааго на вьскрѣшение христово отъ Лоукы еуаггелиста 358
42. Їан'на архиепископа костатиниꙗ града злато-оустааго слово на сватѫѭ пасхѫ 365
43. Сватааго отьца нашего архиепископа бывъ-ша костантинѣ града Їωанна златооустааго слово на трид'невноѥ вьскрѣшеньѥ господи нашего въ понед'ѣлникъ 372
44. Сватааго отьца нашего Їωанна златооустаа-го слово въ новѫѭ недѣлѫ и о невѣрьствиї апостола Θомы 382
45. Сватааго отьца нашего Їωана ар'хиепископа костаньтиниꙗ града златооустааго о сватѣмь Θомѣ апостолѣ и на арианы 391
46. Житиѥ Їꙗкωва чрънorизьца много имы оу-миленьѥ 396
47. Марта въ з҃ дьнь. житиѥ и страсть сватыи-хъ отьць и епископъ бывъшиїхъ Басилѣа, Капитона, мѫченыхъ въ Хер'сони 414
48. Ѳи дьнъ. житиѥ и дѣаниѥ прѣподобьнааго Яиина. (Finis deest) 425

Corrigenda et Addenda.

P. 4. lin. 21. огн҃ѣ lege ог’н҃ѣ. — p. 5. lin. 5. глагога lege глагола. — p. 6. lin. 15. влѫдъı lege владъı. — p. 6. lin. 20. влѫдьми lege владьми. — p. 7. lin. 22. небеськъıи lege небесьскъıи. — p. 8. lin. 21. непострадан’нъ lege непострадан’нь. — p. 13. lin. 7. онѵштѫ lege оноѵштѫ. — p. 25. lin. 3. невѣрънъıи lege невѣрънъı и. — p. 28. lin. 27. сътоꙗвъ lege сътвориꙗвъ. — p. 31. lin. 22. жѫтел҃ѣнемъ lege жател҃ѣнемъ. — p. 39. lin. 9. post въ pone вѣкъı. — p. 39. lin. 12. post Ѳеѡфила pone comma. — p. 41. lin. 3. post нарицаѥтъ сѧ pone comma. — p. 46. lin. 17. одъ lege отъ. — p. 50. lin. 18. Ѳеоддоѵл lege Ѳеодоѵл. — p. 53. lin. 3. по срѣдоѵ lege посрѣдоѵ. — p. 56. lin. 6. изволению lege изволение. — p. 58. lin. 20. крьстиꙗнъ lege крьстиꙗнъ. — p. 59. lin. 10. сътори lege сътвори. — p. 65. lin. 5. оумъıшлениꙗ lege оумъıшлениꙗ. — p. 66. lin. 29. тѣла lege тѣла. — p. 69. lin. 24. къ lege въ. — p. 69. lin. 28. сътворидъ lege сътворилъ. — p. 70. lin. 10. врьсти lege крьсти. — p. 70. lin. 28. вьжагаѭштоѵоѵкоѵ lege вьжагаѭштоѵоѵмоѵ. — p. 71. lin. 13. възвраштениꙗ lege възвраштениꙗ. — p. 73. lin. 19. приходѫ lege прихода. — p. 75. lin. 27. призъвавъıи lege призъвавъ и. — p. 77. lin. 21. нъıнꙗ lege нъıнꙗ. — p. 78. lin. 10. на нѧ lege на нѫ. — p. 78. lin. 14. мьнитъ lege минитъ. — p. 79. lin. 15. post ꙗкоже pone и. —

p. 80. lin. 20. андупатъ lege андупатъ. — p. 81. lin. 20. post покаании dele comma. — p. 81. lin. 22. post господь dele comma. — p. 87. lin. 3. ьсел̂енѣки lege вьсел̂енѣки. — p. 87. lin. 10. имѫшта'го lege имѫшта'го. — 88. lin. 21. надъмен lege надъменъ. — p. 89. lin. 27. приим' lege приим'. — p. 100. lin. 25. Єавина lege Єавина. — p. 101. lin. 13. са lege са. — p. 105. lin. 24. мене lege мене. — p. 106. lin. 2. славьıаста lege славьıаста. — p. 107. lin. 10. пригбожденоу lege пригвожденоу. — p. 112. lin. 28. вештиѫ lege вештиѩ. — p. 112. lin. 29. истинии lege истинни. — p. 124. lin. 26. вьнидоста lege вьнидоста. — p. 135. lin. 26. сватынима lege сватынима. — p. 135. lin. 28. агг̂елъ lege агг̂елъ. — p. 150. lin. 5. post имата dele comma. — p. 155. lin. 10. оужасъша lege оужасъша. — p. 170. lin. 1. пискоуни lege пискоупи. — p. 177. lin. 21. ѧзыци lege ѧзъıци. — p. 184. lin. 6. правъ lege нравъ. — p. 191. lin. 28. аштебо lege аште бо. — p. 192. lin. 12. post глѫбинъı pone comma. — p. 195. lin. 18. отъвѣшавъше lege отъвѣштавъше. — p. 199. lin. 5. арзанінскъı lege арзанінъскъı. — p. 201. lin. 19. post въсхлаштению pone comma. — p. 201. lin. 25. приноужди lege при ноужди. — p. 203. lin. 20. post съпасоша dele comma. — p. 205. lin. 6. post бьдѣниıа pone comma. — p. 205. lin. 11. пралаштѧ lege праштаѧ. — p. 206. lin. 27. къıвъ lege къı въ. — p. 209. lin. 6. съпроста lege съ проста. — p. 221. lin. 7. доуждевыихъ lege доуждевъıихъ. — p. 223. lin. 16. сѫпротиви имъ lege сѫпротивиимъ. — p. 227. lin. 3. породы lege породъı. — p. 230. lin. 5. дѣл̂ьма lege дѣл̂ьма. — p. 231. lin. 15. дел̂ьма lege дѣл̂ьма. — p. 241. lin. 11. имѣа lege имѣѧ. — p. 247. lin. 12. post воньıєтъ pone comma. — p. 254. lin. 7. възалка lege възалка. — p. 257. lin. 18. водотѣча lege ро-

tius водоточа. — p. 258. lin. 20. отъниждоуже lege отъ нж-доуже. — p. 260. lege 24. безблазнъі lege без блазнъі. — p. 262. lin. 14. тебе lege тебѣ. — p. 262. lin. 17 лѣпо юже lege лѣпоюже. — p. 266. lin. 3. вѣ lege бѣ. — p. 266. lin. 10. та же lege таже. — p. 267. lin. 2. хоташтааего lege хоташтаа его. — p. 269. lin. 10. пророчьскъі lege пророчьскъі- — p. 272. lin. 7. бъіла lege бѹла. — p. 275. lin. 10. жродивъіж lege жродивъі ж. — p. 275. lin. 28. жродивъіж lege жродивъі ж. — p. 276. lin. 14. блаженъін lege блаженъін. — p. 279. lin. 13. тою lege мою. — p. 282. lin. 6. post блъништааго pone comma. — p. 284. lin. 17. post тихъ pone comma. — p. 284. lin. 17. ante et post рече pone comma. — p. 285. lin. 23. въстоаштиихъ lege въ стоаштиихъ. — p. 288. lin. 11. post стенаахж pone comma. — p. 289. lin. 10. post строіаше pone comma. — p. 290. lin. 1. абъі lege акъі. — p. 294. lin. 21. небо lege не бо. — p. 294. lin. 23. тоу lege чоу. — p. 296. lin. 5. югда lege югда. — p. 305. lin. 20. на- lege на- — p. 309. lin. 1. мж lege ма. — p. 315. lin. 10. югда lege югда. — p. 325. lin. 7. на lege ни. — p. 329. lin. 24. бждште, не- lege бждаште, не — p. 331. lin. 7. глаголa lege глагола. — p. 333. lin. 7. оустъідѣша lege оустъідѣша. — p. 346. lin. 25. землижприде lege землиж приде. — p. 347. lin. 22. проводимъ lege проводимъ. — p. 351. lin. 12. dele comma ante et post свѣ-тъло. — p. 352. lin. 14. кнази lege кнази. — p. 356. lin. 6. post тебе dele comma et pone post сладъкъіж. — p. 356. lin. 7. post сласть dele comma. — p. 357. lin. 11. post са pone comma. — p. 359. lin. 7. жизньна lege жизнь на. — p. 359. lin. 28. post страсти pone comma. — p. 362. lin. 6. post кою pone comma. — p. 373. lin. 2. Нікwка lege Нікwва. — p. 383. lin. 20. какоже lege како же. — p. 399. lin. 27. помъілоу lege помъіслоу. — p. 401. lin. 11. благо-

дарьстваштаѧ lege благодарьстваштаѧ. — p. 402. lin. 20. ѭко lege ꙗко. — p. 402. lin. 29. земи lege земи. — p. 407. lin. 25. приꙗтии lege приѧтии. — p. 419. lin. 12. повѣжденъ lege побѣжденъ. — p. 419. lin. 26. оуьлоу lege орьлоу. — p. 423. lin. 21. съвороу lege събороу. — p. 424. lin. 26. post ратьнъıѧ pone comma et dele post ковьчегъı. — p. 426. lin. 27. небе семъ lege небесемъ. — p. 428. lin. 29. врѣмене lege брѣмене. — p. 433. lin. 25. подръжанѥ lege подръжаниѥ. — p. 434. lin. 1. са lege сѧ. — p. 434. lin. 27. примикирии lege примикирии. — p. 439. lin. 26. тъгдаже lege тъгда же.

Vindobonae, typis Leopoldi Sommer.

ОТЪГОНИТЕЛИ · И СЪВЬРШИВЪШЕ ДОБРѢ СТРАДАЛЬ
ДЬНИ И ИСПОУЩИШИ · И ИСКАША ДАНИ ПОНОЛ А
ЗЬ ФРИИСТИ · И КЪЗЬ ЖИТЕЛИСТВОВАСТА
ЧРНАЛИ НА НОУ ОТЪ ПРИСТАВЬ И ИТЪ И ИХЪ И
ИНЪ ВЬСЕ ТОВЫ ВЪШЕ · И ОУСЬЛЫШАВЪШЕ
ЧЕ · ОЗЛОЧЬСТИ МОЕ ВЪШЕСТВИЕ ДЪ ЦЕРКЪ
НИ ВЬСЕ · И ИСЕ И НИ ОУМЕРЪШИ ИХЪ МЕРТВЫ
ПОВЕЛЪ НИ · И ПОСЪЛАВЪ ОТЪ ВЕЛЕ СЕ ТРИ
ГЖИ ТАЛАКОН НЫ И НОШИТИ Ѩ · СВЯТОУ
БЫ И ВЪШОУ · И ИШЕДЪШЕ ЦРКЪВИ И ТИ И НИМИ
ВЪЗДАША ПѢС ЛЕСЪ ВЕСТОУЮ · И ПОГРЕБОША
И Н Р ВЕ В СЪ РАДОСТИѨ · ЧЛВКЪ ПРѢСТВОУЮ
И ТОУ ГОУ НАШЕМОУ ІС ХСОУ · С НИМЬ
ОТЦЮ СЛАВА · КОУПНО СЪ СТЪІМЬ И БЛАГЫМЬ
И ЖИВОТВОРѨЩИМЬ ДХМЬ НЫНѢ И ПРИСНО И ВЪ ВѢКЪІ ВѢКОМЪ АМИН

МЦА ТОГОЖЕ · Д · МЧЕНИЕ СТЫѨ ЕЛЕНЪІ

ВЪ ТО ВРѢМѨ ВЕЛИЧЬСТВОВАВЪШОУ МАЖЕ
ВЕЛИКОУ ПРИДЕ ГРАДЪ ВЕЛИКЪ ВЪ ЛЬ
КАНИНОДАЛ МѢСТО · И ИМѢ ВЕЛИКО ДАНИЕ
НЕ ВЕ ВЪ ЛГРИПА · И ПОИДЕ НА ВЪСТОЧЬНЫ
СТРАНЫ И ПРИВЕСТИ КРЬСТИѨНЪІ ЖРЬ
ТИ И И ВЪ ВЕ ЛА ЕРОМЪ · ИЖЕ И НИ ЖЕ
ВЪСИ ХНОСЪ ВЪЗ Д Ш СЕБѢ ТЕМНИЧИ · ПАХ
ЧАСА И МОЛАДАСАИ ГЛАГОЛА · ГИ ПОМИЛИ
МЯ И ПОКАИ ТИ МОЕ ПРИЗЪВАНИЕ · ДА НЕ О
ТЪЛЖЧЕНЪ ВЖДА ОТЪ СТЪІИХЪ ЛИЦЬ
ИѢВИ СѦ ИМОУ ГЬ И РЕЧЕ · ПОМАНЖХЪ ТѦ

VINDOBONAE 1851.

TYPIS LEOPOLDI SOMMER.